

Luka Repanšek

KELTSKA DEDIŠČINA
V TOPONIMIJI
JUGOVZHODNEGA
ALPSKEGA PROSTORA

Zbirka Linguistica et philologica 33
Urednica zbirke Andreja Legan Ravnikar

Luka Repanšek
Keltska dediščina v toponimiji jugovzhodnega alpskega prostora

© 2016, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša,
Založba ZRC, ZRC SAZU

Uredila Andreja Legan Ravnikar
Recenzenti Harald Bichlmeier
Metka Furlan
Marjeta Šašel Kos

Terminološki pregled Matej Šekli
Jezikovni pregled Matej Šekli
Andreja Legan Ravnikar

Izdelava zemljevidov Mateja Belak

Oblikovanje Brane Vidmar
Prelom Simon Atelšek

Izdajatelj Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU
Zanj Marko Snoj

Založnik Založba ZRC, ZRC SAZU
Zanj Oto Luthar
Glavni urednik Aleš Pogačnik

Tisk Cicero Begunje, d. o. o.
Naklada 300 izvodov
Prva izdaja, prvi natis
Ljubljana 2016

Izid knjige je podprla Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.

Digitalna verzija (pdf) je pod pogoji licence <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>
prosto dostopna: <https://doi.org/10.3986/9789610504139>.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

811.163.6*373.21:811.15

REPANŠEK, Luka, 1987-

Keltska dediščina v toponimiji jugovzhodnega alpskega prostora / Luka Repanšek ;
[izdelava zemljevidov Mateja Belak]. - Ljubljana : Založba ZRC, ZRC SAZU, 2016. -
(Zbirka Linguistica et philologica, ISSN 1854-2956 ; 33)

ISBN 978-961-254-964-0
287233792

Luka Repanšek

**Keltska dediščina v toponimiji
jugovzhodnega alpskega prostora**

Ljubljana 2016

Vsebina

Predgovor.....	9
Uvod.....	11
1 Opredelitev teoretičnih in metodoloških izhodišč raziskave.....	19
2 Problematika stratifikacije substratnih zemljepisnih lastnih imen na slovenskem jezikovnem ozemlju.....	31
Ekskurz: Etimološka obravnava imen rečnih božanstev.....	43
3 Fonološki opis.....	49
3.1 Vprašanje zahodne keltščine.....	49
3.2 Fonološki opis zgodnje in klasične galščine	54
4 Strukturni tipi starokeltske toponimije	65
4.1 Teoretični uvod v analizo gradiva.....	68
4.2 Analiza gradiva.....	69
4.2.1 Večbesedna imena	69
4.2.2 Neizpeljana enobesedna imena	70
4.2.2.1 Izobčnoimenska imena	70
4.2.2.1.1 Izsamostalniška imena	70
4.2.2.1.2 Izpridevniška imena	73
4.2.2.2 Izlastnoimenska imena	74
4.2.3 Priponske in predponsko-priponske tvorjenke	75
4.2.3.1 Pripona *-(i)jo-	76
4.2.3.2 Zobniške pripone	80
4.2.3.2.1 Pripona *-ati-	80
4.2.3.2.2 Pripona *-et-.....	83
4.2.3.2.3 Pripona *-nt-	86
4.2.3.3 Mehkonebne pripone	87
4.2.3.3.1 Pripona *-āko-.....	87

4.2.3.3.2	Pripona *-iko-	89
4.2.3.3.3	Pripona *-(V)nko-	90
4.2.3.4	Nosniške pripone	91
4.2.3.4.1	Pripona *-on-	91
4.2.3.4.2	Pripona *-no-	93
4.2.3.4.3	Pripona *-unjo-	93
4.2.3.5	Manj jasne pripone	94
4.2.3.5.1	Pripone tipa *-o/au(i)o-	94
4.2.3.5.2	Pripona *-ennā	96
4.2.4	Predpanske tvorjenke	97
4.2.5	Slovnično tvorjena imena	99
4.2.6	Zložena imena	100
5	Romansko-slovansko substitucijsko glasoslovje	103
5.1	Teoretična izhodišča	103
5.2	Substitucije	113
5.2.1	Substitucije samoglasnikov	113
5.2.1.1	Substitucije naglašanih samoglasnikov	113
	Substitucije romanskega *au	123
	Substitucije romanskega *ǫ	128
	Ad Celje, ant. <i>Celeia</i>	132
	Substitucije zaporedij *(-)VRC-	139
	Povzetek	141
5.2.1.2	Substitucije nenaglašanih samoglasnikov	142
	Povzetek	144
5.2.2	Substitucije soglasnikov	145
5.2.2.1	Substitucije romanskih trdonebnikov	145
5.2.2.2	Substitucije romanskih jotiranih soglasnikov	151
5.2.2.3	Substitucija romanskega *β	155
5.2.2.4	Vprašanje romanskega posredništva na vzhodnoromanskem makroarealu	158
5.2.3	Naglasne substitucije	159
5.2.4	Oblikotvorne substitucije	164
6	V antičnih virih izpričana keltska imena s kontinuiteto in brez kontinuitete v slovenskem toponimskem fondu	167
	*Ar(r)abon-	167
	*Bil(li)ācum	174
	Καρουάγκα(ς)	177
	<i>Crucio</i>	189
	<i>Longatico</i>	191
	Ekskurz: <i>Nauportus</i>	197

<i>Matucaio</i>	199
<i>Meclaria</i>	202
<i>Neuiodunum</i>	204
<i>Tasinemeti</i>	208
<i>Uirunum</i>	209
7 V antičnih virih neizpričana keltska imena s kontinuiteto v slovenskem toponimskem fondu	211
Zaključek	245
Povzetek	251
Celtic Legacy in the Toponymy of South-Eastern Alps	253
Viri in literatura	269
Krajšave	305
Simboli	308
Besedno kazalo	309
Antična oz. starejša izpričana zemljepisna imena	309
Sodobna zemljepisna imena	316
Ostalo lastnoimensko gradivo	321
Kazalo oseb.....	329

Predgovor

Negotova¹ ocena o dejanski kvantiteti in kvaliteti keltske zemljepisnoimenske (toponimske) dediščine v slovenskem zemljepisnoimenskem fondu spada med pomembnejša vprašanja slovenskega imenoslovnega znanstvenega raziskovanja. Lastnoimenska plast, ki bi utegnila izkazovati keltski odtis, doslej ni bila sistematično preučena, a se je v etimoloških imenoslovnih razpravah kljub temu doslej vse prehitro rado sklepalo na keltski izvor zemljepisnega lastnega imena, če se je le ugotovilo, da pripada nekemu neslovanskemu in hkrati predromanskemu odtisu in se je keltska interpretacija zdela kakor koli verjetna. Nejasna je ob tem ostajala tudi slika o celotnem keltskem zemljepisnoimenskem nanosu na območju jugovzhodnih Alp, torej pregled nad tudi takšnimi zemljepisnimi lastnimi imeni, ki jih substratna plast slovenskega zemljepisnoimenskega fonda ne vsebuje, a se jim kot sporadično izpričanim da slediti v mreži antičnih lastnih imen, ki je bila za ta prostor vzpostavljena na podlagi antičnih virov. Ker izluščenje etimološko keltske lastnoimenske plasti pri stratifikaciji neslovanskega dela fonda slovenskih zemljepisnih lastnih imen ne more biti uspešno brez celovitega pregleda nad značajem keltske lastnoimenske dediščine jugovzhodnega alpskega prostora in ker obenem ta ni popoln do izluščenja morebitnih prežitkov brez znanih antičnih predlog, gre v pričujočem delu za dopolnjujoči se etimološki raziskavi znanega jezikovnega gradiva, ki vsaka zase prispevata k preučevanju tako slovenskih kot starokeltskih zemljepisnih imen. Razprava je v tem smislu primarno namenjena bralcu, kompetentnemu v zgodovinskem primerjalnem jezikoslovju, ki se ukvarja s slovenskim oz. slovanskim, romanskim in keltskim imenoslovjem, s problematiko starejših plasti medjezikovnosistemskih odnosov ter preučevanjem heterogenega jezikovnega sedimenta širšega jugovzhodnoalpskega prostora in stičnih arealov. Zlasti zadnji trije raziskovalni fokusi monografije utegnajo delo zanimivo narediti tudi za preučevalce antične zgodovine in arheologije. Ker se v etimoloških razpravah o posameznih lastnih imenih primarnemu bralcu ponuja celotno argumentacijo, ki poteka v okviru znanstvenega diskurza zgodovinskega primerjalnega jezikoslovja, se drugim zainteresiranim bralcem, ki jim utegneta biti argumentacija in

¹ Besedilo je pripravljeno z vnašalnim sistemom ZRCola (ZRCola.zrc-sazu.si), ki ga je na ZRC SAZU v Ljubljani (www.zrc-sazu.si) razvil Peter Weiss.

terminologija težje dostopni, glavne ugotovitve ponuja v obliki sklepov, ki so podani ob koncu pomembnejših etimoloških razdelkov.

Pri nastajanju ter končnem oblikovanju besedila so mi bili v veliko oporo komentariji in predlogi vseh treh recenzentov, dr. phil. habil. Haralda Bichlmeierja, prof. dr. Metke Furlan in dr. Marjete Šašel Kos. Vsem izrekam iskrena hvala. Za nasvete in pomoč pri korigiranju in odpravi tehničnih pomanjkljivosti besedila se dodatno zahvaljujem urednici zbirke dr. Andreji Legan Ravnikar, Mateji Belak za izdelavo zemljevidov ter dr. Mateju Šekliju za strokovno lekturo končnega besedila.

Ljubljana, junija 2016

Avtor

Uvod

1 Stratifikacija substratne plasti nekega zemljepisnoimenskega (toponimskega) fonda v nediferenciranem sinhronem stanju vzpostavlja med seboj kronološko in arealno urejene nanose *lastnoimenskih plasti*, ki ustrezajo jezikovnosistemsko in jezikovnogenetsko različnim *jezikovnim plastem*. Lastnoimenska plast z jezikovno na poljubni točki na časovni osi seveda ni nujno prekrivna, pač pa prva drugo logično predpostavlja kot svoj jezikovnosistemski generator. Jezikoslovna paleontologija, ki se ukvarja s sistematičnim preučevanjem jezikovnega gradiva substratnih plasti, sodi med zahtevnejša poglavja v etimološkem pristopu k raziskovanju lastnih imen in kot takšna zahteva poglobljeno in diahrono usmerjeno znanje o udeleženih jezikovnih sistemih (idiomih) ter obvladovanje etimološke metode in teoretičnih načel imenoslovnega preučevanja nasploh, zato lahko poteka le v okviru metodološko primerljivega znanstvenega diskurza.

Pri zgodovinskojezikoslovnem raziskovanju slovenskega zemljepisnoimenskega fonda se kot nedvomno prisotna identificira plast imen predslovenskega izvora, ki se zgošča v smeri vzhod–zahod, in sicer kot odraz pojemajoče intenzitete slavizacije jugovzhodnega alpskega prostora. Z induktivnim preučevanjem, ki izhaja iz sistematične analize celotnega lastnoimenskega korpusa, se je doslej omogočilo razmeroma jasno izluščenje jedrnega dela neslovenskega gradiva² in znotraj tega dokaj uspešno identifikacijo najstarejše, substratne romanske plasti lastnih imen, vendar pa tovrsten pristop ob pomanjkanju ustreznih metodoloških prijemov ne zmore tudi zanesljive jezikovnosistemske opredelitve posameznih elementov, pripadajočih predromanskim³ lastnoimenskim plastem, ki pri tovrstnem presejanju ostanejo na situ. Za natančnejši

² Napačno bi bilo reči, da je bil doslej že uspešno identificiran jedrni del slovanske dediščine v slovenski toponimiji, saj se na tem področju zlasti v zadnjem času, ko je gradivo zopet podvrženo sistemski in metodološko korektno podprti obravnavi, odpira še veliko vprašanj. Poleg tega bi se takšno trditev v psevdoznanstvenem pristopu utegnilo zlorabiti kot argument v prid neslovenski interpretaciji imen zgolj na podlagi njihove še ne zadovoljivo argumentirane slovanske etimologije.

³ Izraz *predromanski* se uporablja kot kronološka oznaka za nestratificirani lastnoimenski sediment do časa romanizacije. Izraz je upravičen zlasti zaradi celovitosti jezikovne romanizacije obravnavanega prostora, medtem ko po istem principu skovana oznaka *predkeltski*, ki se v imenoslovnih literaturi pogosto rabi kot dejanski ekvivalent oznaki *nekeltski*, na tem prostoru ni upravičena, saj bi predpostavljala celovito keltizacijo (gledano jezikovno) jugovzhodnega alpskega prostora, ki pa je ni mogoče argumentirano dokazati kot realne.

izris stratigrafske slike lastnoimenske dediščine slovenskega jezikovnega ozemlja se torej zdi smiselno k problematiki pristopiti v obratni smeri in izvesti sistemske študije lastnoimenskega nanosa posameznih substratnih plasti. V sklopu opisanega deduktivnega pristopa k obravnavi zemljepisnoimenskega fonda je v pričujočem delu za izhodišče predpostavljena prisotnost lastnoimenske plasti po jezikovnogenetski opredelitvi keltskega jezikovnega sistema, in sicer kot ene izmed takšnih predromanskih jezikovnih plasti na slovenskem jezikovnem ozemlju, ki ji lahko nedvoumno določimo jezikovno-sistemsko in jezikovnogenetsko pripadnost in je bila na tem prostoru nedvomno tudi prisotna. Jezikovno prisotnost keltskega idioma na nekem prostoru potrjuje skupna, kumulativna vrednost tako neposrednih kot posrednih pokazateljev keltskega jezikovnega odtisa, tj. besedil (ta na perifernih območjih sicer le izjemoma predstavljajo relevanten kriterij), keltskih osebnih imen (antroponimije), izpričanih v epigrafskih virih (tj. na neprenosljivih ali težje prenosljivih predmetih) in keltskih zemljepisnih imen (toponimije), lahko celo v kombinaciji z jezikovno gledano keltskim plemenskim imenom (etnonimom), ki lastnoimenskemu arealu časovno in prostorsko ustreza, vendar slednje dejansko ne predstavlja odločilnega kriterija (gl. spodaj). Z ozirom na izpostavljene kategorije se delna »keltskost« prostora, ki geografsko ustreza današnjemu slovenskemu jezikovnemu ozemlju, zdi nesporna. Posredno jo dokazujejo sicer redka antična zemljepisna lastna imena, ob tem pa izjemno dobro zastopana osebna imena in imena božanstev (teonimi) jezikovno keltskega izvora, tj. zlasti na poselitvenem območju Tavriske in v relevantnem delu Norika.⁴ Ker iz tega sledi, da je keltski jezikovni sediment pričakovani tudi v okviru obravnavanega lastnoimenskega areala (tj. z izoglosami opisanega jezikovno-geografskega območja), je pričakovati, da je v okviru slovenskega zemljepisnoimenskega fonda mogoče identificirati tudi keltsko lastnoimensko plast, tj. prepoznati kontinuirano gradivo ali lastnoimenske prežitke, ki jih je po etimološkem kriteriju mogoče zanesljivo opredeliti kot keltske. Lastnoimenski prežitek lastnoimenske plasti X v okviru celotnega zemljepisnoimenskega fonda lastnoimenske plasti Y se pri tem definira kot zemljepisno lastno ime, ki je bilo tvorjeno v jezikovnem sistemu, ki mu pripada lastnoimenska plast X, in ima v fondu lastnoimenske plasti Y tudi izkazano kontinuiteto.⁵

⁴ Prim. Katičič 1966, Šašel 1975, Šašel Kos 1997, 1999, Lovenjak 1998, Anreiter et al. 2000, Anreiter 2000, 2001, Anreiter, Roider 2007, Meid 2005, Jelenko, Visočnik 2006, ACPN: 203–208 itd.; glede osebnih imen, sporočenih na novcih, gl. Birkhan 1973. Kot neposredni znak keltizacije morda služi ptujsko besedilo ARTEBYΘZBROXΘYI = *artebudzbrogdui* (gl. Eichner v Eichner et al. 1994: 136–137, DLG: 335), vendar le v primeru, da je etimološko gledano galska interpretacija napisa pravilna, kar sicer ni zavezujoče. Tipično galske poteze napisa so gal. *br- < pkelt. *mr-, gal./pkelt. *-ūj < pide. *-ōj, morda zlitnik *r (ΘZ), vendar pri tem nejasen ostaja presenetljivi vezni samoglasnik -e- za pričakovani *-o-, nesistemska apokopa izglasja prvega imena in nejasno imenotvorje drugega imena. Enako velja v primeru domnevnih antroponimov *siraku* in *dubnibanuabi* na napisih a in c na čeladi A iz Negove (gl. Nedoma 1995: 18–20). Oba napisa izkazujeta elemente, deloma primerljive z galskim gradivom, vendar s stališča celotne zgradbe ne zadostujeta točnim kriterijem takšne jezikovnogenetske opredelitve.

⁵ V besedilu se termin prosto zamenjuje z besednimi zvezami *lastnoimenska dediščina*, *lastno ime s kontinuiteto* oz. (*lastnoimenski*) *kontinuant*.

S to delovno hipotezo je mogoče pristopiti k empiričnemu vprašanju, v kolikšni meri je taka jezikovnosistemsko natančno opredeljena plast v substratnem delu slovenskega zemljepisnoimenskega fonda dejansko tudi vidno prisotna in hkrati izdelati načela neoporečnega metodološkega pristopa k preučevanju v jezikovnogenetskem smislu identificiranih substratnih lastnoimenskih plasti slovenskega lastnoimenskega fonda. Gre torej za temeljno raziskavo, ki ponuja sistematično preučitev kontinuiranih elementov keltske lastnoimenske dediščine v slovenskem zemljepisnoimenskem fondu in se hkrati vključuje v raziskovanje lastnoimenskega gradiva (staro)keltskih jezikovnih fondov, ki je v okviru sodobnega keltskega primerjalnega jezikoslovja šele v zadnjem času postal deležen zaslužene pozornosti. Empirični del raziskave se logično vključuje v sklop monografskih obravnav posameznih smiselno zamejenih lastnoimenskih arealov keltske *koiné* (Anreiter 2001 – *Pannonia*, García Alonso 2003 – *Hispania*, Gohil 2006 – severna Evropa, Falileyev 2007 – *Dacia* in *Scythia Minor*, Falileyev 2013 – balkanski prostor, Falileyev 2014 – srednja in vzhodna Evropa), in sicer kot celovita in v zgodovinskoprostorskem kontekstu izvedena preučitev keltske lastnoimenske dediščine na ožjem območju jugovzhodnega alpskega prostora, ki geografsko ustreza slovenskemu jezikovnemu ozemlju, s tem pa s stališča lastnoimenskega areala tudi slovenskemu zemljepisnoimenskemu fondu (tj. v okviru koordinat $\varphi +46^\circ : \lambda +13^\circ-16^\circ$; $\varphi +47^\circ : \lambda +13^\circ-15^\circ$).⁶ V ta fond spadajo tudi naselbinska imena, ki sicer ležijo na stiku slovenskega jezikovnega ozemlja s furlanskim, istriotskim, beneškoitalijanskim, bavarsko-nemškimi oz. madžarskim jezikovnim ozemljem, a so njihovi kontinuantni v slovenščini lahko upravičeno razumljeni kot avtohtoni, saj spadajo v najstarejšo plast integratov neslovanskih zemljepisnih imen (npr. *Gumin*, *Ratenj*, *Čedad*, *Videm*, *Krmin*, *Oglej*, *Buzet*, *Beljak*) oz. jih je mogoče identificirati vsaj kot filter v kontinuantih superstratnih plasti (npr. nem. *Sulm* ← slov. **Sьlba* ← ant. *Solua*).

2 Jugovzhodni alpski prostor s stališča keltskega zemljepisnoimenskega odtisa še ni bil deležen sistematične obravnave. Začasne analize gradiva ponuja zlasti Anreiter et al. 2000: 113–142 (upoštevano je le gradivo, sporočeno pri Ptolemaju), Sims-Williams 2006 = ACPN: 205–206, deloma Anreiter 2001 (v okviru panonskega gradiva) in Anreiter, Roider 2007: 117–122 (diskusija poteka na izbranih primerih). V vseh sodobnih keltističnih imenoslovnih delih so bili med zemljepisnimi imeni, ohranjenimi v antičnih virih, kot jezikovno zagotovo ali verjetno keltski (slednji so v nadaljevanju opremljeni z vprašajem) opredeljeni:

- Anreiter et al. 2000: *Neuiodunum*, *Santicum* (?), *Uirunum* (?);
- Anreiter 2001: *Arrabo*, *Neuiodunum*;
- Isaac 2002, 2004: *Arrabo* (?), *Carnuntum*, Καρονάγκα, *Celeia* (?), *Neuiodunum*, *Santicum* (?), *Uirunum* (?);
- Sims-Williams 2006 = ACPN: *Arrabo*, *Carnium*,⁷ *Caruanca*, *Crucium*, *Longaticum*, *Matucaium*, *Praetorium Latobiorum*, *Santicum* (?), *Tasinemetum*, *Uirunum* (?);

⁶ Za natančno definicijo slovenskega jezikovnega ozemlja gl. Ramovš 1936: 1–2.

⁷ Vključno z *Iulium Carnicum* (Sims-Williams 2006: 204 z op. 86).

- Anreiter, Roider 2007: **Billiācum*, **Glano-*, **Matucaium*, **Tasinemetum*;
- Falileyev et al. 2010 = DCC: *Ad Medias* (?), **Carnium*, **Celeia* (?), **Crucium*, **Longaticum*, **Matucaium*, **Neuiodunum*, **Praetorium Latobicorum*, **Santicum*, **Tasinemetum*, **Uirunum*;
- Delamarre 2012: **Albantia*, **Arrabo*, **Billiācum*, **Glano-*, **Carnium*, Καρούαγκα(ς) [sic!], **Celeia*, **Crucium*, **Longaticum*, **Matucaium*, **Natiso*, **Neuiodunum*, **Poetouio*, **Santicum*, **Sauus*, **Tasinemetum*, **Timauus*, **Turriācum*, **Uirunum*;
- Falileyev 2014a: *Arrabo* (?).

Število zemljepisnih imen, izpostavljenih v naštetih delih, je deloma sicer odvisno od korpusa (geografsko ali kako drugače zamejenega), na katerem temeljijo omenjene razprave (Anreiter et al. 2000: Ptolemaj, Anreiter 2001: Pannonia, Isaac 2002: *Itinerarium Antonini*, Isaac 2004: Ptolemaj, Falileyev 2014a: vzhodna Evropa, kar vključuje le skrajni vzhodni del jugovzhodnega alpskega prostora), vendar je glavni razlog za povprečno številčno precej različno identifikacijo domnevno keltskega zemljepisnoimenskega gradiva metodološko ozadje posameznega dela in z njim povezanim naborem ustreznih kriterijev, po katerih se za konkretna imena sklepa na keltski etimološki izvor. Ti so lahko zastavljeni strožje (kritično) oz. zelo široko, v slednjem primeru primarno z namenom maksimalne vključenosti etimološko nejasnega gradiva (po istem principu deluje tudi Holder, AcS). Razen Anreiter et al. 2000 in Anreiter 2001 so ostale našete tuje imenoslovne razprave v svojem pristopu k celotni lastnoimenski dediščini na obravnavanem območju izrazito deduktivne in pri identifikaciji morebitnega keltskega gradiva le redko upoštevajo tudi družbenozgodovinski kontekst prostora, ki ga preučujejo.

V okviru znanstvenega imenoslovnega raziskovanja v slovenskem strokovnem prostoru se etimološkemu preučevanju substratnih imen slovenskega zemljepisnoimenskega fonda ni posvečalo sistematično, predvsem pa se je k problematiki vedno pristopalo le s slavističnega (in deloma romanističnega) stališča in ne z zornega kota posameznih jezikovnih sistemov, ki so razpoznavni v lastnoimenskih reliktnih jugovzhodnega alpskega prostora. V želji čim bolj uspešno pristopiti k identifikaciji in etimologizaciji slovanske lastnoimenske dediščine pa se je vseskozi vendarle dovolj jasno izpostavljalo substratno plast, da se je skozi zgodovino slovanske imenoslovne misli počasi vsaj v glavnih obrisih pokazal nabor predslovanske lastnoimenske dediščine. V grobih potezah se je izrisala tudi stratigrafska slika.

Med začetke metodološko korektno sistematizacije substratnih zemljepisnih imen v slovenščini nedvomno sodijo dela etimologa in imenoslovca Franceta Bezlaja, medtem ko je obdobje pred njim zaznamovano s pristopi, ki so nesistematične narave ali pa s stališča sodobnega zgodovinskega primerjalnega jezikoslovja ne vzdržijo preverjanja. Med najpomembnejše avtorjeve stratigrafske orise poleg etimološkega slovarja slovenskih hidronimov (*Slovenska vodna imena I–II*, 1956–1961), ki diferenciacijo med lastnoimenskimi odtisi posameznih jezikovnih plasti vzpostavlja na tematsko zamejenem korpusu, sodijo jezikoslovni spisi Bezlaj 1955, 1958, 1959/1960, 1960, 1961, 1969 in

1970. Vanje je večinoma vključen že tudi delen uvid v stratifikacijo hidronimije, ki pa za substratni del praviloma kritično sloni na starejših interpretacijah in le mestoma ter previdno sprejema spoznanja o staroevropskem hidronimnem sistemu. V skladu s takrat večinsko sprejetim, četudi že nekoliko zastarelim⁸ razumevanjem jezikovne sestave najstarejše, tj. predromanske in predkeltske substratne plasti na območju jugovzhodne Evrope, Bezljaj neromansko in nekeltsko substratno gradivo na več mestih opredeljuje kot »iliro-venetsko« oz. »veneto-ilirsko«. Na vsaj enem mestu pa se pojavi celo etiketa »veneto-norijsko« (Bezljaj 1955: 71 = ZJS I: 54), in sicer z ozirom na venetski odraz pide. *#b^h> *#f- v primerjavi z običajnim »ilirskim« (*lato sensu*) *b. Ker referenca ni podana, implicitne funkcije te oznake ni mogoče ugotoviti, zdi pa se verjetno, da gre pri njeni osamljeni uporabi za spoj jezikovnosistemskega termina z geografskim, ki tudi v tem primeru odraža intuitivno že zapaženo, vendar še ne precizirano sistemsko razmejitev venetskega gradiva od splošno »ilirskega« v tedaj veljavnem razumevanju te jezikovnogenetske oznake.

Zgolj iz rabe tovrstnih, kvazisistemskih hibridnih oznak njihove interpretativne implikacije načeloma sicer niso jasno razvidne, vendar pa vsaj izraz »iliro-venetsko« oz. »veneto-ilirsko« v vsakem primeru implicira prepričanje o tesnejši povezanosti med obema sistemoma in po vsej verjetnosti ne odraža toliko jezikoslovnega spoznanja, da gre za gradivo, ki ga po glasovni plati ni mogoče uvrščati med »ilirsko« (*lato sensu*), temveč v večji meri nelagodje do dejanske splošno »ilirske« interpretacije gradiva v odnosu do venetskega gradiva. Slednje namreč kljub temu, da sprva jezikovnogenetsko ni doživelo jasne sistemske razmejitve od širše »ilirskega«,⁹ opozarja na bogatejšo, vsekakor pa ne monolitno sestavo substratne plasti na jugovzhodnem alpskem prostoru. Gre torej za uvedbo izraza, s katerim se v odnosu do jezikovne provenience specifičnega lastnoimenskega gradiva poskuša vpeljati previdnejši pristop.

Na po interpretativni moči podobni akumulaciji ugotovitev o stratigrafski sliki substratne plasti zemljepisnih imen, dodatno seveda bistveno podprti in v mnogih pogledih korigirani z indoevropističnim znanjem, temelji tudi stratifikacijski oris v Fur-

⁸ Do identifikacije še starejše, staroevropske substratne plasti oz., natančneje, substratnega lastnoimenskega sistema, ki je proseval skozi gradivo, sprva opredeljeno kot »ilirsko« (zlasti po glasovnih in imenotvornih značilnostih), in tako dajal napačen vtis o sistemskih povezavah na mnogo širšem arealu, kot bi bilo to dejansko upravičeno (slednje spoznanje je med drugim dalo zagon panilirski teoriji, ki jo je najbolj sistematično zagovarjal J. Pokorny, gl. Pokorny 1936, 1940), je prišlo že po izoblikovanju jasno artikuliranih razlikovalnih lastnosti med ilirskim in venetskim ter liburnijskim jezikovnim/lastnoimenskim sistemom na eni ter ilirskim in keltskim ter tračanskim na drugi strani (gl. Krahe 1964b). Koncept »ilirsko« *stricto sensu* je v tem času že zreduciran na lastno- in redko občnoimensko (Eichner 2004) gradivo na prostoru južne Dalmacije, kamor so po antičnih virih lokalizirani *Illyrii proprie dicti* (gl. Kronasser 1962, 1965).

⁹ Gl. Jokl 1945/1946, Mayer 1957: 16–18. Glavni razlog za nezadostno diferenciacijo substrata se zdi povezan s še neprepoznano distribucijo posameznih lastnoimenskih arealov v okviru »ilirskega« gradiva. Ker se venetska osebna imena vključujejo v severnojadranski lastnoimenski areal, ta pa je preko liburnijskega povezan z balkanskim prostorom, je razumljivo, da je bil tudi venetski prostor v okviru ilirske teorije vključen v širši, navidezno »ilirski« areal.

lan 2002¹⁰ in dokaj celovita obravnava substratnega gradiva v Snoj 2009 = ESSZI.¹¹ Omenjena dela, v kolikor se ukvarjajo z jezikovnogenetsko in jezikovnosistemsko opredelitvijo lastnoimenskega gradiva, pa vendarle po svoji teoretični usmerjenosti in glavni interesni sferi izhajajo iz slovanskega zornega kota in odsevajo oz. povzemajo starejše stanje raziskovanja na področju jezikovne paleontologije relevantnega prostora. Takšen pristop pride do izraza predvsem pri ponovnem preverjanju in kritičnem ovrednotenju morebitnih, v starejši literaturi predlaganih keltskih etimologij zemljepisnih imen, ki praviloma potekata s stališča slovanskega kontinuanta (zlasti z ozirom na glasovje), ne pa tudi na podlagi dejstev keltske primerjalne slovnice in spoznanj o starokeltskih (zemljepisnih) lastnih imenih. Jezikovnosistemski stratifikaciji heterogene substratne plasti se sicer praviloma ne posveča ustrezne pozornosti, konkretno pri identifikaciji keltske dediščine pa sta nesistematična obravnava in nejasna slika predvsem posledica umanjkanja uvida v sistem starokeltskega zemljepisnoimenskega fonda. Dejstvo je, da ta pred prelomom tisočletja sicer ni bil mogoč niti v keltologiji, saj je do napredka v poznavanju starokeltskih zemljepisnih imen prišlo šele v obdobju preteklih dveh desetletij. Poleg tega se je v tem času bistveno izostrila tudi slika predkeltskih lastnoimenskih arealov v srednji in jugovzhodni Evropi, kar šele v zadnjem času omogoča metodološko izčiščen pristop k identifikaciji lastnoimenskega odtisa posameznih jezikovnih sistemov s primarno oz. sekundarno prisotnostjo na omenjenem prostoru. Pomembno je poudariti, da se je od časa, ko so nastala Bezlajeva dela, v slovenskem imenoslovju kljub temu vselej ohranjalo prepričanje o površinski jezikovni keltski prisotnosti v jugovzhodnih Alpah in neposredni okolici in s tem relativni redkosti keltskih lastnoimenskih reliktoev (prim. Bezlaj 1955: 68, 1958: 678, 1959/1960: 291, 1960: 121, 1961: 152).¹² Za dokončno razrešitev vprašanja keltskega deleža v slovenskem substratnem lastnoimenskem fondu ta splošni vtis seveda predstavlja *argumentum e silentio*, saj domneva ni bila nikdar sistematično dokazana oz. ovržena. Takšna, na več mestih izražena opazka pa je vendarle pomembna, ker priča, da slovensko strokovno udejstvovanje na področju preučevanja keltskih lastnih imen nikdar ni posegalo po oznaki »keltsko« kot golem nadomestku za oznako »neilirsko«,¹³ kar sodi med najočitnejše interpretativne pomanjkljivosti vseh starejših

¹⁰ Izpostavljena je romanska plast, med starejšimi pa staroevropska, v razpravi deloma napačno poimenovana kot ilirska, v primeru tpn. *Atrans* in hdr. *Aesontius/Isontius* zaradi presenetljivih glasovnih odrazov neka starejša, vendar neilirsko plast (Furlan 2002: 33), in z zadržki tudi venetska.

¹¹ Avtor identificira romansko, keltsko, venetsko in staroevropsko plast. Slednja je opisno poimenovana kot »starejša predromanska in predkeltska, vendar že indoevropska« (ESSZI: 11). Na drugih mestih je isti domnevani izvor opredeljen tudi kot »verjetno že ide., vendar neznanega izvora« (ESSZI: 339) ipd.

¹² Konkretno se domneva o redkem keltskem substratu v jugovzhodnih Alpah (Bezlaj 1959/1960: 291 = ZJS II: 912), ki se ga sopolstavlja z arheološko bogato dediščino (Bezlaj 1960: 121 = ZJS I: 193) in razlaga z dejstvom, da je poselitev Keltov na tem prostoru (podobno kot rimska) okupacijske in s tem manj globinske narave (Bezlaj 1961: 152 = ZJS I: 211).

¹³ Jezikovnogenetska opredelitev »keltsko« najpogosteje implicira izključno zelo površinsko spoznanje, da gre za gradivo, pripadajoče lastnoimenski plasti, ki jo je mogoče relativnokronološko opredeliti kot predromansko, vendar ne najstarejšo oz. mlajšo kot staroevropsko (če gre za hidronime), ilirsko (*lato sensu*) ipd.

etimoloških obravnjav substratnega gradiva. S tem se je v slovenskem imenoslovju posredno izreklo proti metodološko neupravičeni sistemski opredelitvi keltščine kot nediferenciranega skupka negativnega nabora nekih glasovnih, oblikotvornih in besedotvornih značilnosti.¹⁴ Tudi v sodobnih slovenskih strokovnih imenoslovnih delih opredelitev »keltsko« brez nadaljnega implicira pripadnost lastnoimenskega elementa keltskemu sistemu, in sicer po glasovni, oblikotvorni, besedotvorni in/ali leksikalni plati, vendar pripis oznake ni vselej osmišljen v okviru sinhronih in diahronih spoznanj o specifičnih podsistemih dotičnega idioma, interpretacija pa ne poteka vedno v skladu s podatki, ki jih dejansko ponuja notranjekeltsko primerjalno gradivo.

3 Kljub temu, da so se z objavo sodobnih strokovnih imenoslovnih raziskav starokeltskega lastnoimenskega fonda v keltistiki v zadnjem času odprle nove možnosti za napredek pri raziskovanju problematike keltskega lastnoimenskega odtisa v okviru posameznih lastnoimenskih arealov na geografsko zaključenih območjih, pa se je za glavno pomanjkljivost doslej izkazal predvsem nesistematičen pristop k besedotvornemu sistemu na splošno, v okviru tega pa zlasti nesistemska obravnava izpeljank v keltskem imenotvornem sistemu (gl. poglavje 4).

Drugo pomembno področje, h kateremu se v keltistiki doslej še ni pristopilo sistematično, je vprašanje t. i. vzhodne keltščine oz. vzhodne galščine, ki se jo na podlagi lastnoimenskega gradiva običajno pri klasifikaciji keltskih jezikov implicitno obravnava kot samostojno vejo. Eksplicitno se o vzhodni keltščini (ang. *Eastern Celtic*) prvič govori v Eska 2013, ki predstavlja tudi prvi poizkus vzpostavitve sistematike ločevanja med zahodnim in vzhodnim arealom v okviru galskega gradiva. Ker je za metodološko korektno etimološko preučevanje lastnoimenskega gradiva katerega koli jezikovnega sistema bistvena njegova jasna in natančna jezikovnogenetska opredelitev, je posebno pozornost treba nameniti sistematični izdelavi glasoslovnega opisa jezikovnega sistema, v okviru katerega so bila tvorjena zemljepisna imena vzhodnega območja keltske poselitve, in s tem razrešitvi vprašanja dejanske upravičenosti vzpostavitve vzhodne galščine kot jezikovnogenetsko ločene enote (gl. poglavje 3).

¹⁴ Na tem mestu je treba omeniti in kritično ovrednotiti tudi rabo oznake »romano-keltsko« (rom.-kelt.), ki jo je mogoče zaslediti v razpravah pripadnikov ljubljanske romanistične šole (F. Šturm, A. Grad, M. Skubic), prim. tudi Ramovš v primeru tpn. *Poetouio* (HG II: 180–181). Oznako je treba razumeti v smislu regionalne diferenciacije romanskega superstrata glede na njegovo substratno podlago, kjer naj bi ta po zgodovinsko-arheoloških kriterijih bila keltska, deloma pa gre za opredelitev dejanske jezikovnogenetske pripadnosti imena, ki je v konkretnem romanskem idiomu substratno, prim. na primer »rom.-kelt. *Carnia*« (Grad 1958b: 43). V prvem primeru oznaka seveda nima implikacij za pripis substratnega imena keltskemu sistemu po etimološkem kriteriju.

1 Opredelitev teoretičnih in metodoloških izhodišč raziskave

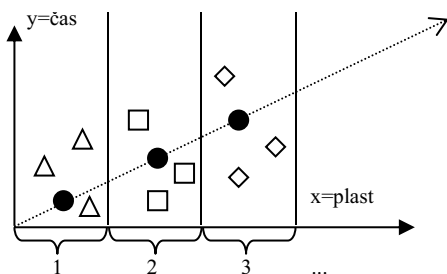
1.1 Substratno plast danega zemljepisnoimenskega fonda lahko definiramo kot nako-pičenje prežitkov, do katerega je prišlo pri časovno kontinuiranem naplaščanju lastno-imenskih plasti različnih jezikovnih sistemov. Lastnoimenska plast Y torej predstavlja skupek elementov v zemljepisnoimenskem fondu kronološko najmlajše superstratne plasti, ki je v nekem časovnem obdobju in na točno določenem prostoru pripadal jezi-kovni plasti Y. Lastnoimenski fond je torej del jezikovnega sistema, tj. njegova pod-množica, vendar z njim ni nujno prekriven. Ker velja, da je v okviru zemljepisnoimen-skega prostora¹⁵ vsako zemljepisno lastno ime presek treh prostorskih ravnin (tj. fizič-ne/realne, arealne in jezikovnosistemske),¹⁶ ga je za čas njegovega nastanka mogoče umestiti v sistemsko in jezikovnogenetsko natančno opredeljiv jezikovni sistem, tj. tisti sistem, ki je generiral njegovo dejansko površinsko podobo. Lastnoimenski prežitek kot časovno kontinuiran jezikovni element je torej v prvi vrsti treba razumeti v kontekstu

¹⁵ Zemljepisnoimenski (toponimski) prostor je abstraktna preslikava fizičnega/realnega prostora v njegovo funkcijsko vrednost, preko katere se lahko vključuje v družbeno komunikacijo. Njegova dejanska funkcijskost je seveda omejena, kakor je omejen prostor, ki vstopa v realno komunikacijo posameznika (primerjaj npr. z zemljevidi ipd., ki ustvarjajo hiperfunkcionalne prostore kot seštev-ke mikroprostorov), zato se v teoretični onomastiki *a priori* operira z idealiziranimi abstraktnimi kategorijami.

¹⁶ Fizični/realni prostor lahko zreduciramo na množico predmetov (objektov) (O) Σ^O . Elementi te množice hkrati tvorijo podmnožico predmetov lastnoimenskega poimenovanja (onimskih objek-tov) (N) Σ^N , tj. tistih elementov množice Σ^O , ki vstopajo v prostor družbene komunikacije oz. jezika. Ta je pri nastajanju in obstajanju lastnih imen hkratno soudeležen na dveh ravninah, jezi-kovnosistemski in komunikacijski. Jezikovnosistemski prostor je tisti, ki s pomočjo razpoložlji-vega surovega jezikovnega gradiva generira površinsko, tj. jezikovno podobo ustaljenih odnosov med predmeti lastnoimenskega poimenovanja ter zemljepisnimi imeni (npr. površinska podoba funkcije, ki predmet [most] lokalizira v odnosu do komunikacije, je v slovenskem sistemu npr. »Most«). Zunanja manifestacija jezikovnosistemskega prostora je t. i. arealni prostor v svoji najo-snovnejši opredelitvi zamejenega prostora predmetov lastnoimenskega poimenovanja, tj. skupka elementov podmnožice Σ^P , čigar realizacija je pogojena z realnim prostorom, iz katerega se izlušči (arealni prostor pri tem nikdar ne preseže realnega prostora). Vsak fiksiran odnos med predmetom lastnoimenskega poimenovanja in pripadajočim lastnim imenom, ki je nastal v tričlenski verigi predmet > predmet lastnoimenskega poimenovanja > lastno ime, v svoji prvotni funkciji vstopa v komunikacijski prostor. Obstoj oz. funkcionalnost lastnega imena v komunikaciji namreč vzdržu-je izključno njegova funkcija in ne (več) jezikovna podoba.

lastnoimenske plasti v njenem linearnem poteku, tj. skupku časovnih prerezov skozi funkcijsko vzdrževano obstojnost zemljepisnega imena v komunikaciji. S stališča etimološkega pristopa v imenoslovju zato pri stratifikaciji lastnoimenskega fonda neke superstratne plasti ni ustrezno upoštevati lastnih imen, ki jih je kot pripadajoča jezikovnemu sistemu Y mogoče opredeliti zgolj po strukturalnem kriteriju¹⁷ (po tem kriteriju se v obravnavo namreč vključuje celoten lastnoimenski fond, ki je pripadal lastnoimenski sferi sistema Y, ne glede na dejanski etimološki izvor posameznih elementov), temveč le takšno jezikovno tkivo, ki je bilo v okviru njegovih glasovnih, oblikotvornih, besedotvornih, skladenjskih in leksikalnih danosti tudi tvorjeno. V smislu linearnega razvoja imena na časovni osi od njegovega nastanka do zamrtja (temporalni aspekt lastnega imena)¹⁸ se takšen pogled osredotoča na čas nastanka imena, ne pa tudi na čas njegove rabe.

Po etimološkem kriteriju je lastnoimensko plast torej treba razumeti kot pojem, ki je definiran jezikovnosistemsko in jezikovnogenetsko,¹⁹ kar posledično omogoča horizontalno stratifikacijo časovno-prostorskega poteka lastnoimenskega nanosa na obravnavanem območju.

1.2 Pojem *keltska lastnoimenska dediščina* določenega lastnoimenskega areala, ki ustreza določenemu geografskemu prostoru, je tu opredeljen kot skupek (osebnih in zemljepisnih) lastnih imen, ki ga je kot keltskega mogoče opredeliti po izključno etimološkem načelu. Oznaka *keltski* je v prvi vrsti pojem, ki ima svojo primarno utemeljitev v indoevropskem primerjalnem jezikoslovju (tako zgodovinsko gledano kakor s stališča jasnosti jezikovnogenetske opredelitve), saj označuje le takšno jezikovno gradivo, ki ga je po njegovih glasovnih, oblikotvornih, besedotvornih (manj skladenjskih

¹⁷ Prim. Matasović 1997: 91.

¹⁸ Prim. Šrámek 1999: 75, 78–89.

¹⁹ Nicholaisen lastnoimensko plast definira kot časovno plast: »die Zeitspanne, während der die Sprecher einer Sprache in einem Gebiet Namen geschaffen und zum schon bestehenden Onomasticon oder Nameninventar hinzugefügt haben« (1991: 67 v op. 4). Tovrstna definicija je neustrezna in v etimološkem imenoslovju neuporabna, saj združuje horizontalni in linearni aspekt časovnega razvoja lastnega imena in s tem etimološki kriterij pri jezikovnogenetski opredelitvi lastnega imena s strukturalnim.

in leksikalnih) značilnostih mogoče projicirati na prakeltsko stanje. Slednji konstrukt opisuje vejo indoevropske jezikovne družine (natančneje snop izoglos), ki se od ostalih vej te družine oz. od jezikov neindoevropske družine loči po skupku izključno temu sistemu lastnih glasovnih sprememb (inovacij). Najrelevantnejše takšne splošnokeltske glasovne spremembe so:²⁰

- i. pide. $*\bar{e} >$ pkelt. $*\bar{i}$ (npr. pide. $*H_3r\bar{e}\acute{g}\text{-}s >$ pkelt. $*r\bar{i}\chi\text{-}s$ 'vladar');
- ii. pide. $*\bar{o}\# >$ pkelt. $*\bar{u}\#$ (npr. pide. $*H_2ep\text{-}H_{1/3}\bar{o} >$ $*ab\bar{o} >$ pkelt. $*ab\bar{u}$ 'reka');
- iii. pide. $*\bar{o}$ (ne glede na izvor) $>$ pkelt. $*\bar{a}$ (npr. pide. $*b^h\text{le}H_3\text{-}tu\text{-} >$ $*bl\bar{o}\text{-}tu\text{-} >$ pkelt. $*bl\bar{a}tu\text{-}$ 'cvet');
- iv. pide. $*e\bar{i} >$ pkelt. $*\bar{e}_2$, vsaj v nezadnjem zlogu (npr. pide. $*H_3rejH\text{-}no\text{-} >$ pkelt. $*r\bar{e}no\text{-}$ $*\text{'tok'}$);
- v. pide. $*eu, *uu >$ pkelt. $*ou$ (npr. pide. $*teuteH_2\text{-} >$ pkelt. $*tout\bar{a}$ 'ljudstvo, pleme', $*H_2ju\text{-}H_{1/3}\eta\text{-}ko\text{-} >$ $*iuu\eta ko\text{-} >$ $*iouanko\text{-}$ 'mlad');
- vi. pide. $*R >$ pkelt. $*Ri / _T (+ / _ *m)$ (npr. pide. $*k\acute{r}d\text{-}i\text{-}o >$ pkelt. $*kridjo\text{-}$ 'srce');
- vii. pide. $*R >$ pkelt. $*aR / _C$ [-zapornik] (npr. pide. $*m\eta\text{-}uo >$ pkelt. $*mar\bar{u}o\text{-}$ 'mrtev');
- viii. pide. $*N >$ pkelt. $*aN$ (npr. pide. $*H_2r\acute{g}\text{-}\eta\text{-}o >$ pkelt. $*arganto\text{-}$ 'srebro');
- ix. pide. $*g^u >$ pkelt. $*b$ (npr. pide. $*g^uou\text{-}k^{(u)}ol\text{-}i\text{-}o >$ pkelt. $*boukoljo\text{-}$ 'pastir');
- x. pide. $*K [+ \text{pal.}] >$ pkelt. $*K [- \text{pal.}]$ (npr. pide. $*(d)k\eta\text{-}to >$ pkelt. $*kanto\text{-}$ 'sto');
- xi. pide. $*MA >$ pkelt. $*M$ (npr. pide. $*b^hrg^h\text{-}\eta\text{-} >$ pkelt. $*brigant\text{-}$ 'visok');
- xii. pide. $*p >$ pkelt. $*\varphi >$ $*h >$ \emptyset^{21} (npr. pide. $*pet\text{-}no >$ pkelt. $*(\varphi)etno\text{-}$ 'ptica', $*pelH_1\text{-}u >$ $*(\varphi)elu\text{-} >$ $*(h)elu\text{-}$, prim. etn. *Helvetes*, $*upo >$ $*u(\varphi)o\text{-}$ 'gor', prim. lepont. antr. *UVAMOKOZIS*);
- xiii. pide. $*\#H_{2/3}RC >$ pkelt. $*\#aRC\text{-}$ (npr. pide. $*H_2r\acute{t}ko >$ pkelt. $*arto\text{-}$ 'medved');
- xiv. pide. $*\#H_1RC >$ pkelt. $*\#RC\text{-}$ (npr. pide. $*H_1r\acute{g}\text{-}e/o >$ pkelt. $*rig\text{-}e/o\text{-}$ 'iti');
- xv. pide. $*\#RHC >$ pkelt. $*\#RaC\text{-}$ (npr. pide. $*\eta H_2\text{-}ti >$ pkelt. $*mati\text{-}$ 'ob pravem času, dober');
- xvi. pide. $*\#HRHC >$ pkelt. $*\#R\bar{a}C\text{-} \sim \#\#RaC\text{-}$ (npr. pide. $*H_2H_3\text{-}ti >$ pkelt. $*r\bar{a}ti\text{-}$ 'okop' $*u\eta H\text{-}ti >$ $*ulati\text{-}$ $*\text{'vlada(nje)'}$);
- xvii. pide. $*CHC >$ pkelt. $*CaC\text{-}$ (npr. pide. $*pH_2\text{-}t\bar{e}r >$ pkelt. $*(\varphi)at\bar{i}r$ 'oče') \sim $*\text{-}CHT >$ $*\text{-}CC\text{-}$ (npr. pide. $*g\acute{e}nH_1\text{-}to >$ pkelt. $*gento\text{-}$ 'rojen') \sim $*\text{-}CHR >$ $*\text{-}CaR\text{-}$ (npr. pide. $*p\eta H_2\text{-}no >$ pkelt. $*litano\text{-}$ 'širok') \sim $*\text{-}RHC >$ $*\text{-}RaC\text{-}$ (npr. pide. $*\eta H_2\text{-}u\text{-}iH_2 >$ pkelt. $*tana\bar{u}\bar{i}\text{-}$ 'tenka');
- xviii. pide. $*\text{-}RHV >$ pkelt. $*\text{-}aRV\text{-}$ (npr. pide. $*d\eta H_2\text{-}o >$ pkelt. $*damo\text{-}$ 'udomačen');
- xix. pide. $*H >$ pkelt. $\emptyset / _ \bar{U}, \bar{U} = \{*\bar{i}\}$ (npr. pide. $*H_2erH_3\text{-}i\bar{e}/o >$ pkelt. $*ar\text{-}i\bar{e}/o\text{-}$ 'orati');

²⁰ Gl. zlasti KPV: 115–138, McCone 1996: 37–65, Isaac 2007: 62–74, Schrijver 2011b (ss. 1–2), Sims-Williams 2007: 309–333, Matasović 2009: 6–11 (1997: 92), Zair 2012, Gibson, Wodtko 2013: 9, Repanšek 2015a.

²¹ Razen tam, kjer že predhodno $*p >$ $*k^u / _ VC_0k^u$ (npr. pide. $*penk^ue >$ pkelt. $*k^u\text{enk}^ue$ 'pet'), $*p >$ $*\chi / _ T$ (npr. pide. $*sept\eta >$ pkelt. $*sextan$ 'sedem'), $*\varphi >$ $*\beta / V_R$ (npr. pide. $*kapro >$ pkelt. $*ga\beta ro >$ $*gabro\text{-}$ 'koza'), $*\varphi >$ $*u / V$ [+zadnji] $_ *n$ (npr. pide. $*supno >$ pkelt. $*su\bar{u}no >$ $*sou\bar{u}no\text{-}$ 'sen').

- xx. pide. $*H >$ pkelt. $\emptyset \sim *a / \underline{U} _ , \underline{U} = \{ *i, *u \}$ (npr. pide. $*g^u e_i H_3\text{-to-} > *be_i\text{-to-} >$ pkelt. $*b\acute{e}to\text{-}$ 'živež' ob $*\acute{k}euH\text{-ro-} > *keuaro\text{-} > *kauro\text{-}$ 'velikan, junak');
- xxi. pide. $*\text{-sR-} >$ pkelt. $*\text{-RR-}, R = \{ *r, *l, *m, *n \}$ (npr. pide. $*k^u\text{res-no-} >$ pkelt. $*k^u\text{renno-}$ 'drevo');
- xxii. pide. $*Rs, *Rp >$ pkelt. $(*R\Phi >) *RR, R = \{ *r, *l \}, \Phi = \{ *p, *s \}$ (npr. pide. $*b^h\text{s-o-} >$ pkelt. $*barro\text{-}$ 'vrh, glava').

Marsikatera od izpostavljenih glasovnih sprememb sama po sebi seveda ni lastna le prakeltskemu glasovnemu sistemu, saj gre pogosto za univerzalne spremembe, ki jim je v zgodovinskem jezikoslovju mogoče najti vzporednice tudi v drugih indoevropskih jezikovnih vejah. Iz tega sledi, da lahko prakeltski glasovni sistem v prvi vrsti opisuje le celotni izpostavljeni konkretni nabor identificiranih glasovnih sprememb. Posamezni keltski idiomi (lepontščina, galščina, cisalpska galščina (?), hispanokeltščina, britanska keltščina, gojdedlščina) so izoblikovani na podlagi nesplošnokeltskih glasovnih sprememb, ki se odražajo kot skupek inovacij oz. arhaizmov, specifičnih le vsakemu od teh sistemov. Ker je treba na območjih z izpričano prisotnostjo keltske lastnoimenske dediščine, ki se nahajajo izven keltske pradomovine, za čas keltske poselitve računati z razdrobitvijo na že izoblikovane keltske idiome, je pri jezikovnogenetski opredelitvi jezikovnega gradiva, ki pripada tem sistemom, posplošena oznaka *keltsko* nenatančna.²² Točnejša opredelitev idioma, ki mu obravnavani jezikovni element pripada, je potrebna prav zaradi posebnosti, ki jih idiom v odnosu do drugih sistemov keltske jezikovne veje, zlasti pa v odnosu do nekeltskih idiomov, ki so z dotičnim keltskim v stiku oz. z njim celo vstopajo v substratno ali superstratno razmerje, izkazuje na glasovni, oblikotvorni (in oblikoglasni), besedotvorni, skladenjski in leksikalni ravnini.

1.3 Iz povedanega sledi, da t. i. jezikovna *keltskost*²³ že *a priori* ne more biti prekrivna z uporabo iste oznake v okviru (antične) zgodovine²⁴ ali arheologije.²⁵ V okviru obeh disciplin ima termin svojo opredelitev in s tem tudi različne konotativne vrednosti, kar pa

²² Tak posplošen termin je sicer v splošni veljavi v keltistični literaturi (prim. Falileyev 2007, s. vii: »"Celtic" still remains a very useful umbrella term for the linguistic attribution of the personal-, place-, and ethnic names discussed ...«), zlasti kot sinonim za *galsko* (to skoraj žargonsko rabo oznake *keltski* je treba pripisati tradiciji). Uzus izvira iz dejstev časovno-prostorske razporeditve keltskih idiomov, ki v veliki meri že sama po sebi omogoča dokaj nedvoumno opredelitev jezikovnega gradiva. Vendarle pa enakega posploševanja pri obravnavi občnoimenskega gradiva ne srečamo, zato se zdi ponatančnjeno jezikovnogenetsko opredelitev smiselno aplicirati tudi na lastnoimensko gradivo.

²³ Izraz je kalkiran po ang. *celticity* in nem. *Keltizität*, ki se pojavljata v teoretičnih in metodoloških uvodih v razprave o arealni razširjenosti keltskega lastnoimenskega elementa v Evropi in Mali Aziji (npr. *Ptolemy* 2000, *Ptolemy* 2005, ACPN, Anreiter 2000, 2001, 2006).

²⁴ Glede relativizacije opredeljitvene vrednosti izrazov *Γαλάται*, *Galli* (McCone 2006: 103–107, 2008: 6), *Κελτοί* (McCone *op. cit.*, ss. 38–39, prim. Sims-Williams 2011: 276–278) in *Celtae* v antični historiografiji za identifikacijo jezikovno keltskih entitet gl. zlasti ACPN: 324–326, Sims-Williams 1998: 22–28, Tomaschitz 2002: 11–12, Collis 2003: 128, McCone 2006: 2–6, Rodway 2010: 13. V grobem so takšni izrazi etnične pripadnosti sicer dokaj dobro prekrivni z dejanskimi nosilci keltskega idioma, vendar preveč ohlapni, da bi se jih lahko uporabilo kot kriterij pri določanju jezikovne keltskosti.

²⁵ Glede vprašanja prekrivnosti z arheološkega stališča tradicionalno kot keltsko opredeljenega gradiva in območij z dejansko prisotnostjo keltskega jezikovnega gradiva gl. ACPN: 326–327, Sims-Williams

seveda ne pomeni, da se opredelitve medsebojno nujno izključujejo in med njimi nikdar ne prihaja do delnega prekrivanja. Nasprotno – če se na nekem geografsko logično zamejenem prostoru z relativno gostoto keltskega jezikovnega gradiva keltska prisotnost dodatno potrjuje z zgodovinskimi viri in tudi s stališča arheološke opredelitve (zlasti to velja za območja s kronološko poznejšo, drugotno keltsko poselitvijo), kumulativna vrednost dokazov vsekakor priča o tem, da gre za jezikovno keltsko območje. Nепrekrivnost samih kategorij, ki opredeljujejo keltskost nekega prostora, prihaja do izraza predvsem ob pomanjkanju indicev na eni od ravnin. Zgolj na podlagi zgodovinsko in/ali arheološko potrjene keltizacije nekega prostora je namreč metodološko neustrezno sklepati tudi na prisotnost keltskega idioma oz. jo *a priori* izključevati le na podlagi pomanjkanja zgodovinskih virov in/ali arheološkega odtisa (prim. npr. odsotnost latenske kulture na jezikovno jasno keltiziranih območjih, kot so npr. gojdelsko, hispanokeltsko in lepontsko).²⁶ Z drugimi besedami, na jezikovnosistemsko opredelitev lastnoimenskega fonda, ki mu neko lastno ime (najsi bo osebno ali zemljepisno) pripada, se nikdar ne sme sklepati zgolj na podlagi iz zgodovinskih oz. arheoloških virov pridobljene predstave o časovno-prostorski sliki prostora, ki mu ustreza lastnoimenski areal, v katerega je preučevano lastno ime vpeto. Enako velja glede posploševanja o jezikovni keltskosti gradiva, ki je časovno-prostorsko prekrivno z nekim jezikovno keltskim etnonimom, in sicer ne glede na to, ali so pripadniki dotičnega plemena tudi zgodovinsko opredeljeni kot keltski ali ne, saj po etimološkem kriteriju kot keltsko opredeljeni etnonim sam po sebi nima informativne vrednosti za dejansko jezikovno situacijo, ki je veljala med govorci dotičnega etnosa. Enako velja v primeru jezikovno nekeltskih etnonimov (prim. etn. *Scord-isci*, *Arau-isci*, *Taur-isci*, *Nor-ici*, kar so vse hibridne tvorjenke, proti npr. *Carni*, ki predstavlja etimološko najverjetneje nekeltski etnonim ob etn. *Latob/uici*, ki je etimološko gledano nedvoumna keltska dediščina). Tudi jezikovno keltskost pripadnikov nekega plemena s keltskim ali nekeltskim imenom (ne glede na zgodovinsko oz. arheološko opredelitev) torej lahko potrjuje izključno jezikovno gradivo, ki etnonimu ustreza časovno in prostorsko.

1.4 Kakor je že bilo nakazano, posebno problematiko v sklopu povedanega odpirajo območja z drugotno keltsko prisotnostjo, tj. predvsem vzhodnoalpski, panonski in balkanski prostor, kamor je bil keltski, konkretno galski idiom vnesen v procesu galske kolonizacije in predstavlja kronološko gledano sorazmerno mlado plast. Tu pričakujemo površinsko jezikovno keltizacijo (zlasti v zemljepisnih imenih), ki je posledica časovno neglobinske vpetosti v jezikovno že stratificiran areal. Ker se smer in intenziteta kulturne keltizacije oz. latenizacije vzhodnega galskega poselitvenega ozemlja (v grobem

1998: 29–33, 2000: 1–2, Rodway 2010: 18–20 s pregledom različnih v polemični literaturi zastopanih mnenj. O metodološki neustreznosti povezovanja arheološke slike nekega prostora z etnično (in s tem jezikovno) pripadnostjo ljudstva, ki ga poseljuje, gl. še Guštin 2001: 336.

²⁶ Prim. Sims-Williams 2012b: 16.

torej jugovzhodne Evrope)²⁷ ujema z jezikovno (prim. smer upadanja gostote galskih zemljepisnih imen v smeri zahod – (jugo)vzhod,²⁸ kar je v grobem prekrivno s potekom kolonizacijskih valov), obe pa lahko kot zgodovinsko realni identificiramo v keltskih migracijah, evidentiranih v antični historiografiji,²⁹ je konkretno za jugovzhodni alpski prostor mogoče predpostaviti enačbo nosilec latenizacije = galski idiom.³⁰ Pri tem je vredno poudariti, da pojma *galščina* in *latenska kultura* na konkretnem območju nista v celoti prekrivna, saj se slednja razširi tudi k jezikovnogenetsko negalskim (nasploh nekeltskim) jezikovnim skupnostim, ki so bile z galskim v stiku oz. jih le-ta ni preplastila.

Na kasnejšem selišču slovenskega jezikovnega prostora za presek vseh treh kategorialnih opredelitev keltskosti veljajo nosilci galskega idioma, ki jih je arheološko mogoče enačiti zlasti z mokronoško skupino,³¹ historiografsko pa nedvomno prepoznati v plemenu oz. plemenski zvezi Tavriskov (*Strab.* IV,6,9; IV,6,10; IV,6,12; V,1,6; VII,2,2; VII,3,2; VII,3,11; VII,5,2; *Liv.* 43,1,4–12; 43,5; *Plin., N.h.* III,20,133; III,25,147; III,25,148; *App.* III,16; *Cass. Dion* 49,34,2; 50,28,4; prim. CIL V/8270).³² Njihovo poselitveno območje obsega rečne doline Save (in Ljublanice do Nauporta, prim. *Strab.* VII,5,2, gl. zlasti Šašel Kos 1990 – na vzhod morda segajo vse do kraškega roba), Krke (na Dolenjskem morda segajo južno do Kolapijanov ob Kolpi, gl. Božič 2001, in ant. Segest(ik)e/Siscije, prim. *Strab.* VII,5,2 ob IV,6,10)³³ ter Drave in spodnjega toka Mure na Štajerskem do zahodnega dela osrednje Hrvaške (Zvonimirovo, gl. Dizdar 2011, 2013; prim. *Plin., N.h.* III,25,148 – lokalizacija se časovno sicer nanaša na obdobje po priključitvi vzhodnoalpskega prostora rimskemu imperiju). V pasu, ki sega iz Panonije vse do opredeljenih podaljškov v smeri južnih in jugovzhodnih obronkov vzhodnih Alp, se ta entiteta vključuje v zahodni del keltskega poselitvenega območja v savsko-donavskem medrečju (meja poteka nekako po zračni črti od Segest(ik)e/Siscije do poselitvenega območja Eraviskov in Herkunijatov med Blatnim jezerom, ant. *Pelso*, in Donavo), ki je rezultat starejšega vala galske kolonizacije iz druge polovice 4. st. pr. n. št.,³⁴ medtem ko je vzhodni del (presek jezikovno,

²⁷ Gl. npr. Božič (ur.) 1983, *Kelti in njihovi sodobniki na ozemlju Jugoslavije*, Guštin 1984, Božič 1987, Collis 2003: 209 in *pass.*, Falileyev et al. 2010: 5, Vagalinski (ur.), *In search of Celtic Tylis in Thrace*, 2010, Guštin, Jevtić (ur.), *The Eastern Celts*, 2011.

²⁸ Geografska razporeditev lastnoimenskega odtisa seveda ni kontinuirana, kakor je tudi pričakovano glede na vrsto in čas keltske poselitve območja. Gl. Weisgerber 1931: 158–159, Falileyev 2007a, 2007b, 2008: 149–151, 2010, 2013a, 2013b, 2014a: 92–132, ACPN: 224–285 in *pass.*, Repanšek 2013a: 275–276.

²⁹ Pregled relevantnih virov v Tomaschitz 2002: 92–141.

³⁰ Prim. KPP: 329, Meid 2011: 253, Falileyev et al. 2010: 4.

³¹ Gl. Guštin 1984, 1996, 2011, Božič 1984, zlasti s. 893, 1999: 193–201 in *pass.*, Dizdar 2011: 99, Šašel Kos 1997: 25, 1998: 219.

³² Dalje gl. zlasti Guštin 1984: 349, 1996, 2011: 120–123, Božič 1987: 855–857, Šašel Kos 1997, 1998.

³³ S kasnejšimi Latobiki (*Plin., N.h.* III,25,147, III,25,148) jih identificira Šašel Kos 1998: 214, prim. Božič 1987: 857, ILSI I: 14–15.

³⁴ Prim. prve omembe Keltov na vzhodu keltske *koiné* okoli leta 359/358(?) in 335 pr. n. št. (Dobesch 1986: 11–12, Tomaschitz 2002: 92–95, Šašel Kos 2005: 168–170, toda prim. Džino 2008: 56).

zgodovinsko in arheološko keltskega elementa na tem območju predstavljajo Skordiski kronološko mlajši (prim. *Strab.* VII,3,11; VII,5,12, dalje gl. Guštin 1984: 348 in *pass.*) in jezikovno gledano tudi šibkejši.³⁵

1.5 Ob vsem tem se torej zastavlja ključno vprašanje, kdaj in s pomočjo katerih metodoloških prijemov je zemljepisnoimensko gradivo mogoče zanesljivo opredeliti kot keltsko, oz. natančneje, kdaj ga je po etimološkem kriteriju sploh mogoče oceniti kot pripadajoče takšnemu jezikovnemu sistemu, ki po jezikovnogenetskih kriterijih spada v keltsko jezikovno vejo. Holderjanski pristop k ostankom starokeltskega jezikovnega fonda (A. Holder, *Alt-celtischer Sprachschatz*, 1896–1910)³⁶ temelji na čim širši vključitvi jezikovnega gradiva, in sicer ne glede na to, ali je njegov keltski izvor dejansko utemeljen (kjer je le-ta očitno, avtor navaja notranjekeltsko primerjalno gradivo), pač pa predvsem na podlagi zunajjezikovnih dejstev, ki bi govorila v prid pripadnosti gradiva posameznim keltskim idiomom (najsij bo na podlagi strukturalnega ali etimološkega kriterija) glede na njegovo geografsko in časovno komponento.³⁷ S tem omenjena zbirka zaradi bogatega korpusa primarnega primerjalnega gradiva sicer predstavlja uporabno orodje, ki pa se ga ne sme zlorabiti oz. napačno uporabiti v namen ocenitve pozitivne oz. negativne keltskosti nekega jezikovnega elementa zgolj zaradi njegove vključenosti oz. ne vključenosti v korpus – metodološko tovrsten indic namreč ne predstavlja relevantnega kriterija. Korpus je torej prav zaradi specifičnega pristopa k ovrednotenju jezikovnega gradiva za metodološko neoprečno raziskovanje primeren le za specialiste s področja keltskega primerjalnega jezikoslovja, njegova relevantnost pa je tudi na tem področju omejena, saj je zbirka nastala še pred sistematično kategorizacijo lepontskega, cisalpskogalskega in hispanokeltskega gradiva in kot taka ni popolna.

1.5.1 V okviru imenoslovnih raziskav starokeltskega jezikovnega fonda je v sodobni keltistiki mogoče identificirati dve težnji v jezikoslovnem raziskovanju.

Francoska šola, ki jo zastopa keltolog Xavier Delamarre in ji v načinu pristopa k lastnoimenskemu gradivu sledijo razprave Patrizie de Bernardo Stempel, temelji na pozitivističnem pristopu h gradivu, ki v imenih za vsako ceno, četudi je to možno le z nekaj jezikoslovne manipulacije podatkov, išče keltsko jezikovno interpretacijo, ne glede na to, ali je ime kot keltsko dejansko mogoče osmisлити tudi v kontekstu lastnoimenskega areala, v katerega je vpeto. Tovrstne etimologizacije mnogokrat (zlasti v problematičnih primerih) ne upoštevajo strogih načel etimološke metode in jih je zato mogoče hitro prepoznati kot metodološko oporečne in argumentirano ovreči. S tega stališča je še posebej

Glede arheoloških najdb latenske faze B2, ki pripadajo prvotnemu valu poselitve, gl. Lubšina, Kavur 2011, Guštin 2011: 123–124, 129, Grahek 2015.

³⁵ Med galskimi osebnimi imeni z območja Skordiskov je kot bolj ali manj zanesljivo galska mogoče opredeliti *Amaca*, *Abudius*, *Amba*, *Ambactus*, *Attedius/-a*, *?Cutius*, *?Iaritus*, *Nantius*, *Oclatius*, *Uiracius*, *Uoconia*. Gl. Katičič 1965: 63–69, Matasović 2003 (zlasti ss. 14–15), Falileyev 2013a *pass.*, prim. Repanšek 2013a: 276.

³⁶ K temu še dodatki Georgesa Cousina zbrani v Cousin 2006 (Sims-Williams et al., ur.).

³⁷ Gl. Matasović 1997: 93–94, Wodtko 2013: 215.

problematičen Delamarrov slovar keltskih zemljepisnih imen *Noms de lieux celtiques de l'Europe ancienne* (2012), ki temelji na predpostavki o večinsko izosebnoimenskem (deantroponimnem) izvoru starokeltskih naselbinskih imen in zato sistemsko vzpostavlja etimologizacijo zemljepisnoimenskega gradiva, ki dopušča nekritično pripisovanje jezikovnogenetsko heterogenega gradiva keltski lastnoimenski dediščini. Operira se namreč z minimalnim številom nediagnostično keltskih pripon, s katerimi naj bi bila iz podstavnih osebnih imen tvorjena predialna zemljepisna imena (gl. zlasti ss. 30–35). Ker je za marsikatero zaporedje fonemov mogoče predpostaviti, da se v njem morda ohranja enodelno osebno ime (zlasti kadar ime nima znanih vzporednic), saj so le-ta pomensko izpraznjene kategorije, ki jih je pogosto težko uspešno etimologizirati, poleg tega pa je zanje značilno prehajanje med osebnoimenskimi fondi jezikovnogenetsko različnih jezikovnih sistemov, je tovrsten pristop k etimologizaciji pri pripisovanju zemljepisnih imen keltskemu idiomu precej svoboden in skoraj nima meja. Pomembno je poudariti, da vpleteno imenotvorje samo po sebi ne predstavlja odločilnega kriterija pri etimologizaciji, poleg tega pa s stališča strukturnih tipov starokeltskih zemljepisnih imen izosebnoimenskega izvora ni mogoče identificirati kot enega izmed jedrnih modelov starokeltskega imenotvornega sistema (gl. Repanšek 2016a: 246).

Druga smer, ki je bila s publikacijami *Ptolemy 2000* in *Ptolemy 2005* ter ACPN³⁸ v kombinaciji z DCC utemeljena na Oddelku za kimrijščino Univerze v Aberystwythu in ki sta ji v geografsko zamejenih razpravah o lastnoimenski dediščini deloma sledila ruski keltolog Alexander Falileyev in avstrijski keltolog Peter Anreiter,³⁹ se opira na empirično metodo pri določanju keltskosti jezikovnega gradiva. Tak pristop izvira iz primarnega namena omenjenih treh publikacij (prim. zlasti končno sintezo v ACPN v kombinaciji s slovarsko predstavitvijo v DCC), ki ni ponuditi etimološko dognane razprave o keltski lastnoimenski dediščini Evrope in Male Azije, tj. območij z izpričano keltsko poselitvijo, temveč omogočiti statistično gledano relativno zanesljivo kartiranje prisotnosti keltskih idiomov na omenjenem arealu⁴⁰ kot osnove za nadaljnje imenoslovno raziskovanje posameznih območij znotraj areala v kontekstu lastnoimenskega fonda predkeltskih jezikovnih plasti. Gre torej za jezikovnogeografski pristop k odkrivanju jezikovne keltizacije, ki za svoj korpus uporablja zemljepisnoimensko gradivo, saj to v sklopu starokeltskega jezikovnega gradiva predstavlja edino dosledno zastopano kategorijo. Pri indeksiranju⁴¹ obravnava dotičnega imena poteka v izolaciji, pri čemer se stopnjo keltskosti, tj. stopnjo pripadnosti zemljepisnega imena lastnoimenski sferi keltskega jezikovnega sistema, izraža kvantitativno, in sicer kot kardinalnost množice (#Ind^K), ki lahko vsebuje maksimalno štiri indikatorje oz. parametre keltskosti: a)

³⁸ Metodološki pristop je bil prvič vzpostavljen pri García Alonso 1992, prim. Sims-Williams 2000: 4–5, 2005: 268–269.

³⁹ Za njuno delo je v resnici sicer mnogo bolj značilna strožja aplikacija etimološke metode, ki posledično prinaša zanesljivejša spoznanja. Tudi v okviru publikacij *Ptolemy 2002* in zlasti *Ptolemy 2005* posamezni prispevki empirični pokazatelj keltskosti dejansko beležijo le kot stranski rezultat predhodne etimološke obravnave.

⁴⁰ Gl. ACPN: 27–28, 38, Sims-Williams 2011: 279–280.

⁴¹ Prim. Anreiter 2001: 148, Anreiter, Roider 2007: 100–104.

glasovni parameter (F), b) besedotvorni parameter (B), c) obstoj vzporednic v lastnoimenskem fondu (Par^O) in č) obstoj vzporednic v občnoimenskem fondu (leksiki), ki je (bil) del keltskega idioma (Par^{Lx}). Glavni metodološki problem tega na videz sicer učinkovitega prijema pa se pojavi pri relativizaciji posameznih parametrov, tj. ocenitvi stopnje dejanske povednosti oz. moči nekega parametra. Če je npr. $\#Ind^K = 4$ zanesljivi pokazatelj, da element nedvomno spada v keltski sistem, $\#Ind^K = 0 = -Ind^K$ pa dokaj zanesljiv pokazatelj, da element pripada nekemu drugemu sistemu, odsotnost vseh parametrov seveda še ne more biti argument proti maksimalni indeksiranosti preučevanega elementa. Parametra Par^{Lx} ter Par^O sta namreč lahko zaradi narave korpusa tudi povsem po naključju ničto zastopana, medtem ko sta parametra B in F občutljiva na nespecifično zastopanost (F celo v večji meri kot B). Morfemska oz. glasovna podoba elementa lahko namreč ne vsebuje nobenega specifičnega znaka, ki bi imel za keltski sistem diagnostično vrednost. Za keltski jezikovni sistem, kot je bil realiziran v preučevanem časovnem in prostorskem arealu, je nabor glasovnih identifikacijskih znakov dokaj izrazit, vendar glede na stopnjo realizacije (tj. verjetnosti dejanske pojavitve glasovne značilnosti v dotičnem leksemu) relativno skromen. Od zgoraj navedenih splošnokeltskih glasovnih sprememb so na primer glede na skupek glasovnih sprememb, značilnih za jezikovne sisteme, s katerimi je bil keltski idiom v stiku na jugovzhodnem alpskem prostoru, diagnostični zlasti $*p > \emptyset$, $*k^u > p$,⁴² $*g^u > *b$, $*\bar{e} > *\bar{i}$, $*e_i > *\bar{e}$, $*R_s > *R_i$. Na imenotvorni ravnini je ob tem treba računati s še manjšo stopnjo diferenciacije med jezikovnogenetsko sorodnimi (čeprav različnimi) jezikovnimi sistemi in je zato verjetnost vsaj oblikovnega ali celo oblikovno-pomenskega ujemanja strukture imenotvorne pripone v dveh jezikovnih sistemih toliko večja, s tem pa povednost parametra manjša oz. celo popolnoma zrelativizirana. Kljub temu je ob odsotnosti za keltščino izključno identifikacijskih parametrov F in B elementu treba določiti pozitivno vrednost parametra F in/ali B , tudi kadar parametra nimata diagnostične vrednosti, če le nista v sporu z dejstvi jezikovnega sistema. S tem se namreč maksimalno poveča povednost odsotnosti F in/ali B , ki zapoveduje absolutno ničto indeksacijo ($-Ind^K$). Iz povedanega sledi, da v primeru, ko $\#Ind^K = 1-4$, F in/ali B pa imata identifikacijsko vrednost, o pripadnosti lastnega imena keltskemu sistemu ni dvoma, medtem ko so primeri z $\#Ind^K = 2^{43}-4$, pri katerih F in/ali B nimata identifikacijske vrednosti, problematični. V takšnih primerih se ponavadi govori o *potencialnih keltemih*, ki pa so posledično na obrobju keltske *koiné* tudi večinski. Če bi tovrstni prijem uporabili na primeru nekaterih antičnih imen jugovzhodnega alpskega prostora, bi dobili naslednje rezultate: *Longatico* {F, Bt, Par^{Lx} , Par^O }, $\#Ind^K = 4$; *Praetorium Latobiorum* {F, Bt, Par^{Lx} , Par^O }, $\#Ind^K = 4$; *Καρούαγκα* {F, Par^{Lx} }, $\#Ind^K = 2$; *Poetouio* {F, Bt, Par^{Lx} , Par^O }, $\#Ind^K = 4$ ali $-Ind^K$; *Celeia* {F, Bt, Par^{Lx} }, $\#Ind^K = 3$; *Carnium* {F, Bt, Par^{Lx} }, $\#Ind^K = 3$; *Neuiodunum* {F, Bt, Par^{Lx} , Par^O },

⁴² Razen v zaporedjih $*k^u / *u$, kjer po de Saussurju (1889: 161) pride do najverjetneje že prajezične disimilacijske izgube segmenta $*u$, in $*k^u > k (> \chi) / _ *s, *t$.

⁴³ Primerov z $\#Ind^K = 1$, kjer F oz. B nimata identifikacijske vrednosti, opisani metodološki pristop seveda ne dovoljuje, saj bi odsotnost enega od parametrov takšnim primerom takoj pripisala ničto indeksiranost.

#Ind^K = 4. Nezanesljivost takšne metode se jasno pokaže ravno ob sopostavitvi z rezultati etimološke obravnave, ki, kakor bo prikazano v nadaljevanju (gl. zlasti poglavje 6), dejansko keltsko (tj. galsko) interpretacijo dovoljuje le za dve od sedmih tu izpostavljenih zemljepisnih imen!

1.6 Jezikovno keltskost dokumentiranega gradiva (občno- in/ali lastnoimenskega), ki posredno prinaša tudi uvid v dejansko stopnjo jezikovne keltizacije zlasti z vidika stratifikacije problematičnih obrobni poselitvenih območij, se da torej korektno in metodološko neoporečno oceniti izključno z uporabo etimološkoimenoslovne analize, ki jo usmerjajo jasno začrtani prijemi in načela etimološke metode v indoevropskem primerjalnem jezikoslovju. Univerzalen nabor premis, ki jim mora zadostiti preučevano ime N, da ga je po etimološkem kriteriju mogoče opredeliti kot pripadajočega jezikovnemu sistemu Y, mora vsebovati kriterije, ki se jih da z istim učinkom aplicirati tako na gradivo dobro izpričanih in kontinuiranih sistemov kot fragmentarno dokumentiranih idiomov. Kot glavna pri tem veljajo naslednja načela:⁴⁴

- a) Rekonstruirana podoba lastnega imena mora biti etimološko prepričljiva (solidna). Glasovno, oblikovno in besedotvorno mora biti zemljepisno ime v skladu z dejstvi, ki se jih na teh ravninah ugotavlja z notranjesistemskim in zunanjim preverjanjem. Z drugimi besedami, v razvoju od svoje rekonstruirane podobe do trenutka, ko je prvič zabeleženo, mora strukturno ogrodje lastnega imena zadoščati zakonom zgodovinskega glasoslovja, oblikoslovja in besedotvornega (oz. imenotvornega) sistema jezika, v katerem je lastno ime nastalo. Sem je vključen tudi leksikalni kriterij, saj pri izobčnoimenskih tvorjenkah imenotvorna podstava zemljepisnega imena temelji na besedju (leksiki) kot občnoimenskem fondu jezikovnega sistema. Praviloma kot najboljša potrditev etimološkega predloga služi tipološka ali dejanska vzporednica (najsil bo le na eni ali več ravninah) v sklopu primerjalnega gradiva.
- b) Rekonstruirana podoba lastnega imena mora biti etimološko prepričljiva, tj. pomen-skomotivacijsko mora biti v skladu z zunajjezikovno stvarnostjo.
- c) Pripis lastnega imena nekemu jezikovnemu sistemu mora biti v okviru lastnoimenskega areala, ki mu pripada, smiselno, tj. vpet v vidno mrežo lastnih imen istega jezikovnega izvora.

Iz tretjega načela sledi pomembno vodilo pri identifikaciji lastnoimenskega odtisa jezikovnih sistemov na prostoru, kjer je njihova prisotnost drugotna: lastnega imena se kot linearno kontinuirane stalnice v horizontalnem nanosu lastnoimenskih plasti (te so odraz nanosa jezikovnih plasti) nekega areala nikdar ne sme obravnavati v izolaciji, temveč vselej v kontekstu substratnih (podplastnih), adstratnih (soplastnih) in superstratnih (nadplastnih) sistemov. Velja torej načelo, da v mejnih primerih, tj. kadar ime

⁴⁴ Konkretno za identifikacijo keltskih imen prim. ACPN: 8, Anreiter 1996: 16, 1997: 182–183 (nabor premis je mogoče aplicirati le na etimologizacijo občnoimenskega gradiva), 2000: 61 (prilagojeno za potrebe imenoslovnega raziskovanja), 2001: 147 (kombinacija obeh naborov premis), Anreiter, Roider 2007: 100.

ne izkazuje zadostnih diagnostičnih znakov, na podlagi katerih bi ga bilo mogoče zanesljivo identificirati kot pripadajočega jezikovnemu sistemu Y (ne pa npr. jezikovnemu sistemu X), etimologizacije metodološko ni ustrezno osnovati le na pozitivno ovrednotenih parametrih, pač pa je v takšnem primeru treba prednostno upoštevati prav negativne indikatorje. Najboljši indikator za negativno izraženo pripadnost imena sistemu Y je namreč pripis imena takšnemu sistemu X, ki ga je mogoče identificirati kot jezikovnogenetsko ločen zemljepisnoimenski areal.⁴⁵

1.7 Posebno problematiko predstavlja identifikacija jezikovno keltskih zemljepisnih imen v kontinuiranem lastnoimenskem gradivu brez antičnih predlog. Ta predpostavlja vedenje o predkeltskih in pokeltskih substratnih plasteh in procesih medjezikovnosistemske glasovne substitucije (nadomeščanja) ter oblikovnih in oblikoglasnih prilagoditvah, ki so potekale pri linearnem prehajanju imena skozi različne jezikovnosistemske filtre. Število pravil glasovnega nadomeščanja (substitucije) je odvisno od stopnje podobnosti med fonemskim sistemom (glasovjem) izhodiščnega in ciljnega jezikovnega sistema v času medsistemskega prevzema jezikovnega gradiva. Do prvotne podobe zemljepisnega imena je namreč mogoče priti le s sistematičnim regresivnim odstranjevanjem nanosa glasovnih, normativnih, oblikovnih in drugih sedimentov jezikovnih sistemov (njihovi jezikovnogenetski različnosti navkljub), skozi katere je lastno ime prešlo. Rekonstruirana podoba lastnega imena mora nato zadostiti že opisanim kriterijem jezikovnogenetske opredelitve. Zgostitev tovrstnih lastnih imen je seveda pričakovana izključno na jezikovno keltiziranih območjih, vendarle pa ob pogosti relativno skromni zastopanosti tako posrednih kot neposrednih indicev, ki keltizacijo potrjujejo, možnosti njihove identifikacije ni mogoče izključiti zgolj zaradi pomanjkanja relevantnih kriterijev, na podlagi katerih lahko pričakujemo keltski odtis na lastnoimenskem arealu. To načelo velja zlasti v primeru t. i. belih lis, tj. geografsko strnjeni odsotnosti antičnih lastnih imen keltskega izvora, če je le-ta posledica v antičnih virih neevidentiranega zemljepisnoimenskega gradiva in ne odraža dejanske odsotnosti vidne keltizacije lastnega imenja (prim. npr. značilno belo liso, ki v severovzhodni smeri poteka v pasu od Emone preko Celeje in Petovione v smeri antičnega Karnunta in Skarbantije).⁴⁶

⁴⁵ Razen etiološkega kriterija, ki predstavlja specifično sredstvo za preverjanje rekonstruirane pomenke motivacije v toponimiji, povsem enaki kriteriji veljajo pri jezikovnogenetskem opredeljevanju osebnoimenskega fonda nekega lastnoimenskega areala.

⁴⁶ Pas z obeh strani zamejujeta galska lastnoimenska areala. Na odsotnost galskih lastnih imen na tem območju opozarja že Šašel Kos 1997: 38, prim. ACPN: 305, Meid 2005: 311.

2 Problematika stratifikacije substratnih zemljepisnih lastnih imen na slovenskem jezikovnem ozemlju

2.1 Iz antičnih virov je za ožji jugovzhodni alpski prostor, tj. območje med severnim Jadranom in južnimi obronki vzhodnih Alp, ki mu v grobem ustreza tudi kasnejše slovensko jezikovno ozemlje in s tem slovenski lastnoimenski areal, mogoče izluščiti naslednja (predrimska/predromanska) zemljepisna lastna imena:⁴⁷

Ojkonimi (naselbinska imena): *Aegida*¹, *Artenia*, *Atrans*, *Aquileia* ~ Ἀκυληία, *Auesica* (?), **Bilachinium*, *Broxas*⁽¹⁾, *Capris*, *Carnium*,⁴⁸ *Celeia*, *Colatio* (?),⁴⁹ *Cormones*, *Crucio*, *Curta* (?),⁵⁰ *Emona*,⁵¹ *Glemona*, *Halicanum*, *Iuenna*, *Larice*¹, *Longatico*, *Lotodos*, *Matucaio*, *Meclaria*, *Nauportus*, *Nemas*⁽¹⁾, *Neuiodunum* ~ Νοουιόδουνον, *Noreia*, *Ocra*, *Osopum*, *Poetouio* ~ Παταύϊον, Πικούεντον, *Pirano(n)*, *Pucinum* (?), *Pultouia*, *Ragando*, *Re/amista*, *Sala*, *Santicum*, *Tasinemeti*¹, *Tergeste*, *Teurnia*, *Upellis*¹, *Uirunum*.

Poleg tega *Rav.* IV,21 omenja še 24 *ciuitates* v *Carneoli* (»in qua Carnech patria«), ki jih razen toponima *Carnium* (dan. Kranj) ni mogoče lokalizirati, prav tako pa so etimološko izrazito nepregledni: *Scoldium*, *Bipplium*, *Ris*, *Planta*, *Clemidium*, *Sedo*, *Seution*, *Patiuma*, *Sorbam*, *Eperunto*, *Precona*, *Lebra*, *Ambito*, *Barneo*, *Paris*, *Elebra*, *Ecuno*, *Selunto*, *Poreston*, *Artara*, *Ranio*, *Rinubio*, *Benela*, *Cliena* (gl. Šašel 1970/1971: 34–35, 1975: 88–95, Kos 1902, št. 182; prim. tudi Kelemina 1951: 179–180, Bezljaj 1958: 688 (= ZJS I: 142) z nekaterimi izhodišči za etimološko obravnavo).

⁴⁷ Klicaj je nadpisan za oblikami, ki se v virih pojavljajo v petrificirani sklonski obliki (*Capris* za **Caprae* ipd.).

⁴⁸ Zanesljivo substratnega izvora je tu le podstavno lastno ime (etnonim?) **Karno-*.

⁴⁹ Ni jasno, da gre zagotovo za predrimsko ime, ki pa bi se sicer logično vklapljal v kontekst substratnih, predkeltskih noriških naselbinskih imen.

⁵⁰ Gl. Šašel 1975: 91, prim. Anreiter 2001: 58–59.

⁵¹ Napačno Meid 2005: 13 v op. 6 za reko Ljubljnico (= *Nauportus*) sklepa tudi na antično poimenovanje (*H*)*emona* (prim. CIL III/3224; za pravilno interpretacijo epigrafskega spomenika gl. Šašel Kos 2009a: 93), torej na prenos naselbinskega imena na rečno oz. obratno.

Hidronimi (vodna imena): *Alsa, Arrabo, Argao, Drauius, Formio, Isontius ~ Aesontius, Colapis, Corcac*,⁵² Κορκόρας, Λούγεον (*lacus*), *Natiso, Nauportus, Νόαρος (?)*,⁵³ *Rusano, Sala*,⁵⁴ *Sauus, Solua, Timauus, Turrus*.

Oronimi (gorska imena):⁵⁵ Ἀλβιον/Ἄλβια, Καρουάγκα, Καρουσάδιος, Ὀκρα.

2.2 Celovite stratifikacije navedenega gradiva se ne da orisati, saj ni mogoče izdelati sistematizacije prav vseh vpletenih jezikovnih sistemov kot podlage za njihovo uspešno identifikacijo. Pač pa se da del predromanskega substratnega lastnoimenskega gradiva, ki je na vzhodnoalpskem prostoru avtohtono (torej predkeltsko), po etimološkem kriteriju z veliko verjetnostjo pripisati vsaj dvema izrazitejšima, najverjetneje sočasnima in po jezikovnogenetskih kriterijih jasno zamejenima ploskvama, ki jim ustrezata dva med seboj jasno ločena lastnoimenska areala. To sta panonska in severnojadranska ploskev, pri čemer je v okviru zadnje možna nadaljnja razmejitev na središče areala in njegovo obrobje. S slednjim je prekrivna izanska narečna ploskev, na tem mestu tako poimenovana po fondu osebnih lastnih imen, izpričanih na rimskih epigrafskih spomenikih izžansko-emonskega prostora.

Uporabljeni termin *ploskev* implicira možnost časovne neprekrivnosti in prostorske prekrivnosti posameznih plasti, medtem ko bi bili oznaki *areal* (tj. jezikovno-geografsko območje) in *plast* (skupek jezikovnogenetsko homogenega nanosa jezikovnega gradiva na danem arealu) v tem oziru manj ustrezni, saj prva ne vsebuje kronološke komponente, druga pa predpostavlja kronološko sosledje. Lastnoimenski areal (nem. *Namenlandschaft*) z jezikovnim arealom (nem. *Sprachlandschaft*) ni nujno kronološko prekriven, vendar velja, da je drugi v odnosu do prvega *terminus ante quem non*. Iz tega sledi, da je tudi lastnoimensko gradivo mogoče opredeliti v jezikovnosistemskem smislu, oz. obratno, na podlagi lastnoimenskega areala vzpostaviti jezikovni sistem, v katerem so lastna imena nastala z le-temu sistemu lastnimi jezikovnimi sredstvi. Lastno ime kot beseda namreč minimalno predstavlja presek vseh jezikovnih ravnin in tako omogoča rekonstrukcijo glasovnih, oblikovnih, besedotvornih, leksikalnih in skladenjskih prvin jezikovnega sistema, ki mu pripada. Kot glavni kriterij pri posrednem vzpostavljanju posameznih jezikovno-sistemskih ploskev je sicer v prvi vrsti treba upoštevati dejstva glasovnega razvoja,

⁵² *Rav.* IV,21, za morebitno sinkopirano **Corcas*. Hidronim se dejansko nanaša na reko Kokro (Šašel 1970/1971: 35, 1975: 81).

⁵³ Ime omenja Strabon (VII,5,2;12) kot reko, ki se na ozemlju Skordiskov izliva v Donavo (tj. pri Beogradu, ant. *Singidunum*) in v katero se pri Sisku (ant. *Siscia/Segest(ica)*) izliva Kolpa (ant. *Colapis*). S Savo oz., kar je verjetneje, s spodnjim tokom Save ga pravilno enači Šašel Kos 2002. Za podobne razmere pri poimenovanju prim. antični imeni reke *Salzach*, zabeležene kot *Igonta* (za verjetno **Isonta*, o čemer gl. spodaj) v zgornjem toku in *Iuuarus* v spodnjem.

⁵⁴ Enakozvočno naselbinsko ime leži izven avtohtonega slovenskega jezikovnega ozemlja (Šašel 1975: 94).

⁵⁵ Nepravilno Schramm (1981: 321 in *pass.*), ki antični tpn. Ποιδίκων (*Ptol.* II,13,3) identificira s slovenskim orn. *Peca* (prim. E. Polaschek, RE XXI,1 (1951), 1150ss.). Gre za kraj *Bruck an der Mur* (φ +47, λ +15), gl. BA 20: C3 + *directorium* (ur. Kos, Šašel Kos), Sims-Williams 2006: 203, 208.

saj lahko leksikalni fond in zlasti imenotvorni sistem, deloma pa tudi oblikotvorje določenega jezikovnega sistema vsebujeta integrirane elemente drugih, stičnih lastnoimenskih arealov.

2.3 V nadaljevanju bo najstarejša ugotovljiva časovno-prostorska stratifikacija jugovzhodnega alpskega prostora kot bodočega selišča deloma galskega, nato romanskega in naposled slovanskega (kasneje tudi bavarskonemškega) idioma podana v obliki glasoslovnih opisov, tj. nabora definicijskih lastnosti jezikovnih sistemov, ki jih je mogoče predpostaviti na podlagi skupka sistemsko regularnih glasovnorazvojnih dejstev, na katera opozarja občno- in lastnoimensko gradivo. Vzpostavljenemu sistemu diagnostičnih glasovnih sprememb (sistemskih in sporadičnih) v strnjeni tabelni obliki sledi nabor najpomembnejših razlikovalnih lastnosti, tj. arhaizmov, ki predstavljajo definicijske lastnosti danega idioma v odnosu do drugih jezikovnih sistemov, ki so bili z obravnavnim v stiku.

2.3.1 PANONSKA PLOŠKEV⁵⁶

pide.	pan.	zglede
* <i>ō</i>	* <i>ǎ</i>	(<i>Aquae</i>) <i>Iasae</i> , <i>Teutanus</i> , <i>Ualcum</i>
* <i>ō</i> / <u> </u> * <i>u</i> š	* <i>ō</i> (preko * <i>ǎ</i> ?)	<i>Quianus</i> , <i>Iouista</i> , <i>Pultouia</i> (?), * <i>Petouia</i> (?)
* <i>R</i>	* <i>uR</i>	<i>Mursa</i> , ⁵⁷ * <i>burgium</i> , <i>Pultouia</i> , morda <i>Ulcisia</i> (?)
* <i>N</i>	* <i>uN</i>	<i>-unt-</i> (<i>Carnuntum</i>), <i>Acumincum</i> (?) ⁵⁸
* <i>MA</i> (= * <i>b^h</i> , * <i>d^h</i> , * <i>g^h</i> , * <i>g^h</i> , * <i>g^{wh}</i>)	* <i>M</i> (= * <i>b</i> , * <i>d</i> , * <i>g</i> , * <i>g^{wh}</i>)	* <i>burgium</i> (<i>Teutoburgium</i>), <i>Burgenae</i> , <i>Uidasus</i> (?)
* <i>Ri</i> (* <i>n_i</i> , * <i>l_i</i>)	* <i>RR</i> (* <i>nn</i> , * <i>ll</i>)	<i>Pannonia</i> < * <i>Pan-jo-</i> , <i>Adsalluta</i> < pide. * <i>-s^ol-iú-</i>
*(-)CHR-	*(-)CaR-	<i>Poetouio</i> < * <i>-au-</i> , <i>Pultouia</i> < * <i>-au-</i> , * <i>Arauia</i>
* <i>iH₂#</i>	* <i>iǎ</i> (?) oz. * <i>iā</i>	<i>Pultouia</i> , * <i>Arauia</i>
*#k ^o R-	*#kuR-	<i>Curia</i> ⁵⁹
*#ulC-	*ulC- (< * <i>uulC</i> - ?)	<i>Ulcisia</i> (?), <i>Ulca</i> (?) < * <i>ul</i> k- (Anreiter 2001: 258)
* <i>e</i> / <u> </u> NC	* <i>r</i> (grafično <i>)</i>)	<i>-incum</i> (<i>Acumincum</i> , <i>Aquincum</i>)
[+ pal.] (= * <i>g^h</i> , * <i>k</i>)	[- pal.] (= * <i>g</i> , * <i>k</i>)	* <i>burgium</i> (<i>Teutoburgium</i>), <i>Burgenae</i> < pide. * <i>b^hrǎ^h-</i>
* <i>eu</i>	* <i>eu</i>	<i>Teutanus</i> , <i>Teuto</i> ^o (<i>Teutoburgium</i>), <i>Leuconum</i> , <i>Neuio</i> - (?)
* <i>ku</i>	* <i>ku</i>	<i>Aquincum</i>
* <i>ls</i>	* <i>ls</i>	<i>Pelso</i>

⁵⁶ Glavne poteze panonskega glasovnega sistema so sistematično predstavljene v Anreiter 2001: 15–17, 21. Pričujoči seznam že znani nabor glasovnih sprememb dopolnjuje z do sedaj še neizpostavljenimi in novimi dejstvi, ki jih je bilo mogoče ugotovljati predvsem na podlagi v monografiji obravnavanih panonskih etimologij.

⁵⁷ Primer sam po sebi sicer nima neposredne informativne vrednosti, saj bi bilo zaradi ustničniškega okolja tipološko mogoče predvideti tudi pogojeno glasovno spremembo tipa ven. *murtuvoi* (Lejeune 1974, št. 75ter) z **oR* > **uR* / **m*_. V primeru panonščine se sistemskost glasovnega odraza kljub temu dovolj zanesljivo potrjuje z drugimi zglede.

⁵⁸ Če za **Akumn-inko*- < **Akumn-enko*- po disimilativni izgubi prvega **n* k tematski imenotvorni podstavi **akumno*- 'kamen, skala' < **ak- η n-o*- (popolna besedotvorna vzporednica je v tem primeru gal. **akayno*- gl. *saxum* < **akumno*-) k pide. **H₂ék-mon-*/**H₂é \acute{c} -(m)n-* 'oster'.

⁵⁹ Tipološko k takemu glasovnemu razvoju prim. lat. *curtus* 'kratek' < **kurto*- < pide. **k^hr-tó-*.

2.3.1.1 Panonski tpn. *Ulcisia*, domnevno k pide. **u_lk^uo-* ‘volk’ > **u_luko-* > **ulko-* (tako Szemerényi 1954: 199–205, Anreiter 2001: 16–17, 92–92, 140–141) ni najzanesljivejši zgled razvoja pide. **R* > pan. **uR*, saj je tu že v izhodišču lahko prišlo do zamenjave zaporedja nezložnega in zložnega elementa (resilabifikacije) **u_lk^uo-* v **ul^uo-*. Tipološko primerljiv bi bil npr. razvoj v lat. *ur_ge/o-* ‘zasledovati; pritiskati’, *turba* ‘vrvež’ z #*ur-* < #*ur-* (gl. Meiser 1998: §49). Osnova **u_lk^uo-* se med drugim potrjuje v alb. *ujk* ‘volk’ < **u_lk^uo-* (Demiraj 1997: 48 in s.v.) in staroirskem pridevniku *olc* (prim. og. *ULCCAGNI*, M–100 < **Ulko-gno-*), morda tudi v lepontskem antr. *ulKos* (Lep. B6).⁶⁰ V vseh omenjenih primerih gre namreč bolj verjetno za resilabifikacijo **u_lk^uo-* > **ul^uo-* kot pa za tristopenjski glasovni razvoj **u_lk^uo-* > **u_luk^uo-* > **ul^uo-*. Na to posredno lahko opozarja tudi razlika med razvojem pide. zaporedij *#*u_lC/H-* v **u_lk^uo-* > pkelt. **ul^uo-* proti **u_lH-ti-* ‘vladavina’ > pkelt. **ulati-* v stirs. *flaith* ‘vladar’.

2.3.1.2 Zelo negotov je položaj panonske ploskve v okviru širšega areala, ki naj bi zaobsegal vzhodnoalpsko jezikovno ploskev⁶¹ skupaj z arealom južno in jugozahodno od Panonije. Skupne poteze, ki se običajno navajajo kot dokaz za morebitno medsistemsko povezanost jezikovnega gradiva naštetih arealov, so namreč poleg primerljivosti imenotvornih sistemov, ki pa ne predstavljajo relevantnega kriterija pri jezikovnogenetski opredelitvi, po večini skupni glasovni arhaizmi (kentumski odrazi pide. trdonebnikov in izguba pridihnenosti pide. pridihnenih zapornikov), ki so v tem oziru prav tako brez informativne vrednosti. Sam nabor možnih preksistemskih »skupnih inovacij« je za vzpostavitev jezikovnogenetske enote preskromen (**o* > **a*, **R* > **uR*).⁶²

2.3.2 Severnojadransko ploskev, tu poimenovano po ustaljenem terminu za severnojadranski osebnolastnoimenski kompleks (o slednjem Katičić 1976: 178ss.), ki ji jezikovnogenetsko pripada, je mogoče razumeti kot vzhodni podaljšek jezikovnega kontinuuma, ki od zahoda v obsevernojadranskem pasu poteka od svojega centra, tj. venetske narečne ploskve z žariščem v Padski nižini, proti stičišču s panonsko ploskvijo na območju emonske nižine. V obrobni del areala spadajo antična osebna imena izžansko-emonskega prostora in skopo dokumentirano osebnoimensko gradivo iz Šmarate v Loški dolini, pri čemer gre pri slednjem zelo očitno za severni podaljšek histrijsko-liburnijskega in ne za južni, obrobni del izžanskega podsistema (gl. Repanšek 2016b: 333–334).

⁶⁰ Prim. McCone 1985: 174, De Bernardo Stempel 1987: 134–135, 2013: 79.

⁶¹ Nem. *Ostalpenblock*, *Ostalpenindogermanisch*. Za poskus jezikovnogenetske utemeljitve gl. Anreiter 1997: 148–150, 1999: 23 v op. 3, 2001: 10–20.

⁶² Poleg tega se na podlagi zemljepisnoimenskega gradiva v okviru vzhodnoalpske plasti prepoznava tudi t. i. *f*-plast (nem. *f-Schicht* oz. *Ostalpenindogermanisch A*), ki kaže na priporniške odraze (vzglasnih) pridihnenih zvnečih zapornikov in razvoj **R* v **iR* (Anreiter 1999: 23 v op. 2, 2001: 10 v op. 2, Anreiter et al. 2000: 114), a s prvo zagotovo ni povezana drugače kot v izključno zemljepisnem smislu. Dodati je treba, da se celoten kompleks vzhodnoalpskega gradiva vzpostavlja izključno na podlagi prežitkov brez antičnih predlog.

2.3.2.1 Kot merilo so v nadaljevanju najprej podane značilnosti venetščine kot jezikovnega središča areala, ki mu severnojadranska antroponimija pripada. Med zgledi je navedeno predvsem občnoimensko gradivo, saj je le-to v primeru venetščine, ki za razliko od obrobnihih idiomov severnojadranske ploskve ni onomastični jezik, na voljo in ima večjo informativno vrednost kot zgolj lastnoimensko gradivo.

VENETSKI SISTEM

pide.	ven.	zgledi
* <i>eu</i>	* <i>ou</i>	<i>vh<u>o</u>.u.g.^o</i>
* <i>R</i>	* <i>oR</i>	<i>murtu<u>vo</u>i, vo.l.ti^o</i>
* <i>N</i>	* <i>aN</i>	<i>donasan, i<u>iu</u>va.n.t^o</i>
*# <i>b^h-</i>	*# <i>f- (: *-b^h- > *-β-)</i>	<i>vh<u>r</u>atere.i. (: -bo.s.)</i>
*# <i>d^h-</i>	*# <i>f- (: *-d^h- > *-δ-)</i>	<i>vhag.s.to (: lo.u.derobo.s.)</i>
*# <i>g^h-</i> , *# <i>g^h-</i>	*# <i>h-⁶³</i>	<i>ho.s.ti-havo.s., horvionte</i>
*# <i>gth-</i>	# <i>f- (?)⁶⁴</i>	hdr. <i>Formio</i> < pide. * <i>gthor-mo-</i>
*# <i>g^u-</i>	*# <i>u-</i>	<i>vivoi</i>
[+ pal.]	[- pal.]	<i>magetlo.n., mego, ^ogene.i.</i>
*# <i>CHC-</i>	*# <i>CaC-</i>	<i>vhag.s.to</i> < pide. * <i>d^hH₁-k-, kar-</i> < pide. * <i>kH₂-ro-, PATER</i> < pide. * <i>pH₂-tēr</i>
*- <i>NHV-</i>	*- <i>oN-</i>	<i>dekomei</i>
*- <i>RHV-</i>	*- <i>aR-</i>	<i>^oparis</i>
* <i>e / *u</i> ___ * <i>l</i>	* <i>o</i>	<i>vo.l.te.r.kon.</i> < * <i>uel-tro-, de.i.volajos</i> (če za * <i>deju-elo-</i>)
*# <i>ul-</i>	*# <i>l-</i>	<i>leno</i> , hdr. <i>Liquentia</i> < pide. * <i>ulik^u- (?)</i>
* <i>ō</i>	* <i>ō</i>	<i>OSTINOBOS</i> < * <i>H₂ost(H)-i-, .o.p-, -tor-, -mon-, -ont-</i>
* <i>k^u</i>	* <i>k^u</i>	<i>.e.kvo-, -kve</i>

2.3.2.2 Sistem, ki ga je mogoče v glavnih obrisih predpostaviti na podlagi izanske podskupine severnojadranske ploskve, se z venetškim skoraj v celoti ujema v samoglasniškem sistemu, medtem ko v soglasniškem sistemu in odrazu dvoglasnika **eu* (enako histrijski in liburnijski lastnoimenski areal ter lastnoimensko gradivo iz Šmarate) izkazuje bolj arhaično podobo. V takih glasovnorazvojnih razmerah se neposredno zrcali obrobni status idioma.

⁶³ Medglasni **-g^h-* je verjetno prav tako prešel v **-h-*, a gradivo ugotavljanja konkretnega zgodovinskega glasovnega razvoja ne omogoča.

⁶⁴ Medglasni **-gth-* je morda prešel v **-b-* oz. **-β-*, o čemer bi lahko pričal antični hdr. *Lambrus* < **Lanbro-* < pide. **H₁lŋgth-ró-* (za etimologijo gl. Szemerényi 1954: 207). Dokazna vrednost tega skopega gradiva pa je omejena, saj se omenjeni hidronim nahaja v Lombardiji (pritok reke Pad pri Milanu), kar je že izven območja, ki se ga tradicionalno pojmuje za jezikovno venetski prostor. Odraz **-b-* ~ **-β-* za praindoevropski medglasni **-gth-* bi se sicer ujemal z osko-umbrijskim odrazom **-β-*.

IŽANSKA PLOSKEV

pide.	ižansko	zglede
* <i>R</i>	* <i>oR</i>	<i>Uoltu</i> ^o , <i>oportus</i> (?), <i>Aequorna</i> (?)
[+ pal.]	[- pal.]	<i>ognas</i> ~ <i>ognus</i>
* <i>MA</i>	* <i>M</i>	<i>Buctor</i> ⁶⁵
* <i>NHV-</i>	* <i>aN-</i>	<i>Uenixama</i>
* <i>NHC-</i>	* <i>Nā-</i> (?)	<i>ognas</i> v <i>Uoltognas</i> , če za pide. * <i>oḡnH₁-s</i>
* <i>RHV-</i>	* <i>aR-</i>	<i>oparis</i> , če za pide. * <i>o_prH₃-i</i> ⁶⁶
* <i>ō</i>	* <i>ō</i>	<i>Boleriani</i> , <i>Ebonici</i> , <i>-on-</i> , <i>-mon-</i> , <i>-tor-</i> , <i>-ont-</i> ...
* <i>ē</i>	* <i>ē</i>	<i>orex</i> = <i>orēks</i>
* <i>eū</i>	* <i>eū</i>	<i>Neuntius</i> , <i>Feucontis</i> (Šmarata)
* <i>k^u</i>	* <i>k^u</i>	<i>Q(u)iemonis</i> < pide. * <i>k^uiēH₁-</i> (gl. Repanšek 2016b)

2.3.2.3 V zarisani areal sodi tudi oronim Ὀκρα (*Strab.* IV,6,1; IV,6,10; V,1,3; VII,5,2, *Ptol.* II,12,1; III,1,1) za pide. **H₂okreH₂*⁶⁷ (podobno sklepada že Kretschmer 1932: 112 in Šašel 1974b: 9, vendar etimološko nenatančno osmišljeno), na kar zanesljivo kaže ohranjena ojevska barva korenkega samoglasnika. Ojevska prevojnja stopnja v tematski tvorjenki ***H₂ok-ro-* v okviru védenja o prajezičnih besedotvornih vzorcih sicer ni pričakovana. Glede na grški samostalnik ὄκρις ‘ost, oster rob’ ob ἄκρις ‘vrh’ = lat. *ocris* gl. *mons confragosus* ob tematskem pridevniku ἄκρος ‘vrhnji’ (z naknadnim posamostaljenjem v ἄκρα ‘vrh, greben’, ἄκρον ‘id.’) = stirs. *ér* ‘visok, vzvišen’, stlit. *āš(t)ras* ‘id.’ (prehod v 4. naglasno paradigmo iz prvotne nepremične je tu sekundaren in v skladu s pričakovanim vzorcem), psl. **ostrb* ‘id.’ (a. p. b) se zdi teoretično mogoče, da gre v primeru ijevskih tvorjenk ὄκρις ~ ἄκρις, *ocris* za posamostaljenje tematskega pridevnika **H₂(e)k-ro-* s pretvorbo v akrostatično ijevsko osnovo tipa **króuH₂-i-/*kréuH₂-i-* (prim. sti. *krav-y-á-* ‘krvav’)⁶⁸. Ker pa je v takšnem vzorcu izpeljave ojevska prevojnja stopnja korena primarno pričakovana le v okviru praindoevropskega akrostatičnega (nepremičnega) naglasno-prevojnega tipa **H₂ók-r-i-/*H₂ék-r-i-*, bi tudi v primeru substratnega oronima Ὀκρα pričakovali ali samostalnik ***Okris* ali ***Akrā* (najsi bo grškega tipa ἄκρα < **-eH₂-* ali praslovanskega tipa **ostrā* z ničtim posamostaljenjem). Če v virih

⁶⁵ Iz Šmarate prim. #f- v *Feucontis* (CIL III/10722–10724, gl. Šašel Kos 2000) < pide. *#b^h.

⁶⁶ Da gre najverjetneje za avtohtono ime, nikakor pa ne za hibridno ime z ajevskim samoglasnikom za pide. *o, tipičnim za panonski jezikovni sistem, kažeta vzporedni venetski obliki elementa **par-i-* v patr. *vo.l.topariko.s.* (Ca 65, MLV, št. 209) < **par-i-ko-* oz. **par-i-* + *-iko-* in filiaciji *Ueroparis* (AE 1991: 792) < **par-i-*.

⁶⁷ Britanskokeltski tpn. *Ocrinum promontorium* (PNRB: 429), s katerim se običajno primerja orn. *Ocra*, ki latinska tvorjenka. Prav tako gre za umetno uvedeno latinsko tvorjenko v primeru etnonima *Subocrini* (*Plin.*, *N.h.* III,20,133) < **Okr-ino-* ← **Okrā*, k čemur tipološko prim. pozno izpričani etn. *Catubri* (AE 1888: 132, gl. Vedaldi Iasbez 1994: 242–243), ki tudi ne izkazuje lastnoimenske kontinuitete, temveč je k podstavnemu tpn. **Catubria/-um* umetno tvorjen v latinškem besedotvornem sistemu.

⁶⁸ Gl. Widmer 1994: 129, Nussbaum 1999: 399, Nikolaev 2008: 556 v op. 35, Weiss 2013: 348–349, prim. NIL s.v. **h₂ék-*.

zabeležena oblika *Ocra* verno odraža podobo lastnega imena in ne gre za grecizacijo dejanskega **Okris*, kar je tudi sicer malo verjetno, saj za vpletene sisteme ni mogoče predvideti glasovne spremembe pide. *#*a-* (< *#*H₂e-*) > *#*o-*, bi se soobstoj ojevske prevojne stopnje v korenu in dejstva, da je tvorjenka očitno tematska, kar jasno kaže na izvorni pridevnik, dalo interpretirati kot: a) analoški vnos ojevske prevojne stopnje korena soobstoječega podedovanega ijevskega samostalnika v tematski pridevnik, b) vrddhizacijo **H₂ōk-r-ī-ō-*, pri kateri bi bilo nadalje treba dokazati obrušenje **i* v soglasiškem sklopu **-kri-*, c) tematsko izpeljavo **H₂ōk-r-ō-* s pripadnostnim pomenom. Če je pravilna zadnja razlaga, kakor se ob šibki razlagalni vrednosti prvih dveh možnosti zdi skoraj neizbežno, je kot vzporednico k implicirani besedotvorni verigi mogoče navesti gr. *ὀξύρως* ‘čvrst, trden, trpežen’⁶⁹ < pide. **so/eg^h-ur-ō-*, kar je s popridevljenjem preko tematizacije nastalo iz pide. heteroklitičnega akrostatičnega samostalnika srednjega spola **só/ég^h-u^r/* - ‘moč’ (k pide. **se^g^h-* ‘premagati, biti zmagovit’).⁷⁰ Enako torej **H₂ó/ék-^r/* - ‘ostrina’ (prim. tip pide. **uó/éd-^r/* - ‘voda’) → **H₂ōk=r-ō-* ‘ki ima ostrino, oster’.

2.3.2.4 V odrazu pide. zaporedja **-NHV-*, ki se za ižansko ploskev potrjuje v avtohtonem ženskem osebni imenu *Uenixama*⁷¹ < **uenik-(i)smHo-* (gre za italo-keltsko pripono **-ismHo-* za tvorbo presežnikov) kot **-am-*, je mogoče znotraj severnojadranske jezikovne ploskve identificirati dodatno izogloso. Enak odraz je namreč izpričan še v le enkrat zabeženi noriškem ženskem osebni imenu *Uoltisema* iz Agunta (AE 1989, 587, ib. 1996, 1190: *Uoltisemae Bussumari f.*),⁷² ki ga je najverjetneje treba razumeti kot posamostaljeni presežnik **u^lt-ismHo-* ‘desideratissimus’ k **uolto-* < **u^l-tō-* ‘desideratus’. Sam osrednjevenetski areal medtem za enako zaporedje izkazuje tipičen italiski refleks **-om-*,⁷³ k čemur prim. ven. Med *d₄ekomei* < **dek^hHo-* = lat. *decimus* < **dekomo-* (Tavola d’Este, gl. Marinetti 1999: 416, 420). Osebno ime **Dekomon-*, enkrat izpričano na Ižanskem (CIL III/3802: [---?]o *Decomonis f.*) utegne kazati na z nosniško pripono s funkcijo individualizacije (tj. formalnega posamostaljenja) opremljeni vrstilni števniki **dekomo-* < **dek^hHo-*, torej **dekom-on-* tipa lat. *Quartō, -on-* ob *Quartus* ali ven. antr. *turijone.i.* (Ded, Ca 24) < **tur(i)ī-on-* k pide. **k^{ut}=ur-i^o-* ‘četrti’ (prim. sti. *tur^íya-* ‘id.’ in psevdogentilno ime *Turoius*, CIL III/10724, 10725, iz Šmarate, ki jasno kaže na tvorbo **k^{ut}=ur-(H₂)ó-īo-* z enakim pomenom). Če je etimologija antr.

⁶⁹ Ob istopomenskem sti. *sáhur-i-* < **se^g^h=ur-i-*, kar je iz podstavnega tematskega pridevnika s pretvorbo v ijevsko osnovo nastalo v besedotvornem postopku individualizacije (tj. formalnega posamostaljenja).

⁷⁰ Sem spada še hetitski izsamostalniški glagol *šakuriija-* ‘poraziti, premagati’ < **se^g^h-ur-i^o-* (gl. Oettinger 1986, Nussbaum 1998).

⁷¹ S štirikrat zabeženo glasovno različico *Uenixema* (CIL III/3820, 3825, 3797, gl. Veranič, Repanšek 2016, št. 2).

⁷² Očetovo ime v filiaciji je seveda diagnostično galsko, vendar mešanje različnih onomastičnih tradicij v tem prostoru ni neobičajno.

⁷³ Prim. predsamnitsko *Φολαισυμος* (Ps20, gl. Rix 2002: 70) < **-ismHo-* s sekundarnim prehodom **-om-* v *-um-*, kakor v 1.os.ed. *esum* (Ps5, Rix, op. cit., 71) < pital. **esom*.

**Decomon-* pravilna, to ob zagotovo avtohtonem *Uenixama* ~ *Uenixema* z drugačnim odrazom identičnega zaporedja ne more predstavljati epihorične imenske dediščine in gre najverjetneje za imenski infiltrat.

2.3.3 Arealna razporeditev identificiranih jezikovnosistemskih ploskev se v grobem ujema z lastnoimenskimi areali, ki jih je mogoče zarisati na podlagi različnih tipov osebnih imen. To sta (od zahoda proti vzhodu) severnojadranski in panonski lastnoimenski areal kot del dalmatsko-panonske skupine (ter južno od tega pasu liburnijski in ilirski (*stricto sensu*) areal ter tračanski kompleks).⁷⁴ Galska osebna imena s svojo severovzhodno distribucijo niso vključena v izpeljavne vzorce nobenega od naštetih lastnoimenskih sistemov in zelo jasno predstavljajo endogeno celoto z razvidno drugotno vključitvijo v arealno že močno razčlenjen prostor.⁷⁵ Kljub Meidu (2005: 11, 27) ni mogoče z gotovostjo govoriti o širših predzgodovinskih nadregionalnih povezavah med posameznimi areali oz. njihovimi podskupinami, še manj pa o »ilirski« antroponimiji *lato sensu*, saj vsaj v okviru antroponimije vtis večje medsystemske povezanosti med posameznimi lastnoimenskimi areali na konkretnem prostoru dejansko daje le njena izrazito epihorična narava v odnosu do v ta prostor drugotno vnesenega galskega lastnoimenskega elementa, zlasti noriško-panonske skupine, in pa časovno-prostorska stičnost med heterogenimi areali ter z njo povezano prehajanje osebnih lastnih imen iz sistema v sistem.

2.4 Staroevropska hidronimija

Kakor je znano, imena rečnih tokov na območju Evrope (praviloma večjih, a ne nujno) pripadajo najstarejši še zaznavni lastnoimenski plasti indoevropskega izvora, ki se jo označuje kot staroevropsko (tako najpomembnejši utemeljitelji teorije Hans Krahe, Wolfgang P. Schmid in Jürgen Udolph)⁷⁶ oz., manj točno, predposameznojezično indoevropsko (Peter Wiesinger), previdneje tudi kot najstarejšo že indoevropsko substratno plast. Glede definicije splošno uveljavljenega termina *staroevropski* (nem. *alteuropäisch*) gl. Bichlmeier 2012b, zlasti ss. 366–367, s pregledom starejše literature. Nadomeščanje termina z oznako *stara indoevropska hidronimija*, ki se ga občasno uvaja v izogib enakozvočnosti s pridevnikom *staroevropski* s primarno arheološkimi konotacijami, je neustrezno, saj ta implicira širšo arealno in globljo časovno umeščenost relevantnega fonda rečnih imen, kakor je to dejansko upravičeno.

Med bistvenimi kriteriji, na podlagi katerih se za hidronim lahko predvidi pripadnost staroevropskemu kompleksu, se praviloma navaja naslednje: a) rekonstruirana podoba hidronima mora biti v skladu s spoznanji o indoevropskem glasovnem, obli-

⁷⁴ Gl. Katičić 1962 (ilirski areal), 1963 (dalmatsko-panonski areal), 1968 (ižanska skupina), pregledno Katičić 1964a, 1965: 53, 1976: 178–184, Meid 2005: 26–30 (ižanska in panonska skupina).

⁷⁵ Prim. Katičić 1965, Matasović 2003, Meid 2005: 310–311.

⁷⁶ Prim. še Ekwil 1928, Kitson 1996.

kovnem in besedotvornem sistemu, b) izhodiščni rekonstruirani podobi hidronima na nivoju glasovnih, oblikovnih, besedotvornih ali leksikalnih inovacij ni mogoče pripisati enoznačne jezikovnogenetske opredelitve po etimološkem kriteriju, c) hidronim mora imeti vsaj eno delno ali popolno vzporednico izven ožjega areala, na katerem se nahaja. Z drugimi besedami, torej – hidronim se mora v korenu in v vsebovanih identificiranih besedotvornih oz. imenotvornih morfemih vklapljati v sistematiko predvidenih strukturnih makrotipov.⁷⁷ Ker ti, na mnogih mestih ponovljeni in z različnih zornih kotov metodološko utemeljevani kriteriji⁷⁸ za glavni povezovalni dejavnik gradiva torej prepoznavajo predvsem njegovo vlogo v sistemu (strukturo imena in njegov položaj v nadregionalni arealni distribuciji strukturnih vzporednic k istim osnovam/podstavam), s tem pa v celoti zaobidejo vprašanje glasovnega razvoja kot sicer najvažnejšega skupnega imenovalca katerega koli jezikovnega gradiva, se v zvezi s tovrstnim lastnoimenskim korpusom upravičeno zastavlja vprašanje, ali vendarle ni mogoča preciznejša utemeljitev staroevropskega hidronimnega fonda kot nabora zemljepisnih lastnih imen, ki ga je generirala neka sistemsko točno določljiva jezikovna plast.⁷⁹ Ob negativnem odgovoru na to prvo vprašanje pa, kako prepričljivo utemeljiti izvor takšnega sistema hidronimije, ki ne bi bil vezan na jezikovnosistemsko natančneje opredeljivo enoto.

Ker je lastnoimenski fond kot del lastnoimenske sfere jezika neločljivo povezan z jezikovnim sistemom, ki ga generira, to v primeru pogleda na staroevropsko hidronimijo kot zgolj na skupek gradiva z nekaterimi povezovalnimi lastnostmi narekuje njegov jezikovnogenetsko heterogeni izvor, medtem ko interpretacija v smislu lastnoimenskega odtisa natančno opredeljive jezikovne plasti zahteva predvsem glasovnorazvojno endogeno strukturo celotnega fonda. Dejansko je na podlagi glasovnih značilnosti izhodiščnih substratnih toponimov (zelo verjetno ne le hidronimov), ki jih tudi sicer povezujejo kriteriji, po katerih jih je tako ali drugače upravičeno obravnavati v sklopu širšega fonda staroevropskega lastnoimenskega odtisa, mogoče ugotavljati izrazito kentumski značaj gradiva (pide. $*K > *K$ ob vzajemni ohranitvi pide. $*k^u \sim *g^u$), sistemsko odpravo pridihnjjenih zvenceh zapornikov in sovpad pide. kratkega $*o$ s kratkim $*a$. Ni popolnoma jasno, ali je do sovpada vzporedno prišlo tudi v primeru pide. dolgih $*\bar{o}$ in $*\bar{a}$ (gl. Bichlmeier 2012b: 369). O odsotnosti sovpada tudi pri dolgih samoglasnikih morda priča hdr. Νόαρος, izpričan pri Strabonu (VII,5,2;12) kot ime za spodnji tok reke Save (ant. *Sauus*), če je v njem upravičeno videti zaporedje $*N\bar{o}-u\bar{a}-ra-$ ($\langle\alpha\rangle$ za $*-\bar{o}fa-$ kot $\langle\alpha\rangle$ za $*-\bar{a}fo(n)-$) < pide. $*(s)noH_2-u\bar{o}-r\acute{o}$ - 'ki pripada/ki je v zvezi s $*(s)noH_2-u\bar{o}$ -, tj. izglagolsko tvorjenko k pide. $*(s)neH_2$ - 'kopati se, plavati'

⁷⁷ Struktura staroevropske hidronimije je najbolj sistematično podana v Krahe 1962/1963, prim. Udolph 2003/2004. Gre za razvejan sistem podedovanih besedotvornih (in drugotno iz njih nastalih imenotvornih) sredstev (tako izglagolskih kot izimenskih), s katerimi je iz omejenega nabora občnoimenskih imenotvornih podstav oz. glagolskih korenov tvorjena mreža bolj ali manj sopsomskih rečnih imen.

⁷⁸ Prim. Krahe 1962/1963, 1964a, Schmid 1968, 1972, 1981, 1988, Udolph 1990: 60–63; pregledno o zgodovini raziskovalnega problema *op. cit.*, 28–60.

⁷⁹ V tem smislu zlasti Bichlmeier 2011, 2012a, 2012b, 2013.

(LIV²: 572–573), gl. Repanšek 2015c: 785 v op. 22. Ob tem hidronima **Kolapis* in **Korkora(s)* oz. **Korka*, ki oba izkazujeta nepričakovani ojevski samoglasnik v korenenu, lahko kažeta na sistemsko zaokroženje pide. **e* v položaju za **k^u* in naknadno disimilacijsko izgubo ustničnega elementa: **k^ue(R)*- > **k^uo(R)*- > **ko(R)*-⁸⁰ (tipološko prim. razvoj pide. zaporedja **k^ue*- v lat. **ko*- / __ CV⁰ tipa lat. *coque/o*- ‘kuhati’ < pide. **k^uek^u-e/o*- ali *cole/o*- ‘obdelovati’ < pide. **k^uelH₁-e/o*-), če seveda etimološko spadata k pide. **k^uelH₁*- ‘narediti obrat, obrniti se’ (LIV²: 386–388) in **k^uerk^u*- ‘hrast’.⁸¹

Nabor razlikovalnih glasovnorazvojnih lastnosti staroevropske hidronimije kot dediščine morebitne homogene jezikovne plasti bi se torej v grobem glasil:

pide.	stevr. (?)	zgledi
* <i>ō</i>	* <i>ǎ</i>	<i>Argao, Drauus, Nogros, Plauis</i>
* <i>N</i>	* <i>aN</i>	<i>Ambra</i> (?), <i>antia</i> ⁸²
* <i>MA</i>	* <i>M</i>	* <i>Alb^o</i>
[+ pal.]	[- pal.]	* <i>Arg^o</i>
* <i>#HR̥-</i>	* <i>#aR-</i>	<i>Arsia, Argantia</i>
* <i>(-)CHR-</i>	* <i>(-)CaR-</i>	<i>Isara, Kalamantia</i> , ⁸³ * <i>Arquia</i> (?)
* <i>iH₂</i>	* <i>-iǎ</i> (?) oz. * <i>-iǎ</i> ⁸⁴	<i>-antia</i>
* <i>k^u</i>	* <i>k^u</i>	<i>Aquantia</i>

⁸⁰ V nasprotju z Mayer 1959: 62. Na zaokroženje **ue* > **uo* sklepata že Krahe 1932: 188 in Sze-merényi 1954: 203, in sicer na podlagi etn. *Daorsei* (Liv. 45,26), *Δαορσεων, Δαορσων* (*Polyb.* 32,18,2) ~ *Dauers[---]* (CIL XVI/38) ter antr. *Dauerzus* (XIII/7507), *Uolsouna* (CIL III/3149) ~ *Uelsouna* (CIL III/3038) ipd. Kritično Mayer 1957: 115–116.

⁸¹ Prim. SVI I: 308–309 s st. lit., ESSZI: 215, Mayer 1959: 63, Schramm 1981: 256, Anreiter 2001: 229.

⁸² Številne izglagolske in izimenske tvorjenke na *-antia* lahko poleg pide. pripone **-nt-iH₂*- (tj. ženske oblike tvornosedanjega deležnika) odražajo tudi pide. **-o-nt-iH₂*-, vendar vsekakor ne v primeru deležniških tvorjenk k atematskim glagolom (proti tematskemu **-o-nt-*), kjer je ojevška prevojnega stopnja pripone izključena s prvotno amfikinetičnim (oz. v primeru izpeljanih ustreznih ženskega spola mezokinetičnim) naglasno-prevojnem vzorcem. Deloma gre pri tovrstnih tvorjenkah po vsej verjetnosti tudi za odraz produktivnega imenotvorja, v sklopu katerega je bila pripونا *-antiǎ* (oz. še neokarakterizirano **-nti/-iǎ*) lahko drugotno dodajana na imenske (prim. tip *Alb-antia*, *Aqu-antia*) in, kot se zdi, verjetno tudi glagolske osnove, prim. tip **Dru(u)antia* (Krahe 1964a: 55, 1962/1963: 323–324, Udolph 1990: 107–112) k ničtostenjskemu **dru-* za sicer pričakovano ***Dreū-o-nt-iH₂*- (prim. sti. *dravati* ‘teče’ < pide. **dréū-e/o*-) ali ***Dreū-(a)nti/-iǎ*. Teoretično možna je sicer tudi alternativna razlaga tovrstnih hidronimov kot svojilnih izsamostalniških pridevnikov (*adiectiva abundantiae*), tvorjenih s pripono pide. **-uent-*, ž. **-unt-iH₂*- (gl. Kitson 1996: 79–80, prim. Bichlmeier 2012b: 379).

⁸³ Trn. *Κελαμαντία* (*Ptol.* II,11,15; za var. *lect. Καλαμαντία, Κελαμαντία* gl. Falileyev 2014: 112–114) < **Kalam-antiǎ* (morda iz pan. **kalama-* < **kola-mo-* < pide. **kolH-mo-* k pide. **kelH-* ‘dvigati se’, vendar le ob predpostaviti nedelovanja de Saussurjevega zakona, po katerem bi sicer pričakovali pide. **kol-mo-* > pan. ***kalma-*) je v antičnih virih izpričan le v severni Panoniji, vendar s številnimi sodobnimi kontinuantmi izkazuje mnogo širšo, nadregionalno distribucijo. Podrobneje v Repanšek 2015c.

⁸⁴ Analoškega nastanka po posplošitvi polnostopenjske oblike pripone iz stranskosklonskih oblik.

Vendarle pa se zaradi izjemno širokega areala, na katerem je mogoče identificirati relikte staroevropske lastnoimenske plasti, ne zdi zelo verjetno, da bi jo bilo realno pripisati eni sami homogeni substratni jezikovni plasti. Poleg tega daje različna glasovna podoba izvorno strukturno identičnih hidronimov – npr. **Isarā* v zahodni in srednji Evropi,⁸⁵ prim. Ἰσάρας (*Strab.* IV,6,9), *Isara* (*Liv.* 21,31,4), Ἰσαρ(ος) (*Ptol.* II,10,6),⁸⁶ proti **Isro-* (> **Istro-*) v tračanskem (?) Ἰστρος,⁸⁷ oboje nedvomno za pide. izglagolsko tvorjenko **H₁isH₂-ró-* (= sti. *iširá-* ‘močan’ k pide. **H₁eṛsH₂-* »kräftigen; antreiben«,⁸⁸ LIV²: 234) – slutiti, da so zgoraj izpostavljena povezovalna dejstva glasovnega razvoja lahko tudi zgolj posledica filtracije izvorno glasovno še neokarakteriziranih lastnoimenskih izhodišč skozi v osnovi podobne jezikovne sisteme, kar posledično ustvarja drugotni vtis pripadnosti eni sami jezikovni plasti s specifičnim naborom skupnih glasovnih inovacij. Ohranitev laringala z naknadnim razvojem anaptikse v položaju **-T_R-* oz. njegovo regularno onemitev v istem glasovnem okolju v primeru hdr. **Is(a)-ró/-á* je namreč mogoče razložiti le ob predpostavki, da sta ti strukturno in pomensko vzporedni poimenovanji za več evropskih hidronimov dejansko starejši od onemitve laringalov. S tem pa njun transponat predstavlja dejansko glasovno vrednost hidronima v času, ko je bil tvorjen, in se kaže v svoji najbolj arhaični, glasovno še neokarakterizirani in nediferencirani (ali slabo oz. nezaznavno diferencirani)⁸⁹ podobi.

Čprav je teoretično treba predvideti tudi šum, ki ga lahko povzročajo morebitne posameznojezične vzporedne tvorjenke, pa na verjetnost, da staroevropska hidronimija skozi prostorsko in časovno različne substratne plasti proseva le v različnih glasovnih realizacijah, kaže zlasti prisotnost zelo specifičnega glasovnega razvoja (**H > Ø / i_*) v hdr. **Rejno-* (in ne npr. ***Rejano-*) za pide. **H₃reṛH-no-* (prim. lat. *rī-uus*, sti. *rī-tí-* ‘tok’). Hidronim z onemitvijo laringala v položaju za **i* namreč nesporno izkazuje specifično keltski glasovni razvoj, a ga ne glede na obstoj popolne besedotvorne staroirske vzporednice *rian* ‘morje’ (pomenska sprememba je tu lahko drugotna in je ni mogoče datirati) po etimološkem načelu vendarle ni ustrezno brez nadaljnjega opredeliti kot

⁸⁵ Pregledno Bichlmeier 2014a, ki za celoten kompleks rečnih imen, osnovanih na topoleksemu **Isaro-* (torej z razvojem **-CHC-* > **-CaC-*), predpostavlja neposreden odraz prakeltskega glasovnega razvoja.

⁸⁶ AcS II: 72–75, Krahe 1962/1963: 327, Greule 2014 s.vv. *Isar, Iser*.

⁸⁷ Vendar prim. Janakieva 2009: 79, 179, 183, kjer se sklepa na vzporedno tvorjenko. Po morfemski zgradbi in tipološko primerljivem glasovnem razvoju je s tračanskim z izjemo slovničnega spola identičen letonski hidronim *Istra*.

⁸⁸ Glede verjetnega prvotno neprehodnega pomena te glagolske osnove gl. Repanšek 2015b: 64–65.

⁸⁹ Prim. Krahe 1954: 104–105 (nadgrajuje Bichlmeier 2012b: 371–372), kjer se glede na dejstvo, da je lastnoimenska plast vendarle prostorsko zamejena in s tem po vsej verjetnosti mlajša, sklepa, da *a priori* ne more iti za sistem, identičen tistemu, ki se ga projicira na praindoevropsko stanje. V kolikšni meri je glasovno podoba staroevropske plasti upravičeno rekonstruirati na podlagi zgoraj izpostavljenih značilnosti (tako Bichlmeier *loc. cit.*), pa je vendarle zelo vprašljivo, zlasti kar se tiče izofone **a < pide. *o*, nastanka anaptikse v zaporedjih **-CHR-* in razvoja zlogotvornih nosnikov v **aN*, ki v primeru, da tvorijo realen glasoslovni opis homogenega sistema, za odnos staroevropske hidronimije do kasnejših idiomov na prekrivnem arealu absolutno predpostavljajo substratno-superstratno razmerje.

keltskega. Zlasti ne zato, ker bi bilo v tem primeru nemogoče utemeljiti dejstvo, da keltizacija hidronima niti ni popolna, kot se jasno kaže v odsotnosti monoftongizacije **eĭ* > pkelt. **ē*₂ (germanski substitut tega substratnega, predgermanskega hidronima namreč zahteva izhodišče **Reĭno-* in ne **Rēno-*, prim. stvn. *Rîn*). Metodološko ustrezna se v tovrstnih primerih zdi le interpretacija, ki v obliki **Reĭno-* prepozna glasovno ustalitev imena (tj. zadnjo stopnjo nemotenega glasovnega razvoja pred začetkom procesov glasovne substitucije in oblikotvornih prilagoditev) na stopnji, ko je na njem potekla že neka nesplošnoindoevropska glasovna sprememba (konkretno **H* > \emptyset / **i*__), ki pa je v konkretnem primeru značilna (tudi) za prakeltsčino.⁹⁰ Nabor nesplošnoindoevropskih glasovnih sprememb, ki jih toponim izkazuje na točki ustalitve svoje glasovne podobe, je torej odvisen od položaja na arealnem kontinuumu, na katerem se izoblikujejo in zgoščajo izoglose (in s tem seveda od lege v realnem prostoru), ter od časa, ki poteče od nastanka imena do ustalitve njegove glasovne podobe. Kot toponim, ki ga je dejansko generalni starejši sistem, pa lahko natančnejšo jezikovnogenetsko opredelitev dopušča le v okviru strukturalnega kriterija, ne pa tudi etimološkega.⁹¹

Zelo težko je seveda v vseh primerih zanesljivo oceniti, v kolikšni meri je glasovna podoba posameznih substratnih hidronimov dejansko še vezana na nesplošnoindoevropske glasovne spremembe in v kolikšni meri je le-ta posledica filtracije čez že izoblikovane jezikovne sisteme. Tako kot npr. ni mogoče zagotovo predvideti keltskega filtra v primeru hdr. **Ambrā* < pide. **ġb^h-rā* (= sti. *abhrá-* 'dežni oblak'),⁹² je težko ugotavljati, ali je prehod izhodiščnega kratkega **o* v ajevski samoglasnik v primeru hidronimov **Saua-* za pide. **sH₂ou-o-* ali morda **soiH₁-o-* (gl. 5.2.1.1) in **Draua-* za pide. **drou-o-* treba pripisati panonskemu glasovnemu razvoju oz. se v slednjih imenih ohranja že panonski integrat starejše substratne predloge.

Zelo verjetno se sicer zdi, da je tovrstno kategorialno gledanje (kadar zanj seveda ni kakih drugih razlogov, zlasti nekega drugega glasovnega odraza, ki bi opozarjal na horizontalno preplastitev) na splošno napačno in da hidronima **Saua-*, **Draua-* dejansko izkazujejo panonski glasovni razvoj v toliko, kolikor je le-ta rezultat izdvajanja za panonščino definicijskih izoglos v vertikalnem, kontinuiranem razvoju na konkretnem arealu. Napačna bi bila torej jezikovnogenetska opredelitev hidronimov kot panonskih, njuni glasovni podobi navkljub, saj imeni, kot kaže njuna vpetost v kompleks staroevropske hidronimije,⁹³ nista bili tvorjeni šele na stopnji izoblikovanja panonskega sistema (in s tem ne tvorita živega, produktivnega dela lastnoimenskega podsistema panonščine), temveč predstavljata del starejše lastnoimenske plasti s statičnim značajem.

⁹⁰ Prim. kimr. *bwyd* 'hrana, živež', stirs. *biathaid* 'hraniti' < **bēt-āĭe/o-* > pkelt. **bēto-* < pide. **g^heĭH₃-to-*. Monoftongizacija pide. **eĭ* v nezadnjem zlogu je že prakeltskega datuma, prim. lep. antr. *Teu* = *Dēyū* < pide. **deĭyo-*, hispkelt. antr. *teiuoreikis* za **dīyo-* = gal. dvojnično *Dio-* (Sims-Williams 2007: 314–315).

⁹¹ Enako v primeru (hibridnih?) tvorjenk tipa gal. **Ro-dānu-* (Busse 2007: 92).

⁹² Gl. Krahe 1964a: 90–91, Bichlmeier 2013: 58–64.

⁹³ Gl. Krahe 1962/1963: 322–323, 336, 1964a: 44–45, 50, Udolph 2003/2004.

Ekskurz: Etimološka obravnava imen rečnih božanstev

Na votivnih spomenikih izpričana rečna božanstva *Adsalluta*, *Laburus*, *Ouianus*, *Sauercna* (sem spadata še panonska *Thana* in *Uidasus*, izpričana v Topuskem) glede na svojo verjetno etimologijo zagotovo niso vsa nastala iz rečnih imen (za nedvomen primer rečnega božanstva, ki je nastalo z golim prelastnoimenjenjem podstavnega rečnega imena, prim. *Sauus*: CIL III/3896, 5134, 5138, 11684, AIJ: 27, 255, 475, 557, Šašel Kos 1999: 95–101, in *Drauus*: CIL III/10263, AIJ: 266, 267, 268), zato na njihovi podlagi tudi ni upravičeno posredno sklepati na obstoj enakozvočnih imen rek, ki sicer v virih neposredno niso izpričana. S tem seveda ni izključeno, da se lahko vsaj v delu tovrstnih poosebitev (personifikacij) ohranja tudi nekdanje substratno rečno ime oz. ime za specifičen del rečnega toka, s katerim so obravnavana rečna božanstva povezana.

Adsalluta (za zabeležbe gl. Šašel Kos 1999: 95–99)

Na prvi pogled gre za tvorjenko k pide. **solH-u-/*s_lH-éu-* ‘cel’, in sicer **Ad-solH-u-tó-* s prehodom **o > *a*, na tem območju sicer značilnim le za panonski sistem, ali **Ad-s_lH-u-tó-*, v tem primeru v okviru jezikovnega sistema z izpričanim razvojem pide. zaporedja **-_lH₂-* v **-al-*, kakršen se med drugim potrjuje za keltske sisteme in po vsej verjetnosti tudi v ižanski plasti (za panonščino ni podatka, ni pa tak razvoj teoretično izključen). Polnostopenjska različica pide. **solH-u-* se ohranja v latinskem tematiziranem *sollus* ‘cel’ < **sol-u-o-* (= sti. *sárva-* ‘cel, ves, vsak’, gr. ὄλος), ki lahko kaže ali na zgolj strukturalno tematizacijo podstavnega ujevskega pridevnika v ojevski prevojni stopnji, ki bi bila vnesena iz enakozvočnega akrostatičnega samostalnika (tip gr. πολύ- < **polH₁-ú-* za pričakovano **p(e)lH₁-u-*), oz. na pridevniško izpeljanko s pripadnostnim pomenom izhodiščnega samostalniškega **solH-u-/*selH-u-* tipa **med^h-u-ó-* ‘ki je v zvezi z **med^h-u-*’ = ‘meden’. Ničtostopenjska različica **s_lH-u-* se ohranja v lat. *salvus* ‘varen’ = osk. *SALAVS* < **s_lH₂-eu-o-* (?)⁹⁴ in lat. **salu-* v *salūs* ‘zdravje’, *salūbris* ‘zdravilen, zdrav’.

Teoretično bi torej lahko šlo za kratko ime **Ad-salūt-^o* → *Ad=salūt-ā* tipa gal. *Ad=nāmat-ā*, a se kot verjetnejša ponuja razlaga, ki bi v zaporedju **-salu-tó-* prepoznala svojilni pridevnik latinskega tipa *barbatus*. Podobno meni že Šašel Kos 1999: 109ss., ki ime primerja z lat. *salūt-* ‘zdravje, blagostanje, varnost; pozdrav’ < pide. **s_lH-uH₁-t-*. Slednje zaporedje naj bi pri romanskem prebivalstvu vzpodbudilo vsaj asociacijo (četrudi paretimološko), da gre za božanstvo, povezano z zdravilnimi lastnostmi termalne vode. Glede na predpono *ad-* se tvorjenko običajno označuje za verjetno keltsko (gl. *loc. cit.*). To seveda ni obvezujoče, saj element ni diagnostično keltski (prim. lat. *ad* in got. *at* < pide. **ad-*), poleg tega pa je v okviru te jezikovne veje mogoče dokazati le obstoj pridevniške različice **s_lH-nó-* > stirs. *slán* ‘varen, zdrav’, kimr. *holl* ‘ves, cel’ (premena tipa **plH₁-ú-* proti sopomenskemu **plH₁-nó-* ‘poln’). Problematičen pri tej interpretaciji pa ostaja tudi podvojeni zapis, saj za morebitni glasovni razvoj **lH₂ > *ll*

⁹⁴ Gl. de Vaan 2008: 537, Pronk 2011: 188–189.

ne v keltščini niti v katerem drugem možnem viru teonima ni znakov, za asimilacijo **-l-u-* > **-ll-* (prim. lat. *sollus*) pa v tako rekonstruirani obliki ni pogojev.

Meid (2005: 56 v op. 77) predpostavlja izglagolsko tvorjenko k pide. **sal-* ‘skakati’ (gl. IEW: 899), pri čemer v dosledno zapisanem *-ll-* v medglasju vidi dvojni soglasnik ekspresivnega nastanka. Ta etimološka razlaga je sicer privlačna tudi s pomenskomotivacijskega stališča, vendar bi pri tem nepojasnjen ostal implicirani besedotvorni vzorec **s(o)l-u(-)t-o-* (?). Lat. *salvus* < *nomen actionis* **sal-tú-* ‘skakanje’, ki ga implicira avtorjeva razlaga, je s teonimom seveda sorodno le v smislu korenske etimologije, s tem pa z njim le površinsko, ne pa tudi strukturno podobno. Element **ad-* je izpričan tako v vlogi predpone kot preverba in tako za ugotavljanje besedne vrste osnove **sal(l)uto-* ni poveden.

Boljša bi zato bila etimološka interpretacija, s katero bi se dalo hkrati uspešno pojasniti konsistenten zapis teonima z dvojnimi medglasnimi *-ll-*. Ustrezno izhodišče je mogoče predvideti kot izglagolsko priponsko tvorjenko **-sol-ju-* ~ **-sal-ju-* k že omenjenemu pide. korenu **sel-* (**sal-* ?) »sich losschnellen, springen« (LIV²: 527–528). Asimilacija **li* > **ll* je tipološko gledano trivialna glasovna sprememba, vendar skupina ostane ohranjena tako v galščini kot v venetščini. Nasprotno pa se za panonski sistem asimilacija pide. **Ri* > pan. **RR* potrjuje ravno v panonskem hrn. *Pannonia*, ki nedvoumno odraža pide. **pon-jo-* ‘močvirje’ (prim. pgerm. **fanja-* ‘id.’, gl. Anreiter 2001: 110, Meid 2005: 19–20). Pomensko gre lahko pri predpostavljene pan. **-sal-ju-* za *nomen agentis* ‘ki skače, poskakovalec’ = ‘brzica, slap’ (?) tipa sti. *tāyú-* ‘tat’ < **(s)teH₂-ju-*⁹⁵ k pide. **(s)teH₂-* ‘krasti’ ali za *nomen actionis* ‘skakanje, poskakovanje’ s tipološko možnim prehodom v *nomen concretum* tipa ‘brzica, slap’ (o besedotvorju IdgGr II/1: §§149–150).⁹⁶

Etimološko gledano bi bila panonska tvorjenka **(Ad)-sallu-tó-* z žensko obliko pridevnika *Adsallu-tā* v teonimu *Adsalluta* v tem primeru posamostaljeni svojilni pridevnik. Tovrstna interpretacija izvira iz diahronih jezikovnih dejstev in ne temelji na zunajjezikovnih argumentih, ki z ozirom na dejansko naravo božanstva sicer niso nedvoumni.⁹⁷ Če je bil teonim integralni del galske teonimije jugovzhodnega alpskega območja (gl. Šašel Kos 1999: 110 in *pass.*), je bil tak, kakor potrjuje diagnostično negalski glasovni odraz podstave **sallu-* < **sol-al-ju-*, seveda le po strukturalnem kriteriju, ne pa tudi po etimološkem.⁹⁸

⁹⁵ Glede morfemske segmentacije prim. sti. *pā-yú-* ‘čuvaj’ k pide. **peH₂-* »schützen, hüten, weiden« (LIV²: 460). Ijevski element v sopomenskem sti. *sténá-* ‘tat’, ki odseva **(s)teH₂=i-nó-*, je tako kot v *stéyam* ‘tatvina’ < **steH₂=i-jo-* del drugega besedotvornega predhodnika oz. deloma lahko pripada tudi morfemu **-je/o-* sedanjške osnove (tip psl. **píšyto* < **pejk-i-mo-* k **piše/o-* < pide. **pejk-je/o-*).

⁹⁶ Prim. gr. *uṓs* ‘sin’ < **suH-ju-* k pide. **seuH-* »gebären« (LIV²: 538), ki v drugotnem pomenu *nomena rei actae* (‘kar je rojeno’) posredno kaže na prvotni *nomen actionis*.

⁹⁷ O tem podrobno Šašel Kos 1999: 112–118.

⁹⁸ S stališča imenotvorja in zgodovinskega glasoslovja neosmišljeno interpretacijo ponuja De Bernardo Stempel 2015b: 336–337 s povsem *ad hoc* predpostavljenim razvojem **ad-sálo-to-* > **ad-sálu-to-* (**o* > **u* / *l*) in naknadno ponaglasno podvojitvijo medglasnega **-l-* v **ad-sállu-to-*.

Aquo (AE 1974: 488, id. 489 = 1975: 672)

Najverjetneje gre za tvorjenko $*H_2ek^u-H_{1/3}on-$ 'ki je v zvezi z vodo/reko' k pide. $*H_2ek^u-eH_2-$ 'voda, reka'. Če je v medglasnem ⟨qu⟩ dejansko upravičeno prepoznati odraz pide. $*k^u$ in ta ni le posledica latinske glasovne prilagoditve substratnega imena po naslonitvi na lat. *aqua* (kar pa se vendarle zdi manj verjetno), je galski izvor imena izključen že z glasovnim razvojem (pide. $*k^u >$ gal. *p!*).⁹⁹ Glede na arealni položaj hidronima bi bilo mogoče sklepati na panonski izvor, k čemur prim. tpn. *Aquincum* < $*ak^u-enko-$ (dalje gl. Anreiter 2001: 32–34), ki posredno kaže na obstoj občnega imena $*ak^uā$ < pide. $*H_2ek^u-eH_2-$ tudi v panonskem sistemu.

Slovenski hdr. $*Aguāñā > *Aguāña$ (danes *Vogljajna* < $*Oguāña$),¹⁰⁰ domnevno predslovanskega izvora, je s stališča romansko-slovanskega substitucijskega glasoslovja nemogoče izpeljevati iz osnove $*Ak^u/eH_2-$, naj si bo romanska ($*aquānea > *Akuāñā$, gl. Skok 1921/1922: 153) ali predromanska (tako Bezljaj SVI II s.v., prim. Šašel 1980a – prvotna lokacija votivnih ar AE 1974: 488–489 in AE 1975: 672, ki naj bi se nanašale na dehidronimno božanstvo reke Vogljajne, sicer ni znana),¹⁰¹ saj na vzhodnoromanskem prostoru medglasna lenizacija ($*ku > *gu$), ki bi jo narekoval morebitni slovanski substitut, ni pričakovana.

Laburus (CIL III/3840)

Verjetno iz $*Laburo-$ oz. $*Lab(V)ro-$, če gre za anaptikso. Tvorjenka kljub privlačni pomenski motivaciji (šlo naj bi za personifikacijo brzic (?) nekdanj nevarnega predela Ljubljani pri Fužinah, gl. Šašel Kos 1999: 112 in *pass.*, Meid 2005: 55), ki bi jo narekovala etimološka povezava s pkelt. $*lab(a)ro-$ 'eloquens',¹⁰² po vsej verjetnosti ni galska. Prakeltsko $*labaro-$ < $*labro-$ < $*plab-ró-$ (IEW: 831, Matasović 2009 s.v.) sicer najverjetneje kaže na ajevski vrinjeni samoglasnik tipa $*kant^a lo-$ < $*kantlo-$ 'pesem', $*mag^a lo-$ < $*maglo-$ 'velikaš', medtem ko je zaporedje $*-ur-$ v *Laburus*, če zapis verno odraža dejansko glasovno podobo substratne osnove, med drugim lahko tudi pripisnega izvora. Teoretično bi bilo sicer možno predpostaviti ošibitev ajevskega samoglasnika v reducirani samoglasnik oz. polglasnik v predzadnjem zlogu in naknadno zaokroženje polglasnika (zapisanega kot ⟨u⟩) ob predhodnem $*b$ (podobno De Bernardo Stempel 2003: 62, 2015a: 196), kar pa seveda ni dokazljivo.

⁹⁹ Da bi se v primeru hdr./teon. $*Ak^uon-$ ohranjal arhaični odraz $*k^u$ za pričakovano gal. $*p$, kakršen se običajno prepoznava v galskem etn. *Sequani* ob hidronimu in poosebljenem dehidronimnem božanskem imenu *Sequana*, ni verjetno. Indicev, ki bi govorili v prid galskemu izvoru hidronima $*Sequana$, prav tako ni (prim. Lambert 2005: 219).

¹⁰⁰ Za narečno gradivo gl. SVI II: 307, ESSZI: 463.

¹⁰¹ Prim. Šašel Kos 1999: 135–136.

¹⁰² Ob tem se kot možna ponuja tudi etimološka povezava s pide. pridevnikom $*IH_2p-ró-$ 'svetleč se' > $*lab-ró-$ > $*labVró-$ (tj. ob privzetem ozvenečenju $*p$ po regresivni asimilaciji in drugotnem nastanku anaptikse v tako nastalem zaporedju $*-br-$) k pide. $*leH_2p-$ »aufleuchten« (LIV²: 402), kakršen se lahko preko bavarskonemškega hdr. *Laaber*, če je slednji galska dediščina, posredno potrjuje tudi v pkelt. $*labro-$ (> $*labaro-$). Gl. Bichlmeier 2014b: 66–67.

Sauercna¹⁰³

V izhodišču se morda ohranja hidronimna podstava **Saua-ra-*, ki se zdi v besedotvornem (občnoimenskem ali lastnoimenskem) razmerju do hidronima **Sauas*, za kar prim. razmerje med ničto polastnoimenjenim **sH₂ou-o-* v hdr. *Sauus* in njegovo bolj ali manj enakozvočno pripadnostno pridevniško izpeljanko **sH₂ou=o-ró-*,¹⁰⁴ ki se med drugim ohranja v izpeljanem hdr. *Σαουαρίας* (*Ptol.* II,15,1) > nem. *Zöbern*. Iz hidronimne podstave se zdi s pripadnostno pripono **-iko-* oz. **-ko-* tvorjen pridevnik s pomenom 'ki pripada reki **Sauara*' oz. 'ki pripada toku, reki' (slednje v slučaju, da je vpleteno besedotvorje občnoimensko). Iz izhodiščnega **saua=r-(i)ko-* je bil lahko nato s pripono **-nā*, ki se jo kot produktivno sredstvo izpeljave ženskih oblik (feminativov) k podstavnim moškimi antroponomi identificira v okviru venetskega imenotvornega sistema, tvorjen teonim **Sauar=(i)k-nā*. K tovrstni tričlenski besedotvorni verigi prim. **Tur-ko-* k **Turo-*, od koder venetsko žensko osebno ime *tu.r.k-na* (*Es* 93) = **Tur=k-nā*. Ob predpostaviti, da bi bil samoglasnik drugega zloga v zaporedju **Sauarknā* kljub temu, da se nahaja v zaprtem zlogu,¹⁰⁵ podvržen sinkopi venetskega tipa, bi v primeru izhodiščnega **Sauarknā* = **Sauar=k-nā* (ne pa tudi **Sauariknā*!) pričakovali razvoj **Sau[†]rk-nā* > **Sau[†]²k-nā* z nadaljnjim regularnim prehodom v **Sauerk-nā* (*Saverčna*), tj. z odrazom **er* za drugotni, po sinkopi nastali zlogotvorni ven. **j²*. K tovrstnemu glasovnemu razvoju prim. ven. *vo.l.te.r.ko-* < **uel-tj²-ko-* < **uel-tr-[†]ko-* < **uel-tr-iko-* (gl. Lejeune 1974: §130^a).¹⁰⁶

Thana (CIL III/3941) in **Uidasus** (CIL III/3941)

Digraf ⟨th⟩ v zapisu *Thana* zagotovo odraža latinskemu glasovnemu sistemu tuj glas. Z ozirom na uzus pri zapisovanju galskega **r^s* se zdi verjetno, da je tudi v primeru teonima *Thana* s črko theta zapisan zlitnik. Če je etimološka razlaga pravilna in gre za prilagoditev latinskega teonima *Diana* (gl. Mayer 1951: 238), se kot najverjetnejša interpretacija zaporedja na glasovni ravni ponuja *[dʰanā] < **Diana*. Prehod **dj* v **d^h* lahko odraža starejši, panonski glasovni razvoj, kakršen se morda potrjuje v etn. *Andizetes* in hdr. *Azao* (*It. Ant.* 246,3). Ker gre vsaj v drugem primeru lahko tudi za odraz vulgarnolatinskega glasovnega razvoja, ki ga morda v arhaizirani obliki odpravlja zapis *Adiauuum* (*Not. Dign.* 33,8), pa ni izključeno, da je tudi zlitnik v obravnavanem teonimu mlajšega, nesubstratnega nastanka.

Teonim *Uidasus* se običajno primerja¹⁰⁷ s stnord. teon. *Viðarr* (*Völuspá* 55, *Vafbrúðnismál* 51, *Gylfaginning* 29), kar je mogoče izvajati iz strukturno identičnega

¹⁰³ Za zabeležbe gl. zlasti Lovenjak 2007, 2012. Tam podana etimološka interpretacija je sicer neprepričljiva, saj ni v skladu z načeli etimološke metode.

¹⁰⁴ Prim. Bichlmeier 2011: 79–80. Prim. sti. *dravará-* (RV 4,40,2) z možnim izvorno svojilnim/pripadnostnim pomenom ob agentivnem *dravá-*, drugotno (?) oboje s pomenom 'hitro tekoč' (EWAia I: 755, Schmid 1970: 376).

¹⁰⁵ Opisno gledano, sinkopa v italjskih jezikih sistemsko prizadene samoglasnike, ki se nahajajo v odprtih zlogih. Venetsko gradivo sicer ne ponuja protiprimera, ki bi jasno zavračal možnost sinkope samoglasnika tudi v nenaglašenem zaprtem zlogu.

¹⁰⁶ Neprepričljivo teonim preko svojilne izpeljanke **sH₂ouo-r-jo-* (k sicer istemu izhodišču **sH₂ouo-ro-*) > **Sauariā* > *Sáveria* → *Savéri-kna* izvaja De Bernardo Stempel 2013b: 75, 89, 2015b: 335–336.

¹⁰⁷ Gl. Mayer 1951: 238–241 (pritrjuje Meid 2005: 52, prim. tudi Krahe/Meid 1967: 136).

teon. **Uid^h-os-o-*, domnevno k pide. **uid^hú-* ‘drevo; gozd’ (= pgerm. **uidu-* ‘drevo, gozd’ v stnord. *viðr* in pkelt. **uidu-* ‘gozd’ v stirs. *fid*, kimr. *gwydd*), tipa lat. *Silvanus*. Nepojašnjeno pri tem sicer ostaja razmerje med ujevsko in tematizirano sigmatsko osnovo, kar korenško etimološko povezavo z **uid^hu-* postavlja pod vprašaj.¹⁰⁸ Sama glasovna podoba (pide. **o* > **a*) sicer govori v prid verjetnemu panonskemu jezikovnemu izvoru teonima.

Ouianus (CIL III/14354²², gl. Mayer 1951: 238)

Gre za pridevek (epitet) vodnega božanstva Neptuna (gl. ILSI I, št. 59 s starejšo literaturo, Šašel Kos 1999: 135), vendar je ime etimološko slabo pregledno, in sicer zlasti zaradi vzglasnega ojevskega samoglasnika. Če je za panonski glasovni sistem mogoče računati s splošnim prehodom **a* > **o* / **u*š, na kar utegne kazati tudi zaporedje °*ouia* v tpn. *Poetouio* in *Pultouia* itd. za verjetno **-au̯io/ā-*, pride v poštev izpeljanka **Ou̯io-no-* tipa **Teu̯to-no-* k **teu̯tā* ‘ljudstvo’ (prim. panonski teon. *Teutanus*). V zaporedju ⟨ANO⟩, če za **-āno-*, pa se lahko ohranja tudi latinsko besedotvorje, morda k substratnemu tpn. (?) **Ou̯io-*, od koder bi bil v latinskem besedotvornem sistemu teoretično izpeljan pripadnostni pridevnik **Ou̯i-āno-* (prim. *ex fundo Ouiano*, CIL XV/4585, gl. RE XVIII, 2 (1942), s. 1907, Patsch 1905: 140 z op. 20).

SKLEP

Za nobenega od obravnavanih izpričanih teonimov ni mogoče zanesljivo ugotoviti neposredne etimološke povezanosti s podstavnimi imeni rek, na podlagi katerih bi utegnili nastati. To je lahko seveda deloma povezano tudi z dejstvom, da za številna rečna imena, ki jim rečna božanstva (dehidronimni teonimi) pripadajo, antična poimenovanja niso izpričana. Kot etimološko gledano dokaj očitne, četudi zaradi umanjkanja virov ne nedvoumno določljive poosebitve (personifikacije), je mogoče prepoznati le teonime *Adsalluta*, *Aquo* in morda *Laburus* (sem seveda sodita tudi teonima *Drauis* in *Sauus*, ki sta etimološko najbolj jasno opredeljiva). Jezikovnogenetsko gledano je devet izpričanih teonimov mogoče razdeliti v dve skupini, ki ustrezata dvema jezikovnima oz. lastnoimenskima arealoma na jugovzhodnem alpskem prostoru v času pred jezikovno keltizacijo. Če so podani pozikusi etimologizacije imen rečnih božanstev pravilni, teonimi *Adsalluta*, *Aquo*, *Drauis*, *Sauus*, *Thana*, *Uidasus* (in morda *Ouianus*, ki je strukturno najtežje opredeljiv) pripadajo panonskemu jezikovnemu sistemu (vsaj rečni imeni, na podlagi katerih sta nastali poosebitvi *Sauus* in *Drauis*, sta lahko ožje panonski ali pa sodita v še starejšo plast staroevropske hidronimije), medtem ko *Sauercna* in verjetno tudi *Laburus* jasno pripadata venetoidnemu sistemu.

¹⁰⁸ Tipološko se da razmerje v besedotvorju sigmatske osnove **uid^h-os-* in ujevske osnove **uid^h-u-* primerjati s pari tipa sti. *tápas-* ‘vročina’ < pide. **tep-es-* ob *tápuš-* ‘id.’ < pide. **tep=u-s-* (prim. psl. **uet-ṽ-kṽ* ~ **uet-ṽ-lṽ* ~ **uet-ṽ-χṽ* ‘star’ < **-u-kll/so-* ob sti. *vatsá-* ‘tele’ < **uet-s-ó-* tipa *utsá-* ‘vodnjak’ < **ud-s-ó-* in gr. ἔτος ‘leto’ < **uét-os-*; dalje gl. Furlan v ESSJ s.v. *vetek*).

3 Fonološki opis

3.1 Vprašanje zahodne keltščine

Ob sistematičnem raziskovanju keltskih jezikovnih sledi v vzhodnem in jugovzhodnem delu pasu, ki ustreza razprostranjenosti keltskega idioma v Evropi in Mali Aziji, se poraja bistveno vprašanje njihove jezikovnogenetske opredelitve. Običajno se govori o keltskem idiomu galskega tipa oz. narečju galščine, kakršna je poznana na podlagi jezikovnega gradiva osrednjega keltskega prostora,¹⁰⁹ manj konkretno pa o t. i. vzhodni keltščini,¹¹⁰ ki se natančnejši zožitvi jezikovnogenetske opredelitve izogiba. Pri razreševanju vprašanja je bistvenega pomena, katero gradivo (glede na to, da je po naravi onomastično in tako v prvi vrsti pripada keltskemu lastnoimenskemu fondu) obenem predpostavlja obstoj živega keltskega idioma oz. več takšnih idiomov, ki ustreza(jo) lastnoimenskemu arealu. V poštev tako pridejo le območja s stalno keltsko poselitvijo, ne pa tudi območja, kamor je keltsko jezikovno gradivo zašlo npr. z rimskim osvajanjem. Pri tem je treba računati z možnostjo, da sta območji mnogokrat delno prekrivni in plasti starejših imen od drugotno vnesenih pogosto ni več mogoče razlikovati. Načeloma velja, da koncentracija keltskih zemljepisnih lastnih imen, po možnosti v kombinaciji s keltskimi etnonimi,¹¹¹ kaže na kontinuirano keltsko jezikovno prisotnost. Takšna območja v vzhodnokeltskem pasu (tokrat v strogo geografskem pomenu izraza) zagotovo predstavljata noriški in panonski prostor, Galačani v Mali Aziji ter keltske enklave na prostoru jugovzhodne Evrope.¹¹² V jezikovnem gradivu, ki prihaja z omenjenih območij, doslej ni bilo mogoče zaslediti prepričljivih indicev, na podlagi katerih bi bilo utemeljeno domnevati, da lastnoimensko gradivo vzhodnega dela keltskega jezikovnega ozemlja v osnovi ne pripada galskemu, temveč kakemu drugemu keltskemu idiomu oz. vsaj galskemu narečju. Poleg tega gradivo ob jezikovnih posebnostih, ki sicer niso

¹⁰⁹ »eine Variante von Gallisch« (KPP: 329) oz. »language of Gaulish type« (Meid 2007: 196), Falileyev 2007: viii.

¹¹⁰ Previdno Isaac 2005: 198 (»Unattested eastern dialects (?)«), Eska 2013, Falileyev *loc. cit.*, 2014.

¹¹¹ Jezikovna keltskost etnonima sicer ni nujno vezana na idiom, ki je bil pri pripadnikih plemena oz. plemenske zveze v rabi, kakor tudi jezikovno nekeltskih etnonimov metodološko ni ustrezno razumeti kot neposreden dokaz proti prisotnosti keltskega idioma na prostoru, na katerem je etnonim zgodovinsko izpričan.

¹¹² Gl. Repanšek 2013a: 275ss.

izključno galske, izkazuje tudi naslednje, v okviru keltske jezikovne veje za galski sistem diagnostične glasovne spremembe:

- a) **e* > **a*¹¹³ (antr. *Καυαρος*, *Cauarinus*, *KAVARON*),
- b) premena **-je-* ~ **-ja-* < **-je-* (antr. *Adiatu-* ~ *Adietu-*),
- c) **-bn-* > **-mn-* (antr. *Suobnillus*, *Dubnomara*, *Dumnotalus*, *Oxidubna*, *Dubna*, *Essibnus*, *Essimnus*),
- č) **#mr-* > **#br-* (antr. *Brogimarus*),
- d) **e* > **ou* (antr. *Danouius*, *Louco*, *Toutomara*, *Toutus*),
- e) **ou* > **ō* (antr. *Bounia* ~ *Bonia*, *Bodiccius*, *Βουδορις*),
- f) TT > **tʰ* < {s, dt, ds, ð} (antr. *Bussugnata*, *Diassumarus*, *Tessimarus*, *Redsomarus*, *Redtimarus*, *Međuliia*),
- g) **-m̥u-* > **-u-* (antr. *Couirius*) ipd.

V jezikovnogenetnem smislu o »vzhodni keltščini« kot o jezikovno ločenem sistemu keltske jezikovne veje torej ni upravičeno govoriti. Termin je nadalje neustrezen, saj združuje jezikovni parameter z geografskim kriterijem, prav tako pa s stališča arealnega jezikoslovja ni smiselno, saj niti »zahodna keltščina«, ki bi jo takšna razdelitev predpostavljala, ne tvori logične vmesne razvojne stopnje med prakeltščino in nastankom posameznih keltskih idiomov.

Pri tem se zastavlja nadaljnje vprašanje, če gradiva, ki je izpričano na vzhodnem delu keltskega jezikovnega ozemlja, morda vendarle ne bi bilo ustrezno pripisati nekemu z galščino sorodnemu, a vendarle samostojnemu idiomu, kot npr. vzhodni galščini. Pri poskusu uspešne razmejčitve geolekta B, torej predlagane »vzhodne galščine«, od geolekta A, v našem primeru osrednje galščine, so ključnega pomena inovacije na ravni glasovnih sprememb, ki pa so po naravi lahko tudi univerzalne oz. trivialne (disimilacija, asimilacija ipd.), če se seveda sistemske in ne le sporadične. B v razmerju do A predstavlja drug, samostojen geolekt, če: a) inovacija v B ustreza arhaizmu v A, b) do inovacije pride tako v B kot v A (inovaciji se morata razlikovati po vrsti glasovne spremembe, vendar morata potekati na istem segmentu), c) inovacija v A ustreza arhaizmu v B:

idiom A		idiom B
arhaizem	←————	inovacija _j
inovacija _i	←————→	inovacija _j
inovacija _i	————→	arhaizem

Tretje izhodišče za vzpostavitev samostojnega geolekta B v razmerju do A predstavlja relevanten kriterij le, če gre tako v primeru A kot B za jezikovno kontinuiteto. Za vprašanje morebitne vzhodne različice galščine je ta kriterij brezpredmeten, saj bi bilo na

¹¹³ T. i. Josephov zakon (gl. Joseph 1982, SBCHP: 72ss.).

podlagi arhaizma, ki je izpričan v B in le v B, mogoče zaključiti, da B predstavlja konzervativnejšo oz. arhaično stopnjo A, torej njegov hronolekt, ne pa tudi od A različnega geolekta.¹¹⁴ Če bi bil tak arhaizem izpričan na poznejši razvojni stopnji jezikovnega sistema kot inovacija v A, bi bilo B v razmerju do A mogoče opredeliti kot samostojen geolekt, in sicer na podlagi negativne prisotnosti inovacije. Ker v konkretnih keltskih sistemih kronološke razčlenjenosti pojavov ni mogoče dovolj natančno določiti, prideta v poštev le prvi dve možnosti. A če in dokler ustrezne inovacije v gradivu ni mogoče zaslediti, je torej vzhodno keltsko gradivo treba obravnavati v sklopu galščine kot v času kolonizacije vzhodnega dela keltskega jezikovnega območja notranje *nediferenciranega* jezikovnega sistema.

Razlike na ravni oblikotvorja, besedotvorja oz. leksike za vzpostavitev jezikovne meje med dvema geolektoma, kakor že omenjeno, niso povedne. Na primer: izbor predpone (prefiksa) *Ambi-* (*Ambi-saūo-*, *Ambi-rēno-*) proti *Are-* (*Are-morici*, *Are-sequani*, RIG: L-12, G-271) pri tvorbi dehidronimnih etnonimov na vzhodnem oz. osrednjem galskem območju je lahko zgolj pomenske narave (*ambe-* 'okrog' proti *are-* 'pred') oz. temelji na različnem izboru oblik s podobnim pomenom ter naknadni vzpostavitvi produktivnega imenotvornega vzorca. Primerljiva je npr. distribucija enakozvočnih občnih imen **brigā* proti **brig-* 'vzpetina' v okviru galskega sistema, kjer se v tpn. Ἀλιόβριτζ (*Scythia minor*, gl. *Ptol.* III,10,5) < **Aljo-brig-* (Falileyev 2007: 4–5) stara, atematska izglagolska tvorjenka pojavlja ob splošni, na območju osrednje oz. zahodne galščine razširjeni različici **brigā*, npr. *Eburobriga* (*Tab. Peut.* I,4/5), *Litanobriga* (*It. Ant.* 380,4). Na soobstoj korenске ob tematizirani izglagolski tvorjenki v keltskem sistemu dalje opozarja stirs. *bri* < **brig-s*, hispelt. **brixs* v tpn. *nerito-bis*, *sekobirikeð* < **brig-* (MLH V.1: 277–279, 329) ob kimr. *bre* < **brigā* (prim. brit. *BRIGE*, *It. Ant.* 486,12) in hispanokeltskem dvojničnem **brigā*, vse k pide. **b^hrǵ^h-* ~ **b^hrǵ^h-eH₂-*.

Tudi noriško-panonska imena *Suadra* in *Suadru* ob osrednjegalski različici **Suadu-* (prim. antr. *Suadulla* (CIL III/10795) < **-u-lo-*) < pide. **sueH₂d-u-l-ró-* 'sladek' predstavljajo besedotvorni arhaizem.¹¹⁵ Noriško-panonska antroponimija keltskega izvora, kot je dobro znano, sicer izkazuje številna osebna lastna imena, ki se zunaj tega areala ne pojavljajo, prim. *Uer-com-bogius*,¹¹⁶ *Deui-gnata*,¹¹⁷ *Orceti-* (KPP: 252), *Mogeti-* (*Corpus*, ss. 164–165) ipd., a se ob tem vsaj v primeru trizložnih zaporedij **Moget-o-*, **Orcet-o-* zdi, da je v izstopajočih različicah morda treba prepoznati le odraz drugotne šibitve nenaglašenege veznega samoglasnika. Na to možnost opozarjata zlasti različici *Mogitu-marus* (CIL XII/731) in *Mogit-marus* (CIL III/3325, prim. KPP: 111), ki nedvomno kažeta na šibitev *-o-* v prednaglasnem zlogu in celo njegovo popolno onemitev v sinkopirani različici *Mogit-* (gl. De Bernardo Stempel 2013a: 64, Sims-Williams

¹¹⁴ Prim. Uhlich 1997: 281–282 = 2007: 378.

¹¹⁵ K morebitnim oblikotvornim arhaizmom prim. še sklonilo za Dmn *-bos* v *Uibebos*, *Senabfosj* (Wedenic, De Bernardo Stempel 2007: 622, 623, Stifter 2012a: 533) ob osrednjegalskem *-bo* < pide. **-b^hos* (prim. lep. *-Pos*, hispelt. *-bos*).

¹¹⁶ Na splošno je zaporedje predpon **uer-* in **kom-* omejeno le na ta areal, gl. *Corpus* (zlasti s. 177).

¹¹⁷ Za pričakovano **Dēuo-*, prim. Sims-Williams 2013: 40.

2015: 325). Le na noriško-panonskem imenskem arealu je produktivna tudi različica **magi-* za običajno gal. **mag-īo-* ‘velik’, k čemur prim. antr. *Magi-marus*.¹¹⁸ Ta se sicer pojavlja ob tipu *Magio-marus* (CIL III/11579), prim. še *Magio-uindus* (CIL III/6495), vendar se ne zdi pogojena s sinkopo ali kakšnim drugim sekundarnim glasovnim razvojem. Ijevski osnova bolj verjetno kot arhaizem¹¹⁹ tipa **suadro-* predstavlja inovacijo, morda retrogradno tvorbo po zgledu na podedovana razmerja ijevski samostalnik (*-i-) : tematizirani pridevnik (*-ī-o-).

Podobno je o dveh lastnoimenskih arealih treba govoriti tudi v okviru toponimije, kjer je mogoče opazovati predvsem razliko v distribuciji lastnoimenskih elementov (na vzhodnem galskem arealu so v dvodelnih imenih npr. popolnoma odsotni za osrednji galski prostor značilni elementi **brīuā*, **brigā*^o, **duro*^o, **magos*^o).¹²⁰ A niti ta kriterij ni poveden za ugotavljanje dveh horizontalno sorodnih idiomov, saj tovrstna razhajanja bolj verjetno kažejo zgolj na različno zastopanost posameznih topoleksemov v lastnoimenskem jedru dveh povsem avtonomnih lastnoimenskih sistemov, deloma pa so lahko razlike v rabi posameznih elementov pogojene tudi z zunajjezikovno stvarnostjo. Vsekakor je razliko v rabi treba razumeti kot odraz regionalne, nikakor pa ne kronološke diferenciacije.¹²¹

Iz povedanega sledi, da bi morala »vzhodna galščina«, če naj bo oznaka jezikov-nogenetsko upravičena, v prvi vrsti izkazovati vsaj eno sistemsko inovacijo na ravni glasovne spremembe.

Prav takšno glasovno spremembo se običajno prepoznava v izgubi gal. **u* v položaju za **r* (*u* > \emptyset /r__V),¹²² a so vsi razpoložljivi zgledi tega razvoja dvoumni.¹²³ V antr. Βρογίταρος, Δηϊόταρος, *Deiotarus* (CIL III/8065²⁹, *Dacia*) in tñn. Ταρόδουουv se namreč lahko ohranja tudi agentivni **taro-* < **tyH₂-o-* (»qui traverse«, gl. DLG s.v. *taro-*) oz. gre za grecizacijo galskega zoonima **taru*^o ‘taurus’. Poleg tega v panonskem prostoru izpričano galsko kratko žensko osebno ime *Derua* (RIU 1354, 1226, CIL III/3404/05, 5419), kjer se **u* pojavi v identičnem glasovnem okolju, odločno govori proti njegovi sistemski izgubi.

Prav tako niso relevantna imena tipa *Conerta* (AE 1987: 826), *Conertus* (CIL III/5646), *Counertus*, -a (gl. *Corpus*: NOR *passim*),¹²⁴ *Couinaerta* *Couinerti* f. (CIL III/4999), *Cunerta* (CIL III/15205f), ki ob bolj konzervativnem osrednjegalskem *Com-nertus* (CIL XIII/1061) < **Kom-nerto-* izkazujejo le razvitejšo stopnjo disimila-

¹¹⁸ *Corpus* (NOR 47, 50, PAN 4, 27, 83, 125).

¹¹⁹ Ni verjetno, da bi šlo za vzporedno pretvorbo starega, atematskega pridevnika **meġ-H₂* (Ied s.) → **meġ=H₂-i-*, kakršna je razvidna iz het. *mēk* ob *mekki* ‘velik’, saj je slednja upravičena na sinhroni, notranjehetitski ravni, prav tako pa v tem primeru ne bi bila pričakovana ničta prevojnja stopnja korena, ki jo izkazuje gal. **mag-* < pide. **m^oġ-*.

¹²⁰ Höring 1950: 133, ACPN: 312–314.

¹²¹ Kljub mnenju, podanem v Rix *op. cit.*, ki najstarejšo plast imen prepoznava v toponimih z elementom **brigā*, medtem ko naj bi bila konkurentna **dūnon* in **magos* mlajšega tipa, prim. ACPN: 307, 314.

¹²² GPN: 397 v op. 1, Eska 2013: 55.

¹²³ Prim. KGP: 100, 275–276, GPN: 261–262, Weisgerber 1931: 172.

¹²⁴ Gl. *Corpus* (Alphabetical table, s. 146).

cije nosnikov na morfemskem šivu dvodelnih imen. Disimilacija galskega zaporedja **-mn-* (< pkelt. **-mn-* oz. **-bn-* < pide. **-bn-* oz. **-un-*) v **-un-* (razen v položaju za **u*, prim. gal. **dubno-* ~ **dumno-* 'svet' < pide. **d^hub-no-* 'globok') je prisotna tudi na osrednjem galskem prostoru in torej predstavlja splošno galsko inovacijo,¹²⁵ prim. **akauno-* gl. *saxum* < pkelt. **akamno-* < pide. **H₂ek^h-un-o-*, **alau^hno-* 'alumnus' < pide. **H₂el-mno-*. Poleg tega primeri kot antr. *Comerta* (CIL XIII/710) ali *Cobnertus* (CIL XIII/6681, 6017) kažejo, da sta bila nosnika na morfemskem šivu lahko disimilirana na več načinov:¹²⁶ *-m=n-* (*Aquitania*) > *-bn-* (*Belgica*), *-un-* (*Pannonia, Noricum*), *-n-* (*Pann., Nor.*), *-m-* (*Aquitania*). Tudi gal. antr. *Exouna* (CIL III/13403) ob *Essibnus*, *Essimnus*, *Exomnius*, vse k pkelt. **^oobno-* 'strah', zagotovo ne izkazuje arhaizma, temveč, nasprotno, najnaprednejšo stopnjo disimilacije medglasnega zaporedja **-bn-*.¹²⁷

Izpričano jezikovno gradivo vzhodnega galskega areala torej ne ponuja nobene indice, na podlagi katerega bi ga bilo utemeljeno pripisati samostojnemu geolektu, temveč je v jezikovnem smislu za celotno kolonizirano ozemlje v jezikovnogenetskem smislu najbolj pravilno govoriti o galščini. Slednja v primerjavi z galščino osrednjega prostora sicer izkazuje nekatere arhaične poteze, ki pa so glede na izvor treh vrst:

- Jezikovno gradivo vzhodnega dela galskega jezikovnega ozemlja je neposredno primerljivo le z jezikovnim gradivom, ki pripada razvojni stopnji galskega idioma v času jezikovne kolonizacije keltskega vzhoda. Primerjava z gradivom iz poznejših plasti (ki pa je zaradi neravnovesja v gradivu neizogibna) zato ustvarja vtis arhaičnosti.
- Vzhodni del galskega jezikovnega ozemlja v odnosu do središča v jezikovnogenetskem smislu predstavlja njegovo obrobje. Arhaičnost geolekta se tu kaže predvsem kot odsotnost inovacij. Poleg tega je treba upoštevati tudi *a priori* bolj konzervativno naravo lastnoimenskega gradiva, v katerem se inovacije širijo počasneje; takšno gradivo zato tudi ne nudi nujno neposrednega vpogleda v konkurentno jezikovno stanje.
- Vzhodnogalski prostor v odnosu do osrednjegalskega v okviru lastnoimenskega gradiva predstavlja avtonomen lastnoimenski areal.

Sklep: galščina vzhodnega galskega jezikovnega ozemlja v odnosu do osrednje galščine predstavlja njegovo arhaično obrobje. Splošni arhaizmi kot npr. ohranitev dvoglasnika **eu* v nekaterih leksemih (gl. spodaj) pa so obenem prisotni v okviru celotnega galskega lastnoimenskega gradiva.

¹²⁵ Disimilacija v obrnjenem zaporedju **-nm-* < **-un-* ni splošno galska, prim. Ted s. *anuana* 'imena' (RIG: L-98, 1a2,8) < **anuanā* < **anman-ā* ob Omn s. *anmanbe* 'z imeni' (Châteubleau, gl. Lambert 2001) < **anman-bi* z ohranjenim zaporedjem **-nm-* (prim. stirs. *ainm* 'ime', Red *anmae* < **anmæⁿ*, **-ēs* < **anman*, **-men-s*).

¹²⁶ Kljub De Bernardo Stempel 2013a: 76, ki v dvojničnem *Counertus* predpostavlja grafični odraz sistemske šibitve **m* > **β* [bolje **μ*], pri čemer zapis *Cobnertus* (»pronounced [koβnértus]«, *loc. cit.*) interpretira kot hiperkorekten.

¹²⁷ Različica *Cou-runā*, prim. *Gou-runā* (CIL III/5422a, 4925), najverjetneje ne kaže na dejanski prehod **-br-* v **-ur-* (kar bi sicer lahko predstavljalo inovacijo), temveč je tu (u) le grafične narave.

3.2 Fonološki opis zgodnje in klasične galščine

Vzpostavitev galskega fonemskega sistema v veliki meri sloni na jezikovnih podatkih, ki jih je mogoče izluščiti iz osrednjegalskega (tj. transalpskogalskega) gradiva, in sicer tako lastnoimenskega kot občnoimenskega. Ker gre za neprimerno večji fond gradiva, se nam v njem kažeta tako narečna kot kronološka diferenciacija, s katero v vzhodnem keltskem pasu, ki je bil poseljen kasneje (tj. od 4. st. pr. n. št. dalje),¹²⁸ ni računati v enakem obsegu oz. poteku. Pozno kolonizirano ozemlje je v primerjavi z jedrom praviloma arhaično, poleg tega pa je treba računati z različnimi jezikovnimi situacijami, predvsem kar se tiče hierarhičnega odnosa galščine do latinščine in zgodnjeromanskih idiomov. Čeprav lahko torej vsaj v primeru lastnoimenskega galskega gradiva za celotno območje, kjer je bil idiom v rabi, govorimo o jezikovnem kontinuumu (obstoj dveh ločenih lastnoimenskih arealov te predpostavke seveda ne izključuje), takšne posplošitve ni mogoče tvoriti tudi z ozirom na sistemske spremembe v jeziku, predvsem spremembe v okviru fonemskega sistema. Iz tega sledi, da enotnega fonemskega sistema galščine zaradi neravnovesja v jezikovnem gradivu ni mogoče izdelati, pač pa se zdi smiselno vzpostaviti posamezne etape v njegovem razvoju od prakeltščine do t. i. pozne galščine. Osrednjegalsko jezikovno gradivo se lahko na podlagi opazovanih sistemskih glasovnih sprememb razdeli v tri razvojne etape.¹²⁹ Takšna razdelitev seveda temelji predvsem na sistemskih premikih v jezikovnih značilnostih galskih besedil:

- a) Zgodnjegalsko obdobje zaobsega korpus besedil, ki so nastajala od začetka galske pismenosti (3. st. pr. n. št.) do 1. st. pr. n. št. Sem spada epigrafsko gradivo Galije Narbonensis in pa cisalpskogalsko gradivo (*Todi*, RIG: E-5, *Vercelli*, E-2, *Briona*, E-1), slednje seveda le, da v primeru cisalpske galščine ne gre za od osrednje galščine ločeni idiom.¹³⁰
- b) Klasičnogalsko obdobje sega v čas med 1. st. pr. n. št. in 2. st. n. št. V to obdobje sodi zlasti korpus galo-latinskih besedil, torej besedil, ki so nastajala v kontekstu latinizacije avtohtonega galskega jezikovnega prostora, npr. *Chamalières* (RIG: L-100), *Larzac* (RIG: L-98), *Lezoux* (RIG: L-66), *Graufesenque*, *Coligny* (RIG III), *Chartres* (gl. *Études celtiques* 2013).
- c) Poznogalsko obdobje (2. st. n. št. do zamrtja): *Châteaubleau* (RIG: L-90, 93), *Rezé* (RIG: L-142), *Rom* (RIG: L-103) in galske glose, izpričane v srednjeveških virih, npr. *Glossarium Endlicheriensis*, *De medicamentis* (*Marcellus Burdigalensis*) ipd.

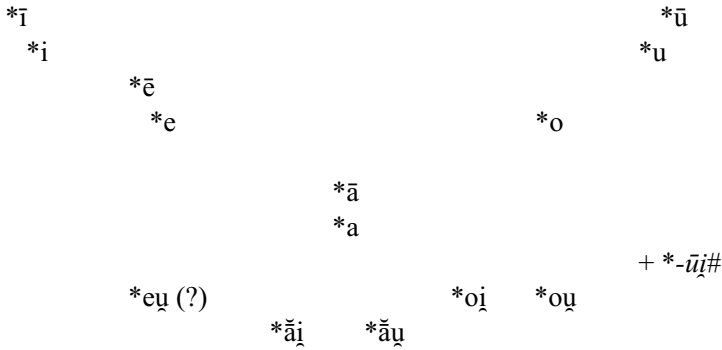
¹²⁸ V prid tej sicer tudi zgodovinsko in arheološko potrjeni trditvi med drugim govori predvsem skromna zastopanost keltskih/galskih hidronimov v toponimiji območij s poznejšo keltsko infiltracijo, zlasti ko gre za večje oz. prepoznavnejše rečne tokove (gl. Falileyev 2006b: 58–59, 2007: 14, 2013: 105–106, 2014: 39–46).

¹²⁹ Watkins 1955, Schmidt 1983: 993–995, Lambert 1997, v RIG II.2: 9, Meid 1998: 6–31, Stifter 2012a.

¹³⁰ Prim. Uhlich 1999, 2007 proti Eska 1998.

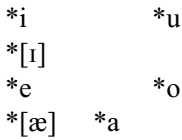
3.2.1 Samoglasniški sistem

3.2.1.1 Izhodiščni prakeltski samoglasniški in dvoglasniški sistem

Op. Pkelt. *ī < pide. *ē. Pkelt. *ē = *ē₁ < pide. *eH₁, *ēH_{2/3}, pkelt. ē₂ < pide. *e₂. Pkelt. *ū < pide. *ū oz. ō (v zadnjih zlogih). Pkelt. *ā < pide. *ā (< *eH₂) oz. *ō (v nezadnjih zlogih).

3.2.1.2 Galski sistem kratkih samoglasnikov

Op. Alofona *[i] in *[æ] sta nastala v položaju pred pokritim nosnikom (tj. v kombinaciji z zapornikom ali homorganskim nosnikom) in pred nosnikom v izglasju: *e > *[i] / __NT, / __*nn, *a > *[æ] / __NT, / __*nn, / __N#.

Gal. *a < pkelt. *a in deloma *o / *u__. Slednje vsaj v primeru gal. *petuar- 'štiri' < pide. *k^eet^uor- in *ua-bero- > fr. hdr. *Vavre*, antr. *Uaberius*, ob *uo-bero- > fr. hdr. *Veuvre* itd.,¹³¹ vendar ne tudi v predlogu *uo* (Chartres, B8),¹³² ki se kot predpona ohranja še v antr. *Uo-dercila*, *Bo-contia*, *Uo-contius*, *Uo-karant[---]*, *Uo-carus*, *Uo-genus*, *Uo-nato-rix*, *Uo-tepo-rix* itd.¹³³ V primeru gal. *uasso- 'podrejeni' < pide. *upo-stH₂-o- (prim. antr. *Dago-uassus*, *Dago-uassa*, *Uasso-rix*) je vpadljiva predvsem odsotnost različice *uosso-; prim. celo lep. *UASEKIA* (VB·16, M–47), *UASI* (M–248), če za *Uo-seg-iā ob galskem antr. *Uosegus* ~ *Ua-segus*. Pojav bi se dal razložiti ob predpo-

¹³¹ Weisgerber 1969: 70, Grzega 2001: 249, Billy 2007: 129–130.

¹³² Gl. GPN s.v. *vo-*.

¹³³ Delamarre 2007, KPP, Stüber 2005 s.vv.

stavki, da je bila v dani zloženki morfološka meja zgodaj zabrisana, kar pa bi nujno impliciralo, da je razokroženje $*o$ v $*a$ ob $*u$ v galščini sistemsko, različice z »arhaičnim«, ohranjenim ojevskim samoglasnikom pa bi bile v primerih, kjer je bila morfološka meja še občutena, lahko naknadno ponovno vzpostavljene na podlagi predloga $*uo$, v katerem se je, kadar ta ni nastopal kot prvi člen zloženih imen, očitno še ohranjalo starejše stanje (prim. že omenjeni predložni *uo*, Chartres, B8). Razliko bi bilo morda treba pripisati tudi naglasnim razmeram. Poleg tega obstaja možnost, da je bila premena $*uo \sim *ua$ na splošno nepogojena in da je v primeru leksema $*uasso$ - prišlo do zgodnje leksikalizacije različice z razokroženim samoglasnikom. Vsekakor se zdi, da gre v primeru prehoda $*uo$ v $*ua$ za sporadičen pojav, ki je v skladu z razvojem zaporedja $*uo$ v $*ua$ v gal. *petuar*[---] < **petuor*- in tipološko primerljiv z regularnim razokroženjem v brit. $*uasso$ - (= kimr. *gwas* 'sluga', vendar prim. gal. *Uolto*- proti kimr. *gwallt* 'lasje' < $*uolto$ -) proti konzervativnemu stirs. *foss* 'sluga' < $*uosso$ - (prim. SBCHP: 121, 128–129).

3.2.1.3 Galski sistem dolgih samoglasnikov

*ī *ū
 *ē
 *ā

Op. Dvojnica Ῥατόμαγος ob Ῥατόμαγος (*Ptol.* II,8,8) bi lahko kazala na prehod $*ā$ v $*ō$,¹³⁴ vendar je, če se v zapisih skriva realnejša oblika, kar ob osamljenosti pojava ni zelo verjetno, morda bolje predvidevati odprt izgovor $*ā$ v smeri /ɔ:/ oz. /ɒ:/. Enak pojav je morda treba prepoznati tudi v zapisu antr. *Bloturix* (gl. Sims-Williams 2003, 56 z op. 210, Raybould, Sims-Williams 2009, 138) za gal. $*blātu$ - 'cvet' < pide. $*b^h l(e)H_3$ -*tu*-.

3.2.1.4 Galski sistem kratkih dvoglasnikov

*oi *eu → *ou (?)
 *ai *au

¹³⁴ Tako Lambert 2000: 164, prim. GPN: 393, Hubschmied 1933: 261.

Op. Zgodnjegalsko **aj* > klasičnogalsko **ī* / __#, prim. teon. (Ded) Βηλησαμ. Zgodnjegalsko **oi* > klasičnogalsko **ī* / __#, prim. etn. (Imn) *Aresequani* (RIG: L-12). Zgodnjegalsko **oi* morda > **ū*.¹³⁵

V medglasju se pojavlja težnja po monofongizaciji v **ē*, prim. *Geso-*, *Gesato-* ob Γαιζατό-ριγος < gal. **gajso-* ‘sulica’. Tpn. Καυτόβριξ (*Ptol.* II,5,2) proti *Cetobricca* (*Rav.* IV,43) ob *Catobrica* (*It. Ant.* 417,1)¹³⁶ v tem oziru ni relevanten, saj se nahaja na hispanokeltskem arealu.

Specifično problematiko predstavlja sovpad ujevskih dvoglasnikov **eu* in **ou* v gal. **ou*. Kronološko je sovpad mogoče datirati že v prakeltsko obdobje, zato bi bilo treba vse primere, kjer se namesto **ou* pojavlja nepričakovani **eu* razložiti nefonetično. Različici se pojavljata izključno v okviru latinske grafije in nikdar v sklopu grške ali etruščanske zapisovalne tradicije, prim. gal. τοουτιους (RIG: G-153), cisalp. gal. *XOVX-* = *TOVT-* (RIG: E-1). Ob tem je povedno dejstvo, da se dvojnični zapisi z ⟨eu⟩ ne pojavljajo niti v tistih galskih leksemih oz. imenotvornih podstavah, ki vsebujejo etimološki pida. **ou*. Takšni so npr. **bou̯di-* ‘zmaga’, **krou̯ko-* ‘hrib’, **rou̯do-* ‘rdeč’ < pida. **Hrou̯d^h-o-*, morda **bou̯no-* < **b^hou̯no-*.¹³⁷ Če bi bil ⟨eu⟩ odraz zapisovalnega uzusa v latinskem kontekstu, bi morala biti grafična podoba starega **ou* in novega **ou* < **eu* seveda v celoti zamenljiva ne glede na etimološki izvor.¹³⁸ Iz tega logično sledi, da morajo dvojnični zapisi z ⟨eu⟩ vsaj deloma predstavljati arhaizem, četudi je v nekaterih primerih morda vendarle treba računati z vplivom latinske grafije (prim. 3. os. ed. pf. *IEVRV* v RIG: L-3 proti 3. os. mn. pf. *IOVRVS*, RIG: L-12) in možnostjo namerne arhaizacije. Različice z ⟨eu⟩ so večinoma sicer omejene ravno na lekseme, ki niso specifično galski (tip **teut-*, **leuk-*) in so lahko pripadali tudi drugim idiomom, s katerimi je bila galščina v stiku. Prisotnost v jezikovnogenetskem smislu raznorodnih oblik v naboru določenega imena pa takšnih dvojníc vendarle ne more pojasniti tudi na prostoru, kjer do adstratnega mešanja etimološko sorodnih oblik ni prihajalo. Vsaj dvojnice tipa *Leucetius* ~ *Loucetius* bi bilo zato mogoče razumeti kot odraz medsebojnega vpliva podedovanih dvojníc, torej pkelt. **leuk-* (>**louk-*) ob **louk-* < pida. **leuk-* ~ **louk-*. A ta možnost seveda ne pride v poštev pri alternaciji **teutā* ~ **toutā* < pida. **teuH-teH₂-*.¹³⁹ Zapisi z ⟨eu⟩ kot npr. pri teonimu *Teutates* (AcS II: 1805–1806), prim. tudi galač. antr. Δύ-τευτος, zato najverjetneje odražajo realno glasovnorazvojno različico, tj. arhaizem, ki se je lahko preko zgodnjih leksikalizacij ohranjal prav v okviru lastnoimenske sfere. Ta je namreč v odnosu do občnoimenske sfere jezikovnega sistema razvojno manj progresivna.

¹³⁵ LG: 42, 191.

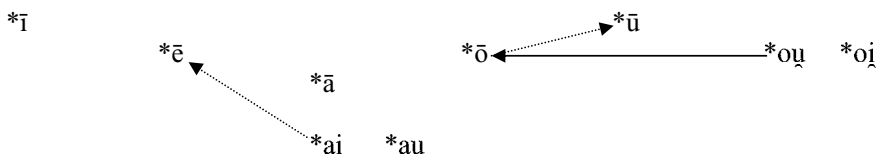
¹³⁶ Gl. GPN: 396, DCC: 86.

¹³⁷ LÉIA-B-110, Zair 2012: 228, prim. Bichlmeier 2015: 15–16 v op. 15.

¹³⁸ Prim. Sims-Williams 2007: 313.

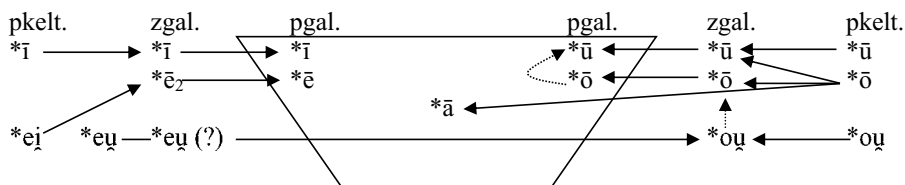
¹³⁹ Teoretično sicer enako verjetna rekonstrukcija pida. **teuH-teH₂-* z ojevskim prevojem v korenu ne pride v poštev ravno zaradi obstoja dvojničnih zapisov z *eu* (kljub Irslinger 2002: 364).

3.2.1.5 Poznogalske spremembe v sistemu dolgih samoglasnikov in dvoglasnikov

Op. K monoftongizaciji **ou* prim. antr. *Boudio* ~ *Bodiccius* (h gal. **bou̯di-* ‘zmaga’), *Louco* ~ *Locita* (k **lou̯k-o-* ‘svetel, svetleč’), morda *Bounia* ~ *Bonia*, vključno z elementom **bona*, produktivnim v dvodelnih naselbinskih imenih, če oboje k pkelt. **bou̯-no-* < pide. **b^ho/eu̯(H₂)-no-*.

3.2.1.6 Povzetek

Op. Jezikovno gradivo, ki bi potrjevalo nadaljnjo zoženje poznogalskega **ō* v smeri **ū*, kakršno je izpričano za britanskokeltski sistem,¹⁴⁰ je problematično. Etimološka analiza toponima Κρουκιάτοννον (*Ptol.* II,8,2), ki se ga v imenotvorni podstavi povezuje z gal. **krou̯ko-* ‘hrib’, stirs. *crúach*, kimr. *crug*, prim. brit. tpn. *Pennocrucio* (*It. Ant.* 470,1) < **Penno-krou̯k-jo-* ob *Croucingo* (*Rav.* 107, 31) < **Krou̯k-enko-*, ni zanesljiva. Enako velja v primeru tpn. *Clunia*, Κλουνία¹⁴¹ k domnevnomu **klo̯nV-* ob primerjavi s stirs. *chlúain* ‘travnik’. V prvem členu toponima Λουκου-νάντα (*Falileyev* 2013: 83), če ta dejansko spada h gal. **nantu-* ‘dolina’ (prim. *trinanto* gl. *tresualles*, *Gloss. Endl.* 2,4) in ki bi skupaj s kopico antroponomov, izpeljanih iz osnove **luk-*,¹⁴² eventualno kazal na **lūk-* < **lou̯k-* < pide. **le/ou̯k-*, se lahko ohranja tudi ničtostenjska različica pide. **luko-*. Pri tpn. *Uxisama* (Οὐξισάμη, *Strab.* I,4,5) < **u̯xs-isamo-* oz. hispelt. *usama* < **u̯xs-amo-* (MLH V.1 s.v.), obakrat presežnik k pkelt. **u̯xs-elo-* ‘visok’, je za

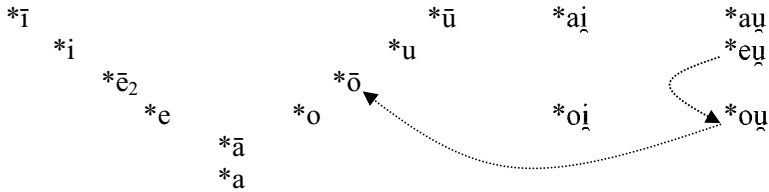
¹⁴⁰ Gl. LHEB: 306–307, 313, Sims-Williams 2003: 23. Glede brit. **ū* < **ou̯* prim. tpn. *Uer-lucio* (*It. Ant.* 486,4) < **lou̯k-*.

¹⁴¹ AcS I: 1050, García Alonso 2000: 34–35.

¹⁴² Gl. Delamarre 2007: 120, KPP: 274–275.

razliko od obeh otoškoteltskih sistemov, ki dejansko kažeta na polnostopenjsko **ouχs-amo-* (kimr. *uchaf* ‘najvišji’) oz. **ouχs-elo-* < pide. **oups-* (kimr. *uchel*, stirs. *úasal* ‘visok’),¹⁴³ najverjetneje treba računati s posplošitvijo ničtostopenjske osnove (prim. gr. ὑψηλός ‘id.’).¹⁴⁴

Na podlagi jezikovnega gradiva vzhodnega dela galskega jezikovnega ozemlja lahko torej vzpostavimo naslednji samoglasniški sistem, ki od sistema zgodnje galščine, rekonstruiranega na podlagi gradiva iz osrednjega dela galskega jezikovnega območja, ne odstopa v nobenem segmentu:

3.2.1.7 Pozna (narečna) diftongizacija¹⁴⁵

Gal. dolgi naglašeni **ē* je v virih sporadično zabeležen kot ⟨ie⟩ oz. ⟨ia⟩, kar morda odraža diftongizacijo gal. **ē* v pgal. **iē/* (v nadaljnjem razvoju morda **iā/*, prim. **g(i)jemo-* > gal. **gijamo-* ‘zima’, če seveda ne gre za dve tipološko in kronološko ločeni spremembi): **rēdo-* (prim. tpn. Ἐπορεδία, *Ptol.* III,1,34) v Ῥιῦδονες (*Ptol.* II,8,9), *Riedones* (*Plin., N.h.* IV,107), *Reido-marus* (CIL XVI/179), **dēno-* ‘hiter’ v *Longi-dienus* (CIL XI/139), *Cassi-dienus* (CIL VI/31743), *Ro-dienus* (CIL VIII/24087), *Magu-dianus* (CIL VIII/20764), *Su-dianus* (Delamarre 2007: 173), **mēno-* (prim. kimr. *mwyn* ‘nežen’) v osamljenem *Mianus* (gl. Delamarre 2007: 133) in morda tudi **dēu-ī-on-* ‘divinus’ v antr. *Dieuio* (CIL III/5417) ter **agēdo-* (?) v tpn. *Agied[incensium]* (CIL XIII/2949), prim. Αγήδικον pri Ptolemaju (Lambert 2005: 237).

V tem oziru problematičen je antr. *Bietu-mara* (KPP: 98). Če se v zapisu *Bietu-* odraža **Bitu-* k **bitu-* ‘svet’ (k **Bitu-mārā* prim. antr. *Bitu-marus*, *Bitu-rix*), je razlog za neustaljeno grafijo zagotovo treba iskati v okviru zunajjezikovnih dejavnikov, kar bi pod vprašaj postavilo tudi dejansko vrednost zapisov z ⟨ie⟩ oz. ⟨ia⟩ v zgoraj navedenih primerih. Dokazna vrednost osamljenega antr. *Bietumara* je sicer omejena, saj je na voljo tudi možnost, da se v prvem členu ohranja gal. **bē₂tu-* oz. **bē₂to-* (glede

¹⁴³ Starobritanski toponimi *Uxelodunum*, Οὔξέλλα, Οὔξελλον (*Ptol.* II,3,2; II,3,6), gl. PNRB: 483, izkazujejo sistemski odraz britanskoteltske monoftongizacije pkelt. **ou*.

¹⁴⁴ Glede prakeltske presežniške pripone **-isamo-* < **-is-ηH₂o-* (= kimr. *-haf*, stirs. *-em*) ob dvojničnem pkelt. **-amo-* < **-ηH₂o-* prim. hispelt. tpn. *usama* < **uχs-amo-* (MLH V.1: 463–465) ~ kimr. *uchaf*, hispelt. *UERAMOS* < **uper-amo-*, lep. *UVAMO-* < **up-amo-* in morebitnem drugotnem **-samo-* v gal. *olusami* (Chartres, A7), če za **polH₁u-samo-* (Repanšek 2013b: 183).

¹⁴⁵ De Bernardo Stempel (2013: 73) računa s sporadičnim pojavom (»sometimes the product of strengthening under the stress«).

zamenjave veznega samoglasnika *-o-* z *-u-*, ki bi ga bilo v tem primeru treba predpostaviti, prim. *Dannu-mara* za **Danno-*, *EPPV-DVNO* za **Epo-*, *Senu-condius* za **Seno-*, *Segu-marus* za **Sego-* ipd.),¹⁴⁶ identičen s kimr. *bwyd*, stirs. **biath* (ohranjeno le v izimenski glagolski tvorjenki *biathaid* ‘hraniti’) < pkelt. **beīto-* ‘živež’ < pide. **g^uejH₃-to-* (prim. psl. **žito*).

3.2.2.1 Izhodiščni prakeltski soglasniški sistem

*p	*b	*φ	*[β]
*t	*d	*s	
*k	*g		
*k ^u	*g ^u	*[χ]	
* <u>u</u>			*m
	*l	*r	*n
* <u>i</u>			

Op. Pide. **k* in **g* > pkelt. **[χ]* / __ **s*, **t*. Pide. **p* > pkelt. **[β]* / V__R.

3.2.2.2 Galski soglasniški sistem

*p	*b	*[φ]	
*t	*d		
*t ^s		*s	
*k	*g	*[χ]	
* <u>u</u>			*m
	*l	*r	*n
* <u>i</u>			

Op. Gal. **s* > [φ] / #__r.¹⁴⁷ Gal. **t^s* < **t* / __C [+ zobnik]. Gal. **u* < pkelt. **u* in **g^u* (< pide. **g^u*), slednje vsaj na besednem vzglasju. Reliktno pkelt. **φ* > gal. **[χ]* / __V [+ sprednji].

¹⁴⁶ Dalje gl. Sims-Williams 2013: 40–42.

¹⁴⁷ Prim. hdr. Φροῦδιος (*Ptol.* II,9,2) za **φrutis* < **sru-ti-* ‘tok’ oz. **φrutus* < **sru-tu-* ‘id.’, **φrognā* ‘nosnica’ < **srognā* (= kimr. *ffroen*, stirs. *srón*). Dalje gl. Meid 1960: 39, 42, Grzega 2001: 170–171, SBCHP: 441–443.

3.2.3. Sporadične oz. sporadično izpričane glasovne spremembe

3.2.3.1 Izguba * \underline{u} v medsamoglasniški legi¹⁴⁸

3.2.3.1.1 * \underline{u} > \emptyset / V^E _ V^O

Glasovna sprememba je izpričana v zaporedjih: a) *- $\underline{i}o$ - > - i -o- v *Bio-cno* (CIL VII/1336¹⁵⁴) < * $\underline{b}i\underline{u}o$ - ‘živ’, *Lio-mari*¹⁴⁹ < * $\underline{l}i\underline{u}o$ - ‘barva’, b) *- $\underline{i}u\underline{a}$ - > - i - \bar{a} v *brio* gl. *ponte* (*Gloss. Endl.* 1,12), tpn. *Brio-treide* za romanizirano galsko * $\underline{B}r\underline{i}u\underline{o}$ -*treget\underline{i}on* < * $\underline{B}r\underline{i}u\underline{o}$ =*treget\underline{i}o*- oz. * $\underline{B}r\underline{i}u\underline{o}$ -*treget-e(m)*, oboje k * $\underline{b}r\underline{i}u\underline{a}$ ‘most’, in c) *- $\underline{e}u$ - > *- \bar{e} -o- (?) v gal. * $\underline{d}\bar{e}_2\underline{u}o$ - ‘bog’.

Gal. * $\underline{d}\bar{e}_2\underline{u}o$ - < pkelt. * $\underline{d}e\underline{i}u\underline{o}$ - se pojavlja v štirih različicah: a) *deuo*- = gal. * $\underline{d}\bar{e}_2\underline{u}o$ - v *Deuo-gnata* (CIL III/5101), *Deuo-marus* (KPP: 105), b) *deo*- = gal. * $\underline{d}\bar{e}o$ - < * $\underline{d}\bar{e}_2\underline{u}o$ - v *Deo-marus* (KPP: 105), galač. ΔEIO - ~ ΔHIO -, prim. *Deio-tarus* (CIL III/8065²⁹), hispkelt. tpn. $\Delta\epsilon\acute{o}\beta\rho\iota\gamma\alpha$, $\Delta\epsilon\omicron\beta\rho\acute{\iota}\gamma\upsilon\lambda\alpha$ (*Ptol.* II,6,51-52), hdr. $\Delta\eta\omicron\upsilon\alpha$ (*Ptol.* II,6,8), c) *diuo*- = gal. * $\underline{d}i\underline{u}o$ - v *Diuos*, *Diuo-gena* (CIL XIII/571), *Diuuo-gna* (RIG: L-125), tpn. *Bibona* (*Tab. Peut.* I,2), *Diuonna* (*Commentarii Notarum Tironianarum* 87,21)¹⁵⁰ = $\Delta\omicron\upsilon\eta\omicron\nu\alpha$ (za * $\Delta\eta\acute{\theta}\omicron\nu\omicron\nu\alpha$) pri Ptolemaju, prim. še teon. *Diuona* (Bordeaux), morda hispkelt. *teiuo-reikis* < * $\underline{d}i\underline{u}o$ - (prim. brit. *DEVO-RIGI*),¹⁵¹ in č) *dio*- = gal. * $\underline{d}\bar{i}o$ - v pgal. *Tiono-uimpi*¹⁵² < * $\underline{d}\bar{e}_2\underline{u}o$ -no- ‘divinus’, *Dio-rata* (CIL XIII/721, 2583), *Dio-rix*, *Dio-carus*, *Diocaitus*, tpn. $\Delta\iota\acute{o}\delta\omicron\upsilon\rho\omicron\nu$ (*Ptol.* II,9,7) ob $\Delta\iota\omicron\upsilon\delta\omicron\upsilon\rho\omicron\nu$, prim. tudi *Diuodurum* (*It. Ant.* 363,4)¹⁵³ ob *Dioduro* (*It. Ant.* 384,6).

Starejše stanje zagotovo odsevajo oblike z ohranjenim ejevskim samoglasnikom, ki so tudi sicer mnogo redkejše in omejene na obrobje keltskega lastnoimenskega areala. Zapisi tipa *dio*- nedvomno odražajo mlajšo, razvojno progresivnejšo različico k *diuo*-. Ker pri slednji izvajanje iz ničtostopenjskega * $\underline{d}i\underline{u}o$ - besedotvorno ni upravičeno, je verjetno, da galsko (in morda hispkelt.) * $\underline{d}i\underline{u}o$ - predstavlja dejansko glasovnorazvojno dvojnico – bodisi preko zoženja dolgega ejevskega samoglasnika (prim. Stüber 2005: 103) ali s prehodom naglašenege * \bar{e}^2 v * \bar{i} pred * \underline{u} (tako Sims-Williams 2007: 314) – k izhodiščnemu * $\underline{d}\bar{e}_2\underline{u}o$ -, ki se kot arhaizem ohranja v vzhodnem, tj. noriškem in panonskem osebnolastnoimenskem fondu:

* $\underline{d}\bar{e}_2\underline{u}o$ - → * $\underline{d}\bar{e}o$ -

↓

* $\underline{d}\bar{i}u\underline{o}$ - → * $\underline{d}\bar{i}o$ -

¹⁴⁸ Prim. KGP: 99–100, GPN: 397.

¹⁴⁹ Maurin, *Inscriptions Latines d'Aquitaine (Santons)*, 1006, 17 (gl. *Corpus*, s. 21 v op. 101).

¹⁵⁰ Dottin 1918: 43, 89.

¹⁵¹ Sims-Williams 2007: 314–315, kritično Wodtka, MLH V.1 s.v.

¹⁵² Meid 1983: 1038–1040, 1992: 53.

¹⁵³ Evans 1967: 191–193, Lambert 2000: 166, DCC: 114.

3.2.3.1.2 * \bar{u} > \emptyset / V[- sprednji] __ V[+ sprednji]

Glasovna sprememba je izpričana v zaporedjih: a) *-oui- > *-o-i- v antr. *Ioincatia* (CIL XIII/5287) ob *Iouincatus*, *Ioinco-rix*, *Uindoroicia* < * \circ ro= \bar{u} ik- \bar{i} ā, *Ualloicis* (Red, AE 1980: 641) < *-o- \bar{u} ik-es¹⁵⁴ in b) *-oue- > *-o-i- v epit. ροκλοισιαβο (Dmn, RIG: G-65) < *ro=*kloues-iā-bo(s)* < pide. **pro-kleues-jo-*.

Posebno problematiko v okviru šibitve medglasnega * \bar{u} predstavlja razvoj zaporedja *-ouiō-, kakršen je pri Ptolemaju izpričan v Noio¹⁵⁵ za gal. **nou(i)io-* ‘nov’ < *pkelt. **nou(i)io-* (prim. stirs. *nuē* ‘id.’ < **nuu'eja-* < **noueja-* < **nouijio-*, kimr. *newydd* ‘id.’ < **nouijio-*). Enako verjetni sta tako izguba * \bar{u} (morda preko asimilacije **ui* > **ii*) kot monoftongizacija *-ou- v istozložnem položaju, torej *-ōio-.¹⁵⁶ Ker se tako kot v otoškoteltskih kontinuantih tudi v galskem pridevniku lahko ohranja Sieversova različica **nouijio-* (za sicer pričakovano **nouio-*, prim. sti. *navyá-* < pide. **neu-i-ó-*), pa bi bilo zaporedje Noio-, sporočeno pri Ptolemaju, morda treba razumeti ravno v sklopu glasovne spremembe *-oui- > *-o-i- tipa *Ioincatia*, prim. še antr. *Noiobito*, če za **Nou(i)io-bitu-*.¹⁵⁷

Gal. *namet[os]* ‘deveti’ (Graufesenque) < **nauiam-eto-* k **neu-η* ‘devet’ morda kaže na kontrakcijo zaporedja *-auá- > *-aá- (> ā), vendar glede na besednovrstno funkcijo leksema ni izključeno, da gre v tem primeru pri izgubi zloga za haplologijo.¹⁵⁸ Kolikor je to razvidno iz toponimije, se * \bar{u} v zaporedjih *-aua-, *-oua- (večinoma sicer *-áua-, *-óua-), torej med dvema zadnjima samoglasnikoma, ohranja. Sinkopirano zaporedje *-aua- v pgal. *lautro* gl. *balneo* (Gloss. Endl. 2,2) < **lauatro-* < pide. **leuH₃-tro-* po vsej verjetnosti odraža vulgarnolatinski glasovni razvoj (Repanšek 2015a, gl. v op. 100, prim. Blom 2011: 174, 179).

3.2.3.2 * \bar{s} / V__V

Do šibitve gal. * \bar{s} prihaja le v medsamoglasniškem položaju, konkretno v zaporedju *-esV^o-, pri čemer po onemitvi medglasnega * \bar{s} nadalje pride do dviga predhodnega samoglasnika * \bar{e} v * \bar{i} pred sledečim zadnjim samoglasnikom: *-esV^o- > * \bar{e} -V^o- > * \bar{i} -V^o-. Galski razvoj takšnih zaporedij je v celoti primerljiv z gojdelkim, prim. stirs. *suide* ‘tisti’ < **suð'e-ah* < **sodi-ah* < **sode-ah* < **so-de-sos*, Red *tige* ‘hiša’ < **tīy'i-ah* < **tey'e-ah* < **teges-os* ipd.¹⁵⁹ Zanesljivi primeri tega razvoja so sicer dobro izpričani le v občnoimenskem galskem gradivu: *Omn suiorebe* (RIG: L-6) < **suesor-i-bi* (prim. stirs. *Ted siair* < **suair'æn* < **suesoran*, kimr. mn. *chwior-ydd* < **huī(h)or-* < pkelt. **suesor-* ‘sestra’), 3. os. ed. sed. *sioxti* ‘?’ (RIG: L-31) < **se-sox-ti*, 1. os. ed. prih. *siaxsiou* ‘?’ (RIG: L-93,6) < **si-sāg-sijū*,¹⁶⁰ *Imn regenia* ‘potomstvo, družina’ (?) (RIG: L-93,3) < **pro-genes-ā*,¹⁶¹

¹⁵⁴ KGP: 100, 227, DAG: 1064, 1128.

¹⁵⁵ Nabor oblik pri Lambert 2000: 166.

¹⁵⁶ Slednji razvoj (napačno enačen z gojdelkim) predvideva De Bernardo Stempel 2005: 90.

¹⁵⁷ Pečat, gl. KGP: 245, Delamarre 2007: 143.

¹⁵⁸ Prim. Weisgerber 1969: 63, De Bernardo Stempel 1987: 132.

¹⁵⁹ Gl. SBCHP: 387, prim. og. *MAQQI-IARI*, *IARRI* < *(\circ)*Isarī* (Sims-Williams 2003: 294 z op. 18, prim. Ziegler 1994: 186–187).

¹⁶⁰ Gl. Stifter 2012: 538–539.

¹⁶¹ Schrijver 2005: 57 (= Lambert 1998–2000, kljub Stifter 2012a: 536ss.).

andoedo, če za **ando-sed-o-* (= kimr. *annedd* ‘dom’),¹⁶² Ied *sondio(s)*, Omn *sondiobi* (Chartres A6, B10, o čemer gl. Repanšek 2013b: 186–187) in morda tudi antr. *Clouius*, če za **Klouio-* < pide. **kleu-es-o-* h **kleu-es-* ‘slava’. Če se v omenjenem kazalnem zaimku **sondio-* zares ohranja galski glasovni odraz zaporedja **son-djo-*, je oblika razumljiva le kot različica k **son-do-* tipa **so-sjo-* v gal. *sosio(d)* (*Séracourt*) ob **so-so-* v gal. Ied s. σσσιν (RIG: G–153) < **so-sim* (gl. Schrijver 1997: 25, 33–34, 48). Kljub tej možnosti pa bi bilo v tvorjenki upravičeno videti tudi s kazalnim **so-* okrepljeni kazalni zaimek **so-de* (prim. stirs. *so-de-so-* v *suide*, gl. Schrijver 1997: 31–33), vendar v petrificirani obliki za Ted m., torej **son-de* + **so-*, kakršna se npr. ohranja v kimr. *hwnn* (m.), *honn* (ž.) ‘ta’ in morda tudi v gal. I/Tmn s. *onda* (RIG: L–98, 2a2), če za **sondā* = kimr. *honn* < **sondo-* ← **son-de*.

3.2.3.3 Šibitev **i*

Do znižanja **i* v **e* v galščini prihaja v položaju za **r* in v absolutnem izglasju. V obeh primerih gre verjetno za sporadično glasovno spremembo. Če izmenjujoča se zapisa ⟨i⟩ oz. ⟨e⟩ za etimološki **-i#* na besednem izglasju ponazarjata šibitev **i* v smeri polglasnika, pa bi bilo treba predpostaviti, da gre vsaj v tem glasovnem okolju za redovit razvoj.

- a) **i* > **e* / __ **r*: Dmn ματρεβο (RIG: G–14, G–203) < **mātribo* < **mātṛ-bo* (k **mātṛ* ‘mati’), Dmn *atrebo* (RIG: L–15) < **atribo* < **atr-bo* (k **atṛ* ‘oče’), Omn *suiorebe* (RIG: L–6) < **suesor-i-bi* (k **suesōr* ‘sestra’), cis. gal. *KomaTereKos* (RIG: E–2) < **kom-mat(e)r-iko-* < **-mH₁-tr-*,¹⁶³ tpn. *Combretouio* (*It. Ant.* 480,2), če za **Kom-britou-jo-* (gl. 4.2.3.1).
- b) **i* > **e* / __ #: Omn *suiorebe* (RIG: L–6), Omn *anmanbe* (RIG: L–93,2; L–93,5) < **anman-bi* (k **anman* ‘ime’), Omn *gandobe* (RIG: L–66,2) < **gando-bi*,¹⁶⁴ topoformant *-ate* (morda tudi *-e* v tpn. *Condate*, če za **Kom=dat-i*, gl. 4.2.2.1.1), pgal. *more* gl. *mare* (*Gloss. Endl.* 1,6) < **mori*, *brogae* (gl. LG: 190)¹⁶⁵ < **brogi* (s.?), prim. stirs. *bruig* ‘dežela, ozemlje’ < **mrogis*. Ker se zadnja dva primera izglasne šibitve pojavljata v izrazito latinskem kontekstu, bi tu lahko zapis ⟨e⟩ odražal tudi sistemsko znižanje izglasnega **i* v **e* v procesu latinizacije.¹⁶⁶

3.2.3.4 Šibitev medglasnega **g*

3.2.3.4.1 **g* > ∅ / __ **i* (?)

Primeri izgube **g* v položaju pred **i* v poznogalskem jezikovnem gradivu najverjetneje odsevajo že romanski glasovni razvoj. Temu v prid govori zlasti oblika *treide* gl. *pede* (*Gloss. Endl.* 2,13) za gal. **treg-et-*, ki na romanizacijo izhodiščne galske oblike

¹⁶² Prim. galo-lat. *essedum* (ThesLG: 73) < **en-sed-o-*, gl. LG: 143–144, DLG s.v., Uhlich 2002: 423–424.

¹⁶³ Gl. De Bernardo Stempel 2007: 153 (= NWÄI: 125, 308).

¹⁶⁴ Gl. McCone 1996b: 111.

¹⁶⁵ »ideo autem dicti Allobrogae quoniam brogae Galli agrum dicunt« (gl. AcS I: 97), prim. etn. νιτιο-βρογεις za **Nitio-brogīs* k **brogi(-)*.

¹⁶⁶ Prim. VGKS I: 40, 256, GPN: 393, LG: 41, McCone 1996b: 112, prim. Uhlich 2010: 147.

dotatno opozarja s tipično zahodnoromansko ošibitvijo medglasnega $*t > *d$. V isto kategorijo spadajo še pgal. *caio* (*Gloss. Endl.* 2,6) ‘ograda’ < $*kagion$ ¹⁶⁷ in *breialo* (*Gloss. Endl., ib.*) gl. *bigardio* < $*brogi-alo-$ ali $*brogi-lo-$ k $*brogi-$ ‘ozemlje’¹⁶⁸ (k besedotvorju prim. antr. *Albialis*, AE 1964: 241, < $*albi-alo-$ ‘mundanus’ k $*albi-jo-$ ‘svet’).

Sporadične zglede popolne onemitve medglasnega $*g$, najverjetneje preko asimilacije tipa lat. *maior* ‘večji’ < $*majjōs$ < pide. $*m^a g -jōs$, je sicer mogoče identificirati že v klasičnogalskem gradivu:¹⁶⁹ prim. *Maio-rix* (DAG: 217?) ~ *Magio-rix* (CIL XIII/4534) < $*magio-$, *Maionus* (DAG: 217) ~ *Magiona* (CIL III/5220, 5464, XIII/4031/32) < $*magio-no-$, morda *Caia* (CIL III/4204), *Uer-caius* (gl. NNN s.vv.) ~ *Cagius* (DAG: 1114?), če za $*kagjo-$ (KPP: 224),¹⁷⁰ in *Saius* (CIL XIII/630) ~ *Sagius* (DAG: 1141) < $*sag-jo-$. Antr. *Combolomarus* (*Liv.* 38,19,2), če za $*Kom-bojo-$ (prim. *Bolodurum*, *Tab. Peut.* III,4, za nedvomno *Boi(i)o-durum*), vključno z elementom $*bojo-$ (prim. etn. *Boii* ob *Boi-ates* in antr. *Boiio-rix*,¹⁷¹ CIL XIII/2656) ni poveden, saj se v slednjem lahko ohranja tako *nomen agentis* $*bogjo-$ k pide. $*b^h eg-$ »brechen« (LIV²: 66) kot njegov sopomenski par $*bojo-$ k pide. $*b^h ejH-$ »schlagen« (LIV²: 72).

3.2.3.4.2 $*g > \emptyset / V_V$ (?)

Izguba $*g$ v medglasju je sicer najpreprosteje razložljiva kot odraz medglasne šibitve, vendar se ta glasovna sprememba za galščino ne potrjuje kot sistemski pojav. Med sporadične primere tega glasovnega razvoja lahko spadajo antr. *Catuenus* < $*Katu-geno-$ (?) (AE 1981: 544), *Maupennos* < $*Magu-penno-$,¹⁷² *Matuenus* < $*Matu-geno-$,^{173, 174} in *deo Mouno* (Ded, RIB: 1226) za $*Mogunos$, k čemur prim. obliko *mouno* (RIG: L–70), če ta odraža starejše $*Mogunos$.¹⁷⁵ Težavno je razmerje med tpn. Βέδακον (*Ptol.* II,13,3), če za $*Bed-āko-$ h gal. $*bedā$ ‘jarek’ in dvojničnim zapisom *Bi/edaio* v *It. Ant.* (236,1; 257,1; 258,7) in *Tab. Peut.* (III,3). Slednja različica toponima je posredno izpričana tudi v teon. *Bedaium* (gl. Hainzmann 2007), kar realnost oblike, izpričane pri Ptolemaju, postavlja pod vprašaj. Vsekakor vsaj v sklopu galskega glasovnega razvoja ni upravičena domneva, da bi slednja lahko predstavljala starejšo razvojno dvojnico k pozneje izpričani varianti $*Bedajo$.¹⁷⁶

¹⁶⁷ Grzega 2001: 123–124.

¹⁶⁸ LG: 190, 204, Toorians 2008: 174–175, Blom 2011: 175. Prim. vlat. *broilus*, *brugilus*, *broialum* (REW: 1324, MLL: 141).

¹⁶⁹ GPN: 400, McCone 1996: 85.

¹⁷⁰ Glede na številne zabeležbe imena *Uercaius* (nikdar $**Uercagius$) na noriškem prostoru je sicer bolj verjetno, da se v imenu ohranja neka druga osnova in ne gal. $*kagjo-$, enako tudi v primeru nezložene različice $*Kajo-$.

¹⁷¹ K zapisu z dvojnimi $*ij$ prim. tpn. *Boiioduru* (CIL III/5755) = $*Bojo-dūron$.

¹⁷² LG: 44, Delamarre 2007: 130.

¹⁷³ Ob *Matucenus* (= *Matugenus*, kljub De Bernardo Stempel 2013a: 69, ki v zapisu povsem neupravičeno prepoznava hiperkorektno različico za splošno $*Matu-enos$).

¹⁷⁴ Prim. etn. *Matu[e]niq(um)* (GPN: 400) < $*Matu-gen-iko-$ (?)

¹⁷⁵ Rekonstrukcija je odvisna od interpretacije fragmenta *calia ueiobiu sauni tioberte mouno*, pri čemer pomen glagolske oblike *ueiobiu* (prim. *ueiobiie*, RIG: L–93,8-9) zaenkrat ostaja negotov (gl. Stifter 2009: 232–233).

¹⁷⁶ Kljub DCC s.v. *Bedaium*, prim. Anreiter et al. 2000: 117.

4 Strukturni tipi starokeltske toponimije

Sistematizacija starokeltskih imenotvornih procesov je nujen predpogoj za uspešno ločevanje med keltskim in nekeltskim lastnoimenskim odtisom na nekem prostoru tudi izven strogo glasovnorazvojnega in leksikalnega kriterija, saj sta lahko oba slednja zastopana z za keltski jezikovni sistem nediagnostičnimi pojavi. Podobno kot v primeru identifikacije tipičnih (specifičnih) ali celo diagnostičnih značilnosti na glasovni ravni je tudi tovrstno sistematiko mogoče izraziti kot nabor lastnoimenskih strukturnih tipov, ki predstavlja stabilno jedro starokeltskega imenotvornega sistema, hkrati pa sistematizacijo imenotvornih sredstev v njihovi sinhroni in diahroni funkcijski osvetlitvi ter arealni distribuciji. Do takega nabora je mogoče priti z deduktivno preučitvijo lastnoimenskega gradiva, ki se ga da zanesljivo etimologizirati kot keltsko. Pri tem je treba predpostaviti, da je dejanski nabor imenotvornih sredstev glede na lastnoimenski areal, ki mu preučevana imena pripadajo, lahko različen, kakor se med seboj razlikujejo tudi posamezni jezikovni sistemi keltske jezikovne veje, poleg tega pa lahko celo v okviru enega jezikovnega sistema obstaja več lastnoimenskih arealov, in sicer glede na morebitno različno medsebojno hierarhično razvrstitev imenotvornih postopkov oz. sredstev v okviru posameznega lastnoimenskega jedra.

Lastna imena, med njim pa predvsem zemljepisna lastna imena, predstavljajo večinski del starokeltskega jezikovnega gradiva in zato ponujajo možnost uvida v problematiko (pra)keltskega besedotvornega sistema, in sicer kot dopolnitev izsledkov, ki jih že ponudi poglobljen študij staroirskega in britanskokeltskega zlasti občnoimenskega besedotvornega sistema, ter njihova dopolnitev predvsem v smislu natančnejšega razumevanja geneze tako arhaičnih kot produktivnih besedotvornih vzorcev. Ker se študij strukturnih tipov starokeltske toponimije neposredno vključuje v problematiko (staro)keltskega imenotvorja, je pri preučevanju jezikovnega gradiva bistvenega pomena strogo ločevanje med občnoimensko in lastnoimensko sfero jezikovnega sistema, kar pa je ravno zaradi izrazite splošne fragmentarnosti gradiva, zlasti pa slabo zastopanega primerjalnega nelastnoimenskega gradiva precej oteženo. Težavnost jasnega ločevanja med obema sferama se najizraziteje pokaže pri določanju nastanka (geneze) toponimov, za katere sta enako verjetna in v enaki meri nedokazljiva tako izlastnoimenski kot izobčnoimenski izvor (tip **Segontio-* ipd., gl. 2.2.1.2). Mestoma se sicer da prav na podlagi ohranjenega občnoimenskega gradiva

sklepati na izhodiščno (podedovano) funkcijo določene pripone in deloma celo predvideti smer njene produktivnosti (prim. npr. priponi **-ati-* in **-et-*, gl. 2.3.2.1–2 in Repanšek 2014a), vendar so takšni primeri redki in odvisni predvsem od produktivnosti preučevanega imenotvornega postopka. Funkcijska opredelitev posameznih identificiranih pripon, ki nastopajo v vlogi topoformantov (tj. morfemov, rabljenih v imenotvornem sistemu), je pogosteje mogoča le v okviru lastnoimenske sfere jezikovnega sistema. Z ozirom na dejstvo, da ima lahko enakozvočna pripona glede na to, ali je primarno udeležena v besedotvorju ali imenotvorju, različno funkcijo/nabor funkcij, je posploševanje besedotvornih funkcij le na podlagi lastnoimenskega gradiva ali obratno metodološko neučinkovito. Kljub temu je funkcijska opredelitev topoformantov mnogokrat mogoča le preko primerjave z besedotvornimi vzorci drugih indoevropskih jezikov, torej etimološko. To pomeni, da se v takšnih primerih o sinhroni vlogi imenotvorne pripone sklepa z ozirom na njeno diahrono funkcijsko vrednost, ta pa je lahko v odnosu do dejanske znotrajsystemske, ki je mnogokrat preusmerjena oz. specializirana, celo primarnejša. Metodološko je torej treba privzeti, da se v procesu izluščevanja pripon (sufiksov) in zloženih pripon (sufiksalsnih konglomeratov), tj. priponskih verig, udeleženih v (staro)keltskem imenotvornem sistemu, ustvarja nabor topoformantov, ki so lahko v odnosu do besedotvornega sistema konkurentne občnoimenske sfere arhaični, funkcijsko preusmerjeni, imajo drugačno oz. povsem nasprotno produktivnost, težko pa je ugotavljati tudi njihovo valenco.¹⁷⁷

Pri besedotvorni analizi toponima se nikdar ne morfemizira elementov, ki tvorijo sámo pomensko strukturo topoleksema, razen v primerih, ko le-te ni mogoče nedvoumno interpretirati, prim. slovenski tpn. *Kamnik* < psl. **Kamen-ьnikъ* = $Sx_{Pr_S}^{-b\text{nikъ}}$ k psl. **kamy*, *-men-* 'kamen' oz. **Kamenъn-ikъ* = $Sx_{Pr_Adj}^{-ikъ}$ k psl. **kamen-ьnъ* 'kamnit'. S takim postopkom se je mogoče uspešno izogniti transponatom (tj. projiciranim rekonstruiranim oblikam brez utemeljitve v besedotvornem sistemu jezikovne stopnje, v katero se oblike projicira), prav tako pa se na ta način ohrani informacija o nastanku toponima, kar v vsakem konkretnem primeru omogoča določitev razmerja med lastnoimenskim in občnoimenskim fondom (npr. **Uχsamā* z ničtim polastnoimenjenjem podstavnega pridevnika **uχs-amo-* 'najvišji' in ne ***Uχs-amā*) ter odnos med obema relevantnima lastnoimenskima podsistemoma, tj. osebnimi in zemljepisnimi lastnimi imeni, npr. **Adnāma(n)t-iā* s pripadnostno pripono **-io-* k podstavnemu antroponimu **Adnāma(n)to-* z morfemsko segmentacijo **Ad-nāma(n)to-*, ne pa ***Ad-nāma(n)t-iā* ipd. Tako pridobljena morfemska analiza je hkrati tudi prepogoj za uspešno preučevanje funkcij posameznih topoformantov.

¹⁷⁷ Morfemska valenca v imenotvornem sistemu opredeljuje družljivost določenega topoformanta (pripone – Sx /predpone – Px) z določenim tipom imenotvorne podstave. V tem pogledu ima topoformant lahko izpridevniško (deadjektivno) ($Sx/Px_{Ap_Adj}^{-x}$) oz. izsamostalniško (desubstantivno) ($Sx/Px_{Ap_S}^{-x}$) funkcijo; če gre za izlastnoimensko tvorjenko ($Pr = nomen proprium$), pa je glede na svojo produktivnost topoformant lahko vezan na izpeljavo iz toponima (s podkategorijami) ($Sx/Px_{Ap_tpn}^{-x}$), antroponima ($Sx/Px_{Pr_ant}^{-x}$) ali etnonima ($Sx/Px_{Ap_etn}^{-x}$).

Na podlagi sistematike strukturnih tipov zemljepisnih lastnih imen¹⁷⁸ se da celoten korpus starokeltske toponimije razvrstiti v štiri produktivne kategorije. Enobesedna imena, tvorjena v procesu polastnoimenjenja (tj. ničte onimizacije – O), tvorijo skupini izobčnoimenskih in izlastnoimenskih izsamostalniških ter izpridevniških lastnih imen (izštevniška imena v gradivu še niso bila zanesljivo identificirana). Med ponskimi (afiksalnimi) stukturimi tipi so prisotna priponska (sufiksalna) (Sx), predponska (prefiksalna) (Px) in predponsko-priponska (prefiksavno-sufiksalna) (Sx-Px) imena. Najproduktivnejšo in zaradi oblikovne preglednosti tudi najbolj prepoznavno skupino tvorijo endocentrična (samostalniške zloženske z notranjim jedrom) in eksocentrična zložena imena (pridevniške zloženske z zunanjim jedrom) (Cp). Posebno problematiko predstavljajo slovnično tvorjena imena (Gr), in sicer tako med brezponskimi (brezafiksalnimi) izsamostalniškimi kot, vsaj na prvi pogled, med zloženimi imeni. Ob tem za kategorijo večbesednih lastnih imen ni mogoče ugotavljati produktivnosti.

Tip I: Enobesedna brezponska (brezafiksalna) imena (O):

Tip Ia: Deapelativi (izobčnoimenska lastna imena) (O^{Ap}):

- desubstantivi (izsamostalniške tvorjenke) (O^{Ap=S})
- deadjektivi (izpridevniške tvorjenke) (O^{Ap=Adj})
- denumeralia (izštevniške tvorjenke) (O^{Ap=Num})

Tip Ib: Depropriji (izlastnoimenska lastna imena) (O^{Pr}):

- dehidronimi (izvodnoimenske tvorjenke) (O^{Pr=hdr})
- deteonimi (izbožanskoimenske tvorjenke) (O^{Pr=teon})

Tip II: Ponska (afiksalna) imena (priponska (sufiksalna) (Sx), predponska (prefiksalna) (Px), predponsko-priponska (prefiksavno-sufiksalna) (Px-Sx)):

Tip IIa: Enobesedna priponska (sufiksalna) imena (Sx):

- deapelativi (izobčnoimenske tvorjenke) (Sx_{Ap}): desubstantivi (izsamostalniške tvorjenke) (Sx_{Ap=S}), deadjektivi (izpridevniške tvorjenke) (Sx_{Ap=Adj})
 - depropriji (izlastnoimenske tvorjenke) (Sx_{Pr}):
 - deantroponimi (izosebnoimenske tvorjenke) (Sx_{Pr=antr})
 - deteonimi (izbožanskoimenske tvorjenke) (Sx_{Pr=teon})
 - deetnonimi (tvorjenke iz poimenovanja za pleme oz. narod) (Sx_{Pr=etn})
 - detoponimi (izzemljepisnoimenske tvorjenke):
 - dehidronimi (izvodnoimenske tvorjenke) (Sx_{Pr=hdr})
- Nabor produktivnih topoformantov: **-iō/-ā*, **-(i)on-*, **-no-*, **-niō/-ā*, **-āko-*, **-iko-*, **-Vnko-*, **-ati-*, **-et-*, **-Vnt-*, **-ennol/-ā*, **-uol/-ā*, **-ou(i)o-*

Tip IIb: Enobesedna predponska (prefiksalna) imena (Px):

- desubstantivi (izsamostalniške tvorjenke) (Px_{Ap=S})
- deadjektivi (izpridevniške tvorjenke) (Px_{Ap=Adj})

Tip IIc: Enobesedna predponsko-priponska (prefiksavno-sufiksalna) imena (Px-Sx):

- desubstantivi (izsamostalniške tvorjenke) (Px_{Ap=S}Sx)

¹⁷⁸ Gl. Eichler, Šrámek 1988: 20–25, Repanšek 2014c.

Tip III: Slovnično tvorjena enobesedna imena (Gr):

- preko spremembe števila:
 - pluralizacija (Gr^{Num=pl})
- preko spremembe slovničnega spola (Gr^{G=ntf})

Tip IV: Zložena imena (Cp):

- Cp^{S1-S2} (S₁ = občno ime oz. lastno ime (← antroponim, ← teonim))
- Cp^{Adj-S2} (Adj = občno ime oz. izlastnoimensko lastno ime)
- Cp^{Num-S2}

Tip V: Večbesedna imena (?)

4.1 Teoretični uvod v analizo gradiva

Doslej strukturni tipi starokeltskega zemljepisnoimenskega fonda še niso bili deležni sistematične in celostne obravnave, obstoječi, večinoma sinhroni opisi pa praviloma ne sledijo dovolj načelom imenoslovne teorije (pri tem se misli predvsem na upoštevanje nastanka posameznih toponimov pri njihovi razvrstitvi v določen tip). Med splošnejšimi, že obstoječimi opisi je treba omeniti LG: 36–39 (»Quelques types toponymiques Gaulois«), Anreiter 2001: 184–186, 192–193, 203–204, Falileyev 2014: 133–141 (»'Eastern Celtic' linguistic data: Some aspects of word formation«), Delamarre 2012: 15–35 (»Le système de formation des noms de lieux celtiques«), 283–316, pri čemer se slednji oris v veliki meri opira na pozno izpričano in rekonstruirano gradivo (prežitke), ter De Bernardo Stempel 2000 (predvsem sinteza na ss. 105–106), 2005 (predvsem sinteza na s. 98). Med najpomembnejše specialistične študije posameznih priponskih tvorjenk nadalje spadajo Russell 1988 (pripona *-āko-) in 1990 (priponi *-iko- in *-āko-), Lambert 1995 (izpredpanske tvorjenke) in Falileyev 2013b (pripona *-isko-), Repanšek 2014a (priponi *-ati- in *-et-) ter deloma Stüber 1999 (nosniške pripone) in Irslinger 2002 (zobniške pripone).

Ker je starokeltsko zemljepisnoimensko gradivo le izjemoma sporočeno neposredno (prim. toponime kot so *Alisontia*, RIG: G-224, in *Alixie* = *Alisjā(i)*,¹⁷⁹ L-79, in *Alisila*, L-13, **Namausos*, G-153, *NANT(-)ARQR*, L-106), se je pri preučevanju tovrstne problematike treba opreti predvsem na drugotne vire. Da bi se kar najbolj približalo izhodiščnemu fondu, ki še ni kontaminiran s strukturnimi tipi, produktivnimi v vulgarnolatinskih ali zgodnjoromanskih kontekstih, je korpus treba osnovati primarno na antičnih virih, saj srednjeveški viri v tem oziru niso vedno zanesljivi. V poštevek torej pridejo predvsem antični avtorji (Polibij, Cezar, Tacit), geografska dela (Strabon, Plinij Starejši, Ptolemaj), vključno z rimskimi itinerarji *Itinerarium Antonini*, *Tabula Peutingeriana*, *Ravennatis Anonymi Cosmographia*, *Itinerarium Burdigalense*, in podatki epigrafskih virov.

¹⁷⁹ ⟨x⟩ za dejansko ⟨s⟩ je tu hiperkorektnega izvora po vulgarnolatinskem prehodu lat. /ks/ v /s/ (Lambert v RIG II/2, s. 381, Stifter 2013: 117).

Ker so drugotni viri obloženi z jezikovnimi in grafičnimi posebnostmi sistemov, v katerih so nastali, je preliminarna naloga sistematičnega preučevanja starokeltske toponimije izluščanje oz. rekonstrukcija prvotne podobe toponima, na podlagi katere nato lahko poteka etimološka analiza. Takšne drugotne prilagoditve keltskih izhodišč je mogoče identificirati na ravni: a) oblikotvornega morfema (prim. hdr. **Tragisamus* za kelt. **Tragisamā* (?), morda hdr. *Argenteus*, če za **Argantiā*), b) sporadičnih glasovnih sprememb (prim. Δουήονα pri Ptolemaju, ki lahko kaže na premet *ήου = *ēu v *ουή,¹⁸⁰ lat. /ks/ = ⟨x⟩ za gal. */χs/), ki pa so lahko tudi posledica reinterpretacije (npr. lat. *Argento-* za kelt. **Arganto-* po naslonitvi na lat. *argentus*, *Diuona* za **Dēyonā* po lat. *dīuus* ipd.), c) sinhrono vključitve v produktivne sklanjatvene vzorce (galske nosiške osnove na *-ū-, -ōn- so npr. sistemsko vključene v latinsko tretjo sklanjatev, podobno v primeru gal. **Dub(y)ī* → lat. *Dubis*, gal. **Brīuati-* → lat. *Briuas* (*uicum*), z vključitvijo v latinski produktivni vzorec -as, -atis, gal. **Bebraktā* → lat. *Bibracte*, kar implicira reinterpretacijo keltske stranskosklonske osnove kot latinske ijevske osnove **Bibracti-*, -is oz. soglasniške osnove **Bibrax*, -ctis¹⁸¹ ipd.). Tovrstne posebnosti so posledica filtracije lastnoimenskega gradiva skozi glasovni in oblikotvorni ustroj jezika posrednika, najsi bo v primeru, da je bilo keltsko gradivo vključeno v lastnoimenski sistem nekega drugega jezikovnega sistema (konkretno tu pride v poštev latinščina oz. njena poznejša razvojna stadija), ali pa je bilo kot neživo jezikovno tkivo tujejezičnim glasovnim in oblikotvornim, deloma pa tudi besedotvornim, leksikalnim in skladijskim značilnostim prilagojeno v procesu transmisije, tj. ohranjanju informacije o imenu preko tujejezičnih pisnih virov (konkretno starogrških in latinskih). Iz tega sledi, da je, ko imamo na primer opraviti z grškimi viri, treba računati tudi z možnostjo, da je šlo lahko ime čez dvojno sito, prim. Ιούλιον Καρνικόν k etn. **Karn-*, Καρνοῦς (*Ptol.* II,14,3) ob *Carnunto* (*It. Ant., Tab. Peut.*) za **karn-unt-*, Φόρος Σεγυσιαύων ob *Forum Segusiauorum* k etn. *Segusiaui*,¹⁸² Λουγδουνησία ob **Lugdunensia* (Lambert 2000: 164) ipd.

4.2 Analiza gradiva¹⁸³

4.2.1 Večbesedna imena (Tip V)

Gradivo, ki bi kazalo na obstoj večbesednih imen, je zelo skopo in izključno epigrafske narave, zato ne dopušča nedvoumne interpretacije. Sem spada tpn. *Briuae Sugnutiae*

¹⁸⁰ Gorrochategui 2000: 144, Lambert 2000: 166.

¹⁸¹ Prim. Ded teon. *deae Bibracti* (CIL XIII/2651–3) in ojko- oz. oronim *Bibrax* (AcS I: 416).

¹⁸² De Bernardo Stempel 2008, Lambert 2002: 167, 2005: 235.

¹⁸³ Ker gre pri obravnavi toponimov večinoma za naselbinska imena (ojkonime), ti v nadaljevanju ne bodo posebej označeni. Oznaka *toponim* (tpn.) pred skupino več imen je torej lahko uporabljena kot sinonim za naselbinska imena (ojkonime), v primeru, da gre za drugo vrsto toponima, pa je na to opozorjeno z ustrežno krajšavo pred imenom (hdr. = hidronim/vodno oz. rečno ime, nsn. = nesonim/ime otoka, orn. = oronim/gorsko ime, hrn. = horonim/ime pokrajine oz. regije). Z izjemo primerov, pri katerih je navedeno drugače, so vse sledeče rekonstrukcije (pra)keltske. Ta opomba ne velja za rekonstruirane *citatne* (tj. latinske) oblike toponimov. Kjer bi lahko prišlo do dvoumnega branja, je v oklepaju vselej navedena dejanska izpričana oblika imena.

(CIL XIII/2828: *uico Briuae Sugnutiae*), ki implicira izhodiščno **Brīuā Sugnūtīā* s svojilnim pridevnikom k teonimu **Sugnūs* < pide. *-*gnoH₃-t*¹⁸⁴ v prilastkovni vlogi. Sintagma *RATIN BRIVATIOM* (RIG: L-3)¹⁸⁵ < **ratin Brīuatiōn* (v primeru prilastka **Brīuatiōn* gre za Rmn etnonima **Brīu-ati-*) glede na skladnjo besedila, v katerem se pojavi kot premi predmet glagola dajanja, zagotovo ne more predstavljati že dokončno izoblikovanega in polno funkcionalnega krajevnega imena.

Primeri tipa *Durocatelaunos* lahko sicer implicirajo obstoj večbesednih imen kot **Duron Catuellaunon* (z Rmn etnonima **Katuellaunoi*), prim. tpn. *Durocornouio* za **Duron Kornouion*, kar se zdi drugotno tvorjeno k imenu **Kornou-īo-n*, vendar so imena tega tipa morda boljše razumljiva v sklopu dvočlenskih toponimov z inverzijo elementa **duro-*, prim. *Duro-briuae* proti *Briuo-durum* (S-S) = *Boio-durum* proti **Duro-katuellauno*-¹⁸⁶ (etn.-S/S-etn.).

4.2.2 Neizpeljana enobesedna imena (Tip I)¹⁸⁷

4.2.2.1 Izobčnoimenska imena (Tip Ia)

4.2.2.1.1 Izsamostalniška imena

V kategorijo izsamostalniških imen (desubstantivov) sodijo toponimi, ki so nastali iz občnih imen, in sicer z golo spremembo občnega imena v zemljepisno lastno ime (ničta onimizacija). Občno ime (apelativ) je v tem postopku pretvorjeno v topoleksem. Glede na stvarno ali le metaforično prekrivnost podstavnega občnega imena s predmetom lastnoimenskega poimenovanja je tako nastale topolekseme mogoče razdeliti na podstave za nemetaforična poimenovanja (*nomina geographica*, npr. *gora* → *Gora*) in podstave za metaforična poimenovanja (*nomina metaforica*, npr. *korito* → *Korito*). Tovrstna pomenska razdelitev topoleksemov na dve skupini velja ne glede na tip imenotvorne izpeljave, saj se polastnoimenjena občna imena lahko v okviru drugih lastnoimenskih strukturnih tipov pojavljajo tudi v vlogi toponimskih baz oz. imenotvornih podstav (npr. *gora* → *Podgora* ali *korito* → *Korita*, *Koritnica* ipd.).

Zgledi tovrstnih zemljepisnih lastnih imen so **Abonā* ← **abonā* 'reka' (prim. kimr. *afon* 'reka'), **Briys* ← **briys* 'vzpetina, hrib' (prim. stirs. *bri* 'vzpetina, hrib'), **Brigā* ← **brigā* 'id.', Φρούδιος (Red) ← **φrutis* < pide. **sru-ti-* 'tok' oz. **φrutus* < pide. **sru-tu-* 'tok' (prim. kimr. *ffrwth* < pide. **sru-tu/o-*, stirs. *sruth* < pide. **sru-tu-*), Λίνδον ← **lindon* 'jezero', *Rhenus* < **Rēnos* ← **rēno-* < pide. **H₃rejH-no-s* 'kar teče' > 'tok',¹⁸⁸ Ὀλίβα (prim. stirs. *uilenn* 'komolec' < **olīnā*), *Uobera* ← **uoberā* (prim. kimr. *gofar* 'potok' < **upo-ber-ā*).¹⁸⁹

¹⁸⁴ Lambert 2013a: 152.

¹⁸⁵ Glede Ted *ratin* 'okop' (< pide. **H₃H₃-tī-*, gl. McCone 1996: 54, Irslinger 2002: 210–212) prim. *RATII* (Naix-aux-Forges, gl. Burnand, Lambert 2004).

¹⁸⁶ Prim. Rivet 1980: 13–16.

¹⁸⁷ Gl. tudi razpravo v Repanšek 2014c.

¹⁸⁸ Besedotvorni tip pide. **pet-no-*, **ueg^h-no-* > stirs. *én*, kimr. *edn* 'ptič' (če seveda ne gre za tematizacijo stranskosklonske osnove izvorno heteroklitičnega izglagolskega samostalnika **pot-r-/pet-n-*), stirs. *fēn*, gl. *carpat*. Strukturno prim. staroevropski hdr. *Druna* < **dru-no-* k pide. **drey-* 'teči'.

¹⁸⁹ NIL s.v. **b^her-*, Busse 2007: 96.

V hidronimu Γλάνις = **Glanis* se morda ohranja izpridevniška tvorjenka tipa psl. **bělb* ‘belina’ ob pridevniku **bělb* ‘bel’, lit. *sėnis* ‘senex’ ob *sėnas* ‘star’ ipd., k čemur prim. zlasti stirs. *glain* ‘steklo; čistoča, jasnost’. Ta je bil preko metonimije očitno konkurenten z običajnim pridevniškim pkelt. **glano-* ‘čist’, ki pa je ostal produktiven v okviru hidronimije.

V tpn. Γενόα (Γενοῦας, Γένουαν), Ἀρηγενοῦα (= **Are-gen(o)uā*),¹⁹⁰ *Gen(a)ua* se najverjetneje ohranja kolektiv pkelt. **gen(u)uā* ‘usta’ → **Gen(o)uā* ‘ustje, ostium’ k topoleksemu **genu-*, sopomenskemu z občnim imenom **genu-* < pide. **ǵenu-* ‘čeljust’ (prim. stirs. *giun* ‘usta’ = kimr. *gin* ob *geneu* ‘usta; rečno ustje’ < **genōu-es*).

Občno ime oz. topoleksem **kondati-* ‘sotočje’ < **kom-dati-* je teoretično mogoče razumeti kot odraz pide. **kom-d^hH₁-ti-* = gr. σύνδειςις ali, kakor se s stališča pomenske motivacije zdi bolj verjetno, **kom-dH₂-ti-* ‘confluens’ (prim. LG: 38, DLG s.v. *condate*). V virih se dosledno pojavlja v petrificirani obliki *Condate*, v latinski preobleki tudi kot *Confluentes* (Meyer-Lübke 1907), ter pomensko in deloma strukturno ustreza sopomenskemu pkelt. **kom-pleu-t-* k pide. **pleu-* »schwimmen, schweben« (LIV²: 487–488), ki je kot topoleksem primarno razširjen na hispanokeltskem arealu. Ejevsko izglasje se pojavi celo pri Ptolemaju (Κοῦδάτε, *Ptol.* II, 8, 9), s čimer se tudi latinizirana oblika *Condate* potrjuje kot jezikovno realna, saj bi bila v nasprotnem primeru v starogrškem viru skoraj zagotovo prevedena v samostalnik srednjega spola tematskih osnov, torej **Κοῦδάτων. V skladu z regularno šibitvijo izglasnega **i* > **e* / __# (gl. v pogl. 3.2.3.3), ki jo je mogoče zaslediti v gal. *more* ‘morje’ < **mori*, *suiorebe* ‘s sestrami’ (RIG: L–6) < **suesori-bi*, *anmanbe* ‘z imeni’ (RIG: L–93) < **anman-bi*, *gandobe* (Omn) < **gando-bi* (RIG: L–66, 2) in na splošno v topoformantu *-ate* < **-ati*,¹⁹¹ bi bilo v toponimu *Condate* ~ Κοῦδάτε zato mogoče videti ijevsko osnovo srednjega spola z ničtim sklonilom, vendar ta, diahrono gledano, kot *nomen actionis* *‘sotočje’, ki ga tvorjenka **-da-ti-* prvotno nedvomno nadaljuje, ni pričakovana.

Izobčnoimenski izvor topoleksema **kondati-* se posredno morda potrjuje v teonimu *Condatis*,¹⁹² ki kot v sklonilu latinizirana oblika implicira izvorno ijevsko osnovo: gal. **Kondatis* → lat. *Condatis* ali **Condās*, *-ātis*. Kljub mnenju, podanem v Irslinger 2002: 191 (enako NIL s.v. **d^heH₁-*), ejevsko izglasje ni razložljivo preko petrificiranega mestniškega sklonila **-ē* < pide. **-eĵ-i*. Sklonilo mestnika ednine galskih ijevskih osnov bi se namreč po pričakovanju moralo glasiti **-ī(i)* in ne **-ē* (gl. Repanšek 2015č: 112). Drugotno, po analoški izravnavi z vzporednim ujevskim sklanjatvenim vzorcem ponovno vzpostavljeno mestniško sklonilo **-eĵ-i* (za že indoevropsko prajezično skrčeno **-ēĵ* < **-eĵ-i*, gl. Mayrhofer 1986: 173 s starejšo literaturo) je namreč pričakovano le v tistih oblikovnih sistemih, ki so ob konkurentnem analoško preoblikovanem sklonilu **-ēu* ohranili tudi podedovano mestniško sklonilo ujevskih osnov **-eu-i* (tip sti. *sunávi*), kar

¹⁹⁰ Gre za zloženko iz predložne zveze s pomenom ‘(kraj) ki je pred rečnim ustjem’. Povsem neupravičeno Lambert (2005: 238) predpostavlja drugotno polastnoimenjenje prvotne predložne zveze **are genoua* »before (are) the estuary (genoua)«.

¹⁹¹ Prim. GPN: 393, LG: 41, McCone 1996b: 112.

¹⁹² Ded *Condati* (RIB: 731).

pa za galski sistem ne velja. Poleg tega se pojav nepričakovanega izglasnega *-e* v galskem gradivu zdi širši. Enako problematična so namreč izglasja toponimov Ἀργεντό-ρατον ob *Argento-rate*, *Argento-rata* in *Argento-rato*, *Carbanto-rate*, morda Ἀρέ-λατον za **Are-late* (prim. Ῥατί-ατον pri Ptolemaju za izvorno **Rati-ate*, gl. Lambert 2000: 167), Λοκό-ριτον in Ἄνδρέ-ρηδον, če za **-riton* z ošibitvijo **-t-* v **-d-* in odrazom notranjegrškega sovpada /i/ s starim /ē/.¹⁹³ Podstavne topolekseme navedenih dvočlenskih toponimov je vsaj deloma mogoče identificirati kot ijevске osnove. Takšna sta **rātis* ‘okop’ < pide. **H₂rH₃-ti*¹⁹⁴ in morda **lati(-)*, k čemur prim. kimr. *llaid* ‘blato; močvirje’ < **latiō-* oz. stirs. *laith* ‘pivo, tekočina’, kimr. *llad* < **lati-*, kar je kot primerjalno gradivo sicer problematično s pomenskega vidika.¹⁹⁵ V elementu **-riton* se lahko ohranja pkelt. **ritu-* ‘brod’ < pide. **pr₂-tu*¹⁹⁶ ali **rito-* ‘tok’ < pide. **rt-o-* (gl. NIL s.v. **ret-*, De Bernardo Stempel 1987: 137). Ejevsko izglasje v elementu *°rate* se glede na izpričanost v virih zdi prvotnejše, njegov sekundarni prehod v srednji spol pa bi se dalo razložiti s popridevljenjem v eksocentrični zloženki. V primeru zloženih imen z domnevnim ujevskim samostalnikom v drugem delu je na prvi pogled vpadljiva predvsem odsotnost tipa *°ritu*, ki bi bil vzporeden s tipom *°rate*, a je le-ta lahko tudi povsem slučajna.

Zapisi kot *Condatum*, *Condatus*, ki bi utegnili kazati na vzporeden obstoj tematske osnove tipa sti. *saṃ-hitá-* ‘condatus’, so nepovedni, saj predstavljajo pozno latinizirane oblike. Ojevski vezni samoglasnik v *Condato-mago* (*Tab. Peut.* I,3) prav tako nima informativne vrednosti, saj je v tem primeru njegova zamenjava nedvomno drugotna, in sicer tipa Βουδό-ριγον (*Ptol.* II,11,28) za dejansko **Boudi-rigo-* (gl. Sims-Williams 2013: 42).

Ker topoleksem **kondati-* zagotovo ni bil pridevnik in ker prav tako tudi ni možno znotrajsistemsko polastnoimenjenje občnega imena z golo spremembo slovničnega spola, se kot verjetnejša ponuja možnost, da gre pri tpn. *Condate* vendarle za petrificirano sklonsko obliko. V tem primeru pridejo v poštev: a) dajalniško sklonilo **-ē* < pkelt. **-ej* (prim. teon. Ded *VCVETE*, RIG: L–13, teon. Ded κρετε, G–213), b) notranjelatinska reinterpretacija imenovalniške oblike kot *abl. loci* množine ženskih osnov na *-a*: Ied *-is* = lat. *abl. loci* mn. *-is*, od koder bi izšel drugotni, neorganski Imn **Condatae*, zapisano *Condate*¹⁹⁷ ali c) analoška izravnava po produktivnem tipu imen, tvorjenih s pripono *-ate* < **-ati* (gl. 2.3.2.1). Slednje sicer pride v poštev le v slučaju že pretrgane vezi med topoleksemom in ustreznim občnim imenom.

Ker gre več kot očitno za vezavno zloženko z *nomenom actionis* v drugem členu, pa ni izključena niti možnost, da bi se v latiniziranem tpn. *Condate* kljub siceršnjim besedotvornim vzporednicam tipa sti. *°hiti-*, gr. *°θεσις*, lat. *con-ditiō* (za prvotno

¹⁹³ Prim. Βριουάτης za **Brīuātis* oz. Φροῦδης za **φrutis* (Lambert 2000: 162, 166).

¹⁹⁴ Gl. McCone 1996: 52, Zair 2012: 43.

¹⁹⁵ Prim. Irslinger 2002: 206–207, IEW 654–655.

¹⁹⁶ Prim. še gal. tpn. *Ritu-magus* (*It. Ant.* 382,4), Ἀγγουστό-ριτον (*Ptol.* II,7,9). Glede gal. **ritu-* = stirs. *-rith*, kimr. *rhyd* gl. De Bernardo Stempel 1987: 137, Irslinger 2002: 123.

¹⁹⁷ Tipološko primerljiva je umetno vpeljana latinizirana množinska oblika *Ratas* (*It. Ant.* 477,4) za **Ratae* ob izvornem *Ratis* (*It. Ant.* 479,3).

**kon-dati-*) ohranjal starejši tip tvorjenke, in sicer nerazširjena soglasniška osnova **kon-da-t-* k pide. **d(e)H₂-t-* tipa sti. *sam-ít-* ‘srečanje, zbor’ ob istopomenskem *sam-it-i-* k pide. **H₂ei-* ‘iti’. S to interpretacijo bi se odprla možnost, da se v pertificiranem končniškem *-e* morebiti prepozna regularni razvoj Med **-i* na besednem izglasju. Sklonilo mestnika ednine soglasniških osnov v sklopu galskega jezikovnega gradiva sicer ni zanesljivo izpričano, vendar bi glede na staroirski Ded *ri* < **rīg-i* ob konkurentnem Ded *rig* < **-ei*, ki opozarja na drugotni sinkretizem in s tem na funkcijsko vrednost mestnika ednine za pkelt. **-i*, vsaj izhodiščno tudi v okviru galskega oblikotvornega sistema pričakovali **-i*. Sklonilo **-ē* < **-ei*¹⁹⁸ (Ded) je v primeru izhodiščne ijevske oz. soglasniške osnove manj verjetno, saj funkcijsko s stališča teoretičnega imenoslovja ne predstavlja tipično referenčne sklonske oblike toponima, možnost, da bi se v njem po sinkretizmu ohranjal tudi pričakovani mestniški pomen, pa je treba zavrniti kot neprepričljivo. Do sinkretizma namreč sistemsko prihaja v sklopu mestniških in ne dajalniških oblik, na kar jasno opozarja staroirsko gradivo. Izglasni *-i* v domnevnih galskih dajalniških oblikah *μαγουρευι* (RIG: G–121), *ατεμαγουτι* (RIG: G–122), *Επαδαtextorici* (RIG: L–6) in morda tudi *BRIGINDONE/I* s sicer nezanesljivim branjem izglasja (RIG: L–9, gl. Stüber 1998: 13–14) bi bilo v tem primeru treba oceniti deloma kot rodilniško sklonilo **-ī*, kar je v obeh galo-grških primerih skladijsko celo zelo verjetno, deloma pa kot latinizacijo avtohtonega oblikotvornega sistema.¹⁹⁹

4.2.2.1.2 Izpridevniška imena

Sem sodijo toponimi kot *Alauna* (hdr.) k deležniku **H₂el-ηno-* (?) (pide. **H₂el-* »nähren, aufziehen«, LIV²: 262), *Acaunum* h gal. **akauno-* gl. *saxum* < pkelt. **akamno-* < **ak-ηn-o-* ← pide. **H₂ek-mon-* ‘ostri’ (prim. psl. **kamy*, *-men-* ‘kamen’), *Dumna* (nsn.) k pkelt. **dubno-* ‘globok’, *Glanum* k pkelt. **glano-* ‘čist, svetel’, *Leuca* k pkelt. **le/ouko-* ‘svetel, odprt’, *Noouiov* k pkelt. **noūio-* ‘nov’, *Petuaria* (prim. kimr. *pedwerydd* ‘četrti’, gal. **petuarjo-* ‘četrti’), *Sena* (hdr.) k pkelt. **seno-* ‘star’, **Stuktia* (> kimr. *Ystwyth*) (prim. kimr. *ystwyth* ‘upogibljiv’), **Tragisamus* (morda latinizirano za izhodiščno **Tragisamā*) h gal. **trag-isamo-* ‘zelo počasen, najpočasnejši’, *Uxisama* (nsn.) k pkelt. presežniku **uχs-isamo-* ‘zelo visok, najvišji’, *Οὔξελλον*, *Οὔξέλλα* k pkelt. **uχs-elo-* (prim. stirs. *úasal*, kimr. *uchel* ‘visok’ < **ouχs-elo-*),²⁰⁰ morda mrn. *Οὐεργιοῖος*, če k stirs. *fairrge* ‘ocean’ (gl. De Bernardo Stempel 2000: 105).

Hdr. *Ἀργίτα* (*Ptol.* II,2,2) najverjetneje odraža glasovno podobo zgodnjeirskega **Argēdā* ‘Srebrna (reka)’ k pkelt. **arganto-* ‘srebrn’. Manj verjetno gre za odraz pide. **H₂rg-ēt-ā* (prim. gr. *ἀργῆς*, *-έτ-* ‘svetleč’ in besedotvorno gal. *Locita* (antr.), če za

¹⁹⁸ Prim. Ded *Toranei* (Istres, Bouches-du-Rhône, Markey et al. 2013, Falileyev 2014b: 232–236) k dvojnični ijevski osnovi v teon. *Tarani-* ~ *Taramu-*.

¹⁹⁹ Teonim *ARTIONI* (ž) (CIL XIII/5160) je treba razumeti ali kot latinizirani dajalnik *-on-i* ali pa v njem prepoznati avtohtoni galski Ded **-ī* < **-āī*, obakrat k teon. **Artionā* (glede slednjega prim. Lambert 1997: 399) in ne k nosniški osnovi ***Artiū*, *-on-* (tako sicer Stüber 1999: 94).

²⁰⁰ Glede identifikacije imenotvornih podstav prim. DLG s.vv., DCC: 5–35. K priponi **-elo-* prim. gr. *ὕψηλος* ‘visok’.

**Louk-ēt-ā*, o čemer gl. dalje spodaj s.v. *Neuiodunum*). V isti kontekst sodi izobčnoimenski nsn. Ἐδρον (Red) za zgirs. **ēdra-* < **antro-* k pkelt. **antro-* ‘otok’.²⁰¹

V hidronimu Δουβίς (gl. DCC: 115) se preko latinizacije oblikotvornega morfema (prim. *flumen Dubis*, *Caes.* BG I,38,4) lahko ohranja gal. **dubū-ī* z arhaično pripono **-ī-* < pide. **-iH₂-* za tvorbo ustrezne oblike ženskega spola k ujevskemu pridevniku **dubu-* ‘temen’ (tako Hamp 1988b: 127–128). Verjetneje se sicer zdi, da gre za izpeljavo iz sopomenskega, vendar že tematiziranega pridevnika **dubūo-* (prim. og. *DOVA*^o, gl. Uhlich 1989).

Nastanek toponima *Deruum*²⁰² < **Deruon* je težko enoznačno opredeliti, saj ni očitno, da gre pri imenotvorni podstavi **deru-* za pridevnik. Glede na obstoj kolektivnega topoleksema **darjon* (= stirs. *daire* ‘hrastov gozd(ič)’),²⁰³ kakršen se utegne ohranjati v galskih zloženih imenih tipa Δαρίο-πιτον in se ga da preko pridevniške izpeljave s pripadnostno pripono **-jo-* povezati z notranjekeltskim preoblikovanim izvornim sklanjativnim vzorcem pide. **doru-/deru-* → pkelt. **daru-*, **dar-ou-* (prim. stirs. *daur*, kimr. *dar* ‘hrast’), bi se lahko za keltski sistem upravičeno dvomilo v obstoj formalno tematizirane ujevske osnove **deru-* < pide. **deru-* < *o-*, enakozvočne z atematskim **deru* ‘drevno’ > ‘hrast’. Zdi se torej verjetno, da je tematizacijo **deru-* → **deru-* < *o-*, kakršna je nedvomno izpričana tudi v tpn. *Deruum*, treba razumeti v smislu arhaičnega vzorca nastanka pridevnika preko tematizacije tipa stirs. *derb* ‘trden, močan’ < **deru-* < *o-* ali stirs. *Medb* (antr.) < **medu-* < k **medu-* ‘med(ica)’. Tovrstna tematizacija se lahko ohranja in s tem kot pomensko živa potrjuje tudi v antr. *Derua* (KPP: 193), čeprav ni izključeno niti, da gre v slednjem primeru za kratko ime tipa *Nerta*, *Sega*, *Giama* (k **nerto-* ‘moč’, **sego-* ‘moč’ oz. ‘močan’, **gijamo-* ‘zima’). V sklopu galščine je bila namreč izvorno pridevniška tvorjenka **deru-* < *o-* s prvotnejšim pomenom ‘gozdat; lesen; hrastov’ ali podobno lahko tudi že posamostaljena, k čemur prim. kimrijski kolektiv *derw* ‘hrastje’.²⁰⁴

4.2.2.2 Izlastnoimenska imena (Tip Ib)

Posebno kategorijo tvorijo zemljepisna lastna imena, ki so s prelastnoimenjenjem (transonimizacijo), tj. s funkcijskim prenosom lastnega imena, nastala iz antroponimov in teonimov, torej elementov drugih lastnoimenskih podsistemov. Med tovrstna zemljepisna imena lahko spada tpn. Λουέντινον (če se v zapisu pravilno prepozna tvorjenko **Louentīnon*), ki se zdi osnovan na enakozvočnem rečnem imenu, nastalim iz *nomena agentis* **lou-ent-īno-* ‘ki pere’ (prim. sln. hdr. *Peričnik*), gl. Sims-Williams 2000: 9, prim. PNRB: 400. Sorazmerno produktivno kategorijo predstavljajo tudi deteonimi²⁰⁵ kot *Arthona* ← teon. **Arto-nā* k **arto-* ‘medved’, *Belisama* ← teon. **Bel-isamā*

²⁰¹ Kljub De Bernardi Stempel 2002: 104, 2005: 102. Dalje gl. Sims-Williams 2000: 6 v op. 22.

²⁰² Prim. »in foreste *Deruo*, in loco qui ... *Deruum nominatur*« (AcS I: 1272).

²⁰³ Morda iz **daru-jo-* (Lambert 2005: 239, prim. Hamp 1988b), vendar tako predvideni glasovni razvoj nima identificiranih vzporednic.

²⁰⁴ Prim. še etn. *Deruaci* < **Deru-āko-* in tpn. *Deruentum* (če za **Deru-ent-*), najverjetneje tvorjena k že posamostaljenem, izvorno pridevniškem **deru-* < *o-*.

²⁰⁵ Prim. LG, s. 36: »La source, la riviere, la montagne ne fait qu'un avec le dieu qui l'habite«.

k **bel-isamo-* ‘zelo močan, najmočnejši’, *Matrona* ← teon. **Mātr-onā* k **mātīr*, *-tr-* ‘mati’, *Δηούα* in *Δηούαα* ← teon. **Dēuo(-nā)* k **dēuo-* ‘bog’, morda *Mo/agontia* (prim. *dea Mogontia*, CIL XIII/4313). Hdr. *Οὐδοῦα* < **Uiduā*²⁰⁶ je s formalnega vidika razumljiv le kot posamostaljena stara tematizirana osnova **uidu-o-* ‘silvanus’ h gal. **uidu-*²⁰⁷ ‘gozd’ že omenjenega tipa stirs. **medb* ‘meden’ (→ *Medb*) < **medu-o-*.

4.2.3 Priponske in predponsko-priponske tvorjenke (Tipa IIa in IIc)

Znano in tudi povsem pričakovano je, da so s stališča pripisa določenega toponima keltskemu jezikovnemu sistemu daleč najtežavnejše prav priponske (sufiksalne) tvorjenke, saj gre pri priponah za kratka zaporedja, ki si jih lahko deli več jezikovnih sistemov, prav tako pa je povečana verjetnost naključne sinhronne podobnosti oz. identičnosti med funkcijsko in tudi genetsko različnimi priponami različnih jezikovnih sistemov.

Z ozirom na predlagani metodološki pristop k identifikaciji jedrnega dela starokeltskih lastnoimenskih strukturnih tipov lahko torej pri procesu vzpostavitve nabora produktivnih pripon predvidimo štiri raziskovalna izhodišča:

- a) Poznana je keltska imenotvorna podstava, na podlagi katere se ugotavljata vsaj morfemska podoba in funkcija, ob idealnih pogojih pa tudi produktivnost pripone in njena arealna distribucija. Pri tem je treba identificirano pripono umestiti v sistem in jo besedotvorno utemeljiti. Tip *Bagacum*.
- b) Poznana je keltska imenotvorna podstava, identificirana pripona pa je funkcionalna in produktivna v več jezikovnih sistemih. Pri tem obstaja tudi možnost hibridnih tvorjenk. Tip *Gallia*.
- c) V okviru keltskega imenotvornega sistema produktivna in znotrajsistemsko dobro zasidrana pripona omogoča identifikacijo imenotvorne podstave kot morebitno keltske, kar pa je treba nadalje etimološko utemeljiti, saj pri tem obstaja možnost hibridnih tvorjenk. Tip *Singidunum* oz. *Cornacum*.
- c') Kombinacija *c* in *b*. Tip *Brixia*.
- č) Poznani nista ne imenotvorna osnova ne pripona. »Keltskost« konfiguracije je treba utemeljiti preko preverjanja vsakega od sestavnih delov posebej, pri čemer je za uspešnost interpretacije prvotnega pomena znotrajsistemsko primerjalno gradivo. Tip *Bergusia*.

Osnovni funkciji, na katere se deli pripone (sufikse) oz. zložene pripone (sufiksalne konglomerate) za tvorbo eksocentričnih pridevnikov, sta svojilna (posesivna) in pripadnostna (ad- oz. inesivna) funkcija. Kategorizacija je odvisna od pomenskega odnosa izpeljanke do zunanjega jedra (‘ki ima X’ oz. ‘pripadajoč X’, pri čemer je X podstava priponske izpeljanke) in ne s stališča besedotvorne podstave, saj v nasprotnem primeru ni mogoče funkcijsko opredeliti pomenskih razmerij med podstavo in zunanjim jedrom, kadar gre za izražanje svojilnega pomenskega razmerja – zorni kot pri svojilnih eksocentričnih izpeljavah namreč ni zamenljiv.

²⁰⁶ Prim. *Uidua* (875) > fr. *La Veuve* (TGF: 135).

²⁰⁷ DLG s.v. *uidu*, prim. stirs. *fid*, Red *fedo* ‘id.’.

4.2.3.1 Pripona **(i)io-*

Pide. priponi **-io-* (< **-iō-*, **-i-o-*) ob Sieversovi različici **-iio-* (< **-iH₂-o-* oz. **-i-o-* > **-i-i-o-*) tudi v okviru keltskega sistema funkcijsko nista ločeni, na kar opozarja arbitrarna razporeditev obeh različic v stirs. *duine* 'človek, oseba' < **-iio-* ob kimr. *dyn* < **-iō-* in dvoumnem cisalp. gal. *Teuo-χTonion* (RIG: E-2) < **-nio-* < **d^hg^h-om-io-* za prvotno **d^hg^hom-iio-* (gl. SBCHP: 282). Prim. tudi kimr. *gobenydd* 'blazina' < **upo-k^uenn-iio-* z jasno dvozdvožnim **-iio-* (gre za prepozicionalno zloženko, strukturno identično s stirs. *com-arbae* 'dedič' < **^oH₁orb^h-iio-* ali gr. εἰν-άλιος 'morski, ki je v morju' < **^osal-iio-*, sti. *ádhi-gartya* 'ki je na kočiji/vozu' ipd., vse za pide. **-i-i-o-*) ob **-iō-* v bret. *empenn* = stirs. *inchinn* 'možgani' < **eno-k^uenn-iō-*. Dalje prim. še pkelt. **nouijio-* 'nov' v kimr. *newydd* za pričakovano **nou-i-o-* (sti. *navyá-* 'id.'), kimr. *gwyddyf* < **-iō-* ob stirs. *fidbae* < **-iio-* in galo-lat. *uidubium*, *-a* (gl. ThesLG s.v.) 'krivec (nož)' za **uidu-b(i)io-* < pide. **uidu-b^hiH-(i)ō-*²⁰⁸ ipd. Galsko gradivo ločevanja med različicama pripone **-io-* in **-iio-* (stirs. *i*-osnova proti *io*-osnovi, kimr. - \emptyset ^[+preglas] proti *-ydd/-edd*) ne mogoča niti z ozirom na razliko v odrazih niti na grafičnem nivoju, zato bo pri rekonstrukcijah galskega gradiva vseskozi uporabljen zapis **-iō-*, razen kjer je diahrono jasno razvidno, da se v zaporedju *-io-*, *-ia-* ohranja dvozdvožna različica, npr. **uēni-iō-* (= stirs. *fine* < **uēni-īā* 'rod, družina') k ijevski osnovi **uēni-*, morda **albi-iō-* v nsn. *Albion*, če k **albi-* tipa psl. **bēlb* (gl. dalje spodaj) ipd.

Nomina actionis tipa stirs. *lige* 'ležanje, leganje' < pide. **leg^h-iō-m*, *suide* 'sedež' < **sod-iō-m*, *orbae* 'dediščina' = got. *arbi* < pide. **Horb^h-iō-m*²⁰⁹ je mogoče identificirati v kategoriji toponimov, nastalih iz občnih imen, kakršna sta hispkelt. *konterbia* ← **kom-treb-īā* (gl. MLH V.1 s.v.) in gal. *Cosedia* (*It. Ant.* 386, *Tab. Peut.* I,2) ← **kom-sed-īā* k pkelt. **kom-* 'skupaj' in **treb-* 'prebivati' oz. **sed-* 'sedeti'. V galskem tpn. Ἐπορεδία (*Ptol.* III,1,34) < **Epo=rēd-īā* k pkelt. **epo-* 'konj' in **rēd-* 'teči' se, nasprotno, najverjetneje ohranja pripadnostna tvorjenka k podstavni determinativni zloženki **epo-rēdōlā-* (prim. Pellegrini 1987: 103), morda identični z občnoimenskim **epo-rēdōlā-* v izpeljanem agentivnem **epo=rēd-iō-*, izpričanem v galo-lat. *eporedias* gl. *boni equorum domitores* (*Plin.*, *N.h.* III,123, gl. ThesLG: 72). K pomenski motivaciji **Epo=rēd-iō-* za utrjeno naselje prim. toponime tipa *Carro-dunum*, *Carbanto-rate*. Za gal. **rēdā* 'kočija' (galo-lat. *r(a)eda*, gl. ThesLG: 123) prim. galo-lat. *uerēdus* 'poštni konj' < gal. **uō-rēdo-* 'ki je pod kočijo' = kimr. *gorwydd* 'konj' (ThesLG: 155, DLG: 314, Uhlich 2002: 424), v katerem se jasno ohranja eksocentrična predložna zloženka.

Med izobčnoimenske pridevnike sodita tudi tpn. *Segontia* in *Segontium*, ki sta s formalnega vidika zagotovo osnovana na pridevniški, izdeležniški tvorjenki **segontio-* 'zmagovit' za pide. **seg^h-o-nt-*²¹⁰ k čemur prim. še etn. *Segontiaci*, osnovan na pripadnostnem pridevniku **Segontī-āko-* 'ki pripada (kraju) **Segontio-*'. Tak utegne biti tudi tpn.

²⁰⁸ Tip **gn-o-* < **g^uH₁-ó-* (gl. Balles 1997: 159–160, Uhlich 2002: 423), prim. epit. *Latobius*, latinizirano za gal. **Lāto-bio-* < **b^hi-o-*.

²⁰⁹ Širše prim. še pgerm. **kunjān* 'rod' < pide. **g^uH₁-iō-m*, sti. *vidyá* 'znanje, védenje' < pide. **uid-īeH₂-*, psl. **u-oz'e* 'vrv' < pide. **H₂emg^h-iō-m* (NIL s.v. **H₂emg^h-*, Snoj v ESSJ IV: 348) ipd.

²¹⁰ Prim. MLH V.2: 331–332, NIL s.v. **seg^h-*.

Βριγάντιον (*Ptol.* II,12,3) ob *Brigantia* (*It. Ant.* 278,3) k pkelt. **brigant-jo-* oz. **brigant-iĵ-* (< pide. *-iH₂-(i)o-) za pide. *b^hrg^h-nt- 'visok' (prim. etn. *Brigantes*), čeprav bi pri slednjem lahko šlo tudi za deteonim, prim. *dea Brigantia* (za starejše **Brigantī* < pide. *-iH₂-)²¹¹ ob formalno identičnem av. *bər²za'tī-* 'visoka', ali celo deetnonim (če k podstavnemu etn. *Brigantes*, tipološko prim. tpn. **Delgouik-iā* k etn. **Delgo-uikes*).

Posamostaljene pripadnostne tvorjenke k podstavnim etnonimom, antroponomom/teonimom in samostalnikom predstavljajo v besedotvornem pogledu primitiven in sorazmerno produktiven tip, prim. galski etn. *Segobrigii* < **Sego=brig-jo-* k tpn. **Sego-brig-* tipa stirs. *riġe* 'kraljestvo' = got. *reiki* < pide. *H₃rēg-jo-m, lat. *uiduuum* 'vdovstvo' ← *uidua* 'vdova', stvn. *hirni* 'možgani' < pide. **kġersn-jo-m*, mik. *di-u-jo* < **diu-ijo-n* 'Zevsovo svetišče' (k teon. **Dġeus*), stgerm. mrn. *mare Cronium* ipd.²¹² Kot produktivno sredstvo izpeljave se pojavlja v naslednjih kategorijah:

- a) Deetnonimi:²¹³ *Αναώνιον* (← **Anaŋnoĵ*), *Carnium* (← **Karnoĵ*), *Longouicio* (za **Longouicium*, k **Longouikes*), *Uercouicium* (← **Uer-ko-uikes* < **Uer-kom-uikes*),²¹⁴ *Οὐροκόκιον* (← **Uġirokones*),²¹⁵ *Delgouicia* (← **Delgouikes*), *Galatia* (← **Galatiš*), *Uenetia* (← **Uenetes*), *Ueniattia* (← **Ueniatiš*).
- b) Deantroponomi/deteonimi: *Annama(n)tia* (← **Adnāma(n)tos*), *Crixia* (← **Kriχsos*), *Gobannio* (za **Gobannium* < **Gobann-jo-* h **gobanno-* 'kovač' > kimr. *gof*, oz. k teon. **Gobannos*, prim. gal. teon. *Gobano*²¹⁶), *Magantia* (k teon. **Mogons*). V primeru tpn. *Οὐενίκιον* gre najverjetneje za izobčnoimensko (tj. k že posamostaljenemu **ueni-ko-* 'amicus') oz. iz slednje izpeljano deetnonimno podstavo **Ueniko-*.
- c) Deapelativi: *Carbantia* (← **karbanto-* 'bojni voz'), *Κετόιον* (← **kaġto-* 'gozd'). Imenotvorno podstavo tpn. *Βαννατία* < **Bannāt-iā* bi bilo v besedotvornem smislu najustrezneje razumeti kot tip lat. *barbatus*, torej **bannā-to-* k **bannā* 'vrh, vršič'.²¹⁷ Svojljne pridevniške izpeljanke, tvorjene s pripono *-to- oz. z zloženo pripono *-āto-, so notranjekeltsko razvidne vsaj iz primerov, kot sta galska antroponima *Giamatus* za **Gġiam-āto-* h **g(i)ġiamo-* 'zima' in **Gaġis-āto-* h **gaġiso-* gl. *gaesum*, prim. še stirs. *dūalath* 'kodrast' < *-āto- k stirs. *dūal* 'koder' (kljub Stüber 2013: 163, prim. Ziegler 1994: 167). Glede na novoodkrita zvalniško obliko *Γηζατε* (Falileyev 2013a: 69), ki dodatno potrjuje primarnost tematske oblike **gaġisāto-* (prim. antr. *Gesatus*, *Gesatius*, *Gesato-rix*), je tudi v primeru etn. *Γαισάται* (*Polyb.* 2,28-30) odsotnost izpričb z atematskim množinskim sklonilom najverjetneje treba razumeti kot prvotno in v imenu prepoznati svojilni pridevnik (z možnim drugotnim agentivnim pomenom) istega tipa.

²¹¹ Oblikotvorno inovacijo v sedanjem tvornem deležniku ženskih osnov (*-ī → *-iā) domneva De Bernardo Stempel (2007: 150) tudi za tpn. *Segontia*, kar pa je s stališča keltskega besedotvornega sistema nepotrebno (gl. 2.3.2.3).

²¹² Krahe/Meid 1967, s. 71: »Walfischmeer«.

²¹³ Prim. *Παννονία* < **panj=on-iā* k etn. *Pannonnes* (KPP: 20).

²¹⁴ PNRB: 493–494. Glede systemske disimilacije *-my- > *-y- gl. McCone 1996: 48–49 in prim. pkelt. **koūīro-* < **kom-ūīro-* (= kimr. *cywir* 'pravilen, pravi').

²¹⁵ Natančneje k interpretaciji etnonima Delamarre 2006: 30–31.

²¹⁶ Stüber 1998: 172, 2005: 31–36, Delamarre 2007: 105.

²¹⁷ Za [bænnā]. Prim. DLG s.v. *banna*, *benna*.

V slučaju, da gre pri tpn. Δούνιον (k **dūnon* ‘vrsta krožne utrdbe’), izpričanem pri Ptolemaju, le za različico k izobčnoimenskem **Dūnon* (prim. enako razmerje med tpn. Μεδιολάνιον in Μεδιόλανον), ta za obravnavni tip ni relevanten. Ob tem sicer ni izključeno, da omenjeni tip Μεδιολάνιον predstavlja posamostaljenje izpeljanega pripadnostnega pridevnika k **Medjo-lānon* ‘(mesto, kraj) ki je sredi ravnine’ (zloženska tipa gr. ἀκρό-πολις ‘ki je na vrhu mesta’) z neugotovljivim dejanskim pomenskim premikom ali celo eksocentrično zloženko **Medjo=lān-jo-* tipa lat. *acupediūs* ‘hitronogi’, sti. *híranya-keša-* ‘ki ima zlato grivo/lase’ ob sopomenskem *híranya=keš-ya-* (gl. AiGr. II/1: §47) ipd.

V primeru zloženske *Arebrigium* (< **Are=brig-jo-*) gre za hipostazo elementov **are* ‘pred’ + **brig(ā)* ‘vzpetina’ (ali ‘utrdba na vzpetini’), strukturno primerljivo z venetskim tpn. *Opitergium* = **Opi=terg-jo-* (prim. prid. .*ote[.r.]gin[---]*, Od 5, < **-īno-* k **tergo-* ‘trg’, gl. Lejeune 1974: 294), pri čemer nastanek pridevnika, formalno izražen s pripono **-jo-*, seveda predstavlja občnoimensko besedotvorje. Težaven pa je z **brig(ā)* sorodni topoleksem **briχs-*, ki se morda ohranja v cisalp. gal. toponimu Βριξία (prim. Βριξέλλων²¹⁸ < **briχs-elo-* tipa lat. *porculus* k *porcus* ali stvn. *burg-ila* ‘castellum’ ob got. *baúrgs* ‘mesto’). Predlagana morfemizacija je upravičena le, če gre za različico k splošno razširjenem atematskem **brig-* ob tematskem **brigā* < pide. **b^hérǵ^h-(o-)*, ki pa bi lahko kazala na sigmatsko osnovo **b^herǵ^h-es-* (prim. sti. *bárhas-* ‘moč, trdnost’), torej **b^hérǵ^h-s-*. Negotova je morfemska segmentacija **brig-sjā* z domnevno kolektivno pripono **-sjā* (tako De Bernardo Stempel 2000: 92, 2005: 88, 106), saj se tovrstna pripona z znotrajsistemskimi argumenti pravzaprav nikjer ne potrjuje, prav tako pa manjkajo jasne vzporednice v besedotvornem oz. imenotvornem sistemu sorodnih idiomov. Navsezadnje proti takšni morfemizaciji govori tudi tpn. Βριξέλλων, ki se zdi tvorjen k isti občnoimenski podstavi. Prav tako ni upravičena identifikacija zaporedja s pripono **-sjā*, ki bi ga bilo mogoče identificirati na podlagi primerjave toponima (in enakozvočnega teonima, gl. CIL XIII/11247) *Bergu-sia* z domnevno hispanokeltskim tpn. Βέργου-λα in tpn. Βεργούλη v Turčiji (*Ptol.* III,11,7). Toponima se običajno povezuje s kimr. *bera* ‘kup (kamenja)’ < **berg-u-* (Falileyev 2010: 122, 2014a: 20–21), vendar bi bil polnostopenjski ujevski pridevnik **b^hérǵ^h-u-* za pričakovano pide. **b^hérǵ^h-ú-* (prim. het. *parku-* ‘visok’), ki ga takšna etimološka razlaga predpostavlja, v sklopu primerjalnega gradiva nepričakovan in malo verjeten arhaizem, medtem ko je kimr. *bera* popolnoma regularno mogoče izvajati tudi iz tematskega **berg-o-*, kakršen se npr. ohranja v germanščini (prim. stang. *beorg* ‘gora’ itd., gl. Repanšek 2016a: 244). Iz navedenega sledi, da bi bilo tvorjenki, če gre v resnici za keltski izpeljanki, bolje kot k podstavi **bergu-* morda razumeti v sklopu hipokoristika gal. *Manduilla* (Stüber 2005: 71) k impliciranemu hipokoristiku **Mandu-l(l)ol-ā*, torej **Berg-u(l)lo-*. K takšni morfemski segmentaciji prim. hispelt. tpn. Δεο-βρίγουλα (*Ptol.* II,6,51) < **brig-ulā* ob neizpeljanem Δεό-βριγα < **Dēmo-brigā* (Gorrachategui 2000: 149) ter hdr. **Brig-ulo-* (*Ps.-Plut., De fluv.* 6: »εκαλειτο δὲ πρότερον Βρίγουλοσ<»), splošno k manjšalnicam pa tpn. **Briχs-e-l(l)ol-*, strukturno primerljiv z latinskim občnoimenskim *porculus* <

²¹⁸ Gl. De Bernardo Stempel 2000: 92, glede priponskega **-s-* v *Brixia* že Krahe 1932: 188; prim. tudi teon. *Brixia* (CIL XIII/5426).

**pork-e-lo-* ali got. *magula* ‘deček’ < pgerm. *-*u-la-n-* k *magu* oz. *mawilo* ‘deklica’ < pgerm. *-*i-lō-n-* k *mawi*.²¹⁹ Verjetna morfemska segmentacija tpn./teon. *Bergusia* torej vsaj na podlagi sopostavitve s primerjalnim gradivom ne dopušča izluščanja zložene pripone *-*sīā*, kar tovrstno besedotvorno analizo pod vprašaj dodatno postavlja tudi za tpn. Βριζία. Če se v tpn. *Bergusia* ob tem ohranja dvojnična sigmatska osnova **berg-us-*, primerljiva s keltskim dvojničnim **seg-us-* ob **seg-es-*,²²⁰ prim. tpn. Σεγούσιον (ob *Segusio*) < **Seg-us-īo(n)-* in pripadajoči etn. *Segusiaui* < **Seg-us-ī-ayo-*,²²¹ na podlagi dostopnega gradiva ni zanesljivo ugotovljivo.

S stališča prepričljive etimološke osvetlitve topoleksema je težaven tudi britanskokeltski toponim *Combretoiūo* (za **Combretoiūum*, gl. PNRB: 313–314). V kontekstu sistematike pomenskih motivacij se zdi razlaga v smislu »lieu de jugement« (tako Delamarre 2006: 29–30) k stirs. *bri/eth* ‘sodba’ < pide. **bʰr-tu-* neprepričljiva. Prvotni pomen staroirskega *brith* = kimr. *bryd* < **bri-ti-/tu-* je seveda rudimentarnejši, in sicer ‘nošenje, prinašanje’, kar pa je pomensko ustrezno tudi za konkretni topoleksem. Celotno konfiguracijo bi se torej dalo razumeti kot zloženko **kom-bʰr-tu-* ‘sotočje’ s preverbom **kom-* ‘skupaj’ (pomensko prim. galski antr. *Uercomberus* (KPP: 170), stirs. *kommer* ‘sotočje’, stkimr. *cimer* (EGOW s.v.) < pide. **kom-bʰer-o-*, strukturno pa gal. *Condate* < pide. **kom-dH₂₁-ti-* oz. stirs. *fossad* ‘stabilnost’ < pide. **upo-stH₂-tu-*). K takšni podstavi je bil v imenotvornem procesu lahko tvorjen pripadnostni pridevnik **Kombretoū-īo-* (brit. **bretu-* < pkelt. **britu-* < pide. **bʰr-tu-* z regularnim prehodom **i* v **e* ob **r* tipa gal. ματρεβιο < **mātr-i-*).

V primeru tpn. Βωνώνια dejanska funkcijska vrednost pripone *-*īā* ni ugotovljiva, saj je nerazvidna tudi funkcija same imenotvorne podstave. Strukturno se zdi primerljiva s panonskim hrn. Παννονία < **Pannon-īā* k **panī-(i)on-* ‘paluster’, vendar glede na razpoložljivo gradivo na deetnonim v primeru *Bononia* ne gre sklepati. Če imenotvorna podstava vsebuje element **bōnā*, k čemur prim. tpn. *Uindo-bona*, *Iulio-bona*, *Augusto-bona* (za pogosti drugi element °*bona* »source/lieu habité« v zloženih zemljepisnih lastnih imenih gl. LG: 37, Anreiter 2001: 158–159), se lahko v **bōn-on-* ohranja pripadnostna izsamostalniška tvorjenka (iz osebnoimenskega fonda prim. imeni *Bonio* ob *Bononius*, KPP: 258). Mogoče pa bi bilo v imenu videti tudi deetnonim k sicer neizpričanemu teon. **Bōno-nā* (tip ilir. *Teutana* < **Teūto-nā* k **teūtā*) ali eventualno in ob predpostaviti progresivnega glasovnega razvoja **Bouno-nā* < pide. **bʰo/eu(H₂)-no-*, k čemur prim. galski antr. *Bounia* (CIL III/11481) ob morebitno sorodnem staroirskem teon. *Búanann* (gl. NWÄI: 453, prim. Zair 2012: 228, Bichlmeier 2015: 15–16 v op. 15).

²¹⁹ Casaretto 2004: 398. Glede pripone »-ull-« gl. Pokorny 1940: 105.

²²⁰ Prim. sti. *sáhas-* ‘moč’, got. *sigis* ‘zmaga’ < *-*os*, -*es-* ob stang. *sigor* ‘id.’ < *-*us-* (Rieken 1999: 180, vendar prim. Nussbaum 1998: 530–532).

²²¹ Za etimološko sicer nejasno, a funkcijsko očitno izvornostno pridevniško pripono *-*ayo-* prim. pare etnonimov *Lem-aiui* < **Lem-ay-oī* k *Lemo-uices*, *Pictaui* < **Pikt-ay-oī* k *Picti*. Tpn. Σεγούσιον je mogoče razumeti tudi kot deetnonim k etn. *Segusi*, pri katerem bi lahko šlo za tematizirano deležniško tvorjenko.

Formalno neugotovljiva je kategorija drugotnih kolektivov, tvorjenih s pripono **-io-m* tipa psl. **kamen-bje* 'kamenje', **ustbje* 'ustje', lat. *ostium* 'id.', got. *gaskohi* 'čevlji' ← *skohs* 'čevelj', stvn. *gibirgi* 'gorovje' itd.,²²² saj takšni kolektivni samostalniki nastajajo ali ob pomenski specializaciji posamostaljenih pridevniških tvorjenk, navadno s pripadnostnim pomenom (npr. stirs. *riġe* 'kraljestvo' ← 'vladarjevo', *daire* < **dar-jo-* (s.) 'gozdič' ← 'hrastje oz. drevje' ← 'ki pripada hrastom oz. drevesom',²²³ sti. *apatyám* 'potomstvo' < adj. **(H₂)apo-tjo-* 'posterius'²²⁴), ali pa iz izglagolskih *nomina actionis* s pomenom kolektivnega *nomina resultativum* (prim. gr. βου-κόλιον 'kravja čreda' < pide. **^ok^uol-jo-m* 'das Herumgehen'). Tipološko identičen proces progresivnega pomenskega razvoja je mogoče opazovati pri prehodu prvotnih slovenskih glagolnikov na **-anje* v *nomina resultativa*, iz katerih nato produktivno nastajajo kolektivi tipa 'pranje'/'pisanje' → 'kar se pere'/'kar se piše' → kolektiv 'perilo'/'literatura', prim. cerkljansko sln. *žamlajne* 'odrezki pri žaganju desk', *kauajne* 'okovje' ipd. (Furlan 2010). Pri identifikaciji kategorije drugotnih kolektivov na **-io-m* se je torej treba opreti predvsem na pomen, ki pa je ob fragmentarni izpričanosti jezikovnega tkiva nezanesljiv kriterij. Vprašanje, ali bi bilo treba na primer tpn. **Arebrigion* razumeti v smislu strukturno primerljivega slovenskega tpn. *Zasavje* < psl. **Za-sau-bje*, v katerem se prvotno nedvomno ohranja kolektiv, tako ni določljivo. Morda bi bilo kolektiv slovanskega tipa **Meduĕd-bje* k **meduĕdb* 'medved' mogoče zaslediti v tpn. *Matouium*, če za **Matoĭ-jo-* k **matu-* 'medved', vendar se takšna domneva opira izključno na predvidevano pomensko motivacijo in je s tem krožna.

4.2.3.2 Zobniške pripone

4.2.3.2.1 Pripona **-ati*²²⁵

Nabor toponimov, tvorjenih s pripono **-ati-*, je sicer sorazmerno obsežen, a je večina gradiva pozno izpričanega in nedvomno odseva kasnejšo produktivnost starega imenotvornega vzorca. Mnogo skromnejši nabor imen, ki se ga da izluščiti iz starejših virov in zato verjetno predstavlja jedrni del tovrstnih tvorjenk, maksimalno obsega toponime Βριουάτης λιμῆν (*Ptol.* II,8,1) < **Brīuati-* k **brīuā* 'most', prim. **Briuatensis*, *Briuate*; [*GJlanat[e]*] (*AE* 1958, 225) h **glano-* 'svetel, čist, bister' oz. bolje k tpn. **Glanon*, izpeljanem iz istega pridevnika; *Gesocribate* (*Tab. Peut.* I,1) k etn./antr. **Gaišo-kribo-*; *Cambate* (*It. Ant.* 386,5) h **kambo-* 'zavit, ukrivljen' ali k že posamostaljenemu **kambo-* v pomenu 'rečna vijuga'; Πατίατον (*Ptol.* II,7,6) ob *uico Ratiatense*, *RACIATE* za **Rātj-ati-* k **rāti-* 'okop'²²⁶ in posredno *Nantuadenses*, *Nantuadis* za **Nantu-ati-* k ujevski dvojnični osnovi gal. **nantu-* gl. *uallo* (*Gloss. Endl.* 2,3).²²⁷

²²² Gl. Krahe/Meid 1967: 72.

²²³ Prim. tip stirs. *cráebach* 'vejevje' ob 'vejnat' ← *cráeb* 'veja' ali gal. tpn. *Bagacum* = **Bāgākon* 'Bukovje' ← **bāg-āko-* 'bukovnat'.

²²⁴ Prim. lat. *seruitium* 'suženjstvo' s pomenskim prehodom v kolektiv k *seruus* 'suženj'.

²²⁵ Gl. Repanšek 2014a: 240–245.

²²⁶ DCC: 185, TGF: 127, Lambert 2000: 162, Delamarre 2012: 203.

²²⁷ V nasprotju z mnenjem, izraženim pri De Bernardo Stempel 1987: 158 = NWÄI: 376, kjer se izpričana oblika *Nantuates* izvaja iz **Nanto-at-es*, tj. k tematski različici **nanto-*, h kateri prim. patronimik *Nantonikn[os]* (RIG: L–6) k **nant-on-* (Russell 2013: 205), ki pa ne sodi nujno v isto besedno družino.

Pripona je produktivna zlasti pri tvorbi etnonimov (npr. *Atrebrates*, *Nantuates*, *Dexiuates*, *Tolosates*, *Abrincates*, *Boiates*, *Bouiates*, *Briuates*, *Galates*, *Cornacates*, *Carnuates*, *Genuates*, *Hercyniates*, *Nemetates*),²²⁸ vendar njena funkcija vsaj izhodiščno prav gotovo ni tako ozko specializirana. Iz teonimskega gradiva je nadalje raviden izrazit pripadnostni pomen, prim. teon. **Bāginatiae* (*Baginatiabus*, Delamarre 2007: 37), **Bāginatis* (*Ioui Baginati*, CIL XII/2383), **Dūnatis* (*deo Marti Segomoni Dunati*, CIL XIII/2532), **Sīnatis* in **Tōutatis* (*Marti Latobio Marmogio Toutati Sinati Mog[e]tio*, CIL III/5320), v katerih se ohranjajo posamostaljene pripadnostne izpeljanke k **bāg-īno-* 'fagus' (ob **bāgo-* 'bukev'), **dūno-* 'vrsta utrdbe', **sīno-* '?' (morda k **sH₂ej-* »fesseln, binden«, LIV²: 544; prim. stirs. *sīn* gl. *cruind*, *muince*, sti. *sīmán-* 'preča; meja' < pide. **siH₂-men-*, gl. KPP: 53) in **tōutā* 'ljudstvo'.²²⁹ Izsamostalniška pridevniška funkcija se dodatno potrjuje tudi v kretiku ναμαυσαις (RIG: G–153) 'Nemausensis' k tpn. **Nalemausos*.

Predvsem v luči otoškokeltskega gradiva, ki v nasprotju z galskim izkazuje produktivno rabo pripone **-iati-* (gre za zloženo pripono, osamosvojeno iz ijevskih in *īo-* osnov tipa **Boj₂-ati-*, **Boij₂-ati-*) za tvorbo *nomina agentis* tipa stirs. *cétlaid*, stkimr. *centhliat* < pkelt. **kantl-ij₂atis* 'pevec' h **kan-tlo-* 'kar se poje, pesem', pa se pod vprašaj postavlja dejanski nastanek pripone **-ati-*. Pomenski in s tem funkcijski premik v smeri pripadnostni pridevnik → *nomen agentis* je sicer teoretično motiviran v enaki meri in tako enako verjeten kot premik v obratni smeri, vendar bi se nastanek (sicer nedvomno drugotne in že osamosvojene) pripone **-ati-* (< **-a-ti-* < pide. **-H-ti-*) besedotvorno najlažje utemeljilo prav preko kategorije *nomina agentis* tipa gr. *πλώς* (ihthionim) < pide. **pleH₃-t-* (gl. LIV²: 485) sti. *stút-* 'hvala' < pide. **stu-t-*, stirs. *nia* 'bojovnik' < pide. **nejH₁-t-* itd.,²³⁰ ki so bila lahko preoblikovana po analogiji z redkejšo kategorijo *nomina agentis*, nastalih s funkcijskim premikom iz prvotnih *nomina actionis* tipa sti. *stuti-* 'hvala', prim. stirs. *táid* 'tat' < **teH₂-ti-*, *flaith* 'vladar; vlada(nje)' < **ula-ti-* < pide. **ulH-ti-* ipd.²³¹ Problematično pri takšni razlagi ostaja edinole dejstvo, da v okviru starokeltskega gradiva ni jasnih sledi, ki bi potrjevale prvotno agentivno funkcijo pripone ob razpoznavno produktivnejši drugotni. Takšno stanje je lahko seveda povsem naključno, če je zgolj posledica neravnovesja med dokumentiranim gradivom iz občnoimenske in lastnoimenske sfere jezika. Vendarle pa je rešitev morda treba iskati prav v takšnih etnonimih, ki niso ali vsaj niso nujno izsamostalniškega izvora.

Medtem ko sta v primeru etnonimov tipa *Abrincates*, *Briuates*, *Carnuates*, *Nantuates*, *Nemetates*, oz. *Cornacates*, *Genuates*, *Hercyniates* in hibridnega *Tolosates* izsamostalniška (izobčnoimenska oz. izlastnoimenska) osnova in pridevniška funkcija

²²⁸ TLG: 207–208, LG: 35; glede etn. *Nemetates* (Νεμετατών, *Ptol.* II,6,40) gl. Luján 2000: 61, 2006: 724.

²²⁹ Zmotna in nepotrebna je domneva, ki se še pojavlja v starejši literaturi, da je teonim preko haploglogije nastal iz zloženke **teuto-tati-* 'oče ljudstva' (gl. Birkhan 1997: 552 v op. 2, Šašel Kos 1999: 43, de Vries 2006: 48 s st. lit.).

²³⁰ Gre za drugotne in preinterpretirane svojilne pridevnike, izluščene iz prvotnih zloženek tipa sti. *deva-stút-* 'hvaljenje boga/ov' → *deva-stút-* 'ki hvali boga/ove'. Prim. Rieken 1999: 85–88, Irslinger 2002: 45–46, Risch 1974: §72.

²³¹ IdgGr II/1: §318. Podobno pri NWÄI: 376ss.

jasno razvidni (*Abrincates* ← **abrink-ati-* k **a(d)-br-enkā* [a(b)brinkā] ‘pritok (?), sotočje (?)’, rečno ustje (?)’ oz. tpn. **Abrinkā*, *Briuates* ← **brīu-ati-* k **brīuā* ‘most’ oz. tpn. **Brīuā*, *Carnuates* ← **karnu-ati-* h **karnu-* ‘rog’, *Nantuates* ← **nantu-ati-* k **nantu-* ‘dolina’, *Nemetates* ← **nemet-ati-* k *nemeto-* ‘lucus’, *Cornacates* najverjetneje k tpn. **Kornākon*,²³² *Genuates* ← tpn. **Gen(o)uā*, *Hercyniates* ← tpn. **Erkuniā*, *Tolosates* ← tpn. *Tolosa*), se vsaj v primeru etn. *Atrebates* in predvsem Γαλάτης²³³ pojavlja možnost, da gre za izglagolski in s tem primarnejši tvorjenki. Ker je med etnonimi, tvorjenimi z že osamosvojenno produktivno pripono *-ati-, težko razmejevati med besedotvorno motiviranimi (tako primarnimi kot sekundarnimi) in v besedotvorni vzorec po modelu vključenimi tvorjenkami, tudi obravnavana etnonima nista enoznačna. K takšnim tvorjenkam bi z gotovostjo lahko prišeli tudi etn. *Boiates*, v katerem se ne more ohranjati niti izsamostalniška niti izglagolska tvorjenka, vendar je pri tem treba upoštevati dejstvo, da etn. *Boiates* nastopa v paru z jasnim izglagolskim *Boii* < **Boi-o-* < pide. **b^hoiH-ó-*,²³⁴ h kateremu je bil prvi lahko tvorjen po modelu, te možnosti pa v primeru etn. *Atrebates* ali *Galates* vendarle ni.²³⁵

Če je bil etn. *Atrebates* (Ἀτρεβάτιοι) tvorjen na podlagi izglagolskega abstraktnege samostalnika **ad-treb-ā* (prim. stirs. *treb*, kimr. *tref* < **treb-ā* ‘prebivališče’), gre sicer za tip identičen z izsamostalniškimi tvorjenkami, kot je npr. **brīuā* → **Brīu-ati-* (gl. zgoraj), vendar ob odsotnosti simpleksa **ad-treb-ā* kljub temu obstaja verjetnost, da gre primarno morda za *nomen agentis*, ki je bil tvorjen iz izimenskega glagola **ad-treb-ā-*²³⁶ (prim. stirs. *ad-treba* ‘prebiva’), torej **ad-treb-ā-t-* oz. **ad-treb-ā-ti-* ‘ki kje prebiva, prebivalec’. Iz latiniziranega oblikotvornega morfema *-es*, kakršen je značilen za tovrstne etnonime, sicer ni razvidna izhodiščna osnova, a bi bilo na podlagi gal. Rmn *Briuatium* (RATIN BRIVATIOM, RIG: L-3) = **Brīuatiōn* ob etn. *Briuates*, ki nedvoumno implicira ijevsko osnovo podstave, vsaj v tem primeru in najverjetneje tudi v primeru ostalih v negalskem kontekstu izpričanih etnonimov na *-es* sklepati na latinizacijo prvotnega Imn *-īs < *-ei-*es* (npr. lat. *Briuates* za gal. **Brīuatiīs* < **Brīuateiēs*).²³⁷

Povsem zanesljivo pa gre za primarno izglagolsko tvorjenko v primeru etnonima Γαλάτης (tudi -ται, latinsko drugotno tematsko *Galati*) za izvorno **Galatiīs* (prim. etn. ντιοβρογεις za **Nitīo-brogīs*) ← **galatis*, ki ob stirs. *táid* ‘ta’ predstavlja isti tip

²³² Enako Anreiter 2001: 165, ACPN: 210.

²³³ Neupravičena kritika pri Irslinger 2002: 212.

²³⁴ Ali morda **Boi-jo-* < pide. **b^hoiH-jo-*.

²³⁵ Etn. *Galli* ni tvorjen iz iste osnove kot *Galates*, temveč iz nosniškega prezenta **gal-n-* > **gall-* (prim. Schumacher 2004: 324–325).

²³⁶ Prim. Wodtko 2013: 221.

²³⁷ Sum na latinizacijo keltskega izhodiščnega *-īs na podlagi množinskih imenovalniških oblik nedvoumno ijevskih osnov kot npr. *Allobroges*, ντιοβρογεις = **Nitīo-brogīs* (k **mrogi-* ‘dežela’) je izražen že pri Lambert, LG: 59–60, enako tudi Irslinger 2002: 195. Glede rabe grškega digrafa (ei) za gal. **i* ~ **j* prim. Γλανεικαβο < **Glan-iko-*, °ρειξ < *°*rīχs*, δειουιγυα, δειουιγυαγοσ (GPN: 82, 400) < **Di-uik-iā*.

funkcijsko pretvorjenega *nomena actionis* pide. **gelH-ti-* > **gela-ti-* > **gala-ti-*²³⁸ (z za galščino regularno samoglasniško asimilacijo po Josephovem zakonu: *e* > *a* / __ \$a). Kot tak lahko predstavlja tip tvorjenk, ki so bile dejansko izhodišče razširitvi deglutinata *-*ati-* kot primarno agentivne, drugotno pa pripadnostne pripone, od koder nedvomno izvirajo tudi prvotno izpridevniški toponimi tipa **Brīuate* < **Brīuati*, **Rātiate* (iz slednjih se pozneje osamosvoji izrazito produktivna galoromanska imenotvorna pripona -*ate* ~ -*atis*, gl. Delamarre 2012: 20, TGF: 163–165). Poznejša, otoškokeltska izsamostalniška *nomina agentis* je ob tem treba razumeti kot rezultat drugotne, iz pripadnostne funkcije nastale besedotvorne kategorije, in sicer na podlagi posamostaljenja pridevniških tvorjenk, katerih zametki so v tej funkciji že razvidni v sicer še jasno pridevniškem galskem tipu *Dunatis*, *Sinatis* (sc. *Mars*) itd.²³⁹

4.2.3.2.2 Pripona *-*et-*²⁴⁰

Morfem -*et-* je produktiven tako v občnoimenski kot v lastnoimenski sferi, a se izključno v imenotvornem sistemu pojavlja v izrazito izimenski funkciji, katere izvor je težko opredeljiv. Izsamostalniške tvorjenke, ki jih implicirajo relevantni toponimi **Brigetio* (Βριγαίτιον, *Bregetione*), *Bodetia* ob *Bodecia* (gl. DCC: 77) (?), *Borbet-o-* (Βορβητόμαγος),²⁴¹ *Cunetio*, *Dercetius* (orn.), **Duretia* (?),²⁴² Γαβρηίτα (sc. ὕλη), *Lutetia* (?),²⁴³ Ταζγαίτιον, Οὐκείτια, morda *Saletio*, tj. **brig-et-jo(n)-*, **boud-et-jo-* (?), **boru-et-o-*, **kun-et-jo(n)-*, *derk-et-jo-*, *dur-et-jo-* (?), **gabr-et-o-*, **lut-et-jo-* (?), **sal-et-jo-* (gl. Greule 2007: 199–200), **tasg-et-jo-*, **uik-et-jo-*, so nedvomno heterogenega izvora, a je vsaj primarne izsamostalniške tvorjenke, izpeljane s pripono *-*et-o-* oz. *-*et-jo-*, mogoče vzporejati z vzporednim stanjem v osebnoimenskem fondu: **bāg-et-on-* (antr. *Bageto*) k *bāgo* ‘bukev’, **kun-et-jo-* (?) morda h **kun-* ‘pes’ (prim. og. *CUNITTI*, gl. Ziegler 1994: 162), **tasg-et-jo-* (antr. *Tasgetios*, Delamarre 2007: 179) k **tasgo-* ‘jazbec (?)’, **troug-et-(i)o-* (antr. *Troucetimaros*, *Troucetissa*, KPP: 119, 207) k stirs. *trúag* ‘žalosten, beden’, **oxs-et-jo-* (antr. *Oxetius*, KPP: 239) k **oxsi-* ‘?’.²⁴⁴

²³⁸ Neupravičeno sklepa McCone 2008: 5 na svojilno tvorjenko h gal. **galā* (prim. stirs. *gal* »warlike ardour, fury, valour«, gl. DIL s.v. *gal-*).

²³⁹ Prim. funkcijsko identično rabo pripone *-*āti-* v latinskem teon. *Penāēs* < **Pen-āti-* k *penus* ‘živež’ (gl. Leumann 1977: §309).

²⁴⁰ Gl. Repanšek 2014a: 245–251.

²⁴¹ Ob var. lect. *Bormitomago* (It. Ant. 355,3; 374,6). H grafični alternaciji (b) ~ (m) prim. *Uindomona* (It. Ant. 233,8) za *Uindobona* (Tab. Peut. IV,1) (Pokorny 1940: 101, Höring 1950: 135).

²⁴² Izpričano le kot *Duretie* (Tab. Peut. I,2).

²⁴³ Ob nejasnih *Lutecia* (Cezar) in Λε/ουκοτεκία (Ptolemaj, Strabon), izpričanih v starejših virih (gl. DCC: 154). Če se v zapisu Λε/ουκοτεκία dejansko ohranja pkelt. **luk-ot-* ‘miš’ = stirs. *luch* (gl. Irslinger 2002: 61–62), bi Cezarjev zapis teoretično lahko odražal *allegro*-obliko, a bi pri tej razlagi nepojasnjeno ostalo priponsko zaporedje -εκία. Če se za zapisom -εκία skriva -ετια (prim. alternacijo med (t) in (c) v *Bodetia* ~ *Bodecia*), se v toponimu lahko ohranja desubstantiv **lukot-et-* (strukturno prim. **tasg-et-*). Lambert (2005: 246) predlaga izpeljanko *-*ik-ā* k sicer neizpričanemu podstavnemu antr. **Lukot-iko-*, vendar je v tem primeru težje pojasniti prehod **i* v (e), ki ga jasno izkazujejo vsi zapisi tega toponima.

²⁴⁴ Gl. DLG s.v. *oxso-*, *oxi-* »boeuf«, »haut«, oboje neprepičljivo.

V to skupino utegne spadati tudi etn. *Heluetioi*, če za **selu-et-jo-* k pkelt. **seluo-* 'ime-tje' (prim. stirs. *selb*, kimr. *helw* 'id.'), vendar se ob splošni težnji po dosledni ohranitvi vzglasnega pkelt. **s-* v celotnem celinskokeltskem korpusu takšna etimološka interpretacija zdi v sporu z dejstvi. Veliko verjetneje je namreč, da se v vzglasnem *h*, kakršen je izpričan vsaj še v tpn. *Hercynia* < **[p]erku-*, ohranja odraz pkelt. **p* (> **φ* > **h* > \emptyset) pred sprednjim samoglasnikom, s tem pa tudi v primeru omenjenega etnonima pide. pridevnik **pelH₁-u-* 'mnogo' > kelt. **[p]elu-* in ne pkelt. **seluo-*.²⁴⁵

Keltske izpeljanke z enostavno pripono **-et-* oz. njenimi razširjenimi različicami so heterogenega izvora. Med redke izglagolske pridevnike tipa sti. *yaj-atá-* 'laudabilis', kar ustreza produktivnemu tipu staroiranskega gerundiva, po vsej verjetnosti spadata gal. $\nu\epsilon\mu\eta\tau\upsilon\nu$ (RIG: G-153) < **nem-etó-* (= stirs. *nemed* gl. *sacellum*) in **genetā* 'deklica' < pide. **génH₁-etó-*, prim. gr. $\gamma\epsilon\nu\epsilon\tau\acute{\eta}$ 'rojstvo, porod' (Vine 1998: 56ss.), skoraj zagotovo pa tudi še neposamostaljeni pridevnik **k^(l)al-etó-* 'trd' (stirs. *calad* 'trd(en)', prim. antr. *Caletus*, etn. *Caletes*, gl. Lambert 2005: 226) ob drugotnem **k^(l)al-etjo-* (prim. antr. *Caletius*, stirs. antr. *Cailte*, og. *CALLITI*).²⁴⁶

Ob navedenem tipu je iz pide. histerokinetičnih pridevnikov kot npr. gr. $\acute{\alpha}\rho\eta\eta\varsigma$, -έτ- 'candidus' < pide. **H₃g^h-ét-*.²⁴⁷ drugotno izšel v okviru galščine izredno produktiven tip izglagolskih atematskih *nomina agentis* z (vsaj v izhodišču) osnovno prevojno stopnjo v korenu: **nem-et-* (etn. *Nemetes*), **dem(H₂)-et-* (etn. *Demetai*), **g^heng^h-et-* (antr. *Cinget-o-rix*, *Cingetius*), **se^g^h-et-* (teon. *Segeta*, Delamarre 2007: 163),²⁴⁸ **uenH₁-et-* (etn. *Uenetes*), **H₃erg-et-* (antr. *Orget-o-rix*, *Orgetius*), **mag^h-et-* v teon. *Mogetius* ob *Mogons* < **-ont-*²⁴⁹ k **mag^h-* 'moči',²⁵⁰ **trag^h-et-* (prim. poznogalsko *treide* gl. *pede*, *Gloss. Endl.* 2,13), morda *gob-et-* 'kovač' (izpričano kot *Omn gobedbi* < **gobet-bi*, RIG: L-13, gl. Hamp 1988c: 54), **derk^h-et-* (antr. *Dercetius*),²⁵¹ **kar-et-* (k drugotnemu, prakeltskemu glagolskemu korenu **kar-* 'ljubiti', prim. hispkelt. antr. *kares* < **Kar-et-s* ob **kar-ant-* = stirs. *carae* 'prijatelj', MLH V.1 s.v. *kares*, De Bernardo Stempel 2007a: 150) in, kljub got-ski vzporednici *liuhap* 'luč' < **leuk-ot-o-* kot tematizaciji proterokinetičnega *nomina*

²⁴⁵ Gl. Thurneysen 1923: 11–12, Weisgerber 1969: 58, Falileyev 2006a. K vmesni stopnji **φ* prim. lep. *UVAMOKOZIS* < **Uφamo-gotsis* < **up-amo-* (Eska 2012 vendar prim. Dupraz 2015).

²⁴⁶ V tem primeru je keltsko izglagolsko tvorjenko treba ločiti od tipa stang. *hæle*, -ep- 'junak', ki kaže na že izhodiščni *nomen agentis* **kal-ēt-*. Galski etnonim *Caletes* (če gre za atematski Imn **Kal-et-es* in ne za izvorno tematsko osnovo) lahko spada sem ali k tipu **org-et-* (gl. spodaj).

²⁴⁷ Gl. IdgGr II/1: §313^r, Rieken 1999: 86–89, Irslinger 2002: 45–47.

²⁴⁸ *Segeta* kot kratko ime k **Seg-et-o-* (tip *Nerta* k **Nerto-* za gal. **nerto-* 'moč'), izluščeno iz dvočlen-skih imen.

²⁴⁹ De Bernardo Stempel 2003: 43, 53–54.

²⁵⁰ Stifter (2012b: 541 z op. 6) izhaja iz glagolskega pridevnika **mog-eto-* k notranjekeltskemu kavzativu h korenu **me^g-* 'velik' (NIL: 468ss.), prim. stirs. *mogaid*/*moigid* (KPP: 467) 'povečevati, množiti'. Če je domneva pravilna, bi bilo primerljivo tvorjenko mogoče identificirati v galskem antroponimnem elementu *-gon(n)et(o)-* (prim. antr. *Ad-gonetus*, *Con-gonetus*, *Con-gonetiacus* itd., gl. GPN: 210–211), če gre dejansko za **gon-et(o)-* < pide. **gthon-* (dekavzativ k pide. korenu **gthen-* 'tolči', vendar prim. Wodtko 2013: 220–221). Dalje gl. De Bernardo Stempel 2007a: 151.

²⁵¹ V tem primeru je oronim *Dercetio* (za **Dercetius*) morda deteonim. Glede identifikacije tega osamljenega imena glej DCC: 113 (prim. Delamarre 2007: 84).

actionis (Casaretto 2004: 434), vendarle tudi **leuk-et-* ‘blisk, strela’ (antr. *Loucetius*) ob funkcijsko očitno identičnem agentivnem **leuk-nt-* ‘svetlikajoče, bliskajoče se’ > stirs. *lóichet* ‘blisk’. Različice s prevedbo v *io*-osnovo so očitno nastale po vzoru v keltščini produktivnih *nomina agentis*, tvorjenih s pripono *-*io-* (prim. gal. **adgariōs* ‘tožnik (?)’, Chartres, A6), čemur v prid lahko govori vsaj antr. *Luxterios* (RIG: M–203, 204, gl. De Bernardo Stempel 2007a: 153) ob *nomenu agentis* *(*e*)*uk-ter-*. V tem oziru je problematičen zlasti toponim *Uicetia*, ki bi ga bilo mogoče razumeti kot konkretnizacijo pripadnostnega pridevnika, tvorjenega iz *nomena agentis* **uik-et-* ‘bojevnik’ k pide. **uejk-* (prim. gentilno ime *Diuicia* k **Dīuik-* < **dē-uik-*),²⁵² torej **uiket-io-*, vendar se zdi²⁵³ takšna razlaga prisiljena tako v luči znotrajsistemsko osamljene ničte stopnje izglagolske tvorjenke kakor tudi ob nekeltskih imenotvornih vzporednicah tipa Ἐπέτιον (tpn.) ipd. (gl. Krahe/Meid 1967: 177) in var. lect. Οὐκεντία, na katero navsezadnje kaže tudi sodobni italijanski kontinuant substratnega imena *Vicenza*, ki zagotovo odraža primarnejšo podobo toponima.

Na podlagi primerjave morfemske segmentacije tpn. **Brig-et-i-on-* z **Borū-et-o-magos*, ki dopušča interpretacijo tematskega samoglasnika *-*o-* kot veznega samoglasnika v dvočlenskem imenu, je mogoče zaključiti, da gre v primeru razširitev prvotnih soglasniških osnov s pripono *-*io-* najverjetneje za zgolj strukturalno pripono, ki imenotvorne verige ni razširjala v pomenskem smislu. Topolekseme, ki temeljijo na izsamostalniških **brig-et-*, **borū-et-*, **gabr-et-* (Pokorny 1936: 323), **tasg-et-* (morda tudi **dur-et-*, **kun-et-*, **lut-et-*, **sal-et-*), bi bilo tako mogoče interpretirati kot svojilne pridevnike. Vzrok za takšen pomenski premik je morda treba iskati v reinterpretaciji agentivne pripone *-*et-* kot svojilne pripone, ki bi lahko izvirala iz primerov, kjer je bil primarni pridevniški in po naravi deležniški pomen še ohranjan (prim. tip gr. ἀργ-έτ- ‘svetlikajoč se, svetleč’), ali pa iz drugotnih izimenskih agentivnih tvorjenk tipa gr. ἵππο-τ-ης ‘eques’ < **ἵππο-τ-ās* za **ἵππο-τ-* k ἵππος ‘equus’ oz. lat. *termes* < **termo-t-* ali **term-et-* k pide. **terH₁-mo-* ‘ki vrta (v les)’ (prim. Risch 1974: 34–35, Rieken 1999: 89), ki so bile zlahka interpretirane v svojilnem smislu. V kolikšni meri se med izluščenimi keltskimi izsamostalniškimi tvorjenkami ohranja tak tip besedotvorja, seveda ni ugotovljivo,²⁵⁴ vsekakor pa je verjetno, da je pripona *-*et-* oz. *-*et-io-* tudi v imenotvornem sistemu služila kot sredstvo izpeljave s funkcijskim pomenom ‘ki je v zvezi s tem, kar izraža osnova’ (v tem smislu intuitivno že Anreiter 2001: 203, Greule 2007: 200). Pri tem je v nosniški različici *-*et-i-on-* treba prepoznati sredstvo formalnega posamostaljenja tovrstnih podstavnih pridevnikov. Povsem mogoče je, da je razširjena pripona *-*et-i-on-* drugotno lahko služila tudi za tvorbo kolektivov, k čemur tipološko prim. stirs. *daire* ‘hrastov gozdič’ < *-*io-* k pkelt. **daru-* ‘hrast’.

²⁵² LG: 39, Stüber 2005: 95, prim. Wodtko 2013: 225.

²⁵³ Proti De Bernardo Stempel (2000: 94), ki ponuja interpretacijo »the Fighting town«, kar je nepričljivo že s stališča poimenovalne motivacije.

²⁵⁴ Morda se takšna tvorjenka skriva v galskem antr. *Bageto* ‘bojevnik’ (?), če k pkelt. **bāgā* ‘bitka’ (k temu vprašanju gl. Repanšek 2014a: 249–250).

4.2.3.2.3 Pripona **-nt-*

V primeru morfema **-nt-* je treba razlikovati med izpeljankami, ki pripono vsebujejo že v imenotvorni podstavi, od tistih, pri katerih je le-ta v vlogi topoformanta. Drugotni so zato v tem smislu toponimi, tvorjeni iz deležnikov na **-ont-/*-o-nt-* oz. **-nt-*, oz. takšni, ki so bili tvorjeni v kontekstu Calandovega sistema izpeljave: npr. **segont-(io-)* k pide. **seg^h-o-nt-* (*Segontia*), **brigant-* < pide. **b^hrǵ^h-nt-* (→ **Brigant-ī-on-*, **Brigant-īo-*, **Brigant-īā*, **Brigant-īno-*. Iz drugih lastnoimenskih ravnin prim. etn. *Lepontii* < **Lēk^u-ont-īo-* k pide. **lejk^u-o-nt-*, antr. *Lucontius* (AcS II: 301) < **Leuk-ont-īo-* k **leuk-o-nt-*, **karant*²⁵⁵ ‘amabilis’ < pide. **kH₂-r-eH₂-nt*²⁵⁶ (antr. *Carantus*, *Carantodius* ...), **nāmant-* ‘in-amabilis’ < pide. **ŋ-H₂ŋH₃-nt-* (antr. *Namanto-*, *Namantius*; gl. Hamp 1976a: 6–8).

Produktivnost topoformanta **-nt-* v okviru keltskega imenotvornega sistema je določljiva le ob strogem ločevanju med keltskimi in predkeltskimi tvorjenkami, kar pa je močno oteženo v primeru imenotvornih podstav, ki niso diagnostično keltske in lahko pripadajo kateremu koli oz. ponekod verjetneje kar obema sistemoma (npr. **albo/i-*, **argant-* ipd.), prim. tpn. *Albantia* ~ *Albentia*, *Argentia* ~ *Argentia* ipd. Funkcija pripone *-nt-*, kakršna je določljiva iz diagnostično manj problematično keltskih tvorjenk, je predvsem izimenska in v izhodišču zagotovo pripadnostna (enako ugotavlja že Pokorny 1959: 9–12, 15). Ta je v okviru občnoimenskega besedotvornega sistema jasno prisotna v antr. Πῤῥαντικός (RIG IV, št. 234) < **Rīg-ant-iko*²⁵⁷ k **rīg-ant-o-* = stbret. *roiant* ‘regius’ in teon. *Brixantus* (CIL XIII/2812), domnevno k zgoraj omenjeni sigmatski razširitvi **brig-s-*²⁵⁸ Zelo verjetno sem sodi tudi manjšalnica **gabr-ant-o-*, kakršna se ohranja v etn. **Gabranto-ūikes* (ob staroirski manjšalni priponi *-(n)at*, ki kaže na tematsko izpeljavo **-ant-o-*, je **Gabranto-ūikes* morda ustrežnejša morfemska segmentacija kot **Gabrant-o-ūikes*). V okviru toponimije se sicer ohranja le svojilna funkcija topoformanta. Zaslediti jo je v tpn. (izvorno morda dehidronimu, prim. PNRB: 333ss.) **Deruentio*, če za **Deru-ent-ī-on-* k **deru-o-* ‘hrast’ in ne (predkeltsko?) **der(u)-uent-*, in tpn. *Meduanto* (*Tab. Peut.* I,5), če za **medu-nt-o-* k pkelt. (?) **medu-* ‘med’, pri čemer gre lahko v osnovi za svojilna pridevnika tipa **kr-ent-/nt-* ‘cornutus’ k pide. **ker-* ‘rog, roževina’ → stvn. *hrint* ‘govedo’ < pgerm. **χrīnd-iz*²⁵⁹ ali het. *perunant-* ‘skalnat’²⁶⁰ <

²⁵⁵ S kratkim **-a-* pred pokritim nosnikom po notranjekeltski različici Osthoffovega zakona.

²⁵⁶ Rekonstrukcija predstavlja transponat. Denominativni glagol k izglagolskemu pridevniku **kH₂-ró-* ‘ljubljen’ (k pide. **keH₂-* »begehren«, LIV²: 343) → **kH₂-r-eH₂-* je notranjekeltska inovacija z možno besedotvorno vzporednico v ven. **kara-*, če gre za **kar-ā-* (prim. patronimik *kara.n.mn.s.* (Es 24), *kara.n.mniio.i.* (Pa 2) < **karā=mn-īo-* k ptpc. med.-pas. **kar-ā-mno-*) in ne morda **kār-ā-*, k čemur prim. lat. *cārus* (gl. Lejeune 1974: 52).

²⁵⁷ Substantivizacija tipa **penno=tam-iko-* (gl. pogl. 6 s.v. *Longatico*).

²⁵⁸ Pokorny 1959, s. 10: »der zur Anhöhe gehörige«.

²⁵⁹ Tako Krahe/Meid 1967: 133, vendar je izpeljanko mogoče interpretirati tudi kot zobniško razširitev nosniške osnove pide. **ker-en-* ‘rog’ → **kr-én-t-*. Prim. Kretschmer 1925: 86–87 (enako Krahe/Meid *op. cit.*, s. 172), kjer se izhaja iz pide. **kr-ent-*, tj. tvorjenke tipa psl. **pors-ēt-* ‘porculus’, nadalje primerljive z italiskim etn. *Ursentini* k *ursus* (Szemerényi 1954: 209ss.) ipd.

²⁶⁰ ^{NA4} *pé-ru-na-an-za* (KUB 14.15 iii 41) k *peruna-* (comm.) ‘skala’ (gl. Friedrich 1960: §48.2, CHD 1997 s.v.).

**per-un-(e)nt-* ob sti. *párvata-* ‘gora’ < **per-uḡ-tó-* latinskega tipa *barbatus*.²⁶¹ Tipološko primerljiv utegne biti tudi pomen sopomenskih staroevropskih hidronimov **Uarantiā*, **Akʰantiā*, **Apantiā* < *-(*o*)nt-ī (1053: *Werinze* > nem. *Wörnitz*, 938: *Achaza* > nem. *Echaz*, fr. *Apance*, gl. Krahe 1964a: 39–42), vendar gre lahko v navedenih primerih tudi za že po modelu tvorjene hidronime, na kar opozarja očitno izglagolska struktura pripone pide. *-(*o*)nt-iH₂- (gl. Repanšek 2015b: 786–787).

Prav tako arhaična je kolektivna funkcija formanta **-nt-*, ki se lahko ohranja v verjetno galskem hidronimu (→ oikonimu) *Alisontia* < **alis-nt-* (prim. *nomen originis* αλ[σ]ο[ντ]εας, RIG: G–224, < Red **Alisontjās*)²⁶² k pkelt. **alisā* ‘jelša’.²⁶³ Slednja tvorjenka se navadno umešča v predkeltsko lastnoimensko plast (prim. Krahe 1964a: 38, TGF: 22–26), vendar se zdi to nepotrebno ob dejstvu, da je imenotvorna podstava **alisā* v keltskem imenotvornem sistemu dobro zasidrana, prim. tpn. **Alisemā* < **Alis-enno-*, **Alisjā* < **Alis-jo-* ob galo-latinskem teon. *Alisanus* (RIG: L–133) < **-āno-*.

Iz osamljenega primera izpridevniške tvorjenke, kakršna se ohranja v toponimu *Nouiantum* < **Nou(i)j-ḡnt-o-* (LG: 83) ob dvojničnem *Nouientum* < **-ent-* (toponim je sicer izpričan v srednjeveških virih, a kot prežitek v francoskem zemljepisnoimenskem fondu predstavlja zelo razširjen tip naselbinskega imena, gl. TGF: 145–146), pomenske funkcije pripone *-(e)nt-* ni mogoče zanesljivo določiti, zdi pa se, da bi bila tvorjenka po funkciji in/ali pomenu lahko kolektivna.

4.2.3.3 Mehkonebne pripone

4.2.3.3.1 Pripona **-āko-*

Kompleksen in obširen nabor toponimov, tvorjenih s pripono **-āko-* oz. njeno pogostejšo različico **-i-āko-* (= **-i-āko-*), prav zaradi produktivnosti, ki jo tovrstne tvorjenke pridobijo v času latinizacije/romanizacije (pri tem se povečuje tudi število hibridnih tvorjenk), otežuje jasen uvid v prvotne razmere. V tem obdobju produktiven tip imen predstavljajo zlasti deantroponimi, praviloma tvorjeni z galo-romanskim *-iacus/-um/-a*. Da ob tem starejša, izobčnoimenska plast v odnosu do deantroponimov predstavlja arhaizem, je razvidno že iz razmerja med obema tvorjenkama v gradivu, izluščenem iz virov, ki zanesljivo odsevajo starejše stanje:²⁶⁴ Βάρακον (k **bāgo-* ‘bukev’), Βέδακον (k **bedā* ‘jarek, prekop’, DLG s.v. *bedo-*, DCC: 9), Βέννακον (k **bannā* /bænnā/ ‘vrh, rog’) = kimr. *Bannog*, Κόρνακον (h **korno-* ‘rog’),²⁶⁵ Ἐβόρακον (k fitonimu **eburo-*) = kimr. *Efrog*, *Nemetacum*

²⁶¹ Prim. Kretschmer 1925, zlasti ss. 89–92, kjer v priponi na podlagi »ilirskega« (lato sensu) zemljepisnoimenskega gradiva prepozna pripadnostno funkcijo: »-nt- in den Ortsnamen, vermutlich vom Begriff der Zugehörigkeit aus, die Nachbarschaft, die geographische Lage bezeichnet«.

²⁶² DLG: 39, 334, De Bernardo Stempel 2007a: 150, napačno GPN: 305–307 (s pregledom starejše literature).

²⁶³ K **aliso-* (dalje gl. DLG s.v. *alisia*, DCC: 6, Weisgerber 1969: 50, De Bernardo Stempel 1987: 71, Stifter 2012a: 536).

²⁶⁴ Gl. tudi Russell *op.cit.*, s. 149–150, 155–156, 161–162, 165, 168–169 in Lambert 2008: 133–137.

²⁶⁵ Ob **karn-o-/-u-*, prim. galo-lat. *cornuat[ij]* ‘cornuti’ (Vendryes 1925: 222, gl. tudi Nussbaum 1986: 5). Zaradi etn. *Cornouii* < **Kornou-jo-*, ki bi kazal na izhodiščno ujevsko osnovo **kornu-*, bi morda pričakovali **Korn(u)u-āko-*, prim. Μεδόακος < **medu-* k **medu-* (če gre pri slednjem dejansko za keltski ne pa predkeltski, morda venetski hidronim).

(k **nemeto-* gl. *fanum*), *Spernacum* (k **sperno-* ‘trn’),²⁶⁶ *Turnacum* (k **turno-* ‘?’, gl. DLG s.v. *turno-*), *Uenniacum* (morda k **uēni-* ‘sorodnik, prijatelj’),²⁶⁷ *BRAVNIACO* (CIL VIII/4800), če za **Brāuon-i-āko-* (prim. obliko *Brauonacis*, *It. Ant.* 467,4) ter antr. *Braunius*, Delamarre 2007: 48) k **brāuon-* (= stirs. *brāu* ‘mlinski kamen’), morda hdr. Μεδοάκος (k **medu-*, prim. etn. *Meduaci*, če ne gre za izvorno nekeltski hidronim).

Med starejšo plast deantroponimov spadajo Ἐπίτακον k antr. *Ep(i)us*, Γησοριακόν (morda za **o-rīg-jo-*), Μοκοντιάκον k teon. **Mogons*, -nt-, Ἀβουδιακόν k antr. *Abudius* (Falileyev 2013a: 1), *Acitoriziaco* (*Tab. Peut.* VIII,5), domnevno k antr. **Akito-rīχs* (?), *Curmiliaca* k antr. *Curmillius* in *Solimariaca* k antr. *Solimar(i)us*. Med slednjimi zaradi sicer drugotnega, a časovno neopredeljivega soobstoja imen in iz njih izpeljanih patronimikov oz. gentilnih imen razen v primerih, ko patronimična različica ni izpričana, torej v primeru **Mogont-jo-* in morebitnega **o-rīg-jo-*, ni nikjer mogoče zanesljivo sklepati na vmesno besedotvorno stopnjo, na kateri bi iz podstavnega antroponima nastal pripadnostni pridevnik. Ta se sicer nedvomno potrjuje v starih galskih patronimikih tipa [ι]λλανουιακος (RIG: G–203), ιουγλλιακος (RIG: G–28), ουνδιακος (RIG: G–118) in αρτικνιακου,²⁶⁸ od katerih lahko vsaj pri zadnjih dveh z gotovostjo sklepamo na tričlensko besedotvorno verigo: **Uindos*/**Art-iknos* → pripadnostni pridevnik 1 **Uind-jo-*/*Artikn-jo-* → pripadnostni pridevnik 2 **Uind-i-āko-*/**Artikn-i-āko-*. Prav tako se drugostopenjsko popridevljenje zdi prisotno v pridevku **Dubnkarātjo-* (*Mercurio Dubnocaratiaco*, *Appolino Dubnocaratiaco*, gl. Delamarre 2007: 90, LG: 35), tvorjenemu k dvočlenskemu antr. **Dubno-karātos* (morda **Dubno-kara(n)tos*), a bi bilo v konkretnem primeru treba vzeti v obzir tudi možnost že izhodiščnega **Dubno-karā(n)tjos* (prim. *Carantia*, *Carantius* ob *Caranta*, *Carantus*, prim. Stüber 2005: 55–6, 71, Delamarre 2007: 57). V vsakem primeru je gotovo dejstvo, da funkcijo konkretnega *nomena originis* opravlja celotna konfiguracija, torej **Dubno=karā(n)t-i-āko-* ‘ki pripada D.’. Ta se posamostaljena potrjuje v toponimu **Dubnocaratiacum* (*deae Rosmertae Dubnocaratiaci*).²⁶⁹ Strukturno je v celoti primerljiv pridevek *Excingiorigiatis* (AE 1935: 29), kjer je v podstavi pripadnostne tvorjenke, izpeljane z že obravnavano pripadnostno pripono *-ati-, kot vmesno besedotvorno stopnjo treba identificirati pripadnostno pridevniško izpeljanko **Eχskingo=rīg-jo-*, od koder **Eχskingo=rīg-i-ati-*.²⁷⁰

Izvornostno-pridevniško funkcijo je razpoznavati tudi v deetnonimu *Parisiacus*, -a ‘Parisiensis’ ← etn. *Parisii* (AcS II: 936), hispelt. *kontebakom* < **Kontreb-āko-* in *titiakos* < **Tritj-āko-* k toponimoma **Kontrebā* in morda **T(r)itjo-* (MLH V.1: 192–3, 399–340), prav tako pa tudi v etnonimih tipa *Teutobodiaci* < **Tou̯to=bou̯d̥j-āko-*, *Segontiaci* < **Segontj-āko-*, pri katerih gre izvorno za deetnonime.

²⁶⁶ Toponim je sicer izpričan šele v srednjeveških virih (gl. TGF: 163), a se v njem nedvomno ohranja star tip izpeljave.

²⁶⁷ Prim. stirs. kolektiv *fine* ‘sorodstvo, družina’ < **uēni-iā*.

²⁶⁸ Gl. *Regional epigraphic catalogues of Asia Minor* II/115 (pri Eska 2013: 60).

²⁶⁹ Prim. LG, s. 35: »à la déesse Rosmertia de Dubnocaratiacum«.

²⁷⁰ Gl. Repanšek 2014a: 243. Tipološko prim. venetska patronimika *who.u.go.n.tiia* in *.o.stiia* < **-i-āko-* k antr. *Fougont-* oz. (*H)osti-* (Lejeune 1974: 56).

Pripadnostna funkcija pripone *-āko- se je lahko razvila iz prvotnejše svojilno-opisne (posesivno-deskriptivne), ki se ohranja v pomenski stukturi starejše plasti toponimov, tvorjenih iz občnoimenske osnove, tj. tip *Bāg-ākon ‘fagetum’²⁷¹ (prim. še etn. *Deruaci* k **deruo-*, strukturno pa tpn. **Bannāto-* < *-ā(-)to- → Βαννατία, istopomenski z gal. **Bennākon* = kimr. *Bannog*). Iz občnoimenskega besedotvorja prim. identično razmerje med kimr. *barfog* ‘bradat’, *alannog* ‘kraj, kjer raste lapuh’, stirs. *cráebach* ‘vejnat’ ipd. proti stirs. *muccach* ‘suillus’ ali kimr. *gwladog* ‘deželen, *civilis*’ (gl. Russell 1990: 36, 92–93). Deloma se lahko v izpeljankah s pripono *-āko- ohranjajo tudi hipokoristiki, prim. *Durn-acos*, *Carant-acus*, *Nert-acus*, *Dumn-acus*,²⁷² og. *BIR-ACO*, **Onn-ākos*,²⁷³ morda **Anuallon-ākos* (Ded *anualonnacu*, RIG: L–10, prim. *deo Anuallo*, CIL XIII/11225–6), a je jedro tovrstnih tvorjenk morda bolje videti v izpeljavi kratkih imen, nastalih iz dvočlenskih antroponimov, npr. *Nemet-o-* → **Nemet-āko-*, *Eburo-* → **Ebur-āko-* (podobno Lambert 2008: 134).

4.2.3.3.2 Pripونا *-iko-

Pripونا *-iko-, ki je po svoji pomenski funkciji od pripone *-āko- sicer neločljiva, je za razliko od prvega pri zemljepisnih lastnih imenih komaj zaznavna. Kakor je razvidno iz občnoimenskega in ostalega dela lastnoimenskega fonda, si *-iko- s pripono *-āko- deli tako svojilno kakor tudi iz slednje razvito pripadnostno pridevniško funkcijo, prim. kimr. *ffroenig* ‘ki ima velike nosnice’ proti *Gwyddelig* ‘Hibernianus’ (gl. Russell 1990: 63). Zаметki zložene (konglomeratne) pripone *-iko- so najlepše prepoznavni v zloženki *Aremorici* (etn.) gl. *antemariini* (*Gloss. Endl.* 1,4) < **are=mori-ko-*, kar strukturno in pomensko natančno ustreza psl. **pri=mor*^(?)-*bskь* ‘primorski’. K temu prim. občno ime ουενικοι (RIG: G–279) < **ueni-ko-* ‘prijateljski’ k **ueni-* ‘amicus’ (prim. lat. *bellicus* ‘vojaški’ ← *bellum*), morda etn. *Matici* k adj. **māti-* ‘dober’, in že po modelu tvorjeni etn. *Arnemetici* < **Are=nemet-iko-* (prim. De Bernardo Stempel 2008: 106).

Že uvodoma je bila podana metodološka opazka glede ločevanja med keltskimi in hibridnimi grško-keltskimi oz. latinsko-keltskimi izpeljankami s pripono *-iko-, saj gre za funkcijsko prekriven in v vseh treh sistemih produktiven besedotvorni in imenotvorni morfem, prim. nedvomno grške oz. latinske izpeljanke iz keltskih osnov kot npr. Γάλλικα, *Britannicum* (*sc. mare*) oz. Βρεταννικος (*sc. ὠκεανός*) ipd. Vendarle pa je ob tem obstoj zlasti iztoponimskih pridevniških osnov keltskega porekla nedvomen. Takšni so ναμαυσικαβο (RIG: G–203) < **Nemaus-iko-* ‘Nemausensis’, γλανεικαβο (RIG: G–64) < **Glan-iko-* (k tpn. *Glanum*), antr. *Briganticus* (k tpn. **Brigantijol-ā*), hibridna tvorjenka Νορικος (etn.) ob hrn. *Noricum* (prim. antr. *Norica*, KPP: 278) < **nōr-iko-* k predkeltski podstavi (?) **nōr-i-*, antr. *Bellenica*, *Belenicus* (k teon. **Belenos*) itd. Kljub temu ni mogoče z zanesljivostjo ugotoviti, v katerem sistemu so bili na primer tvorjeni horonimi tipa *Aremorica* ali *Belgica* (strukturno prim. Γάλλικα, ki zagotovo ne pred-

²⁷¹ Prim. drugotno kolektivno funkcijo pripone, kakršna se ohranja v stirs. tipu *cráebach* ‘vejevje’ (ob enakozvočnem pridevniku *cráebach* ‘vejnat’), *iascach* ‘ribe’ itd. (Russell 1990: 93).

²⁷² Delamarre 2007: 92, Russell *op. cit.*, s. 16–17, VGKS II: §405.

²⁷³ οννακουι ατεμαγουτι (Ded), RIG: G–122.

stavlja avtohtone izpeljanke). V primeru, da gre za izvorne keltske tvorjenke, bi jih bilo verjetno treba razumeti kot kolektiva.

Med redkimi toponimi, tvorjenimi s pripono **-iko-*, kot so Αὐάντικον (*Ptol.* II,9,21) ob *Auenticum*, prim. teon. *Auentia* (CIL XIII/5071-73), Αὔτρικον (*Ptol.* II,8,10), Αὐάρικον (*Ptol.* II,7,10), **Lautricum* (> fr. *Lautrec*, gl. AcS II: 164), *Longatico* (za **Longaticum/-us*), se da z nekaj verjetnosti kot v celoti keltska (galska) identificirati le tpn. **Lautricum* ob gal. *lautro* gl. *balneo* (*Gloss. Endl.* 2,2) za **lauatron* < **louatro-* = stirs. *loathar*²⁷⁴ in morda *Longatico* (gl. v pogl. 6 s.v.). Vzporedno z izlastnoimenskimi tvorjenkami tipa **Namaus-iko-*, **Glan-iko-* je toponime kot Αὔτρικον, Αὐάρικον po vsej verjetnosti sicer treba razumeti kot posamostaljene pripadnostne pridevnike **Autr-iko-*, **Auar-iko-* k podstavnim hidronimom **Autura* (> fr. *Eure*)²⁷⁵ in *Auara* (> fr. *Yèvre*), prim. hdr. *Auario* (> fr. *Aveyron*, gl. DCC: 66); morda sodi sem tudi tpn. **Lau(a)tr-iko-*, k čemur prim. britanskokeltski tpn. **Lauatrā* (izpričan kot lat. *abl. loci Lauatris*, gl. PNRB: 384) k brit. **lauatron* < **louatron*.

4.2.3.3.3 Pripona **(V)nko-*

Zloženi priponi **(V)nko-*, izluščeni iz razširitev s pripono **-ko-* k nosniškim osnovam tipa sti. *vešmaká-* (k *vésman-* ‘bivališče’) < pide. **uej̥k=mn̥ko-*, lat. *auunculus* ‘stric’, *homunculus* ‘možic’ (k **auon-*, **humon-*),²⁷⁶ se navadno pripisuje osnovna svojilna oz. pripadnostna funkcija. Ta je lahko izšla iz eksocentričnih tvorjenk, ki so še jasno prepoznavne v sti. *madhū-ka-* ‘čebela’ (k *madhu-* ‘med’), *an=ástha-ka-* ‘ki je brez kosti’, prim. gr. ὀἰστακός ‘rak (zoonim)’ < pide. **H₂o/est(H)=n̥ko-*). K temu prim. tudi starogermanska etnonima *Teruungi* (k **teruā-* ‘gozd’) in *Greutung* (k **greuta-* ‘prod’)²⁷⁷ oz. funkcijsko prekrivnost izpridevniških samostalnikov, kakršni se ohranjajo v antroponimih tipa stvn. *Berht-on-* = *Berht-ing* (Krahe, Meid 1967: 205–207). Lahko pa je takšna pomenska vrednost izšla tudi iz drugotno vzpostavljenih pomenskih razmerij med izpeljankami in njihovimi podstavami, kot npr. med pkelt. **ab-on-* ‘reka’ in njegovo izpeljanko **abanko-* < **ab-n̥ko-* (= stirs. *abacc* gl. *bec abae*,²⁷⁸ kimr. *afanc* ‘bober’), interpretiranim kot ‘aquarius, aquatilis’.²⁷⁹ Slednje se potrjuje tudi v pripadnostni funkciji pripone, ki jo je mogoče zaslediti v latiniziranem *nautae Aruranci* (CIL XIII/5096), v katerem se ohranja po izvoru očitno galski ktetik **Aruranko-*, s pripono **-anko-* izpeljan

²⁷⁴ Pristnost in starost domnevne sinkope v galskem kontinuantu **lau(a)tro-* (prim. **kauaro-* > **kau^hro-* > kimr. *cawr*) nista ugotovljivi (gl. Pokorny 1917: 191, Blom 2011: 174). Poleg tega ni izključeno, da gre v primeru poznogalskega *lautro* dejansko za vulgarnolatinsko različico lat. *lauatro-* (s samoglasniško asimilacijo po Havet-Thurneysenovem zakonu) z regularno sinkopo (tako tudi Blom 2011: 174, 179).

²⁷⁵ Gl. DCC: 65 s.v. *Avaricum*, Lambert 2005: 239.

²⁷⁶ Prim. IdgGr II/1: §374, Krahe/Meid 1967: 205–207.

²⁷⁷ Sitzmann, Grünzweig 2008: 159–160, 268–269.

²⁷⁸ Corm. Y 83 (gl. DIL s.v. *abacc*).

²⁷⁹ Iz občnoimenskega besedotvornega sistema prim. tudi samostalnik **a(b)brinka* < **ad-b^hr-enko-* (prim. kimr. *aber* ‘rečno ustje’ < **abbero-* < **ad-b^her-o-*). Kot galski topoleksem ga implicira tpn. Ἀβρίγκα (ob variantnem Ὀβρίγκα, vendar prim. etn. *Abrincates*), ki pa je najverjetneje nastal preko konverzije (dalje gl. spodaj s.v. Καρουάγκα(ς)).

iz (nekeltskega) hdr. **Arura*.²⁸⁰ V hipokoristični funkciji, ki je prav tako izšla iz primarnejšje pripadnostne, se ista pripona ohranja v teon./antr. **Bel(l)ankos* (CIL XIII/7819, AcS I: 387) in morda tudi *Mogiancus* (CIL III/6491, 4944, vendar prim. NNN s.v.).

V sklopu toponimije, kjer so tovrstne tvorjenke zelo redke, se ohranja predvsem polnostopenjska pripona *-inko- < *-inko- < *-enko-. V slednjem bi se glede na latinizirani zapis galskih antr. *Iouincus* in *Iouincillus* k **iouanko-* (= stirs. *oac* ‘mlad’ < **iū-ūŋ-ko-* < pide. **H₂iū-H₁₃ŋ-ko-* ‘uiuidus’, gl. SBCHP: 99, prim. McCone 1996a: 50–51) vsaj teoretično vendarle lahko vsaj ponekod ohranjala tudi ničtostopenjska različica *-anko- > /-æŋko-/, vendar to v nobenem od primerov ni enoznačno dokazljivo. Zaradi skopega in v glasovju dvoumnega gradiva tudi ni mogoče sklepati na funkcijsko in produktivnostno razmerje med obema domnevnima različicama. Vsaj v primeru tpn. *Lemincum* k **lēmo-* ‘brest’ in **Crouincum* (*Crouingo*, Rav. 107,31) h **krouko-* ‘hrib, grič’, morda *Alisincum* k **aliso/ā-*²⁸¹ in Ἀβρίγκα < **A(b)=br-enko-* pa bi bilo mogoče s precejšnjo zanesljivostjo sklepati na (izhodiščno) svojilno oz. pripadnostno funkcijo topoformanta.

4.2.3.4 Nosniške pripone

4.2.3.4.1 Pripona *-on-

Za morfološko podobo dela toponimov se da glede na stranskosklonske oblike, v katerih so v virih sporočeni, sklepati na izhodiščno nosniško osnovo. V kolikšni meri takšno stanje odseva prvotne vzorce, je neugotovljivo, saj so dokumentirana imena v oblikotvornem morfemu v celoti latinizirana (grški viri se tu z latinskimi le izjemoma ujemajo – navadno končniškemu lat. *-o*, *-one(m)* v grški tradiciji ustreza Ied. s. *-ov*),²⁸² gotovo pa je, da v vseh primerih ni računati z že keltskim oblikotvorjem in da je prevedba v nosniško osnovo v marsikaterem primeru drugotna. Na to možnost lahko opozarja sicer le (v okviru sicer omejenega razumevanja starokeltskega imenotvornega sistema) morebitno nefunkcionalno soudeležanje pomenskih komponent vseh topoformantov.

Obe nosniški priponi, torej izpridevniški *-on- s funkcijo individualizacije, tj. formalnega posamostaljenja (prim. pgerm. **berōn* ‘medved’ ← ‘rjav’, av. *marəta* ‘mrtvec’ < pide. **m₁-t-on-*) in izsamostalniški *-on- < **H₁₃on-* s svojilno funkcijo (prim. latinski kognomen *Nāsō* ← **nās-o-* ‘nos’, gal. antr. **Borū-on-* k **borūo-* ‘izvir, vrelec’, gl. AcS I: 493–494), se ohranjata tako v besedotvorju kot v imenotvorju, zastopanem v gradivu drugih lastnoimenskih ravnin: npr. v etn. *Senones* kot individualizaciji pridevniške podstave **seno-* ‘star’ proti etn. *Redones* (= **Rēdones*), v katerem se jasno ohranja posesivizacija izglagolskega **rēdo/ā-* ‘kočija’ itd.²⁸³

²⁸⁰ Ant. *Arulam flumen*, danes švicarska reka *Aare*. Gl. AcS I: 230, Stüber 2005: 38, Greule 2007: 126. Prim. tudi etn. *Ambarri*, če dejansko za *Amb-arar-o-* (DCC: 45, K. Ihm, RE I,2 (1894), 1795–1796, Greule 2007: 127).

²⁸¹ O problematiki v zvezi z etimologijo topoleksema gl. DLG s.v. *alisia*, DCC: 6.

²⁸² Prim. Ποτόβιον, Βρυγατίον pri Ptolemaju proti *Poetouio*, *Brigetio* ipd. v latinskih virih. Deloma gre lahko za umetno vpeljane oblike, nastale na podlagi reinterpretacije imenovalniških latinskih oblik kot ablativov tematskih osnov (Höring 1950: 120).

²⁸³ Za natančen pregled celotnega gradiva občnoimenskega in deloma lastnoimenskega fonda gl. Stüber 1998: 90–118. V okviru galskega sistema je pri obeh izpeljavnih vzorcih v stranskih sklonih

V kategorijo izsamostalniških tvorjenk spadajo toponimi kot **Aballō* (*Aballone*) k **abalo-* gl. *poma* (*Gloss. Endl.* 2,10) oz. **abal-no-* > **aballā* ‘jablana’, morda **Matauō* (*Matauone*), če za **Matou-on-* k **matu-* ‘medved’ (prim. morebitni kolektiv v tpn. **Matou̇ion*), in Βοωνία, če za **-on-jo-* k **bōnā* (gl. zgoraj pod 4.2.3.1). V to skupino lahko uvrstimo tudi številne deteonime tipa **Tutatio* (*Tutatione*) < **Toutati-on-* (k teon. *Toutatis*), **Uesontio* (*Uesontionem*) ob Οὐσιόντιον < **Uesontj-on-* (k teon. *Uesontis*).²⁸⁴ Celoten imenotvorni postopek je kot kategorija pomensko in formalno primerljiv s starogrškim tipom Ἀντρον k ἄντρον ‘pečina; jama’, Ἐλεών k ἔλος ‘močvirje’ ipd. (gl. Risch 1974: 57–58).

Nosniška osnova toponima Ἄλβιον (Red Ἀλουίονος, *Ptol.* II,3,1) se ob navidezno tematskem *Albion* potrjuje tudi v stirs. *Albu* ‘Irska’. Če je bil toponim tvorjen k imenotvorni podstavi **alb(i)jo-* (= kimr. *elfydd* ‘svet’) v pomenu ‘svet’ (prim. Hamp 1989a, Meid 1991), kakršen se ohranja predvsem v starokeltski antroponimiji, pomenske izpeljave ni mogoče prepričljivo utemeljiti. Vendar pa ob hdr. **Albis*, ki morda kaže na izhodiščno ijevsko osnovo, obstaja verjetnost, da je z nosniško pripono opremljeni pridevnik **albijo-* ‘bel, svetel’ z naknadnim posamostaljenjem in pomensko spremembo v smeri ‘kar je svetlo’ > ‘svet’ (gl. Meid *loc. cit.*) treba razumeti ali kot posamostaljeno svojilno tvorjenko k izpridevniškemu samostalniku **albi-* ‘svetlost, belina’, torej **Albi-on-* ‘ki ima svetlost, za katerega je značilna svetlost’ ← **albi-* ‘svetlost’ (← **albo-* ‘svetel’), oz. kot individualizacijo **Albi-on-* ‘svetli’ k pridevniškemu **albi-(i)jo-* ‘svetel’ ← **albi-* ‘svetlost’ (← **albo-* ‘svetel’) tipa gr. λουσσον ‘srčika jelke’ < **louk=i-o-* (prim. psl. **lǔžb* < **-i-* = stang. *liže* ‘laž’ proti **lǔžb* = stvn. *luggi* ‘lažniv’ < **-i-o-*), gl. še Repanšek 2014a: 251. Dvojnična pripona **-jo-* < **-i-on-* se tudi načeloma izhodiščno pojavlja le pri izpeljavi iz ijevskih in *jo-*osnov, prim. že omenjeni tip **Toutatiū* oz. got. *arbjā* ‘dedič’ < pide. **Horb^h-i-on-* k pide. **Horb^h-jo-m* ‘dedovanje’ > *arbi* ‘dediščina’ (Casaretto 2004: 262).

Jasno izpridevniške so po večini izpeljave iz pripadnostnih pridevnikov tipa gr. οὐρανίον (θεοὶ οὐρανίωνες) ‘caelestis’ (k οὐράνιος ‘id.’), Βουκολίων (patronimik), lat. *centuriō* ‘poveljnik centurije’ (← *centuria*), χαλκεών ‘kovačnica’ (< *χαλκ-εj-ov- ← χαλκός ‘kovina’), mik. *a-mo-te-jo-na-de* ‘kolovoznica’ (k ἀρμάτειος ‘kar spada k vozu’, gl. Risch 1974: 57–58) itd. Ob že omenjenem enostavnem iztematskem etn. *Senones* < **Sen-on-* k **seno-* ‘star’ (strukturno identično z latinskim kognomenom *Catō* h *catus* ‘moder’) prim. še galski teon. *ARTIONI* (latinizirani Ded k **Artionā*), ki implicira osnovo **Art-i-on-* k **art-jo-* ‘ursinus’,²⁸⁵ dalje staroirski teon. *Goibniu* < **gobann-i-on-* k **gobanno-* ‘kovač’, ter toponime **Deruentio* (*Deruentione*), če gre za **deru-ent-* ‘olésen’ ali morda **deru-ent-jo-* ‘id.’, **Uerlucio* (*Uerlucione*) < **Uer=louk-i-on-* k

posplošen kratki **o* v priponi, torej **-ū* < **-ō*, **-on-* (po odpravi prvotnega amfikinetičnega prevojnega vzorca), in sicer ali po tipu z individualizacijsko pripono *-on-* (tako Stüber 1998: 91) oz. je bilo v sklopu svojilnih tvorjenk s pripono **-H_{1/3}on-* posplošeno prevojno razmerje, značilno za tvorjenke iz atematskih osnov (tip **abū*, **-on-*).

²⁸⁴ Za ta tip imenotvornega vzorca gl. zlasti Delamarre 2013b (prim. Delamarre 2012: 313–316).

²⁸⁵ Stüber 1998: 94 (prim. s. 14), prim. Lambert 1997: 399.

**uer-louk-jo-* ‘zelo svetel’²⁸⁶ in **Brigantio* (*Brigantione*) k **brig=ant-jo-* ‘vzvišen, privzdignjen’ (prim. strukturno identično tvorjenko v stgerm. *Burgundiōnes* (etn.) za pgerm. **Burg=und-(i)j-on-*, gl. Sitzmann, Grünzweig 2008: 69).

V tem procesu so tako v besedotvornem kot imenotvornem sistemu preko naslonitve končne izpeljanke na simpleks (npr. gr. οὐράνιος : οὐρανίων = οὐρανός ‘caelum’ : οὐρανίων) lahko nastajale tudi drugotne izpeljave z osamosvojeno pripono **-jon-*, prim. npr. produktivno kategorijo *nomina agentis* tipa stvn. *burgio* ‘meščan’, got. *fiskja* ‘ri-bič’ < **-jon-* ‘kdor pripada X’, tvorjenih neposredno k *burg* ‘mesto’ oz. *fisks* ‘riba’. Na takšne tvorjenke bi bilo morda upravičeno sumiti v primeru tpn. **Brigetio* (*Bregetione*, ob Βριγαίτιον), **Cunetio* (*Cunetione*), in sicer kot rezultat besedotvorne verige **brig(ā)* → **brig-et-* ‘collinus’ → **Brig-et-jon-*,²⁸⁷ primerljive z **bāgo/ā-* → **bāg-et-* ‘faginus’ oz. ‘bellicus’ → **Bāg-et-on-*, pri čemer gre v slednjem primeru za antroponim, ki, kakor se zdi vredno opozoriti, nima nujno primerljivih semov sicer enakozvočnih priponskih morfemov.

4.2.3.4.2 Pripona **-no-*

Izimensko pripono **-no-* tipa lat. *dominus* < **dom-o-no-*, pan.²⁸⁸ *Teutanos* (teon.) < **Teuto-no-* (KPP: 59–62) ali gal. *toutouviat* (Ded ž., RIG: G–163) < **Touto-n-īā*²⁸⁹ je kot produktivno sredstvo izpeljave s pripadnostno funkcijo mogoče identificirati zlasti pri etnonimih, npr. **Coriono-totae* (AcS I: 1126) < **korjo-no-* (h **kor-jo-* > stirs. *cuire* ‘vojska’), *Dumnonii* k **dumno-* ‘svet’, *Eburones* k **eburo-* (fitonim), *Λουγγόνοι* k teon. **Lugu-*, *Morini* k **mori* gl. *mare* (*Gloss. Endl.* 1,6). Med redke takšne tvorjenke v okviru toponimije zagotovo sodi tpn. *Duronum* (k **duro-* ‘vrsta utrjene naselbine’) in morda *Magalona* (k **magalo-* = stirs. *mál*, kimr. *mael* ‘vladar, voditelj’). V primeru tpn. *Cambono* (gl. DCC: 88) h **kambo-* (= stirs. *camb* ‘ukrivljen’) po vsej verjetnosti ne gre za izpridevniški samostalnik, saj o obstoju drugotnih tematizacij pri tipu pridevnik + **-on-* (gl. 4.2.3.4.1) ni jasnih znakov. Kot že nakazano pri obravnavi tpn. *Cambate*, je bil galski (topo)leksem **kambo-* po vsej verjetnosti lahko rabljen tudi v vlogi samostalnika s pomenom ‘rečna vijuga’.

4.2.3.4.3 Pripona **-unjo-*

Arhaičen in neproduktiven vzorec predstavlja toponim Ἡρκύνιος (sc. ἄρμύς) ~ *Hercynia* (sc. silua), ki se zdi k pkelt. **erku-* < **herku-* < **perku-* ‘hrast’ < pide. **perk^u* (IEW: 822–823)

²⁸⁶ Glede *Uerlucio* pravilna analiza že pri PNRB: 494.

²⁸⁷ Ali verjetneje, kakor že nakazano pri obravnavi pripone **-et-* (gl. 2.3.2.2), **brig(ā)* → **brig-et-* = **brig-et-jo-* ‘collinus’ → **brig-et-j-on-*.

²⁸⁸ Kljub De Bernardo Stempel 2013a: 71, ki v teonimu povsem neupravičeno vidi izpeljanko k praktelski občnoimenski ženski ajevski osnovi **toutā*. Za drugotno izpeljanko neposredno iz ajevске osnove **toutā* (proti starejšim, iztematskim izpeljankam) sicer lahko govori antr. *Toutanno-* (v *Toutannorix*, CIL XIII/17, gl. *Corpus*, AQV–02), kjer grafično zaporedje (anno) po vsej verjetnosti odraža starejše **-āno-* (prim. tip *Cernunnos*, *Uesunna* ipd.).

²⁸⁹ Glede vzorca izpeljave ženske oblike imena prim. antr. οὐριπνιας (Red ž., RIG: G–523) < **Uiro-nā* oz. **Uiro-n-īā* k podstavnemu moškemu imenu *Uironus* (za gradivo gl. Delamarre 2007: 202).

tvorjen s kolektivno pripono *-*niā* s prvotno pripadnostno funkcijo, prim. besedotvorno identično lat. *pecūnia* ‘posest, bogastvo’ (k *pecu* ‘živina’) ob staroindijskem kolektivnem *himānī* ‘gmota snega’ (k *himá-* ‘sneg, led’) oz. stnord. *fjörgyn* ‘Zemlja’ (+ teon.) < **perkū-niā* ob stvn. tpn. *Firgunnea*, *Virgunna* ‘Češko rudogorje’, *Puohunna* ‘Buchenwald’ < *Bāgo-niā*.²⁹⁰ Ni jasno, ali sem spada tudi tpn. *Assegonia* (morda **Ad=sego-niā*). Na podlagi osamljene izpeljanke s to arhaično pripono v pkelt. *(*H*)*erkuniā* namreč še ni mogoče sklepati na njeno točno funkcijo, prav tako pa v primeru, da se v njem ohranja prvotnejša, torej pripadnostna funkcija, ni mogoče predvideti valence. Imenotvorno podstavo toponima *Assegonia* bi bilo sicer najlažje utemeljiti v okviru antroponimov, čeprav podobna tvorjenka ni bila nikjer evidentirana. V tem primeru gre lahko seveda tudi le za preprosto izpeljavo s pripadnostno pripono *-*io-* k posamostaljenemu **Ad=seg-on-* (k **Ad-sego-* ‘fortis, ferox’, prim. tip **Ad-māro-*) in s tem za deantroponim.

4.2.3.5 Manj jasne pripone

4.2.3.5.1 Pripone tipa *-*o/au(i)o-*

Bogato zastopan je tip toponimov, tvorjenih s priponskimi različicami *-*ouo-*, *-*auo-*, *-*ouio-*, *-*auio-*, ki pa ga z ozirom na etimološko večinoma nejasno imenotvorno podstavo ni mogoče vključevati med primarno primerjalno gradivo.²⁹¹ Sem niso vključene izpeljanke podstavnih ujevskih občnoimenskih ali lastnoimenskih osnov, kamor spadajo že obravnavani tpn. **Kombretouion*, **Matouion*, **Kornouion*, **Gen(o)uā*. Najverjetneje v isto kategorijo sodi tudi tpn. **Canouium* = kimr. *Canovim* (> kimr. *Conwy*, gl. Sims-Williams 2000: 9) < pkelt. **Kānouio-* h kimr. *cawn* < **kānV* (SBCHP: 296, PNRB: 297), k čemur strukturno prim. prav tako kimrijski tpn. *Donwy* < **Dānouio-*.²⁹²

²⁹⁰ Gl. Meid 1956: 285, Krahe/Meid 1967: 120–122, Casaretto 2004: 330–332.

²⁹¹ AcS I: 1439, Ziegler 2003: 292, Delamarre 2012: 20.

²⁹² K ujevski osnovi **dānu-* ‘tok, reka’ < pide. **deH₂-nu-*. Prim. še hdr. *Danum* (*It. Ant.* 475,5; 478,8) < brit. **D5nun*, danes reka *Don*. Nemogoče je ugotavljati, ali tovrstne tvorjenke pripadajo že keltski ali še predkeltski lastnoimenski plasti, zlasti ob po svoji strukturi očitno galskemu hdr. **Ro-dānu-* (> fr. *Rhône*), ki lahko kaže na obstoj podedovanega keltskega občnega imena **dānu-*. Pri slednjem hidronimu gre sicer lahko tudi za hibridno tvorjenko z gal. intenzivno predpono **ro-* < pide. **pro-* (enako Busse 2007: 92) k predgalskemu hdr. *Dānu-* < pide. **deH₂-nu-*. Strukturno identično tvorjenko se prepozna v hdr. **Dānou-io-* (lat. *Danuu/bius*, germ. **Dōnau(i)a-* > stvn. *Tuonouwa*, srvn. *Tuonouwe*) – prim. še vzhodnoevropski rečni imeni Dnjepr (Δάναπτις) in Dnjestr (Δάναστρις), če sta dejansko tvorjena iz podstavnega **Dānu-* (dalje gl. Krahe 1964a: 103, Schramm 1981: 229–233, Anreiter 2001: 237) –, za katerega pa je na podlagi zgolj jezikovnih dejstev nemogoče zanesljivo ugotavljati jezikovni vir. Verjetno se sicer zdi, da je do poimenovanja enega najdominantnejših rečnih tokov Evrope prišlo že v najstarejši fazi, s čimer bi bilo ime upravičeno obravnavati v sklopu staroevropskega sistema hidronimije. Drugo vprašanje je, v kolikšni meri je ojevski samoglasnik v priponi (prehod **ou* v *uu* v latinizirani obliki hidronima je sekundaren) v polnostopenjskem izglasju osnove primaren (**Dānou-io-*) oz. ga je upravičeno pripisovati že keltskemu glasovnemu razvoju (**deH₂-ne/ou-io-* > pkelt. **Dānou-io-*). Če hidronim dejansko pripada staroevropski hidronimni plasti, bi bila delna filtracija statičnega hidronima čez keltski sistem primerljiva z zgodovino hdr. **Rē-no-* (gl. v poglavju 2).

Med redke toponime z dejansko zloženo pripono *-o/au(i)o-, ki dovoljujejo jasno keltsko interpretacijo, vendar niso izpeljane iz ujevskih osnov, spadata toponima Ἀβνοβα = *Abn-ouā (prim. teon. *deae Abnobae*, orn. *Montis Abnouae*, gl. Ziegler 2003) k *abon- 'reka' in *Aballaua* = *Abal(l)-ouā k *abalo- 'jabolko' oz. *aballā* 'jablana'. Oba se glede na besedotvorje občnoimenskih podstav zdita ali tvorjena s pripono *-ouo- (oz. *-ouā), ki je bila lahko izluščena iz tematskih osnov (prim. av. *par^onavā*- 'pernat' k *par^ona*- 'pero', sti. *kešavā*- 'lasat' h *kéša*- 'griva, lasje', prim. IdgGr II/1: §124), oz. se v obeh primerih ohranja še neosamosvojena različica *-uo/ā-, torej *Abal(l)-o-uā oz. *Abn-o-uo-.²⁹³ V obeh primerih gre najverjetneje za konkretizirane svojilne tvorjenke.

Pri tem bi bilo treba dodatno utemeljiti variiranje v barvi povezovalnega morfe- ma *-a- ~ *-o- (*-a-ūo- : *-o-uo-). Kakor je razvidno iz sicer poznogalskega etimona *lautro* gl. *balneo* (*Gloss. Endl.* 2,2) za pkelt. *louatro- (= stirs. *loathar*, srbret. *louazr*), se da v kontekstu samoglasniških asimilacij v zaporedjih *-eRa-, *-oRa- > *-aRa- (po razširjenem Josephovem pravilu)²⁹⁴ za galski sistem sklepati na regularni prehod *-ouā- > *-auā-, kakršen se nedvomno potrjuje vsaj v primeru starih podedovanih zaporedij *-euā- (prim. gal. antr. *Καυάρος* < pide. **keuH-ro*-).²⁹⁵ Vendar se takšen sklep ob galskem antr. *Iouincus* < pkelt. **iouanko*- < **iuuanko*- vendarle zdi preuranjen. Ker je razvoj zaporedja *-uu- > *-ou- pred neprednjim samoglasnikom sledečega zloga že prakeltske starosti, se le v galščini prisotnega prehoda zaporedja *-ouā- > *-auā- ne da razložiti zgolj s pomočjo relativne kronologije, saj bi splošni prehod *-ouā- > *-auā- nujno zajel tudi vsa stara zaporedja *-uu-. V primeru antr. *Iouincus*, ki najverjetneje predstavlja glasovno realnejšo obliko /iouæŋkos/ oz. /iouŋkos/ < **iuuanko*-, bi v zaporedju /-ouæ-/ asimilacija sicer lahko izostala, vendar proti splošnemu (četudi sorazmerno poznemu) prehodu *-ouā- > *-auā- govorijo vsaj še primeri kot antr. *Iouantucarus* < *-uu-a-, tpn. *Nouantico* < *-ou-a- ipd. Galska prekozložna asimilacija *-o- > *-a-, do katere je moralo priti po že izvršenem regularnem prehodu zaporedij *-euā- > *-auā- ter *-uuā- > *-ouā-, torej ni sistemski temveč sporadičen pojav (najverjetneje tudi nepovezan z naglasnim mestom, k čemur prim. tpn. **Genouā* ~ **Genauā* < **Gen(u)u-ā* h **genu*- ter morda **lau(a)tron* < **loutron*), shematično torej:

pkelt. *-ouā- > gal. *-ouā- → *-auā-
 pkelt. *-uuā- > gal. *-ouā- → *-auā-
 pkelt. *-euā- > gal. *-auā-

Pri morfemskem zaporedju *-ouio- gre primarno za pridevniške izpeljave s pripono *-io- iz ujevskih osnov, prim. tpn. **Kornou-ia* (stkimr. *Cornou*), **Dānou-io*- (kimr. *Donwy*), **Kānou-io*- h **kornu*- 'rog', **dānu*- 'tok', **kānu*- (= kimr. *cawn* 'trs'). Kot drugotno bi bilo zato v primerjavi z omenjenim tipom treba razumeti tvorjenko

²⁹³ Tako Ziegler 2003: 293. Glede tematske izpeljave namesto pričakovane atematske ***Abŋ-uo*- prim. lat. *cernuus* 'ki je z glavo naprej' < pide. **kers-n-e/o-uo*-.

²⁹⁴ Gl. SBCHP: 72ss. in zlasti 97–101, prim. AcS II: 164–165, Pokorny 1917.

²⁹⁵ SBCHP: 212, Zair 2012: 237, Falileyev 2013a: 45–46; glede stirs. *coär* < **kouaro*- gl. Uhlich 1995: 23 z op. 66.

Uirouia (MLH V.1 s.v. *uirouia*), če le-ta spada h kelt. **uiro-* ‘mož; junak’. Prav tako najverjetneje tudi v primeru tpn. Σεγούια k **seg-o-* (in ne ***seg-u-*).²⁹⁶ Dvojnične pripone *-*au̯io-*, kakršna se ohranja v tpn. *Nantauia* (753) oz. kimr. *Manaw* < **Manau̯iā* (pri tem je slednji etimološko sicer nejasen,²⁹⁷ prvi pa pozno izpričan), ni mogoče razložiti preko pričakovanega glasovnega razvoja, zato gre lahko v takšnih primerih za sestavljeno pripono *-*au̯io-*, kakršna bi bila lahko posplošena in izluščena iz ujevskih osnov tipa **Litau̯iā* (tpn.) < pide. **p̥l̥tH₂-(e)u̯-jeH₂-* (prim. kimr. tpn. *Llydaw* ob galskem teon. *Litau* < pide. **p̥l̥tH₂-(e)u̯-iH₂-*).

4.2.3.5.2 Pripona *-ennā

Lastnoimensko gradivo, na podlagi katerega bi bilo mogoče podrobneje preučiti pripono *-*ennā*, je za to preskopo, vendar se zdi, da gre vsaj v primeru zanesljivo keltskih tvorbo za izsamostalniške tvorjenke z izvorno svojilnim pridevniškim pomenom, ki pa so pogosto konkretizirane. V imenotvorni podstavi toponima *Arduenna* (sc. silua) se namreč lahko ohranja tako pridevniška občnoimenska podstava **ardu-* ‘visok’ (= stirs. *ard*) < pide. **H₂,₃rdʰu-o-* kot njegova posamostaljena različica, ki jo nadaljuje cisalp. gal. *arTuas* ‘stellae, monumenta’ (Tmn ž., RIG: E-5) < **arduā-ns* k **arduā* (podobno verjetno velja v primeru tpn. *Clarena*, če je bil tvorjen k že posamostaljenemu pkelt. **klā-ro-* > stirs. *clār* ‘ravna površina; deska’). Interpretativno manj zanesljiv je ob dvojničnem in starejšem zapisu Ταρούαυα (*Ptol.* II,9,4) tpn. *Taruenna* (*It. Ant.* 376,4), ki je lahko tvorjen k pkelt. **taru-* ‘bik’. V oronimu Κέμμενον (*Ptol.* II,8,4; II,8,11, *Strabon* IV,6,11) ob var. lect. *Ceuenna* (*Caes.*, BG *pass.*) ~ *Cebenna* (*Plin.* III,31) < **Keu-ennā*, po disimilatornem izpadu prvega nosnika, nastalem iz že disimilirane oblike **Keu-ennā* < *-*mn-*,^{298, 299} se lahko ohranja izpeljanka gal. **kemnV-* ‘hrbet’ (prim. kimr. *cefn* ‘hrbet’ < **keb/mno-*). Oblika, sporočena pri Ptolemaju, utegne odražati nesistemsko asimilirano **Kem(m)-ennā* < **Kemn-ennā*.³⁰⁰ Med drugotnim gradivom so vredni omembe *pons Prienne* (1254, danes *Perjen*, severna Tirolska, gl. Anreiter 1996: 39–41, 2013), če gre za substratno **Brīu-ennā* k **brīuā* ‘most’,³⁰¹ *Bageno uico* (AcS I: 313) < **Bāg-enno-* k **bāgo-* ‘bukev’ in posredno tpn. **Deru-enn-āko-* (Anreiter 1997: 156), ki bi impliciral podstavni tpn. **Deru-ennā* k **deru-* oz. **deru-* ‘hrast’.

Najverjetneje gre torej za pridevniški topoformant *-*enno-*,³⁰² ki bi se ga dalo povezoovati s pripadnostno pripomo *-*eī-no-* tipa lit. *ropienā* ‘repišče’ k *rópē* ‘repa’ oz. avestijski-

²⁹⁶ Kljub NIL s.v. *segʰ-*.

²⁹⁷ Prim. stirs. nesolim **Manu* < **Manau̯ion-* (Ziegler 1998: 103–104).

²⁹⁸ Prim. gal. *Couertus*, *Couerta* za **Kom-ner-to-*.

²⁹⁹ V nasprotju z Lambert 2005: 220 in DCC: 98, vendar prim. še pozno izpričano obliko *Cimenice* (*regio*) pri Avienu (DAG: 79, GPN: 410).

³⁰⁰ Za primerljivo razlago navidez protislovnih oblik prim. Anreiter 2013 v op. 3. V alternaciji *b ~ u* avtor vidi posledico vulgarnolatinskega betacizma.

³⁰¹ Sem morda spada tudi tpn. *Briennon*, gl. AcS I: 532–533.

³⁰² De Bernardo Stempel 2013a: 75 domneva ponaglasno podvojitev soglasnika v izhodiščnem *-*éno-*. Anreiter in Jambor 2013 pripomo *-*enno-* izvajata iz *-*eīno-*, kar je besedotvorno in s stališča galškega zgodovinskega glasoslovja izključeno.

mi snovnimi pridevniki na *-aēna-* (prim. *ǵʷzataēna-* ‘srebrn’ < pide. **H₂ǵ=yt-ejno-*). V tem primeru bi se dalo zapise z dvojnimi (geminiranim) *n* razložiti kot (notranjelatinsko) grafično sredstvo za ponazoritev samoglasniške dolžine (**-ej-no-* > pkelt. **-ēno-*), kakršno se npr. potrjuje pri teon. *Cernunnos* < **-ū-no-*,³⁰³ vendar bi v takšnem slučaju presenečala zlasti neobičajna doslednost v zapisovalnem uzusu.³⁰⁴ Prav tako notranjekeltsko ni znakov o dejanskem obstoju polnostopenjske različice zložene pripone **-ej-no-*, ki se potrjuje le kot **-ī-no-* < pide. **-i-H₂-no-* tipa lit. *beržynas* ‘brezje’, lat. *dūiūnus* k *dūuus*, stvn. *triweins* ‘lesen’ < **dreu-ī-no-*,³⁰⁵ prim. **brigantīno-* (kimr. *brenhin* ‘kralj’) k **brigant-*, teon. *Baginus* (Delamarre 2007: 37) < **Bāg-īno-*, kimr. *meinin* ‘kamnit’ k *maen* ‘kamen’ (VGKS II: §400, Zimmer 2000: §74) ipd. Soobstoj različnih tipov pripadnostne pripone **(e)j-no-* oz. **-ī-no-* v okviru enega jezikovnega sistema seveda ni izključen (prim. stanje v balto-slovanščini), vendar bi bila zaradi narave starokeltskega jezikovnega gradiva takšna rešitev v sili seveda *ad hoc*.

Druga možnost je, da se v priponi ohranja aglutinat **-es-no-*, izluščen iz pridevniških izpeljav s pripono **-no-* k sigmatskim osnovam tipa lat. *uenēnum* ‘napoj’ < **uēnes-no-*, *aēnus* ‘bakren’ < **aies-no-*, stsaš. *segisna* ‘kosa’ < pgerm. **segis-nō*.³⁰⁶ K asimilaciji podedovanih soglasniških sklopov **sn* v pkelt. **nn* prim. gal. **prennon* gl. *arborem grandem* (*Gloss. Endl.* 2,12) < pide. **k^hres-no-*. V prid tej možnosti etimološke osvežitve zložene pripone pa vsaj notranjekeltsko (še) ni mogoče predvideti prepričljivega modela, po katerem bi utegnili priti do njene osamosvojitve.

4.2.4 Predpanske tvorjenke (Tip Iib)

Nabor keltskih predpon (prefiksov) je dobro poznan in njihova »keltskost«³⁰⁷ prezentna ter povečini nedvoumna, prim. **are-*, **ande-*, **ambi-*, **eri-*, **uer-*, **ate-*, **uo-*, **uχse-*, **dī-*, **eχs-* itd. (prim. Uhlich 2010, Lambert 1995). Strogo gledano je treba govoriti: a) o predponah, ko gre za vezane morfeme tipa **H₁su-*, **dus-*, privativni **η-* ali drugotno predpanske intenzifikatorje kot **ro-* (gl. *uiolentum*, *Gloss. Endl.* 1,11; 1,9),³⁰⁷ **ad-*, **uer-*, **uo-* (?), prim. gal. antr. *Ad-marus*, *Ate-gnatus*, *Uer-cobius*, *Uo-connius* ipd. (gl. KGP: 60–63), b) o predlogih, ko imamo opraviti s prepozicionalnimi, tj. predložno-rekcijskimi zloženkami, prim. galski etn. *Are-morici*, antr. *Ambi-renus* ipd., in c) o preverbih v primeru glagolsko-rekcijskih zloženek, kjer je v izhodišču besedotvorne verige mogoče prepoznavati s preverbom opremljeno glagolsko obliko, prim. galski antr. *Ande-genus*, etn. *Atrebatas* < **ad-treb-* ipd. (prim. KGP: 56–65, Wodtko 2013, prim. Uhlich 2002).

³⁰³ Meid 1956: 284, NWÄI: 458.

³⁰⁴ Pravilo latinskega tipa *littera ~ littera*, pri katerem zlog, dolg po naravi, lahko nadomesti zlog, ki je dolg po stavi, v keltskem sistemu drugod ni bilo identificirano kot tvorbo, zato je tipološko primerljivo pravilo, ki bi pojasnilo stalni zapis ⟨enno⟩ za morebitno etimološko **-ē-no-* v galskem topoformantu, nedokazljivo.

³⁰⁵ Za genezo priponskega zaporedja gl. Hajnal 1994: 100–102.

³⁰⁶ Krahe/Meid 1967: 114–115, Casaretto 2004: 374–5.

³⁰⁷ Gl. Weisgerber 1969: 65, Toorians 2008: 169ss.

Repertoar doslej razpoznanih predlogov/preverbov, produktivnih v toponimiji, je omejen na **are-* ‘pred’, **ambi-* ‘(na)okrog’, **eri-* ‘okrog’, **uo-* ‘pod’, **kom-* ‘skupaj’, morda **ande-* ‘?’ , ter intenzifikatorja **ro-* (prim. hdr. ‘Po-δοῦμα, **Ro-dānu-*) in **uer-* (prim. **Ūer-nemeton*).³⁰⁸ Prisotnost drugih predpon v okviru toponimije je drugotna, saj gre v teh primerih, gledano s stališča nastanka toponima, vselej za deantroponime, prim. *Escingomagus* = **Eχs-kingo-mago-* h galskemu antr. **Eχs-kingo-*, **Adnāma(n)tīā* k antr. **Ad-nāma(n)tos* ipd. Prav tako gre pri toponimih kot *Cantium*, Κάντιον (AcS I: 749–750, PNRB: 300), grajenih na podlagi nekaterih predlogov, dejansko za izobčnoimenske tvorbe, prim. stirs. *céte* ‘zbor’ < **kantj-o-m* (Lambert 1995: 118–119). Tudi toponim *Remetodia* (*Tab. Peut.* VI,5)³⁰⁹ zagotovo ni primer izprislovne izpeljanke tipa *Ambiacum*,³¹⁰ saj gre najverjetneje za izpridevniški samostalnik k **rēm=et-odjō-* oz. **rēm=eto-djō-*. K priponi **-et(o)-*, ki je po vsej verjetnosti služila tudi kot izprislovna pripona z morebitno funkcijo popridevljenja, prim. antr. **Ūer=et(-)o-maros* (Ded patr. οὐρετομαρε[ο]υι, RIG: G–147), k priponi **-(o)djō-* (= kimr. *-eid*, stirs. **(ai)de*), prav tako z jasno razvidno pridevniško funkcijo, pa galska izprislovna pridevnika *andedion* (RIG: L–100,1) < **ande-djō-* ‘spodnji’ in *uxsedia* (Graufesenque 18,2) < **uχse-djō-* ‘zgornji’. Za tovrstno produktivno občnoimensko besedotvorje dalje prim. gal. **karantodjō-* v antr. *Carantodius*, *Carantodia* h **karant-* ‘prijatelj’, stirs. izpridevniški pridevnik *tanaide* ‘fin, tanek’ (k *tanae* ‘tanek’) ipd. (gl. NWÄI: 357ss., Uhlich 2010: 146).

Posebno problematiko interpretacija toponima kot izprislovne tvorjenke predstavlja severnoitalijanski tpn. **Ūeronā* (Οὐήρωνα, *Ptol.* III,1,31). Imenotvorne podstave **uerono-* k predponi/prislovu **uer-* (tako DCC s.v., De Bernardo Stempel 2000: 94) ‘nad’ < pide. **uper-*, ki bi jo takšna etimologizacija implicirala, sicer ni mogoče prepričljivo argumentirati s pomočjo eksterne primerjalnega gradiva, saj v primeru, da gre za izprislovno izpeljanko s pripono **-no-* tipa let. *pêrns* ‘lanski’ (< pide. **per-no-*),

³⁰⁸ Prim. tpn. *Uernemeto* (npr. *It. Ant.* 479,2) ob *Uernemetis* (AcS III: 218), ki v nasprotju z mnenjem, podanim v VGKS II: 12, enako LG: 59, prav zagotovo ne predstavlja tipa lat. *inermis* ‘neborozhen’, *bicornis* ‘ki ima dva rogova/vrhova’ ipd., saj je tvorjenka endocentrična. Glede na latinski kontekst, v katerem je toponim pravilno glosiran kot ‘veliko svetišče’ (»*nomine uernemetis uoluit uocitare uetustas quod fanum ingens lingua gallica refert*«), gre za lat. *abl. loci* mn. Gal. *arepennis* ‘pol jutra’ (mera) < **are-penn-i-* k **penno-* ‘glava’ se ob tpn. *Uernemetis* pogosto omenja kot drugi galski primer tipa lat. *inermis*, a je za razliko od toponima pri občnem imenu takšna razlaga upravičena – točnejša primerjava bi sicer bila z lat. *ēnormis* ‘brezobličjen; velikanski’, saj gre v obeh primerih za prepozicionalno zloženko (gl. Uhlich 1993: 365 v op. 16). K besedotvorju prim. v stari irščini produktiven tip **X-o/ā-* → *su-/dus-/eχs-X-i-/jō-*, npr. *sonairt* ‘močan’ < pkelt. **su-nert-i-*, *dochenéuil* ‘nizkega rodu’ < pkelt. **dus-kenett-i-*, *énirt* ‘šibek’ < pkelt. **eχs-nert-(i)jō-* ipd., gl. GOI: §61, Uhlich 1993: 362–365, Stifter 2013: 109–110.

³⁰⁹ Falileyev 2013a: 112, DCC: 186, Falileyev, Isaac 2006 q.v. Toponim spada v skromno enklavo domnevno keltskih imen severovzhodne Bolgarije (dan. *Orsoja*), kar že *a priori* otežuje njegovo jezikovnogenetsko opredelitev.

³¹⁰ Vprašanje produktivnosti izprislovnih tvorjenk v keltskem imenotvornem sistemu je bilo v literaturi večkrat izpostavljeno, prim. Isaac 2004, *Celtic elements*, s.v. *au-*, *auo-*, DCC *passim*, Falileyev 2013: 113 in *pass.*, Falileyev, Isaac 2006.

prisotnost tematskega samoglasnika ne bi bila pričakovana, prim. tudi gal. **ander-no-* ‘spodnji’ (RIG: L–98, 1a2–3,9) = lat. *infernus* ob gal. *anderon* (RIG: L–100,3). Vendar le pa ni izključeno, da je ob izprislovni osnovi **uer-* vsaj v galskem sistemu obstajala tudi različica z veznim samoglasnikom **uer-o-*, na kar se da posredno sklepati iz gal. pridevnika *ueronadas* (Imn, RIG: L–98, 1b7),³¹¹ pri katerem gre po vsej verjetnosti za kolektivno tvorjenko tipa **andern-ad-* k **ander-no-*,³¹² torej **ueron-ad-* k izprislovnemu pridevniku **uer-o-no-*.

4.2.5 Slovnico tvorjena imena

Zaradi posredne izpričanosti keltskega lastnoimenskega gradiva je nemogoče z gotovostjo razpoznati tip že v keltskem sistemu slovnico izpeljanih toponimov, ki so nastali s spremembo števila v smeri ednina → množina (pluralizacija).³¹³ Ni prepričljivih znakov, da bi se npr. za latinsko obliko hidronima in dehidronimnega toponima *Dubris* (lat. *abl. loci* ed.) skrivala izhodiščna množinska oblika **Dubrās* (tako PNRB: 341), ki bi jo latinski vir zares impliciral. Ob stirs. *dobur* s prvotnejšim pridevniškim pomenom ‘temen; umazan’ in z drugotno posamostaljeno enakozvočno ojevsko osnovo *dobur* v pomenu ‘voda’ = kimr. *dwfr* ‘id.’ < **dubro-*, gal. **dubro-* ‘voda’³¹⁴ kvečjemu kaže na možnost obstoja kolektiva **dubrā* k **dubron* ‘voda’ (ed.). Prav tako latinski *abl. loci* mn. °*briuis* (prim. *Durobriuis*) ali Tmn °*briuas* (prim. *Samarobriuas*, *It. Ant.* 379, 9–10) vključno s francoskima toponimoma *Brives*, *Brèves* < **Brīuās* ne implicira nujno izhodiščnega gal. **Brīuās*, nastalega s pluralizacijo gal. **brīuā* ‘most’, temveč gre lahko prav tako za povsem sekundarne oblike. Zanimivejša sta toponima *Magis* (lat. *abl. loci* mn.), z verjetno latinsko interpretacijo izvirnega kolektiva **Magesā* > **Magia*,³¹⁵ in *Mantala* kot pluralizacija gal. **mantalon* ‘pot’ (prim. *Petro-mantulum*, *Mantalo-magensis*).³¹⁶ V primeru gal. **attega*, ki se kot psevdokeltski topoleksem ohranja v romanski toponimiji (gl. Grzega 2001 s.v. *tegia*), gre nedvomno za abstraktni samostalnik tipa hispelt. *konterbia* (gl. zgoraj) in ne za kolektivno tvorjenko **attegiā* < **attegesā* < **ad=teges-ā* (kljub Lambert 2013: 318).

Možnost systemskega polastnoimenjenja podstavnih antroponimov preko spremembe slovnicega spola v smeri moški spol/(redko) ženski spol → srednji spol ed./mn. (kolektiv), ki ga kot produktivno sredstvo keltskega imenotvornega sistema v gradivu identificira Delamarre (gl. Delamarre 2009, 2012 *passim*), je treba zavrniti kot

³¹¹ *mnas ueronadas* (Rmn, RIG: L–98, 1b7) »femmes ci-dessus, qui sont en haut« (Lambert 1996: 77 = LG: 169, DLG s.v. *ueronados*, NWÄI: 169).

³¹² *andernados* (Rmn, RIG: L–98, 1a9) »du groupe ci-dessous« (Lambert 1996: 75 = LG: 168).

³¹³ Pri deetonimih tipa **Limouicas* (> fr. *Limoges*) gre za romanski model.

³¹⁴ DLG s.v. *dubron*, *dubra*. Galska tpn. **Arganto-dubron* in **Uerno-dubron* celo v slučaju, da gre za eksocentrični zloženci, kažeta na gotovi pomenski premik v smeri substantivizacije tudi v galskem sistemu.

³¹⁵ Neproblematično preko **magehā* > **mageā* > **magiā* kot v gal. *suiorebe* < **suesor-i-bi*, *sioxti* < **se-sog-ti*, *sondios* < **son-de-sos* itd. Prim. kimr. *-fai* < *°*maγia/oh* < *°*magesa/os* (SBCHP: 392).

³¹⁶ GPN: 67–68, DAG: 80, 179, De Bernardo Stempel 1987: 157–158.

tipološko neosmišljeno in v metodološkem smislu nezadovoljivo dokazano (gl. Repanšek 2014c: 207 v op. 65, 2016a: 246). Tovrstni primeri deloma praviloma odražajo konkretizacije podstavnih pridevnikov (tip *Glanon*), posamostaljene prvotne pridevniške eksocentrične zloženske (tip *Andematunnum*, *Condercon*), deloma pa gre za posamostaljene pripadnostne tvorjenke (tip *Luxouium*, *Carantia*).

4.2.6 Zložena imena (Tip IV)

Ker morata v primerih veččlenskih imen etimološkemu preverjanju (razen pri skupini redkih hibridnih imen) zadostiti dva topoleksema, je ta tip imenotvorja vsaj v glavnih obrisih neproblematičen. Prav tako gre nedvomno za najproduktivnejši tip starokeltskega imenotvornega sistema (tudi v antroponimiji), kar ponuja raznovrstno in dragoceno, večkrat pojavljajoče se gradivo. Doslej identificirani tipi dvočlenskih toponimov so determinativne zloženske, sestavljene iz dveh samostalnikov (S–S) ali prilastkovnega (atributivnega) pridevnika in samostalnika (Adj–S). V obeh primerih je repertoar topoleksemov v drugem členu omejen na značilne občnoimenske elemente ^o*brigā*/^o*briχs*, ^o*duron*, ^o*dūnon*, ^o*īālon*, ^o*magos*, ^o*uariā* itd.³¹⁷ Zanimivejše so izštevniške zloženske tipa **Petro-mantalón* (*Petromantulum*), **Tri-le/oukon* (Τρίλευκον), morda **Tri-kornijon* (*Tricornium*), pri katerih gre za v procesu polastnoimenjenja posamostaljene eksocentrične tvorbe.

Ločeno skupino tvorijo dvočlenska imena, ki v prvem členu vsebujejo antroponim ali teonim (npr. **Eχs=kingo-magos*, **Lugu-dūnon* k antr. **Eχs-kingo-* oz. teon. *Lugus*). Teoretično predvidljive so tudi zloženske s pridevniškim deantroponomom v prvem členu, vendar razpoložljivo gradivo ne ponuja nedvomnih primerov te podkategorije (prim. *Autessio-durum*, *Iblio-durum*, če spadata k izgalskima gentilnima imenoma *Autestio* (CIL XII/3462) oz. *Iblio*-).

Sistematika veznih samoglasnikov (tj. samoglasniških izglasij osnov) je za prakeltski sistem v osnovi jasna: **-o-* za tematske (vključujoč **i-o-*) in ženske *ā-* oz. *īā-* osnove, **-i-* za ijevске in **-u-* za ujevске osnove,³¹⁸ vendar je tako v procesu transmisije kot verjetno tudi že keltsko znotrajsistemsko prihajalo do analoških in z glasovnim okoljem oz. naglasnim mestom pogojenih zamenjav, ki pa so praviloma precej lahko razpoznavne. Pojav je seveda mnogo pogostejši v sklopu manj konzervativne antroponimije, vendar je zglede tega procesa mogoče identificirati tudi v sklopu toponimije. Taki so redki primeri z neetimološkim veznim samoglasnikom tipa Λοκό-ριτον, Βουδό-ριγον za **loku-*, **bouđi-* in npr. kompromisna oblika *RATVMACOS* za **ritu-* ‘prehod, brod’ oz. **rāti-* ‘okop’ ipd.

Soglasniške osnove izkazujejo ojevski vezni samoglasnik,³¹⁹ medtem ko v sklopu toponimije arhaizmov z ničtim veznim samoglasnikom (npr. og. *COVAGNI* za **Kouan-*

³¹⁷ Za bolj ali manj izčrpen (a ne v vseh pogledih neproblematičen) nabor gl. še LG: 37–39, Delamarre 2012: 22–27.

³¹⁸ Prim. VGKS II: 2–3, KGP: 90–91, Ziegler 1994: 62–65 in sistematično Sims-Williams 2013, 2015.

³¹⁹ Prim. germ **-a-* v got. *naht-a-*^o, psl. **ne(k)t-o-*^o < pide. **nekstt-o-* ‘noč’ ipd.

po disimilaciji < **kūuŋ*- = sti. *śva*^o s sufiksoidnim ^o*-*gno*- < *-*ġn-o*-)³²⁰ ni mogoče identificirati. Vprašljiva je interpretacija prvega člena v tpn. *Lopo-dunum*, morda *Lopo-sagion* (AcS II: 286), ki se ju običajno razlaga v sklopu jezikovnogogenetsko mešanih, tj. hibridnih dvočlenskih imen tipa Cp[Pr_{antr}-S₂] z nekeltskim antroponimom v prvem delu (prim. DCC: 151). V prvem členu toponima bi se sicer lahko ohranjala tudi zgodnja tematizacija pide./pkelt. **loku*- 'jezero', torej pide./pkelt. **loku-o*- > **lok^o*- > gal. **lopo*- (podobno že Bichlmeier 2009a: 262). Obstoj občnoimenske ujevske osnove **loku*- v galskem sistemu je nesporen, prim. Λοκόριτων (*Ptol.* II,11,14) < **Loku-ritu*-, morda *Sege-loci* (*It. Ant.* 375,4) za **Sege-locu*- (prim. *Sege-duno*, *Not. Dign.* 60,33, < **Sege*-, gl. LHEB: 645, PNRB: 453) in tpn. *Pennelocos* (*It. Ant.* 351,7), ki ga je kot *lectio difficilior* ob dvojničnem *Pennolocus* (*Rav.* IV,26) mogoče interpretirati kot dvobesedno zvezo **penne lokōs* v pomenu 'na glavi/zgornjem koncu jezera' k *penne* kot Med k **penno*- 'glava' in *locos* = **lok-ōs* < **lok-ou-s*³²¹ kot Red k **loku*-.³²² Ob tem se glede na domnevno galski toponim **Are-lapā* (Bichlmeier 2009a), rekonstruiran na podlagi antičnih zapisov *Arlape* (*It. Ant.* 234,3, 248,5), *Arlape* (*Not. dig. occ.* 34,34; 34,42), *Arlate* (*Tab. Peut.* IV,5), Ἀρελάτι (*Ptol.* II,13,3),³²³ postavlja vprašanje, ali je v okviru enega in istega sistema ekonomično računati z obstojem tako krepkosklonskega **loku*- kot njegove zgoraj predlagane tematizacije v **lopo*- in stranskosklonskega **laku*-, s prav tako zgodnjo tematizacijo v **lapā*. Pri razpadu sklanjatvenega vzorca, ki bi ga takšen nabor oblik predpostavljala, običajno namreč prihaja do spremljajoče pomenske diferenciacije novih leksemov, prim. stirs. *iath* 'zemlja, dežela' proti *ith* 'zrnje' < pide. **péit-u*- ~ **pit-ú*-³²⁴ ali stirs. *cruth* (Red *crotho*) 'oblika' proti *creth* (Red *cretho*) 'umetnost' < zgirs. **kruđuh* (< pide. **k^uŋ-tú*-), Red **kređōh* (< **k^uŋ-tou-s*).³²⁵ V stirs. *loch*, Red *locho*³²⁶ se potrjuje prvotni akrostatični naglasno-prevojni tip samostalnika pide. **lók-u*- (s.) s preoblikovanim stranskosklonskim **lék-u-s* → **l^ok-éu*- (enako že Matasović 2009: 243) > popide. **lak-éu*-, od koder je lahko prišlo do posplošitve ene ali druge prevojne stopnje v novitem sklanjatvenem vzorcu **lok-u*-/**lok-ey*- oz. **lak-u*-/**lak-ey*-. Lat. *lacus* 'jezero' < pide. **lo/aku*- (glede pide. **o* proti lat. *a* prim. *mare* 'morje' <

³²⁰ Gl. Ziegler 1994: 156, 2003: 293, AiGr II/1: §§22–23, 25, Lindner 2011: §80. Glede patronimične oz. hipokoristične pripone *-*gno*- gl. Russell 2013.

³²¹ GOI: §311, DCC: 181, prim. Klingensmitt 1992: 106, ACPN: 98.

³²² Interpretativno nepregledni so toponimi *Eborolacum* (gl. DCC: 117, De Bernardo Stempel 2013a: 68 k etn. *Eburolaci*), *Lacobriga* in *Mediolacus* (gl. AcS II: 117, DCC: 140).

³²³ Obliko, kot jo beleži Ptolemaj, in zabeležbo toponima v *Tabuli Peutingeriani* je mogoče z gotovostjo oceniti kot napaki pri prepisu (oz. gre za v procesu transmisije nastali geografski prenos dejanskega galskega tpn. *Arelate*), in sicer na podlagi kontinuanta v nemškem hdr. *Erlach* (832: *Erlafa*, gl. Wiesinger 1990: 283–284) = **Ērlaffa* ← **Er^olapelā*. Za sinkopo prim. *Ar^omorica* ob nesinkopirani različici hrn. *Aremorica* (Pokorny 1936: 326).

³²⁴ McCone 1991: 3–4, 1994: §18.1, Irslinger 2002: 165–166, vendar prim. Malzahn 2011: < **p[e]i-tu(o)*- (tj. vrddhi k **pitú*-), kar je sicer manj prepričljivo.

³²⁵ McManus 1983: 47 z op. 61, McCone 1994: §18.2, Irslinger 2002: 78, 93–94, 142.

³²⁶ Ob dvojničnem *lach* negotove starosti, toda prim. stirs. *lachu* 'raca', če iz **lak-u-on*- k **lak-u-ó*- (tako Bichlmeier 2009a: 259).

pide. *mori), psl. *loky, Red *lokъye* 'lokev' < *lo/akū-, *-ūy- in pgerm. *lagu- (stnord. *lǫgr* 'mokrota, voda, morje', stang. *lagu* 'id.') < *lo/ak-ú- so za ugotavljanje izhodiščne prevojnje stopnje dvoumni. V galskem *loku- ~ *lopo- ~ *lapā se torej prvotne alomorfijske zagotovo ne sme prepoznavati kot žive, pač pa se ta petrificirana verjetno ohranja v zgodnji tematizaciji stranskosklonskega *lak-u-ó- 'ki je v zvezi z *loku-'³²⁷ tipa pide. *ud=r-ó-³²⁸ 'aquaticus' k *uod-r/n- 'voda', od koder je bil tvorjen tudi kolektiv *lak-u-ā. Če se v elementu *lopo- zares ohranja galski topoleksem, bi bilo torej v njem mogoče prepoznati le zgodaj nastalo kontekstualno pogojeno zaporedje *loky-o-, in sicer v zloženki pred soglasniškimi vzglasjem drugega člana kot (morda analoško) dvojnico k običajnemu *loku-.

³²⁷ Pomenski premik je ob besedotvorno funkcionalni tematizaciji lahko ničti oz. se razvije v smeri posesivizacije, medtem ko zgolj strukturalna tematizacija pomenskega premika ne povzroči (prim. psl. *der-u-o- za *deru- ipd.).

³²⁸ Najsi bo s preprosto tematizacijo osnove *ued-r/n- ali preko tematske pridevniške izpeljave k Med *ud-ér 'v vodi' (tip pide. *H₂us-s-ér 'ob jutranji zarji', *d^hg^h-m-ér 'na zemlji' ipd.).

5 Romansko-slovansko substitucijsko glasoslovje

5.1 Teoretična izhodišča

5.1.1 Substitucijsko (nadomestno) glasoslovje je sklop pravil, ki urejajo prevzemanje (integracijo) jezikovnih elementov iz izhodiščnega v ciljni jezikovni sistem.³²⁹ Prevzeti element iz izhodiščnega sistema v ciljni sistem predstavlja tujo predlogo oz. **integrat**, medtem ko je njegova nova, v ciljni sistem preko substitucije integrirana podoba **substitut**. Pri tem procesu je treba upoštevati naslednja teoretična načela:

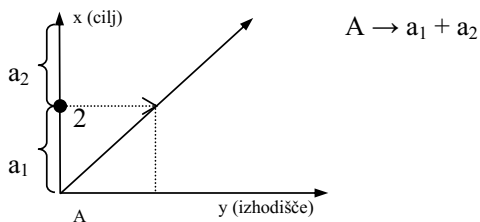
- a) Substitucijsko glasoslovje ureja razmerje med izhodiščno obliko (integratom) in ciljno obliko (substitutom) izključno na glasoslovni ravnini, ne pa tudi v oblikotvorju.
- b) Substitucija (nadomeščanje) poteka v sklopu prevedbe in integracije glasovne prvine, tj. *fonetične* realizacije fonema³³⁰ oz. nadsegmentne prvine izhodiščnega sistema (npr. naglasnega mesta ipd.) v *fonem* oz. nadsegmentno prvino ciljnega sistema.
- c) Prevzem zaporedja segmenta/segmentov iz izhodiščnega v ciljni sistem na neki točki razvoja teh sistemov se definira kot **substitucijski moment**.
- č) Segmenti izhodiščnega sistema, ki so v substitucijskem momentu ciljnemu sistemu tuji, so substituirani po **načelu najbližjega substituta** (tj. tistega fonema oz. nadsegmentne prvine ciljnega jezika, ki je fonetični realizaciji fonema oz. nadsegmentne prvine izhodiščne tuje predloge v glasovnem sistemu ciljnega jezika najbližje).
- d) Substitucije ciljnemu sistemu tujih oziroma manjkajočih segmentov izhodiščnega sistema so na vsaki točki razvoja ciljnega sistema regularne in s tem dosledne ter posledično predvidljive glasovne zamenjave.
- e) Substitucija lahko deluje med jezikovnimi sistemi, ki so v medsebojnem abstraktnem (hierarhično enakopravnem) ali superstratno-substratnem (hierarhično neenakopravnem) odnosu.

³²⁹ Sem niso vključeni rezultati medsistemskega kalkiranja (dobesednega prevajanja) imen kot npr. *Ad fornulos* → *Peč*, *Ad pirum* → *Hrušica* (1253: »*nemus quod uulgiter pirpoumerwalt nuncupatur*«), *Argentaria* → *Srebrenica*, *Aqua nigra* → *Tamnava* itd. (Kos 1950: 247, Loma 1991: 122, Furlan 2002: 33, Šimunović 2013: 149). Za isti pojav iz območja latinsko-keltskega jezikovnega stika prim. **Kondatis*, *-e* → *Confluentes*, **Brīūā(s)* → *Pontibus* (PNRB, *passim*, Delamarre 2004, *sub* 1).

³³⁰ Glede dejstva, da pri integraciji *glasu* (ali nadsegmentne prvine) izhodiščnega sistema v sistem ciljnega jezika prihaja do substitucije na zgolj fonetični in ne prvotno na fonološki ravni, prim. integracijo starofurlanskih fonetično dolgih samoglasnikov pred zvenečimi zaporniki/zlitniki v slovanske fonemske dolžine: **Čiūēdāde* > **Čiūēdādā* → slov. **Čьуьддѣ*.

- f) Sistematika glasovnih substitucij se spreminja linearno, in sicer v skladu z linearnim razvojem izhodiščnega in ciljnega sistema.
- g) Po **principu glasovne oz. oblikotvorne preнове**³³¹ substituta, do katere lahko pride ob vzdrževani konfrontaciji substituta v ciljnem sistemu z mlajšimi razvojnimi stopnjami vira v adstratnem izhodišču, starejše rezultate substitucijskih procesov (v tem primeru tudi oblikotvornih) lahko prekrijejo mlajši.³³²
- h) Glasovna substitucija izhodiščne oblike in ciljnega sistema je horizontalni presek skozi linearni razvoj izhodiščnega in ciljnega sistema, zato jo je vedno treba opredeliti glede na njeno relativnokronološko vrednost v odnosu do vsakega od sistemov, vpletenih v substitucijski proces.³³³
- i) Slednje omogoča izris združene relativne kronologije glasovnega razvoja izhodiščnega in ciljnega sistema. Pri tem je mogoče predvideti tri osnovne tipe razmerij:

I Po izvršeni glasovni spremembi A izhodiščnega sistema y v ciljnem sistemu x pride do glasovne spremembe (2). Substitut a_1 se pri tem v ciljnem sistemu zamenja s substitutom a_2 ,

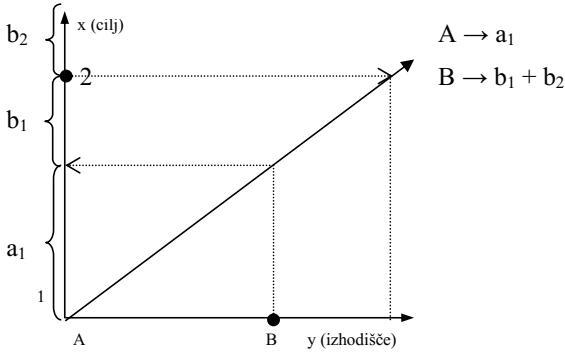

³³¹ Koncept je povzet po Schramm 1981: 59–67, zlasti s. 64, kjer se za princip glasovne/oblikotvorne preнове uvaja izraz »Rückanlehnung«.

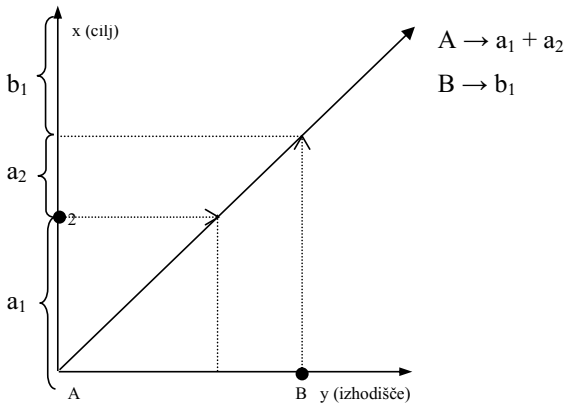
³³² Prim. hrv. starejše *Lapkat* proti mlajšemu *Vrgada* za ant. (*Insula*) *Rubricata* ipd. (Skok 1950: 140–141, Tekavčič 1976: 51).

³³³ Poučen zgled pomembnosti razumevanja kombinatorike linearne, tj. znotrajsistemske, relativne kronologije glasovnih sprememb v odnosu do horizontalne, medsistemske ponuja v imenoslovni literaturi večkrat izpostavljena interpretacija razmerja med bavarskonemškima hidronimoma *Möll* proti *Mallnitz*. Neupravičeno na podlagi hdr. *Möll* (sln. *Mela* pri Špitalu na Dravi) Kranz-mayer (1956: 37) predpostavlja keltsko **molV-* in izpeljanko **mol-īna* 'gorski potok' oz. podobno, in sicer zlasti zaradi domnevno ohranjenega kratkega **o* za predpostavljeno pido. **o*. Ta naj bi bil v bavarsčino prevzet brez slovanskega posredništva, medtem ko bi ojk. *Mallnitz* preko slov. **Malnīca* kazal na »ilirski« *a* < pido. **o* (razlago kot verjetno privzema tudi Bezlaj 1969: 22 = ZJS I: 391). Ker se tako v hdr. *Möll* (sln. hdr. *Mela* je substitut nemške podobe imena po prehodu /ō/ > /e/, prim. nem. *Dellach* ~ *Döllach* < **Dölj-* < **Dolj-* ← slov. **Dolaxъ*) kot ojk. *Mallnitz* zelo jasno ohranja isto slovansko izhodišče **molbna* '?' (naj si bo slovansko tudi po etimološkem kriteriju ali le kot integrat substratnega zaporedja **mal-inV-* oz. **mali-nV-*, prim. ESSZI: 268–269), je enostavnejša in prepričljivejša rešitev predpostavitev dveh kronološko ločenih integracij slovanskega hdr. **Malinā* oz. iz njega tvorjene manjšalne oblike **Malin-īcā* v bavarsko nemščino, in sicer 1. slov. **Malinīcā* → stbav. **Malinītsa* > **Mālinīts* > **Mālnīts* > *Malnīts* (Mallnitz) in 2. slov. **Malinā* > **Molbna* → stbav. **Molina* > **Mōlina* > **Mōln* > *Möll*. Podobno ugotavlja že Pohl 2010: 201–202.

II Do glasovne spremembe B v izhodiščnem sistemu y pride pred glasovno spremembo (2) v ciljnem sistemu x . Substitut a_1 se pri tem zamenja s substitutom b_1 , nato v času stanja po glasovni spremembi B izhodiščnega sistema y ob nastopu glasovne spremembe (2) v ciljnem sistemu x velja $B \rightarrow b_1 + b_2$ kakor pod I.

III Do glasovne spremembe (2) v ciljnem sistemu x pride pred glasovno spremembo B v izhodiščnem sistemu y . Pri tem do nastopa glasovne spremembe B v izhodiščnem sistemu y velja $A \rightarrow a_1 + a_2$ (kot pod I). Substitut a_2 v ciljnem sistemu x se po nastopu glasovne spremembe B v izhodiščnem sistemu y zamenja s substitutom a_2 .

5.1.2 Stratigrafija slovanskih substitutov predslovanskih lastnoimenskih predlog, tj. njihova časovna in prostorska razporeditev, mora upoštevati tako **regionalno diferenciacijo** (gl. 1.2.1) kot **časovno stratifikacijo** (gl. 1.2.2) vpletenih jezikovnih sistemov. Pri tem ni pomembno, ali gre pri prehodu imena iz izhodiščnega v ciljni sistem za posredovanje elementa, ki tudi v etimološkem smislu, torej jezikovnogenetsko gledano,

pripada izhodiščnemu sistemu, oziroma le za jezikovni filter (jezikovni sistem v vlogi posrednika), preko katerega je šel jezikovnogenetsko gledano starejši, že v odnosu do izhodiščnega sistema substratni element. V obeh primerih je namreč s stališča ciljnega sistema (v našem primeru slovanščine) zadnja možna (tj. od najstarejše ohranjene relevantne podobe substituta časovno kolikor je mogoče oddaljena) točka rekonstrukcije prvotne podobe imena prav njegova podoba v času substitucijskega momenta; v tem procesu pa sta udeležena le izhodišče oz. posrednik (v našem primeru romanski sistem) in ciljni sistem.

5.1.2.1 Regionalna diferenciacija

Jezikovni sistem, ki je na kasnejšem slovenskem etničnem ozemlju (enako velja za celotno južnoslovansko jezikovno ozemlje) preko jugozahodnega slovanskega naseljenega vala preplasil in asimiliral lastnoimenski areal romanskih in predromanskih sistemov, je glede na jezikovna dejstva, iz katerih se posredno lahko sklepa prav preko med(jezikovno)sistemske interference (z drugimi besedami preko substitucij kot posledice asimilacije jezikovnega tkiva substratne plasti v superstrat), treba označiti kot sistem s praslovansko podlago, ki ga še po ustalitvi na jugovzhodnem alpskem prostoru v celoti dosežejo splošno- oz. panslovanske glasovne spremembe (tj. v časovnem razponu od 6. do začetka 9. stoletja). Relevantna razvojna stopnja se pogosto opredeljuje kot alpskoslovanski sistem, vendar je vsaj v jezikovnogenetskem smislu tovrstna opredelitev neustrezna prav zaradi odsotnosti za alpsko slovanščino že specifičnih glasovnih sprememb v obdobju prevzemanja najstarejše plasti substratnih imen (v enaki meri neupravičena bi bila na primer raba izraza primorskoslovansko za jezikovni sistem, v katerem so se izoblikovali substituti substratnih predlog ob vzhodni jadranski obali ipd.). Takšna oznaka je lahko uporabna le v smislu geografske opredelitve, ki pa seveda ne predstavlja ustreznega jezikovnogenetskega kriterija. Pri navajanju rekonstrukcij slovanskih substitutov substratnih predlog bo zato v nadaljevanju rabljena nevtralna oznaka slovansko, in sicer v pomenu »popraslovansko splošnoslovansko«.³³⁴

Romanski jezikovni prostor, ki ga na območju jugovzhodne Evrope (tj. na ozemlju rimskih provinc Italije na eni in Norika, Panonije ter Ilirika na drugi strani), preplasti slovanščina, zaobsega oba do tistega časa že jasno izoblikovana romanska makroareala

³³⁴ V rekonstrukcijah prvotnih slovanskih substitutov neslovanskih predlog, ki torej predstavljajo naglasno stanje pred poznopraslovanskimi naglasnimi spremembami (tj. zlasti pomik starega cirkumfleksa z naglašene kračine na sledeči zlog naglasne enote po Dybojevem zakonu in nevtralizacija tonemov v fonološko nenaglašeni zlogih), se bodo na naglašenem zlogu zapisovala naglasna znamenja prabaltoslovanskega tipa, tj. cirkumfleks (*~) na dolžini (*~̄ oz. *~̄R) oz. kračini (*~̄) in akut (*') na dolžini (*~̄' oz. *~̄'R). V popraslovanskih splošnoslovanskih kontinuantih (in po uzusu tudi v tradicionalnih t. i. klasičnih praslovanskih rekonstrukcijah) jim v tem vrstnem redu ustrežata (pra)slovanski stari cirkumfleks na dolžini (*~) oz. kračini (*~) in (pra)slovanski stari akut (*~) na dolžini (tem se pridružujeta še novi akut na dolžini (*~') in novi akut na kračini (*~')). Dodatni uporabljeni naglasni znamenji sta še popraslovanski nesplošnoslovanski novi cirkumfleks (*~^) in čakavski novi akut (~). Rekonstrukcijam tipa ***Sâuā*, ki ne predstavljajo realnega stanja, saj odražajo stanje pred naglasnim pomikom in hkrati potek cirkumfleksnega tona, kakršen se je izoblikoval šele po tem procesu, se zavestno izogiba.

– zahodno romanščino (na stičnem ozemlju s slovanščino predvsem alpsko romanščino oz., natančneje, narečno ploskev, na kateri se izoblikuje furlanski sistem) in vzhodno romanščino, ki jo družijo zlasti odsotnost zahodnoromanskih inovacij, torej skupni arhaizmi in ne skupne inovacije (v geografskem smislu gre za »balkansko« romanščino, ki zaobsega dalmatščino, istriotščino, romunščino ter posredne jezikovne ostanke, kot so albanski latinizmi, grški latinizmi in rekonstrukti izhodišč slovanskim substitutom). Prehodno območje med obema arealoma poteka tudi preko kasnejšega slovenskega jezikovnega ozemlja. Meja, ki na tem območju ločuje zahodno romanščino z zgodnjim, pred prihodom Slovanov že zaključenim (prim. Kranzmayer 1939: 203) ozvenečenjem (sonorizacijo) zapornikov [+ son.] kot posledico šibitve (lenizacije) in palatalizacijo *k, *g³³⁵ [+ pal.] od vzhodnoromanskega, v tem oziru konzervativnejšega romanskega prostora z odsotnostjo omenjenih izofon, sledi naravni razmejivni prostora, na katerem so se zaustavljale zahodnoromanske glasovne spremembe (inovacije),³³⁶ tj. na severu ob Karnijskih Alpah, na vzhodu v smeri od severa proti jugu ob Julijskih Alpah do Solkana. Natančnejšo razmejitev na tem delu prehodnega območja uspešno zarisuje zračna črta, ki poteka od današnjega Solkana proti severu v smeri Beljaka:³³⁷ *Čiuidádu [+ son., + pal.],³³⁸ *Taruiž/žiu [+ son.], *Kabarídu [+ son.], *Siližídu [+ son., + pal.], *Aguléju [+ son.], *Mū_iglā [+ son.] **proti** *Biláku [- son.], *Gīlā [- pal.], *Kelēja [- pal.], *Silikánu [- son.], *Bataju [- son.], *Tirgīstu [- son., - pal.], *Kāpru [- son.], *Lungátiku [- son.].

Nepoveden v tem oziru je tpn. *Ū_idinu, ki kaže na rom. *Ūdi_ienu, saj lahko antični zapisi tipa *Utinum* glede na najstarejši ohranjeni zapis *Udene* (DTFT: 943) predstavljajo tudi poznejšo, hiperkorektno latinizacijo. To seveda ni nujno in lahko kljub kronološkemu sosledju obeh najstarejših zapisov velja tudi obratno.

Prisotnost zaporedja *-nd-* proti antičnemu *-nt-* v predсловanskem (kljub Torkar 2012: 698–699) tpn. *Atrant- < *Atr-ant- (?)³³⁹ v okviru vzhodnoromanskega jezikov-

³³⁵ Odsotnost zahodnoromanske palatalizacije mehkonebnikov v položaju pred prednjim *æ < *a je v tem oziru povsem irelevanten kriterij, saj gre tu za mlajši val romanskih palatalizacij (gl. zlasti Finco 2009, prim. Grad 1958b). Prav tako nepovezana s starejšim valom zahodnoromanskih palatalizacij je mlajša palatalizacija v jezikovnogenetsko gledano sicer vzhodnoromanski veljotski dalmatščini in romunščini (v obeh primerih je palatalizacija omejena le na za palatalizacijo najbolj ugodno glasovno okolje), saj v starejših slovansko-romanskih substitucijah, tj. v času, ko je na zahodnoromanskem arealu prišlo že do asibilacije palataliziranih mehkonebnikov, ta glasovnorazvojni proces ni pustil sledi (prim. Skok 1926: 409).

³³⁶ Zmotno meni Bezljaj 1969: 25 (= ZJS I: 393), da gre pri odsotnosti oz. prisotnosti izkazane šibitve v slovanskih substitutih romanskih predlog le za kronološko dejstvo.

³³⁷ Gl. predvsem Grad 1958a (zlasti ss. 37–40; podobno, a manj točno že Šturm 1928: 23, Kranzmayer 1939: 211), prim. tudi Šega 1998: 67, Furlan 2002: 33, Šekli 2009: 145–146.

³³⁸ Fonetični simboli *č, *ž, *š, *š označujejo slovanske trdonebne (palatalne) foneme, ki so iz praslovanskih mehkonebnikov (velarov) in *s, *z nastali po palatalizaciji in/oz. jotaciji. Njihovo trdonebnost (palatalnost) se z dodatnim znakom mehkosti nad strešico označuje tako v rekonstrukcijah slovanskih substitutov kot romanskih predlog. Pri klasičnih praslovanskih rekonstrukcijah se v skladu z ustaljenim uzusom uporablja zapis enakih fonemov kot *č, *ž, *š, *ž.

³³⁹ V virih zabeležena imenovalniška oblika *Atrans* je tako kot Καρνοῦς (*Ptol.* II,14,3) za ant. *Carnuntum* neorganska.

nega filtra ni moteča, saj ne izkazuje šibitve, temveč asimilacijo po zvonečnosti, ki je sporadičen in tako medjezikovnosistemsko izpričan pojav, pri čemer seveda ni nujno, da je do ozvenečenja prišlo šele v romanskem sistemu. Zapisi s šibitvijo *-tr-* > *-dr-* (prim. Ramovš 1923: 54 = ZD II: 87, Skok 1934: 203) glede na vire, v katerih se pojavljajo (*Adrante*, *Tab. Peut.* IV,2, *Hadrante*, *It. Burdig.* 560,9), lahko teoretično kažejo tudi na zahodnoromanski vpliv, do katerega bi utegnili priti v transmisiji, in ne nujno na starejše stanje **Adrant-* z morebitnim drugotnim prehodom **(-)dr-* > **(-)tr-*.

Na jugozahodnem delu kasnejšega slovenskega jezikovnega ozemlja je za čas začetka interakcije slovanskega z romanskim jezikovnim sistemom treba računati z zahodnoromansko preplastitvijo vzhodnoromanskega areala, ki v tem času v obalnem pasu v smeri od juga proti severu sega vsaj še do Kopra,³⁴⁰ v starejšem času pa zagotovo dalj na sever (slednje je med drugim jasno razvidno iz slovanske substitucije ant. toponima *Tergeste*, v kateri se ohranja še substitucijski odraz starejšega, vzhodnoromanskega glasovnega razvoja). Gre torej za prehodno jezikovno območje, ki je nastalo na podlagi preplastitve starejšega z mlajšim sistemom. Iz najstarejše plasti substratnih imen v slovenskem zemljepisnoimenskem fondu ni razvidno, do kod se je v času zgodnje interakcije s slovansčino v klinastem pasu Solkan–Logatec/Longatico–Trsat/Tarsatica v notranjost zajedala zahodnoromanska preplastitev, vsekakor pa ta ni segala vzhodneje od črte Trsat–Logatec.

S stališča starejše faze romansko-slovanskih odnosov na širšem prostoru vzhodnoromanskega makroareala je ob njenem osrednjem delu (t. i. *area Danubiana* z današnjo romunščino, gl. Solta 1980: 170), ki izkazuje tipično balkanskoromanski samoglasniški sistem in se ga smatra za center nekaterih vzhodnoromanskih inovacij (prim. Solta *op. cit.*, 144ss.), treba prepoznati vsaj še dve ločeni enoti,³⁴¹ tj. zahodni, priobalni pas (*area Dalmatica*) s konzervativnim, statičnim vzhodnoromanskim soglasniškim in samoglasniškim sistemom osrednezahodnoromanskega tipa (tj. s štiristopenjskim sistemom v meh-konebniški samoglasniški vrsti in izvršeno podaljšavo samoglasnikov v odprtem zlogu), ter območje *Romanie submerse* na vzhodnoalpskem prostoru.³⁴² Slednje enoto je morda treba obravnavati v kontekstu širšega areala, ki je v loku potekal od (jugo)zahodnega dela Panonije (večji del kasnejšega slovenskega ozemlja), vključno z južnim noriškim delom preko zahodne Panonije v predalpski svet severnega Norika. V nasprotju z vzhodno romanščino priobalnega pasu (kasnejša dalmatščina in istriotščina) in alpsko zahodno

³⁴⁰ Istrski tpn. *Pičan*, ki se običajno navaja med glasovnimi arhaizmi v soglasniškem sistemu kasneje sicer venetizirane istrske romanščine (prim. Grad 1958a: 38), nima informativne vrednosti, saj je romanska predloga za njegov nastanek po vsej verjetnosti **Pēcina* < **-tj-* in ne **Petena* (prim. Šimunović 2005: 52; Kranzmayer 1939: 206 neupravičeno računa z izhodiščem **Pēlina*).

³⁴¹ Kranzmayer (*op. cit.*, s. 199, 207ss.) na podlagi domnevnega romanskega prehoda **k-* > **χ-* na območju vzhodne romanščine identificira še t. i. severovzhodno romansko plast. Mnenje ni prepričljivo, saj temelji na zmotni predpostavki, da je do starovisokonemškega prehoda **k* > *kχ* prišlo v sklopu prve ne pa šele druge etape (okoli 750 n. št.) v premiku starovisokonemških zapornikov.

³⁴² Šturm (1927: 47 in *pass.*) za ta del vzhodne romanščine uveljavlja izraz »kelto-romansko območje«, ki je ustrezen le, če se ga rabi v zgodovinsko-geografskem smislu in brez vsakršnih implikacij za dejansko jezikovno situacijo.

	+ 12 stopinj	13 ³⁰	14	14 ³⁰	15	15 ³⁰	16
+ 46 ³⁰ stopinj		*Biľaku	*Kŭřĩľ(au)ju *Magľ'ľařu	*Álbantā *Drāŭā →	*Rābāř		*Kŭrk(ur)ā
	*Drāŭā → *Gĩľā →	*Drāŭā → *Gĩľā →	*Kŭrk(ur)ā *Gĩľā *Drāŭā →	*Trānd- →	*Drāŭā →	*Drāŭā ↓ *(Ad)Přĩľju	
46	*Gĩľmŭjnu *Tŭru (?) *Bĩrgŭjnu *Artŕnu *Čũĩđĩđdu *Ŭĩ,đĩnu	*Tarb'ũř'žũ *Bĩľcu *Kabarrđdu *Sĩľřřđdu *Tu/ĩľmŭjnu *RVnčũjnu	*Bŕľdu *Kāřnu *Kŭřkurā *Sāŭā →	*Sāŭā →	*Sāŭā ↓	*Drāŭā → *Sũntuā ↓	*Drāŭā →
	*Agulŕju	*Kŭrmŭjnu *Tĩrgĩřtu *Mũ,glā	*Lungāřku →				
45 ³⁰		*Sũľčā ←	*Sĩľľkānu → *Bataŭja (?) *Kāpru	*Kŭrk(ur)ā *Kŭľpā →	*Kŭrk(ur)ā *Sāŭā → *Kŭľpā →	*Sũntuā *Kŭrk(ur)ā *Sāŭā → *Kŭľpā →	*Sāŭā ↓ *Kŭľpā →
44	*Sunčā						*Kŭľpā

romanščino, ki s slovanščino vstopita v adstratni odnos, kar posledično omogoča zunanje preverjanje rekonstrukcij substitucijskih procesov, je o jezikovnih dejstvih romanskega idioma (oz. večih romanskih idiomov) na opredeljenem pasu mogoče sklepati le posredno, in sicer kot na skupek vzrokov za motnje v nadomestnem glasoslovju pri slovanski integraciji substratnih imen skozi romanski filter. Ker je torej romansko posredništvo na predpostavljene severnem podaljšku vzhodnoromanskega makroareala le suponirano in praviloma rekonstruirano izključno na podlagi slovanskih (in deloma bavarskonemških) kontinuantov, ga je vključno z rekonstrukcijami treba razumeti le kot teoretično možni jezikovnosistemski filter (o tem nadrobneje v razdelku 5.2.2.4.).

Z metodološkega vidika se pri rekonstrukcijah zahtevajo postopne projekcije od popraslovanske splošnoslovanske podobe imena po poteku vseh splošnoslovanskih inovacij, kot so palatalizacija mehkonebnikov (velarov), monoftongizacija, preglas, jotacija, prehod $*a > *o$ in $*\bar{u}_1 > *y$, nastanek nosnih samoglasnikov, splošnoslovanske naglasne inovacije ipd., do izhodišča, ki bo v primeru romanskega posredovanja praviloma romanska podoba substratnega (naj si bo etimološko romanskega ali predromanskega) imena. Le pravilna rekonstrukcija substitucijskega momenta, tj. prehod zaporedja segmentov iz izhodiščnega v ciljni sistem po pravilih, kakor so bila ta predeterminirana s konkretnim sinhronim stanjem v njihovih fonemskih sistemih, lahko odkriva posamezna jezikovna dejstva o sistemih v interakciji.

5.1.2.2 Časovna stratifikacija

Razlikovanje med imeni substratnega in adstratnega izvora (prim. Snoj 2002: 41–42) je v neposredni zvezi z medsebojnim hierarhičnim odnosom med sistemoma v času izposoje jezikovnega tkiva. Ko ciljni sistem sčasoma v celoti asimilira, tj. preplasti izhodiščni jezikovni sistem, se ta preko jezikovnih elementov (enako velja za lastnoimensko kot občnoimensko gradivo), ki jih je posredoval ciljnemu sistemu, vključi v substratno plast dominantnega sistema. Če do preplastitve ne pride, stopi izhodiščni sistem s ciljnim v adstratno razmerje, pri čemer oba sistema soobstajata. Razlikovanje med substratnim in adstratnim v fondu ciljnega jezika torej ne more biti pogojeno s starostjo izposoje, saj časovni dejavnik lahko napove le relativni čas izposoje (npr. da je tuj jezikovni element postal del fonda ciljnega sistema zgodaj oziroma pozneje), ne pove pa ničesar o dejanskem medsebojnem razmerju sistemov v substitucijskem momentu. Iz tega sledi, da je delitev na gradivo substratnega oz. adstratnega izvora v neavtohtonem delu fonda ciljnega jezika dejansko stvar regionalne diferenciacije izhodišča (o slednjem gl. pod točko 2.1) in ni pogojena s kronologijo. O stratifikaciji časovnih plasti je pri substituciji torej smiselno govoriti le v primeru adstratnega odnosa med izhodiščnim in ciljnim sistemom. Tu je glede na starost substituta mogoče predvideti tri izhodišča:

- a) Ime je na neki točki razvoja oblike v izhodiščnem sistemu zgodaj integrirano v ciljni sistem, pri čemer se od časa substitucijskega momenta nemoteno vzporedno razvija v ciljnem in izhodiščnem sistemu (tip $*\check{C}\check{i}uid\acute{a}du (> *C\check{b}ub\acute{d}\acute{a}d\check{b} > \dots) \leftarrow$ rom. $*\check{C}\check{i}uid\acute{a}de > *C\check{i}uid\acute{a}d >$ nar. furl. *Sivid\acute{a}t*).

- b₁) Ime je integrirano zgodaj, vendar ob stalni konfrontaciji z razvojem imena v adstratnem sistemu (ne nujno identičnem s prvotnim izhodiščnim) pride do prenove imena v ciljnem sistemu, tj. do naslonitve na sodobnejšo adstratno podobo imena. Verjetnost, da bo prišlo do prenove substituta preko naslonitve na sodobnejšo podobo adstratne predloge, je odvisna od stopnje stika med sistemoma v adstratnem razmerju. Zanesljiva identifikacija tovrstnih primerov je sicer mogoča le, če obstaja starejše gradivo, ki ob primerjavi s sodobnim kaže na moteno kontinuiteto v razvoju imena v ciljnem sistemu.
- b₂) Ime je integrirano zgodaj, vendar ob stalni konfrontaciji z razvojem imena v adstratnem sistemu (ne nujno identičnim s prvotnim izhodiščnim) pride do zamenjave imena v ciljnem sistemu (pri tem se starejša različica praviloma ohranja ob mlajši). Pride torej do ponovnega prevzema imena iz mlajše adstratne predloge (tip **Agulěju* (> **Ogblějъ* > ...) ← rom. **Agolěia* † it. knj. *Aquileia* → nar. sln. *Akvileja*, **Kurkuru* (> **Kьrkьrbъ* > ...) ← rom. **Kórkura* † rom. **Kórk'ula* (> ben. *Curzola*) → hrv. *Korčula*).
- c) Ime je v ciljni sistem prvič integrirano pozno, tj. na poznejši točki razvoja imena v izhodiščnem sistemu.

Težavno pri tem je razlikovanje med možnostma *c* in *b*₁, saj so glasovne (in oblikovne) prenove starejših substitutov prepoznavne le po mlajših glasovnih odrazih ciljnega sistema in približanju podobi mlajše oblike adstratne predloge, kar pa bi bil obenem lahko tudi rezultat neposredne (pozne) izposoje. Vendarle pa je treba vzeti v obzir dejstvo, da ni zelo verjetno, da bi bilo mlajše adstratno ime, ki je moralo biti na območju zgodnjega stika ciljnega sistema z izhodiščnim realni del lastnoimenskega fonda tudi ciljnega jezika, prvič prevzeto šele pozno in ne hkrati z drugimi imeni v njegovi neposredni bližini (možen razlog bi sicer lahko bil v preimenovanju (*b*₂) obstoječega imena, ki v svoji prvotni podobi (še) ni sledilo adstratni predlogi).

Takšni mejni primeri iz mlajše adstratne plasti so hidronimi tipa *Dragonja*, *Nadiža*, *Rižana*,³⁴³ *Timava* (ob tudi oblikovno prenovljenem *Timav*), *Timent* ipd., ki z mlajšo (že slovensko) glasovno substitucijo kažejo na prevzem iz adstratnih predlog **Dragóna* (ant. **Argāuon*-: *Argaone*, *Rav.* IV,36, prim. it. *Dragogna*),³⁴⁴ **Nadízo*- (ant. **Natison*-: *Natiso*, *Pomp. Mela* II,61, *Plin.*, *N.h.* III,18,126) ob furl. *Nadisón* < **Natisóne*, **Rizáno*- (ant. **Risanum*-us: *Rusano*, *Rav.* IV,36, prim. furl. *Risàn*), *Timávo*- (ant. *Timauus*,³⁴⁵ prim. furl. *Timàu*), **Til(i)ménto*- (prim. furl. *Tilimènt*, *Timènt* za pričakovano **Tiláménto*- k ant. *Tiliauentum*, *Τιλιαουέντων* = **Tiliau/mentum*).³⁴⁶ Podobno pri tpn.

³⁴³ Gl. še Furlan 2002: 29 z op. 1.

³⁴⁴ Gl. Vedaldi Iasbez 1994: 122, SVI I: 147, ESSZI: 121–122, Šimunović 2013: 201, Repanšek 2014b, Furlan 2015.

³⁴⁵ Glede zgodovinskih zapisov gl. LVen I: 581, Vedaldi Iasbez 1994: 160–172, DTFT: 913–914, SVI II: 260.

³⁴⁶ Gl. LVen I: 580–581, Vedaldi Iasbez 1994: 156–157, DTFT: 891–892. Prim. še furl. *Taiament* (Pirona 1871: 631) < *Taliamentum* (*Rav.* IV,36), ki utegne biti asimilativnega nastanka. Vsekakor je treba zavrniti na jezikovnih dejstvih neosnovano domnevo, podano v Battisti 1923, Pellegrini 1969: 27

Piran,³⁴⁷ *Grádež* < **Grādēž* < **Grādēž(b)*³⁴⁸ itd. k adstratnim **Piráno-* (it. *Pirano*, ben. *Piràn*, ant. **Piranum*: *Piranon*, *Pirano*, *Rav.* IV,31; V,14), **Gradēze* < **Gradēnsę* (gl. Šturm 1928: 27, ESSZI: 513–514). Pri slednjem je glede na sodobne adstratne oblike toponima it. *Grado*, grad. *Gra(v)o* < ant. *Gradus* (za starejše zapise gl. Vedaldi Iasbez 1994: 333) mlajši substitut prepoznaven tudi po mlajši substituciji adstratnega /ž/ s slovenskim /ž/.

Slovanska oblika hdr. *Dragonja* ne more biti starejši substitut romanskega **Dargone*/**Dragone*,³⁴⁹ saj bi v tem primeru pričakovali sln. ***Dragínj(a)* ipd. (prim. Furlan 2002: 31 v op. 4, 2015: 73–74). Dejanski kontinuant antičnega hdr. **Argō*, stranskosklonsko **Argāuōn-* (→ lat. *abl. loci* **Argaōne* po absorpciji medsamoglasniškega **u* in vključitvi med latinske nosniške osnove) se ohranja v romanskem, konkretno beneškoitalijanskem aglutiniranem hdr. **Dargone* < **D'Argone* ← mrn. **Argone*,³⁵⁰ pri katerem gre za pozno prelastnoimenjenje hidronim → mareonim. Do prehoda izhodiščnega **Argaōne* v **Argóne* je lahko prišlo po nesistemski monoftongizaciji že hiatnega -*ao-* tipa *quiētu* > **quētu* (prim. vlat. *QUESCAS*, CIL V/2108, za *quiēscās*, gl. Meiser 1998: 91) > furl. *cêt*, it. *cheto* itd. oz. nesistemskem prehodu *-*ao-* > *-*o-* (sinaloefa), vendar prim. Furlan *op. cit.*, kjer se zagovarja sistemski glasovni razvoj izhodišča preko istriotske različice **Argáone*, od koder istrskobeneško **Argáone* z nadaljnjim regularnim glasovnim razvojem v **Argóne* < **Argáune*. V tem primeru sicer le z obvezno posplošenim naglasnim mestom v vulgarnolatinski predlogi **Argáōne* > **Argáone* s skrajšavo pred sledečo dolžino tipa lat. *pūs*. Substratni hidronim se s svojim imenotvorjem in glasovno podobo jezikovnogenetsko smiselno vklaplja v mrežo staroevropske hidronimije (gl. Repanšek 2014: 816–818 s st. lit.).

Antični zapis *Natissa* (gl. LVen I: 581, Vedaldi Iasbez 1994: 149–159, DTFT: 575) se nanaša na furlanski hdr. *Natisse*, it. *Natissa* in kljub mnenju, zastopanim v Schramm 1981: 301, ne govori v prid že stari dvojnični ajevski osnovi ob nosniški. Kljub splošno sprejetemu mnenju, da gre pri hdr. *Nadiža* glede na furlanski kontinuant *Natisón* za drugotno, po hidronimih tipa *Aniža*, *Adiža* prilagojeno obliko (tako Šturm 1928: 22, SVI II: 47, Furlan 2002: 29–30 v op. 1), nikakor ni izključeno, da se v slovenskem substitutu vendarle ohranja oblikotvorna substitucija krepkosklonske različice **Nadizo* < **Natiso* (prim. ant. **Ar(r)abon-* → slov. **Rába*), z regularno, pozno glasovno substitucijo za furl. *z* = /ž/.

(prim. 1987: 379, LVen I: 581) in Doria 1972: 22, 28, da se v različici **Tiliamentum* proti starejšemu in etimološko domnevno upravičenemu *Tiliauentum* (*Plin.*, *N.h.* III,18,126), *Τιλαουέντων* (*Ptol.* I,15,4; III,1,1), *Tiliabinte* (*Tab. Peut.* III,5) < pide. *-*uent-* ohranja sled keltskega glasovnega filtra. Galski sistem *regularne* glasovne spremembe **u* > **m* namreč ne pozna.

³⁴⁷ Gl. še Furlan 2002: 29 z op. 1.

³⁴⁸ Lahko gre za poznejšo integracijo v a. p. *b*, kot je to običajno za kasnejše adstratne izposojenke s kratkim naglašenim samoglasnikom.

³⁴⁹ Kljub Ramovš 1927b: 22 (= ZD II: 234), SVI I: 148, ESSZI: 122, nekritično Brozović Rončević 1995: 23.

³⁵⁰ V 16. stoletju zapisano kot *Largon(e)*. Zapis se nanaša na Piranski zaliv. Gl. Kladnik et al. 2014, za argumentacijo in etimološko interpretacijo gl. Furlan 2015: 76–79.

Toponim *Neme* (ter. *Niéme*, lok. *təu Niémax*, gl. Merkù 2006: 138) se na prvi pogled zdi kontinuant slov. **Něme*, kar bi z ozirom na ant. *Nemas* kazalo na star substitut izhodiščnega rom. **Némas*. Tovrstna podaljšava v okviru furlanskega sistema sicer ni pričakovana, na kar opozarja že sam furlanski kontinuant *Nimis* oz. *Nimes* (oboje iz **-as*) < **Nimelis* < **Njimelis* < **Njemelis* (prim. *buine* < **buenæ* < **bōna*), tj. z izhodiščno kračino. Ker na tem prostoru romansko-slovanskega stika ne moremo računati z drugim romanskim sistemom kot starofurlanskim, je potreben zaključek, da je terski dvoglasnik dejanski substitut za furlanski dvoglasnik **je* še pred absorpcijo drsnika **j*.

Antična podoba toponima *Nemas* (gl. LVen I: 579, Vedaldi Iasbez 1994: 358, DTFT: 578) je zapisana pozno (*Paul. Diac., Hist. Lang. IV,37; V,22*), zato ni mogoče ugotavljati, v kolikšni meri je njegovo oblikotvorje že latinsko/romansko oz. gre le za integracijo izhodiščnega **Nemas* v obstoječi deklinacijski vzorec po reinterpretaciji in prevedbi lat. *-as* (Tmn ž.) v sinhroni furlanski imenovalnik množine ajevskih osnov (prim. tpn. *Broxas*, *Paul. Diac., Hist. Lang. V,23*). Običajno se ga razlaga kot predromansko, z večjimi in upravičenimi zadržki pa tudi kot keltsko dediščino (prim. DTFT: 578–579, Pellegrini 1969: 23, Doria 1972: 27, Frau 1978: 86, Desinan 1983: 24, Vedaldi Iasbez *loc. cit.* s st. lit.) k pide. **nem-* »zuteilen« oz. »sich neigen« (LIV²: 453, EWAia II: 16). Sigmatska izglagolska osnova k **nem-* 'dodeliti', torej **nem-es-* 'dodeljevanje, darovanje' (prim. sti. *námas-* 'čaščenje' = av. *nəmah-*), se s prehodom v *nomen rei actae/nomen loci* 'gozd; gaj, čistina; sveti gaj' ohranja vsaj v lat. *nemus*, gr. *véμος* (gl. Stüber 2002: 132–133), k čemur prim. galski tematski deležnik **nemeton* 'sveti gaj' < **nem-etó-* (gl. Repanšek 2014a: 245) ob besedotvorno nejasnem **nem-auso-* v tpn. **Nemausos* (> stprov. *Némeso* > *Nems(e)* = fr. *Nîmes* oz. *Nemours*). Razen z omenjeno korensko etimologijo (pide. **nem-* ?), ki pa za uspešno etimološko interpretacijo ne zadostuje, se imenu interpretativno torej ni mogoče zadovoljivo približati.

5.2 Substitucije³⁵¹

5.2.1 Substitucije samoglasnikov

5.2.1.1 Substitucije naglašanih samoglasnikov

Po vulgarnolatinskem preoblikovanju samoglasniške kolikosti (vokalne kvantitete) v nasprotje po samoglasniški kakovosti (vokalni kvaliteti) je izhodiščni praromanski sistem naglašanih samoglasnikov maksimalno tvorilo sedem samoglasnikov: **i*, **e* (ozki /ɛ/), **e* (najverjetneje široki /ɛ/), **a*, **o* (najverjetneje široki /ɔ/), **o* (ozki /ɔ/) in **u*. Ker je slovanski substitut za samoglasnike romanske zadnje samoglasniške vrste (**o*, **o*, **u*) zaradi odsotnosti samoglasnikov ojevske barve v ciljnem sistemu vselej

³⁵¹ Romanske kračine in slovanske kračine v rekonstrukcijah, ki upoštevajo stanje v samoglasniškem sistemu slovanščine pred nastankom polglasniških samoglasnikov **b* in **b̥*, ne bodo posebej opremljene z znakom za kračino, razen kadar je bilo zaradi večje jasnosti pri obravnavi določene problematike kratkost samoglasnika treba dodatno izpostaviti. V vseh tovrstnih rekonstrukcijah samoglasniki brez diakritike za dolžino torej avtomatično pomenijo kratke samoglasnike.

u* (prim. rom. **KormōnV*- → **Kbrmynb* < slov. **Kurmū*,*nu*, **Kotāra* → **Kčara* < slov. **Kučārā*), za izhodišni/e sistem(e) vzhodnoromanskega areala brez kontinuitete na podlagi slovanskih substitucij ni mogoče podati nikakršnih ugotovitev o dejanskih razmerah pri zadnjih samoglasnikih. Glasovne posebnosti vulgarnolatinskih napisov so v tem oziru nepovedne, saj ti za samoglasnike prednje vrste (i*, **e*, **e*) praviloma izkazujejo samoglasniški sovpad zahodnoromanskega tipa³⁵² (tj. sovpad starega **ō* z **ū* v **o* z novo samoglasniško kakovostjo), in sicer na mnogo širšem arealu, kot bi pričakovali na podlagi stanja v samoglasniških sistemih kontinuiranih romanskih idiomov. Za t. i. balkanskolatinski, tj. izhodišni ožje vzhodnoromanski sistem se na podlagi romunščine običajno rekonstruira dvojnični vulgarnolatinski sistem z nesimetrično težnjo po sovpadu v prednji in zadnji samoglasniški vrsti, pri čemer v zadnji vrsti pride le do nevtralizacije samoglasniške kolikosti, samoglasniška kakovost pa se pri tem ohrani (prim. Bidwell 1961: 114, Lausberg 1969: §161).

Ker samoglasniški sistem obrobnege dela balkanskoromanskega areala, tj. predvsem (veljotske) dalmatščine, nadaljuje že v izhodišču someren sistem **i* ~ **e* ~ **e* ~ **a* ~ **o* ~ **o* ~ **u*³⁵³ (slednje je razvidno iz sovpada odrazov starega **ō* in **ū* v zaprtem zlogu, prim. velj. *furma* ob *buka* < lat. *fōrma*, *bucca*, in razlike v odrazih med starima **ō* ter **o* v zaprtem zlogu, prim. velj. *bucca* : *mwart* < **mort* < lat. *morte*),³⁵⁴ kakršen je sicer značilen predvsem za zahodno romanščino, za vzhodnoromanski areal ni upravičeno predpostaviti enotnega izhodišnega vulgarnolatinskega samoglasniškega sistema. Za območja z zgodnjo asimilacijo romanskega elementa je takšno stanje nedokazljivo, slovansko-romansko substitucijsko glasoslovje pa, kakor omenjeno, v tem oziru ni povedno.³⁵⁵ Vsekakor je z uravnoteženim štiristopenjskim samoglasniškim sistemom romanskega izhodišča treba računati pri substitucijah, do katerih je prišlo na območju stika slovanskega idioma z romanščino zahodnoromanskega tipa.

Romanski naglašeni samoglasniki so po reorganizaciji na širšem delu Romanije (vključno s priobalnim delom vzhodne romanščine)³⁵⁶ ponovno podvrženi podaljšavi, kadar stojijo v odprtem zlogu.³⁵⁷ Gre za odraz izenačitve trajanja zložne kolikosti: CVŠ

³⁵² V korpusu rimskih napisov, odkritih na sedanjem slovenskem prostoru, pojava ni mogoče opazovati. Razviden je npr. sovpad lat. *i* z *e* v nenaglašenem zlogu (*Uerun* za *Uirunum*, CIL III/4822, *Uebeni* za *Uibeni*, CIL III/11635) in reorganizacija samoglasniške kolikosti v trdonebni vrsti, prim. grafično (i) ~ (e) za lat. *ē*, kar kaže na novi /*ē*/. Glede *o* ~ *u* v nenaglašenem zlogu prim. *munmentum* (CIL III/13523, gl. Visočnik 2007b) ter morda *uolnus* CIL III/5295 za naglašeni /*o*/ < *u*? Dalje gl. Bajec 1928, Skubic 1981, Šega 1998: 64, Visočnik 2007a,b.

³⁵³ Lausberg 1969: §§26, 156, Muljačić 1971: 404–405, 2000: 378, kljub Solta 1980: 147–148.

³⁵⁴ Za zglede gl. Muljačić *loc. cit.*

³⁵⁵ Pri rekonstrukciji romanskih predlog bo zato v nadaljevanju uporabljen zapis **o*/*o* oz. **ō*/*ō*.

³⁵⁶ Lausberg 1969, §163: »Der archaische Zustand der gleichmäßigen Behandlung in gedeckter und freier Stellung liegt oder lag also ursprünglich vor: im Sardinischen und Korsischen, im Gros der Ostromania [podčrtal LR], in einem konservativen Teilraum der Westromania ...«.

³⁵⁷ Kljub mnenju, izraženem pri Holzer 2007: 37 (toda prim. Lausberg 1969: §§96, 163), pa zagotovo ne le, če gre za naglašen predzadnji zlog, kakor je npr. razvidno iz slov. *žákънъ* ~ *žákънъ* k lat. *diaconus*, ki kaže na rom. **žákonu* < **đákonu* (ob **žákkunu* > **žákънъ*, Red **žákъна* (a. p. D) → **žákъnà* (a. p. B)). Za narečno gradivo, ki opozarja na a. p. B, gl. Furlan 2009: 417 z op. 7.

= CVC\$. Do fonemizacije novih samoglasniških dolžin do časa romansko-slovanskega stika sicer še ni prišlo, saj segment ni imel razlikovalne vrednosti, vendar so bili takšni samoglasniki tudi pri substituciji praviloma občuteni kot dolgi in v slovanščini substituirani z naborom fonemov iz dolgosamoglasniškega sistema. Slednje je zlasti dobro razvidno iz situacije na območju starofurlanskega romanskega sistema, kjer do podaljšave v odprtem zlogu ni prišlo v sklopu omenjenega procesa, temveč je podaljšava glede na primere, kjer regularno izostane (tip **skóla* > **skuelæ*, *Nimis* < **Nĭemas* < **Némas* itd., z naknadno diftongizacijo izvorne kračine), očitno posledica fonologizacije izvorno le fonetičnih in ne fonemsko relevantnih razlik v kolikosti samoglasnika pred zvenceimi oz. nezvenceimi zaporniki v predzadnjem zlogu po apokopi končnih reduciranih samoglasnikov in onezvencečenju zapornikov na besednem izglasju v pavzi: **-adV* : **-atV* = **[-à:də]* : **[-à:tə]* > **[-à:d]* : **[-à:t]* > /-à:t/ : /-àt/ (gl. Vanelli 1998/2005, Finco 2005). Ker je najstarejša plast starofurlanskih integratov (med njimi toponimija) v slovanščino zagotovo vstopila še pred apokopo izglasnih samoglasnikov, saj bi v nasprotnem primeru pričakovali **krǫžǫ* [o:] > /krǫ:š/ → slov. ***kryšb* oz. **Čiuidáde* > **Čiuidádə* [a:] > /č̣iuidat/ → slov. ***Č̣ḅudatḅ* itd., je starofurlansko zgolj fonetično dolžino treba opredeliti kot dovolj distinktivno, da je bila v slovanskem sistemu regularno nadomeščena s fonemsko dolžino.

Kakor na to opozarjajo številni primeri substitucij romanskih samoglasnikov pred soglasniškim sklopom T/DR (*muta cum liquida*) s slovanskimi dolžinami³⁵⁸ (prim. slov. **Mū glā* ← rom. **Mūgla* < vlat. **Mūkla* < **Mūt^lla*, slov. **Dū₂kla* ← rom. **Dōkla* < ant. Δόκλα), je ostal zlog pred omenjeno skupino enako kot v latinščini odprt, vendar šele po tem, ko je v proparoksitonih (V-V-V) že vulgarnolatinski kratki nenaglašeni predzadnji zlog v takšnem položaju pridobil naglas: lat. -V\$T/DRV- > vlat. -VT/D\$RV-, prim. *tēnebrae* > *tenēbrae*, *uólucris* > *uolúcris* itd. (gl. Lausberg 1969: 140, Herman 2000: 37). V tem oziru tpn. *Koper* < **Kòprb* < slov. **Kāpru* ← rom. **Kāprę* (in ne ***Kāprę*) utegne kazati na starejši, vulgarnolatinski glasovni razvoj.³⁵⁹ Tpn. **Koborídĕ* k rom. **Kaβorēdo* za preučevanje pojava nima informativne vrednosti, saj je glede na furlanski kontinuant *Cjaurēt* za starejše **Čaβorēd*, prim. *Cjaurleç* ob *Cjavorleç* < **Kaproletiu*, anaptikso ojevskega samoglasnika v zaporedje **-βr-* treba predvideti že za romansko izhodišče (gl. tudi Ramovš 1921/1922: 62 = ZD II: 269). Ker gre tudi sicer za samoglasnik v nenaglašenem zlogu, se ta v nobenem primeru ne bi podaljšal.

Glede na substitucije dalmatskoromanskih predlog z naglašnim samoglasnikom pred odrazom romanske jotacije s slovanskimi dolžinami (npr. **-akj-* > **-áč-* v **Dbráčĕb* k ant. *Dyrrhachium* ipd.)³⁶⁰ se da sklepati, da je v takšnih zaporedjih do poenostavitve dvojnega soglasnika (degeminacije) prišlo še pred romansko podaljšavo v odprtih zlogih, medtem ko pri nejotacijskih zaporedjih do poenostavitve izvornih dvojnih soglasni-

³⁵⁸ Za zglede gl. Mayer 1959: 140, Holzer 2007: 37–38.

³⁵⁹ Na stopnji vulgarne latinščine, torej na vmesni stopnji med latinskim in posameznimi romanskimi sistemi, je skupina *muta cum liquida* tvorila položajno dolžino, kar pomeni, da je zaporedje zlog zapiralo (gl. Lausberg 1969: §149).

³⁶⁰ Za ilustrativno gradivo gl. dalje Holzer 2007: 38, prim. Boček 2012.

kov praviloma pride šele po podaljšavi, prim. **Mosor̥* k *Massarum*, **Bol̥* k **βallum*, **M̥b̥k̥r̥* k *Muccurum* itd. Slednje je zlasti dobro razvidno iz primerov z že izvornim dvojnimi soglasnikom kot npr. *-*ättj-* > *-*áč-* (slov. **Bráčb* k ant. *Brattia*), *-*issj-* > *-*ĩš-* (slov. **Omišb* k ant. *Almissia*).

V nasprotju s prikazanim razvojem pa jotacijski sklopi v zahodnoromanskih sistemih naglašeni zlog zapirajo, kakor je npr. razvidno iz furl. *breç* 'voz' < **br̥ueç* < **br̥ótiç* < lat. *biroteum*, *poç* 'vodnjak' < **pót̥iç* < lat. *puteus* ob regularni podaljšavi pred trdnebnikom po apokopi izglasja v furl. (karnijskem) [diš] 'deset', [krōš] 'križ' < **děž̥e*, **krōž̥e* < **dég'e*, **króg'e* < lat. *decem*, *crucem*. Tak glasovni razvoj se posredno odraža v substitucijah tipa **Bl̥̥eb* < slov. **Bl̥icu* ← rom. **Pl̥éç* < **Plit̥ium* (proti izsln. **Trab/ũiz̥* < **Trab/ũiz̥b* < slov. **Tarb/ũĩž̥/ž̥u* ← rom. **Tarβ/ũĩž̥V* [i:] < **Taruĩs̥iV*), kjer v odrazu romanskega izhodišča **Pl̥ét̥iç* po jotaciji v zaporedju *-*t̥i*-³⁶¹ ne pride do šibitve in posledične (fonetične) podaljšave predhodnega samoglasnika. Takšno stanje najverjetneje odseva pozno odpravo dvojnega soglasnika oz. je pozno prišlo do absorpcije **i* v predhodni soglasnik, k čemur dalje prim. slov. **Artěnu* > **Ratěnb* (rez. (Solbica) *Ra'teń*, *Rata'ńa*, gl. Šekli 2009: 152) ob furl. *Artigne*, *Dartigne* (DTFT: 74), ki z *i* < **e* / __NC (tip furl. *timp* 'čas' < **temp* < lat. *tempus*) jasno kaže na kračino pred pokritim nosnikom oz. dvojnimi soglasnikom /ññ/.³⁶²

Z naglašeno kračino sta bili v slovanščino prevzeti naslednji substratni imeni:³⁶³

toponim	antično ime	romansko	slovanski substitut
Celovec	?	* <i>Kuĩ/ĩlu</i> //	* <i>Kuĩ/ĩlu</i> //
		* <i>Kuĩ/ĩl(°)au/βa</i>	* <i>Kuĩ/ĩlauu</i>
		ali	ali
		* <i>Kuĩl(°)áu/βa</i> ³⁶⁴	* <i>Kuĩl̥áu</i>
Celje	Celeia	* <i>Kelēja</i>	* <i>Kelēja</i>
			* <i>Cel̥jē</i>

³⁶⁰ Jotacija je starejša od medglasnega ozvenečenja, na kar opozarjata različna odraza za rom. **t̥i* ~ **di* oz. **k̥i* ~ **gi*.

³⁶² Glede razvoja **n̥i* v posameznih romanskih idiomih gl. Rohlfs 1966: §282, Lausberg 1967: §463.

³⁶³ Rekonstrukcije v zadnjem stolpcu so izhodiščnojužnoslovanske, tj. popraslovanske po že izvršenih splošnoslovanskih inovacijah, ki vključujejo slovansko drugo in tretjo palatalizacijo mehkonebnikov, preglas, monoftongizacijo, protezo, nastanek nosnih samoglasnikov, **ь* in **ъ*, prehod **a* > **o*, prehod **u*_i > **y*, naglasni pomik po Dybojevem zakonu in naglasni umik po Ivšičevem zakonu, hkrati pa je z izpeljanim vzglasnim in medglasnim premetom jezičnikov upoštevana že tudi prva nesplošnoslovanska glasovna sprememba. Ti rekonstrukti pri najstarejših slovanskih substitutih romanskih predlog predstavljajo logično vmesno fazo med izhodiščno podobo substituta in rekonstrukcijo njegovega izhodiščnoslovenskega kontinuanta. Kadar ni bilo mogoče z gotovostjo rekonstruirati tonema, je na tem mestu podana izhodiščnoslovenska oblika. V okviru občnoimenskega fonda (zlasti podedovanega) se bo v skladu z ustaljenim uzusom uporabljalo klasične praslavske rekonstrukcije, medtem ko se pri obravnavi substratne toponimije tovrstnim rekonstrukcijam zavestno izogiba, saj so le-te v osnovi nezgodovinske (npr. prehod **a* > **o* pred premetom jezičnikov!).

³⁶⁴ HG II: 139, Pohl 1994: 171–172, 2010: 71, prim. ESSZI: 88. Teoretično bi bilo seveda mogoče računati tudi z izhodiščem **Kue/é/ĕl̥*^o, torej z rom. **e*, **é* oz. **ĕ* → slov. **i*, **ī*, **ĩ*, a za rekonstrukcijo takega izhodišča na danem arealu ni prepričljivega razloga.

Za tpn. **Kelēia*, ki je bil prevzet na skrajnem vzhodu, kjer arhaične oz. konzervativne poteze niso nepričakovane (prim. slov. substitut **ī* za rom. **ē* v slov. **akītu* > **ocēt̃* ← vrom. **akētu* k lat. *acētum* 'kis'), gl. dalje spodaj.

Ker se da narečno sln. (roč., gor.) *Clōuc*, rez. *C(i)jūwac* izvajati tako iz izhodišnoslovenskega **Cυ̅b̅l̅o̅u̅b̅c̅* kot **Cυ̅i̅l̅o̅u̅b̅c̅* (slednje po samoglasniški redukciji v prednaglasnem položaju, gl. HG II: 66, 138–139), ni mogoče zanesljivo ugotavljati, ali je v romanskem izhodišču do podaljšave prišlo oz. je ta izostala. Vsekakor bi bilo izostanek podaljšave treba predvideti v primeru izhodišnega rom. **Kυ̅i̅l̅^o̅a̅/β̅a* (→ **Cυ̅b̅l̅o̅u̅b̅+̅b̅c̅* > **Cυ̅b̅l̅o̅u̅b̅c̅*), vendar je slednja rekonstrukcija manj ustrezna tako iz notranjeslovanskih naglasoslovnih razlogov (v naglasnem tipu D s posplošenim umikom s polglasnika v šibkem položaju v obliki **Cυ̅b̅l̅o̅u̅b̅c̅* ne bi pričakovali nastanka novega cirkumfleksa), kakor tudi s stališča latinske oz. vulgarnolatinske prozodije – trizložnica s strukturo V-V-V bi bila po pričakovanju naglašena na predpredzadnjem zlogu (antepenultimi), torej **Aqu̅i̅l̅^o̅a̅* > vlat. *Kυ̅i̅l̅^o̅a̅/β̅a*³⁶⁵ > rom. **Kυ̅i̅l̅^o̅a̅/β̅a* → slov. **Cυ̅b̅/i̅l̅o̅u̅-b̅c̅* (a. p. *E*), k čemur prim. ant. *Ouilauis* (*It. Ant.* 235,2 in *pass.*) za vlat. **Ou̅/β̅i̅l̅a̅/β̅a* → stvn. **Wēlas* > nem. *Wels* (gre za star integrat).³⁶⁶ Naglasno stanje slovanskega substituta lahko sicer odraža tudi replicirano naglasno mesto substratne predloge, k čemur prim. ohranjeno, tj. neromanizirano mesto naglasa v substratnem tpn. **Kelēiā* (*Celeia*).

Zlasti težavno je v tem oziru naselbinsko in rečno ime *Ter*. Tersko *'Ter*, Red *Té:ra*, *Té:rà* oz. *Te'ra*)³⁶⁷ izkazuje nejasen ejevski odraz novoakutiranega jora (**ḅ*) v položaju pred *r*, vendar narečno gradivo nedvomno kaže na naglasni tip *b*, kar izključuje možnost, da bi se ime izvajalo iz slov. **Tū̅,ru* > **Týr̅* (tako Furlan v ESSJ: 172, in sicer kot substituta romanske predloge **Tō̅r̅e*. Ta bi na prvi pogled sicer lahko predstavljala različico k ant. *Turrus*,³⁶⁸ v kateri je zgodaj prišlo do poenostavitve dvojnega soglasnika. Nar. furl. *Tôr* za rešitev vprašanja ni povedno, saj lahko kaže tako na izhodiščno **Tō̅r̅e* < **Tur̅e* oz. **Tōr̅e* (vendar ne ***Tor̅e*, kar bi dalo furl. ***Tūr*, prim. *nūf* < lat. *nouem*) kot *Tōr* (z upoštevanjem nevtralizirane dolžine pred izglasnim *-r*)³⁶⁹ < **Tōr* < **Tōr̅e* < **Tur̅e* oz. **Tōr̅e* (vendar ne ***Tor̅e*, kar bi dalo furl. ***Twar*). Rez. *'Ter*, Red *Ta'ra*

³⁶⁵ Iz *(*LA*)*ku̅i̅l̅^o̅a̅/β̅a* po reinterpetaciji morfemske meje in deglutinaciji člena ali z aferezo tipa furl. *Cuilin* < *Aquilinus*.

³⁶⁶ Dalje prim. gal. **Katubri(g)ā* → rom. **Katúbri(g)ō* (z naknadno oblikotvorno prilagoditvijo, prim. *Cadubrio* (1031), gl. LVen I: 457, Pellegrini 1969: 25, 1987: 104, Anreiter, Roider 2007: 122, Anreiter 2013) > **Katúbri(g)ō* (> **Kadō̅bre/i(γ)ō* → bav. *Kataufers* ob mlajšem *Kadober*, it. *Cadore*) > stfurl. **K'ædō̅br̅iγō* > furl. *Cjadovri* (glede glasovnega razvoja nenaglašene skupine *-*igā* < *-*ik/gō* > *-*i* prim. furl. **m̅jedi* 'zdravnik' < lat. *medicus*). Romanske naglasne substitucije substratnih predlog v okviru trizložnic sicer niso sistemsko izvedene, prim. stprov. *Nems(e)* < **Némesō* < **Némausum* za gal. **Némauso-*, kar se s prvotnim naglasnim mestom ohranja v fr. *Nemours* (gl. De Bernardo Stempel 1994: 31–32).

³⁶⁷ Merkù 1997: 200–201, ESSJ s.v. *ter*², ESSZI: 425.

³⁶⁸ Prim. Ded *Turro* (*Natiso cum Turro*) za *Turrus* (Plinij, *N.h.* III,126). Za starejše zapise gl. LVen I: 582, SVI II: 257, Vedaldi Iasbez 1994: 178, DTFT: 923–924.

³⁶⁹ Vzhodna predalpska furlanščina je prehodno narečje med osrednjo in karnijsko furlanščino, od katerih prva tovrstno nevtralizacijo pozna, druga pa je ne izkazuje (gl. Frau 1984: 21–22).

(< **Tbrá* ali **Terá*) je teoretično izvedljivo tudi iz pričakovanega rom. **Tórrē* → slov. **Tūru* > **Tbrb* > **Tbr̥b*. Za odraz novoakutiranega polglasnika ob **r*, na katerega bi utegnili kazati imenovalniška oblika, v rezijanščini sicer ni internega primerjalnega gradiva, vendar se ne zdi izključeno, da je narečni odraz novoakutiranega **ʁ* v položaju pred **r* (morda je relevanten tudi levi pogoj) treba prepoznati tudi v terskem *e*. Posredno lahko na takšen razvoj namreč opozarjata terski narečni obliki *'é:rn* 'trn' < izsln. **tjn* < psl. **tbr̥b* in *'dé:rva* 'drva' < izsln. **druā* < psl. **dr̥uā*.³⁷⁰

Pri imenih, prevzetih z naglašeno dolžino, je treba ločevati med skupino imen z mlajšo, šele romansko dolžino in skupino imen, v katerih dolžina v romanskem izhodišču ustreza izvorni dolžini substratne predloge (latinske ali predromanske). Ni namreč mogoče izključiti možnosti, da je vsaj v delu gradiva z naglašeno dolžino, zlasti vzhodno od izoglose Solkan–Beljak, kjer romanski glasovni razvoj ni neposredno poznan, ohranjena dolžina primarna. V tem oziru nejasno gradivo predstavljata le vrom. **Longátēku* (→ **Lqgát̥cb*) in zrom. **Ūdil̥enu* (→ **Uydb̥nb*). Če gre v primeru tpn. *Longatico* (za *-um* oz. *-us*) dejansko za keltsko dediščino (o tem v pogl. 6 s.v.), bi bilo mogoče izhajati tudi iz prvotne kračine (kar je sicer manj verjetno) z drugotno romansko podaljšavo (**Longátēku* ← substr. **Longátikon*), medtem ko bi v primeru etimološko upravičene dolžine v zaporedju **-āti-* romansko izhodišče izkazovalo primarno dolžino. Z naglašeno dolžino (primarno oz. sekundarno) so bila v slovanščino prevzeta naslednja imena:

toponim	antično ime	romansko	slovanski substitut	
Beljak	*Bil(li)ācum	*Beľáku	*Biláku	*Bьľákъ
Megvar(je)	Meclāria	*Maglāra	*Maglāru	*Moglārъ → *Moglārane
Korotan	*Carantāno-	*Karantānu/a	*Karantānu	*Korqtānъ
Krmin	Cormōnes	*KormōnV-	*Kurmñ, nu	*Kьrmtynъ
Gumin	Glemōna	*Glemōna	*Glimñ, nu	*Gьlmtynъ
Breginj	*Bergōna	*βergōna	*Birgñ, nu	*Bьrgynъ
Čedad	*Cīuitātis/em	*Čiuidāde	*Čiuidādu	*Čьuidādъ
Kobarid	*Caprētum	*Kaβ(o)rēdō	*Kabarīdu	*Koborīdъ
Sužid	*Silicētum	*Siližēdō	*Siližīdu	*Sьlžīdъ
Tolmin	?	*TVl(V)mōna	*Tu/ilmñ, nu	*Tьlmtynъ
Milje	*Mūtula	*Múgla	*Mú, glā	*Mýglā

Metodološko neupravičeno bi bilo tudi na gradivo severno in vzhodno od izoglose, ki ločuje zahodnoromanski areal od vzhodnoromanskega, projicirati splošnoromansko podaljšavo, saj lahko na pojav sklepamo le posredno na podlagi substitutov, ti pa teoretično lahko kažejo tudi na bolj arhaičen romanski glasovni razvoj. V ta sklop morda sodita romanska toponima **B/βiláku* z ohranjeno kakovostjo prednaglasnega **i* in ohranjeno primarno dolžino → slov. **Biláku* in **Kuīlu* ~ **Kuil^oau/βa* oz. **Kuil^oau/βa* → slov. **Kuīl(au)u* z morebitnim ohranjenim **i* in odsotnostjo podaljšave v romanski predlogi

³⁷⁰ Za navedeno, na terenu zbrano narečno gradivo se zahvaljujem Mateju Šekliju in Janošu Ježovniku.

ob hkratni arhaičnosti soglasniškega sklopa na besednem vzglasju (prim. slov. **Ki-* in ne **Cui-* < **Kui-* v slov. **Kirīnu* > **K̄brin̄b*, ki kaže na že romanski razvoj **KuV^E* > **KV^E*, torej rom. **Kerīnu* oz. **Kirīnu* < **Kūrīnu* (?)³⁷¹ < **Quirīnus*, lat. *Quirinus*).³⁷² Na konzervativni glasovni razvoj v rom. **Kelēja*, ki se odraža v ohranitvi kakovosti prednaglasnega **e* kot /e/ in odsotnosti podaljšave, jasno kaže slovanski substitut **Kelēja* (gl. dalje spodaj). Prav tako je slov. **Gīlā* teoretično mogoče izvajati tudi iz rom. **Gēlā* z ohranjeno dolžino monoftonga. Imena tipa **Álb/βanta*, **Kórkora*, **Sóntula*, **Kólpa*, **Kárnu*, **Karántá* (> **Karánca*), **Maglāra* in **B/βéldu* v tem pogledu niso povedna. Prav tako ne dovoljuje enoznačne interpretacije gradivo, ki izkazuje drugotno dolžino nekdam kratkih naglašanih samoglasnikov:

toponim	antično ime	romansko	slovanski substitut	
Drava (hdr.)	Draus	*Drá/á̆V	*Drā̆uā	*Draṷá
Glana (hdr.)	*Glana, *Glanis	*Glá/ánV	*Glānā	izsln. *Glána
Raba (hdr.)	Arrabō	*Rá/ábV	*Rābā	*Rabá
Sava (hdr.)	Saus	*Sá/á̆V	*Sā̆uā	*Saṷá
Oglej	Ἀκυλῆια/Aquilēia	*Agolēja	*Agulēja	*Ogṷěl̆j̆

Substitut rom. **Agolēja* < **Akulēja* (prim. starejše furl. *Olē*, *Olēe* < *Aolēe*³⁷³ < **Agolēja* < **Akulēja*) se od ostalih toponimov na seznamu loči po tem, da izkazuje zahodnoromanske glasovnorazvojne značilnosti. Skok (1921/1922: 30–31) in Ramovš (1927a: 8–9 = ZD II: 151–152, 1936: 40) za naglašeni **ē* v izhodiščnem rom. (furl.) **Agulēja* sicer predpostavljata široki **ē*, ki bi bil rezultat interference pričakovanega avtohtonega ***Agulēja* z umetnim, cerkvenolatskim izgovorom [ē] v tpn. *Aquileia*. To seveda ni potrebno, če je bil ejevski samoglasnik na tem mestu šele drugotno podaljšan in bi bila zato tudi v njegovi dolgi vulgarnolatski/romanski različici pričakovana široka kakovost. Kljub antičnim zapisom Ἀκυλῆια (*Strab.* V,1,8), Ἀκουιλῆια (*Ptol.* III,1,29), ki v nasprotju s Κελεία (*Ptol.* II,13,3) in Νωρείαν (*Strab.* V,1,8) vsaj grafično kažejo na naglašeno dolžino, je za substratno predromansko pripono *-*eiā* < *-*ei-ó-* (tip lat. *aureus* 'zlat', gr. -εος, sti. -*ayá-*) po vsej verjetnosti treba izhajati iz primarne kračine.³⁷⁴ Ta je bila v latiniziranih ustreznicahtovrstnih imen zagotovo naglašena in vsaj v primeru tpn. *Aquileia* (za razliko od ohranjene kračine v romanski različici tpn. *Celeia*) naknadno podvržena podaljšavi. Če vztrajamo pri Skokovi in Ramovševi interpretaciji glede že izhodiščne dolžine v priponi, ki pa se vendarle zdi delno podprta z dejstvom, da bi bila v

³⁷¹ Prim. gr. Κυρῆϊνος (Lausberg 1967: 24, op. 1). Glede dalmatskega razvoja zaporedij *(-)kui-, *(-)gui- > *(-)kü-, *(-)gü- prim. velj. *angola* 'jegulja', *cónko* 'petdeset' (< *-oi- < -ü-) < **anguil(l)a*, **kuiindeke* (Lausberg 1967: §§346, 482). Zgledi, ki jih v ta namen navaja Muljačić (1971: 407), so irelevantni: *či* < **ki* (ne **kui-*), *čenk* 'pet' < **kinkye* (ne **kuiinkyē*), *kočayna* 'kuhinja' < **kokīna* (ne **kokūina*) ipd.

³⁷² Gl. Holzer 2007: 102–103. Prim. *Cirinj* (Krk) < **Cirin-īb* ← **Kirinu* (ant. **Quirinus*), gl. Skok 1926: 397.

³⁷³ DTFT: 65, Skok 1921/1922: 30–31, Pellegrini 1990: 302.

³⁷⁴ Prim. Anreiter et al. 2000: 123, Anreiter 2001: 145, kljub Skok *op. cit.*, s. 27.

(vulgarno) latinščino prevzeta imena tipa **Kelejā*, **Ak^{ei}/kulejā* sicer naglašena na predpredzadnjem zlogu, bi bilo za romansko izhodiščno **Keleja* treba predpostaviti izgovor **[Kelēja] < *Kelēja[sic!]*, kontrastni zapisi *-ηία ~ -εία* za eno in isto pripono pa bi v tem primeru odražali prisotnost oz. odsotnost romanske podaljšave (najsi bo primarna ali sekundarna po predhodni skrajšavi). Tak sklep sicer ni potreben, saj se zdi verjetno, da je bilo lahko naglašeno substratno zaporedje **-éiā* s kratkim naglašenim **é* ob integraciji v vulgarnolatinski/romanski sistem drugotno podaljšano po modelu, medtem ko je na vzhodnem romanskem arealu ta podaljšava regularno izostala. Eventualno se da razliko v kakovosti naglašena samoglasnika romanskih ustreznih v priponi **-éiā* izvorno nedvomno enakozvočnih substratnih predlog razložiti tudi z monoftongizacijo **-eijā > *-ēā*, ki bi v morebitnem drugotno (tj. notranjelatinsko) ponovno naglašenem **Ak^{ei}/kuleja* za izhodiščno **Ak^{ei}/kuléiā* povzročila naglasni premik na predzadnji zlog (**-eijā > *-ēā*), torej **Ak^{ei}/kuléiā* → **Ak^{ei}/kuleja* > **Ak^{ei}/kūlēa* > **Ak^{ei}/kulēa*, medtem ko bi v primeru *Celeia* tovrstna latinizacija/romanizacija naglasnega mesta pričakovano izostala. Latinska prilagoditev t.pn. *Aquileia* je morda dodatno posredno razvidna iz razmerja v prvem delu osnove med lat. **Aquil-* in dejanskim izhodiščem romanskemu kontinuantu **Akul-* (furl. *Aolèe* < **Agoléjæ* < **Akuléja*), ki utegne kazati na izpeljavo iz substratne osnove **Akul-* (prim. omembo hdr. Ἀκυλις pri *Zosim* V,29 in *Sozomen*, *Hist. eccl.* I,6,4).³⁷⁵ Vendar pa je treba poudariti, da bi bilo tudi v primeru dejanskega izhodiščnega **k^u* in ne **ku* mogoče računati s šele notranjeromanskim prehodom nenaaglašena zaporedja **-kui-* v **-ku-*.³⁷⁶ Antična različica hidronima Ἀκυλις lahko ob tem odraža tudi sistemsko starogrško substitucijo lat. *qui* z gr. *κυ*, *κου*, prim. gr. *Κυρεῖνος* za lat. *Quirīnus*, Ἀκυλας za lat. *Aquila*.³⁷⁷ Nemogoče je torej predvideti, ali gre v primeru Ἀκυλι- za grecizacijo in v rom. **Akuli-* za notranjeromanski glasovni razvoj oz. v primeru **Ak^{ei}ili-* za latinizacijo izhodiščnega **Akuli-*.³⁷⁸

³⁷⁵ Dalje gl. ACS I: 168, LVen I: 578–579, Mayer 1959: 212, Vedaldi Iasbez 1994: 114–115, Anreiter et al. 2000: 123. Neutemeljeno Anreiter 2001, s. 145: »*Aqu-il-eiā* 'Gebiet am Wasser'«.

³⁷⁶ Gl. Skok 1921/1922: 31 z op. 4, prim. Meyer-Lübke 1890: §502, Rohlf's 1966: §294, Lausberg 1967: §482). Slov. **i-e/ingū, lā* < rom. **ængu/ū(l)la* (glede substitucije rom. *-ūll-* → slov. **-ū, l-* prim. slov. **košula* ← lat. *casulla*) < **angū(l)la* (> velj. *angiola* < **angūla*) k lat. *anguilla* 'jegulja' (gl. Lausberg *loc. cit.*, Muljačić 1971: 407, Šega 2006 s.v., Boček 2012: 157) kljub Skoku (*loc. cit.*, 1926: 408) ni dober zgled primerljivega razvoja, saj tu v zaporedju **-gui-* ni prišlo do nastanka **-gu-*, prim. furl. *anzile* < **-g'i-* (morda iz **-g'ü-*, gl. Lausberg *op. cit.*, §346).

³⁷⁷ Gl. Lausberg 1967: 24, op. 1. V antičnih virih poleg Ἀκυλῆια morda isti pojav še v Ἀκυλκα, var. *lect.* Ἐκυλία (*Ptol.* III,1,48) za *Ad aquilam*, vendar prim. Ἀκυλιηῆα ob Ἀκουιτανία (*Ptol.* II,7,2) ~ *Aquitania*, Ἀκούιτων (II,15,4) – tu sicer pod naglasom – za *Aquincum* ipd.

³⁷⁸ Glede substitucije rom. **i* → slov. **i* gl. Skok *op. cit.*, ss. 31–32, Ramovš 1927c: 88 (= ZD II: 264). Neustrezna je rekonstrukcija izhodiščnega **Agulēda* → slov. **Agulēdu* (s kasnejšim prehodom **d > *j*) (prim. ESSZI: 528, v tem smislu tudi Skok *op. cit.*, ss. 25, 32, in Šturm 1927: 66–67, vendar ne v konkretnem primeru), saj bi bil tak substitut za romanski odraz vulgarnolatinskega medglasnega **i* mogoč šele po prehodu slov. **ž* v **z* oz. **z > *z*, in sicer za kakršen koli romanski odraz **i*, tj. prvotni **d* oz. njegova nadaljnja razvojna stadija **ž ~ *z* ali **j* (prim. Ramovš *op. cit.*, s. 89 = ZD II: 265, Holzer 2013: 144–145).

Izrazito problematična sta hidronima **Sąua*, **Draua*, ki kot indoevropska predkeltska dediščina nedvomno nadaljujeta staroevropska oz. panonska **Sąuo-*, **Drauo-* k pide. strukturno vzporednima izglagolskima tvorjenkama **sH₂ou-o-*³⁷⁹ in **drou-o-* in kot takšna v izhodišču po vsej verjetnosti izkazujeta primarni kračini. S stališča občnoimenskega besedotvornega sistema prav tako upravičena ejevsko prevojna stopnja korena, ki bi v substratnem izhodišču **sH₂eu-o-* > **sH₂au-o-* (če je le-to seveda ustrezno) sicer privedla do enakega rezultata, je izključena s strukturno zagotovo identičnim hdr. **Drou-o-*, kjer je izvor samoglasnika **a* v korenskem delu izpeljanke lahko le posledica nedvomno substratnega, konkretno staroevropskega oz. notranjepanonskega glasovnega razvoja pide. **o*. Prvotno naglasno mesto ni ugotovljivo, saj se tudi s stališča pomena zdi enako verjetno izhajati iz *nomina agentis* **sH₂ou-ó-*, **drou-ó-* tipa gr. φορός, torej **‘ki moči, lije’* (prim. sln. hdr. *Močilnik*) oz. **‘ki teče’* kot *nomina actionis* **sH₂ou-o-*, **dróu-o-* tipa gr. φόρος, tj. torej **‘močenje, izlivanje’* oz. **‘tok’*. V primeru hdr. **Sou-o-* oz. **Sou-ó-* bi bilo ob tem možno izhajati tudi iz pide. **seuH₁-*, ki ga LIV²: 538–539 sicer nastavlja s prehodnim pomenom »antreiben, in Bewegung halten«, a se glede na tam navedene, jasno motivirane glagolske tvorbe z značilno kavzativno funkcijo (prim. zlasti **suH₁-é/ó-*, gl. *loc. cit.*, Oettinger 1979: 297, 314, Gotō 1991: 692–695) kot primarnejši verjetno potrjuje neprehodni pomen **biti v pogonu, v teku* in s tem odpira tudi možnost etimologizacije **sóuH₁-o-* ~ **souH₁-ó-* **tok*³⁸⁰ (za enak problem prim. etimologizacijo hdr. *Isontius/Aesontius* pri Repanšek 2015b).

Do časa romansko-slovanskega stika je s posredovanjem romanskih glasovnorazvojnih značilnosti treba računati z izhodiščnim (morda tudi v naglasu prilagojenim) rom. **Sáu/βa/u* (lat. *Saus* = **Sáuus*, gr. Σάος, Σάουος) oz. **Dráu/βa/u* ali **Sáu/βV*, **Dráu/βV*. Dolgi **ā*, na katerega nedvomno kažeta slovanska substituta **Sāūā*, **Drāūā* (> **Saiá*, **Draiá*), se običajno pripisuje romanskemu posredovanju,³⁸¹ vendar se ob obstoju enakozvočnih substratnih hidronimnih osnov **Sāūā*, **Drāūā*, ki se ohranjata v polj. hdr. *Sawa*, *Drawa*³⁸² in ju ni mogoče pripisati podaljšavi romanskega tipa, takšna razlaga postavlja pod vprašaj. Prav tako substratni tpn. *Celeia* ne izkazuje podaljšave naglašenega izvorno kratkega **e* v naglašenem zlogu, kar priča o verjetni odsotnosti splošne romanske podaljšave na dotičnem arealu. V vsakem primeru za izhodišče slovanskima substitutoma pride v poštev bodisi substratno **Sáu/βV* oz. **Dráu/βV* s primarno dolžino ali s sekundarno dolžino notranjeslovanskega izvora za substratno **Sāū/βV* oz. **Drāū/βV*.

³⁷⁹ Prim. SVI I: 152, SVI II: 173–174, ESSZI: 124, 367–368, Anreiter 2001: 241, 257, Udolph 2003/2004: 543–544, Bichlmeier 2011: 69, 75

³⁸⁰ Prim. sti. *prasavá-* ‘sunek, potisk’ (RV III.33,2a-b: *índreṣite prasavám bhikṣamāṇe / áchā samudrāṁ rathíyeva yāthah* ‘Ko Indra vaju je pognal v tek, ki hrepenita po vzpodbudi, kakor dve kolesi voza / kolesnici, pripotovali sta do morja’).

³⁸¹ Schwarz 1932: 294 (navaja Schramm, *non vidi*), Mayer 1957: 60, Schramm 1981: 234, 348, Bichlmeier 2010: 107, 2011: 69–71, 74, 76, vendar prim. Udolph 1990: 340, 2003/2004: 541–543, SVI II: 174.

³⁸² Udolph 1990: 103–107, Babik 2001: 368, 252. Prim. tudi hdr. *Sava* v porečju zgornjega toka Dnjestra.

Glede na etimološko transparentnost obeh izglagolskih tvorjenk bi bilo izvorno, substratno dolžino mogoče utemeljiti le v okviru vrddhizacije **sou-o-/*drou-o- → *sōu-o-/*drōu-o-* (prim. Bichlmeier 2011: 78–79). Odras pida. **ō* v panonskem oz. predpanonskem sistemu sicer ni zanesljivo določljivo, a se ob hidronimu Νόαρος (*Strab.* VII,5,2;12, gl. zgoraj) vendarle zdi verjetno računati z ohranitvijo samoglasniške barve (prim. tudi Mayer 1959: 155). Kljub temu omenjena možnost navkljub v tem primeru pričakovanemu slovanskemu substitutu **ū₂* in ne, kakor je izpričano, **ā* vendarle ni izključena, saj bi bil vzorec vrddhizacije preko podaljšave lahko produktiven tudi še po prehodu pida. **o* v (pan.?) **a*, torej pida. **sou-ó- > *sau-ó- → *sāu-ó-* (prim. Schmid 1998: 23).³⁸³ Če bi do podaljšave in z njo povezane metatonije prišlo šele v okviru slovanščine (**ǎ → slov. *ã*),³⁸⁴ bi pričakovali staroakutski tonem (tip psl. **uárna*).³⁸⁵ Drugotna identifikacija s pripono **-ǎuā* prav tako ne pride v poštev, saj bi v tem primeru pričakovali sln. ***Sáva*, ***Dráva*. Tudi v primeru torej, da za izhodišče predpostavimo naglašeno kračino **ǎ*, bi morala biti ta ob integraciji v slovanski sistem prevzeta s starocirkumflektirano ali staroakutirano dolžino (slednja bi po vključitvi v tip z metatonijo lahko metatonirala v cirkumfleks), vendar vzrok za takšno substitucijo (nedvomno bi sicer bila analoška) ni razviden.

Na enako drugotno podaljšavo nedvomno kaže tudi hdr. **Glāna* (roč. *Γυά:na*, nov terenski podatek, k čemur prim. ESSZI, s. 139: »nar. *Γυανά*«, verjetno za **Γυά:nà*) h keltskemu izpridevniškemu **Glanā* (← **glano-* 'čist') oz. izobčnoimenskemu **Glanis* (← **glani-* 'čistost, bistrost').³⁸⁶ Ker gre za hidronim s strukturo, primerljivo s tipom **Sāuā*, niti tu ni izključena podaljšava v slovanskem kontekstu, četudi zanjo še ni mogoče podati ustrezne razlage.³⁸⁷ Vsekakor je ob sopostavitvi do sedaj omenjenih substratnih hidronimov z izhodiščno kračino korenskega samoglasnika in strukturo **CVCā-* mogoče zaslediti vzorec izvorno morda vendarle notranjeslovanske substitucije teh zaporedij s tonemskim ogrođjem **CVCā*. Sem sodijo hidronimi **Sauā < *Sāuā*, **Drauā < *Drāuā* in **Rabā < *Rābā*, po vsej verjetnosti pa tudi *Γυά:na < izsln. *Glāna (< *Glanā?) < *Glānā* (= slov. **Glānā*) in zaradi izvirnega dvoglasniškega zaporedja v korenu pogojno tudi **Zilā < *Žilā* (zilj. *Zli:ca* (Žabnice/Camporosso), nov terenski podatek) < **Zilīca* (a. p. F₁) ← **Zilā* (a. p. b)).

³⁸³ Loma (2013: 193–194) sklepa na vzhodnoiransko (sarmatsko) posredništvo, in sicer po parietološki naslonitvi na **sāua-* 'črn' > oset. *sau* 'id.' (< pida. **kjeH-uo-*), kar pa seveda ne razloži podaljšave v slov. **Drāuā*, ki mora biti nedvomno istega izvora.

³⁸⁴ Prim. Udolph 2003/2004, s. 542: »... das ungewöhnliche *-a-* in *Drava*, *Sava* usw. einem besonderen Zug der Slavisierung anzulasten«, dalje Schmid 1979: 410–411, 1986, 1996, s. 91: »... in einem in Slawischen schon vorhandenem Typ mit Dehnstufe und Genuswechsel [...] integriert ... «.

³⁸⁵ Iz gradiva prav tako ni razvidno, ali bi ob metatoniji lahko pričakovali tudi odraz dejanske podaljšave samoglasnika.

³⁸⁶ Gl. DCC (*Principal elements*, s. 20), Isaac 2004, *Celtic elements*, s.v. *glano-*, Anreiter, Roider 2007: 120–121, Busse 2007: 95, zmotno Kranzmayer 1958: 82, ki predvideva izvorno dolžino v korenskem delu imenotvorne podstave (»zu kelt. *Glāna*«, loc. cit.).

³⁸⁷ Prim. Babik 2001, s. 252: »Nieobjasniony pozostaje jednak stopień wzdłużony«.

Naglašeni romanski samoglasniki v zaprtem zlogu niso podvrženi podaljšavi, pri čemer zlog minimalno zapira zaporedje dveh soglasnikov. To je lahko primarna soglasniška skupina tipa $*-C_1C_2C_0-$ (**Karančā/u*, **Albantu*, **B/βeldu*, **Karūu*, **Trandu*, **Kunk(ur)ā*, **Suntulā*, **Tir/rigistu*,³⁸⁸ **Karsu*, **Aršā*, **Kurk(ur)ā*, **Aytimu*, **Sunčā*) ali $*-C_1C_1C_0-$ oz. drugotni soglasniški sklop, ki je nastal po sinkopi (prim. slov. **Kulpā* ← rom. **Kol̄pa* < **Kolapale*) ali jotaciji (prim. slov. **Blīcu* ← rom. **Plīcu* < **-tj-*, **Artēnu* ← **Artēna* < **-nj-*). V romanščino podedovana skupina *muta cum liquida*, kot že omenjeno, ne zapira zloga, medtem ko vulgarnolatinski prozodični sistem na tem mestu tvori položajno dolžino, prim. slov. **Mū,glā* proti **Kāpru* ← rom. **Mūgla* proti **Kāpre* < **Mukla* (< **Mūt̄la*),³⁸⁹ **Kāpris*.

Substitucije romanskega **au*

Določitev substitucijskih procesov pri prevzemu antičnega imena *Poetouio* v njegovi substratni podobi v slovanščino je otežena z dvema dejstvoma: a) iz razlik v zapisu imena v antičnih in srednjeveških virih je težko rekonstruirati prvotno in avtohtono podobo imena (pri tem hrononima niti nista nujno prekrivna), b) toponim morda vsebuje zaporedje fonemov (tj. dvoglasnik **au*), ki bi bilo v slovanščino glede na čas prevzema sprejeto v skladu s stanjem v fonemskem sistemu sistema, kakršen je bil ali pred monoftongizacijo ali po njej, ravno obravnavano ime pa bi bilo lahko močan indic za ugotavljanje relativno- in tudi absolutnokronološke umestitve slovanske monoftongizacije na južnoslovanskem prostoru. V izogib metodološko neustreznemu krožnemu sklepanju je torej treba pretehtati vse možne kombinacije med izhodiščno in ciljno podobo imena, da bi bilo mogoče izpostaviti tisto, ki je kombinatorično najbolj verjetna.

Dvojnične starejše zapise toponima je mogoče strniti v tri skupine: a) *Poetouio* (*Tac.*, *Hist.* III,1; *It. Ant.*, *passim*, CIL III/4071) z vulgarnolatinsko različico *Petouio* ~ *Petobio*, b) *Patauio(n)* = Παταῖον (*Ptol.* II,14,4), *var. lect.* Ποτόβιον, pri čemer ni mogoče izključiti niti možnosti, da ⟨α⟩ predstavlja prepis izvirnega zaporedja ⟨o + ι⟩, toda prim. identičen zapis *Patauione* (*It. Ant.* 129,6), c) *Petauio* (*Rav.* IV,19), kar je lahko vulgarnolatinska različica starejšega **Poetauio*. Zapisi torej variirajo na dveh segmentih. V prvem zlogu se pojavljata tako dvoglasnik **oi* ⟨oe⟩ oz. ⟨e⟩ (po vsej verjetnosti njegov vulgarnolatinski monoftongirani ustreznik **ē* oz. **e* po skrajšavi v nenaglašnem zlogu) kot kratek ajevski samoglasnik, ki ga je mogoče neposredno vzporejati z **a* v ant. *Patauium* (*Tac.*, *Hist.* III,6), ki se ohranja v italijanskem tpn. *Padua/Padova* < **Pát̄ua* < **Patauā*.³⁹⁰ Morda je treba izhajati iz oblike **Pet-* (enako Anreiter 2001:

³⁸⁸ Slovanska substitucija substratnega **Tergeste* oz. **Tregeste* z **-b-* < **-i-* v predzadnjem zlogu kaže na izhodiščno rom. **-ē-*, kar bi se dalo razložiti preko prvotno dolgega **ē* v priponi **-ēste*.

³⁸⁹ ERHSJ II: 424, ESSZI: 262, prim. Šimunović 1985: 181, Brozović Rončević 1998: 4, 10, ESSZI: 262.

³⁹⁰ Glede razvoja soglasniškega zaporedja prim. *Genova*, *Mantova* (gl. Pellegrini 1990: 138–142). Neupravičena se zdi domneva (*loc. cit.*) o razvoju izhodiščnega **Patauium* v ben. ***Padèbo* na podlagi primerjave razvoja lat. *cauea* > ben. *chèba* (tj. preko **kajba* < **kaβ'a*), saj bi se staro zaporedje **au* v istozložnem položaju pred **i* zagotovo razvijalo drugače kot zaporedje **-aβi-*, ki je moralo nastati po odpravi hiata v **-aβea* < lat. *-auea*.

114), pri čemer bi bil digraf ⟨oe⟩ hiperkorektnega izvora (po modelu vlat. $*\bar{e}$ = lat. *oe*), α pri Ptolemaju, če je pristen, pa po naslonitvi na etimološko morda sorodno ime v Severni Italiji. Ker je ravno vzglasni *p* eno od zgoj dveh ustničnih okolij ($\#p__$, $\#f__$), ki dopuščata ohranitev latinskega dvoglasnika $*oi$ ⟨oe⟩ v nemonoftongirani obliki, se zelo verjetna zdita tudi hiperkorekcija oz. psevdoarhaizacija. Vsekakor je nihanje grafične ponazoritve samoglasnika v prvem zlogu primarno zagotovo posledica njegove nenaglašenosti (ime je nedvomno (pro)paroksitonon z naglasom na (pred)predzadnjem zlogu) in s tem tako redukcijske samoglasniške kakovosti kot verjetne podvrženosti prekozložni asimilaciji.

Težje je opredeljivo nihanje med dvoglasnikom $*au$ in zaporedjem $*o+u$ v drugem, naglašnem zlogu. Če gre za toponim panonskega izvora,³⁹¹ dvojnost zapisa *-au-* ~ *-ou-* morda odraža realni soobstoj avtohtone panonske in nepanonske, latinizirane različice toponima. Etimološko je toponim mogoče razumeti kot posamostaljeni pripadnostni pridevnik $*Pe/atau-i\bar{o}$ - 'ki pripada ravnini' ali podobno (gl. Repanšek 2014b: 816, prim. »Ort in der Ebene« pri Anreiter 2001: 114) k *nomenu actionis* $*pe/at-ao-$ < $*peta-uo-$ ~ $*p^{\bar{a}}ta-uo-$ 'širjenje, (raz)širitev' (z verjetnim in teoretično predvidljivim pomenskim premikom v smeri 'ravnina') oz. $*pa/et-ao-$ (tj. z že osamosvojenim priponskim $*-ao-$), ki je bil s pripono $*-uo-$ izpeljan iz pide. korena $*petH_2-$ »ausbreiten« (LIV²: 478–479). Če je razlga pravilna, se za drugi zlog kot primaren vsekakor kaže kratki ajevski samoglasnik, in sicer kot odraz $*H_2$ v predsoglasniški legi ($*p(e)tH_2-uo-$). Izglagolska funkcija pide. pripone $*-uo-$ oz. njene iz laringalnoizglasnih korenov osamosvojene različice $*-ao-$ (< pide. $*-H-uo-$) se potrjuje tako v deležniških tvorjenkah, deloma s prehodom v *nomina agentis* (tip gal. $*med-uo-$ »qui governe, qui dirige« (Pinault 2007: 301) k pide. $*med-$ »messen, für Einhaltung sorgen, sich kümmern«, LIV²: 423), kot v redkejših *nomina actionis* tipa sti. *é-va-* 'Gang' < pide. $*H_1ei-uo-$, psl. $*mêl\bar{u}o$ 'mletje' = pgerm. $*mel\bar{u}a-$ (s.) < pide. $*melH_1-uo-$, $*letu\bar{o}$ 'letanje' k psl. $*let-ě-ti$, $*pî\bar{u}o$ 'pitje' < pide. $*piH_3-uo-$ (gl. Furlan 2013 s.v. *letev*, 2014a: 152–153), morda tudi pgerm. $*smer-ū(-̄)$ 'mast' (toda prim. stirs. *smiur* 'mozeg', ki kaže na pide. ujevsko osnovo $*smer-u-$). Lat. *rīuus* 'tok' < pide. $*H_3r(e)iH-uo-$ je v tem oziru pomensko dvoumen (IdgGr II/1: §128, Repanšek 2014b: 816). Pomenskomotivacijsko primerljiv s predpostavljanim topoleksemom $*pe/p^{\bar{a}}ta-uo-$ je bližnji tpn. *Pultouia* (*It. Burdig.* 561,3), ki ga je po vsej verjetnosti treba razumeti kot specifično panonski odraz pide. $*p\bar{t}H_2-ū-iH_2-$,³⁹²

³⁹¹ Neustrezna je razlaga tpn. *Poetouio* pri Delamarre 2009 s.v. (deloma revidirano v Delamarre 2012: 217, 316 = 2013: 179), kjer se v izhodišču predpostavlja teonim/pridevek $*Poit̄oūi\bar{o}$ - »Celui de la Vengeance« < $*K^{\bar{v}}oi\bar{t}=toi-jo-$ ← $*k^{\bar{v}}oi-tu-$ »vengeance« (pomen je impliciran; pomenska motivacija je sicer povsem *ad hoc*) k pide. $*k^{\bar{v}}ei-$ »compenser, payer, punir« (*loc. cit.*). Toponim bi bil iz podstavnega toponima izpeljan po sicer identificiranem postopku posesivizacije z nosniško pripono ($*Poit̄oūi\bar{o}$ - → $*Poit̄oūi\bar{u}$, -on-) tipa *Toutatjū*, -on- (*Tutatione*). Poleg dejstva, da v izglagolski tvorjenki, izpeljani s pripono $*-tu-$, ojevska stopnja v korenu ni pričakovana, je neutemeljena tudi tvorjenka domnevnega *nomena agentis* kot posamostaljenega svojilnega pridevnika k podstavnemu *nomenu abstractum*.

³⁹² Tj. z regularnim pan. $*ul$ za pide. $*l$.

tj. ženske oblike pridevnika **pl̥tH₂-ú-* 'širok' k pīde. izhodišču **pletH₂-* »breit werden, sich ausbreiten« (LIV²: 486–487).³⁹³ Ker oba toponima izkazujeta zaporedje *-ouia* (**-ouiā*) na mestu, kjer bi sicer pričakovali pan. **-ouiā*, je mogoče sklepati ali na sistemsko izvedeno latinizacijo končniškega dela **-ouiā* → *-ouia* (→ *-oui-on-*) oz. predpostaviti, da se podedovana zaporedja pīde. **ou* vsaj v položaju pred **i* ali splošneje v zaprtem zlogu notranjepanonsko regularno odražajo kot **ou* (morda celo preko **au* < pīde. **ou* s splošnim prehodom pīde. **o* > pan. *a*).³⁹⁴

Glede na dejstvo, da vse pozneje izpričane oblike in navsezadnje tudi slovanski substitut izključujejo nosniško osnovo izhodišča (prim. hibridno obliko *Petauiona*, Rav. IV,19, gl. Kos 1902: 222, Šašel 1975: 80), lahko vsaj za vulgarnolatinsko oz. romansko izhodiščno podobo imena predpostavimo **Pētá/óuīa* ~ **Petá/óuīa* ~ **Patá/óuīa*, pri čemer bi se oblike z zaporedjem **-óu-* najverjetneje razvile v smeri *-óβīa* > **-óβ'a*, prim. nem. *Göfis* < **Gōfis* < *(*Se*)*gōyjas* ← rom. **Segóβ'a* < *Segouia* (Anreiter 2007: 109). Nemške, deloma latinizirane oblike *Bettovia* (*Conversio* 11), prim. še *Petowa* (874), *Petovia* (984), *Bethowe* (1137)³⁹⁵ kažejo na stbav. **Pétouja* (ali starejše **Pétauja*) > **Pétouwā* > *Pettau*, kar je lahko bavarskonemški substitut (z zgodnjo baritonezo, vendar po zaključeni starejši fazi starovisokonemškega premika soglasnikov okrog 650 n. št.)³⁹⁶ za rom. **Petáuiā* oz. **Petōuiā*.³⁹⁷ Slednje romansko izhodišče se sicer zdi nekoliko manj verjetno prav s stališča vulgarnolatinskega/romanskega glasovnega razvoja, a ob predpostaviti bolj arhaičnega glasovnega stanja vendarle ni povsem izključeno. Za samoglasnik v prednaglasnem zlogu germanski substitut **ē* skupaj s slovanskim **i* (> **ɔ*) kaže na izhodiščni ozki ejevski samoglasnik rom. **e*, najsi bo iz vlat. **ē* < lat. **o*³⁹⁸ po skrajšavi oz. iz **e* s prehodom v **ɛ* v nenaglašenem zlogu tipa rom. **Terg-*' v ant. *Tergeste* → slov. *Tirg-* > **Tʁrg-*, rom. **Glemōna* → slov. **Glimūnu*. V tem oziru se samoglasnik prednaglasnega zloga na danem arealu ne ujema z arhaično potezo bližnjega toponima *Celje* (izhodiščno slov. **Kelēia*), ki je bil v slovansčino prevzet kot replika rom. **Kelēia* (gl. spodaj s.v.).

Glede substitucije romanske predloge v slovansčino je treba izbirati med rekonstrukcijami substitucijskega procesa v fazi pred slovansko monoftongizacijo (1) in v fazi, ko je bila ta relativno stara glasovna sprememba že zaključena (2).

³⁹³ Prim. pkelt. hrn. **Litau-iā* 'Bretanija' (stbret. *Letau*, kimr. *Llydaw*, srirs. *Letha*) < **Lita-u-ī* < pīde. **pl̥tH₂-u-iH₂-*. Dalje gl. Repanšek 2015c: 785.

³⁹⁴ Dodaten zgled tovrstnega razvoja je lahko teonim *Ouianus* (CIL III/14354²), če z *-a-no-* iz pīde. **-o-no-* (strukturno prim. pan. teon. *Teutanus* < **Teuto-no-*). Dalje o teonimu gl. v pogl. 2.

³⁹⁵ Za zgodovinske zapise gl. Ramovš 1919: 380 (= ZD II: 100), Schramm 1981: 319, Anreiter 2001: 112.

³⁹⁶ Prim. razvoj v priponi primerljivega nemškega tpn. *Passau* (st. zap. *Bazzawa*) ← **Bataua* (*Not. Dign.* 35,24: *Batauis* = ant. *Boiodurum*) še z izvršenim premikom nezvenečih zapornikov.

³⁹⁷ Prim. zapis *Bazzoua* (s sicer nejasnim (b) za **b/p-* ob *ʒʒ* < **-t-*) za italijanski tpn. **Pataua* (*Pellegrini* 1990: 139).

³⁹⁸ Gl. Lausberg 1969: §241, prim. Schramm 1981: 121, Šega 1998: 75; neustrezno Ramovš 1919: 379 (= ZD II: 99), 1936: 34 (**e* → **ɔ*).

- 1.1 Rom. **Petáui̯a* → slov. **Pitāu̯iu* > **Pitō̯ii* (> **Pitō̯ii*) > **Pitū̯ii* > **Pbtūib*.
- 1.2 Rom. **Petóui̯a* (?) → slov. **Pitāu̯iu* > **Pitō̯ii* > **Pitū̯ii* > **Pbtūib*, pri čemer bi bilo treba predpostaviti substitucijo rom. **ou* → slov. **au*. Deloma se arhaičen glasovni razvoj z ohranitvijo istozložnega zaporedja **ou* ter njegova integracija v slovanščino kot dvoglasnika **au* lahko dodatno potrjuje pri prevzemu substratne predloge **Iou(e)na* kot slov. **Iaunā* > **Iū̯nā* (danes ohranjeno v horonimu *Podjuna*).
- 1.2.1 Rom. **Petóβ'a* → slov. **Pitub/u̯iu* > ***Pitub/u̯li*.
- 1.2.2 Rom. **Petóβ'a* → slov. *?, morda s končnim rezultatom ***Pitū̯b/u̯li*. Podašava naglašena rom. **ó* v predzadnjem zlogu je bila mogoča le, če je bil ta odprt in torej le ob prehodu zaporedja **-uia* v **-β'a* (prim. *Alluuium* > rom. **Alúβ'u* → slov. **Alú, b̯*).³⁹⁹
- 2.1 Rom. **Petáui̯a* → slov. **Pitau̯ii* > **Pitau̯li* > ***Pitou̯li*, prim. rom. **Laurána* → slov. **Laurānu* > **Lovrán̯b*, **Paúlāna* → **Povlān̯b*.⁴⁰⁰
- 2.2 Rom. **Petóui̯a* (→ slov. kot zgoraj).
- 2.2.1 Rom. **Petóβ'a* (→ slov. kot zgoraj).
- 2.2.2 Rom. **Petóβ'a* → **Pitō̯b/u̯lii* > ***Pbtū̯b/u̯lb* oz. **Pitū̯b/u̯lii* > ***Pbt̯yb/u̯lb*.

Predpostavljeni razvoj romanskega zaporedja **-Vβ'*- v slov. **-Vb/u̯l̄*-, pri čemer ni znan odraz romanskega neobstoječega⁴⁰¹ **-β'*- v konkretnem geolektu, ki mu pripada ime, kakršno je bilo prevzeto v slovanščino (teoretično je mogoče računati z razvojem *-bj-*, *-jb-*, *-j-*, *-vj-*, *-jv-* ipd., prim. sln. *gajba* ← rom. **gájba* < **káβ'a* < lat. *cauea*, hrv. štok. *Gr̯balj* < **Gr̯bb̯b* ← ant. *Agruuium*, Mayer 1959: 160), je osnovan na glasovnorazvojnem dejstvu, da bi se po zaključeni monoftongizaciji slovanski substitut **b*/**β* (za rom. **β*) oz. **u* (le če za rom. **u*) v položaju pred **i* vključil v še vedno trajajoči proces slovanske jotacije. Znano dejstvo, da se zgodnje psl. **kau̯iōm* razvije v smeri **kui̯o* in ne ***kou̯l̄o*, ni povedno za splošno medsebojno relativnokronološko umestitev praslonske jotacije in monoftongizacije, saj je iz psl. **kui̯o* 'kujem' v odnosu do glasovnega predhodnika razvidno le, da se je jotacija na segmentu **u* (oz. **β*) izvršila šele, ko je ta v fonološkem sistemu pridobil status soglasnika (tj. po zaključeni monoftongizaciji). Ker tudi ni mogoče ugotavljati motivacije za epentezo (soglasniško vstavitev) jezičnika **-l-* med ustnični segment in sledeči **i* pred začetkom jotacijskih procesov, pač pa je do epenteze lahko prišlo tudi ob že obstoječih rezultatih jotacije tipa **-p-l̄-* (oz. starejše **-p-l-i-*), ni verjetno, da bi bilo po času nastanka zaporedij **-b̄l̄-* tudi za

³⁹⁹ Holzer 2007: 121, vendar prim. Boček 2012: 157 s predpostavljenim razvojem **Allūβju* → **Olyb̯b*, kar implicira izhodiščno slovansko **Alū, bu*.

⁴⁰⁰ Skok 1930: 498, Tekavčić 1976: 46, Šimunović 1985: 188, Holzer *op. cit.*, ss. 52, 54 in *pass.*, Klotz 2013: 74–75.

⁴⁰¹ Prim. furl. t̯pn. *Codroip* < **Kodroβ'*- < lat. *Quadruium* (gl. DTFT s.v. *Codroipo*) in *Trèp* < *Triuium* (DTFT: 933) z razvojem **-jb-* < **β'* ob običajnem odrazu *β* > furl. *v ~ f* (/ #) za rom. **β*.

izvensistemski *β' pričakovati drugačen substitut.⁴⁰² Po vsej verjetnosti izključena je torej tudi možnost morebitnega razvoja rom. *Pētōβ'a → slov. *Pitōi̇i, od koder po asimilaciji *-ōi- > *-ō- slov. *Pbtu₂ib < *Pitōi̇i (tako še Ramovš 1919: 379 = ZD II: 99, prim. Furlan 2002: 30–31).

Kot možno izhodišče bi bilo vredno v pretres vzeti romansko izhodišče *Pētōia⁴⁰³ s sicer neregularno monoftongizacijo tipa Noio-, izpričano pri Ptolemaju⁴⁰⁴ (če za *Nōio- < kelt. *Nouio-), kar bi bilo regularno substituirano s slov. Pitōi̇i > *Pbtōi̇b. Vendar takšno romansko predlogo izključuje nemški substitut imena, saj bi moralo v tem primeru po srednjevisokonemški diftongizaciji dolgega *ū naglasno mesto ostati na predzadnjem zlogu (ustalitev naglasnega mesta na prvem zlogu (baritonizacija) poteka le do 10. st.), prim. Glemáun < *Glemúna ← rom. *Glemōna, prav tako pa bi pričakovali ijevski preglas.

Kot najverjetnejše bi bilo torej treba predpostaviti romansko izhodišče *Pētāi̇ia (oz. morda *Pētōi̇ia z v romanščini nesistemsko ohranitvijo dvoglasnika *oi) z neposrednim slovanskim substitutom *Pitāi̇iu > *Pitōi̇i (> *Pitōi̇i) > *Pitū₂i̇i > *Pbtūi̇b (sln. prleško Ptū, Red Ptūja)⁴⁰⁵ oz. *Ad Pētáoi̇iam → *Ad Pitāi̇iu⁴⁰⁶ > *Apitōi̇i > *Apitū₂i̇i > *Opbtūi̇b k dvojničnemu Optuj,⁴⁰⁷ kar praslovansko monoftongizacijo absolutnokronološko implicitno umešča v čas po slovanski kolonizaciji jugovzhodnega alpskega prostora.^{408, 409} Odsotnost odraza predmonoftongizacijskih substitutov v primorski slovanščini (tip Lovran, Povljana in ne **Luran, **Puljana ipd.) je pričakovana, saj gre v tovrstnih primerih za poznejše, tj. po že zaključeni monoftongizaciji prevzeta imena.

⁴⁰² K temu sicer prim. rom. *Alūβ'u → slov. *Alū₂b (hrv. Olīb), kar na prvi pogled sicer ne izključuje možnosti substitucije rom. *β' → slov. *b (Holzer 2007: 121), vendar ob st. zap. Alluybum (15. st., loc. cit.) ni izključeno niti, da tu dejansko ne gre za neposredno substitucijo rom. *β'.

⁴⁰³ Prim. Ramovš 1936: 34: *Petojo, ERHSJ II: 561–562 (primerjava z razvojem prednaglasnega zaporedja *-oio- v gal-rom. imenih tipa Nouio°, Nouientum ipd. (gl. TGF: 191) je irelevantna), Šturm 1927: 73.

⁴⁰⁴ Celoten nabor oblik pri Lambert 2000: 166.

⁴⁰⁵ Rajh 2010: 191, prim. HG II: 180–181.

⁴⁰⁶ Oz. z obrušenjem soglasniškega sklopa že v romanskem izhodišču *Apētāi̇iam, prim. mutatio Apicilia (It. Burdig.) za verjetno *Ad Piciliam, prim. mutatio Adpacilia (Codex Veronensis 52), o čemer Bosio 1983.

⁴⁰⁷ Gl. Ramovš 1936: 39, ERHSJ II: 562.

⁴⁰⁸ Istega mnenja Bidwell 1961: 120, Furlan 2002: 30, obakrat sicer z manj ustrezno rekonstrukcijo vulgarnolatinske (= romanske) oz. slovanske oblike. Ramovševo mnenje (1919: 379 = ZD II: 99, 1936: 34) o nastanku slovanskega substituta ni relevantno, saj še ne upošteva poznega prehoda *a > *o. Prav tako ni pravilna domneva o substitucijskem samoglasniku *b za domnevni široki kratki rom. *e v predpredzadnjem zlogu.

⁴⁰⁹ Morda je med tovrstne substitute treba umestiti tudi slov. *Botu₂ib (> *Botu-iane > sln. Batúje), če iz substratnega *Batāi̇ia (prim. ESSZI: 53), ki pa ga zaradi vzglasnega *b-, ki ga ni mogoče razložiti na podoben način kot *b- v *Blbcb < *Plbcb (za proces *pl- > *bl- tipološko prim. hispelt. tpn. Bletisam(a), CIL II/858, če k presežniku *pletH₂-ismHo-, gl. MLH V.1 s.v. letaisma) ali istrskem tpn. Buzet < *Blzērb < *Pblzērb < slov. *Pilgentu ← rom. *Pil/ngénte (prim. Skok 1934: 432), najverjetneje etimološko ni ustrezno povezovati s substratnim izhodiščem toponima *Pbtūi̇b.

Substitucije romanskega *ǫ

Kot substituta za romanski dolgi naglašeni ozki *ǫ, ki je po podaljšavi v odprtem zlogu nastal iz izhodiščnega *ō, se v slovanskem gradivu pojavljata tako *y < *ū₁ kot *u < *ū₂. Ker je bil slovanski samoglasniški sistem ravno v času južnoslovansko-romanskih substitucij v fazi prestrukturiranja (tu se misli predvsem na stanje pred in po monoftongizaciji, ki se odvije šele v času po slovanski ekspanziji na jug in proti zahodu), je treba različne substitute utemeljiti predvsem na podlagi posameznih faz v razvoju zadnje samoglasniške vrste slovanskega samoglasniškega sistema.

Prva oz. izhodiščna faza (I) je stanje v samoglasniškem sistemu pred monoftongizacijo (sistem vsebuje *ū₁ = */ū/ in *au). V drugi fazi (II) pride do monoftongizacije *au > *ū₂, pri čemer je glasovna vrednost *ū₂ na prvi stopnji monoftongizacije verjetno */ō/ oz. */ǫ/. V zadnji fazi (III) pride do dviga *ū₂ v *ū = */ū/ in vzajemnega prehoda starega *ū₁ v tej vrednosti v jeri (*y). Ker je zadnji omenjeni premik v samoglasniškem sistemu mogoče osmisлити tako s potisno kot potezno verigo, se da predvideti dva verjetna kronološka poteka razvoja: a) 1. *ū₁ > *y, 2. dvig *ū₂ > *ū po potezni verigi oz. b) 1. dvig *ū₂ > *ū, 2. *ū₁ > *y po principu potisne verige. V prvem primeru je v okviru tretje faze treba računati še z vmesno razvojno stopnjo, na kateri sta pred dvigom *ū₂ > *ū v sistemu nekaj časa soobstajala jeri (*y) in *ū₂ (*ǫ/), medtem ko je v primeru potisne verige tak vmesni stadij nepotreben. Na podlagi slovanskih substitutov tipa *Tragū₁ru (> *Trogírʙ) za rom. *Tragúrū (ant. *Tragurium*), kjer je do integracije zagotovo prišlo še pred spremembo izhodiščnega *ū₁ in pred prehodom psl. *ǣ v *o (ta kronološko sledi prvi spremembi), ni mogoče zanesljivo ugotavljati, da se kot realna izkazuje le prva teoretično predpostavljena kronologija (prim. Holzer 1999/2008: 82), saj bi se tudi v slučaju kronološko prej izvršenega prehoda *ū₂ > *ū substratni *ū gotovo ne substituiral s slov. *ū₂, temveč z *ū₁, kakršen bi v tem primeru v sistemu obstajal še tik pred vzajemnim, tj. kronološko hkratnim premikom *ū₂ > *ū in *ū₁ > *y.

Ne glede na relativno kronologijo dogodkov v procesu preoblikovanja zadnje samoglasniške vrste v slovanskem sistemu bi bil izhodiščni romanski *ǫ v prvi fazi prestrukturacije najverjetneje substituiran z *ū₁. Temu v prid govorijo tudi zgodnje romanske izposojenke v slovansčino tipa *Rōma → slov. *Rū₁mu (> *Rimʙ) in *krōžje (*ǫ je tu le fonetično dolg!) → slov. *krū₁žju (> *križʙ 'križ').⁴¹⁰ Po vstopu monoftongov v slovanski samoglasniški sistem bi bil isti romanski *ǫ verjetno identificiran s slov. *ū₁ ali *ū₂ – odvisno od tega, ali je bila glasovna vrednost slednjega (še) */ō/ oz. (že) */ǫ/. Po prehodu *ū₁ v jeri (*y) in ne glede na to, ali je do dviga *ū₂ > *ū prišlo pred (shema Ia/IIa spodaj) ali po tej spremembi (shema Ib/IIb spodaj), pa bi bil rom. *ǫ nedvomno izenačen in zato substituiran s slov. *ū₂. To dejstvo je posredno razvidno iz poznih izposojenk tipa rom. *racōne → slov. *ra₂čunʙ 'račun', *stacōne → *sta₂čunʙ 'postaja',

⁴¹⁰ Glede zgodnjega prehoda *y > *i gl. zlasti Shevelov 1964: 384, Boček 2010: 85ss., prim. Skok 1930: 507, ERHSJ II: 202. Glede rekonstrukcije *krōžje z že izvršeno zahodnoromansko palatalizacijo in šibitvijo kot izhodišča za južnoslovanski substitut prim. alb. *kryq*, rom. *cruce*, dalm. (velj.) *krauk*, ki nasprotno kažejo na izhodiščno vzhodnoromansko *kruke.

nepōca* > **nepuća* ‘nečakinja’⁴¹¹ (v teh zgledih se kasnejši datum izposoje neposredno dodatno potrjuje s substitucijami rom. **a* → slov. **a* < **ā*, rom. **e* oz. **e* → slov. **e*, do katerih je lahko prišlo šele po prehodu slov. **a* > **o*, **i* > **ɨ* itd.), deloma pa tudi iz substitutov, ki sodijo v čas po prehodu **ū*₁ v jeri (y*), vendar še pred prehodom slovanskega kratkega **a* v **o*⁴¹² (prim. rom. **Lafōda* → **Lapudɔ* > hrv. *Lopud*, **Lakrūma* → **Lakrumɔ* > hrv. *Lokrum*).⁴¹³

Shematično:

Ia

A → A₁ [= **ū*₁] + A₂ [= **ū*₁] + A₃ [= **ū*₂] + A₄ [= **ū*₂],

pri čemer A = **ō*, 2 = monoftongizacija, 3 = */*ō*/ > */*ō̄*/, 4 = */*ō̄*/ > */*ū*/ + **ū*₁ > **y*,

oz. Ib

A → A₁ [= **ū*₁] + A₂ [= **ū*₁] + A₃ [= **ū*₂] + A₄ [= **ū*₂] + A₅ [= **ū*₂],

pri čemer A = **ō*, 2 = monoftongizacija, 3 = */*ō*/ > */*ō̄*/, 4 = **ū*₁ > **y*, 5 = */*ō̄*/ > */*ū*/.

Substituti romanskega širokega dolgega naglašenege **ō* (< **o*) s slov. **ū*₂ (npr. rom. **Pōla* → slov. **Pū₂lū* > **Pulb*, **Bōna* → **Bū₂nā* > **Būna*, prim. še **mozōlu* → **mɔžūlɔ* ‘čaša’, gl. Furlan 2009: 417) ob tem ne presenečajo, saj bi bil celo na stopnji razvoja */*ō̄*/ slovanski monoftong **ū*₂ njegov najbližji in s tem najverjetnejši substitut (1. del II. faze: rom. **ō̄* → slov. **ū*₁, rom. **ō* → slov. */*ō̄*/, 2. del II. faze: rom. **ō̄* → slov. */*ō̄*/ = **ū*₂, rom. **ō* → slov. */*ō̄*/ = **ū*₂).

Starejši zapisi romanskih toponimov kot npr. Ἀλβούνου (*Porphyr.*, *De adm. imp.* 30), *F.lâmūna* (1154, gl. Tekavčić 1976: 44; Holzer 1999/2008: 80–81) za ant. **Albōna* oz. **Aluōna* (prim. Ἀλουόνα pri Ptolemaju in *Aluona* pri Pliniju) in **Flanōna* lahko deloma govorijo tudi v prid že romanskemu sovpadu **ō̄* in **ū* oz. za izredno ozek izgovor */*ō̄*] ~ */*ū*], ki bi bil grafično sporadično lahko zabeležen kot ⟨*ū*⟩.⁴¹⁴ Ker takšne nevtralizacije na konkretnem romanskem arealu ni mogoče predvideti kot systemske, bi bilo na podlagi tovrstnih zapisov mogoče sklepati na položajno različico rom. **ō̄* pred nosnikom v odprtem zlogu, vendar ob odsotnosti drugih primerov primarno oz. vsaj za predromansko pripono *-*ōnā*⁴¹⁵ (glede na slov. substitut **Kɔrmýnɔ* ob bav. *Cremawn* (1324) < *-*ūn-* za rom. *Cormones* (628), morda tudi za pripono *-*ōnes*, toda prim. furl.

⁴¹¹ Tekavčić 1976: 43, 45, Šega 1998: 73, Holzer 2007 s.v., 2013: 139.

⁴¹² Kakor je nedvomno razvidno iz navedenih primerov, razvoj psl. **a*, **ā* v **o*, **a* nastopi šele po prehodu **ū*₁ v jeri (gl. tudi Shevelov 1964: 384ss.).

⁴¹³ Neustrezno Tekavčić 1976: 53–54.

⁴¹⁴ Reichenkron 1939: 162–166, ERHSJ III s.v. *Solin*, Tekavčić *op. cit.*, s. 49, Holzer *op. cit.*, ss. 79–81. Mayer (1959: 140) prehod **ō̄* v **ū* pripisuje predromanskemu substratu.

⁴¹⁵ V literaturi (gl. prejšnjo opombo, Šimunović 1985: 188 z op. 63b) se navadno misli tudi na samoglasniško harmonijo v mestniških oblikah (*-*ōnīs* > *-*ūni*, vendar prim. tpn. *Lūn* (Pag) < **Lū₂nɔ* ← *(*punte*)/*lōni*, gl. Šimunović *op. cit.*, s. 181), a bi bila ta možnost lahko veljavna le za del gradiva. Nerealno je namreč predpostavljati posplošitev mestniških oblik na tako širokem arealu. Poleg tega bi v tem času, tj. po razgradnji latinskega sklonskega sistema, pričakovali morebitno ohranitev le sporadičnih petrificiranih oblik.

Cormóns, ki jasno kaže na izhodiščno **Kormōnes*⁴¹⁶ in ne ***Kormúnes*). Teoretični niz substitutov rom. **ū* → slov. **ū*₁, **ū*₂ bi bil v tem primeru naslednji:

IIa

A → A₁ [= **ū*₁], B → B₁ [= **ū*₁] + B₂ [= **ū*₁] + B₃ [= **ū*₂] + B₄ [= **ū*₂],
pri čemer A = **ō*, B = *[*ū*], 2 = monoftongizacija, 3 = */*ō*/ > */*ō̄*/, 4 = */*ō̄*/ > */*ū*/
+ **ū*₁ > **y*,

oz. IIb

A → A₁ [= **ū*₁], B → B₁ [= **ū*₁] + B₂ [= **ū*₁] + B₃ [= **ū*₂] + B₄ [= **ū*₂] + B₅ [= **ū*₂],
pri čemer A = **ō*, B = */*ū*/, 2 = monoftongizacija, 3 = */*ō*/ > */*ō̄*/, 4 = **ū*₁ > **y*, 5
= */*ō̄*/ > */*ū*/.

Ker slovansko gradivo za rom. **ō* oz. **ū* (**ū*/) izkazuje dvojnični substitut tudi v primeru pripone *-*ōna* in zaporedja *-*ōne(s)*, pa bi bilo seveda na takšno položajno različico (rom. **ō* > **ū* / __N\$) mogoče računati le, če je bila arealno zamejena. Slovanski substituti rom. **ō* v priponi *-*ōna* dejansko tvorijo dva areala: zahodni s substitucijo **ū*₁ in vzhodni z **ū*₂, s pomembno izjemo tpn. **Bonōnia* → **Bunū,nu* > **Bъdyňь*,⁴¹⁷ danes *Vidin*, Bolgarija (morda tudi srb. tpn. *Čestelin*, domnevno k rom. **Kastelōna*, gl. Loma 1991: 126). Taka razporeditev bi lahko posredno pričala o za zahodni del specifičnem razvoju, tj. izredno ozkem izgovoru rom. *-*ō* vsaj v priponi *-*ōna* (in *-*ōnes*), ki je bila nato ne glede na stanje v razvoju slovanskega samoglasniškega sistema identificirana s slov. **ū*₁ (= */*ū*/):

rom. **Glemōna* → slov. **Glimū,nu* > **Gльmъnъ*, **Bergōna* → **Birgū,nu* > **Bъrgъnъ*, **Tvl(V)mōna* → **Tulilmū,nu* > **Tъ/ьlмъnъ*, **Alβōna* → **Albū,nu* > **Albynъ* > **Labynъ* (JV Istra),⁴¹⁸ **Flanōna* → **Plamū,nu* > **Plōmъnъ* (hrv. čak. *Plōmin* < **Plōmīn*, JV Istra), **Kasōnes* → **Kasū,nu* > **Kosýňь* (hrv. štok. *Kōsīnj*, Red *Kosinja*), **Nōna* > **Nū,nu* > **Nýňь* (hrv. čak. *Nīn*, srednja Dalmacija), **Promōna* → **Pramū,nā* (hrv. štok. *Prōmina*, južna Dalmacija), **Skardōna* → **Skardū,nu* > **Skradýňь* (hrv. čak. *Skradīn*, srednja Dalmacija), **Stē/olpōna* → **Sti/ulpū,nu* > **Stъ/ьlръnъ*, **Alβōna* → **Albū,nu* > **Labýňь* (hrv. štok. *Lābīn*, srednja Dalmacija; ant. *Albona* (1078), gl. Šimunović 1985: 180), **Salōna* → **Salū,nu* > **Solýňь* (hrv. čak. *Solīn*, srednja Dalmacija), **Kentōna* → **Kintū,nā* (hrv. štok. *Cétina*, srednja Dalmacija), **Narōna* > **Narū,nu* > **Norýňь* (hrv. štok. *Nōrīn*, južna Dalmacija), **Ākōna* → **Ākū,nu* > **I-akýňь* (hrv. čak. *Jakīn*; gre za eksonim *Ancona*, gl. Šimunović 2006: 210).

⁴¹⁶ Glede sinkope *-*es* > furl. -*s* prim. karnijsko *tās* 'molčiš' < **tāz's* < **tāzes* < **tāžes* < **tākes* < lat. *taces*.

⁴¹⁷ Po preoklozni asimilaciji po zapori *b ~ n* > **b ~ d* (prim. obratno asimilacijo v lit. *debesis* 'oblak' < pide. **neb'es-i-*). Za st. zap. *Do Bъdyni, Bdynь, Bdinь*, gr. Βυδίνη gl. Schramm 1981: 402.

⁴¹⁸ *Lābin, Lābina* (Holzer 2007: 110 v op. 110 z natančnimi viri za tovrstno, sicer nepričakovano, naglasno stanje), toda prim. Šimunović 1985: 184, 2013: 168 z navedbami narečnega čakavskega gradiva *Labīn*, enako *Plomīn*.

Za pojasnitev razporeditve slovanskih substitutov se tako pravzaprav ponujata dve možnosti oz. kombinacija obeh: a) razlika je arealno pogojena, b) razlika v substitutih je pogojena s kronologijo prevzema. Morebitna kronološka razlika je bila lahko širša (I. proti II. fazi v razvoju zadnjih samoglasnikov v slovanskem samoglasniškem sistemu) oz. ožje zamejena (tj. le v okviru II. faze). V primeru razlik med substitucijami v sklopu le II. faze bi šlo za razliko v približku slov. $*\bar{u}_2$ romanskemu $*\bar{o}$ v času njegove glasovne vrednosti $*/\bar{o}/$ (rom. $*\bar{o} \neq$ slov. $*/\bar{o}/$, zato rom. $*\bar{o} \rightarrow$ slov. $*\bar{u}_1$) oz. $*/\bar{o}/$ (rom. $*\bar{o} =$ slov. $*/\bar{o}/$, zato rom. $*\bar{o} \rightarrow$ slov. $*/\bar{o}/ = *\bar{u}_2$).⁴¹⁹ Imena tipa $*Kastel\acute{o}ne \rightarrow *Kas(ti)\acute{l}\ddot{u},nu$ ($*Kas(ti)\acute{l}\ddot{o}nu$) $> *Ko\acute{s}l\ddot{u}n\grave{b}$ (hrv. čak. Red *Košljuna*, Krk),⁴²⁰ ki temeljijo na izobčnoimenskih topoleksemin (prim. tudi rom. $*mans\acute{o}ne \rightarrow$ slov. $*mans\acute{s}\ddot{u},nu > *mq\acute{s}un\grave{b} >$ hrv. čak. *mošun* $< *mo\acute{s}un$, hrv. štok. *mošun* ‘ograda, hlev’),⁴²¹ bi sicer lahko predstavljala kasnejše substitute, vendar prim. rom. $*Kastel\acute{o}ne$ s pričakovanim slovanskim substitutom $*Kas(ti)\acute{l}\ddot{u},nu > *Ko\acute{s}l\ddot{u}n\grave{b}$ (*Košljn*, Veli Iž). Malo verjetna pa se večja kronološka razlika zdi med substitucijo rom. $*\bar{o}$ s slov. $*\bar{u}_1$ (I. faza) oz. z $*/\bar{o}/ = *\bar{u}_2$ (II. faza) ravno pri parih $*Sal\acute{o}na \rightarrow *Sal\ddot{u},nu$ ($*Sal\acute{o}nu$) $> *Solun\grave{b}$ (danes *Solun*, Grčija)⁴²² in $*Sal\acute{o}na \rightarrow *Sal\ddot{u},nu$ ($*Sal\acute{o}nu$) $> *Solun\grave{b}$ (*Sòlun*, Med *Soluna*, Bosna) proti $*Sal\acute{o}na \rightarrow *Sal\ddot{u},nu > *Solyn\grave{b}$ (hrv. čak. *Soln*, Srednja Dalmacija) oz. $*Al\beta\acute{o}na \rightarrow *Alb\ddot{u},nu$ (*Albōna*) $> *Labun\grave{b}$ (*Olovo*, Bosna) proti $*Al\beta\acute{o}na \rightarrow *Alb\ddot{u},nu > *Labyn\grave{b}$ (*Labin*, srednja Dalmacija) in $*Al\beta\acute{o}na \rightarrow *Alb\ddot{u},nu > *Albyn\grave{b} > *Labyn\grave{b}$ (JV Istra). Toponimi kot npr. *Solun* (tako grški kot bosanski) in *Labun* so bili namreč najverjetneje prevzeti pred časom substitucije dalmatskih enakozvočnih substratnih predlog, zagotovo pa vsaj pred časom, ko je bil prevzet tpn. *Labin* v Istri, kjer je bila slavizacija najpoznejša.⁴²³

⁴¹⁹ Glede posameznih faz v razvoju monoftonga gl. npr. Shevelov 1964: 276–277, Bezljaj 1965: 6 (= ZJS I: 271), Greenberg 2002b: 75, Holzer 2007: 59, 2013: 241.

⁴²⁰ Hrvaško gradivo je v nadaljevanju navedeno po Šimunović 1985, 2005, Holzer 2007 s.v.v., Matasović 2007: 110–111, naglasne rekonstrukcije na podlagi slovenskega narečnega gradiva pa po Šekli 2009.

⁴²¹ Gl. Šimunović *op. cit.*, ss. 77, 92. Prim. tudi sln. orn. *Mašun* $< *mq\acute{s}un\grave{b}$ (s prednaglasnim akantjem) oz. $*ma\acute{s}un\grave{b} \leftarrow$ rom. $*m\acute{a}s\acute{o}nu$ (z rom. prehodom $*VNS > *VS$). Trpn. nar. *Mošne*, kar bi na prvi pogled sicer kazalo na nepričakovani substitut $*mq\acute{s}un\grave{b} < *man\acute{s}unu$ (gl. ESSZI: 272–273), je lahko analoškega nastanka iz prvotnega $*M\acute{o}š\acute{u}'\acute{h}e$ oz. $*M\acute{o}š\acute{u}'\acute{a}ne$ (Mmn $*M\acute{o}š\acute{u}'\acute{a}n\acute{h}$) $> *Mo\acute{s}n\acute{j}\acute{a}h$), in sicer na podlagi *allegro*-oblik v stranskosklonskih oblikah (vzporedno s tipom gor. *Bégúne* za *Bégúne*).

⁴²² Glede izhodišča rom. $*Sal\acute{o}na$: gr. Σαλονίκη gl. Schramm 1981: 341–345, A. Loma, S. Loma 2011: 2.

⁴²³ Toponimi z zaporedjem slov. $*\bar{u}$, ki je bilo podvrženo preglasu ($*Kas(ti)\acute{l}\ddot{u},nu$, morda $*R\acute{q}\acute{c}\acute{i}n\acute{b}$, če iz $*RVn\acute{c}\acute{i}\acute{u},nu <$ rom. $*\bar{o}nV-$), v tem oziru niso povedni, saj se je zaporedje razvilo enako, če je v slovanščino prešlo pred preglasom (in s tem pred monoftongizacijo, tj. v I. fazi) ali po njem (II. faza).

I. faza (pred monoftongizacijo)	substitucije	gradivo
* \bar{u}_1 * $a\bar{u}$	* $\bar{o} \rightarrow * \bar{u}_1$	rom. * <i>Salōna</i> → * <i>Solū,nu</i> (* <i>Solynb</i>) * <i>krōže</i> → * <i>krū,žū</i> (* <i>krīžb</i>), * <i>Rōma</i> → * <i>Rū,mu</i> (* <i>Rimb</i>)
	* $\bar{o} \rightarrow * \bar{u}_1$ * $\bar{u} \rightarrow * \bar{u}_1$ * $a\bar{u} \rightarrow * a\bar{u}$	rom. * <i>Pē²taujia</i> → * <i>Pitauiū</i> (* <i>P²tuīb</i>), prim. germ. * <i>laukaz</i> → * <i>lauku</i> (* <i>lukb</i>)
II. faza (monoftongizacija)		
* \bar{u}_1 * $\bar{u}_2 = */\bar{o}/ \sim */\bar{o}/$	* $\bar{o} \rightarrow * \bar{u}_1 \sim \bar{u}_2$	rom. * <i>Salōna</i> → * <i>Solū,nu</i> (* <i>Solynb</i>) → * <i>Solū,nu</i> (* <i>Solunb</i>)
Op. Dybojev zakon je v teku druge faze zaključen, vendar še pred prehodom * \bar{u}_1 v * \bar{y} ⁴²⁴ (prim. * <i>Plōmynb</i>).	* $\bar{o} \rightarrow * \bar{u}_2$	rom. * <i>Pōla</i> , * <i>Bōna</i> ... → * <i>Pū,lu</i> , * <i>Bū,na</i> prim. zgern. * <i>bōkō</i> , * <i>plōgaz</i> ... → * <i>bū,kū</i> (* <i>buky</i>), * <i>plū,gu</i> (* <i>plugb</i>)
	* $\bar{u} \rightarrow * \bar{u}_1$ * $a\bar{u} \rightarrow * a+\bar{u}$	rom. * <i>Solūna</i> (?) → * <i>Solū,nu</i> (* <i>Solynb</i>) rom. * <i>Laurāna</i> → * <i>Laurānu</i> (> <i>Lovranb</i>)
III. faza		
* $\bar{u}_1 > * \bar{y}$ * $\bar{u}_2 > * \bar{u}$	* $\bar{o} \rightarrow * \bar{u} (< * \bar{u}_2)$ * $\bar{o} \rightarrow * \bar{u} (< * \bar{u}_2)$	rom. * <i>racōne</i> , * <i>stacōne</i> → * <i>računb</i> , * <i>stačunb</i>
Op. V teku III. faze nato * <i>a</i> , * <i>ā</i> > * <i>o</i> , * <i>a</i> .	* $\bar{u} \rightarrow * \bar{u} (< * \bar{u}_2)$	rom. * <i>Lakrūma</i> → * <i>Lakrū,mu</i> (* <i>Lokrumb</i>)

Ad Celje, ant. *Celeia*

Ker je na podlagi narečnih oblik in starejših zapisov treba izhajati iz slovenskega **Celjē* > **Celje*,⁴²⁵ pri čemer je akutirano izglasje *-*jē* treba razumeti kot kontrahirani odraz starejšega dvozložnega zaporedja *-*biē*,⁴²⁶ za izhodišče ni mogoče predvideti romanske baritonirane osnove **Kéleia*, temveč paroksitonon **Kelējā*: rom. **Kelēja* → slov. **Kelēja* > **Keleja* > **Celbje* > **Celjē*.⁴²⁷ Arhaičnost romanskega geolekta, iz katerega je bilo ime prevzeto, je mogoče opazovati na več segmentih: a) ohranjena je samoglasniška kakovost prednaglasnega **e* (in ne razvoj v **ε* tipa rom. **Terg-* → slov. **Tbrg-*), s čimer se med drugim potrjuje tudi izvorna samoglasniška kolikost predromanskega

⁴²⁴ Prim. Holzer 2007: 59.

⁴²⁵ Prim. Ramovš 1921/1922: 34. Neustrezno je Ramovševo izvajanje slovanskega substituta iz lat. *abl. loci* **Celēae* > rom. **Kelē* (enako Skok 1921/1922: 29), saj bi bil romanski odraz kontrahiranega predpostavljene zaporedja *-*ēae* v vsakem primeru v slovansčino substituiran z * \bar{t}_1 (če ← rom. * \bar{e}) ali * \bar{e} , (če ← rom. * \bar{e}). Prej bi pričakovali ohranitev medglasnega rom. **l* in obliko **Kelėje* (s podaljšavo starega kratkega substratnega **e*, tj. novega romanskega širokega **e*) oz. **Kelėje* (brez podaljšave), kar bi bilo v slovanski sistem morda prevzeto kot ***Kelėje* oz. **Keleje* > **Kelije* > ***Celbje*.

⁴²⁶ Kljub Ramovš *loc. cit.* Povsem zmotno o naglasnih razmerah Bezljaj 1954: 68 (= ZJS I: 52).

⁴²⁷ V tem smislu je napačna domneva, podana v Šašel 1965: 9–10, kjer se v zapisih toponima kot proparoksitona (tip Κέλεια, *Ptol.* II,13,3) po nejezikoslovnih kriterijih prepozna prvotno naglasno mesto, s tem pa nadalje neupravičeno predvideva naglasno repliko v slovenskem umično naglašnem *Celje*.

substratnega izhodišča **Keleĭā*,⁴²⁸ b) naglašeni odprti kratki predzadnji zlog vsaj do časa prevzema v slovansčino ni bil podaljšan (v nasprotju z razvojem v **Akulēiā* > rom. **Agolēia* → slov. **Agulēju* > **Ogblēĭb*), c) ohranjeno je naglasno mesto substratne predloge (prim. tip **Ālbant(i)a* v slov. integratih **Lābq̃t̃/*Labq̃ća*). Takšen razvoj je primerljiv s substitutom za rom. **é* < lat. *ē* v slov. **akĭtu* > **ocbt̃* 'kis', ki kaže na romansko izhodišče **akētu* < vlat. **akētu* < lat. *acētum* 'id.',⁴²⁹ in se z nadaljnjo odsotnostjo šibitve/ozvenečenja in palatalizacije medglasnega mehkonebnika *-k- vklaplja v isti, tj. vzhodnoromanski areal (v vzglasju slovanske oblike toponima *Celeia* s prvotno enakim ohranjenim arhaičnim *k se ob tem ohranja odraz slovanske druge palatalizacije mehkonebnikov: rom. **Keleja* → slov. **Keleja* > **Celbĭe*). Malo verjetna je možnost, da bi šlo za substitucijo rom. *-eĭa → slov. *-iĭa (> *-bĭe), saj bi bilo v tem primeru treba predpostaviti izhodiščno substratno *-ēĭā, kar je glede na nedvomno indoevropski jezikovni izvor imena (četudi jezikovnogenetsko težko točneje opredeljiv, gl. dalje spodaj) besedotvorno gledano manj ugodna rešitev.

Najprepričljivejša se torej zdi tudi najbolj preprosta razlaga, po kateri bi se v slovanskem izglasju *-bĭe prepoznalo repliko substratnega zaporedja *-eĭa. To bi bilo po prevzemu v slovansčino vključeno v regularen razvoj podedovanih zaporedij *eĭ > *iĭ (> *-bĭ) v raznozložnem položaju, pri čemer je v izglasju nato lahko še prišlo do preglasa, torej rom. *-eĭa → slov. *-eĭa > *-bĭe. Če je v izhodišču vendarle treba računati s slov. **Kelēju* > **Celĭi* > **Celbĭb*, tj. s pričakovanim oblikotvornim substitutom tipa **Brāca* → **Brāčb*, **Lekeñāna* → **Lьkñānъ* (*Lākļan*), **Ursāra* → **Ṳrsārъ*, **Bonōña* → **Bьdnyñb* ipd.,⁴³⁰ pa bi morala biti takšna oblika zelo zgodaj, tj. pred delovanjem umika po Ivšičevem zakonu, naslonjena na kolektive s pripono *-bĭe < *-iĭe < *-iĭa (< pide. *-eĭ-o-).

Ker je praslovanski preglas, ki ga predpostavlja predlagani razvoj substituiranega zaporedja *-eĭa v *-bĭe, relativnokronološko treba umestiti pred slovansko monoftongizacijo, bi bilo v prehodu substituiranega zaporedja *-eĭā > *-iĭe lahko prepoznati dodatno potrditev časovne umestitve monoftongizacije v čas po slovanski razselitvi, na kar opozarja že zgoraj obravnavani integrat *Ptuj*. Substitutov, ki bi s svojo glasovno podobo nedvomno potrjevali delovanje preglasa *a > *e po času izposoje imen v slovanski sistem, sicer ni. Nepoveden je npr. v tem oziru substitucijski odraz v slov. **Kuĭl̃auu* ← rom. **Kuĭl̃^oau/βa* (v primeru, da je slednja rekonstrukcija pravilna in ne gre za slov. **Kuĭl̃u* ← rom. **Kuĭl̃u* oz. **Kuĭl̃^oau/βa*),⁴³¹ saj bi se substitut **Kuĭl̃auu* tako preko preglašenege **Kuĭl̃eju* kakor tudi neposredno (tj. v primeru, da bi šlo za izposajo po že zaključenem preglasu) razvil enako: **Kuĭl̃auu* > **Cuĭl̃oũb* → **Cuĭl̃oũbьcь*. Substitucija rom. *l v položaju pred zadnjim samoglasnikom s slov. *l̃ (tip slov. **Pul̃b*) v predpostavljenem substitutu **Ĺungātiku* bi na prvi pogled sicer lahko govorila proti domnevi, da

⁴²⁸ Morda bi bilo torej tudi v primeru tpn. **Pbtuĭb* bolje izhajati iz vlat./rom. **ē* < **ē* kakor iz **e*.

⁴²⁹ Prim. Skok 1926: 394, Šega 2006 s.v., Boček 2009: 62, 2010: 33–36.

⁴³⁰ Prim. **Kocāra* → ž. **Kučārā* > **Kčārā* > hrv. *Kčara* (Holzer 2007: 103).

⁴³¹ Slednje romansko izhodišče k substratnemu **Ak^oilĭ-auā* se glede na imenotvorno podstavo **ak^oili-* oz. **akuli-* k toponimu **Ak^oi/kuleiā* zdi bolj verjetno.

je bil v substitucijskem momentu preglas še delujoč, saj bi v tem primeru nujno pričakovali razvoj **Ľungátiku* > **Ľingátiku* > ***Ľégátъcb* namesto dejanskega **Lungátiku* > **Lqgátъcb* > *Logátec*. Vendar se ob številnih primerih substitucije rom. **l* / ^V s slov. **l* (= [l]) kot npr. rom. **bal(l)u* → slov. **Balu* > **Bolъ*, **Salōna* → **Solū,nu* > **Solynъ*, **Flanōna* → **Plamū,nu* > **Plomynъ* kot enako, če ne celo bolj verjetna ponuja rekonstrukcija substituta **Lungátiku* > **Lqgátъcb*, najsi bo še v času delovanja preglasa ali pred tem procesom. Posredno se lahko takšno izhodišče potrjuje tudi v morebitnem (če ne le modelnem) odrazu slovanske tretje palatalizacije mehkonebnikov *-*iku* > *-*ici*, hkratno izpričane ravno v tem toponimu, ki pa jo je treba umestiti pred delovanje preglasa **u* > **i* (in vzporedno pred prehod **ū* > **ī*), prim. psl. **ībgo* 'jarem' < **īuga* in ne npr. ***ībze* (tip **lice* 'lice', Red **ličese*). Če je bil torej tpn. *Longaticum* v slovanščino integriran pred delovanjem slovanske tretje palatalizacije mehkonebnikov, bi bilo treba v njegovem nadaljnjem razvoju računati tudi s preglasom,⁴³² s čimer je možnost substituta **Ľungátiku* (z nadaljnjim neproblematičnim narečnim razvojem **Ľ* > *l*, gl. Furlan 2002: 31, 32) izključena.⁴³³ Ugotovljivo ni niti, ali je v slovanščini do preglasa **a* > **e* prišlo hkrati s preglasom **ū* > **ī* oz. je do procesa prišlo v dveh valovih, saj je bil v primeru dvoglasnika **ai* (po preglasu **ei* > **ī*) v času delovanja slovanske tretje palatalizacije mehkonebnikov (tj. pred monoftongizacijo) povzročitelj palatalizacije **i*, medtem ko **ě*₂ (< **ai*) tako kot **ě*₁ palatalizacije ni povzročal. Iz navedenega sledi, da je najustreznejša relativnokronološka soumestitev glasovnih pojavov v naslednjem vrstnem redu: slovanska tretja palatalizacija mehkonebnikov → preglas **ū* > **ī* → monoftongizacija. Čas poteka preglasa **a* > **e* je ob tem najbolj ekonomično enačiti s časom poteka preglasa **ū* > **ī* (enako Holzer 2007), tj. po delovanju slovanske tretje palatalizacije mehkonebnikov in s tem po pričakovanju tudi v nadaljnjem razvoju slovanških substitutov romanskih predlog, vključujoč obravnavano zaporedje *-*eia* v **Keleia*.

Tpn. *Celeia* ~ Κέλεια, var. lect. Κελέα, Κελεία (*Plin.*, *N.h.* 3,146, *Ptol.* II,14,3, *Tab. Peut.* IV,2, *It. Ant.* 129,4, *It. Burdig.* 560,11)⁴³⁴ je v priponi primerljiv s toponimi kot *Aquileia*, *Noreia* ~ Νορεία (prim. *Strab.* V,1,8, *Caes.*, BG I,5,4, *Plin.*, *N.h.* 3,131, *Tab. Peut.* IV,1),⁴³⁵ *Matreio* (*Tab. Peut.* III,2), prim. **Mātreiā* (*Matrei* (*Innsbruck*) na severnem in *Matrei* (*Lienz*) na vzhodnem Tirolskem), s poselitvenega območja Skordiskov *Ardeia* in *Uinceia* (Falileyev 2013: 14, 152), morda *Uindeleia* (*Hispania*, *Ptol.*

⁴³² Prim. srb. tpn. *Istinići*, domnevno iz **IbstīnV* (+ **-iti*) < **IistīnV* (po preglasu) < **IustīnV* ← rom. **Iustīna* (Loma 1991: 125 v op. 24).

⁴³³ V primeru, da gre za morfonološko substitucijo *-*iku* (> *-*kbъ*) → *-*ici* (> *-*cbъ*) in je bilo ime izposojeno po zaključenem delovanju slovanske tretje palatalizacije mehkonebnikov, lahko seveda v izhodišču računamo tudi s substitutom **Ľungátiku*. Glede substitucij rom. **l* pred zadnjim samoglasnikom gl. dalje v razdelku 5.2.2.2.

⁴³⁴ S panonskega prostora prim. še **Uerueiā*, če se v zapisu βερβίς (*Ptol.* II,16,6) ohranja domnevni lat. *abl. loci* **Uerueis* (Anreiter 2001: 144–145); prim. še zapisa *Uereis* (*It. Ant.* 130,6) in *Berebis* (*Tab. Peut.* V,1).

⁴³⁵ Gl. Šašel Kos 1997: 39, 2010: 82; glede teonima, nastalega iz podstavnega toponima gl. Šašel Kos 1999: 33–39.

II,6,52, *It. Ant.* 454,6; prim. etn. *Uindelici*, oboje k **uind-elo-*).⁴³⁶ Pripona **-eĭā* se v okviru keltske onomastike sicer pojavlja v vlogi produktivnega sredstva izpeljave, vendar se njena raba zdi omejena na tvorbo hipokoristikov tipa *Careia* (CIL XII/3716), *Derceia* (XII/5788), *Iareia* (XIII/2723), *Luteia* (XIII/6410, 1872, gl. AcS I: 1410, Stüber 2005: 71), k čemur prim. tudi nedvomno galski teon. *Cobeia*,⁴³⁷ medtem ko v razpoložljivem zemljepisnoimenskem gradivu, ki izkazuje formant **-eĭo-* oz. njegovo v ženskem spolu posamostaljeno različico **-eĭā*, ni mogoče identificirati nobenega primera z zanesljivo keltsko korensko etimologijo. Povedno je tudi dejstvo, da se tpn. **Celeia* med drugim pojavlja v sklopu ligurskega gradiva, k čemur prim. ligurski etn. *Celeiates* (*Liv.* 32,29,7) < **Kelej-āti-*. Tudi v okviru britanske (v zemljepisnem smislu) hidronimije, kjer se tovrstne tvorjenke nedvomno ohranjajo, prim. *Seteia*, *Tameia*, *Urbeia* (ob dehidronimnem teonimu *Urbeia*, RIB: 535),⁴³⁸ vsaj zadnji dve nedvomno z izglagolskim besedotvorjem (k pide. **temH₁-* »schneiden«, LIV²: 625, in **u₁erb^(h)-* '?)', korenem ni mogoče pripisati diagnostično keltskih etimologij. Besedotvorje galo-lat. *cateia* gl. *aclys* (*Servius, ad Aen.* 7,741) h **kat-ĭe/o-* 'metati' (= stirs. *caithid*, gl. Matasović 2009: 195–196) je nejasno, a morda primerljivo s kimr. *rhodwydd* 'okop' < **rāt-ēĭo-* k **rāti-* (= stirs. *rāith* 'id.' < pide. **H₂rH₃-ti-*) in kimr. *nodwydd* 'igla, šivanka', če iz **snāt-ēĭo-* (k stirs. *snāithe* 'id.' < **snāt-ĭo-*), prim. še kimr. *celwydd* 'laž' (za ta tip britanskokeltskega besedotvorja gl. Burnand, Lambert 2004: 686 z op. 13, Lambert 2005: 237).

Pripona **-eĭā* kot produktivno sredstvo izpeljave ni prisotna niti v opisnem besedotvornem sistemu staroevropske hidronimije. S stališča samega indoevropskega besedotvornega sistema pa je zaporedje **-eĭo-* mogoče interpretirati na več načinov. Lahko gre za zgolj strukturno tematizacijo ijevске osnove tipa gr. ὀρπεὸν ob ὀρπις 'ptič', ὀστέον 'kost' < pide. **H₂ost(H)-eĭ-o-* za **H₂ost(H)-i-* (= sti. *ásthi-* 'id.')., sti. *h₁dayam* 'srce' < pide. **k₁rd-eĭ-o-* za **k₁rd-i-* ipd. V ta vzorec sodi tudi pide. pripadnostna pripona **-ēĭ-o-* k prvotno tematskim samostalniškim osnovam tipa sti. *h₁ran₁-ya-* 'aurum' < pide. **ǵ^hH₃=en-ĭjo-* (Balles 1997: 145–147) → **-i-* → *hirany-áy-a-* 'aureus' < **-eĭ-ó-* (prim. Hajnal 1994). V priponi se lahko ohranja tudi popridevljenje izhodiščne ijevске osnove (**-i-* → **-eĭ-ó-*), ki jo običajno spremlja vrddhizacija korenskega samoglasnika (prim. het. *h₁ištā-* 'kostnica' < pide. **H₂ēst(H)-eĭ-ó-*). Če se v toponimu ohranja občnoimensko besedotvorje, bi bilo v obeh primerih v občnoimenski podstavi tpn. *Celeia* treba prepoznati ali ijevsko osnovo **kel-i-* (v tem primeru verjetno stranskosklonsko osnovo izvorno akrostatičnega samostalnika tipa **H₂ou₁-i-/*H₂eu₁-i-* 'ovca') oz. **kēl-i-* (tip psl. **rěčb* 'beseda', toh. A *reki*, B *rake* 'beseda, ukaz' < pide. **rēk-i-*)⁴³⁹ oz. tematsko tvorjenko **kel-o-*. Korenski del izpeljanke je mogoče identificirati tudi v tpn. *Celena* (*It. Burdig.*

⁴³⁶ Gl. Kranzmayer 1956: 23, 122 v op. 35, Anreiter et al. 2000: 123, Anreiter 2001: 144, Falileyev 2013: 14.

⁴³⁷ AcS I: 1053, DAG: 1102, DLG s.v. *cobo-*.

⁴³⁸ Sem morda tudi tpn. *Arbeia* (PNRB s.vv.).

⁴³⁹ Gl. LIV²: 506, Furlan v ESSJ III s.v. *reč*.

562,3) v spodnji Panoniji,⁴⁴⁰ v katerem se najverjetneje ohranja tematizacija nosniške osnove **kel-en-* (prim. tpn. *Serena* < **ser-en-* ob tpn. *Sirmium* < **ser-mo-* in etn. *Seretes* < *-et-*).⁴⁴¹ V različnih pretvorbah se takšna izpeljanka potrjuje v lit. *kálnas* (a. p. 3), let. *kálns*,⁴⁴² run. *hallaz* (stnord. *hallr*, stang. *heall*) < **kol(H)-n-o-*, lat. *collis*, run. *hali* < **kolH-n-i-*, stang. *hyll* < **k̑lH-n-i-*,⁴⁴³ vse z osnovnim pomenom 'hrib, vzpetina'. Dalje prim. tematizirano gr. *κολώνη* < **kolH-ōn-eH₂*,⁴⁴⁴ in z drugo pripono lat. *columen* 'vrh' < **kelH-men-*,⁴⁴⁵ vse k pide. **kelH-* »aufragen, hochragen« (LIV²: 349). Manj verjetno je, da bi se v tpn. *Celena* ohranjala tvorjenka **Kelinā* < **kel-i-no-*,⁴⁴⁶ v tem primeru sicer popolnoma vzporedna s **kēl-ej-ó-*, saj bi bilo zapise z *e* mogoče razložiti le kot romanski odraz **é* za substratni **í*, kar pa v sklopu virov, v katerih se ime pojavlja, ni običajno.⁴⁴⁷ Neposredna primerjava toponimov tipa *Celeia* oz. *Celena* s toponimi, kot so *Kallmünz*, *Kehlmünz*, *Kellmünz*, *Kollmünz*, *Kollmitz*, *Kulmitz(en)*, je neustrezna.⁴⁴⁸ Kljub enkratnem zapisu *Celio monte* (*It. Ant.* 250,7) za današnje *Kellmünz* (*Iller*, gl. Wiesinger 1990: 287, Greule 2010: 10), pri katerem gre očitno za latinsko reinterpretacijo substratnega imena, je za celotno skupino tovrstnih imen mogoče predpostaviti enotno izhodišče **Kalam-antiā*, ki se neposredno potrjuje v severnopanonskem predstavniku *Κελεμαντία* (*Ptol.* II,11,15; prim. *var. lect.* *Καλαμαντία*, *Κελαμαντία*). To z izpeljankama **kel-en-o-* in **kēl-ej-o-* sicer nedvomno spada v isto diahrono besedno družino.⁴⁴⁹

⁴⁴⁰ Za antične zapise gl. Mayer 1957: 184, Anreiter 2001: 50–51, ki predlaga pomensko motivacijo »Siedlung auf dem Hügel«.

⁴⁴¹ Mayer 1959: 103–104, Anreiter 2001: 127–128, Greule 2007: 107.

⁴⁴² < pbalt. **kál/nā-* z ohranjenim akutiranim dvoglasniškim zaporedjem **-ál-* < pide. **-olH-* brez delovanja de Saussurjevega zakona. Naglasne razmere se ne ujemajo v primeru lit. *kalvā* (a. p. 4, verjetno iz starejše a. p. 2) ob let. *kálva* 'hrib' < pbalt. **kāl-ua-* ~ **kál-ua-* < pide. **kól(H)-uo-*.

⁴⁴³ Glede prehoda nosniške v ijevsko osnovo prim. lat. *amnis* 'reka' < **ab-n-i-* k pide. **H₃ep-H_{1/3}on-* = stirs. *aub* 'id.'. Morda v isto besedno družino sodi tudi got. *hallus* 'pečina' < **kolH-n-u-* oz. **kolH-u-* (ob neizgubi laringala po de Saussurjevem zakonu in nastanku dvojnega soglasnika po zakonu Lührjeve), če ne k **skelH-* »aufschlitzen, spalten« (gl. LIV²: 553). V prid drugi možnosti gl. Casaretto 2004: 371, Nikolaev 2010: 231, 327.

⁴⁴⁴ Strukturni tip gr. *ὀδώνη* 'bolečina' < **H₃ed-un-eH₂* k pide. **H₃éd-uen-* (o slednjem gl. Schindler 1975).

⁴⁴⁵ Rekonstrukcije kažejo na pide. nosniško osnovo **kolH-on-* z ojevsko prevojno stopnjo v korenu v krepkih sklonih (prim. Pronk 2011: 187), ki v amfikinetičnem naglasno-prevojnem tipu načeloma ni pričakovana (strukturno primerljiva je sicer nosniška osnova **H₃or-on-* v het. *haran-* 'orel', vendar je verjetno, da se v slednjem ohranja prvotno pide. **H₃ér-ō(n)*, **H₃(e)r-n-* amfikinetičnega naglasno-prevojnega tipa). Ojevska prevojna stopnja v korenu je pri nosniških osnovah z nezloženo pripono pričakovana le pri akrostatičnem tipu **CoC-η* tipa **H₃nom-η* 'ime'. Tako kot to gotovo velja v primeru pide. **H₃rēg-ō(n)*, **H₃rēg-n-* 'vladar', lahko seveda tudi pide. **kolH-on-* posredno izkazuje prevojno razmerje v akrostatičnem samostalniku, na podlagi katerega je utegnil nastati.

⁴⁴⁶ Prim. tpn. *Caelina* (*Plin.*, n. h. III,19,131), če za **Kel-i-nā* in ne **Kaīlinā* (Frau 1979: 128, Desinan 1990: 11).

⁴⁴⁷ Povsem izključena je rekonstrukcija **kel-ej-no-* (tip av. *-aena*) > **kel-ē-na-*, saj za panonski sistem, ki mu po vsej verjetnosti pripada obravnavani toponim, monoftongizacija dvoglasnika **ei* ni značilna, prim. antr. *Deiua*, *Deiua* (KPP: 229).

⁴⁴⁸ Glede romanske predloge navedenim bavarskonemškimi substitutom gl. Wiesinger 1990: 286–287, Holzer 1997/2008: 31–32.

⁴⁴⁹ Za predlagano etimologijo pan. **kalama-* < **kola-mo-* < pide. **kolH-mo-* h **kelH-* gl. Repanšek 2015c. Povsem zmotno Delamarre 2010/2011: 114 (= 2012: 112) predpostavlja kolektiv pripadnostnega

Nemogoče je torej predvideti, ali se v priponskem delu tpn. *Celeia* ohranja občno-imensko besedotvorje ali imenotvorje, v obeh primerih pa je treba računati tudi z možnostjo drugotne izpeljave z že izoblikovano zloženo pripono, ki bi ji bilo glede na njen izvor najverjetneje treba pripisati pripadnostno funkcijo (*X-eiā* ‘ki pripada X’, prim. hipokoristično funkcijo v galskih ženskih imenih na *-eia* tipa *Luteia* ob *Lutu-marus*). Tako pomensko razmerje se lahko ohranja med tpn. **Ak^uilēiā* oz. **Akulēiā* in morebitnim podstavnim hidronimom ἄκυλις⁴⁵⁰ (*Zosim.* V,29; *Sozom., Hist. eccl.* I,6,4)⁴⁵¹ < **Akul/k^uili-* (prim. lat. *aquilus* ‘temen’ < **H₂ek^ui-lo-* kot *nūbilus* ‘oblačen’ < **-i-lo-* k *nubēs*)⁴⁵² oz. **Akul/k^uiljo-* z venetsko (oz. venetizirano?)⁴⁵³ glasovno podobo oblikotvornega morfema (pide. **-ios* > ven. *-is*). A tesnejšega besedotvornega razmerja med toponimoma (**-i-* oz. **-iō-* → **-eiō-*) ni mogoče z gotovostjo identificirati. Če se v *-eiā* ohranja že osamosvojena imenotvorna pripona, gre seveda lahko (vsaj) v tem primeru tudi za enostavnejše, izključno imenotvorno pogojeno razmerje hdr. **Ak^ui/ul(i)o/ā-* oz. **Ak^ui/uli-* → ojk. **Ak^uil-eiā*.

Ker za toponim tipa *Celeia* jasnega izlastnoimenskega izvora ni mogoče identificirati, se zdi bolj verjetno, da se v konkretnem primeru vendarle ohranja izimenski vzorec k tematski občnoimenski podstavi pide. **kelH-o-* → **kelH-i-* → **kelH-ei-ó-* ‘ki je v zvezi s **kelH-o-*’ (tip lat. *argenteus* ‘srebrn’, psl. **ublčbǫib* ‘volčji’ < pide. **uľk^u-ei-o-*) ali k že izvorno ijevski osnovi pide. **kēlH-i-* (izglagolski *nomen actionis* ali *nomen agentis*), morda z vrddhizacijo v pide. **kēlH-ei-ó-* ‘ki je v zvezi s **kēlH-i-*’. V poštevtoretično pride tudi izhodiščno pide. **kelH-ei-ó-* z vrddhizacijo pripone z ničtim oz. nerazpoznavnim pomenom tipa toh. A *pšār* < pide. **pik-eró-* = **pik-ró-* ‘oster, zašiljen’ v podstavnem pridevniškem **kēlH-i-ó-* ‘ki je v zvezi z/ki pripada **ko/elH-i-*’ ← **kó/élH-i-*. Po vseh naštetih teoretično možnih besedotvornih izpeljavah pa bi se pomen končne tvorjenke dalo rekonstruirati kot pripadnostni pridevnik k ‘hrib, vzpetina’.

pridevnika h gal. antr. **Kēli/e-mant(i)o-* (tip *Ueni-mantius* k **uēni-* ‘prijatelj’ in **mantī* = stirs. *mēt* gl. *magnitudo* < pide. **mH₁-ntī*, gl. KPP: 148–149). Nепrepričljivo tudi Scheungraber, Grünzweig 2014 s.v. *Calamanti*.

⁴⁵⁰ Tako že Kretschmer 1925: 95 v op. 1, ki tipološko vzporeja par hdr. *Tara* ~ tpn. **Tara-nto-*. Prim. še hdr. **Uindelis* ob zgoraj omenjenem *Uindeleia* (Schmeja 1961).

⁴⁵¹ Hidronim se pojavi le v navedenih dveh delih, ki sta sicer pozni, a gradita na starejših virih. Glede na rekonstruirano pisno tradicijo pri transmisiji hidronima pa ni mogoče zanesljivo ugotavljati, v kolikšni meri gre morda za povsem fiktivno ime, ki bi kot retrogradna tvorjenka nastalo na podlagi ojkonima *Aquileia* (prim. Vedaldi Iasbez 1994: 114–115 s st. lit., Anreiter et al. 2000: 123).

⁴⁵² Walde-Hoffmann 1938: 60–61. Prim. še nem. hdr. *Eichel* (*Aquila, Aculia* (8.st.), in *pago Aculinse* (713), in *pago Aquilinsse* (755)) < **Axxila* (AcS I: 168, Greule 2007: 126, 2014: 115). Schmid (1979: 413) predpostavlja priponsko izpeljanko **Aquila* (= **H₂ek^u-ilo/eH₂-*).

⁴⁵³ Enakozvočni toponimi se pojavljajo tudi izven areala venetske toponimije, prim. *Aquileia* (*Tab. Peut.* III,2) (gl. AcS I: 168 s.v. *Aquila, Aquela*). Pri enakozvočnih imenih oz. njihovih imenotvornih podstavah je težko razlikovati med tvorjenkami iz predromanske osnove in latinskimi tvorjenkami k *aquilus* ‘temen’, *aquila* ‘orel’, manjšalni obliki *aquila* in adj. *aquilis*, oboje k *aqua* ‘voda’.

Primerljiv vzorec se lahko potrjuje v tpn. **Nōrejā*⁴⁵⁴ ← **(H)nōr-ej-ó-* k **(H)nor-i-*, morda za starejši korenski samostalnik **(H)nor-*, kar bi pojasnilo ojevsko prevojno stopnjo v korenu (strukturno prim. pide. **H₂ost(H)-i-* ob **H₂ost(H)-* v lat. *os* ‘kost’ < **ost-s*, pide. **mor-i-* za starejše **mor-* ‘mrtva/stoječa voda’, gl. Furlan 2011: 5–6), oz. tipa pide. **molH₃-i-* > alb. *mal* ‘gora’ (Demiraj 1997: 256) k pide. **melH₃-* »hervorkommen« (LIV²: 433–434) ali psl. **molb* ‘molj’ < **molH₂-i-o-* k pide. **melH₂-* »zerreiben, mahlen« (LIV²: 432–433), obakrat z jasnim agentivnim pomenom. Vprašljivo je sicer, če je toponim dejansko mogoče izvajati iz korena **H₂ner-* ‘biti močan’ (tako npr. Meid 2005: 59), ki se ga da rekonstruirati na podlagi pide. korenkega samostalnika **H₂ner-* ‘moški’ < **moč* (?) (gl. NIL: 332–335) in domnevno tudi elementa **-H₂ner-o-* v sti. *sūnára-* ‘močan’, prim. kl. luv. *annara-* ‘id.’ < pide. **én-H₂ner-o-* (toda prim. NIL: 303ss.). S stališča pomenske motivacije tak prvotni pomen sicer ni izključen, prim. hisp. kelt. tpn. **Sego-briys* (gl. MLH V.1 s.v. *sekobirikeð*) in gal. *Segontium, Segontia*, vendar strukturno in pomenskomotivacijsko gledano pride v poštev npr. tudi koren **nerH-* »untertauchen« (LIV²: 454), prim. npr. praslovanski geografski termin **ponorъ*. Britanskokeltski teon. *Narios* (gl. Green, Raybould 1999 pri De Bernardo Stempel 2003: 63) < **N(ō)r-īo-* ‘ki krepi’ (?) je lahko s pripono za tvorbo *nomina agentis* izpeljan iz kavzativnega korena **H₂nōr-*. Malo verjetno je sicer, da se tovrstna tvorjenka ohranja tudi v gal. *risun / aritu* (RIG: L–100,1-2) < **nōr-ī-* < **H₂nōr-īe/o-* (tip lat. *sōpiō* ‘uspavam’).⁴⁵⁵ Kljub Matasoviću (2009: 284, prim. tudi Šašel Kos 2010: 82) k etimologizaciji ni mogoče pritegniti staroirskega pridevnika *nár* ‘skromen, plašen; plemenit’ < **neH₂(s)r-o-* oz. (če sorodno s kimr. *nâr* ‘poglarvar, vodja’) < **naχ(C)ro-* (gl. LÉIA–N–3, SBCHP: 445–446, Zair 2012: 152–153). Vendarle pa ni izključena možnost, da se na začetku besedotvorne verige nahaja epihorični etnonim, tvorjen k podstavnemu pridevniku (?) **nōr-V-*, od koder bi bila s pripadnostno zloženo pripono *-ejā* tvorjena tako izlastnoimenski toponim **Nōr-ejā* kot z galskimi imenotvornimi sredstvi izpeljan hibridni etnonim **Nōr-iko-*. Za to možnost lahko govori tudi grško *ωρηεῖ* gl. *ἐνεργεῖ* (Hesych.) < **nōr-é-īe/o-*. Podaljšano ojevsko prevojno stopnjo bi bilo sicer mogoče utemeljiti le preko vrddhizacije podstavnega **H₂nor-* → **H₂nōr-ó-*.

Opomba: V keltistični literaturi se v zadnjem času pojavljata etimologizaciji imena *Celeia* kot izpeljave k pide. korenu **kel-* »verbergen« (LIV²: 322–323).⁴⁵⁶ Takšna raz-

⁴⁵⁴ Antični grški viri sicer izkazujejo omego (ω), vendar ta ne kaže neposredno na prednaglasno dolžino, saj je v okviru grškega sistema do nevtralizacije med *o* in *ω* prišlo še pred časom, v katerega sega vir. Če je za korenski del toponima kljub temu dejansko treba predvideti dolgi ojevski samoglasnik (za kar morda posredno govori tudi ohranitev ojevske barve, zlasti v primeru, da je bil toponim izoblikovan v sistemu, ki sicer pozna sovpad pide. **o* v **a*), je to problematično s stališča galskega glasovnega sistema, kjer bi v nezadnjem zlogu pričakovali substitucijo substratnega **ō* z gal. **ā*, tj. vsaj v obdobju pred monoftongizacijo **ou* > **ō*, ki pa je lahko vsaj v sporadičnih primerih že zgodnja. Vsekakor bi dolgi **ō* že *a priori* izključeval galsko poreklo tudi na ravni korenke etimologije.

⁴⁵⁵ Prim. gl. De Bernardo Stempel *loc. cit.*, prim. Meid 1992: 39, Evans 1996: 14–16.

⁴⁵⁶ Isaac 2004, *Possible Celtic elements*, s.v. *celo-ā*, DCC, *Principal elements*, s. 14 in s.v. *Celeia*.

laga je problematična s stališča besedotvorja, saj priponi **-ejo-* vsaj v okviru keltskega besedotvornega sistema ni mogoče pripisati izglagolske funkcije.⁴⁵⁷ Povsem neustrezna je tudi razlaga toponima kot kolektiva pripadnostnega pridevnika **Kēlijō-* → **Kēlijā* k izobčnoimenskemu antr. **Kēlijos* k pkelt. **keļijō-*⁴⁵⁸ (< **kei-l-jo* ← **kei-lo-*), prim. stirs. *cé(i)le*, kimr. *cilydd*⁴⁵⁹ 'družabnik, tovariš'). Neposredno predpostavljeni antroponim v korpusu galskih osebnih imen sicer ni izpričan. Pri tem se nadalje neupravičeno predpostavlja substitucijo substratnega **-ijā* z lat. *-eia*, hkrati pa ne upošteva pomembnega načela identifikacije keltskih toponimov na območjih, kjer je njihova distribucija obrobna, tj. tipologije notranjekeltskih strukturnih tipov v odnosu do strukturnih tipov posameznih predkeltskih, substratnih plasti toponimov.

Substitucije zaporedij **(-)VRC-*

Naglašena substratna zaporedja **(-)VRC-* (R = {**r, *l*}) oz. **(-)VNC-* (N = {**n, *m*}), ki so prevzeta pred slovanskim premetom jezičnikov (metatezo likvid) oz. nastankom nosnih samoglasnikov (sem sodi najstarejša plast substratnih imen), so substituirana na povsem identičen način kot druga zaporedja, pri čemer so nepodaljšani romanski samoglasniki v zaprtem zlogu substituirani z naborom fonemov iz kratkosamoglasniškega sistema: **(-)áR/NC-* → **(-)aR/NC-*, **(-)éR/NC-* → **(-)eR/NC-*, **(-)êR/NC-* → **(-)iR/NC-*, **(-)óR/NC-* → **(-)uR/NC-*, **(-)ôR/NC-* → **(-)uR/NC-*, **(-)úR/NC-* → **(-)uR/NC-*, **(-)ír/NC-* → **(-)iR/NC-*. Substituirano dvomorno zaporedje **VR/N* v istozložnem položaju je bilo identificirano kot dvoglasniško zaporedje, pri čemer je le-to lahko pridobilo stari cirkumfleks ali stari akut.

V okviru substitutov **(-)VRC-* sta bili zaporedji **(-)aRC-* in **(-)eRC-* skupaj s podedovanimi enakozvočnimi zaporedji zajeti v proces popraslovanskega nesplošnoslovanskega (točneje južnoslovanskega) premeta jezičnikov (pri tem je irelevantna predhodna podaljšava **(-)āRC-*, **(-)ēRC-*,⁴⁶⁰ kakršno se navadno predpostavlja na podlagi osnov brez premeta tipa stosl. *aldbja* 'ladja' (in ne npr. ***oldbja*) < **āldijā* < **aldijā*): **(-)aRC-*, **(-)eRC-* > **(-)RāC-*, **(-)RēC-*. V substituiranih zaporedjih **(-)aNC-*, **(-)uNC-*, **(-)eNC-* in **(-)iNC-* v okviru slovanskega zakona odprtega zloga regularno pride do izgube istozložnega nosnika in nastanka nosnih samoglasnikov **(-)ōC-* in **(-)ēC-*.

⁴⁵⁷ Interpretacija v smislu imenotvorne verige **kel-o-* = kimr. *cēl* 'zatočišče' (prim. latinski teon. *Cēla* k denominativu *cēlō* 'skrivam') → **Kēl-eiā* »Place of Shelter(s)« (Isaac *loc. cit.*) je povsem *ad hoc* in je ni mogoče podpreti s primerjalnim gradivom.

⁴⁵⁸ Tako Delamarre 2010/2011: 113 (»Les domaines de Compagnon«), prim. 2012: 111.

⁴⁵⁹ SBCHP: 242, kljub De Bernardo Stempel 1999: 527, op. 38.

⁴⁶⁰ O tem gl. Furlan 2002: 31. Zmotno Ramovš 1927b: 24 (= ZD II: 236), ki misli na slov. **(-)āRC-*, s čimer pojasnjuje substitute tipa **Kork-* → **K̄ork-*, **Korm-* → **K̄orm-*. Pravilen je njegov sklep o substituciji rom. **altāre* → **alutáru* > **olvtár̄b* 'oltar' po že zaključenem procesu premeta jezičnikov (Ramovš *op. cit.*, s. 25 = s. 237).

toponim	antično ime	romansko	slovanski substitut	
*Laboča (hdr.)	*Albantia	*Álb/Banca ⁴⁶¹	*Álbančā	*Lābōčā
Koroška	*Carantia (?)	*Karánca (?)	*Karánč-	*Korōč-ьskъ
Korotan ⁴⁶²	*Carantāno-	*Karantānu/a	*Karantānu	*Korōtānъ
Labota (hdr.)	*Albanta	*Álb/banta ⁴⁶³	*Álbantu	*Lābōtъ
Bled	?	*B/βeld- ⁴⁶⁴	*Béldu	*Blēdъ
Kranj	Carnium	*Kárnu	*Kārnu	*Krānъ
Trojane	Atrans	*Trānde	*Trānd-	*Trōdъ → *Trōdāne ⁴⁶⁵
Kokra (hdr.)	(Corcac)	*Kó/ánk(o)ra	*Kú/ánk(u)rā	*Kōk(ъ)ra
Sotla (hdr.)	?	*Sá/ó/untu/ila	*Suntu/ilā	*Sōtъ/ьla
Kras	*Carsu-	*Kársu	*Kársu	*Krāsъ
Krka (hdr.)	Κορκόραç	*Kórk(or)a	*Kúrk(ur)ā	*Křrka
Kolpa (hdr.)	Colapis	*Kólpa/*Kólpe	*Kúlpā	*Křlpa
Soča (hdr.)	Ae/Isontius	*SóncV/*SónčV	*Sunčā	izsln. *Sōčā

Identično velja za substitucije nenaglašanih zaporedij *(-)VR/NC-, le da je glede na redukcijo samoglasniške kakovosti v prednaglasnih zlogih na vulgarnolatinski/romanski trostopenjski sistem (*i ~ *e ~ *a ~ *o oz. *o ~ *u)⁴⁶⁶ oz. dvostopenjski sistem (*e ~ *a ~ *o) kombinatoričnih možnosti predlog manj. Kot kažejo slovanski substituti *(-)iRC- > *(-)ьRC- romanskih zaporedij *(-)eRC- (prim. slov. *Bergýnъ za rom. *Bergóna), je bil romanski nevtralizirani ejevski samoglasnik zagotovo ozek,⁴⁶⁷ saj bi v nasprotnem primeru pričakovali substitucijo rom. *(-)eRC- → slov. *(-)eRC-, kar bi bilo v nadaljnjem razvoju vključeno v proces slovanskega premeta jezičnikov. Takšna posplošitev seveda ne velja za vsak romanski kratki samoglasnik v predpredzadnjem zlogu paroksitonov,

⁴⁶¹ Naglasno mesto je tu vsekakor staro, neprilagojeno vlat./rom. prozodičnemu sistemu, k čemur prim. *Kelēja.

⁴⁶² Latinski pripadnostni pridevnik *Karant-āno- je izpričan kot *Carantanum* (*Hist. Lang.* V,22), *Carantano* (888), *Carantana* (927), gl. Kos 1902: 219, št. 178, Kranzmayer 1956: 22, 1958: 116, Pohl 2010: 184–185, ESSZI: 201. Tvorjen se zdi k izhodiščnemu *KarantV, k čemur prim. *Charanta- ob lat. *ciuitas Carantana* (= 1201: *Chaerenpurch*) za današnji Kempturg (tudi Koroški grad, Krnski grad, nem. *Karnburg*), gl. Pohl *loc. cit.*, Anreiter et al. 2000: 122 v op. 188. Ktetik *Karant-āno- je moral biti kot horonim v slovanščino sprejet zgodaj (prim. SVI I: 284), na kar jasno kaže rezijanski kontinuant (Solbica) *Koro'ten*, Red *Koro'tona* < izsln. *Korōtān, Red -āna < *Korōtānъ, -āna.

⁴⁶³ Glede naglasnega mesta veljajo enake arhaične razmere kot pri hdr. *Laboča.

⁴⁶⁴ Prvotno soglasniško vzglasje ni zanesljivo ugotovljivo. Slovanski *#b- je v času integracije imena ustrezen substitut tako za rom. *#b- kot *#β- (< *#b-, *#u-), bav. *f-* v substitutu *Veldes* pa ob tem odseva stari *y, ki je pričakovani nadomestek substratnega *#b-, *#u- in *#β-. Če je pravilno v nadaljevanju na več mestih izpostavljeno opažanje, da integrati na vzhodnem romanskem arealu kažejo na konzervativne razmere v glasovju substratnih predlog, se v konkretnem primeru vendarle zdi izključen vir z vzglasnim *#u-, za katerega bi pričakovali slov. *#u- in ne *#b-.

⁴⁶⁵ Gl. HG II: 264, ESSZI: 439–440, prim. Torkar 2012: 698ss.

⁴⁶⁶ Prim. popolno nevtralizacijo samoglasniške kakovosti prednaglasnih zlogov v zadnji samoglasniški vrsti v *u v romunščini (Lausberg *op. cit.*, §§250, 255).

⁴⁶⁷ Na tem mestu ustreza interpretacija tudi pri Ramovšu, vendar z neutemeljeno predpostavljeno podaljšavo v zaporedjih *(-)ēRC- (1927: 25–26 = ZD II: 237–238).

kar je razvidno že vsaj iz izhodiščnega vzhodnoromanskega prednaglasnega *e, kakršen se potrjuje s slovanskim substitutom *e v *C_{el}b_iè (in ne npr. **C_{el}b_iè < slov. **Kileja). Dejanska kakovost romanskega prednaglasnega *o zgolj iz slovanskih substitucij seveda ni razvidna, vendar bi bilo vsaj za tiste izhodiščne sisteme, v katerih se za prednji samoglasnik potrjuje samoglasniška kakovost *e, upravičeno izhajati iz simetričnega sistema. Predvidena so torej naslednja substratna zaporedja z ustreznimi slovanskimi substituti: *(-)arC-’ → *(-)arC-’, *(-)o/orC-’ → *(-)urC-’, *(-)erC-’ → *(-)irC-’, *(-)aNC-’ → *(-)aNC-’, *(-)o/øNC-’ → *(-)uNC-’, *(-)eNC-’ → *(-)iNC-’. Zaporedje *(-)arC-’ je v nadaljnjem razvoju regularno podvrženo premetu jezičnikov (seveda le, če je substitucija kronološko starejša), v zaporedjih *(-)aNC-’, *(-)uNC-’ in *(-)iNC-’ pa pride do nastanka nosnih samoglasnikov *ē in *ĕ.

toponim	antično ime	romansko	slovanski substitut
Krmin	Cormōnes	*KormōnV-	*Kurmū ₁ nu
Trst	Tergeste	*Tergēste	*Tirgīstu
Logatec	Longātico	*Longāteku	*Lungātiku
Breginj	*Bergōna	*βergōna	*Birgū ₁ nu
Ratenj	Artenia	*Artēna	*Artēnu
Trbiž	?	*Tarβ/ūīža	*Tarβ/ūīž/žū
Tolmin	?	*TVl(V)mōna	*Tu/ilmū ₁ nu
Ročinj	?	furl. <i>Runcine</i>	*RVnčū ₁ /īnu

POVZETEK

Med ciljnim slovanskim dvostopenjskim in funkcijsko gledano štirikotnim (vsaj pred nastopom monoftongizacijskih rezultatov) in izhodiščnim romanskim štiristopenjskim, trikotnim samoglasniškim sistemom so se po načelu najbližjega substituta izoblikovala naslednja pravila substitucijskega glasoslovja (tabularno in shematično):⁴⁶⁸

				rom.
i				u
	ē			ō
	e		o	u
		a		
	e		a = /b/	
				slov.

				rom.
ī				ū
	ē			ō
	e		o	u
		ā		
	ē = /æ/		ā = /ḃ/	
				slov.

⁴⁶⁸ Prim. npr. Šega 1998: 72–75, Holzer 2005: 37, 2007: 44, Boček 2010: 151–155 in *pass.*, nenatančno Bidwell 1961: 115–120.

romansko	slovansko	romansko	slovansko
oz. substratno		oz. substratno	
*ī	→ *ī	*ĕ	→ *ĕ
*ī	→ *ī ₁	*ĕ (< *ĕ̃, *aī)	→ *ĕ ₁
*ū	→ *ū	*ō	→ *ū
*ū	→ *ū ₁	*ō	→ (*ū ₁) // *ō ~ *ō̄
*ĕ	→ *ī	*ā	→ *ā
*ĕ (< *ĕ̃, *ī, *oi)	→ *ī ₁	*ā	→ *ā
*ō	→ *ū	*au	→ *au // *ā + *u
*ō	→ *ū ₁ (?) // *ō ~ *ō̄	*ou (?)	→ *au (?)

5.2.1.2 Substitucije nenaglašanih samoglasnikov

Nabor samoglasnikov romanskih prednaglasnih zlogov je skrčen na tristopenjski sistem kratkih samoglasnikov *i ~ *e ~ *a ~ *o ~ *u (ob ohranjenem dvoglasniku *au in monoftongijalnih rezultatih *e oz. *e za *ai in *oi.^{469, 470} Substitucije rom. *e s slov. *i (> *o) nedvomno kažejo na ozko samoglasniško kakovost romanskega izhodišča, prim. *Tergēste ~ *Tregēste, *Gļēmōna, *βergōna, vendar *Kelēja. V primeru zili. *Məguár*:r, rod. *Məguár*:rja ob *Məguár*:rje (gl. HG II: 6, Zdovc 2010: 229) je kljub zgodovinskemu zapisu *Medaria* = **Meclaria* (Paulus Diaconus, *Hist. Lang.* IV,38) glede na nem. *Maglern* < *-ā-, ki kaže na izhodiščni korenski *-a-, po vsej verjetnosti ustrezneje izhajati iz slov. **Moglar* oz. **Moglar-ĕnel-ĭane* k rom. **Maglāra* preko redukcije prednaglasnega *o v *ə (prim. Furlan 2002: 32, op. 8) kot pa iz **Mβglar* ← rom. **Męglāra* (< *Medaria*).

Sovpad samoglasniške kakovosti lahko vsaj pri substitutih zahodnoromanskih predlog teoretično predpostavimo tudi v primeru romanskega nenaglašanelega *o, vendar sam slovanski substitut *u, ki je po načelu najbližjega substituta ustrejal rom. *u, *o in *o, v tem pogledu nima informativne vrednosti. Prav tako zgolj na podlagi slovan-

⁴⁶⁹ Prim. hrv. *Imotski* < *i-i- ← *e- < *ai- (ant. *Aematis*, Mayer 1959: 130, 143). Enako velja za samoglasnike ponaglasnih zlogov v proparoksitonihi tipa **Ūdēne/o* < **Ū/Ūd/tine/um* → slov. **Ū-ū, dīnu*, prim. zapis *Udene* iz l. 983 (DTFT: 943).

⁴⁷⁰ Afereza v ant. *Aesontius* oz. *Isontius* je glede na zgodovinske zapise, ki beležijo dvojnico *Sontius* oz. dvakrat *Sontis* (gl. SVI II: 203, LVen I: 581, DTFT: 438, Vedaldi Iasbez 1994: 109ss.), po vsej verjetnosti predslovanskega datuma (kljub Kranzmayer 1939: 205), najsi bo v zvezi z deglutinacijo v **I(n)Sontio/um* (prim. lat. *ins* > vlat. *īs*), **Pontesontis(i)s* < **Ponte Ēsontis(i)s*) (prim. *Ponte Sonti*, *Tab. Peut.* III,5) oz. tipa rom. **Nŏna* > slov. **Nynъ* za ant. *Aenona* (Schramm 1981: 262, 306–307). Romanski kontinuant v furl. *Lusinç* ~ nar. *L'Isùns* (Oglej), il *Lusìns* (Flumisel/Fiumicello) (gl. DTFT: 437) < **Izwná* kaže na izhodiščno **Isóntjo-* > **Isóntjo* > **Izónčjo*, kar pomeni, da oblika z aferezo, kakršna je bila prevzeta v slovanščino, ni starofurlanska oz. predstavlja dvojnico, ki je po svojem nastanku starejša od zahodnoromanskega ozvenečenja *-s- > *-z-. Četudi je romanska palatalizacija, ki jo za čas prevzema predpostavlja slov. *ĕ, na zahodnem romanskem makroarealu relativnokronološko starejši pojav kot medglasna lenizacija, je na podlagi številnih primerov romansko-slovanske substitucije v soglasniškem sistemu za čas stika med obema idiomoma treba računati tudi z že izvršeno romansko lenizacijo in s tem na potencialni integrat **Izónčjo* in ne ***Isónčjo*. Dalje gl. Repanšek 2015b.

skih substitucij ni mogoče ugotavljati glasovne vrednosti romanskega odraza izhodiščnega (substratnega predromanskega oz. latinskega) *i in *ī, prim. slov. *Čīuidādu rom. *Čīfidāde < *Kīuitāte oz. *Čīfidāde (furl. *Cividāt*, nar. /s-/ < *t^s), *Siližīdu ← rom. *Seležīdo ~ *Siližīdo, *Silikānu ← rom. *Seleḱānu ~ *Silikānu, *Bilāku ← rom. *Beḱāku oz. *Bilāku ipd.

V nenaglašeni zlogih substratnih predlog je sporadično prihajalo do vulgarno-latinske/romanske sinkope, in sicer v proparoksitonih *V₀-V̄-V-V > *V₀-V̄⁺-V (zlasti v skupinah *-RVC-, *-CVR-, *-DVD-, *-RVR-) in v prednaglasnem zlogu štirizložnic *V-V-V̄-V > *V⁺-V̄-V.⁴⁷¹ Tako moramo iz že v izhodišču sinkopirane različice izhajati pri hidronimu *Kolape/a > *Kol⁺pe/a.⁴⁷² Sinkopa je v odnosu do rekonstruirane izhodiščne podobe *Kólapis, ki jo je mogoče vzpostaviti na podlagi antičnih virov, tu zagotovo že romanska in v nenaglašeni skupini *-IVC- tudi pričakovana, prim. vlat. *kol⁺pu < lat. *colaphus* 'zaušnica', *kal⁺mu < lat. *calamus* 'trst'.⁴⁷³

Prav tako so sinkopirane izhodiščne različice verjetne tudi v primeru hidronimov *Korkora (Κορκόρας, *Strab.* IV,6,10; VII,5,2) > *Kork⁺ra (?) > *Korka in *Kolankora > *Kolank⁺ra,⁴⁷⁴ prim. še *Kuriku > *Kor⁺ku → *K⁺rk⁺ (hrv. čak. *Krk*, -ä), *Ad musk⁺lum⁴⁷⁵ > *Am⁺slu⁴⁷⁶ → *Om⁺š⁺lb ipd. Glede na enkratni antični zapis hrn. *Kras* kot Καρουσάδιος (*Ptol.* III,1,1) je morda isti pojav treba identificirati tudi v substratnem izhodišču slov. *Kráš⁺b, torej *Kár⁺su- < *KarusV-.⁴⁷⁷

Zapis *Corca* iz l. 799 (*Paul. Aquilei., carm.* II,1,v.4–5, gl. Kos 1902: 362, št. 329) ne kaže nujno na romansko obliko, temveč lahko odseva že slovanski glasovni razvoj, prim. zapisa *Culpa* in *Drauva* za hdr. *Kolpa* in *Drava* v isti pesnitvi (*ib.* in II,6,v.2). Enako lahko velja za hdr. *Corcac* (*Rav.* IV,21) (= *Corcas oz. *Corcae?).⁴⁷⁸ Če tovrstni zapisi vendarle odsevajo substratno (romansko?) *Korka ali podobno, se v njih morda potrjuje zgodnja sinkopa oz. jih je treba prepoznati kot brezpriponske različice *Korko- h *Korko-ro-. Ker se slednja, trizložna oblika potrjuje izključno za Krko na

⁴⁷¹ Rohlfs 1966: §§138, 140, Lausberg 1967: §253, Tekavčić 1970: 119–122, Holzer 1995: 35–36.

⁴⁷² Prim. Ramovš 1927b: 24 (= ZD II: 236), 1936: 25, Holzer *loc. cit.*, Furlan 2002: 31.

⁴⁷³ Gl. Lausberg 1969: §282, Holzer 2005: 35 (neustrezno Mayer 1957: 195, ki sklepa na slov. **K⁺l⁺pa ← **Kolop-). Skok 1930: 487 (= ERHSJ II: 237) neupravičeno izhaja iz rom. *Cólapis [sic!] < *Kólapis, prim. antične zapise *Colapis*, CIL III/11227, Κόλαπις, *Strab.* IV,6,10; VII,5,2, *Colapis*, *Plin., N.h.* III,148, Κόλοψ, *Cass. Dio* XLIX 37,3-5; slednja različica zagotovo ne kaže na sinkopo -i- (kljub Schramm 1981: 281, Anreiter 2001: 228), pač pa gre za v transmisiji uvedeno umetno obliko po reinterpetaciji ijevske osnove kot soglasniške.

⁴⁷⁴ Enako ESSZI: 195 (brez domneve o sinkopi HG II: 78, SVI I: 271). Za disimilacijo *Korkor- > *Konkor- prim. lat. *cancer* 'rak' < *karkro-. Prim. še razvoj v rom. *Korkura > *Kurkura ~ *Kurk⁺ra → slov. *K⁺rk⁺ > hrv. *Krk* (Holzer 2007: 108).

⁴⁷⁵ Skok 1950: 24, Holzer *op. cit.*, s. 121.

⁴⁷⁶ Glede prehoda *-skl- > *-sl- gl. ERHSJ II: 385 s.v. *mašalj*.

⁴⁷⁷ Kljub Vedaldi Iasbez 1994: 95, prim. Schramm 1981: 272 (glede sinkope enako Kranzmayer 1939: 210, ESSZI: 212).

⁴⁷⁸ Lokalizacija hidronima sicer ni gotova, a se po vsej verjetnosti nanaša na današnje Kokro. V nasprotju z mnenjem, zastopanim v Schramm 1981: 256, zagotovo ni mišljena reka Krka (nem. *Gurk*) na Koroškem. Glede morebitnega (c) za (ç) prim. Οὐσόντιον (*Ptol.* II,14,4) ob zapisu *Picentino* (*It. Ant.* 260,7).

Dolenjskem (prim. *Strab.* VII,5,2: Πλησίον δὲ τοῦ Ναυπόρτου ποταμὸς ἐστὶ Κορκόρας, gl. Šašel 1977: 158–159, Šašel Kos 1990: 18 z op. 7) in ker sta tako domnevna sinkopa in naknadna disimilacija $r \sim r > r \sim \emptyset$ sporadična, ne pa sistemska glasovna pojava, je sicer mnogo verjetneje, da je v primeru nedvomno sorodnih hdr. *Krka* (ant. *Titius*), *Krka* (nem. *Gurk*), *Krka* (madž. *Kerka*), ki se ohranjajo le kot prežitki in kot takšni kažejo na širše razširjeno substratno predlogo **KorkV-*, treba izhajati iz nesinkopirane oblike **KorkV-* in ne **KorkrV-* < **KorkorV-*.

V strukturno identičnem hdr. **Sal/o/unt/ila* je morala romanska sinkopa izostati, saj tudi v slučaju pozne sinkope in s tem izostankom prehoda soglasniške skupine **tl* v **kl* (tip lat. *uetulus* ‘star’ > vlat. **bet^llu* > **beklu*) na podlagi izhodiščnega rom. ***Sal/o/unt^lla* ne bi mogli upravičiti zaporedja **-tl-* v slovanskem substitutu **Sǫtla* < **Sǫt^lь/ьla* < **Sǫntulilā*.⁴⁷⁹

Ponaglasna sinkopa bi bila teoretično pričakovana tudi v toponimih s strukturo tipa **Silikānu*, prim. tpn. (rom.) **Kastēlōne* > **Kastlōne* > **Kaslōne* → slov. **Košul/in^ь* (ker v tem okolju niti v okviru zahodne romanščine ne bi prišlo do ozvenečenja, bi bilo sinkopirano obliko **Si^lēlkānu/o* za določitev izofone, ki na podlagi odsotnosti oz. prisotnosti ozvenečenja loči zahodni od vzhodnoromanskega areala, izločiti kot neuporabno). Zgodovinski zapisi tipa *Silig/kanum* (1001, gl. Kos 1911, št. 1–2), ki jasno kažejo na že slovanski odraz **Silikānu* > **Sьlьkān^ь* (> izsln. **S^lkān*, v 12. st. zapisano v latinizirani dvojnici *S/Zelcan(um)*, gl. Kos 1915, št. 56, 129, 680) sicer govorijo proti sinkopiranemu izhodišču. Odsotnost sinkope v integratu z enako strukturo pa se povsem neposredno dodatno potrjuje v strukturno identičnem tpn. **Siliž^ěđo* < **Silik[’]ěto* < **Silikētum*, ki je bil v slovansčino prevzet kot **Siližⁱidu* > **Sьl^ьžⁱid^ь* > izsln. **S^lžid* in ne kot ***Sil^ćidu* > ***Sьl^ćid^ь*, kar bi bil pričakovani odraz sinkopirane romanske predloge **Sil[’]ć^ěđo* < **Sil[’]k[’]ěto* < **Silikētum*.

POVZETEK

romansko	slovansko
*ĉ	→ *ī
arhaično *ĉ	→ *ĉ
*ū	→ *ū
*ǫ oz. *ō	→ *ū
*au	→ (*au) // *ā + *u (prim. tip hrv. <i>Lovran</i> , <i>Povljana</i> ipd.)

⁴⁷⁹ Glede možne panonske etimologije hidronima z ozirom na verjetni odraz **un* za **ŋ* v korenskem delu hidronima gl. Repanšek 2015b: 62 v op. 11. Zaporedje **-tVlo-* je pri tem mogoče segmentirati tudi kot **-tlo-* oz. **-t-lo-* z naknadno anaptikso tipa Ούιστούλα (Krahe 1964: 102–103; prim. Schneungraber, Grünzweig 2014: 368–369).

5.2.2 Substitucije soglasnikov

5.2.2.1 Substitucije romanskih trdonebnikov

Izofona, ki razmejuje zahodno od vzhodne romanščine glede na prisotnost oz. odsotnost ozvečenja ter ošibitve nezvenečih in zvenečih zapornikov v zvenečem medglasju (gl. 1.2.1), je prekrivna s staro mejo, do katere seže val palatalizacijskih procesov, ki prizadene mehkonebno soglasniško vrsto. Ohranitev mehkonebnosti $*k$ in $*g$ pred sprednjimi samoglasniki $*i$, $*ī$, $*ē$, $*ē̄$, $*ĕ$, $*ĕ̄$ je značilna konzervativna poteza vzhodnega romanskega makroareala, medtem ko na zahodu v istem okolju regularno pride do palatalizacije v smeri $*ĉ$ oz. $*c < *k^E$ in $*ž$ oz. $*z < *g^E$.⁴⁸⁰ Zdi se, da ta izofona vsaj v grobem sovпада tudi s črto, ki ločuje odraza trdonebnih zapornikov $*f$ in $*d̄$, nastalih iz $*k'$, $*g'$ oz. $*f'$, $*d'$ v procesu romanske jotacije,⁴⁸¹ vendar slika tu ne ponuja dveh jasno zarisanih arealov, saj je vsaj v okviru zahodne romanščine treba računati z gostejšo razporeditvijo izoglos. Skrajno vzhodno območje severnega dela zahodne romanščine, tj. furlanska narečna ploskev, za $*f$ in $*d̄$ namreč izkazuje oba pričakovana odraza $*c \sim *z$ ($*f \sim *d̄$) oz. $*ĉ \sim *ž$ ($*f̄ \sim *d̄̄$). Ta dvojnost se običajno razlaga⁴⁸² preko invariabilnega izhodišča $*ĉ \sim *ž$ s poznejšim razvojem zlitnikov $*ĉ \sim *ž$ v $*c \sim *z$ v perifernem loku vzhodno, južno in zahodno od središča, in sicer po drugotnem splošnem sovpadu sičnikov in šumnikov ($s \sim š$, $z \sim ž$). Možno je sicer tudi, da je do razlike v odrazih prišlo že v izhodišču in gre le za izogloso, ki osrednji furlanski prostor loči od perifernega, hkrati pa periferno območje povezuje s stičnim severno-italijanskim.

Ker se slovanski substitut za romanska $*ĉ$ oz. $*c$ in povsem vzporedno $*ž$ ali $*z$ (primerov sicer ni) pred vstopom zlitnika $*c$ ($< *k$ po slovanski drugi in tretji palatalizaciji mehkonebnikov) v soglasniški sistem glasi $*ĉ$ (genetsko gledano gre za rezultat slovanske prve palatalizacije $*k$), se ne da podati nobenih ugotovitev v zvezi z razporeditvijo odrazov rom. $*f$ (in $*d̄$) le na podlagi v slovansčino sprejetega substratnega gradiva. Kakor je znano, pa se vsaj za skrajni jugozahodni del (*area Dalmatica*), kjer se romanski idiom ohrani dovolj dolgo, da je tudi neposredno izpričan, potrjujeta zlitnika $*c \sim *z$.⁴⁸³ V vsakem primeru je za čas stika romanskega substrata s slovansčino tudi na vzhodnoromanskem arealu za izhodiščno $*f$, $*d̄$ treba predpostaviti že nadaljnji razvoj v zlitnika, saj je edino tako razumljiva sistemska substitucija odrazov romanskih trdonebnikov s slovanskima zlitnikoma $*ĉ$ oz. $*ž$ (slednji pred drugotnim prehodom v $*ž$) in ne npr. s slovanskima trdonebnima zapornikoma $*f$ in $*d̄$, ki sta v sistem vstopila po slovanski jotaciji oz. drugi in tretji palatalizaciji mehkonebnikov:

⁴⁸⁰ Enako velja za odraz $*j$ -, ki praviloma sovпада z odrazoma $*d̄j$ - in $*g^E$ - (Lausberg 1967: §329).

⁴⁸¹ Odrazi sovpadajo na širšem romanskem območju, ne pa npr. v osrednji italijanščini (toskanščini), prim. Rohlf's 1966 (= 1949): §275, Lausberg *op. cit.*, §§425ss., §§467ss.

⁴⁸² Frau 1984: 45–46, Benincà 1989 (= LRL III), s. 569.

⁴⁸³ Za ilustrativno gradivo (navedeno po Bartoli, *Das Dalmatische*, 1906) gl. Holzer 2013, zlasti s. 138, Muljačić 1971: 408, 412.

rom. *c ~ ċ < *t̥ < *t̥i → slov. *č

toponim	antično ime	romansko	slovanski substitut	
Koroška	*Carantia (?)	*Karánca (?)	*Karánč-	*Korǫč-ьskъ
Bovec	?	*Plīcu/*Plīčō	*Blīcu	*Blīсьь
Ročinj	?	furl. <i>Runcine</i>	*RVnčū ₁ /īnu	*Rǫčīньь
Soča (hdr.)	Ae/Isontius	*SóncV/*SónéV	*Sunčā	izsln. *Sǫčca

V okviru lastnoimenskega gradiva so primeri substitucije romanskih zlitnikov *c, *ʒ na arealu, kjer sta bila prisotna, s slov. *c, *ʒ redki, prim. *Zádrъ (hrv. *Zadar*), morda *Blīcu > *Blīсьь > *Bovec*, o katerem gl. spodaj. Vpletene identifikacije fonemov so bile namreč mogoče šele po vstopu odrazov slovanske druge in tretje palatalizacije mehkonebnikov v slovanski soglasniški sistem. Glede relativne kronologije prim. slov. *nepū₂čā (hrv. štok. *něpūča* 'nečakinja', gl. ARJ s.v.) ← rom. *nepōca (lat. *nepotia*) s substitucijo *ū₂ = /ō/ za rom. *ō, vendar še s *č za rom. *c, kar čas izposoje tega občnega imena jasno umešča v fazo po delabializaciji *ū₁ < *y.⁴⁸⁴

Da sta bila romanska nezveneča zlitnika *č oz. *c sistemsko substituirana s slovanskim *č in ne s *t̥, pričajo številni substituti s *č, ki se pojavljajo v relevantnih slovanskih idiomih, ki še vzdržujejo striktno ločevanje med *č in *t̥ oz. njihovima nadaljnjima odrazoma,⁴⁸⁵ npr. v čakavskih govorih in na slovenskem zahodu. Takšni za substitucijo povedni toponimi so nad. *Só:ča* (Šekli 2008: 166), rez. (Bila) *Sóča* (Steenwijk 1992: 310) < hdr. *Sǫčca < slov. *Sunčā ← rom. *Sónca/u- oz. *Sónčalu- < *Sónčalu-, hrv. čak. *Porěč* (ERHSJ III: 11, Holzer 2007: 126) < *Porččb < slov. *Parěncū ← rom. *Parěncu < *Parentū, hrv. čak. *Lovrěč* (ERHSJ II: 277) < *Lourččb < slov. *Laurěncū ← rom. *Laurěncu < *Laurentū,⁴⁸⁶ hrv. čak. *Brōč* (Šimunović 2006: 81, 2013: 30) < *Bráčb < slov. *Bráčū ← rom. *Bráča, hrv. čak. *Rōč* < *Ráčb < slov. *Ráčū ← rom. *Ráča (Šimunović 1985: 184, Brozović Rončević 1998: 10) ipd. Ramovševa domneva o izhodiščnem *t̥ v hdr. **Sǫča (HG II: §152, vendar prim. Ramovš 1936: 51) je torej poleg dejstva, da bi bile takšne substitucije teoretično povsem nepričakovane, neupravičena tudi z ozirom na gradivo,⁴⁸⁷ proti asimilacijskim in disimilacijskim procesom, ki so pri Ramovšu še predpostavljeni za razlago oblik tipa *Šóča > *Šóča*, pa govori vsaj načelo Occamove britve.

Slov. *Korččb s sopomenskim posamostaljenim kretikom (tj. iz toponima izpeljanim pridevnikom s pripadnostnim pomenom) *Korčč-ьskъ(īb) je lahko preko latinskega hrn. *Karantia izpeljan iz iste podstave *Karanta- kot lat. *Karant-āno- → slov.

⁴⁸⁴ Prim. Holzer 2013, s. 143: »In Namen, die erst nach der Assibilierung [podčrtal LR] der durch die Dritte und die Zweite Palatalisierung entstandenen *t̥, *d̥ zu c=ts, dz entlehnt wurden, ...«, 1999/2008: 81–82.

⁴⁸⁵ Prim. Šimunović 1985: 187, 2004: 30, 173. Za obširno gradivo gl. Tekavčić 1976: 41 in Holzer *op. cit.*, ss. 139–140.

⁴⁸⁶ Prim. *Masěncū > *Mosečb (*Mosec*) ← rom. *Mas(s)ěncu < *Massentiu- (Šimunović 2013: 170).

⁴⁸⁷ Dvom upravičeno izražen že pri Šekli 2008: 166.

**Karantānu* > **Korq̄tānъ* (prim. ESSZI: 201). V tem primeru bi bilo Ramovšev rekonstrukcijo **Korq̄t/a* (*loc. cit.*) skupaj s predpostavljeno disimilacijo v tudi sicer etimološko nejasnem **Korq̄nčítъ* < **Korq̄nítъ* (gl. Dapit 1995: 114, Furlan 2002: 31–32) treba oceniti kot neupravičeno. Ker je izhodiščni hrn. **Karantia* dejansko predpostavljen le na podlagi slovanskega substituta, pa takšna rekonstrukcija izhodišča seveda ni edina možna. V primeru posamostaljene ženske oblike izpeljanega kjetika v današnjem horonimu *Koroška* bi bilo mogoče izhajati tudi iz podstavnega prebivalskega imena **Korq̄t-iane* (→ **Korq̄t-* preko stranskih sklonov: Mmn **Korq̄taxъ* < **o-t-iaxъ*, Omn **Korq̄tamъ* < **o-t-iamъ* ...), od koder bi bil s pripono *-*bskъ*/-*a* tvorjen pripadnostni pridevnik **korq̄t-bskъ*.⁴⁸⁸ Tretja, po glasovnem razvoju sicer nedokazljiva možnost pa je v slovanskem pridevniškem **Korq̄čbskъ* prepoznati tričlensko besedotvorno verigo: **Korq̄čъ* (za rom. **Karānca*) oz. **Korq̄tъ* (za rom. **Karānta*) → **korq̄č-ъ* > **korq̄čъ* oz. **korq̄t-ъ* > **korq̄tъ* → **korq̄č-ъbskъ* > **korq̄čbskъ* oz. **korq̄t-ъbskъ* > **korq̄tbskъ*. Vsaj v okviru slovenščine je tovrstnih tvorjenk več, prim. *blejski* k *Bled*, *prosnjski* k *Prosnid*, *subijski* k *Subid*, *čedajski* k *Čedad* ipd., ni pa mogoče zanesljivo dokazati, ali gre v navedenih primerih dejansko za kjetike, tvorjene k podstavnim prebivalskim imenom, oz. je v priponi *-*bskъ* morda treba identificirati strukturalno izpeljavo iz podstavnih starih pripadnostnih pridevniških tvorjenk, ki besedotvorne enote v pomenskem smislu ni razširjala, pač pa le krepila njen pripadnostni pomen: **Blēd-ъ* ‘blejski’ → **blēd-bskъ* ‘id.’, **čъbъdad-ъ* ‘čedajski’ → **čъbъdad-bskъ* ‘id.’, **Hud-ъ* → **huđ-bska* (prim. mikrotoponim *Hujaska loka*, oboje k tpn. *Hudo*, kraj pri Radomljah). Ta možnost se nenazadnje ponuja tudi v primeru kjetika *tržáški* po razvoju **Tъrzbъstъ* → **tъrzbst-ъ* → **tъrzbšč-bskъjъ* > **tъrzbščbskī* > **tyzáščskī* > **tyzáščški* > **tyžáški* (slednje po naknadnem obrušenju soglasniškega sklopa in prekozložni asimilaciji **z* – **š* > **ž* – **š*). Kljub vsemu je v primeru **korq̄č-bskъ* treba računati tudi z možnostjo drugotne, zgolj analoške tvorjenke po naslonitvi na tip **němьč-bskъjъ* > **němьčskī* > **němьčskī* > *nemški* tipa sln. *nebeški* ob konzervativnem **nebeski* (v rez. (Solbica) *nab'ęskə*, gl. Steenwijk 1992 s.v.) < **nebes-bskъjъ*. Prav slednji razvoj je v starejši literaturi običajno predviden tudi za nastanek kjetika *tržáški*,⁴⁸⁹ in sicer iz izhodiščnega **tъrzbst-bskъjъ* > **tyzaskī* → z analoško pretvorbo v **tyžáški* > **tyžáški* (tudi v tem primeru seveda po prekozložni asimilaciji po šumnosti **z* – **š* > **ž* – **š*).

Problematična ostaja le substitucija **c* v tpn. **Blīcu* > **Blīcъ*,⁴⁹⁰ ki glede na romanski kontinuant furl. *Plèc* (prim. še mikrotoponim *Pleçùt* pri Predelu, DTFT: 655–656) < **Pleč* < **Plęč* kaže na izhodiščno **Plitju*⁴⁹¹ oz. **Plikju*. Italijanska oblika imena *Plezzo*, ki bi z dvojnimi soglasnikom /cc/ <zz> sicer kazala na **kj*, v tem oziru ni relevantna, saj gre za umetno adaptacijo furlanskega imena. Rom. **Pletju*/**Plekju* bi se v furlanščini

⁴⁸⁸ Tip srb. *Раишка, Раишане* k hrn. *Pac(a)*, gl. Loma 2011: 8 v op. 10, 2013: 185–187.

⁴⁸⁹ Gl. Ramovš 1926/1927: 162–163 (= ZD II: 258–259), Furlan 2002: 31, Šekli 2009: 153, ESSZI: 440; napačno še Ramovš 1924 = HG II: 302.

⁴⁹⁰ Glede naglasne rekonstrukcije gl. Šekli 2009: 150–151.

⁴⁹¹ Prim. rekonstrukcijo izhodišča **Pletii* pri Ramovš 1927b: 25 (= ZD, s. 237). Dalje gl. Šekli 2008: 157, 2009: 150–151, Bezljaj 1958: 688 (= ZJS I, s. 143), 1969: 28 (= ZJS I, s. 396), ESSZI: 73.

sicer odražalo enako, tj. furl. *Plèç* preko **Plēć* < **Pljeć*, vendar bi v tem primeru pričakovali slov. **Blec/čū* s substitucijo rom. **e* → slov. **e*. Glede ohranjene kračine pred izvornim dvojnim soglasnikom kot odraza zaporedja **tj* oz. **k̄j*, ki se dodatno potrjuje tudi s slovanskim substitutom **ī* > **b* (in ne npr. ***Blījcl'čū* oz. ***Blēcl'čū*) in kračino v bavarskonemški različici *Flitsch* (< stbav. **ŷlizas*),⁴⁹² prim. furl. *brèç* 'dvokolesni voz' < **brōtu* < lat. *bīrotium*. Slovanski substitut v nasprotju s pričakovanim in tudi v avtohtonem furl. /č/ izpričanem izhodiščnem **č* → slov. **č* kaže na rom. **Plēcu* (ozvenečenje **pl-* > **bl-* je, kakor kaže bavarskonemški substitut, šele slovanskega datuma). Slednje se lahko potrjuje tudi z bavarskonemškim substitutom slovanskega imena **ŷlizas* > **ŷlizz* > **ŷlitz*, ki kaže na slov. **Blic-* s substitucijo slovanskega vzglasnega **b-* z bav. **y* (tj. po zaključeni drugi etapi starovisokonemškega soglasniškega premika), **i* → **i* in **c* → **c* = /t̄/ < /z/. Vendar glede na tpn. **Layenca* (srvn. *Lauenza* > nem. *Lafnitz*, gl. SVI I: 323, Holzer 2001/2008: 93) za slov. **Albančā* > **Labančā* (← **Albantīa*) ni izključena niti substitucija slov. **č* → bav. **c* = /t̄/ < /z/ tudi še po zaključenem procesu ošibitve nezvenečih zlitnikov v ciljnim sistemu. Če pričakovana izvorna oblika **Blīčū* ni bila podvržena notranjeslovanskim neglasvonorazvojnim (analoškimi) spremembam, bi bilo dejansko izhodišče **Blīcu* torej mogoče razumeti le kot pozen integrat romanske predloge z odrazom **c* za **ī* < **tj* oz. **kj*. Ime se običajno povezuje z le enkrat zabeleženim tpn. Φλιγάδια ~ Φλιγαδία,⁴⁹³ ki je pri Strabonu (IV,6,9) označen za oronim (ACS I: 1497, Vedaldi Iasbez 1994: 106–107). Asociacija je bila v starejši literaturi vzpostavljena izključno na podlagi domnevne glasovne podobnosti med antičnim imenom in sodobnim kontinuantom, saj toponima ni mogoče natančneje ubicirati, nikakor pa ni zanesljivih indicev, ki bi kakor koli govorili v prid lokalizaciji na območje današnjih Julijskih Alp (Vedaldi Iasbez *loc. cit.*). Morda bi bilo v tej zvezi mogoče povsem teoretično računati z izhodiščnim **Plikū-* (→ slov. **Bliku-* > **Blbcb* tipa **Lungátiku* > **Lqgátbcb*) ob dvojničnem **Plikju-* (> rom. **Plēju*), prim. **Sermum* ~ *Sirmium*, *Mursa* ~ *Mursia*, *Tinninum* ~ *Tinninium*, **Siska* ~ *Siscia*, ki bi ob izpričanem Φλιγάδια ~ Φλιγαδία predstavljal brezpriponsko različico – glede zelo verjetne (vsaj sinhrono) priponske vloge zaporedja -αδιο-⁴⁹⁴ prim. orn. Καρουσαδιο- (*Ptol.* III,1,1) ob kasnejšem (oz. kasneje izpričanem), že latiniziranem **Karsu-* (< **Karusu-* ?) –, vendar bi pri tem nepojasnen ostal vsaj odraz antično izpričanega medglasnega **g* proti **k*, na katerega kažeta tako romanski kot slovanski kontinuant.

Substitucija romanskih mehkonebnikov pred sprednjimi samoglasniki je odvisna od njihove glasovne vrednosti. Kakor je znano, celoten vzhodnoromanski prostor sku-

⁴⁹² Kranzmayer 1956: 92 v op. 56, 134, prim. srvn. *Vlicez* (1181–1196).

⁴⁹³ Gl. Bezlaj v ESSJ I: 36, 1958: 688 (= ZJS I, s. 143), 1969: 28 (= ZJS I, s. 396), Šekli 2008: 157, ESSZI: 73.

⁴⁹⁴ Navadno se misli na »un suffixo -adi(o/a)- preindoeuropeo, con valore analogo al lat. -etum« (gl. Vedaldi Iasbez 1994: 95 s st. lit.), kar je v celoti *ad hoc*. V okviru starogrškega sistema enakovredna pripona nima ustrezne besedotvorne funkcije, preko katere bi bilo mogoče obe tvorjenki pojasniti kot posledico transmisije.

pine $*(-)k^E-$, $*(-)g^E-$ ohranja nespremenjene,⁴⁹⁵ medtem ko sta zahodnoromanska $*(-)k^E-$ in $*(-)g^E-$ podvržena palatalizaciji in nadaljnji asibilaciji v smeri $*\acute{c}$, $*\acute{z}$ oz. $*c$, $*z$. Ker med slovanskimi substituti vzhodnoromanskih predlog ni nobenega primera, ki bi izkazoval odraze slovanske prve palatalizacije mehkonebnikov (npr. rom. **Keleja* → slov. **Keleja* > **Celbje* in ne npr. ***Čelbje*, **Gēl(ʷ)a* → **Žila* in ne **Žila* < **Žīlā*, **Kibētāte* → **Cbbtāt̃* (hrv. *Captat*) in ne ***Čbbtāt̃* itd.),⁴⁹⁶ je upravičeno zaključiti, da je bil proces slovanske prve palatalizacije mehkonebnikov pred slovanskim naselitvenim valom proti jugozahodu že zaključen.⁴⁹⁷ Slovanska $*\acute{c}$ in $*\acute{z}$ (< $*k^E$, $*g^E$) sta tudi v tem primeru pričakovana in z gradivom potrjena substituta zahodnoromanskih zlitnikov $*\acute{c}$ in $*\acute{z}$. Enako substitucijsko pravilo velja tudi po poenostavitvi medglasnega rom. $*\acute{z}$ > $*z$ in ne glede na stopnjo razvoja slov. $*\acute{z}$. Teoretično je mogoče predvideti naslednje substitucije: a) rom. $*\acute{z}$ (< $*-k^E-$) → slov. $*\acute{z}$, b) rom. $*z$ (< $*-k^E-$, $*-s_i-$) → slov. $*\acute{z}$, c) rom. $*z$ → slov. $*z$ (< $*\acute{z}$).

rom. $*\acute{c}$ < $*k^E-$, $*-z-$ < $*-g^E-$ → slov. $*\acute{c}$, $*\acute{z}$

toponim	antično ime	romansko	slovanski substitut
Čedad	*Cūitātis/em	*Čiuidādę	*Čiuidādu
Sužid	*Silicētum	*Siližęđo	*Silyžidu

Glede na prepričljive indice o dataciji preglasa in monoftongizacijskih procesov v čas po slovanski razselitvi (gl. zgoraj) – relativnokronološko gledano nastopijo pred začetkom procesa slovanske druge palatalizacije mehkonebnikov –, je upravičeno pričakovati, da bo tudi gradivo, ki je bilo v slovanski sistem integrirano pred začetkom oz. v času delovanja druge palatalizacije, tej glasovni spremembi še podvrženo.⁴⁹⁸ Gledano s stališča praslavskega fonemskega sistema, je nastop slovanske druge regresivne palatalizacije mehkonebnikov resda vzbudil ravno vstop novih prednjih samoglasnikov $*\acute{e}_2$ in $*\acute{i}_2$ v slovanski samoglasniški sistem, vendar je v tem procesu v prvi vrsti treba

⁴⁹⁵ Gl. npr. Skok 1926: 409, Lausberg 1967: §§311–313, 323–325, 387–394, Holzer 2007: 54–55, 1999/2008: 75, 2013: 140, 142.

⁴⁹⁶ V nasprotju s Skok *loc. cit.* (prim. Ramovš 1926/1927: 153–154), 1930: 511. Primeri kot hrv. čak. *Žminj* (Istra) < **Žmiñb* kažejo na zahodnoromanske poteze istrskoromanske soglasniškega sistema, zato je pri ustreznih rekonstrukcijah treba izhajati iz že izhodiščnega **Že/imīno* ne **Ge/imīno* (gl. tudi Skok *op. cit.*, s. 390), prim. *Ližnjan* ← rom. *Ližināna* < **Lig'iniāna* < **Likinjana* proti dalm. *Lakljan* ~ *Jakljan* (Skok *op. cit.*, s. 499, Holzer 2007: 111).

⁴⁹⁷ Prim. Holzer *op. cit.*, ss. 75–76, 2006/2008: 229.

⁴⁹⁸ Kljub Ramovš 1926/1927: 154 *in pass.* (= ZD II: 250). Zmotno tudi Šturm 1927 (gl. zlasti ss. 45–47, ki vzhodnoromanski prostor, ki je bil v stiku s slovanskim idiomom, glede na slovanske odraze romanskih mehkonebnikov (palataliziranih oz. nepalataliziranih) deli na »keltsko« in »ilirsko« romanščino), dalje gl. tudi Skubic 1981: 284. Prim. Kranzmayr 1939: 197–199, Bidwell 1961: 122–124, Shevelov 1964: 294, Tekavčič 1976: 40, Šimunović 2005: 52, Holzer 1995b: 248, 1999/2008: 75, 2007: 54–55, Greenberg 2002a: 81, Furlan 2002: 32 (»prevzete po zgledu odrazov tedaj tvorne druge palatalizacije velarov«), Matasović 2007: 106, op. 4.

prepoznati nov val palatalizacij, ki je neselektivno zaobjel vse takšne mehkonebnike, ki so po zaključenem procesu slovanske prve (in tretje) palatalizacije mehkonebnikov še oz. po novem stali pred sprednjimi samoglasniki. To seveda vključuje tudi vsa substitu-irana zaporedja $*(-)k/g^E-$, ki so v slovanski sistem vstopila pred ali že v času delovanja druge faze slovanskih palatalizacijskih procesov:

rom. $*(-)k^E-$, $*(-)g^E-$ → slov. $*(-)k^E-$, $*(-)g^E-$ > $*c^{2.pal.}$, $ʒ^{2.pal.}$

toponim	antično ime	romansko	slovanski substitut	
Celovec	?	*Kūi/īlu //	*Kūi/īlu //	*Cūb/īl-ōūьсь //
		*Kūi/īl ^o au/βa /	*Kūi/īlauu /	*Cūb/īlōu-ьсь /
		*Kūil ^o āu/βa	*Kūilāuu	*Cūb/īlōu-ьсь
Zilja (hdr.)	?	*Gēl(°)a /	*Gīlā	*Zīlā ⁴⁹⁹
		*Gīl(°)a		
Celje	Celeia	*Kclēja	*Kelēja	*Celyjē
Trst	Tergeste	*Tergēste	*Tirgīstu	*Tьrʒbьstь

Zlitenik *ʒ v tpn. **Tьrʒbьstь*, Red $-ā > *Tьrʒbьstь$, $*-ā >$ izsln. **Tʒzàst*, **Tʒstā* → *Tərst*⁵⁰⁰ je nedvomno šele slovanski odraz integriranega substratnega *g po drugi palatalizaciji. Izhajati je torej treba iz rom. predloge **Tergēste* oz. **Tregēste* (po premetu, prim. furl. *Triést*), kar za prehodno območje med vzhodno romanščino in zahodnoromansko furlansko narečno ploskvijo ($\varphi +45^{\circ}30' -45^{\circ}45'$, $\lambda +13^{\circ}45' -14^{\circ}$) zgovorno priča o šele drugotni zahodnoromanski (furlanski) preplastitvi izvorno vzhodnoromanskega prostora. Temu adstratu pripada tudi furl. *Triést* < **Trejēste* (< **Trey'ēste* ?) < **Treg'ēste* < **Tregēste* (po premetu iz **Tergēste*)⁵⁰¹ oz. *Triést* < **Trejēste* po premetu iz izhodiščnega **Terjeste* < **Terg'este* (prim. furl. *arint* 'srebro' < **arjint* < **arg'énto* < lat. *argentum*).⁵⁰²

Na podlagi substitutov tipa rom. **Longāteku* → slov. **Lungātiku* > **Logātьcь* je mogoče ugotavljati, da so bila substituirana vzhodnoromanska zaporedja $*-V^EKV-$ mor- da zajeta tudi še v proces slovanske tretje palatalizacije mehkonebnikov,⁵⁰³ vendar so takšni zgledi dvoumni, saj bi bilo teoretično mogoče računati tudi z neglasovno substi-

⁴⁹⁹ Naglasna rekonstrukcija po ziljskem narečnem gradivu (Žabnice/Camporosso). K narečni podobi hidronima *Zli:ca* prim. it. različico imena *Slizza*, kar posredno dodatno jasno kaže na samoglasniško redukcijo v nenaglašenem predpredzadnjem zlogu v naglasnem tipu $F_i \leftarrow b$ (gl. Repanšek 2015b: 59 z op. 2).

⁵⁰⁰ Ramovš 1926/1927: 162–163 (= ZD II: 258–259), v nasprotju s starejšim mnenjem, še podanim v HG II: §192. Dalje gl. Furlan 2002: 31, Šekli 2009: 153.

⁵⁰¹ Prim. zapisa *Tregeste* (Rav. IV,30) in *Treiesta* (*Guido, Geogr. IXX–XX*, gl. Kos 1902: 229, št. 182). Glede premeta gl. Rohlfs 1966: §322 in prim. obraten proces v primeru antičnega tpn. *Crexi* (za **Cres(s)i* < **Crep̄si*, Mayer 1959: 199) ~ gr. *Kρέψα* > rom. **Kersu* (→ slov. **Kěrsu* > **Cěrsu* > **Crěsь*). Za premet *er* > *re* prim. furl. *fersorie* ~ *fresorie* 'ponev' < lat. *frixoria*.

⁵⁰² Podobno Šturm 1927: 70. Za prehod $*-ej->-i-$ prim. furl. *salvadie* (ž.) 'divja (o živali)' < **salbādeγ'æ* < **salbādega* < **salbātika* < lat. *saluaticam*.

⁵⁰³ Prim. Matasović 2007: 106, op. 4, Holzer 1999/2008: 75.

tucijo, tj. po naslonitvi substituiranega zaporedja **-iku* (> **-bčv*) na obstoječo slovansko pripono **-ici* (< **-iku* po slovanski tretji palatalizaciji mehkonebnikov) > **-bčv*⁵⁰⁴ (prim. še **Sérdika* → **Serdiku* > **Srědbčv*, **Sěstika* (< **Sejéstika* < **Segéstika*) → **Sěštiku* > **Sěstbčv*.⁵⁰⁵ Slednja domneva se morda potrjuje z odsotnostjo odraza slovanske tretje palatalizacije mehkonebnikov v tpn. **Silikánu* > **Si/ęli/ękánu* → **Sьlьkánъ* (in ne **Sьlьcánъ*). Seveda bi šlo lahko v tem primeru tudi za substitucijo po že zaključenem delovanju slovanske tretje palatalizacije mehkonebnikov, kar pa zaradi glasovne strukture substituta seveda ni ugotovljivo niti posredno.⁵⁰⁶

POVZETEK

romansko	slovansko		romansko	slovansko	
	pred asibilacijo ⁵⁰⁷ trdonebnikov, nastalih s 3./2. palatalizacijo	po asibilaciji trdonebnikov, nastalih s 3./2. palatalizacijo		pred asibilacijo trdonebnikov, nastalih s 3./2. palatalizacijo	po asibilaciji trdonebnikov, nastalih s 3./2. palatalizacijo
<i>*c</i>	<i>*č</i>	<i>*c</i>	<i>*k^E</i> > <i>*k</i>	<i>*k</i> > <i>*c</i>	<i>*k</i>
<i>*ć</i>	<i>*č</i>	<i>*ć</i>	<i>*g^E</i> > <i>*g</i>	<i>*g</i> > <i>*ž</i>	<i>*g</i>
<i>*z</i>	<i>*ž</i>	<i>*z</i>	<i>*k^E</i> > <i>*ć</i>	<i>*ć</i>	<i>*c</i>
<i>*ž</i>	<i>*ž</i>	<i>*ž</i>	<i>*g^E</i> > <i>*ž</i>	<i>*ž</i>	<i>*ž</i>

5.2.2.2 Substitucije romanskih jotiranih soglasnikov

Slovanska jotacija se običajno datira v razponu med šestim in osmim stoletjem (prim. Shevelov 1964: 216–217), kar implicira, da se je glasovna sprememba na za jotacijo občutljivih segmentih v obdobju njenega delovanja lahko izvršila tudi na vseh substituiranih zaporedjih **Cj*. Sporno pri tem je vprašanje dejanskih substitucij odrazov romanske jotacije s slovanskimi. Holzer (2007: 43, 70–71) na podlagi hrvaškega občnega imena *krijěša* ‘češnja’ (ikavsko *kriša*) < **krěša* ← rom. **kér^rsja*⁵⁰⁸ (oz. rom. **krěs’a* < **k^rrěsja*)⁵⁰⁹ zaključuje, da je do jotacije v slovanščini moralo priti sorazmerno pozno, in sicer šele po delovanju slovanske druge palatalizacije mehkonebnikov (**krěša* vs. **Crěšv* ← rom. **Kěrsu*), romanski jotirani soglasniki pa bi se pred slovansko jotacijo substituirali kot dvofonemska zaporedja **Cj*, torej rom. **kers’a* → slov. **kersja* > **kerša* itd. Oba sklepa temeljita na predpostavki, da je nastanek novega akuta v obliki

⁵⁰⁴ Kljub mnenju, zastopanim v Bidwell 1961: 124, rom. **Ku/orikum* → slov. ***Kv/ū_irčv* ni dokaz v prid predpostavljani domnevi, saj je v tem primeru že zaradi substituta slov. **ur* > **vr* treba računati z izhodiščnim sinkopiranim rom. **Ku/or^rku* → slov. **Kürku* > **Kv_rrk_v*.

⁵⁰⁵ Gre za starejše dvojnično ime tpn. *Sisak* (← *Siscia*), izpričano 1244 kot *Scytyc*, gl. Schramm 1981: 357.

⁵⁰⁶ Skok (1926: 393) računa s petrificirano stranskosklonsko obliko **Longātiki* < lat. **Longātiki*.

⁵⁰⁷ Netočno je tu govoriti o palatalizaciji, saj v konkretnem primeru glasovno ustrezni slovanski substituti romanskih predlog nastanejo šele z asibilacijo kot zadnjo stopnjo palatalizacijskega procesa.

⁵⁰⁸ Glede etimologije gl. tudi Skok 1926: 402, ERHSJ II s.v. *kriša*.

⁵⁰⁹ Gl. Skok 1930: 489, vendar prim. Boček 2010 s.v. *cerasus* (slov. **čersa* ‘češnja’).

**krěša* povezan z naglasnim umikom z izglasne starocirkumfektirane dolžine, ki bi nastala z nadomestno podaljšavo ob izgubi segmenta **i* (tip slov. **súša* < **sūsā*),⁵¹⁰ pri čemer gre za krožno sklepanje. Četudi bi bile vir nastanka praslovanskega naglasnega tipa **uōla* 'volja' oz. **súša* 'suša' (a. p. *a'*), prim. hrv. čak. *kōža* 'koža', *sūša* 'suša' itd., zares starocirkumfektirane osnove a. p. *b*, pri katerih je prišlo do naknadnega umika po Ivšić-Stangovem zakonu,⁵¹¹ bi bilo ravno toliko verjetno, da je do nadomestne podaljšave v izglasju prišlo zaradi poenostavitve dvojnega soglasnika, ki je po vsej verjetnosti moral predstavljati prvotni jotacijski odraz, in ne nujno zaradi izgube **i*. Podobnih nadomestnih podaljšav v drugih, primerljivih kontekstih tudi ni zaslediti. Tonom v hrv. *krijěša* je zares mogoče zadovoljivo pojasniti le z naglasno rekonstrukcijo tipa **súša*, vendar prim. sln. *č(r)ěšnja* < **črěš-ŋna*, kar nedvomno kaže na izhodiščno psl. **čěršā*, saj v primeru izhodiščnega **črěša* → **črěš-ŋna* ne bi pričakovali nastanka novega cirkumfleksa, substituti s strukturo **CVC'ā* pa so bili lahko deloma tudi drugotno vključeni v tip *a'*. Zdi se torej, da rekonstrukcije substitucijskega razmerja rom. **C'* → slov. **Ci* ne zaustavlja nobeno prepričljivo dejstvo glasovnega razvoja. Četudi predpostavimo verjetno možnost, da je bila jotacija proces, ki je na relevantne skupine segmentov lahko deloval skozi daljše obdobje, je treba za čas po njenem nastopu za slovanski soglasniški sistem vsekakor že računati z obstojem jotacijskih rezultatov **ī*, **đ*, **č*, **ž*, **š*, **ž*, **ř*, **l*, **n*, pri čemer bi bilo zadnjih pet odrazov ustrezen substitut za romanske **ř*, **l*, **n* in **š* ~ **ž*.⁵¹²

Deloma bi v prid identifikaciji rom. **C'* s slov. **C'* lahko govorile v starejši literaturi izpostavljene substitucije romanskega **l* pred zadnjimi samoglasniki s slovanskim trdonebnim **l̄* (rom. **l* / __V⁰ → slov. **l̄*).⁵¹³ Razlog za tovrstne substitucije bi bil lahko povezan le s slovansko težnjo po zlogovni sinharmoniji, ki je pred zadnjimi samoglasniki v prosti distribuciji dopuščala le (trdonebni < jotirani) **l̄* in mehkonobni **l*, medtem ko je bil nevtralni **l* romanskega tipa omejen na trdonebno okolje. Iz tega sledi, da bi v času substitucij v slovanskem sistemu že morale obstajati polarizirano nasprotje **l̄* ~ **l* ~ **l*, do katerega pa je lahko prišlo šele po fonemizaciji **l̄*. V času pred polarizacijo bi bil **l* namreč še vedno mogoč in ustrezen substitut za rom. **l* tudi v mehkonobnem okolju (**l* / __V⁰).

⁵¹⁰ Gl. Holzer 2005: 51, 2007: 43, 70–71, Kapović 2007: 97.

⁵¹¹ Tako tudi Kapović *op. cit.*, 95ss.

⁵¹² Kljub Ramovšu (1922/1923: 30 = ZD II: 284, 1936: 36) slovenski tpn. *Brišče* ne more predstavljati substituta ant. *Broxas* (Paul. Diac., *Hist. Lang.* V,23), saj v izhodiščnem **Brōksas* (Tmn ž.) oz. **Brōksas* ne bi pričakovali podaljšave (***Brōksas*), ki bi jo zahteval morebitni slov. **y* (> **i*), prav tako pa bi v romanskem (furlanskem) kontinuantu pričakovali asimilacijo **ks* > **χs* > **ss*, k čemur prim. domnevno sorodni furlanski tpn. *Porta Brossana* (DTFT: 148–149). Morebitna premet in palatalizacija v izhodiščnem **Brōskias* oz. **Brōškias* (prim. poznejši zapis *Broxias* (888), Ramovš *loc. cit.*, ESSZI: 81) > **sk'* > **sč'* > **šč'* > **šš'* bi sicer ustrezala slov. **šč* < **sč'* < **sk'*-, vendar je takšna rekonstrukcija romanskega izhodišča *ad hoc*, medtem ko problematična ostaja tudi substitucija korenkega samoglasnika. Identifikacija ant. *Broxas* s tpn. *Brišče* se nadalje zdi tudi arheološko in zgodovinsko neustrezna.

⁵¹³ O pojavu gl. HG II: 139, Bezljaj 1965: 6 (= ZJS I: 271), Furlan 2002: 32, Holzer 2007: 47–48.

Ob ponovnem pretresu gradiva pa se omenjena distribucija substitutov postavlja pod vprašaj. Primeri kot slov. **Biláku* (gl. v pogl. 6 s.v.) so v tem oziru nepovedni,⁵¹⁴ saj je kljub zgodovinskemu zapisu *st(ationis) Bilachinie(n)s(is)* (AE 1974: 485) glede na strukturni tip, ki mu ime pripada, in številne galo-romanske vzporednice (prim. fr. *Billiac* (c. 1100: *de Billiaco*), *Billey*, *Billé*, *Billieu*, *Billy* (1369: *Biliacum*))⁵¹⁵ treba izhajati iz predialnega imena rom. **Biláku* < **Biljákum* h galskemu oz. galo-romanskemu antr. **Biljo-*. Slov. **Цуб/і́лѡуць* je mogoče izvajati iz substratnega **Kui/īlʷauu* ali **Kui/īlu*, pri čemer bi bilo za obravnavano substitucijo povedno le prvo izhodišče. Prav tako je verjetnejše izhodišče slovanskemu hdr. **Žilá* (< **Gīlā*) romansko **Gēla* < **GaiļiV* (z morebitnim rom. **ē* < **ai* za običajno **ē*, ki ga je treba predpostaviti zaradi slovanskega ijevskega substituta) oz. **Gīla* in ne **Gēla* oz. **Gīla*, kar se med drugim potrjuje v zapisu *Cellia* (800)⁵¹⁶ in v furlanskem kontinuantu *Zeie* < **Žělæ* < **Gēla*. Nem. *Gail* < stbav. **Gīla* (< **Gīlla* < **Gīlja*) je lahko predсловanskega ali slovanskega substratnega izvora (prim. Bezljaj 1963: 84 = ZJS II: 957), vendar se ob redkih, sorazmerno zgodnjih substitucijah substratnega **ē* → bavarskonemško ali predbavarskonemško **ī* (gl. Wiesinger 1990: 300–301) zdi slovanski vir ustrežnejši. Če je ime izposojeno iz slovanščine, bi šlo lahko le za zgodnjo substitucijo slovanskega **g* ali morda že palataliziranega a še neasibiliranega **d* (< **g* / __ V^E) → germ. **g*, torej pred ali v času delovanja slovanske druge palatalizacije mehkonobnikov (prim. Bezljaj 1963: 84 = ZJS II: 957), ki je potekala v 6. v 7. stoletju (za datacijo gl. Shevelov 1964: 302–304). Slovanska kolonizacija kasnejšega slovenskega etničnega ozemlja sicer ni *terminus post quem* za slovansko drugo palatalizacijo mehkonobnikov, saj je lahko že delujoča glasovna sprememba zajela tudi **k* in **g* v prevzetih substratnih predlogah. Časovno to seveda ne ustreza jezikovnemu stiku z bavarsko staro visoko nemščino na južnem obrobju vzhodnih Alp, s čimer se odpira možnost, da je vsaj za severozahodni alpski prostor še mogoče računati z ne v celoti asimiliranim romanskim substratom (v tem smislu že Kranzmayer 1956: 77), ki bi bil hkraten vir tako za slovansko kot bavarskonemško izposojjo hidronima (prim. v tej zvezi bav. *Tarvis* ob sln. *Trbiž*, o čemer gl. v pogl. 7). V vsakem primeru odsotnost dvojnega soglasnika v stbav. **Gīla* ne govori v prid substratnemu **Gē/īla* namesto **Gēla*, saj bi se ta po predhodni dolžini v ponaglasnem zlogu tako ali tako regularno izgubila.

Kakor je že bilo omenjeno, bi se v primeru rom. **Longātiku* slovanski substitut **Łungātiku* po izpeljanem preglasu razvil v ***Łegātъсь*. Tudi to dejstvo govori proti substituciji rom. **l* pred zadnjimi samoglasniki s slov. **l*. Enako velja v primeru hdr. **Glānā* → slov. **Glānā*⁵¹⁷ in morda tpn. **Mo/bglārъ* (zilj. *Məgu'ár*) < slov. **Maglāra*

⁵¹⁴ Kljub Furlan *loc. cit.* Kot kaže kračina izglasnega zloga v furl. *Vilac*, ki izključuje avtohtoni kontinuant **βilāgu*, je bilo ime v furlanščino prevzeto pozno, in sicer iz slovanščine, zato odraz *l* za pričakovano furl. *j* ni poveden.

⁵¹⁵ TGF: 204, Delamarre 2012: 78, Anreiter 2007: 119–120.

⁵¹⁶ *Tabula Imperii Romani: Tergeste*, 39, gl. tudi Kranzmayer 1958: 77.

⁵¹⁷ Glede substitucije v korenskem delu prim. še rom. **Flanōna* → slov. **Plamūnu* > **Plòmynъ*. Primeri kot **Salōna* proti hrv. čak. *Solīn*, niso povedni, saj bi enak končni rezultat pričakovali tako iz **Salūnu* > **Solynъ* kot v primeru substitucije **Salūnu* > **Solīnъ*.

(prebivalsko ime **Moblǵlǵárane* > **Mǵvǵárje*, gl. HG II: 6, Zdovc 2010: 229), če **l* tu morda le ni nastal po disimilaciji iz izhodiščnega **Malǵlǵáru* (tako Furlan 2002: 32).

Kljub navedenim zgledom pa je substitucijo rom. **IV°* → slov. **IV°* vendarle treba prepoznati vsaj v imenih tipa rom. **Póla* → slov. **Púl̥b*, rom. **A(d)pórtola* (**Ad portulam*, Skok 1950: 32, Bidwell 1961: 116, Holzer 2007: 121) → slov. **Opǵrtǵl̥b*, rom. **Amǵslu* (**Ad muskulum*, Skok loc. cit., Holzer loc. cit.) → slov. **Omǵšl̥b*, slov. **Kǵprǵl̥b* ← rom. **Kǵprula* (Šimunović 1985: 181) in nekoliko mlajšem hrv. čak. *Kanítaj* (Rab, Krk) < slov. **Kanítǵl̥b* ← rom. *cannǵtulu* (Tekavčić 1976: 43, Šimunović op. cit., ss. 182–183, 2005: 97). Tudi za romansko (muglizansko furlansko) izhodišče **Mǵgl̥a*⁵¹⁸ bi bilo glede na poznejši slovanski odraz **Mǵla* (prim. hrv. *Milje* < **Mǵle*)⁵¹⁹ najustrezneje izhajati iz prvotnega substituta slov. **Mǵgl̥a* z nadaljnjim, notranjeslovanskim razvojem **Mǵgl̥a* v **Mǵla*.⁵²⁰ Konkretno romansko izhodišče namreč ne pozna sistemske palatalizacije skupine **-gl-* < **-kl-*⁵²¹ (prim. muglizansko *vegla* 'stara' < **βek̥la* < **βet̥la* < **βetula*, *v(i)eglo* 'oko' < **ǵkl̥o* < **ok̥l̥o* < lat. *oculum*, *zenoglo* 'koleno' < **žǵnok̥l̥o* < **genok̥l̥o* < lat. *genuculum*).⁵²²

Iz navedenega bi sledil sklep, da je substitucijo rom. **IV°* → slov. **IV°* upravičeno pričakovati le v izglasnem zlogu (iz občnoimenske sfere prim. rom. **modólu* → slov. **mǵžǵl̥b* 'čaša', rom. **lollǵine* → slov. **lǵiǵnu* > **lǵǵh̥b* 'ligenj'), vendar se ta ne zdi pogojena z glasovnim razvojem,⁵²³ saj bi v tem primeru pričakovali večjo regularnost medsystemske zamenjave fonemov. Podobno razmerje je mogoče opazovati pri integraciji rom. **-n^o* → slov. **-n̥b* (slov. **ž̥bmiñb* ← rom. **ž̥miñu-*, slov. **Kosóñb* ← rom. **Kasóñes*, morda tudi slov. **Rǵc̥iñb*, vendar tu predloga ni znana), kjer glasovna substitucija kot možna razlaga pojava niti ne pride v poštev.

⁵¹⁸ Glede ohranitve skupine **-kl-* v dalmatski romanščini gl. Skok 1930: 497, ERHSJ II: 202, Tekavčić 1970: 122.

⁵¹⁹ Najverjetneje gre za kolektiv tipa *Ci:esta, Ni:fa* (prim. Šekli 2008: 96), medtem ko je različica *Milje* lahko nastala iz etn. **Mǵlane* (tako Bezljaj 1960/1961: 222 = ZJS I: 203) ali pa gre za standardizacijo narečne kolektivne različice po reinterpetaciji stranskosklonskih oblik (zlasti npr. Mmn) kot oblik ženske edninske sklanjatve. Podobno Skok 1926: 10ss. (povzema in dopolnjuje Šturm 1927: 84), 1934: 442, z omembe vredno primerjavo starejšega **Pulb* proti prenovljeni obliki *Pola* (it. *Pola*) z morebitnim starejšim **Mygl̥b* proti *Milja* – prim. zlasti nar. *Mujla* (Merkù 2006: 132) ob st. *Muje* (1778), ki se na adstratno različico toponima naslanja tudi v korenem samoglasniku.

⁵²⁰ Glede možnega razvoja slov. **gl̥* v **l̥* gl. Bezljaj 1971/1972: 106 (= ZJS I: 457).

⁵²¹ Ben. *Muggia* je po internem glasovnem razvoju skupine **-gl-* > **-gl̥-* < **-gi-* > **-ž̥(ž̥)*- nastalo iz rom./furl. **Mǵgl̥a* (v tem smislu tudi Šturm 1927: 84).

⁵²² Furlansko *voli* 'oko', *vieli* 'star', *zenoli* 'koleno' iz starejšega **uǵgl-*, **vjǵgl-*, **žǵnok̥gl-* (-i je anaptičnega izvora po apokopi samoglasniškega izglasja v prvotnih **uǵgl̥a*, **vjǵgl̥a*, **žǵnok̥gl̥a*) izkazuje mlajši razvoj soglasniškega sklopa *-gl-* > *-l-* v ponaglasnem zlogu. Glede na razvoj že v izhodišču zveneče različice **-gl-* > *-j-*, prim. furl. *voie* 'želja' (mugl. *voja* 'id.') < **-l-* < **-gl̥-* < **-gl-*, bi bilo mogoče vzpostaviti naslednjo relativno kronologijo razvoja rom. **-kl-*, **-gl-*: 1) **-gl-* > **-gl̥-* > **-l-*, 2) *-kl-* > *-gl-* (po medglasni šibitvi), 3) *-l̥gl-* > *-l̥l-* ~ *-Vgl̥-* > *-l̥l-*. Muglizanski zgledi po Zudini, Dorsi 1981 s.vv.

⁵²³ Skok 1926: 406, Šega 2006 s.v., Boček 2012: 156. Prim. tip psl. **kǵr̥l̥b* 'kralj' ← *Karl*, morda **grǵdǵl̥b* 'gredelj' < **grindila-* (Holzer 1999/2008: 254, 2007: 107, Pronk-Tiethoff 2014: 111ss., 105ss.).

rom. *R' → slov. *R' (*l̄ → slov. *l̄, *r̄ → *r̄, *n̄ → *n̄)

toponim	antično ime	romansko	slovanski substitut	
Beljak	*Bil(li)ācum	*Beľáku	*Biláku	*Bьlákъ
Megvar(je)	Meclāria	*Maglāra	*Magl(')áru	*Moglárъ → *Moglárane
Celovec	?	*Kui/ílu	*Kui/ílu	*Cьl/íl-оуьсь
Zilja (hdr.)	?	*Gēla / *Gíla	*Gíla	*Zíla
Kranj	Carnium	*Kárnu	*Kárnu	*Kráňъ
Ratenj	Artenia	*Arténa	*Arténu	*Ratěňъ

rom. *-R^o# → slov. *-R^o#

toponim	antično ime	romansko	slovanski substitut	toponim
? Ročinj	?	furl. <i>Runcine</i>	*RVnčū/ínu	*Rqčínъ
? Milje	*Mūtula	*Múgla	*Mú,glā	*Mýgla

5.2.2.3 Substitucija romanskega *β

V starih *-b- in *-u- do vulgarnolatinskega obdobja vsaj v medsamoglasniškem položaju pride do sovpada v dvoustnični pripornik *β, medtem ko se lahko besedno vzglasje obnaša bolj konzervativno in kljub prehodu etimološkega *#u- v *#β- (z nadaljnjim razvojem v smeri *#b- oz. *#v-) stari, etimološki *#b- ne predstavlja nujno njegove proste različice (prim. zapise tipa ⟨bixit⟩, ⟨belit⟩ za lat. *uixit*, *uelit* ipd.).⁵²⁴

Neodvisno od tega, ali je dejansko upravičeno položajno nevtralno spirantizirano dvojnico *b (ob *d in *g) predpostaviti tudi za slovanščino (o tem Greenberg 2001, 2002: 151–153, Furlan 2012), velja, da se je zaradi splošne neustreznosti slovanskega *#u- kot substituta za romanski pripornik *#β- na besednem vzglasju po principu najbližjega substituta integracija vselej izvršila v smeri rom. *#β- → slov. *#b- (oz. *#b̄-):⁵²⁵ prim. rom. *βállu → slov. *Bálu (> hrv. čak. *Ból*, Šimunović 2006: 75), rom. *βéǵe → slov. *Bǵb̄

⁵²⁴ Solta 1980: 156, prim. še Bajec 1928: 52. Glede romanskih odrazov za stara *u in *b gl. zlasti Lausberg 1967: §§297, 300–301 (na vzglasju), §§366, 373 (v medglasju), Rohlf's 1966: §§167, 215, Tekavčić 1970: 123–125, Šimunović 1985: 189, 2004: 173–174, Holzer 2007: 31. Glede romanske nevtralizacije *#u- in *#b- > *β- prim. *Bigi/Begi* (Rav. IV,22) ob lat. *Uegium*, Οὐεγία pri Ptolemaju (Mayer 1959: 137, Brozović Rončević 1998: 11), *Belsalinu* (Rav. IV,20) ~ *Uetus Salina* (It. Ant. 245,4), *Abendone* (Rav. IV,22) ~ *Auendone* (Tab. Peut. IV,2), *Odiabo* (Not. Dign. 33,8) ~ *Adiaium* (prim. *Azao*, It. Ant. 246,3), *Netabio* (Rav. IV,19), če za **Netaiuum* (Krahe 1942: 212.) ipd. Dalje gl. Mayer *op. cit.*, ss. 157, 163, Anreiter 2001: 24.

⁵²⁵ Podobno pri substituciji srednjebavarskonemškega zvenečega ustničnozobnega (labiodentalnega) pripornika *ɣ (< *f) in dvoustničnega pripornika *β (< *u) s slovanskim *b (oz. *b̄), gl. Striedter-Temps 1963: §§62, 137, Furlan 2012: 61–62. Tipološko primerljiva je substitucija romanskega medglasnega *-β- (hkratio s slov. *-b- oz. *-b̄-) s stbav. *-b- pred starovisokonemškim premikom nezvenečih pripornikov in nastankom ustrežnejšega substituta *ɣ ob odsotnosti starega *b po premiku starovisokonemških zvenečih zapornikov.

(hrv. čak. *Bâg*, Holzer 2007: 90), rom. **βertikâta* → slov. **Bɛrtɔkâta* (> hrv. čak. (Brač) *Brkâta* < **Brkâta*, Šimunović 2004: 161), rom. **βreβêra* (*Uaruar[---]*, CIL III/14514, *Bpeβêpa* pri Porfirogenetu, gl. Šimunović 1985: 187, 2013: 162) → hrv. čak. *Bribîr*, rom. **βenêtêki* < **Ūenétikî* → slov. **Bɛnetɔci*⁵²⁶ itd.⁵²⁷ Manj povedna sta rom. **B/βeld-* → slov. **Blêdɛb* (nem. *Veldes*) in rom. **B/βetr-* → slov. **Betr-* (nem. *Fed(e)raun*, gl. Kranzmayer 1959: 65, Pohl 2010: 186), saj nimata identificiranih izhodišč. Vsaj pri slednjem se zdi verjetno izhajati iz vzglasnega **#u-*, vendar ugotavljanje o izvornem soglasniškem vzglasju slovanskega substituta tu otežuje njegov naknadni razvoj (gl. pogl. 7 s.v. *Vetrinj*).

Enak substitucijski rezultat je pričakovan tudi pri substratnih zaporedjih **-Ru-* (za etimološko **-Ru-*), in sicer ne glede na doseženo stopnjo v razvoju zaporedja v samem integratu, tj. rom. **-Rβ-* oz. **-Rb-*. Na takšno substitucijo jasno kažejo toponimi kot slov. **Šotserbu* (> **Šocerbɔ*) ← lat. *Sanctus Servulus* (ESSZI: 386, prim. Šimunović 2005: 127, Loma 2013), slov. **Selbā* ← rom. **Silβa* in slov. **Albū_{1/2}nu* ← rom. **Alβōna*, slednje najverjetneje iz starejšega **Aluōna*, kar se potrjuje vsaj z zapisoma *Ἀλουωνα* pri Ptolemaju (II,16,2) in *Aluona* pri Pliniju (III,140). Prim. še nemški hdr. *Sulm* < **Sulpa* < **Sulba* (st. zapisi: 890 *Sulpa*, 1144 *Sulbe*, gl. Schramm 1981: 373–374) ← slov. **Sulbā*, ki je s prelastnoimenjenjem nastal iz substratne predloge **Solua*, ant. (*Flauia*) *Solua*. Nepovedni so v tem oziru slovanski substituti **-Rb-* za predromansko **-Rb-* v tipu *Albantia*, *Albanta*, *Albona* → slov. **Albančā*, **Albantā*, **Albū_{1/2}nu*, saj gre lahko v takšnih primerih tudi za replike romanskih zaporedij **-Rb-* in ne nujno za substitucije rom. **-Rβ-* < **-Rb-*.

Zilj. sln. (Žabnice) *Trabiš* ~ *Traviš* ~ *Trabiš* z Red *Trabiža* ~ *Traviža*⁵²⁸ zaradi notranjenarečnega sovpadanja starih **b* in **u* pred sprednjimi samoglasniki lahko kaže bodisi na slov. **Trauíž/žb* bodisi **Trabiž/žb* < **Taru/biž/žu* (dalje gl. v poglavju 7 s.v. *Trbiž*). V konkretnem govoru ziljskega narečja je /v/ namreč prosta različica /b/, ki je nastal tako iz starega **b* (prim. antr. *Bi:na* ~ *Vi:na* < **Bina*, 'val' 'bolj', *vi:tə* 'biti', Kenda-Jež 2005: 90 in *pass.*) kot v položaju pred sprednjimi samoglasniki iz **u* (npr. *se prà:βe* ~ *se prà:və* 'se pravi'; *bi:ate* ~ *vi:ate* 'veste'; *bi:am* ~ *vi:am* 'vem', Kenda-Jež *op. cit.*, Furlan 2012: 59).⁵²⁹ Nemški substitut *Tarvis* v tem oziru ni poveden, saj je bil bav. **/v/* po izvršeni drugi etapi starovisokonemškega premika soglasnikov pričakovani substitut tako za substratno **β*

⁵²⁶ Bidwell 1961: 117, Šimunović 2005: 32, ESSJ I: 17, ERHSJ I: 137–138, ESSZI: 503. V naglašnem predpredzadnjem odprtem zlogu ni prišlo do podaljšave, čemur ustreza slov. substitut **-e-*.

⁵²⁷ Glasovne različice med starejšim občnoimenskim gradivom kot *be/andîma* 'trgatev' (hrv. čak. *bandîma*) ob dvojničnem *vandîma* (Bezljaj v ESSJ I: 17), prim. tudi *bəržôta* ob *vrzota* 'ohrovt' (nar. *vərzuôta* (Deskle), hrv. čak. *verzôta*, Furlan v ESSJ IV: 367), oboje iz rom. **#β-* < **#u-*, so rezultat glasovne prenove ob konfrontaciji z glasovnim razvojem adstratnih predlog, kjer **#β-* > *#v-* → sln. *#v-*. Prim. istr. *vandîme*, furl. *vendême*, furl. *verzòt* (Furlan *loc. cit.*, Šturm 1928: 22ss.).

⁵²⁸ Tudi z dvojnico *Trə-* v prednaglasnem zlogu: *Ted na Traviš*, *Med na Trabižò*, *Red s Trabiža*, prebivalsko ime m. mn. *Trabžà:ne*, m. ed. *Trab(ə)žà:n*, ž. ed. *Trabžà:ŋka*, prid. m. ed. *travi:šče*, ž. ed. *trabi:ška*, s. ed. *trabi:šče*, m. mn. *travi:šče*, ž. mn. *travi:šče*. Posneto na terenu, 28. 3. 2014, informatorka: Mici Moschitz. Za posnetek in transkripcijo se zahvaljujem Karmen Kenda-Jež in Mateju Šekliju. Prim. še na terenu le enkrat zabeleženo različico *Trabiž* (Karmen Kenda-Jež, ustno) ter prebivalsko ime zilj. sln. (Ukve/Ugovizza) *TraBažàne* z /-b-/ (Oman 2011: 100).

⁵²⁹ Prim. tudi mlajši integrat 'belt' 'svet' ← *Welt* (Kenda-Jež 2005: 135), ki lahko kaže tako na staro substitucijo **#u-* (> *#bV^E-* > *#vV^E-*) kot na mlajšo z **#b-/#b-* (> *#vV^E-*).

kot za *b in *y. Če se v rezijanski obliki *Tarv*¹š ohranja prvotni substitut in ne gre za prenovljeno obliko po adstratnem nadnarečnem it. *Tarvisio* z /v/,⁵³⁰ bi bilo seveda obe slovenski narečni obliki treba projicirati na izsln. *Trauīš, pri čemer bi bil *-ru- sistemsko nepričakovani substitut za rom. *-rβ- (*Tarβīža). Ker bi tako za izhodiščno rom. *Tarβīža kot *Tarβīža (prim. furl. *fiarbit* ‘žgoč, pekoč’ < *fīerbido < *ferbido (?) < lat. *feruidus* ob *cierf* ‘jelen’ < lat. *ceruus*, ki kaže na vmesno glasovnorazvojno stopnjo *kīerβa z *-rβ- < *-ru-) torej pričakovali slov. *-b-, ni izključeno, da se v slovanskem substitutu ohranja replika rom. *Tarūīža z ohranjenim medglasnim zaporedjem *-ru-.

V medsamoglasniškem okolju se slov. *-b-/*-b̃- kot najustreznejši substitut za romanski meglasni *-β- (naj si bo iz *-u- oz. -b- po fonemskem sovpadu oz. iz *-b- oz. *-p- ~ *-f- po zahodnoromanskem medglasnem ozvenčenju) nedvomno potrjuje v tpn. tipa *Kaβorēđo → slov. *Koborīđb, kjer je rom. *-β- nastal šele z romansko šibitvijo medsamoglasniškega *-p-, torej *Kaporēto > *Kaborēđo > *Kaβorēđ, prim. furl. *Cjaurêt* < *Čaβorēđ.⁵³¹ Kot primer substitucije *-β- iz etimološkega *-u- lahko služi rom. *Alūβu (< lat. *alluuium*) → slov. *Alū₁b̃b (hrv. *Olīb*, Holzer 2007: 121, Boček 2012: 157). Neskladna s takšnim ugotavljanjem pa je substitucija slov. *-u- v tpn. *Čiuidādu > *Č̣ḅyđāḍb⁵³² > rez. (Solbica) *Čauđ'et*, *Čauđ'ada* (Šekli 2009: 151) za rom. *Čiuidāde < *Ḳiuitāte(m) (furl. *Cividāt*, nar. *Sividāt*, /s/ < *ṭ). Hrvaška različica se ohranja v eksonimu *Čabdad*⁵³³ (Istarski razvod, gl. Šimunović 1976: 13, 2005: 212, Holzer 2007: 95). K enakozvočnemu rom. (dalm.) *Kiβetāte prim. še slov. substitut *Kibitātu > *C̣ḅḅtāṭb, ki se ohranja v hrv. štok. *Cáptat* ob dvojničnem *Cávttat* < *C̣ḅḅtāṭb. Kljub vpadljivi vzporednosti med dvojno zastopanjem substitucijskega odraza za domnevni rom. *-β- v *Č̣ḅyđāḍb proti *Č̣ḅḅdāḍb (> sln. *Čedad* proti hrv. *Čabdad*) in *C̣ḅḅtāṭb proti *C̣ḅḅtāṭb (hrv. *Cáptat* proti *Cávttat*, gl. Holzer 2007: 43–44, 53–54), ki bi se jo sicer dalo razložiti kronološko, se ob prav tako dvojnem odrazu hrv. *Lapkat* ~ *Lavkat*, ki je nedvomno drugotnega nastanka iz (*Insula*) *rubrikata* > rom. *Lubr¹kāta > *Lupkāta → slov. *Ḷḅpkāṭb (> disim. *Lavkāt*)⁵³⁴ oz. → slov. *Ḷḅbṛkāṭb > *Ḷḅbṛkāṭb* > *Ḷḅbkāṭb > *Lapkāt* > *Lavkāt* (po disimilaciji), zdi enako verjetno, da gre v primeru tpn. *Cávttat* za drugotno, po disimilaciji po zapori nastalo različico. Takšna možnost kljub pomanjkanju podobnih zgledov ni povsem izključena niti v primeru izsln. *Č̣ḅyđāḍb (za morebitno disimilacijo *-bd- > *-ud- prim. *-bn- > *-un- v narečnih slovenskih mikrotoponimih tipa ¹*Ža:unk* (vzh. gor.) < izsln. *Žabnik⁵³⁵ ali *-bc- > -uc- v rez. *χliwca* ‘hlebca’ < Red psl. *χlēbca ipd.). Če je dvojničnost med integratoma *Č̣ḅyđāḍb in *C̣ḅḅtāṭb kljub vsemu posledica relativne kronologije, pa sta možnosti dve:

⁵³⁰ Slednje ne pride v poštev za ziljske narečne različice imena, saj bi v tem primeru pričakovali izključno v, prim. *pō:vəra* ‘ubožica’, *veramē:nt* ‘resnično’ (Kenda-Jež 2005: 136, 155). V primeru metonimije *vēs:skoβa* ‘škofovska palica’ (prim it. *veskovo* ‘škof’) gre po vsej verjetnosti za starejši substitut in ne za citatno besedo.

⁵³¹ Zmotno Šturm 1928: 22–23, 28.

⁵³² Prim. Ramovš 1926/1927: 160 (= ZD II: 256), Šturm 1927: 46, Bezlaj v ESSJ I: 76, ESSZI: 96–97 z op. 2.

⁵³³ Glede prehoda sinkopiranega -pd- v -bd- po asimilaciji po zvenu prim. hrv. tpn. *Labdiri* k lat. *Lapidaria*.

⁵³⁴ Tekavčić 1976: 51, prim. starejše zapise Λουμβρικάτων (Porfirogenet) in *Lubricata* (1096) (Skok 1950: 140).

⁵³⁵ Prim. Furlan 2012: 53, HG II: 183.

- a) Substitucije tipa **Č̣ḅụbḍāḍḍḅ* so starejše od substitucij tipa **C̣bḅbṭāṭḅ*. V tem primeru je vzrok za različne slovanske substitute romanski glasovni razvoj: $A \rightarrow A_1$ [$= *u$], $B \rightarrow B_1$ [$= *b$], pri čemer $B = *u > *β$.
- b) Substitucije tipa **Č̣ḅụbḍāḍḍḅ* so mlajše od substitucij tipa **C̣bḅbṭāṭḅ*. V tem primeru bi bilo treba računati z vmesno stopnjo v razvoju slov. * $u > *β$ ⁵³⁶ ($A \rightarrow A_1$ [$= *b$] + A_2 [$= *β$], pri čemer $2 = *u > *β$), kar pa se zdi manj verjetno. Takšen sklep ne bi le obvezno impliciral, da so bili nekateri romanski toponimi kot *Čedad* iz zahodnoromanskega prostora prevzeti kasneje kot toponimi tipa *Kobarid*, pač pa bi v primeru vstopa fonema * $β < *u$ v slovanski sistem, ki je dvoustnični pripornik že imel, pričakovali tudi popoln sovpad odrazov etimološkega * b z * u (tj. vsaj v medglasju, kakor je to tipološko jasno razvidno iz srednjebavarskonemškega⁵³⁷ in romanskega sistema furlanskega tipa) in ne le sporadično izpričane proste zamenjave obeh fonemov.

Ker je v tem času slovanski substitut za rom. *- u -, kakršen se je v sistemu še ohranjal kot drugi del dvoglasnika * au , slovanski *- u - (prim. toponime tipa *Lovran*, *Povljana* itd.),⁵³⁸ se zdi bolj smiselno predpostaviti, da slov. **Č̣iuiḍāḍḍu* verno odraža predlogo **Č̣iuiḍāḍḍe* < **Ḳiuiṭāṭe(m)* in ne romanske različice z medglasnim *- $β$ - (prim. tudi nemški substitut *Sibidat*, in sicer glede na odraz substitucije vzglasnega trdonebnika po vsej verjetnosti z - b - za / $β$ / ← rom. *- u -). Kljub mnenju, izraženim v Solta (1980: 157), toponimi te vrste ne kažejo na še nediferencirano romanščino, saj je v konkretni predlogi pred izposajo v slovanski sistem prišlo že tako do palatalizacije kot šibitve, ki sta značilni potezi zahodne romanščine. Poleg rom. *- u - pa se v toponimu kot druga arhaična poteza dejansko zrcali tudi odsotnost sinkope, kakršna je pričakovano izpričana v izvorno enakozvočnem občnoimenskem **ki(u)†tāte* oz. **č̣i(u)†tāte* (lat. Ted *ciuitatem*) > furl. *citāt*, prim. rm. *cetate*, it. *città* itd., vse v pomenu 'mesto'.

Ker tudi slovanski integrati hidronimov **Ṣāuā*, **Dṛāuā* proti **Ṛābā* za antično **ṢāuV*, **DṛāuV* proti **AṛābV* (gl. 5.2.1.1 in v pogl. 6 s.v. **Arrabō*) prej kažejo na substitucijo konzervativnega romanskega glasovnega razvoja kot na nesistemski substitut * u proti * b za domnevno rom. * $β$, se zdi verjetno, da gre v takšnih primerih za vsaj v soglasniškem ogrodju glasovne replike.

5.2.2.4 Vprašanje romanskega posredništva na vzhodnoromanskem makroarealu

Ob predpostavljene verjetnem slovanskem viru podaljšave v tipu *Ṣāuā*, **Dṛāuā*, **Ṛābā*, **Gḷānā* (gl. razdelek 5.2.1.1) je na severnem podaljšku vzhodnoromanskega areala vsaj za samoglasniški sistem tako rekoč odpravljena vsaka potreba po predpostavitvi izrecno romanskega posredništva med substratnimi imeni in njihovimi integrati v slovansčino (problematičen ostaja slov. * b v **P̣bṭụib*, če za substratno **P̣eta/oụiā* in ne **P̣ata/oụiā*, ob slov. * e v **Ceḷbje* za substratno **Keḷéjā*). Kakor je že bilo nakazano, potrebe po predpostavitvi

⁵³⁶ Tako Holzer 2007: 53–54.

⁵³⁷ Paul 1998: §§115³, 129, 159².

⁵³⁸ Vendar **Santu Lauṛéncu* → hrv. čak. (Brač) *Stobṛṛeč* (ant. *Epetion*), gl. Šimunović 1985: 123, 164 z op. 41, 165, 2004: 174.

samoglasniške podaljšave ni niti v primeru že izvorno zagotovo dolgih naglašanih samoglasnikov (tip **Maglári-*, **Biljá-k-*, medtem ko je vprašanje izvorne dolžine v tpn. **Longá-tik-* odvisno od etimološke interpretacije), take arhaične razmere pa se kot verjetne potrjujejo ravno v s prejšnjim pojavom neposredno povezani ohranitvi samoglasniške kvalitete in kvantitete kakor tudi naglasnega mesta v substratnem tpn. **Keléjā*, z identičnimi naglasnimi razmerami v hdr. **Álbant(i)-*. V toponimiji, integrirani na vzhodnem romanskem arealu se replicirani substituti (tj. glasovne substitucije brez razvidnega vmesnega fonetičnega filtra) redno pojavljajo tudi v sklopu soglasniškega sistema, prim. substitucije substratnega **u* z **y*, zlasti v medsamoglasniškem položaju in v položaju za rezonanti, odsotnost romanske palatalizacije v tipu **Keléja* in ohranitev zaporedja *##*kuV^E-* v **Kuilj-*. Ob tem se zastavlja vprašanje, če ni morda celo za slovanske **í*, **r*, **n* (gl. razdelek 5.2.2.2), na katere kažejo integrati substratnih predlog vzhodno od izoglose Koper–Beljak, bolje predpostaviti ohranitve starih dvofonemskih zaporedij **Ri*, kot pa predvideti obstoj že jotiranih romanskih predlog. Fonetični filter med substratno toponimijo in njegovo integracijo v slovansčino se na konkretnem arealu zdi nujno potreben le v primeru slov. **č*, **ž* kot substitutov za že palatalizirana prej dvofonemska zaporedja **Kĭ* oz. **Tĭ*. Ta glasovna sprememba torej utegne biti *edina*, do katere je v konkretni substratni plasti vsaj v sklopu toponimije prišlo do trenutka stika s slovansčino, medtem ko se v vseh ostalih pogledih potrjuje kot izrazito konzervativna.

5.2.3 Naglasne substitucije⁵³⁹

Naglasno mesto v substratni predlogi se vselej substituirata s položajno identičnim naglasnim mestom ciljne oblike. Pri tem je glede na tonemsko substitucijo naglašane samoglasnika s slovanskim starim akutom oz. starim cirkumfleksom ime vključeno v eno od obeh nepremičnih naglasnih tipov, tj. I/1 (kasnejša a. p. *a*), če gre za stari akut, oz. I/2 (kasnejša a. p. *b*), če gre za stari cirkumfleks, s čimer je ohranjena (tj. pred izoblikovanjem a. p. *b*) kolumnalnost izhodiščnega naglasnega vzorca. Ker je razlog za dejstvo, da se slovanski substituti tujih predlog, za katere je značilna nepremičnost naglasnega mesta, nikdar ne vključujejo v premične naglasne vzorce II/1-2 (kasnejša a. p. *c*), ravno v neujemanju med premičnim in kolumnalnim naglasnim vzorcem, se možnost, da je do naglasnih substitucij prišlo šele po času izoblikovanja praslavskega naglasnega tipa *b*, tj. po delovanju Dybojevega zakona (pomik cirkumfleksa na sledeči zlog),⁵⁴⁰ zdi manj ustrezna. Teoretično je sicer mogoče predvideti tudi analoške prilagoditve neobičajnih vzorcev že obstoječim in naknadno vključevanje substitutov v naglasne vzorce, kakršni so se izoblikovali po delovanju Dybojevega in Ivšič-Stangovega zakona: **-V-V#*, Red **-V¹-V#* v a. p. *b/B*, npr. **Glim'ū₁nu*, Red **Glim'ū₁nā* ... (← rom. **Gļemōna*) → **Glimū₁nu*, **Glimū₁nā*, in **V¹-V-V*, Red **V¹-V-V* v a. p. *D*, npr.

⁵³⁹ Naglasne rekonstrukcije so podane v skladu s spoznanji moskovske naglasoslovne šole. Glede besedotvornih naglasnih tipov gl. Dybo 2000. Za sledečo razpravo relevantni vzorci so: a) naglasni tip *a/A* s starim akutom na korenu; b) naglasni tip *F* s starim akutom na priponskem morfemu; c) naglasni tip *b/B* z naglasom na končniškem morfemu; č) naglasni tip *D* s tonemom tipa novega akuta na priponskem morfemu z nadkračino **-b-* oz. **-b-*; d) naglasni tip *E* s tonemom tipa novega akuta na priponskem morfemu s kračino **-e-*, **-o-*.

⁵⁴⁰ Tako npr. Matasović 2007: 116.

**U̇u̇, dīnu*, **U̇u̇, dīnā* ... (← rom. **Ūt/dēnu*) > **U̇u̇, dīnu*, **U̇u̇, dīnā*. Tovrstne substitute bi bilo seveda treba nujno prepoznati za kronološko mlajše od tistih, pri katerih so znaki izvedenega naglasnega pomika jasno razvidni. Taka sta npr. rom. **Kelēja* → slov. **Kelēja* > **Celijè* > **Celbjè* > **Celijè*, kjer zaradi kontrakcije zaporedja *-*bjè* v *-*ijè* ni nikdar prišlo do umika z zadnjega zloga, in tip rom. **Āpsaru* → slov. **Āsaru* > **Osòrb* (hrv. čak. *Osòr*), kjer je šele po pomiku lahko prišlo do nastanka naglasa tipa novega akuta v a. p. E. Ker sama pravila substitucijskega glasoslovja tistih toponimov, ki so v slovanščino morali biti izposojeni pred naglasnim pomikom, in tistih, ki so v tem oziru večznačni, ne kažejo na dve kronološki ločeni plasti integracij, je upravičeno predpostaviti, da je bil jedrni del substratne toponimije v slovanščino v celoti sprejet *pred* delovanjem Dybojevega zakona.

Prevzeti kratki naglašeni samoglasnik, kakor je pričakovano, vselej pridobi slovanski stari cirkumfleks, medtem ko razlogi za pripis tonema, ki ga pridobi dolgi naglašeni substituirani samoglasnik oz. naglašeno dvoglasniško zaporedje, do sedaj niso bili uspešno pojasnjeni (prim. Holzer 2005: 60). Vpadljive so pri tem predvsem naglasne dvojnice tipa **žákumu* ~ **žákunu* ← rom. **žákunu* (Furlan 2009: 417), ki se v okviru prozodične sestave leksema pojavljajo pri identičnih zaporedjih, npr. **Ũ-Ũ-Ũ* proti **Ũ-Ũ-Ũ*, **Ũ-Ũ-Ũ* proti **Ũ-Ũ-Ũ*, **Ũ-Ũ* proti **Ũ-Ũ*, **Ũ-Ũ* proti **Ũ-Ũ* ipd. Takšne razmere dajejo vsaj na prvi pogled slutiti na določeno mero zamenljivosti, vendar prim. stanje v trizložnih paroksitonih (**Ũ-Ũ-Ũ* proti **Ũ-Ũ-Ũ*), kjer se substituti z glasovnim zaporedjem *-*ũ, nu* > *-*ynb* v naglašenem predzadnjem zlogu dosledno pojavljajo s starim cirkumfleksom (vendar ne ženska različica *-*ũ, nā* > *-*ýna*, prim. slov. **Kintũ, nā* ← rom. **Kentōna*, slov. **Pramũ, nā* ← rom. **Promōna*),⁵⁴¹ medtem ko substituti zaporedij *-*ĩdu* (slov. **Kabarĩdu*, **Siližĩdu* in tip sln. *Prosnĩd*, -*ida*, *Subĩd*, -*ida*, gl. Šekli 2009: 151, 152), *-*ādu* (slov. **Čiuidādu*), *-*āku* (slov. **Biľāku*), *-*ānu* (slov. **Mižžānu* > hrv. čak. *Žmān* (Šimunović 1985: 181, Holzer 2007: 142) **Žuĩānu* > hrv. čak. *Žnjān* (Holzer *op. cit.*, s. 143), *-*ātu* (slov. **Pampinātu*, **Ražātu*, Holzer *op. cit.*, ss. 127, 129) ter deloma *-*ũnu* (slov. **Kas(ti)lũnu* > hrv. čak. *Košljun* proti **Salũ, nu* > hrv. štok. *Sòlũn*) vselej kažejo na stari akut.

Naglasne substitute je glede na pridobljeni tonem mogoče razdeliti v tri skupine. Druga skupina integratov logično razpade še na tri podtipe, in sicer glede na vključitev posameznega naglasnega vzorca v sinhrono podtipe naglasnih tipov, kakršni so se izoblikovali po delovanju Dybojevega zakona. Toponimi, za katere natančna naglasna rekonstrukcija ni ugotovljiva (npr. baritonirane ženske osnove, avtohtone v južnih in zahodnih slovenskih narečjih brez obstoječih besedotvornih izpeljav tipa **Sq̇ća* ~ **Sq̇ća* > izhodiščno *j./zah. sln. oboje* **Sq̇ća*), niso vključeni v obravnavo.

Ne glede na dejstvo, da integrati krajevnih imen ne predstavljajo podedovane dela slovanskega leksikalnega oz. lastnoimenskega fonda, jih je pri naglasoslovni obravnavi popolnoma upravičeno sistematizirati v naglasne tipe (tudi besedotvorne), saj so se le-ti izoblikovali šele po vstopu najstarejšega lastnoimenskega fonda v slovanščino. Kot skupek elementov lastnoimenskega fonda je ta skupaj s podedovanim leksikalnim fondom namreč predstavljal živi del jezikovnega sistema.

⁵⁴¹ Podobno razmerje pri priponi *-*ũ, řu* : *-*ũ, řā*, prim. **Tragũ, řu* (> **Trogýrb*) ← rom. **Tragũru* proti **Pastũ, řā* (> **Postýra*) ← rom. **Pastũra*.

Tip I = a. p. a/A oz. F

Sem spadajo substituti s starim akutom na prvem zlogu baritonov in proparoksitonov oz. na srednjem zlogu paroksitonov:

* \check{V} -V → * \check{V} -V > * \check{V} -V (a. p. a)

* \check{V} -V-V → * \check{V} -V-V > * \check{V} -V-V (a. p. A)

*(V-)V- \check{V} -V → *(V-)V- \check{V} -V > *(V-)V- \check{V} -V (a. p. F)

toponim	antično ime	romansko	slovanski substitut	
Beljak	*Bil(li)ācum	*B/βelĭāku	*Bilĭāku	*Bьlĭākъ
Koroška	*Carantia (?)	*Karānca (?)	*Karānč-	*Korōč-ьскъ ⁵⁴²
Korotan	*Carantāno-	*Karantānu/a	*Karantānu	*Korōtānъ
Labota (hdr.)	*Albanta	*Ālb/βanta	*Ālbantu	*Lābōtъ
Bled	?	*B/βeld-	*Bēldu	*Blēdъ
Kokra (hdr.)	(Corcac)	*Kó/ānk(o)ra	*Kú/ānk(u)rā	*Kōk(ъ)ra
Sotla (hdr.)	?	*Sá/ó/untu/ila	*Suntu/ilā	*Sōtъ/ĭla
Solkan	*Silicānum	*Silikānu	*Silikānu	*Sьlkānъ
Logatec	Longātico	*Longātēku	*Lungātiku	*Lōgātъсь
Kras	*Carsu-	*Kārsu	*Kārsu	*Krāsъ
Krka (hdr.)	Κορκόραç	*Kórk(or)a	*Kúrk(ur)ā	*Kъrka
Kolpa (hdr.)	Colapis	*Kólpa/*Kólpe	*Kúlpā	*Kъlpa
Čedad	*Cīuitātis/em	*Čīuidāde	*Čīuidādu	*Čьuidādъ
Kobarid	*Caprētum	*Kaβ(o)rēdō	*Kabarīdu	*Koborīdъ
Sužid	*Silicētum	*Siližēdō	*Siližīdu	*Sьlžīdъ
Oglej	Ακυληία/Aquilēia	*Agolēja	*Agulēju	*Oglьlĭjъ

⁵⁴² Nar. sln. *Korōško* (gl. Ramovš, HG II: §152, Snój v ESSJ s.v.). Glede cirkumfleksnega tonema, ki jasno kaže na jslov. novi cirkumfleks, prim. zilj. sln. na *Karōššam* = na *Koroškem* (Zdovc 2010: 200) < **korōčĭl̥b̥sko* < **korōčĭl̥b̥sko* < **karānčĭl̥t-isko-*. Novoštokavska oblika *kōruškĭ* (Snój pri Holzer 2015: 21), v kolikor gre za kontinuirano različico, z umičnim naglasom z naglašene kračine kaže na **korōčĭl̥b̥skĭ* < **korōčĭl̥b̥skĭb̥* (a. p. A). Pri izhajanju iz naglasnega tipa D (tj. ob predpostaviti integracije romanske predloge s starocirkumfektirano naglašeno dolžino **Karānčĭl̥t-*) bi namreč pričakovali ohranitev ponaglasne dolžine: **korōčĭl̥b̥skĭb̥* > **korōčĭl̥b̥skĭ* > hrv. štok. **korūškĭ* > ***kōrūškĭ*. Za izvorno a. p. A odločno govori tudi tvorjenka *Korōšac* < **korōčĭl̥t-ьcb̥* (za pričakovano ***Korōčac* po vnosu *š iz stranskih sklonov: **korōčĭl̥tca* > **korōčĭl̥tca* > **Korōšca*, o čemer že Ramovš, HG II: 296), medtem ko naglasno mesto feminativa *Korošica* (a. p. F₁) vsaj na prvi pogled (in v odnosu do navedene različice moškega spola tudi nepričakovano) kaže na izvorno a. p. b (prednost ženski obliki pri rekonstrukciji prvotnega akcentskega stanja daje Holzer *loc. cit.*). Pri *Korošica* (prim. tudi obliki *Koroša*, navedeno pri Ramovš, HG II: 296) je sicer možno izhajati iz univerbizacije ženske oblike ktetika **korōčĭl̥t-ьska* → **korōčĭl̥t-ьščĭca*, vendar se zdi enako verjetno, da gre za feminativ, ki je lahko po modelu nastal iz moške oblike *Korōšac* (≤ **korōčĭl̥t-ьcb̥*). V tem primeru naglasno mesto oblike *Korošica* nima primarne informativne vrednosti. Pri izhodiščnem **Korōčĭl̥tca* (a. p. F₁) bi seveda pričakovali ***Korošica*. Kljub povedanemu pa je vendarle treba dopustiti tudi možnost, da bi nedvomno podedovane novocirkumfektirane oblike kot *Korōško* in *Korōšac* tak tonem lahko pridobile po analogiji. Konkretno v primeru moške oblike prebivalskega imena *Korōšac* (za ***Korōšac* < **korōčĭl̥tcb̥*, če izvorno vendarle a. p. B) po analogiji tipa *mōdrac* < **mōdr̥cb̥* za pričakovano ***mōdrac* < **mōdr̥cb̥* (prvotno a. p. B), kar je nastalo po naslonitvi na tonem primerljive tvorjenke *stār̥ac* ← *stārca* < **stārca* < **stār̥bca*, v kateri je do nastanka novega cirkumfleksa prišlo regularno. Za horonim se podobna analogija zdi teoretično možna (po tvorjenkah s pripono *-ьskъ iz staroakutiranih osnov), četudi zanjo ni mogoče identificirati konkretnega modela.

Tip IIa = a. p. b/B

V podtip IIa spadajo substituti, ki pred naglasnim pomikom izkazujejo starocirkumfleksni tonem na prvem zlogu baritonov oz. na srednjem zlogu paroksitonov:

* \check{V} -V → * \tilde{V} -V oz. * \check{V} -V → * \tilde{V} -V (a. p. b)

*V- \check{V} -V → *V- \tilde{V} -V oz. *(V-)V- \check{V} -V → *(V-)V- \tilde{V} -V (a. p. B)

Kakor je že bilo omenjeno uvodoma, za večino toponimov te skupine ni mogoče neposredno dokazati delovanja Dybojevega/Ivšić-Stangovega zakona (*- \tilde{V} - \check{V} # > *-V- \check{V} # > *- \tilde{V} - \check{V} #), saj bi bil rezultat enak v primeru substitucije pred in po delovanju obeh zakonov.

toponim	antično ime	romansko	slovanski substitut
Megvar(je)	Meclária	*Maglára	*Magl(°)áru → *Moglářane
Drava (hdr.)	Draus	*Drá/áruV	*Drāuā *Drauá
Raba (hdr.)	Arrabō	*Rá/ábV	*Rābā *Rabá
Kranj	Carnium	*Kárnu	*Kārnū ⁵⁴³ *Krańǫ
Trojane	Atrans	*Trānde	*Trānd- *Trōdǫ → *Trođāne
Zilja (hdr.)	?	*Gēl(°)a / *Gīl(°)a	*Gīlā *Zilá
Celje	Celeia	*Kelēja	*Kelēja *Celǫjě
Ptuj	Poetouiō	*Peťáuiā	*Pitāuiū *Pǫtǫjǫ
Sava (hdr.)	Sauus	*Sá/áruV	*Sāuā *Savuá
Krmin	Cormōnes	*KormōnV-	*Kurmuī,nu *Kǫrmǫnǫ
Trst	Tergeste	*Terǫǫstę	*Tirǫistu *Tǫrǫstǫ
Koper	Capris ⁵⁴⁴	*KáprV	*Kāpru *Kōprǫ
Gumin	Glemōna	*Glemōna	*Glimū,nu *Gǫlmǫnǫ
Ter	Turrus	*Tōrre	*Tūru (?) *Tǫrǫ
Breginj	?	*βergōna	*Birǫū,nu *Bǫrgǫnǫ
Ratenj	Artenia	*Artēna	*Artēnu *Ratēńǫ
Trbiž	?	*Tarβ/urǫza	*Tarβ/urǫz/ǫ *Trab/urǫz/ǫ
Bovec	?	*Plīcu/*Plīčo	*Blīcu *Blǫcǫ
Tolmin	?	*TVI(V)mōna	*Tu/ilmū,nu *Tǫ/ǫlmǫnǫ
Ročinj	?	furl. <i>Runcine</i>	*RVnčū,ǫ *Rōčǫńǫ

⁵⁴³ Do premeta starocirkumfleksiranih dvoglasniških zvez je lahko prišlo pred delovanjem Dybojevega zakona ali že po njem: **Kārnū* > **Krānū* > **Karñū* > **Krańǫ* oz. **Kārñū* > **Karñū* > **Krañū* > **Krańǫ*. Zgledi tipa rom. **altāre* → slov. **olǫtāřǫ*, Red **olǫtāřǫ* (a. p. B, prim. hrv. čak. (Brač) *oltōr*, Red *oltōrǫ*, gl. Šimunović 2006: 602, Matasović 2007: 10), ki zanesljivo kažejo na čas integracije po zaključenem premetu jezičnikov, za relativno kronologijo niso povedni, saj so bili lahko v a. p. b/B vključeni tudi še po že zaključenem delovanju Dybojevega zakona. Romanska naglašena dolžina bi se namreč v tem času v slovanščini lahko substituirala le z novim akutom na dolžini.

⁵⁴⁴ Gl. Šašel 1974a, Vedaldi Iasbez 1994: 292–293. Lat. *abl. loci* za **Caprae*; za slovanski substitut prideta v poštevek obe izhodišči.

Tip IIb¹ = a. p. E

V podtip IIb¹ spadajo substituti, ki pred naglasnim pomikom izkazujejo starocirkumfleksni tonem na prvem zlogu proparoksitonov, po naglasnem pomiku na srednji zlog, ki pridobi tonem tipa novega akuta, pa ne pride do naglasnega umika po Ivšić-Stangovem zakonu:

* \tilde{V} -V-V → * \tilde{V} -V-V (a. p. E),⁵⁴⁵ teoretično pričakovano tudi * \tilde{V} -V-V → * \tilde{V} -V-V

toponim	antično ime	romansko	slovanski substitut	
Celovec	?	* $\text{K}\tilde{\text{u}}\text{i}/\text{i}\text{l}\text{u}$ //	* $\text{K}\tilde{\text{u}}\text{i}/\text{i}\text{l}\text{u}$ //	* $\text{C}\tilde{\text{u}}\text{b}/\text{i}\text{l}'\text{o}\text{u}\text{-}\text{b}\text{c}\text{b}$ //
		* $\text{K}\tilde{\text{u}}\text{i}/\text{i}\text{l}'\text{o}\text{u}/\text{b}\text{a}$ /	* $\text{K}\tilde{\text{u}}\text{i}/\text{i}\text{l}\text{a}\text{u}\text{u}$ /	* $\text{C}\tilde{\text{u}}\text{b}/\text{i}\text{l}'\text{o}\text{u}\text{-}\text{b}\text{c}\text{b}$ /
		* $\text{K}\tilde{\text{u}}\text{i}\text{l}'\text{o}\text{u}/\text{b}\text{a}$ (?)	* $\text{K}\tilde{\text{u}}\text{i}\text{l}\text{a}\text{u}$	* $\text{C}\tilde{\text{u}}\text{b}\text{o}\text{u}\text{-}\text{b}\text{c}\text{b}$ (a. p. D) ⁵⁴⁶

Tip IIb² = a. p. D

V podtip IIb² spadajo substituti, ki pred naglasnim pomikom izkazujejo starocirkumfleksni tonem na prvem zlogu proparoksitonov in kratki *i oz. *u (> *b, *b) v predzadnjem zlogu, s katerega po izvršenem naglasnem pomiku z *i oz. *u v šibkem položaju (tj. v stranskih sklonih) pride do ponovnega umika po Ivšić-Stangovem zakonu:

* \tilde{V} -V-V → * \tilde{V} -V-V (a. p. D)

toponim	antično ime	romansko	slovanski substitut	
Videm	Udene, Utinum	* $\tilde{\text{U}}\text{d}\text{i}/\text{e}\text{n}\text{o}$	* $\tilde{\text{U}}\text{-}\tilde{\text{u}}_1\text{d}\text{i}\text{n}\text{u}$	* $\tilde{\text{U}}\text{y}\text{d}\tilde{\text{b}}\text{n}\tilde{\text{b}}$, * $\tilde{\text{U}}\text{y}\text{d}\tilde{\text{b}}\text{n}\text{a}$

Tersko gradivo (Subid) *Vi:d'an* z Red *Vi:d'na* (Šekli 2009: 153) ne more kazati na prvotno a. p. B * $\tilde{\text{U}}\text{y}\text{d}\tilde{\text{a}}\text{n}$ < * $\tilde{\text{U}}\text{y}\text{d}\tilde{\text{b}}\text{n}\tilde{\text{b}}$ < * $\tilde{\text{U}}\text{y}\text{d}\tilde{\text{b}}\text{n}\tilde{\text{b}}$, Red * $\tilde{\text{U}}\text{y}\text{d}\tilde{\text{b}}\text{n}\tilde{\text{a}}$, saj bi se v tem primeru predprednaglasna dolžina v roditelju ednine skrajšala, medtem ko terska oblika *Vi:d'na* jasno kaže na ohranjeno novo- oz. mladoakutirano dolžino. Morebitna analoška izravnavna Red * $\tilde{\text{U}}\text{y}\text{d}\tilde{\text{b}}\text{n}\tilde{\text{a}}$ → * $\tilde{\text{U}}\text{y}\text{d}\tilde{\text{b}}\text{n}\tilde{\text{a}}$ po imenovalniku, kjer je regularno prišlo do nastanka mladega akuta po splošnoslovenskem naglasnem umiku, ne pride v poštev, saj bi bila takšna analogija mogoča šele po skrajšanju prednaglasnih dolžin v predpredzadnjem zlogu – relativnokronološko je slednji proces treba umestiti pred prvega. Če za nastanek roditeljske oblike ne želimo predpostaviti analoške izravnavne tako naglasnega mesta kot tudi prvotne prednaglasne dolžine po imenovalniku * $\tilde{\text{U}}\text{y}\text{d}\tilde{\text{a}}\text{n}$ < * $\tilde{\text{U}}\text{y}\text{d}\tilde{\text{b}}\text{n}\tilde{\text{b}}$, torej * $\tilde{\text{U}}\text{y}\text{d}(\tilde{\text{b}})\tilde{\text{n}}\tilde{\text{a}}$ → izsln. * $\tilde{\text{U}}\text{y}\text{d}\tilde{\text{b}}\text{n}\tilde{\text{a}}$, je torej tudi v primeru terskega gradiva pravilno izhajati iz a. p. D, kjer je v Red regularno prišlo do umika po Ivšić-Stangovem zakonu (* $\tilde{\text{U}}\text{y}\text{d}\tilde{\text{b}}\text{n}\tilde{\text{a}}$ > * $\tilde{\text{U}}\text{y}\text{d}\tilde{\text{b}}\text{n}\tilde{\text{a}}$),

⁵⁴⁵ Prim. rom. * $\tilde{\text{A}}\text{p}\text{s}\text{a}\text{r}\text{u}$ → slov. * $\tilde{\text{A}}(p)\text{s}\text{a}\text{r}\text{u}$ > * $\tilde{\text{O}}\text{s}\tilde{\text{o}}\text{r}\tilde{\text{b}}$ (hrv. čak. *Osòr*, Red *Osòra*), rom. * $\tilde{\text{M}}\text{a}\text{s}(s)\text{a}\text{r}\text{u}\text{m}$ → slov. * $\tilde{\text{M}}\text{a}\text{s}\text{a}\text{r}\text{u}$ > * $\tilde{\text{M}}\text{o}\text{s}\tilde{\text{o}}\text{r}\tilde{\text{b}}$ (hrv. štok. *Mòsor*), gl. še Holzer 2007: 116, 122.

⁵⁴⁶ Z nadaljnjim razvojem v * $\tilde{\text{C}}\tilde{\text{u}}\text{b}'\tilde{\text{o}}\text{u}\text{b}\text{c}\text{b}$, in sicer preko izenačitve po stranskosklonskem * $\tilde{\text{C}}\tilde{\text{u}}\text{b}'\tilde{\text{o}}\text{u}\text{b}\text{c}\text{a}$ (Red) > * $\tilde{\text{C}}\tilde{\text{u}}\text{b}'\tilde{\text{o}}\text{u}\text{b}\text{c}\text{a}$ v a. p. D oz. v a. p. B * $\tilde{\text{C}}\tilde{\text{u}}\text{b}'\tilde{\text{o}}\text{u}\text{b}'$ > * $\tilde{\text{C}}\tilde{\text{u}}\text{b}'\tilde{\text{o}}\text{u}\text{b}$ z upoštevanjem kasnejše naplastitve pripone *-bcb > * $\tilde{\text{C}}\tilde{\text{u}}\text{b}'\tilde{\text{o}}\text{u}\text{b}\text{c}\text{b}$ (a. p. D). Nastanek novega cirkumfleksa iz novega akuta na kračini po umiku v stranskosklonskih oblikah (* $\tilde{\text{C}}\tilde{\text{u}}\text{b}'\tilde{\text{o}}\text{u}\text{b}\text{c}\text{a}$) bi sicer bil presenetljiv.

v Ied **Ūydān* < **Ūydbn̥* pa do nastanka mladega akuta po splošnoslovenskem naglasnem umiku. Tersko *Vi:d'an*, Red *Vi:d'na* je iz izsln. **Ūidān*, **Ūidna* (tj. iz izhodiščne a. p. *D*) nastalo po terskem drugotnem pomiku novega akuta.

TIP III

V zadnjo skupino spadajo redki paroksitoni z dolžino v predzadnjem zlogu, ki so bili izposojeni šele po zaključenem delovanju Dybojevega zakona, vendar s starocirkumfleksnim tonemom, zaradi česar je še lahko prišlo do umika po Ivšić-Stangovem zakonu. Iz občnoimenske sfere prim. sln. *málin* 'mlin' < **m̥lín̥* < **mulīnu* ob *mlín* < **m̥lín̥*, obakrat iz rom. **mulīnu*.

*V-*ŷ*-V → *V-*ŷ̄*-V

Prim. rom. **Ad Portula(m)* → slov. **A(t)p̥urtulū* > **Ōp̥rt̥l̥* (hrv. čak. *Ōprtalj*), rom. **Neđīnu* → slov. **Nidīnu* > **N̥dbn̥* (hrv. čak. *Nādīn*), rom. **Flanōna* → slov. **Plamū,nu* > **Plōmyn̥* (hrv. čak. *Plōmīn* < **Plōmīn*), rom. **Ki/erīnu* → slov. **Kirīnu* > **K̥brin̥* (hrv. čak. *Kārin*), prim. Holzer 2007: 73, 102–103, 118, 121, 125. V slovenskem zemljepisnoimenskem fondu substratnega izvora takšnega gradiva sicer ni.

5.2.4 Oblikotvorne substitucije

Oblikotvorna substitucija je prilagoditev oblikotvornega morfema izhodiščne oblike v ciljnem sistemu. Ta se vselej ravna po oblikovnoskladenjskih kriterijih ciljnega sistema in je neobčutljiva za dejansko glasovno zaporedje v oblikotvornem morfemu tuje lastnoimenske predloge (slednje je zlasti dobro vidno pri substitucijah rom. *-a* s slov. **-ā* > **-a* ob **-u* > **-v*). Natančneje je treba ločevati med dvema vrstama tovrstnih substitucij: hibridizacijo (križanje) in (oblikoglasno) prilagoditev. Pri hibridizaciji gre za zamenjavo celotne pripone ali za prirastek⁵⁴⁷ nekončnih morfemov h glasovni prevedbi izhodiščne predloge v besedotvornem postopku, npr. **Cui/b̥l̥* + **-o̥m̥b̥* oz. **Cui/b̥lo̥* + **-b̥b̥*,⁵⁴⁸ **Tr̥q̥d-* + **-iane*, **Batu̥i-* + **-iane*, **B̥bg-* + **-b̥ska* (> **B̥b̥ž̥b̥ska* > hrv. *Baška*),⁵⁴⁹ **Lab-* (← **Lāb-*) + **-b̥b̥* (+ **-'ane*) > hrv. *Lapčan*,⁵⁵⁰ *Nis-* (← **N̥ṣu* k ant. *Naissus*) + **-j̥b̥* > srb. *Niš*.⁵⁵¹ Pri drugi vrsti oblikotvorne substitucije gre za integracijo glasovno substituirane tuje predloge v oblikotvorno oz. oblikoglasno shemo ciljnega sistema. V razpoložljivem gradivu je zastopan naslednji sistem teh substitucij: rom.

⁵⁴⁷ Nasproten proces lahko opazujemo v primeru odpada priponskega dela, prim. slov. **T̥rsat̥* k ant. *Tarsat-ica* (vendar ne v strukturno primerljivem primeru **Sist̥b̥* k ant. *Segest-ica*), slov. **Salum̥* k ant. **Salon-ika*, slov. **Arda* k ant. *Ard-iskos* ipd. (Skok 1926: 394, Schramm 1981: 55).

⁵⁴⁸ Prim. slov. **Ū-ydr-* (← **Ūdras*) + **-o̥m̥b̥* > srb. *Vidrovac* (Loma 1991: 104).

⁵⁴⁹ Slovanska prva palatalizacija mehkonobnikov po notranjeslovanskem oblikoglasnem modelu.

⁵⁵⁰ Schramm 1981: 282–283, Šimunović 2005: 44 v op. 18, 2013: 168.

⁵⁵¹ *Нүшб градъ* (Žitje sv. Simeona), gl. Loma 1991: 102.

*-a → slov. *-ā, *-u (← *-a < *-o-s),⁵⁵² rom. *-u ~ *-o (< -us, -um) → slov. *-u, *-a (< *-os ← *-u < *-o-m),⁵⁵³ rom. -e → slov. *-u. Integracijo v slovansko mehko sklanjatev je treba razumeti kot posledico kombinacije glasovne in oblikotvorne substitucije, torej *-u, *-ā, *-a = *-i/(C)'-u/ā/a, razen v primeru substitucij tipa rom. *-IV ~ *-nV ~ *-rV → slov. *-ĪV ~ *-ñV ~ *-fV, če le-te niso posledica glasovne substitucije ali hibridizacije (tip *Cirin-'b) temveč oblikoglasne prilagoditve.

Pri prilagoditvi substituta v oblikotvornem morfemu se spol lastnega imena, ki je nastalo na podlagi tujejezične predloge in torej nima zaslombe v občnoimenski sferi jezikovnogogenetsko istovrstnega jezikovnega sistema, ravna po principu najpogostejšega referenta (*genus proximum*), prim. razliko med oblikotvorno integracijo romanske pripone *-ǫna, ki se enkrat zrcali v slov. *-ū_{1/2}nu drugič v *-ū_{1/2}nā, glede na to, ali gre za naselbinsko ime tipa *Solŷnъ ali rečno oz. gorsko ime, kot sta *Cetŷna in *Promŷna.⁵⁵⁴ Substitucija seveda ni arbitrarna, princip, ki jo uravnava, pa postane razumljiv le, če predpostavimo, da toponim v lastnoimenskem modelu (I₁-I₂),⁵⁵⁵ v katerega vstopi v trenutku svojega nastanka, tj. v trenutku preusmeritve svojega funkcionalnega pomena, pridobi funkcijo določila (I₂) k jedru (I₁).⁵⁵⁶ Ta proces poleg fiksacijske funkcije, tj. naloge vzdrževanja stabiliziranega odnosa med imenom in poimenovanim objektom na nivoju skladenjske zveze, pričakovano lahko usmerja svoje oblikotvorno še neustaljeno določilo (konkretno torej tujejezično lastnoimensko predlogo) po principu slovničnega ujemanja, npr. [*rĕkā Kentŷnā]. S tega stališča neustrezne in nepotrebne⁵⁵⁷ so rekonstrukcije izmestniških izhodišč *Bonōniae, Rōmae, Sisciae, Seniae, Serdicae, Brattiae*⁵⁵⁸ ipd. z domnevno neposredno *glasovno* substitucijo končniškega morfema -ai > rom. *-e

⁵⁵² Nebistveno za razumevanje substitucij je vprašanje, kdaj je prišlo do analoške preureditve oblikotvornih morfemov v stari tematski sklanjatvi, saj glasovna podoba slovanskih oblikotvornih morfemov v substitucijskem momentu ne igra nikakršne vloge. Da bi se vendarle izognilo anahronizmom, se po uzusu za citatne edninske imenovalniške oblike tematskih osnov moškega in srednjega spola uporabljata sklonili *-u (> *-b) in *-a (> *-o), tj. pred morebitnim preglasom *-u > *-i > *-b oz. *-a > *-e.

⁵⁵³ V tem primeru bi morali tudi tpn. slov. *Kelĕja, če ne gre za hibridizacijo, razumeti kot le *navidezno* repliko romanske predloge.

⁵⁵⁴ Gl. Tekavčič 1976: 50, Šimunović 1985: 189–190, Matasović 2007.

⁵⁵⁵ Gl. Šmilauer 1966: §56, Šrámek 1999, zlasti ss. 20–36.

⁵⁵⁶ Občno ime → lastno ime = funkcija jedra → funkcija določila, gl. Šivic-Dular 1998, 1998/1999, zlasti s. 266–267.

⁵⁵⁷ Slov. *Sĕrmu > *Srĕmъ kaže na izhodiščno *Sermu in ne *Sermju ~ *Serm'u, kakor bi lahko pričakovali na podlagi antičnega zapisa *Sermium* (ob *Sirmium*, Mayer 1959: 135). Slednje bi se v okviru tu zastopanega pogleda o od izhodišča neodvisnih oblikotvornih substitucijah/prilagoditvah dalo izhajati tudi iz dvojničnega *Sermum, prim. *Mursa* ob *Mursia*, *Tinninum* ob *Tinninum*, *Siska (s kontinuiteto le v slovanskem integratu) ob *Siscia* (Holzer 2007: 104–105, 130) oz. bolje iz izhodiščnega Red *Sermi* oz. *Sermī* < *Sermii (tako Skok 1926: 386, 1934: 440).

⁵⁵⁸ Tpn. *Sisŷkъ je običajno interpretiran kot retrogradna tvorba k *Siscĕ < *Siskĕ ← *Sĕškja. Ta možnost se zdi izključena z relativno kronologijo, saj bi do jotacije v romanski predlogi prišlo še pred substitucijo zaporedja *-ia- kot slovanskega eventualnega dolgega *ĕ (tip rom. *padrārka → slov. *padrĕka, gl. Shevelov 1964: 168, Šega 2006 s.v. *patriarcha*, ESSZI: 315). Glede *Sisŷkъ < *Sisku ← *Siska gl. Holzer 2007: 130.

→ slov. (*-i >) *-b (tako Skok 1921/1922: 28, 1926a: 11, 1926b: 386, 1934: 435),⁵⁵⁹ podobno $-\bar{i} > *-i$ → slov. (*-i >) *-b v stranskosklonskem *Longātica* (gl. Skok 1926b: 393–394, Skubic 1989: 173).⁵⁶⁰ Prav tako pa ni upravičena domneva o že splošnem predсловanskem prehodu tematskih in nosniških, deloma tudi drugih samoglasniških (tip *Colapis*) osnov v ajevske kot *glavnega* vira slovanskih oblikotvornih substitucij predсловanskih hidronimov (v tem primeru torej starih morfoloških replik).⁵⁶¹

⁵⁵⁹ Prim. tudi ant. *Bigi* (*Rav.* IV,22) → **Bigu* > **Bbg̃b* in ne ***Bbz̃b* < **Bigi* (v vsakem primeru sicer izposojeno po že zaključeni slovanski tretji palatalizaciji mehkonebnikov).

⁵⁶⁰ Drugače v primeru substituta rom. **βenēteki* (**Uenētiki*) → slov. **Binētiki* > **B̃nēt̃ci*, saj gre pri slednjem za repliko že posamostajjenega ktetika.

⁵⁶¹ Schramm 1981, zlasti s. 47 op. 10, 73 ss. To ugotavljanje seveda ni v nasprotju z dejstvom, da je do takšnih mlajših oblikotvornih prevedb v predсловanski plasti (morda gre ponekod celo za regionalne arhaizme, kljub Schramm 1981) – med drugim so sporadično zabeležene tudi v zgodovinskih virih – zagotovo prihajalo.

6 V antičnih virih izpričana keltska imena s kontinuiteto in brez kontinuitete v slovenskem toponimskem fondu

Poglavje obravnava zemljepisna lastna imena, ki so izpričana v antičnih virih in jih je mogoče smiselno obravnavati v sklopu keltske (točneje galske) lastnoimenske dediščine na kasnejšem slovenskem etničnem ozemlju, in sicer ne glede na to, ali je v slovenskem zemljepisnoimenskem fondu mogoče identificirati njihova prežitke ali ne [+/- kont.]. Kot metodološko ustrezno pri stratifikaciji zemljepisnoimenske slike območij z drugotno keltsko jezikovno prisotnostjo je privzeto stališče, da se v konkretnem zamejenem zemljepisnoimenskem fondu pričakuje le površinsko keltizacijo, iz česar sledi, da je identifikacija galskih toponimov mogoča le ob upoštevanju najstrožjih kriterijev za določanje njihove jezikovnogenetske opredelitve. Etimološke obravnave so zato zastavljene problemsko. V relevantnem gradivu niso upoštevani toponimi kot *Carnium* [+ kont., rom. **Kārnú* → slov. **Kārnú* > **Kráńb*], kjer bi bilo kot etimološko galsko morda mogoče oceniti le (v konkretnem primeru sicer za galščino povsem nediagnosticsko) pripono *-*io*-, ne pa tudi imenotvorne podstave. Prav tako v obravnavo niso vključena imena, ki so le posredno izpeljana iz keltskih imenotvornih podstav, npr. lat. *Praetorium Latobiorum* (*It. Ant.* 259,13; CIL III/3925), dan. *Treb-nje*. Ta za določanje razporeditve galskih toponimov nimajo informativne vrednosti. V pretes prav tako ni vzet toponim *Ad Medias* (*It. Burdig.* 560,11) [- kont., dan. Ločica pri Šempetru], ki se ga v DCC: 39 opredeli kot verjetno keltskega, in sicer, kot se zdi, izključno na podlagi dejstva, da se ime nahaja na območju z galskim poselitvenim elementom. Pridevnik **med̥io*- '(o)srednji, ki se nahaja v sredini' < pide. **med̥i-o*- ni diagnosticsko keltski, poleg tega pa se kot topoleksem v galskem imenotvornem sistemu pojavlja izključno kot prvi člen zloženih enobesednih imen (tip **Med(i)io-lano*-). Obenem so latinska imena cestnih postojank tipa *ad* + objekt lastnoimenskega poimenovanja, kjer bi bil slednji substratno ime, tudi po morfološki plati vključeno v produktivno latinsko lastnoimensko formulo, izjemno redka.

***Ar(r)abon-** [+ kont., rom. **RābV* → slov. **Rābā* > **Rāba*]

Hidronim je v antičnih virih zabeležen kot *Ναραβών* ~ *Ναράβων* (*Ptol.* II,14,1; II,15,1; II,11,3), prim. še *Arrabo* (*Tab. Peut.* IV,3), pri čemer je dvojni soglasnik *-rr-* lahko tudi sekundaren, v protetičnem **n-* pri Ptolemaju pa bi bilo mogoče videti grafično

deglutinacijo predhodnega ⟨αι⟩ (καλεῖται) oz. ⟨ν⟩ (τὸν) ipd., do katere je prišlo pri nekritičnem prepisovanju v procesu transmisije (prim. AcS I: 170). Dehidronimnega izvora se ob tem vsaj na prvi pogled zdita tudi etnonima *Arabiates* (z latinskim oz. latiniziranim priponskim *-ātēs*), var. lect. *Aruiates* (*Plin., N.h.* 3,148), in *Arauisi* ~ *Erauisci* (*Plin. ib.*)⁵⁶² z značilno galsko pripono **-isko-* s pripadnostnim pomenom, produktivno pri izpeljavi etnonimov iz podstavnih toponimov. V slednjem primeru je zaradi geografske oddaljenosti etimološka povezava etn. *A/Erauisci* z obravnavanim hidronimom sicer malo verjetna.⁵⁶³

Etimološko se hidronim **Ar(r)abon-* običajno razlaga kot galsko enobesedno dodelno zloženo ime **Ar-abon-* k predlogu/preverbu⁵⁶⁴ **are-* ‘pred’ in **abū, -on-* ‘reka’.⁵⁶⁵ Samoglasniškoizglasni predlog **are-* bi kljub dvomom, izraženim pri Bichelmeier 2015: 15, pred neenakim samoglasniškim vzglasjem drugega člena regularno nastopal v svoji apokopirani različici, k čemur prim. etn. *Ambarri* za **Amb-arar-o-* h gal. **ambioz.* antr. *Ambactus* < pkelt. **amb-axto-* (→ lat. *ambactus* ‘sluga’). Ob tem razpoložljivo primerjalno gradivo sicer ne omogoča uvida v notranjegalsko oblikotvorje podedovanega občnega imena **abū, -(o)n-* ‘reka’ < pide. **H₂ep-H_{1/3}on-*. Teoretično je mogoče predvideti ohranitev arhaične nosniške osnove (prim. stirs. *aub* < **abū*), prevedbo v produktivnejši vzorec ženske ajevske sklanjatve **abon-ā* preko izvirnega tožilnika ednine (prim. brit. **aβonā*) ali celo soobstoj obeh osnov vsaj na nivoju topoleksema (prim. gal. **brig-* ob dvojničnem mlajšem **brig-ā*). Vsekakor bi bilo sklepanje na galsko nosniško osnovo **abon-* zgolj na podlagi obravnavanega hidronima krožno, saj ni preverljivo.

Tovrstna etimološka razlaga poleg tega tako v primeru, da gre za predložno zloženko s pričakovanim pomenom ‘ki je pred reko’, kot v primeru svojstvene zloženske tipa gr. ἀμφί-αλος ‘ki ga obdaja morje’, torej ‘(kraj) ki ima spredaj/pred sabo reko’,⁵⁶⁶ nujno predpostavlja, da bi bil hidronim tvorjen v procesu prelastnoimenjenja podstavnega ojkonima. Prenos imena z naselbinskega imena na bližnjo reko sicer ni neobičajen

⁵⁶² Glede premene *ar* ~ *er* prim. hdr. **Arelapā* ~ **Er’lapā* → bav. **Ērlapa* (> *Erlach*), **Skarda* ~ Σκερδά, Σαρδική ~ Σερδική.

⁵⁶³ Glede etimologije etn. *Aruiates* prim. Anreiter (2001: 207), ki za izhodišče predpostavlja horonim **Aru-īā* < pide. **H₂erH-ū-īā* [bolje **H₂erH₃-ū-iH₂-*] »bebaubares Gegend« k pide. **H₂erH₃-* »aufbrechen; pflügen« (LIV²: 272), in sicer kot pripadnostno pridevniško tvorjenko k tematski izpeljanki **H₂erH₃-uo-* = lat. *aruus* ‘zoran, obdelan (o zemlji)’. Bolje bi bilo v tem primeru morda predpostaviti ohranitev laringalnega izglasja in računati z izhodiščem **Aru-īā*, od koder bi se dalo izpeljevati tako etn. *Arab/uiates* kot *A/Erauisci*. Kot besedotvorna osnova bi prišel v poštev tudi *nomen agentis/actionis* pide. **H₂erH₃-uo-* > **arauo-*, k čemur prim. stvn. *ruowa* ‘počitek’ = gr. ἔρωή < pide. **H₁reH₃-uo-* k **H₁reH₃-* ‘(s)počiti (si)’. Kljub navedenim teoretičnim možnostim pa se zaradi var. lect. *Arabiates* vendarle zdi bolj verjetno, da gre vsaj v tem primeru za iz rečnega imena nastali etnonim.

⁵⁶⁴ Za kelt. **are-* v funkciji preverba gl. zlasti Uhlich 2010, Wodtke 2013: 223–224.

⁵⁶⁵ Tako Anreiter 2001: 221–222, Meid pri Anreiter *loc. cit.* (vendar ovrednoteno kot panonsko, verjetno v smislu »predkeltsko«, pri Meid 2007: 189), Falileyev 2014a: 53–54, prim. še Bichelmeier 2010: 107–108, 2015: 13–15.

⁵⁶⁶ Prim. hdr. **Are-lapā* ‘ki ima pred sabo (sc. na svojem zgornjem toku) jezero’ (tako prepričljivo Bichelmeier 2009a: 263–264).

imenotvorni proces, vendar so tovrstni primeri redki (prim. hdr. *Nauportus*), zlasti pa nepričakovani v primeru večjih rečnih tokov, kjer prelastnoimenjenje praviloma ne služi kot primarna poimenovalna motivacija. Poleg tega je edino identificirano naselbinsko ime, ki se ga etimološko da povezovati z obravnavanim hidronimom, tpn. *Ar(r)abona* (*Ar(r)abona*, *It. Ant.* 263,1, *Arrabone*, *Tab. Peut.* IV,2, *Arrabonae*, *Not. Dign.* 34,15, *Arauona*, *Rav.* IV,19), pri katerem pa gre več kot očitno za iz rečnega imena izpeljano naselbinsko ime in torej za ravno obratno genetsko razmerje.

Zlasti v novejši keltistični literaturi se zopet pojavlja mnenje, da bi bilo hidronim treba interpretirati kot determinativno zloženko s pomenom 'sprednja = vzhodna reka', torej z že omenjenim elementom **are-* v pridevniškem pomenu 'vzhoden'⁵⁶⁷ (prim. DLG s.v. *are(-)* »devant, près de« ob »à l'est de«). Vendar v jezikovnem gradivu lastnoimenskih fondov celinskokeltskih jezikov indicev, ki bi v predlogu **are-* dovoljevali prepoznati pomenski premik v smeri 'ki je spredaj' (tj. na vzhodu), ni mogoče identificirati. Prim. relevantno gradivo, razdeljeno po kategorijah lastnih imen: a) antroponimi: lep. *anareKarTos* (Lep. A2) < **Ande-are-*, *ariuonePos* (Lep., ss. 103–104), cisalp. gal. *anareuišeos* (RIG: E–1) < **Ande-are-uit^hjo-*,⁵⁶⁸ antr. *Are-magios* (RIG IV, št. 44) < **Are-magjo-*, *Aricantus* (?) (KGP: 134); b) etnonimi: gal. *Are-comici* (?), *Are-morici* < **Are-mori-ko-*, *Arnemetici*, če za **Are=nemet-iko-* (gl. De Bernardo Stempel 2008: 106); c) toponimi: hisp.kelt. *arekorata*, gal. *Arelate* < **Are-lati* (?), **Arelapā* (?) (Ἀρελάτη ~ *Arlape*) < **Are-lapā*, Ἀρη-γενοῦα, *Are-lica* (?), *Arebrigium* < **Are-brig-jo-*, *Are-dunum* (7. st.: *Areduno*, gl. AcS I: 190, Delamarre 2012: 56) < **Are-dūno-*. Tudi občnoimensko gradivo, ki se posredno ohranja v galski predložni zloženki *arepennis* (ThesLG: 14) gl. *semiugerum* > fr. *arpent* 'jutro' (ploščinska mera) < **are-penn-i-* (prim. kimr. *arbennig* 'prvi, glavni' < **are-penn-īko-*), za keltski in galski predlog/preverb **are-* < **ari-* < pide. **p^hHi* 'pred' (= stvn. *furi*, gl. IEW: 812)⁵⁶⁹ potrjuje primarni predložni pomen 'spredaj, pred'. Neposredno se ta potrjuje tudi v glosi *antemarini* (*Gloss. Endl.* 1,4) za galski etn. *Aremorici*.

V zaporedju *Aresequani*, zabeleženem na votivnem napisu RIG: L–12 (A/RIISI/IQVANIA/RIOSIOVRVS/LUCIONERTOCOMA(RI)), Corthals (1999: 103–104, prim. Wodtko 2013: 224) prepozna predložno zvezo »*are Sequanā(s)*« k teonimu *Sequana* (s prelastnoimenjenjem iz predgalskega hdr. **Sek^hanā*). Vendar votivni napis izkazuje jasno strukturo SVO (osebek-povedek-predmet) z izpustom premege predmeta in priredno frazo v S (strukturno prim. RIG: L–4: ELVONTIV_i t_j IEVRV t_i [ANEVNO OCLICNO LVGVRIX ANEVNICNO]_i), torej *Aresequani (eti) A/arios iourus* (3. os. mn. pf.) *Lucio Nertocoma(ri)* t_p, kar zaporedje *ARESEQVANI* strukturno jasno umešča ob bok zgoraj omenjenim etnonimom, ki so nastali s prelastnoimenjenjem iz predložnih zvez. V gradivu torej neutemeljena ideja o drugotnem pridevniškem pomenu gal. **are* se je utegnila razširiti preko IEW: 812,

⁵⁶⁷ DCC: 57, Anreiter et al. 2000: 130, ACPN: 41, Delamarre 2012: 54, Falileyev 2014a: 53–54, 136.

⁵⁶⁸ Uhlich 1997: 293, 295, 2007: 384.

⁵⁶⁹ Hispkelt. različica *arei-* je lahko grafičnega izvora, prim. tpn. *are-korata(δ)* ob ksetiku *arei-koratika* (ž.), *arei-koratikos* (m.) (gl. Uhlich 2010: 145, toda prim. MLH V.1: 35–36).

kjer se za gal. *are-* neupravičeno navaja pomene »bei, vor, bes.[ser] östlich von« [podčrtal LR], prim. s. 832: »gall. *Arelica* (Gardasee), eig.[entlich] 'östlich von der Felsplatte von Sirmione'« (enako tudi Weisgerber 1969: 61 s.v. *-lic(c)a*).

Poleg besedotvorno oz. pomensko nepričljive keltske razlage hidronima njegov galski izvor na arealu, kjer je prisotnost galskega idioma in s tem galskega odtisa drugotna, tudi teoretično ni pričakovan, tj. razen v primerih, ko gre za manjše rečne tokove (tip **Glanā* ~ **Glanis*, **Tragisamā* ipd.). Prav tako je tipološko nepričakovano preimeno vanje večjih rečnih tokov na pozneje koloniziranih območjih. Splošna odsotnost jezikovno-genetsko galskih hidronimov v jugovzhodni Evropi je bila v imenoslovni keltistični literaturi v zadnjem času večkrat izpostavljena (npr. Falileyev 2006: 58–59, 2007: 14, 2013: 106, 2014a: 39–46). Povsem enako velja za vzhodno Evropo. Koncentracija jedrnih tvorjenk keltske hidronimije je na celini zgoščena ob severovzhodnem alpskem robu in v vzhodni Galiji (kar v grobem ustreza keltski pradomovini) in preplašča staroevropsko hidronimijo (gl. Busse 2007, zlasti s. 97).

Nekeltske interpretacije hidronim **Ar(r)abon-* uvrščajo v sklop staroevropske hidronimije oz. ga pripisujejo (četudi le implicitno) panonskemu sistemu.⁵⁷⁰ Ponavadi se izhaja iz pide. dvozdložne baze **ereb^h-* ~ **orob^h-* 'temen, rjav, temnordeč' (IEW: 334), ki bi jo bilo na podlagi primerjalnega gradiva in v skladu s pojmovanjem o prajezični korenski strukturi, kakršna velja v sodobnem indoevropskem primerjalnem jezikoslovju, mogoče izboljšati v **H₁erb^h-* (prim. gr. ὄρρῳός 'temen'), a je nastavitev tovrstnega izhodišča precej nezanesljiva. Tako v primeru dvozdložne baze, ki jo rekonstruira IEW (*loc. cit.*), kot morebitnega **H₁erb^h-* pa je izvajanje hdr. **Arabon-* iz korena s strukturo **CeRC-* oz. njegove različice z lebdečim prevojem **CRēC-* (v nobenem primeru seveda ni mogoče pričakovati dveh polnih stopenj tipa **orob^h-*) struktarno gledano pravzaprav nemogoče. V vzglasnem **A-* bi se teoretično sicer lahko ohranjala proteza, vendar se nastanek protetičnih samoglasnikov ne potrjuje v nobenem od sistemov indoevropske veje, v katerih je bil hidronim teoretično lahko tvorjen. Iz navedenega pomisleka sledi, da je v drugem **a*, če je ta kratek, kar se ob germanskem kontinuantu **Raba* zdi najverjetneje, in ni del pripone (gl. spodaj), mogoče prepoznati laringalni odraz, kakršen se na primer potrjuje v staroevropskem hdr. **H₁isH₂-rō-* > **Isa-rā*, verjetno tudi tpn. **KolH-mo-* > **Kala=m-ant-īā* in morda v zgoraj omenjenem **arauīā* < **H_{1/2}erH₃-u-iH₂-* kot možnem, četudi manj verjetnem izhodišču za nastanek etn. *A/Erauisci* oz. *Ar(a)b/uiates*. Vzglasni **a* je ob tem ali odraz ojevske prevojnje stopnje (s pričakovanim prehodom pide. **o* v **a*) ali vzglasnega zaporedja **#H_{2/3}e-* > **#a-*. Z ničto prevojno stopnjo kljub potrjenemu odrazu **#HR_o-* > **#aR-* tipa *lex Rix* v hdr. **Ars-īā* (ant. *Arsia*, danes reka Raša v Istri) < **H_{1/2}s-īā* ni mogoče operirati, saj ni internega primerjalnega gradiva, na podla-

⁵⁷⁰ Npr. Kranzmayer 1956: 21 z op. 14 (»indogermanisch«), Wiesinger 1990: 292 (»indogermanisch«), 1991: 184 (»pannonisch«), Lochner von Hüttenbach 1991: 151 (»ist jedoch als indogermanisch und vorkeltisch zu betrachten«), ESSZI: 339 (»...verjetno že in[do]e.[vropskega], vendar neznanega izvora«), gl. še SVI II: 131, Babik 2001: 235, Bichlmeier 2009/2010 v op. 20 s pregledom st. lit., 2015: 19–27.

gi katerega bi se dalo potrditi odraz **#ara-* kot regularni razvoj zaporedja **#HRH / _C* tudi v sistemu, v katerem je bil lahko tvorjen hidronim. Kar se tiče besedotvorne podlage, torej pride v poštev pide. baza s strukturo **H_(1/2/3)eR(H)-*.⁵⁷¹

V priponskem delu se lahko ohranja pide. **-b^ho-*, z upoštevanim posredovanjem romanskega glasovnega razvoja pa tudi **(ā/a)uo(n)-* > rom. **(ā/a)u/βo(n)-*, obkrat s problematično predpostavitevjo ustaljenega zapisa rom. **u* oz. **β* kot ⟨b⟩ v antičnih virih. Pide. pripona **-b^ho-* ima sicer omejeno produktivnost in se pojavlja v pretežno izimenski vlogi (gl. IdgGr. II/1: §§284–285, Krahe/Meid 1967: §116, Hyllested 2010). Zagotovo že prajezična je izpridevniška funkcija z ničto pomensko spremembo tipa sti. *sthūla-bhā-* = *sthūlā-*, *sthūrā-* ‘čokat’ < pide. **stuH₂=lo-b^ho-* (gl. EWAia II: 768–769), στέρι-φος = στεῖρος ‘sterilen’ (prim. sti. *starī-*, arm. *sarj* ‘id.’ < pide. **steri-H₂-*) oz. svojilnim pomenom (prim. Krahe, Meid *loc. cit.*: »von der Art des Grundworts seiend, dessen Qualität habend«), prim. gr. ἄλ-φός ‘bel’ = lat. *albus* < pide. **H₂el-b^ho-*, ἄργυ-φος ‘svetleč’ < pide. **H₂(e)rǵ-u-b^ho-*,⁵⁷² arm. *alb* ‘gnoj’ = het. *šalpa-* ‘iztrebek’ < **sal-b^ho-* k pide. **sal-* ‘umazan(o siv)’ (Schindler 1978, Olsen 1999: 37), *noib* ‘svet’ = stperz. *naiba-* ‘dober, lep’ < pide. **noi-b^ho-* (gl. IdgGr II/1: §284, Nussbaum 1999: 391, Matasović 2009: 286, Zair 2012: 247, Schmitt 2014 s.v.). Sem morda spada tudi gotška prislovna pripona *-ba*, če je le-ta nastala v besedotvorni verigi tipa *ubila-* ‘zloben’ → **ubila-ba-* → *ubilaba* ‘zlobno’ (tako Krahe, Meid *loc. cit.*) in morda tip stnord. *jerfir* < pide. **H₁er-b^ho-* ob ojevskostopenjskem gr. ὄρ-φος < pide. **H₁or-b^ho-* (ob ὀρφνός ‘temen’) ipd., če seveda v tem primeru ne gre za izkorensko tvorjenko k zgoraj že izpostavljenemu pide. **H₁erb^h-*. Izsamostalniški vzorci se v primeru pripone **-b^ho-* kot produktivni potrjujejo le v stari indijščini (tip *agni-bhā-* ‘zlato’ < ‘ki je kot ogenj’) ter balto-slovanskih in grških abstraktnih samostalnikih. Med izimenskimi tvorjenkami je mogoče prepoznati večinoma primarne, izjemoma drugotne izpeljanke, vsaj v **H₂el-b^ho-* in **nei-b^ho-* pa se morda potrjuje izglagolski besedotvorni vzorec. Zdi se torej, da pripona **-b^ho-* pri morfemizaciji izhodiščne podobe hidronima **Ar(r)abon-* v poštev pride le kot možna razširitev pide. **H₁er-*, ki jo je v tem primeru treba prepoznati v tvorjenkah iz predpostavljenege pide. **H₁erb^h-* ‘rjav’.

⁵⁷¹ Pide. **H₁ers-* »fließen« (LIV²: 241) tu ne pride v poštev, saj nastanka **-rr-* (*Arrabo(n)-*) < **-rs-* po progresivni asimilaciji v izglagolski tvorjenki kot npr. **H₁ors-o-* oz. **H₁(o)rs-eH₂-* ne bi pričakovali niti v panonščini (prim. tpn. *Mursa*) niti v morebitni staroevropski plasti (prim. hdr. *Arsia*).

⁵⁷² Tvorjenka je seveda lahko zgolj analoškega nastanka, in sicer na podlagi pgr. **arguró-* ‘svetleč, srebrn’ (ta se posamostaljen zrcali v gr. ἄργυρος ‘srebro’), reinterpretiranega kot **argu-ró-*. Pide. **H₂(e)rǵuró-* je namreč mogoče enako prepričljivo segmentirati kot tematizacijo v funkciji pridevniške izpeljave **H₂(e)rǵ-ur-ó-* iz izglagolskega abstraktnega samostalnika srednjega spola **H₂ó/érǵ-u^r/_n-* ali kot pridevniško izpeljanko s pripono **-ró-*, torej **H₂(e)rǵ-u-ró-*, k ujevskemu abstraktnemu samostalniku **H₂ó/érǵ-u-*.

Druga možnost je hidronim obravnavati v kontekstu rečnih imen, izpeljanih z zloženo pripono **-āuo(n)-* (tako že Schmid 1969: 136), kot sta izglagolski hdr. *Nedao* < **Ned-āuo-* in izpridevniški hdr. *Argao* < **H₂erǵ-āuo-* (gl. Repanšek 2014b),⁵⁷³ vendar v tem primeru izključno s predpostavljenim romanskim glasovnim posredništvom. Ta razlaga je seveda problematična, saj vsi zgodovinski zapisi hidronima brez izjeme beležijo ⟨β⟩ ~ ⟨b⟩, kar skoraj zagotovo govori v prid primarnosti **-b-*. Enkratni zapis z ⟨u⟩ se pojavlja le v tpn. *Arauna* (*Rav.* IV, 19) proti *Arrabona* (*It. Ant., Tab. Peut., Not. Dign.*, gl. zgoraj), kjer pa je lahko tudi poznega, hiperkorektnega nastanka. Možnost, da bi se v medglasju ohranjal rom. **β*, ki bi omogočal rekonstrukcijo **Arāuo(n)-*, pa pod vprašaj postavlja že samo romansko-slovansko substitucijsko glasoslovje. Kot kažeta slovenska hidronima *Sáva* in *Dráva* (< **Sauā*, **Drauā* < **Sāuā*, **Drāuā*) za substratno **Sāuo-*, **Drau-*, soglasniškemu sistemu substratnega izhodišča namreč ni mogoče *a priori* pripisati sovpada **b* in **u* v dvoustični pripornik **β*, saj gre v primeru slovanskih substitutov očitno za golo repliko substratne predloge, enako pa bi torej pričakovali tudi v primeru hdr. *Rába*. Za izhodišče slovanskemu in germanskemu substitutu se torej kot realna kaže oblika **RābV-* z medglasnim **-b-* in z naknadno aferezo vzglasnega zloga (če je ta seveda dejansko predstavljal organski del hidronima) preko deglutinacije: **Ar(r)ābV-* → **RābV-*.

Medtem ko bavarskonemška oblika imena *Raba* (791), *Rapa* (796) > nar. bav. *rō*, *rōw* kaže na izhodiščno **Rāba*⁵⁷⁴ > **Rapa* z medglasno kračino, je starocirkumflektirana dolžina v slovanskem substitutu **Rābā* (a. p. *b*)⁵⁷⁵ verjetno notranjeslovanska (o tem gl. 5.2.1.1) in je ni verjetno pripisovati romanski podaljšavi. Ime je bilo v bavarsko staro visoko nemščino prevzeto še pred zaključkom druge etape starovisokonemškega premika soglasnikov (ok. 750), pri čemer je spodnja časovna meja prevzema seveda zgodovinska prisotnost (zahodne) germanščine v severozahodni Panoniji. Ker se kračina v korenu zdi primarna, je izposoja iz slovanskega substituta substratne predloge iz-

⁵⁷³ Teoretično možna je v primeru hidronima *Argao* tudi besedotvorna analiza **H₂(e/o)rǵ-o-uo(n)-* (prim. galski orn. *Ab=n-o-b/ua* < **ab=n-o-uo-* k pkelt. **abū*, *-on-*, o čemer Ziegler 2003) oz. **H₂(e/o)rǵ-āuo(n)-* s pripono **-āuo-* < pide. **-H₂-uo-*, posplošeno iz kontekstov, kjer je pred pripono **-uo-* v korenskem izglasju stal laringal (prim. **p^h/t-āuo-* → **pa/et=au-jo-* > Παταύιον). Manj verjeten je vrddhi **H₂[e]rǵ-ou-ó-*, ki bi predpostavljala obstoj izpridevniškega ujevskega abstraktnega samostalnika **H₂ó/érǵ-u-*, o čemer gl. zgoraj. V vsakem primeru hidronim ob večznačnem gr. ἀργός 'bleščec; hiter' (< **H₂(e)rǵ-ó-* ~ **H₂(e)rǵ-ró-*) odločno govori v prid obstoju pide. tematskega pridevnika **H₂erǵ-ó-* 'svetleč', ki je soobstajal s proterokinetičnim ijevskim pridevnikom **H₂(e)rǵ-il-éi-* (= het. Ied *harkiš*, Ded *hargāi*, Imn *harkaeš* 'bel'), nastalim iz ijevskega abstraktnega samostalnika **H₂ó/érǵ-i-*, popolnoma vzporedno z besedotvorno družino pide. **H₂reud^h* 'biti/postati rdeč' (**H₂ro/eud^h-ó-*, **H₂ró/éud^h-i-*) in **kreu(=)H₂-* 'kri, surovo meso' (**kró/éuH₂-i-*, **kro/euH₂-ó-*). Dodatno se pravilnost besedotvorne analize gr. ἀργός 'bleščec; hiter' in občnoimenske podstave hdr. *Argao* kot pide. **H₂(e)rǵ-ó-* potrjuje v hom. pridevniku ἀργ-ῆτ-, -έτ- 'svetleč, bleščec' < pide. **H₂(e)rǵ-ét-*, ki predstavlja tipični pide. vzorec izpeljave s pripono **-et-* iz tematske podstave.

⁵⁷⁴ Wiesinger 1990: 291, Greule 2014: 421, Bichlmeier 2015: 10.

⁵⁷⁵ Ta se potrjuje v narečnem slovenskem *Rába*, prim. »V vési je tëlko sodákov biláú, ka bi léko Rábo [podčrtal LR] stávo.« (Mukič 2005: 301). Prim. tudi madžarski integrat slovenske predloge *Rába*.

ključena, verjetna pa ni niti substitucija, saj je sicer manjšinsko zastopani dolgi ajevski samoglasnik (< pgemr. $*-\tilde{a}\chi-$ < $*-a\eta\chi-$) predstavljal integralni del tudi zahodnogermanškega in s tem starovisokonemškega sistema. Informativna vrednost $*-b-$ v starovisokonemškem kontinuantu je za ugotavljanje izvirnega soglasnika v substratni predlogi hidronima nična, saj bi bila tako medglasna romanska oz., širše rečeno, substratna $*b$ in $*\beta$ kot po vsej verjetnosti tudi $*u$ (prim. hdr. $*Iuisa$ (če ne $*I\beta isa$) \rightarrow stvn. $*Ibisa$ > $*Ipisa$ > nem. *Ybbs*) pred izvršenim premikom starovisokonemških soglasnikov substituirana s stvn. $*-b-$.

Če v isti kontekst sodi tudi etimološko morda sorodni poljski hdr. *Raba* (gl. Babik 2001: 234–235), ki hkrati z bav. $*R\ddot{a}pa$ ob cirkumfleksnem tonemu slovenskega gradi-va izključuje možnost nastanka slovanskih oblik po premetu jezičnikov ($**R\ddot{a}b\ddot{a}$) k morebitnemu izhodiščnemu (sinkopiranemu?) $*Ar^{(v)}bon-$, se kot najbolj ekonomično ponuja izvajanje iz dvožložne substratne predloge $*R\ddot{a}bon-$. V tem primeru kot etimološka rešitev pride v poštev tudi pide. $*(H)reb^h-$ »sich (heftig) bewegen« (LIV²: 496) (Greule 2014: 421, Bichlmeier 2015: 20–22 in *pass.*) s predpostavljenim agentivnim $*(H)robh-ó(n)-$ »der herumeilende«, »schnell fließende« (Bichlmeier *loc. cit.*). V tem primeru bi bilo nastanek tako neorganske antične oblike z vzglasnim *A-* in morebiten dvojni soglasnik v zapisu *Arrabo* mogoče razložiti le kot v latinskem kontekstu nastali spoj predloga *ad* + $*Rabon-$ s sistemskim oz. modelnim nastankom dvojnega soglasnika preko regresivne asimilacije na morfemskem šivu ($*adrabon-$ > $*arrabon-$). Ker pa je pomenskomotivacijsko gledano težje utemeljiti posplošitev predložne zveze kot primarnega, četudi vzporednega, dvojničnega poimenovanja za rečni tok, bi lahko v takem primeru šlo celo za tristopenjsko prelastnoimenjenje hidronim \rightarrow ojkonom/horonim \rightarrow hidronim oz. zgolj za delno drugotno glasovno prenovo hidronima po ojkonomu. Takšen vmesni člen bi se lahko ohranjal v ojkonomu *Ar(r)abona*, če gre za v pisnih virih nastalo retrogradno tvorjenko po reinterpretaciji vulgarnolatinskega predložnega tožilnika $*Arrab\ddot{o}ne$ < $*Arrab\ddot{o}ne(m)$ < $*ad Rab\ddot{o}nem$ kot stranskosklonske oblike $*Arrab\ddot{o}nae$ k $*Arrab\ddot{o}na$. Ker toponim nima kontinuantov, relevantnih za ugotavljanje njegove prvotne organske podobe, sicer ni izključena niti možnost, da bi bilo v antičnih virih zabeleženo obliko treba oceniti kot drugotno, morda paretimološko naslonjeno na produktivni galski element $*-b\ddot{o}n\ddot{a}$. Če je vendarle primarno treba izhajati iz hdr. $*Ar(r)abon-$, pa pripadajoči ojkonom *Ar(r)abona* lahko predstavlja: a) arhaični, substratni besedotvorni vzorec izpeljave hdr. $*Ar(r)abon-$ \rightarrow ojk. $*Ar(r)abon-\ddot{a}$, b) latinizacijo s hidronimom izhodiščno enakozvočnega imena, ali c) keltizacijo tovrstnega toponima (morda, a ne nujno tudi v tem primeru po naslonitvi na gal. $*-b\ddot{o}n\ddot{a}$).

Teoretični možnosti, omenjeni v Bichlmeier 2010: 108, 2015: 16–17, Falileyev 2014a: 54, implicitno tudi AcS I: 170, navkljub ni mogoče izhajati iz pide. $*H_1(e)rH_3-mo-$ 'miren' (prim. kimr. *araf* 'miren, počasen') s predpostavljeno šibitvijo medglasnega $*-m-$ v priponi $*-mo-$ v $*-\mu-$ otoškokeltskega tipa, saj ta pojav za celinskokeltske sisteme ni potrjen (gl. Sims-Williams 2007: 326, kljub McCone 1996: 96). Galsko gradivo, ki izkazuje premenjevanje $*-m-$ in $*-b-$ oz. $*-\mu-$ v okviru iste oblike (gl. GPN: 409–410 za izčrpen nabor), je v celoti brez informativne vrednosti za predpostavljeni prehod $*-m-$ v

*-μ- (oz. *-β-) tudi v galščini. Tovrstne različice so namreč ali omejene na poznogalsko gradivo, ki se pojavlja v izrazito romanskem kontekstu (prim. *auallo* gl. *poma* (*Gloss. Endl.* 2,9) = rom. **aβallo* za gal. **aballo*- < *-l-no-), oz. jih je mogoče pripisati: a) notranjegalskim, s fonotaktiko pogojenim glasovnim spremembam kot npr. disimilaciji tipa **mn* > **un*, b) dvojničnosti podedovanih pripon *-mo- in *-uo- (z romanskim razvojem v *-β-, zapisano ⟨b⟩) v sklopu istega korena, npr. **bor-mo*- ob **bor-uo*- ‘vrelec’, in c) sporadičnim glasovnim spremembam kot npr. disimilaciji **un* (< **mn*) > *u* / *_n* v tpn. *Cebenna* ob starejšem Κέμμενov (gl. 4.2.3.5.2).

SKLEP

Galska razlaga hidronima ni verjetna niti s stališča pomenske motivacije niti z ozirom na njegovo glasovnorazvojno podobo, prav tako pa bi bila tipološko nepričakovana. Etimološka interpretacija sicer nedvomno indoevropske substratne osnove **Ar(r)abon*- oz. **Rabon*-, kakršno ob konfrontaciji s slovanskim in bavarskonemškim substitutom narekujejo viri, ob tem ni enoznačno opredeljiva.

***Bil(li)ācum** [+ kont., rom. **Bilēlāku*⁵⁷⁶ → slov. **Bilāku* > **Bblākъ*]

Ni zanesljivo, da se ime rimske mitnice, izpričane kot *st bilachinies* (AE 1974: 485) za **st(atio) Bilachinie(n^o)s(is)*, dejansko nanaša na današnji Beljak, nem. *Villach*.⁵⁷⁷ Gre za enkratnico, izpričano na sarkofagu, ki je bil najden v kraju Žabnice (it. *Camporosso*, nem. *Saifnitz*), ant. *Larix* (*It. Ant.* 276,3: *Larice*),⁵⁷⁸ na vzhodnem koncu Kanalske doline, skozi katerega je potekala rimska cesta *Aquileia–Uirunum*.⁵⁷⁹ Poleg motečega zapisa z *-l-* v medglasju in ne *-(l)l-*, kakor bi bilo pričakovano z ozirom na glasovno podobo slovanskega substituta (substitucije rom. **l* → slov. **l̥* v nezadnjem zlogu namreč ni mogoče zanesljivo dokazati, gl. v pogl. 5.2.2.2),⁵⁸⁰ latinsko imenotvorje, ki se ohranja v izpričanem pripadnostnem pridevniku **Bilāchñiēnsis* (morda **Bilāchñiēsis*, v kasnejši romanski glasovni podobi) < lat. *-ēnsi-* oz. *-i-ēnsi-*, za izhodišče narekuje rekonstrukcijo **Bil(li)ācñium* < **Bil(li)āk-ñjō-* in ne **Bil(li)ācum* < **Bil(li)āko-*. Sestavljena pripona *-ñiēnsis* je ob običajnem **-ēnsis* izredno redko izpričana, prim. tpn. *Antius* → *Anciniensis plebs* (12. st.) = *Ancin-i-ensis* > fr. *Ancenis* (TGF, št. 10102), in v njej ni mogoče prepoznati splošne proste podaljšane različice **-(i)-ēnsis*, morda izluščene

⁵⁷⁶ Romanska dolžina naglašene samoglasnika je ali posledica romanske podaljšave naglašene samoglasnika v odprtem zlogu ali, ob upoštevanju možnega arhaičnega romanskega glasovnega razvoja, replika stare naglašene dolžine.

⁵⁷⁷ Gl. Alföldy 1974: 255, Šašel 1975: 90, Vedaldi Iasbez 1994: 443, 450–451 s st. lit.

⁵⁷⁸ Alföldy *loc. cit.*, Šašel *op. cit.*, s. 92, Vedaldi Iasbez *op. cit.*, ss. 450–451. Lokalizacija sicer ni gotova; morda se rimska cestna postaja dejansko nanaša na današnji *Campolaro* (gl. Vedaldi Iasbez *loc. cit.*).

⁵⁷⁹ Šašel *op. cit.*, ss. 76, 96, 98, Vedaldi Iasbez *loc. cit.*

⁵⁸⁰ Lahko gre sicer za odraz poznejšega glasovnega razvoja **Billi-* > **Bill-*. Tpn. *Lauriacum* → nem. *Lorch* < **Lauraxxa* < **Laurakō* ni poveden za izgubo **i* v romanski predlogi (kljub Wiesinger 1990: 279), saj gre pri prevzemu rom. **r̥* → stbav. **r* lahko tudi za substitucijo (možna sta oba substituta).

iz primerov, ki bi nastali v tričlenski besedotvorni verigi. Če gre torej v primeru pridevniške tvorjenke **Bilāchhīniēnsis* dejansko za imenotvorno verigo $X \rightarrow X\text{-ino-} \rightarrow X\text{-in-iēnsis}$ ($X = \text{Bil}(l)i\text{āko-}$), je treba izhajati iz že posamostaljenega latinskega pridevnika **Bil(li)ācīnum* < **Bi(li)āk-ino-* tipa *Latīnus* s pomenom 'ki pripada (kraju)/ki je v zvezi s (krajem) **Bil(li)ācum*', quasi *'Beljaško', od koder je bil lahko nato tvorjen kletik **Bi(l)iāk=īn-iēnsis* *'beljaški'.

Neutemljena je etimološka razlaga preko imenotvorne podstave *Vila* oz. *villa* ipd. (gl. Vedaldi Iasbez 1994: 443 s st. lit., prim. Pohl 2010: 182). Zapise kot *Villacum* (1169) je treba ovrednotiti kot jasno nezgodovinske, medtem ko je furlanski eksonim *Vilac* prevzet iz nemškega substituta **Yiljāχχa* > **Fillāχχ* (878: *Uillah*) slovanske prevzete predloge **Bilāku*.

Ker zaradi omejenosti epigrafskih in popolne odsotnosti antičnih virov ni mogoče povsem zanesljivo interpretirati enkratnega zapisa (bilach), zunajjezikovni argumenti pa ne zagotavljajo identifikacije cestne postaje z dejanskim Beljakom, na podlagi katere bi bilo zapis mogoče upravičeno korigirati v **Bil(l)iach-*, je nemogoče ugotavljati, v kakšni medsebojni zvezi sta v epigrafskih virih sporočeni toponim in pa slovanski kontinuant substratne predloge oz. ali je imenotvorna podstava prvega sploh prekrivna z drugim. Vsekakor je za substratno predlogo slovanskega integrata v izhodišču nedvomno treba ugotavljati predialno ime **Bil(l)iāko*⁵⁸¹ s številnimi vzporednicami na galo-romanskem prostoru: *Bilhac* (1100: *de Billiac*), *Billé*, *Billey* (12. st.: *Billeiacus*), *Billy* (dvanajstkrat, k starejšim zapisom prim. *Billiacum* (9. st.) za *Billy sur Oisy* (*Nièvre*), *Billiacum* (1369-70) za *Billy (dép. Loir et Cher)*, *Billiat* (1184: *Biliacum*), *Bilieu*, *Bilques* (1123: *Billecha*).⁵⁸² Predlagani toponim je glede na strukturo le posredno galski, saj se v njegovi imenotvorni podstavi jasno ohranja etimološko gledano galski antroponim, medtem ko ga na imenotvornem nivoju ni ustrezno pripisati galskemu sistemu. Predialnih imen s pripono **-i-āko-* namreč ni mogoče prepoznati kot jedrne galske imenotvorne kategorije (gl. 4.2.3.3.1), temveč jih je zunaj Galije, ki predstavlja center imenotvorne inovacije $Sx_{Pr_antr}^{-i-āko-}$, skupaj z avtohtono latinskimi/romanskimi izpeljankami na *-ānum* treba prepoznati kot produktiven model v okviru galo-romanske predialne toponimije. Zložena pripona **-i-āko-* je bila v tem imenotvornem modelu posplošena iz številnih primerov, v katerih je bil podstavni antroponim ijevski osnova oz. je bil v tričlenski besedotvorni verigi izpeljan s pripono **-io-*; prim. psl. produktivno pripono za tvorbo prebivaljskih imen **-ēne* ob **-i-ēne* > **-i-ane* → **-iane*.

Kot predialno ime **Bil(l)iāko-* na ožjem jugovzhodnem alpskem in celotnem panonskem prostoru⁵⁸³ predstavlja unikum in ga je po vsej verjetnosti treba razumeti kot

⁵⁸¹ ESSZI: 56 s st. lit., dalje Kranzmayer 1956: 28, 1959: 69, Lochner von Hüttenbach 1991: 155, Anreiter et al. 2000: 126 v op. 43, Anreiter 2000: 65, 2001: 194 v op. 669, Anreiter, Roeder 2007: 119–120, Pohl 2010: 182.

⁵⁸² TGF: 204–216, prim. Dauzat 1946: 243–254.

⁵⁸³ Za panonski prostor gl. Hörung 1950: 81, Anreiter 2001: 193–199. Predialna imena na *-ācum* so pogostejša v severnem Noriku, prim. *Lauriacum* (*It. Ant.* 241,1) s kontinuiteto v bav. *Lorch* (Wiesinger 1990: 279), *Laciaco* (*It. Ant.* 235,3; 258,5; 256,6), *Iouiacum* (*It. Ant.* 249,3), prim. še *Αβουδιακόν* (*Ptol.* II,12,5) > nem. *Epfach*.

podaljšek mlajše, romanske plasti predialne toponimije severnojadranskega prostora (*caput Adriae* in zaledje). Romanska preplastitev jezikovno gledano galskega prebivalstva se tu kaže ravno pri izboru antroponima, ki na tem prostoru ni bil živi del latinskega/romanskega antroponimnega fonda. S panonskega prostora je primerljiv t.pn. *Mogetiana* (*It. Ant.* 233,4). Ta je bil z latinsko/romansko pripadnostno pripono **-āno-* tvorjen h galskemu antr. **Mog-et-*, ki je v tem času očitno že nastopal v vlogi gentilnega in ne več osebnega imena.⁵⁸⁴

Galski antr. **Bil(l)io-*, ki se ohranja v imenotvorni podstavi, se običajno povezuje s stirs. pridevnikom *bil* 'dober, ugoden, varen, neškodljiv'⁵⁸⁵ (prim. O'Davorenov gloss. 205, 206: *.i. maith nó soinnmech, .i. slán*; Thes. II, 326.19: *.i. inill*, gl. DIL s.v.). Ta z ohranjenim ijevskim samoglasnikom kaže na izhodiščno ijevsko osnovo in se za galščino potrjuje v številnih dvodelnih imenih kot *Bili-cedo* (prim. *A(d)-billi-cedo, Bilicedoni, Bili-catus ~ Billi-catus, Billi-cotas, Mandu-bili, Ro-bili* (prim. *Su-bilus*),⁵⁸⁶ morda tudi *Cincibili* (?) (*Liv.* 43,5,1). Priponske tvorjenke tipa *Bilici, Bilicius, Bilius, Billia*⁵⁸⁷ so za izhodiščno besedotvorno podobo občnega imena nepovedne (**Bili-ko-* ali **Bil-iko-*, **Bil̄i-o-* ali **Bil̄i-ō-*). Izmenjavanje enojnega in dvojnega medglasnega **-l-* je lahko posledica vpliva oblik z imenotvorno pogojenim nastankom dvojnega soglasnika v hipokorističnih tvorjenkah in kratkih imenih tipa *Billia* k izvorno dvodelnim imenom **Bili-X*. Strogo gledano se torej v imenotvorni podstavi galolatinske tvorjenke **Bil(l)iācum* lahko ohranja tako tematizirana različica **Bil(l)io-* kot prvotna ijevaska osnova **Bil(l)i-*. V obeh primerih bi bila latinska/romanska pripona *-iācum* naplaščena na mesto samoglasniškega izglasja.

Zdi se, da je predialni toponim **Bil(l)iāko-* preplastil staro predromansko ime *Santicum* (*It. Ant.* 276,4), Σάντικον (*Ptol.* II,13,3), ki se najverjetneje nanaša na zgodovinsko središče današnjega Beljaka.⁵⁸⁸ Etimologizacija je v tem primeru izrazito problematična, saj ni mogoče navesti argumentov proti niti v prid keltski interpretaciji. Če izvorno podobo toponima verneje odražajo zapisi brez *-i-* (*Santiko-*), kar se zdi verjetneje, in je različica, zabeležena pri Ptolemaju, nezgodovinska, se da korenski del povezovati z galskim elementom **santV-* z nejasnim pomenom, kakršen se zagotovo ohranja v etn. *Santones* (gl. DCC: 195)⁵⁸⁹ in večkratnem britanskem hdr. **Tri-santonā* (prim. *Ptol.* II,3,3: Τρισάντων*; *Tac., Ann.* XII,31), stkimr. *Trahannon* (prim. stbret. antr. *Trehanton*)

⁵⁸⁴ Gl. Anreiter 2001: 196–197, prim. Šašel Kos 1997: 40.

⁵⁸⁵ Gl. IEW: 153, AcS I: 421, LÉIA–B–50, KGP: 148, GPN: 149–150, NWÄI: 72 v op. 86, prim. Kranzmayer 1956: 28 v op. 56, ESSZI: 56 s st. lit. Neustrezna je primerjava s stirs. *bile* (s.) 'drevo' < **bel̄iō-* < **bel̄iō-* (LÉIA–B–50–51, DLG s.v. *bilio-*, Matasović 2009: 61), ki se pojavlja v starejši literaturi (gl. Brandenstein 1987: 134 pri Lochner von Hüttenbach 1991: 155 v op. 42, ki primerja stirs. *bilech* 'gozdnat, poln dreves' < **bil̄i-āko-*), saj galščina ne pozna sistemskega preglasa **e* > **i* / *__\$V^E* in bi torej v tem primeru pričakovali gal. **Bel̄iō-* in ne **Bil̄iō-*.

⁵⁸⁶ Morda za **Su-bilius* ali **Su-billis* z dejanskim (li) za (u).

⁵⁸⁷ KGP: 148, GPN: 150–151, DLG: 75 s.v. *bilio-*, Delamarre 2007: 41, 213 s.v. *bili-*, *bilio-* → *bill-*.

⁵⁸⁸ Šašel 1975: 94 s st. lit., Anreiter et al. 2000: 126.

⁵⁸⁹ Vendar prim. De Bernardo Stempel 2008: 106 z op. 50, ki predpostavlja izhodiščno **Sentónes* > *Santónes* po samoglasniški šibitvi v prednaglasnem zlogu, vendar ob tem ne ponuja vzporednic, ki bi **santV-* upravičevale kot zgolj glasovnorazvojno različico k **sentV-*.

< **Tri-hantonā*.⁵⁹⁰ Običajno se galskemu zaporedju *santV-* skuša približati preko pkelt. občnega imena **sentu*-.⁵⁹¹ < pide. **sént-u*-.⁵⁹² k **sent-* »gehen« (LIV²: 533),⁵⁹³ ki se v osnovni prevojni stopnji ohranja v stirs. *sét* ob kimr. *hynt* 'pot' in verjetno tudi v cisalp. gal. antr. *seTuPoKios* (RIG: E-1), če za **Sentu-bogio-*. Ker tudi zaradi nepreverljivega pomena gal. elementa **santV-* notranjekeltsko ni mogoče identificirati gradiva, ki bi z omenjeno izpeljanko zanesljivo sodilo v isto besedno družino in hkrati odražalo ničto-stopenjsko izhodišče **syt-V-* (oz. **sH₁ŋ-tV-*) > pkelt. **santV-*, se keltske proveniencie toponima **Santiko-* ne da dokazati. Pri izhajanju iz pide. korena **sent-* se kot možna izhodišča za predpriponski del toponima ponujajo še izpeljanke **sónt-o-* oz. **sont-ó-* ter **sént-o-* (prim. pgerm. **sinþa-* 'pot'), v tem primeru ob predpostavljene jezikovnem viru z regularnim prehodom pide. **o* v **a*. Glede pripone *-*iko-* gl. 4.2.3.3.2.⁵⁹⁴

SKLEP

Slovenski kontinuant substratnega toponima nedvomno kaže na (morda hibridno) predialno ime **Bil(l)īāko-*, v romanskem imenotvornem procesu izpeljana iz osebnega imena **Bil(l)(i)o-*, ki ga je po etimološkem kriteriju zagotovo treba prepoznati kot galsko, po strukturalnem pa morda tudi za romansko. Izpričana različica toponima, ki se posredno ohranja v latinskem pridevniškem *Bilachinie(n^o)s(is)*, je s prvo združljiva le ob predpostavki, da odraža posamostaljeno pripadnostno tvorjenko **Bil(l)īācīnum* 'Beljaško', ob čemer toponima tako pomensko kot strukturno nista nujno geografsko prekrivna. Antično, predromansko ime *Santicum* je etimološko slabo pregledno.

Καρováγκα(ς) [- kont., Kranjske gore (Karavanke)]

Slovenski oronim *Karavanke* je prevzet iz nemščine (*Karawanken*), kjer antično ime prav tako nima izkazane kontinuitete. Oblika *Karawanken* z anaptikso *a / r__w* jasno kaže na drugotno vpeljano različico imena, ki je v času humanizma v skladu s takratno prakso nastala po umetni oživitvi zamrlega antičnega poimenovanja za gorovje, kakor

⁵⁹⁰ Ekwall 1928: 417–418, PNRB: 476–477, prim. LHEB: 503, 524–525.

⁵⁹¹ DCC, *Principal elements*, s. 30 s.v. *santo-*, Anreiter et al. 2000: 127.

⁵⁹² Konkretno za pkelt. **sentu-* ni mogoče izhajati iz pide. *nomena actionis* **sént-tu-*, saj bi tu pričakovali delovanje pravila odprave dveh stičnih zobnikov *-*tt-*, ki bi se v stari irščini odražalo kot *ss* (***séss*, prim. *tess* 'vročina' < **tép=s-tu-*), v galščini pa po vsej verjetnosti **t^s*, če je verjeti dokazni vrednosti cisalp. gal. antr. *anareuišeos* < **-uid-t(-)jo-*. Gal. *neððamo-* 'sosednji, bližnji' < **net^s-amo-* je v tem oziru nepovedno (prim. gal. **t^sironā* zvezda' < pide. **H₂stēr-*), saj nedvomno izhaja iz pide. **nesd-*, ki je edino možno izhodišče tako av. *nazdišta-* kot sti. *nēdištha-* za praindoir. **nazd-išt^a*- 'bližnji, sledeči'.

⁵⁹³ Drugo izhodišče, pide. **seH₁ŋ-tu-* > pkelt. **sen-tu-*, predlaga SBCHP: 29 z op. 1, Zair 2012: 175–176, 179 s st. literaturo. Za glasovni razvoj prim. pide. **H₂uéh₁-ŋt-o-* 'pihajoči' (> 'veter') > pkelt. **uento-* (kimr. *gwynt* 'veter').

⁵⁹⁴ Povsem *ad hoc* Isaac 2004, *Possibly Celtic elements*, s.v. *santo-*, ki tvorjenko vzporeja s stirs. *sain* 'drugačen, ločen' < **san-i-* in ponudi interpretacijo »Out of the way place« < **Sŋ-t-iko-*.

je to sporočeno pri Ptolemaju, in je zato v celoti nezgodovinska.⁵⁹⁵ Pri etimologizaciji je torej treba izhajati iz oblike Καρούαγκα(ς), ki jasno kaže na trizložno substratno **Karuankā*. V antičnih virih se oronim sinhrono vključuje v sklanjatveni vzorec osnov na -ας, prim. Imn s Καρούαγκα = -ā (*Strab.*, *Hrestomatija* VII,31/48), Ded s. Καρούαγκα (Ptol. II,14,1), Ied s. Καρούαγκας (Ptol. II,13,1),⁵⁹⁶ saj je bila izhodiščna dolga ajevaska osnova **Karuankā* v okviru starogrške transmisije očitno lahko drugotno interpretirana kot kolektiv in ustrezno priključena starim sigmatskim osnovam, ki v Imn/Tmn izkazujejo kontrahirano dolžino (tip gr. κρέα '(surovo) meso' proti tematskemu δῶρα 'darovi').

V okviru keltskega lastnoimenskega in občnoimenskega jezikovnega gradiva se je v literaturi doslej obravnavalo različne tvorjenke, ki vsebujejo zaporedje **kVr-*. Njihov izvor je etimološko seveda heterogen, pod vprašaj pa se postavlja tudi sama jezikovno-genetska homogenost gradiva. Prvo skupino tvorijo izpeljanke iz pide. korena **ker-* z verjetnim pomenom 'rog', 'roževina'. Sem zagotovo sodi pkelt. **kernu-* 'rog' < pide. **ker-nu-* oz. **ker-n-u-* (slednja morfemska segmentacija je upravičena le v primeru, da gre za tvorjenko s pripono *-u- k izvorno nosniški razširitvi izhodiščnega pide. **ker-* → **ker-en-* tipa **H₁₃rēg-* → **H₁₃rēg-en-* 'vladar', k čemur prim. sti. *śŕnga-* 'rog, rožič' < pide. **kr̥=n-g-o-* z mehkonobniško razširitvijo, značilno za nosniške in heteroklitične osnove tipa sti. *patangá-* 'ki leti, ptič' k pide. **pó/ét-/n-* 'perut').⁵⁹⁷ Pkelt. **kernu-* se ohranja v galskem teon. *Cernunnos*⁵⁹⁸ (RIG II/1, ss. 166–169) < **Kernū-no-* (strukturno prim. galski teon. *Uesunna*⁵⁹⁹ k pkelt. **uesu-* 'dober' = stirs. *fīu*, kimr. *gwiw* in teon. *Epona* < **Epo-no-* h gal. **epo-* 'konj'). Ne glede na prvotno pripadnostno funkcijo pripone *-no- je pri tvorbi teonimov mogoče prepoznati že njeno specializirano in funkcijsko preusmerjeno rabo: občno ime (X) → teon. *X-no-* 'ki je v zvezi z X', npr. v gal. teon. *De/iuona* (k pkelt. **dē₂uo-* 'bog', prim. naivno interpretacijo teonima kot »*fons addite diuis*« pri Ausoniju, *Ordo nobilium urbium*, gl. Weisgerber 1969: 57), *Ialonus* (Sims-Williams 2005/2007, 2008b), *Ialona* (k pkelt. **ialo-* 'nerodovitna zemlja'), *Damona* (k pkelt. **damo-* 'vol'), *Θirona* (h gal. **tīro-* 'zvezda'), *Nemetona* (k pkelt. **nemeto-* 'svetišče; lucus', gl. Neumann 1983: 1081), po modelu tudi **Matr-o-no-* (prim. kimr. antr. *Modryb*) ipd. Z ozirom na zunajjezikovna dejstva⁶⁰⁰ je torej upravičen sklep, da se tudi v imenotvorni podstavi gal. **kernu-* ohranja samostalnik s pomenom 'rog' oz. vsaj posamostaljena eksocentrična ujevaska izpeljanka **ker-n-ú-* 'cornutus' ('rogata žival') k morebitnemu akrostatičnemu **kór-n-*, **ker-n-* (vzporedno s **kór-u-*, **ker-u-*, o čemer gl. dalje spodaj). Tudi gal. teon. **Karnonos* < **Karno-no-*, izpričan kot Med καρνοvou

⁵⁹⁵ Istovrstnega nastanka so npr. gorska imena kot *Ardenes*, *Jura*, *Alpe* ipd. (gl. ESSZI: 186, Kranz-mayer 1958: 115, Anreiter 2001: 50).

⁵⁹⁶ Za vire gl. Vedaldi Iasbez 1994: 92–93.

⁵⁹⁷ < pide. **pet-n-g-ó-* ob stirs. *én 'id.'* < **pet-n-o-*, če ne za pide. **pet-no-*, k čemur besedotvorno prim. *nomen agentis* pide. **H₃rejH-no-* 'tok' > stirs. *rian* 'morje', hdr. **Rēnos*.

⁵⁹⁸ Lacroix 2007: 101–102 in *pass.*, prim. Meid 1956: 284, NWÄI: 458.

⁵⁹⁹ CIL XIII/949, 956. Gl. Lacroix 2003: 217. Glede teonimov, tvorjenih s pripono -no-, gl. Meid 1957.

⁶⁰⁰ Gre namreč za božanstvo, dosledno upodabljano z rogovjem na glavi (gl. Lacroix 2003: 101, De Vries 2006: 104–107, Šašel Kos 2010b).

(RIG: G–224), se zdi tvorjen k tematski osnovi **kar-n-o-* v samostalniškem oz. posamostaljenem pomenu ‘rog’, prim. gr. κάρνος gl. βόσκημα, πρόβατον (*Hesych.*)⁶⁰¹

Sopomenska ujevaska osnova **karnu-* < pide. **k̑r-n-u-* = lat. *cornū* ‘rog’⁶⁰² se lahko ohranja v greciziranem galač. κάρνυξ gl. σάλπιγγξ < **kar-n-u-(k(o)-)* in κάρνον gl. τὴν σαλπίγγα Γαλάται < **karnu-*,⁶⁰³ zelo verjetno pa tudi v etnonimih kot *Carnutes* ~ *Καρνοῦνται* (*Ptol.* II,8,10) < **kar-n-u-t-* ~ **kar-n-u-nt-*⁶⁰⁴ in *Carnuates* < **Karn(u)u-ati-*.⁶⁰⁵ Sem lahko spada tudi v galo-latinskem kontekstu izpričani pridevnik *cornuat[i]* (*Vendryes* 1925: 222) ‘cornutus’ < **karnu-āto-*. Ta se običajno sicer razlaga v sklopu galo-latinskih hibridnih tvorjenk, vendar bi se v izpeljanki utegnilo v celoti ohranjati galsko besedotvorje.

Otoškokeltski kontinuant v kimr. *carn* ‘kopito’, stkorn. *ewin-carn* gl. *ungula*, stbret. *carn* gl. *ungula caballi* glede možnosti ohranjanja dvojnične tematske osnove **kar-n-o-* (= lat. *cornum*, pgerm. **χurna-*, oboje v pomenu ‘rog’) tudi v okviru keltskega sistema nima informativne vrednosti. Pač pa na morebitno dvojnično gal. **karno-* (ob sicer nespornem **karnu-*) lahko opozarja že omenjena enkratnica *καρνονου* (*Ded*) oz. *καρνομου*⁶⁰⁶ < **Karno-mo-/no-* (prim. pan. antr. *Teutomus* < **Teūto-mo-* proti *teon. Teutanus* < **Teūto-no-*), vključno z brit. etn. *Καρνονάκαι* (*Ptol.* II,3,8, gl. *AcS* I; 794, *PNRB*: 301) < **karnon-āko-* (če k pkelt. **karn-on-* ‘cornutus’ ← **karno-*).

Podobno razmerje med tematsko in ujevsko osnovo je mogoče opazovati tudi pri ojevskostopenjskih različicah **korno-* in **kornu-*, oboje s pomenom ‘rog’. V primeru stirs. *corn* ‘pivski rog’, kimr. *corn* ‘rog; pivski rog; trobenta’ (mn. *cyrn* < **kornī*), stkimr. *cornotauc* gl. *gibberosus*,⁶⁰⁷ stbret. *corn* gl. *scipho*, se običajno misli na latinsko izposojenko.⁶⁰⁸ To je vsaj v primeru tematskega **korno-* sicer dokaj verjetno, vendar se ob toponimu **Kornākon* v Panoniji, iz katerega je bil s pripadnostno pripono **-ati-* izpeljan tudi izpričani galski etn. *Cornacates* (prim. tpn. **Kornate* > fr. *Cornas*, *AcS* I: 1130), in pa tpn. *Τρικόρνιον* (danes srbski Ritopek na nekdanjem poselitvenem območju Skordiskov) z greciziranim latinskim *Τρικορνήσιοι* (*Ptol.* III,9,2) < **Tricornēnsēs*,⁶⁰⁹

⁶⁰¹ IEW: 575, Nussbaum 1986: 6.

⁶⁰² Če je dolžina prvotna (gl. Klingenschmitt 1992: 123–125), je v primeru lat. *cornū* mogoče izhajati iz pide. kolektiva **k̑r-n-u-H₂*, morda k vmesnemu členu **k̑r-n-ú-* ‘ki je v zvezi z rogom, roževino’, ‘roževinast’ (prim. gal. **kernu-*) → ‘roževina’ (→ ‘rog’).

⁶⁰³ Lambert (2005: 227) predpostavlja drugotno tematizacijo **karnu-o-*, vendar je tematska osnova v grškem viru najverjetneje le posledica transmisije in je za rekonstrukcijo dejanskega stanja nepovedna.

⁶⁰⁴ Sem nedvomno sodi tudi besedotvorno sicer nejasen etn. *Carnuteni* (*Plin.*, *N.h.* IV,107); glede priponskega zaporedja *-eno-* prim. etn. *Caereni* (*PNRB*: 286–287) h gal. **kajro-/kaēro-* (?) ‘ovca; oven’ (ob **kaj/ēr-āk-* = stirs. *caera*, prim. etn. *Caeracates* < **-ati-*).

⁶⁰⁵ Povsem neustrezno De Bernardo Stempel 2008: 106, ki etnonim neupravičeno interpretira kot »The people of the hills«, torej v etimološki povezavi s **karno-* ‘congeries lapidum’. Glede imenotvorja prim. etn. *Genuates* (k pkelt. **genu-* ‘usta’), *Nantuates* (k pkelt. **nantu-* ‘dolina’) ipd.

⁶⁰⁶ Slednje branje upravičuje Whatmough v DAG: 76, prim. GPN: 327.

⁶⁰⁷ EGOW: 35, GPC: 564, Isaac 2004, *Celtic elements*, s.v. *corno-*.

⁶⁰⁸ VGKS I: 194, Morris Jones 1913: 87, LÉIA–C–210, De Bernardo Stempel 1987: 152, prim. Nussbaum 1986: 5 z op. 9.

⁶⁰⁹ Prim. Anreiter 2001: 167. Previdneje Falileyev 2013: 140–141. Glede elementa **korno-* kot epihoričnega, negalskega odraza pide. **k̑rno-* gl. zlasti Krahe 1942: 222–223, Szemerényi 1954: 202.

zdi možno, da je v okviru keltsčine tudi tematska osnova **korno-* morda vendarle podedovana. Zagotovo je o keltski dediščini treba govoriti vsaj v primeru ujevске različice **kornu-* (ob že obravnavanem **kernu-*),⁶¹⁰ ki se ohranja v večkratnem britanskem etn. *Cornouii* (prim. tudi tpn. *Durocornouio* za **Duron Kornou̯iōn*), Κορνάιοι (*Ptol.* II,3,12, gl. PNRB: 324–325, Isaac 2005: 196) in iz njega tvorjenem hrn. **Kornou-ī̄* (izvorno gre za množinsko tvorjenko h **Kornou-īo-*), ki se ohranja v kimr. tpn. *Cernyw*, korn. *Kernow*, bret. *Kerneu*, ter v različici **Kornou-īā* v stkimr. *Cornou*, srkimr. *Corneu*.⁶¹¹ Glede ženske **īā*-osnove **Kornou-īā* za pričakovano **Kornou-ī̄* prim. kimr. *noe* proti bret. *nev* < **nāu-īā/-ī̄* 'korito; ladja' oz. kimr. *Llydaw* 'Bretanija' < **Litauiā* za pričakovano **Litauī* < pide. **pl̥tH₂-u-iH₂-*. Strukturno prim. brit. tpn. *Canouium* < **kānou-īo-* k pkelt. **kānu-* > kimr. *cawn* 'tršje'.

V okviru nosniških osnov z enostavno pripono **-en-* je ojevška prevojnja stopnja zastopana le pri akrostatičnih samostalnikih srednjega spola, pri čemer tematizacije osnov tega tipa praviloma potekajo na podlagi akrostatične ali eventualno proterokinetične stranskosklonske osnove: **der-u-o-* (tj. ko ne gre za vrddhirano tvorjenko **der-u-ó-*) oz. **dr-eu-o-* in ne npr. ***dor-u-o-* oz. ***d̥u-u-o-*, prim. stirs. *serb* 'tatvina', *delb* 'oblika, podoba', **feb* 'dober' < **CeR-u-o-*. Če je torej v ujevski osnovi pkelt. **kornu-* mogoče prepoznati eksocentrično izpeljanko tipa sti. *pād-ú-* 'čevelj' (< pide. **pod-ú-/*pēd-ú-* 'ki je v zvezi z ного'), bi se v tvorjenki **kor-n-ú-* ('rogat' > 'rog'), podedovani v britanskoteltski sistem, lahko prepoznalo dodaten znak za izhodiščno akrostatično osnovo **kól/ér-en-* 'rog'.

Etimološko nepovezana pa je z doslej problematiziranim gradivom osnova **karno-* z najverjetnejšim pomenom 'congeries lapidum'. Ta se ohranja v stirs. *carn* 'kup, gmota', (st)kimr. *carn* 'gomila, kopica',⁶¹² kimr. *carnedd* 'id.' < **karn-īā*; sem utegne spadati tudi tpn. *Carnacus*⁶¹³ (> bret. *Carnac*) < **karn-āko-*. V isto diahrono besedno družino sodi izimenska glagolska osnova **karne-īe/o-* 'congerere' tipa sti. *deva-yá-* 'častiti bogove' k *devá-* 'bog' (prim. stirs. denominativ *carmaid* 'nakopičiti, nagrmditi' < **karn-ā-īe/o-*), ki je izpričana v cisalp. gal. *KarniTu* (3. os. ed. pret.), gl. *locauit et statuit* (RIG: E–5), in *KarniTus* (3. os. mn. pret. istega glagola, RIG: E–1).

Na prvi pogled je keltska jezikovna interpretacija etnonima *Carni*⁶¹⁴ kot tematske tvorjenke **karno-* teoretično sicer možna, vendar se v slednjem ne more ohranjati niti **karno-* 'congeries lapidum' niti zgoraj izpostavljena morebitna tematska različica **karno-* 'rog', saj bi glede na samo strukturo etnonima v imenotvorni podstavi pričakovali kveč-

⁶¹⁰ Prim. Joseph 1982: 46, Sims-Williams 2000: 8–9, 2005: 284, 2006: 65, Isaac 2005: 196, De Bernardo Stempel 2008: 113.

⁶¹¹ Prim. še stkimr. tpn. *Brin Cornou*, *Cruc Cornou* in srkimr. antr. *Tutuwlch Corneu* < Red **Kornou̯iās* (SBCHP: 298).

⁶¹² LÉIA–C–39–40, LG: 73, DLG: 105–106, Isaac 2004, *Celtic elements*, s.v. *carno-*.

⁶¹³ GPN: 327. Prim. tudi fr. *Carnay* (1192: *Carnacum*), gl. TGF: 201.

⁶¹⁴ Tpn. *Carnium* (*Rav.* IV,21) < **Karn-īo-* je v srednjem spolu posamostaljeni pripadnostni pridevnik, s pripono **-īo-* izpeljan iz izlastnoimenske imenotvorne podstave **Karno-*. Podobno se v primeru tpn. *Iulium Carnicum* (za številne zabeležbe v ant. virih gl. Vedaldi Iasbez 1994: 339–342) v ktetiku **Karn-iko-* odraža latinsko besedotvorje, prim. prosto besedno zvezo v dvojničnem *Iulianses Carnorum* (*Plin.*, *N.h.* III,23,130).

jemu pridevnik. Možno bi bilo sicer izhajati iz popridevljenega **karno-* 'rogat' (< pide. **k̑r-n-ó-* tipa **uid^hu-ó-* 'siluanus', **med^hu-ó-* > stirs. antr. *Medb* ipd.), ki se preko tudi formalnega posamostaljenja z drugotno baritonezo ohranja v gr. *κάρνος* (gl. zgoraj), vendar v preostalem keltskem gradivu o obstoju tovrstnega enakozvočnega pridevnika ni jasnih sledi. Neutemeljena je tudi Anreiterjeva domneva (2001: 46 z op. 186, prim. Anreiter et al. 2000: 122 z op. 28), da se v etnonimu ohranja posamostaljeni pridevnik **(s)kar-no-* 'trd' h glagolskemu korenu **(s)kar-* 'biti trd' [sic!]. Če gre v primeru te in nekaterih drugih, domnevno sorodnih tvorjenk (prim. enakozvočni element **karno-* v panonskem tpn. *Carnuntum* < **Karn-unt(o)-*)⁶¹⁵ v resnici za indoevropsko izglagolsko besedotvorje, bi v poštev prišel le posamostaljeni pridevnik **(s)k̑r-nó-* k **(s)ker-* »scheren, kratzen, abschneiden« (LIV²: 556–557),⁶¹⁶ vendar bi bilo ob tem za pan. **karno-* treba predvideti nesistemiški odraz **R̥*, prav tako pa po tej razlagi med primerjalno gradivo ne bi bilo mogoče vključiti sicer nedvomno sorodnega pgerm. **χar(n)a-* **'kraj*, ki je v zvezi s kamenjem, skalovjem'.⁶¹⁷ Panonski tpn. *Carnuntum* je sicer mogoče razumeti tudi kot razširitev imenotvorne podstave **karnu-*⁶¹⁸ s pripono **-nt-* (tako predvsem Anreiter et al. 2000: 122, Anreiter 2001: 15, 17, 46, prim. še *op. cit.*, s. 82), in sicer v kateri koli od njenih treh osnovnih funkcij, tj. pripadnostni, svojilni ali kolektivni. Neupravičeno na podlagi pomenske motivacije '(kraj), kjer je kamenje' Szemerényi (1954: 209) predpostavlja izhodiščni svojilni pridevnik **karno-uent-* z nadaljnjim, nedokazljivim in tipološko težavnim glasovnim razvojem zaporedja **-oue-* (domnevno preko zaokroženja **-ue-* > **-uo-*) v **-ū-* po naknadnem dvigu kontrakcijskega rezultata **-ō-* < **-oue-* v položaju pred nosnikom. S stališča panonskega imenotvorja, kakršno se ohranja v številnih toponimih na *-unt-*,⁶¹⁹ je sicer mnogo verjetneje, da se v izglasnem zaporedju ohranja osamosvojen panonska pripona **-unt-* < pide. **-ūt-*, ki je predstavljala produktivno imenotvorno sredstvo tudi pri samoglasniškoizglasnih osnovah tipa **karno-* → **Karn-unt-*. Ker je pri izimenskih izpeljankah s pripono *-(V)nt-* mogoče ugotavljati oba tipa pomenskega razmerja izpeljanke do imenotvorne podstave, tj. tako pripadnostni kot svojilni pomen,⁶²⁰ je pomenska motivacija v primeru tovrstnih toponimov za ustreznost rekonstrukcije neuporabno orodje. Nazoren zgled tovrstnega dvoumnega pomena sta nedvomno panonska tpn. *Aquincum* < **Ak^u-inko-* < **Ak^u-enko-* k pan. **ak^uā* 'voda' < pide. **H₂ek^u-eH₂-*

⁶¹⁵ Prim. še panonski etn. *Carni*, omenjen v bližini Karnunta v *Dimensuratio prov.* 18 (Riese 1878: 12), dalje gl. Mócsy 1962: 529, Šašel Kos 1997: 38, Meid 2005: 33). Za *Carnuntum* v južnem Iliriku (*Liv.* 43,1,2) gl. Mayer 1957: 179–180.

⁶¹⁶ Strukturno prim. sti. *d̑r-ná-* 'razklan' (= kimr. *darn* 'delec') < pide. **dr(H)-nó-* (gl. LIV²: 119–120).

⁶¹⁷ Prim. šv. nar. *harn* 'kamnita tla' (EWAhd IV: 856).

⁶¹⁸ Tj. samostalnika **kar-nu-*, kar je v primeru, da gre za izimensko besedotvorje, kot je verjetno, lahko le drugotnega, notranjepanonskega nastanka.

⁶¹⁹ Gl. Hörung 1950: 168–172, Mayer 1959: 245, Anreiter 2001: 13–18, 83–84. V vsaj navidezno identični funkciji se pripona ohranja tudi izven panonskega lastnoimenskega areala, prim. tpn. *Odruntum* (najverjetneje k **udro-* 'aequatis'), ilir. (*stricto sensu*) *Argyrunum* k **arguro-* 'srebro', morda tudi *Maluntum* k **mal-* 'vzpetina' (gl. Szemerényi 1954: 209ss., Mayer *loc. cit.*, Anreiter *loc. cit.*).

⁶²⁰ Prim. tpn. *Tarantum* k hdr. *Tara* (Kretschmer 1925: 95 z op. 1, Mayer 1959: 248) ob het. *perunant-* 'skalnat' k pide. **per-ut^h/-* 'skala' (prim. sti. *parvatá-* 'gora' < **'skalnata'*), ki opozarja tudi na obrobno, kolektivno funkcijo pripone **-nt-* (gl. Pokorny 1959: 15, Krahe/Meid 1967: 172).

in s tpn. *Carnuntum* pomenskomotivacijsko primerljivi⁶²¹ tpn. *Acumincum* k pan. **akumno-* ‘kamen’ < pide. **H₂ék-ḡn-o-*, kjer prvotna pripadnostna funkcija pripone **-(e)nko-* prav tako ni več enoznančno razvidna. V primeru obeh pripone gre namreč v prvi vrsti za formalno izraženo adesivno pripadnostno razmerje lastnoimenskega objekta do zunajjezikovne stvarnosti, kar onemogoča točno rekonstrukcijo poimenovalne motivacije, tipološko prim. slov. **kamenъ* ‘kamen’ ob tpn. **Kamen-ьnikъ* (> Kamnik).

Etn. **Karno-* je skratka z razširjenim elementom **karno-* lahko v neposredni zvezi le, če je bil slednji ob polastnoimenjenju razumljen še pridevniško. Da se tudi v gal. **karno-* ohranja posamostaljenje takega izhodišča, je teoretično možno in celo verjetno, medtem ko besedna vrsta pan. **karno-* v tpn. *Carnuntum* ni več ugotovljiva. Da utegneto biti tako galščina kot panonščina vira etnonima **Karno-* (alpskega in panonskega, če je slednji zgodovinsko dejansko upravičen), pa seveda iz tega ugotavljanja ne sledi neposredno. Eventualno bi se pri poizkusu prepričljivejše etimologizacije dalo izhajati iz pide. pridevnika **kʷrsnó-* ‘črn’ (prim. sti. *kʷrsná-*, psl. **čьrnъ*, stprus. *kirsna-*, vse z ohranjenim rekonstruiranim prvotnim pomenom). Razvoj zaporedja **-ʷrsn-* za prakel-tščino sicer ni direktno preverljiv, saj ni na voljo jezikovnega gradiva, ki bi ga izkazovalo.⁶²² Pač pa se da na podlagi stirs. *tart* ‘žeja’ < pide. **tʷs-tu-* zanesljivo sklepati na regularni odraz **ar* za podedovani zlogotvorni **ʷ* pred istozložnim **s*, medtem ko stirs. *gairm* ‘klicanje’ < **gar-smā* < pide. **-smʷ* (za besedotvorni tip gl. Stüber 1998: 65) ob kimr. *garym* (in ne ***garyf*) jasno kaže na razvoj zaporedja **-rsm-* v **-rm-* preko pkelt. **-rmm-*. Ker so prakeltski odrazi podedovanih kombinacij pide. **n* in **s* tudi sicer identični z odrazi zaporedij **ms* oz. **sm*, je upravičeno predpostaviti tipološko enak razvoj tudi v primeru pide. **-rsn-* > pkelt. **-rnn-* > **-rn-* in, povsem hipotetično, **kʷrsno-* > **karsno-* > **karnno-* (> gal. **karno-*?). Pri tem je bistveno poudariti, da je navedene kontinuantne pide. pridevnika s pomenom ‘črn’ mogoče regularno izpeljati tudi iz pide. **kʷrsnó-*, tj. z vzglasnim ustničnomehkonebnim **kʷ*, kar pa za predpostavljeno keltsko (galsko) etimologijo etn. *Carni* ne bi bilo ustrezno izhodišče. Po regularnem glasovnem razvoju bi v tem primeru namreč pričakovali gal. **pranno-* z odrazom **p* za **kʷ* in premetom **ar* > **ra* tipa stirs. *frass* ‘ploha’. O morebitnem galskem etimološkem izvoru etnonima **Karno-* se torej v nobenem primeru ni mogoče zanesljivo izreči, zlasti ker je enako zaporedje **karnV-* prisotno v več stičnih idiomih, tudi nekeltskih.

Kakor je znano in v imenoslovni literaturi na mnogih mestih že izpostavljeno,⁶²³ se del karavanškega masiva še danes imenuje *Košuta*, kar kot *nomen metaphoricum* z etimološkega gledišča pomembno opozarja na rekurentno možnost izrabe geomorfoloških značilnosti gorovja kot dominantnega vira za poimenovalno motivacijo. Povsem *ad*

⁶²¹ Etimologija je v primeru tpn. *Carnuntum* tudi etimološko dobro podprta, gl. Kandler et al. 2004: 12.

⁶²² Kljub De Bernardo Stempel (1987: 24, 42 in s.vv.) stirs. *rann* ‘del(ež)’ in *crann* ‘drevo’ ne odsevata regularno metatiziranih dvojnic k **ʷarsnā* oz. **kʷarsno-* tipa stirs. *frass* ‘ploha’ < **ʷarsto-* < **ʷrs-to-* (glede metateze prim. še Matasović 2009: 10). Pri prvem namreč odraz **ar* za pide. **ʷʰH₃-sneH₂-* niti ne pride v poštev (razvojno regularen je pkelt. **ʰarsnā* < **ʷʰH₃-sneH₂-*, gl. SBCHP: 177, Zair 2012: 87), drugi pa je ob brit. **premmo-* jasno sekundaren (McManus 1992). Sicer pa velja, da bi tudi v primeru ustreznosti predpostavljanih izhodišč do metateze prišlo še pred asimilacijo v zaporedju **-rsn-*.

⁶²³ Prim. ESSZI: 186, Kranzmayer 1958: 115, Anreiter et al. 2000: 132, Anreiter 2001: 50, Pohl 2010: 76.

hoc je seveda domneva, da se tipološko identično polastnoimenjenje domnevnega podstavnega pkelt. zoonima **karu-ankā* s predpostavljenim pomenom 'košuta' ohranja v substratnem imenu gorovja.⁶²⁴ Nepotrebna je hkrati domneva o drugotnem, paretimološkem prevrednotenju predkeltskega imena **Karu-ankā* v 'Jelenovo gorovje, Jelenovje' oz. podobno v sklopu njegove naknadne keltizacije (tako Anreiter et al. 2000: 132), saj v stratifikacijsko verigo uvaja redundanten in irelevanten člen. Tvorjenka, ki bi v okviru keltskega sistema korenskoetimološko vendarle ustrezala takšni predpostavljene ni poimenovalni motivaciji, je prakeltski posamostaljeni pridevnik **karu-o*–⁶²⁵ < pide. **k̑r-u-ó*- oz. **k̑r-uo*- 'rogat',⁶²⁶ ki ga nadaljuje britanskokeltsko občnoimensko gradivo v stkimr. *caru* (= kimr. *carw*), stkomr. *caruu* gl. *ceruus*, stbret. *caru*, vse v pomenu 'jelen' (prim. lat. *ceruus* < pide. **ker-u(-)ó*-), nedvomno pa je prisoten tudi kot imenska podstava galskima antr. *Caruus* in *Caruilius* (*Caes.*, BG V,22)⁶²⁷ ter teon. *Caruonia*⁶²⁸ (ž.) ← **Karuono*- (prim. zgoraj obravnavani, pomensko verjetno identični galski teon. *Cernunnos* < **Kerno-no*-).⁶²⁹ Neustrezna je interpretacija, podana pri Rasmussen 1989: 98 z op. 40, kjer se izhaja iz pide. **kerH₂-uo*- (bolje **ker=H₂-uo*-) z *ad hoc* predpostavljenim nadaljnjim razvojem v pkelt. **karuo*-. Podobno tudi VGKS I: 51–52, IEW: 576, ESSZI: 186, kjer se neupravičeno izhaja iz laringalnoizglasne baze v ničti (**k̑r-H₂-uo*- > ***kar-a-uo*-) oz. ojevski prevojni stopnji (**kor(-H₂)-uo*- > ***kar(-a)-uo*-). Britansko-keltski kontinuanti prakeltskega izhodišča namreč jasno kažejo na s pripono *-*H₂*- nerazširjeno pide. osnovo **ker*-. Četudi bi torej keltska interpretacija lahko dokaj prepričljivo zadostila korenski etimologiji oronima **Karuankā* ← pkelt. **karuo*- 'rogat' oz. 'rogata žival, jelen' ali podobno, pa se njegova keltska jezikovna provenienca postavlja pod vprašaj v luči samega imenotvorja.

V okviru keltskega sistema so izpeljanke z zloženo pripono (najverjetneje že prajezičnega nastanka) *-*en-ko*- ~ *-*an-ko*- < pide. *-(*e*)*n-ko*- (deloma *-*H₁₃(e)n-ko*-) izredno redke in v občnoimenskem gradivu omejene le na navidezne, tj. strukturno sta-

⁶²⁴ Tako še Kranzmayer 1956: 21 z op. 18, enako neutemeljeno Delamarre (DLG s.v. *caruos*), ki predlaga »montagne des cerfs«. Proti tej razlagi nastopa že Bezljaj 1955: 68, 1958: 693.

⁶²⁵ Prim. De Bernardo Stempel 1987: 152–153, Nussbaum 1986: 10 z op. 26, Zair 2014: 94–95, Repanšek 2015a.

⁶²⁶ Slednja morfemska segmentacija prepriča le, če je v osnovi treba izhajati iz nerazširjene sopomenske baze pide. **ker*-, ki pa ni dokazljiva (gl. Nussbaum 1986). Podobno pri pgerm. **χri/unþ*- 'cornutus' v **χri/unþ-iz*- 'govedo' (glede drugotnega prehoda v sigmatsko osnovo gl. Krahe/Meid 1967: 132, Darms 1978: 227, Casaretto 2004: 555) > stvn. *hrind*, stang. *hrīð*, stfriz. *hrüther* proti srvn. *runt*, kar je mogoče razumeti kot zobniško razširitev nosniške osnove **kr-(ē)n-t*- (prim. pide. **ker-u-d-o*- > stvn. *hir(u)z* 'jelen', stang. *heorot* 'id.') ali pa kot svojilno pridevniško izpeljanko iz izhodiščnega korenskega **ker*- preko izimenske pripone *-*ent*-, torej **kr-(ē)nt*-. V prid izhodiščni ujevski osnovi **ker-eu*- lahko govori izpeljanka **kr-eu-jo*-, ki se ohranja v stirs. **cruë* 'kopito': Ied *crua*, *cróa* gl. *ungula* (Sg 46^b13), Ded *crú* < **kruü* (dalje gl. DIL s.v. *crua*, LÉIA–C–252, Nussbaum 1986: 6).

⁶²⁷ GPN: 329–330, Delamarre 2007: 59. Enakozvočni antr. *Caruilius* z drugo arealno distribucijo (gl. OPEL II: 39) skupaj z omenjenim ne spada nujno v keltski imenski fond, prim. Falileyev 2007: 70.

⁶²⁸ Gre za enkratnico, gl. Šašel Kos 1999: 137–138, De Bernardo Stempel 2003: 44 z op. 17.

⁶²⁹ Morda sodi sem tudi etn. **Karu-et-jo*- (*Caruetior(um)*, CIL VII/325), v katerem bi bilo glede na imenotvorno strukturo mogoče videti ali iztoponimsko imenotvorno podstavo ali prepoznati tip etn. **Kun-et-es* h **kun*- 'pes'.

rejše primere kot npr. pkelt. *abanko- (neka vodna žival) < *ab=η-ko- k pkelt. *ab-on- 'voda; reka' < pide. *H₂ep-H_{1/3}on-, *iουanko- 'iuvenis' < *iυuη-kó- k *iυu-on- 'mlad' < *H₂i=u-H_{1/3}on-. Takšne razmere so praviloma značilne za neproduktivne pripone. V stirs. *liž* 'kamen',⁶³⁰ ki skupaj z arm. *leārn* 'gora' kaže na izhodiščno pide. *lēH₂-u'/_n,⁶³¹ je treba prepoznati mehkonebniško razširitev tipa sti. *ásr-g-* (k pide. *H₂esH₂-r'/_n 'kri') s primarno vlogo zgolj formalnega prestrukturatorja tipa sti. *udaká-* 'voda' < pide. *ud-η-kó- = *udá*, *udán* 'id.'. Kakor je nadalje razvidno iz ktetika *Arur-anko- (k predgalskemu hdr. *Arura) v *nautae Aruranci* (CIL XIII/5096) in antroponimov tipa *Bellanco* (CIL XIII/7819), *Mogiancus* (gl. NNN s.vv.), *Eburanco* (CIL II/2828), je v galskem imenotvornem sistemu zložena pripona *-anko- zagotovo nastopala tudi v pripadnostni funkciji (morda primerljivi s tvorjenkami tipa *Parisi-aci*, *Tolos-ates*, *Nemaus-iko-ipd.) in očitno tudi kot sredstvo za tvorbo hipokoristikov. Slednje je v skladu z izvorno pripadnostnim in iz tega nastalim manjšalnim pomenom mehkonebniške pripone -ko- (tipološko primerjaj hipokoristično funkcijo prvotno pripadnostne pripone *-āko- v antr. *Durn-āko-). Razmerje je lepo vidno ob sopostavitvi kimr. *afanc* 'bober' < *abη-ko- *'aquaticus' in sti. *rājaká-* 'regulus' < *-η-kó- (k pide. *H₃rēg-en-, *H₃rēg-n-) z manjšalnim pomenom. Tudi v opisani vlogi pa je morala biti produktivnost pripone v galščini izrazito omejena. Še več – celo morebitno sled pripadnostnega pomena pripone v na prvi pogled tako ocenjenem pridevniku *Arur-anko-⁶³² se na podlagi tega osamljene primera zdi težko utemeljiti. Nasploh ob dejstvu, da je omenjena izpeljanka prej kot s produktivnimi galskimi izpeljanimi pridevniškimi tvorjenkami na *-āko-, *-iko- ali *-ati- primerljiva s strukturno identičnimi hibridnimi etnonimi kot *Skordisci* k orn. *Scordus* (Σκά/ὄρδος, *Ptol.* V,6,8),⁶³³ *Taurisci* k *Taur(?)⁶³⁴ itd., kjer se pripona *-isko-, v galščini zabeležena z enako obrobno produktivnostjo, v prevzetih tvorjenkah ohranja v vlogi pripadnostne pripone, medtem ko se v etn. *Boisci* (k neizpeljanemu etn. *Boii*)⁶³⁵ pojavlja v jasno manjšalni/hipokoristični funkciji, tj. na povsem vzporeden način kot etnonimni *Arur-anko- ob hipokoristikih tipa *Mogi-ankos. Povsem drugotno produktivnost zložene pripone *-anko- je mogoče zaslediti tudi v hispanokeltskih družinskih

⁶³⁰ < *līuāh < *līuāχs < *līuāηχs < pkelt. *līuanks k pide. *lēH₂-uη-k-, prim. Red *liac* (= *liēc) < *līuēg < *līuēgah < pkelt. *līuank-os.

⁶³¹ Nikolaev 2010: 226–227, 230, prim. Olsen 1999: 122.

⁶³² Hdr. *Briuanca* (*Odonis regis diplomata*, *Baluz.* II, 1516) h gal. *Brīuā verjetno kaže na *Briuantia (DTF: 108, št. 2078).

⁶³³ Mayer 1957: 311–312, Anreiter 2001: 171–176, Falileyev 2013a s.v. *Scordisci*, 2013b: 87. Etimologizacija celotne konfiguracije kot izvorno galske je kljub De Bernardo Stempel (2008: 108) neutemeljena tako imenotvorno kot s stališča pomenske motivacije.

⁶³⁴ Falileyev 2013a: 118, 2013b: 87–88, prim. AcS II: 1767–1769, Kranzmayer 1956: 38, Mayer 1957: 332, Alföldy 1974: 27, Šašel Kos 1998: 212–213. Glede etn. Τευρίσκοι (*Ptol.* III,8,3) v Daciji gl. Falileyev 2007: 25–26 s st. lit. Za zlasti v vzhodnoalpski toponimiji razširjeni topoleksem *taur(V)-'gora, vzpetina' gl. Pohl 2009. Jezikovnega sistema, v katerem je bil ta (morda celo predindoevropski) topoleksem primarno tvorjen, ni več mogoče identificirati.

⁶³⁵ V keltščini se v priponi -isko- ohranja prvotna pripadnostna funkcija, iz katere pa je drugotno izšla tudi manjšalna, kakršna se med drugim potrjuje v arhaičnem stirs. *óisc* 'mlada ovca' < *H₂ou=i-sk-eH₂- (tip gr. ἀνθροπίσκος 'homunculus').

imenih *aiankum*, *barauđanko*, *rotenanko*, *tirikantanko* (vsakokrat Rmn/Red, gl. MLH V.1 s.vv.). Zaporedje je namreč po vsej verjetnosti treba razumeti kot samostojno pripono, najsi bo iz starega pide. *-H₁₃n-ko- ali *-ŋ-ko- (prim. Wodtko, MLH V.1: 392), in ne več v smislu živega besedotvornega vzorca.

Kakor je razvidno iz izpostavljenega gradiva, pa za slabo produktivno galsko pripono *-anko- imenotvorne funkcije ni mogoče izpostaviti niti v sklopu toponimije. Ta se posredno morda ohranja le v primeru sicer prav tako nizko produktivne polnostopenjske različice *-en-ko-⁶³⁶ > gal. *-inko-, in sicer v tpn. *Lemincum* (če k pkelt. dendronimu *lēmō- 'brest'), **Croucincum* (*Croucingo*, PNRB: 328) h **krouko*- 'hrib', *Alisincum* (če h gal. **alisā* 'jelša'), ob etimološko nejasnima *Reginca* in *Agedincum*. V hidronimu Ἀβρίγκα (*Ptol.* II,9,14) je kljub dvojničnem Ὀβρίγκα (AcS II: 823, gl. Isaac 2004, *Comments*, s.v. Ὀβρίγκα) ob primerjavi z etn. *Abrincates*⁶³⁷ < **Abrink-ati-* (z dvojnico *Abrincatui*, ki pa je nedvomno paretimološkega nastanka po naslonitvi na gal. **katu-* 'bitka') mogoče videti sinkopirano gal. **A(b)b^rrinkā* < **A(b)ber-enkā* k podstavnemu občnemu imenu **a(b)bero-* < **ad-b^her-o-*⁶³⁸ (prim. stkimr. *aperou* gl. *ostia*, stkorn. *aber* gl. *gurges*, EGOW s.v.). Po pomenu je morda primerljiv tpn. *Condatisco* (AcS I: 1095) ob s pripono *-isko- nerazširjenem tpn. *Condate* ← **kon-dat(i)-* 'sotočje'.⁶³⁹

Če se v oronimu **Karuanko-* torej zagotovo ohranja indoevropsko besedotvorje, v njegovi strukturi ni mogoče brez nadaljnjega prepoznati keltskega (galskega) imenotvornega vzorca. Ker je relativnokronološko gledano nemogoče predpostaviti, da gre za hibridno tvorjenko, je neizogiben sklep, da se v imenotvorni podstavi oronima po vsej verjetnosti ohranja nekeltsko občno ime. Pri nekeltskih etimoloških razlagah oronima⁶⁴⁰ se ime običajno povezuje z že omenjenim občnim imenom **kar-n(o)-*, ki bi na prvi pogled lahko predstavljal enakozvočno podstavo s predpostavljeno ujevsko razširitvijo **kar-u-*,⁶⁴¹ kakršna se pri tej razlagi običajno identificira v formalno prestrukturiranem **kar-u-kó-* > pgerm. **χaru-ga-* 'congeries lapidum' (tip sti. *avi-ká-* 'ovca'). Vendar dejanski germanski kontinuant v stnord. *hōgrgr* 'congeries lapidum', stang. *hearg* (Red *hearga* < *-ous), stvn. *harug* 'svetišče' kažejo na ujevsko osnovo **χargú-* < **karkú-*⁶⁴² in so za utemeljevanje dvojnične osnove **kar-u-* irelevantni. V prid obstoju ujevske razširitve **kar-u-* bi po-

⁶³⁶ V okviru otoškoteltske toponimije je tovrstna izpeljava neproduktivna. Prim. AcS II: 137–138. Na dejstvo opozarja tudi Falileyev 2011: 95. Glede priponske različice *-anko- prim. avtorjevo opombo (*op. cit.*, s. 96) »он не столь частотеи в кельтских географических названиях«.

⁶³⁷ Prim. De Bernardo Stempel 2005: 84, 2008: 106 z op. 48, Lambert 2005: 221, toda prim. Isaac 2004, *Celtic elements*, s.v. *rinco-*, DCC: 37, Falileyev 2011: 95.

⁶³⁸ Enako De Bernardo Stempel 2005: 84, prim. Pokorny 1940: 90–91.

⁶³⁹ Za etimološko nejasno Ἀσάκκα, *var. lect.* Ἀσάγκα, Ἀσανκα, Ὀσάνδα (*Ptol.* II,11,14) gl. Falileyev 2014a: 70–71.

⁶⁴⁰ Npr. ESSJ II: 19, Krahe/Meid 1967: 207, Pohl 1981–1983: 77, 2010: 76 (»mit Felsen, Steinen versehen«), Anreiter et al. 2000: 132, Anreiter 2001: 50 z op. 206.

⁶⁴¹ Sigmatska razširitev **kar-s-* (prim. IEW: 532) se ob tem lahko ohranja v otoškoteltskem **karr-*², prim. **karr-iko-* > kimr. *carreg* 'skala; pečina', srbret. *carrec* gl. *cautis* (LÉIA–C–42–43).

⁶⁴² Gl. IEW: 532, Campbell 1959: §614, Krahe/Meid 1967: 207, de Vries 2000: 281, Bammesberger 1990: 156, Kuzmenko 2011: 115–116 v op. 107, Kroonen 2013: 211, EWAhd IV s.v. *harug*, toda prim. Greule 2007: 92–94 k imenotvorni podstavi **χar-u-/i-/a-* v okviru germanske hidronimije.

sredno lahko govoril le tpn. *Caruentum* v Laciju (*Dion. Hal., Ant. Rom.* 5,61),⁶⁴³ če ga je pravilno interpretirati kot **Kar-u-ent-* (h **kar-u-*), pri čemer bi šlo za izpeljanko, v globinski strukturi identično s panonskim tpn. *Carnuntum*, torej **Kar-u-ent-* h **kar-u-* kakor *Kar-n-unt-* h **kar-n(o)-*. Vendar ni mogoče izključiti niti možnosti, da je *Caruentum* do tpn. *Carnuntum* v enakem razmerju kakor na primer tpn. *Maleuentum* (*Liv.* 9,27,14) ~ Μαλοεντός do tpn. **Maluntum* (1167: a *Malonta*), tj. **Mala^(?)-uent-*⁶⁴⁴ proti **Mal-unt-* kakor **Kar-uent-* proti **Kar-n-unt-*.

Ne glede na pomen občnoimenske podstave se tipološko gledano z ozirom na imenotvorno strukturo oronima v njem lahko ohranja stara ujevaska osnova **kar(-)u-*, ki je bila v imenotvornem procesu razširjena s pripono *-*anko-* < pide. *-*η-ko-* z možnimi podedovanimi funkcijami pripadnosti, manjšalnosti, morda celo z drugotno svojilno funkcijo, v kolikor bi se v njej ohranjalo pide. *-*H_{1/3}η-ko-* oz. *-*H_{1/3}on-ko-*. S stališča glasovnega razvoja je sicer možno, da pripona *-*anko-* nadaljuje ojevskostopenjsko različico zložene pripone *-(*H_{1/3}*)*on-ko-* z na širšem arealu izpričanim prehodom **o* > **a*, vendar je ta možnost v primeru, da se v oronimu dejansko ohranja imenotvorje in imenotvorna podstava ni bila tvorjena v občnoimenskem besedotvorju, manj verjetna. Dejanski obstoj priponske različice pide. *-*on-ko-*, v kolikor nanjo opozarja primerjalno gradivo (gl. *IdgGr* II/1: 484), je najverjetneje le navidezen, saj gre v vseh takšnih primerih dejansko za drugotno izpeljavo s pripono *-*ko-* k podstavnim nosniškim osnovam. O tem jasno priča razmerje latinskega *homuncu-lo-* 'možic' < *-*on-ko-* (dodatno strukturalno podaljšan s produktivno manjšalno pripono *-*lo-* tipa *ouicula* k pide. **H₂ou=i-ko-*), skupaj z obrobno produktivno venetsko patronimično pripono *-o.n.ko-* k izhodiščno tematskim antroponimnim osnovam (*-*o-* → *-*on-* → patr. *-*on-ko-*), do podedovanih različic dejanske sestavljene pripone *-(*H_{1/3}*)(*e*)*n-ko-* v germ. **ungá-* ~ **ingá-*, balt.-slov. **inka-* ~ **enka*, pan. **inko-* < **enko-* in kelt. **anko-* ~ **inko-* < **enko-*, ki ne izkazujejo odrazov ojevске prevojnje.⁶⁴⁵

⁶⁴³ Gl. C. Hülsen, *RE* III,2 (1899), 1628–1629.

⁶⁴⁴ Szemerényi 1954: 208–209, Mayer 1959: 218, prim. Anreiter 2001: 17 z op. 50, Falileyev 2008/2012. K **malā* prim. zlasti lit. *malā* 'dežela; rob' < pide. **molH₃-eH₂-* (gl. Fraenkel 1962 s.v.), alb. *mal*, -*i* 'gora' < **molH₃-i-* oz. **m_lH₃-i-* (gl. Demiraj 1997: 256), morda **molH₃-no-* > **malla-* (?) > alb. *mal*. Če stirs. *mell* 'krogla', ki se običajno navaja kot vzporedna tvorjenka **mel-no-* (gl. LÉIA–M–33), dejansko sodi v isto besedno družino, kar je seveda vprašljivo s stališča pomena, je treba rekonstruirati izhodiščno **melH₃-d(-)o-* oz. *melH₃-s(-)o-* (prim. Zair 2012: 190), saj bi v primeru pide. **melH₃-no-* pričakovali pkelt. **mala-no-* z ohranitvijo laringalnega odraza in naknadno asimilacijo **eRa* > **aRa* po Josephovem zakonu (prim. stirs. *talam* < **telamū* < pide. **telH₂-mon-*). Dalje prim. tpn. Μαλέδος, var. lect. Μαλαῖος (*Ptol.* II,2,10), *Maleam* (Adomnán, *Vit. Col.* I,22; I,41; II,22) < **m_lH₃-(e)_i-o-* (prim. Isaac 2005, s. 197: »**melH₂[_{biel}]-io-*«, PNRB: 409), vse domnevno k pide. **melH₃-* »hervorkommen« (*LIV*²: 433–434).

⁶⁴⁵ Pripone **onko-* kot produktivne različice ni mogoče zaslediti niti v okviru toponimije. Hdr. *Ar-sangs-bach* na Severnem Tirolskem (1304: *Urschank*) < **urs-anka-*, ki se ga teoretično lahko izvaja iz pide. **H₁(u)rs-ónko-* (Bichlmeier 2009/2010, prim. Anreiter et al. 2000: 122, Anreiter 2001: 50), v tem oziru zagotovo ne priča o nasprotnem, saj obravnavano priponsko zaporedje *-*elon-ko-* nikjer ni izpričano v vlogi izglagolske pripone.

Glede na imenotvorje domnevno sorodnega, četudi jezikovnogenetsko gledano heterogenega gradiva v imenotvornih podstavah **kar_u-ent-* oz. **kar-_u-ent-*, **karn-unt-*, morda tudi **kar-ant-* < **-nt-* (prim. hdr. **Kar-a/ent-ā* v fr. *Charente*),⁶⁴⁶ se podstavo oronima **Kar_uankā* zdi najustrezneje segmentirati kot **kar-_u-ank(o)-* k (indoevropski?) osnovi **kar-*, ki se je lahko pojavljala v funkcijsko morda prekrivnih razširitvah **kar-no-*, **kar-_u(-o)-*, morda tudi **kar-_u-ent-*, vse z indoevropskim besedotvorjem. Če bi bilo v imenotvorni podstavi oronima torej vendarle treba prepoznati občno ime, je mogoče predvideti naslednje možnosti: a) individualizacija **kar-_uo-n-* h **kar-_uo-* z izhodiščnim pridevniškim pomenom, b) individualizacija **kar-_uon-* k pridevniškemu **kar-_u-* tipa pide. **g^{yr}éH₂=_uon-* ‘grauatus’ h **g^{yr}H₂-_ú-* ‘gravis’, c) izpeljanka **kar-_uon-* s svojilnim pomenom k izhodiščnemu samostalniku **kar-_u-* tipa pide. **H₂éi=_uon-* ‘uiuidus’ v gr. αἰών, -ων k **H₂ól/éi-_u-* ‘življenje’ ali pgerm. **unx_{tu}ōn* ‘svit’ < pide. **_ηkt=_uon-* k **nék^u=_t-_u-* ‘noč’, č) **kar-_u’/’_n-*, vendar v tem primeru le njegova holokinetična interna izpeljanka **kar-_uon-* ‘ki je v zvezi s/ki ima **kar-_u’/’_n-*’ (prim. pide. **H₂ék-mon-* ‘oster’ k **H₂ék-men-* ‘ostrina’) tipa pide. **p(e)iH-_uon-* ‘masten’ k **pól/éiH-_u’/’_n-* ‘mast’, d) izsamostalniška tvorjenka **kar-_uon-* h **kar-*, prim. sti. *samád-van-* ‘bojevit’, av. *magauuan-* = sti. *maghá-van-* ‘munificus, largus’, vendar zadnja možnost le z večjimi zadržki, saj slednji besedotvorni tip izven indo-iranščine nima zanesljivo identificiranih sledi.⁶⁴⁷

Ker v okviru imenotvornega sistema elementa **-ko-* ni mogoče prepoznati v vlogi produktivne pripone,⁶⁴⁸ pač pa je **-ko-* kot samostojni priponski element dobro zastopan v občnoimenskem besedotvorju, bi bilo v primeru, da se v zaporedju **kar_uon-* ohranja izobčnoimenska imenotvorna podstava (vse zgoraj naštetje možnosti so pomensko prekrivne), predpostaviti prelastnoimenjenje celotne, že v občnoimenskem besedotvornem sistemu nastale razširitve **kar_uon-ko-* tipa sti. *udaká-* ‘voda’, a to seveda ni dokazljivo. Druga možnost je izhajati iz pod točko č predpostavljene heteroklitičnega samostalnika **kar-_u’/’_n-* (s.), iz katerega bi bila po enakem procesu drugotnega prestrukturiranja kot npr. v stirs. *liē* ‘kamen’ < pide. **lēH₂=_uq-k-* (k **lē/éH₂-_u’/’_n-*) tvorjena a)

⁶⁴⁶ Identično s pgerm. **_χar-und-* ‘kamnit’ (prim. švedski hdr. *Harund* (1354) < **h_{or}und-*, Greule 2007: 113, 121, Krahe 1964a: 58, 1962/1963: 327–328).

⁶⁴⁷ Gl. Schindler 1975: 62–64. Glede tipa hom. ὀπάων ‘sopotnik’, balt.-slov. **-āuo/ā-* v zvezi s hidronimno pripono **-āuo(n)-* gl. Repanšek 2014b.

⁶⁴⁸ Vendar prim. ven. patronimik *.a.r.bo.n.ko.s.* ob tematskem antr. *.a.r.bos.* proti *ostiianko* < **-i-anko-* k ijevski osnovi podstavnega antr. *(H)osti-* (gl. Lejeune 1974: 57, LVen II: 54–55, 148). Primerljivo je morda stanje v hispelt. gentilnem imenu *aiankum* < **-anko-* < **-_η-ko-* ob antr. *Aionca* (Lara de los Infantes, Burgos), vendar se v slednjem verjetneje zrcali že latinizirani antr. *Aiō*, Red *Aiōnis* (CIL II/5790). Neupravičena je interpretacija pri Jordán Cólera 2012: 40, ki za hispelt. *aiankum* predpostavlja pkelt. izhodišče **Ai-ān-ko-* < **Ai-ōn-ko-* iz **H₂e_iuo-H_{1/3}ō*, **-H_{1/3}n-* (k pide. **H₂ól/éi-_u-* ‘življenje’) tipa av. *ma_θrān-* ‘pesnik’ (< prair. **-oHō*, **-ōn-* < **-o-Hn-*) k *ma_θra-* ‘himna’. Slednja domneva temelji na za praktično predpostavljeni tematizaciji **ai_uo-* < pide. **H₂e_i=_uo-*, ki pa je povsem *ad hoc* in ob gal. antr. *Aiiuca* < **H₂e_i=_u-ko-* (KPP: 213ss.), ki kaže na ohranitev prvotne ujevske osnove tudi v keltskem sistemu, verjetno celo povsem neupravičena. Prav tako je neutemeljena rekonstrukcija izhodišča hispelt. *aiankum* kot **Ai-_η-ko-* k hipokoristiku *Aiu*, domnevno za **Ai(_u)ū* (< **-on-*), pri Hamp 1989b: 189 in Eska 1996: 74. Nепrepričljivo tudi De Bernardo Stempel 2007b: 156–157, ki sklepa na sinkopo v izhodiščnem **-an-iko-*.

občnoimenska podstava **kar=un̥k-* s pridevniško izpeljanko **karun̥k-ó-* ‘ki je v zvezi s **kar=un̥k-*’ (= ‘kamnit, skalnat?’) > **karun̥ko-* → **Karun̥kā* (ed. ž.) po besedotvorju primerljivega tipa kot sti. *párvata-* ‘gora’ < **parvatá-* < pide. **per=un̥t-ó-* oz. het. *per=un-ant-* ‘skalnat’ < **per=un-ent-* k **pé/ér-ur̥/-* ‘skala’, oz. b) prestrukturirana občnoimenska podstava **kar=un̥ko-* (tip sti. *uda-ká-* ‘voda’ < pide. **ud=un̥k-ó-*), iz katere bi bil nato tvorjen kolektiv **kar=un̥ke-H₂-* > **Karun̥kā* (mn. s.). V obeh primerih bi bilo mogoče izhajati iz pide. **(s)ker-* »scheren, kratzen, abschneiden« (LIV²: 556–557) in predpostavljeno rekonstrukcijo izboljšati v **(s)korun̥k-ó-* oz. **(s)korun̥k-é-H₂-*. Pomenskomotivacijsko prim. psl. **skala* ‘skala, kamen; trska’ (gl. Furlan v ESSJ s.v.) k pide. **(s)kelH-* »aufschlitzen, spalten« (LIV²: 553). Predlagana etimološka rešitev za oronim seveda predpostavlja jezikovni vir, v katerem je pide. **o* regularno prešel v **a*, razen v primeru, da je že v osnovi treba računati z indoevropskim ali predindoevropskim elementom **kar-*, ki pa je bil vsekakor kot živi občnoimenski element vključen v indoevropsko besedotvorje.

Če se, nasprotno, v zaporedju *-anko-* ohranja zložena pripona, je glede na njeno s pomočjo primerjalne evidence rekonstruirano funkcijo za imenotvorno podstavo **kar-u-* oz. **kar-uo-* treba ugotavljati samostalniško oz. v primeru tematske izpeljanke z izsamostalniško pripono **-uo-* posamostaljeno predlogo (enako v primeru **kar-no-* za pan. **Karn-unt-*, k čemur tipološko prim. posamostaljenje v stirs. *cairn*, cisalp. gal. **karno-* ob bretonskem izsamostalniškem tpn. *Carnac* < **karn-āko-* **‘petrosus’* → **‘petrosus, saxetum’*), njegova glasovna podoba pa tudi v tem primeru zagotovo kaže na jezikovni sistem z izpričanim prehodom **N* v **aN*.⁶⁴⁹

SKLEP

Galska etimološka interpretacija oronima v smislu ‘ceruinus mons, ceruinum iugum’ je težavna predvsem s formalnega stališča, saj se pripona **-anko-* v okviru identificiranega galskega zemljepisnoimenskega imenotvornega sistema ne potrjuje kot tvorna. Glede na podstavo **kar-u(o)-* in glasovnorazvojno podobo (**a* < **o* oz. **an* < **un̥*) toponima mu ni mogoče zanesljivo določiti jezikovne provenience.

⁶⁴⁹ Med doslej identificiranimi idiomi na dotičnem arealu oz. v njegovi neposredni bližini sta to staroevropski in venetski sistem oz. sistem venetskega tipa. Kakor je to razvidno iz germanskih izglagolskih in izimenskih hidronimov na **-und-* < pide. **-unt-*, je velik del staroevropskih hidronimov, tvorjenih s pripono **-ant-ia-*, treba razumeti kot izven svoje prvotne domene razširjeni kontinuant pide. izglagolskega **-unt-ī* k atematskim glagolom (ob tematskem **-o-nt-ī*). Izpridevniški hidronimi tipa **Ambrā* (gl. Krahe 1968: 90, Greule 2007: 184, 2014: 35–36) < **ambra-* ‘moker’ < pide. **un̥b^h-ro-* (preko **anbro-*) z ničimer ne kažejo na keltsko provenienco (kljub NIL: 500, Greule *loc. cit.*, Bichlmeier 2013: 59) in po vsej verjetnosti dodatno govorijo v prid razvoju **an* < pide. **un̥*, značilnem za staroevropsko hidronimijo.

Crucio [– kont., Groblje pri Šentjernej] ⁶⁵⁰

Rimska cestna postaja je zabeležena enkrat, in sicer kot *Crucio* (*Tab. Peut.* IV,2) za verjetno **Crucium* z romanizacijo oblikotvornega morfema, kakor je to značilno za lastna imena, sporočena v *Tabuli Peutingeriani*. V novejši keltistični imenoslovni literaturi (gl. zlasti DCC: 111, ACPN: 206–207, Delamarre 2013: 129; tako sicer že tudi Höring 1950: 121) se toponim smatra za keltsko (galsko) dediščino, in sicer zaradi več kot očitne povezave s pkelt. **krouko-*, ki se ohranja v brit. **krōgo-* (> **krūgo-* > **krūgo-* > /krug/) > kimr. *crug* gl. *aceruum, gibbus, collis, oz.* z žensko ajevsko različico **kroukā*, na katero kaže stirs. *crúach* ‘kup koruze, kopica; gora, hrib’. V obeh primerih se občno ime kot produktiven imenotvorni element pojavlja tudi v okviru otoškoteltske neo-toponimije. ⁶⁵¹ Nemogoče je ugotavljati, kateri od pomenov je primarnejši, vendar se zdi verjetno, da se v pkelt. **krouko-* prvotno ohranja osnovnejša pomenska sestavina ‘krivina, kar je ukrivljeno’ (prim. nedvomno sorodno lat. *crux* ‘viseče drevo; križ’ < **kruk-* in germ. **χrug-ja-* v stang. *hryčg* ‘hrbet’) in se je leksem sprva lahko nanašal na vsakovrstno stožčasto formacijo – ‘vzpetina’, ‘kopa’, ‘bula, izrastek’ itd. V tem oziru je funkcijskopomensko gledano element **krouko-* v toponimiji treba oceniti kot *nomen geographicum*.

Če se v latiniziranem toponimu dejansko ohranja galsko substratno ime, bi bilo v odnosu do rekonstruiranega pkelt. **krouko-* treba razložiti zlasti neskladje med pričakovanim gal. **ou* in dejansko izpričanim ⟨u⟩. Če ⟨u⟩ v zapisu *Crucio* predstavlja **ū*, za galski samoglasniški sistem v obdobju, v katerega utegne segati toponim, to narekuje obstoj dolgega **ū*, ki bi po monoftongizaciji nastal iz pkelt. **ou*. Strukturno primerljiv je britanskoteltski element **krūkio-* v tpn. *Pennocrucio* (*It. Ant.* 470,1) < **Penno-krūk(-)io-*, ki ob tpn. *Croucingo* (*Rav.* 107,31) < **Krouk-mko-* kaže na mlajši, notranjebritansko-keltski glasovni razvoj z regularnim prehodom monoftonga **ō* (< **ou*) v smeri **ū*. V okviru galskega gradiva se nedvomno sporadično resda potrjujejo primeri, ki bi kazali na tipološko vzporeden proces vsaj prve faze monoftongizacije **ou* > **ō* (prim. gal. **-bōnā* ‘naselbina’ < **-bouñā*, gl. 4.2.3.1), vendar zanesljivih znakov o morebitni nadaljnji zožitvi **ō* v **ū* dostopno gradivo ne ponuja. Glede interpretacije ⟨ou⟩ v hispelt. Κλουνία in Ούζαμα gl. 3.3.1.6 (v isto problematiko sodi tudi vzglasni **u* v antr. *Uxela*, CIL III/13406). Zapisi z ⟨ou⟩ tipa Κρουκιάτωννν ob Κροκιάττωννν, prim. starejše *ad Craucinam* (Graufesenque) in *Croucia connum* (*Tab. Peut.* I,2), po vsej verjetnosti kažejo na ozki **ō* ⟨ou⟩ in ne na dejanski **ū* (tako že Lambert 2000: 161). Oblike s progresivnim glasovnim razvojem so prisotne tudi na ožjem območju vzhodnega galskega prostora, konkretno v okviru keltske plasti noriške in panonske antroponimije: prim. zlasti antr. *Locita* (AIJ: 239, ILS I, št. 87, RINMS, št. 146) in *Ateboduus* (CIL III/5247) ob ohranjenem starejšem **ou* v *Loucita* (III/5289), *Boudio* (III/10795), dalje *Ateloudus* (ILJug: 365), *Couso* (CIL III/5104, 14106), *Tritoutus* (ILJug: 396), *E'couta* (AIJ: 89), *Coutia* (*lupa*, št. 2353). Ob tem je različice z ⟨u⟩ mogoče identificirati v *Lucita* (CIL III/14351) in *Cutio* (III/4083), morda *Lucius* (III/3930). Slednje ime je sicer lahko tudi

⁶⁵⁰ Šašel 1975: 91.

⁶⁵¹ Gl. zlasti LÉIA–C–249-250, GPC s.v. Glede prežitkov **krūk(k)a-*, **krōk(k)a-* v romanskih jezikih gl. Grzega 2001: 148 s.v.

latinsko oz. se v njem ohranja ničtostopnjenjska različica **luk-* k **leuk-* in za nadaljnje ugotavljanje galskega odraza pkelt. **ou* ni povedno. Prav tako ni znana etimologija imena *Cutio* (prim. KPP: 267), kar onemogoča ugotavljanje dejanskega razmerja do zapisa *Coutia*. Povedna za ugotavljanje dejstev galskega glasovnega razvoja pa vendarle utegne biti različica *Lucita* (CIL III/14351, *Aquincum*), saj predstavlja besedotvorno identičen vzorec z zgoraj omenjenim antr. *Loucita* in njegovim mlajšim kontinuantom *Locita* < pkelt. **louk-īt-* < pide. **louk-ēt-*⁶⁵² (ob prav tako agentivnem **louk-ēt-* v antr. *Loleucetius*),⁶⁵³ vendar je v tem primeru treba računati tudi z možnostjo drugotne latinizacije. Ta proces je lahko dveh vrst: a) substitucija gal. **ō* z latinskim monoftongom **ū*, b) paretimološka reinterpretacija po lat. **luk-* (*lux*, *lucis* 'svetloba, luč'). Enako velja v primeru tpn. *Crucio*, kjer poleg glasovne substitucije pride v poštev tudi prenova po naslonitvi na lat. **kruk-* 'viseče drevo; križ' (*crux*, *crucis*). Poleg tega v antičnem zapisu *Crucio* ni mogoče izključiti niti hiperkorektne grafije ⟨u⟩ za ⟨o⟩ (= **ō*) v romanskem kontekstu, kjer je regularno prišlo do sovpada kratkih naglašanih lat. *u* in *o* v vlat./rom. **o*.

S stališča imenotvorja bi se v latinizirani obliki *Crucio*, če izhaja iz gal. **Krouk-jo-*, lahko ohranjala posamostaljena pripadnostna pridevniška izpeljanka k podstavnemu topoleksemu **krouko-* tipa Δούβιον (*Ptol.* II,3,13) < **dūn-jo-*.⁶⁵⁴ Ker se v otoškoteltskem korpusu pridevniška izpeljanka **krouk-jo-* 'collinus; gibbus' ne ohranja, ni verjetno predpostavljati tudi podstavnega pridevnika, pač pa ni izključena možnost, da bi se v okviru galskega sistema ob otoškoteltskem tematskem **krouk-o-* (končniški **-jo-* v brit. *Pennocrucio* < **Penno*=*krūk-jo-* ima funkcijo izlastnoimenske pridevniške izpeljave iz dvodelnega imena **Penno-krūko-*)⁶⁵⁵ ohranjala enakozvočna različica **krouk-jo-*. Ta se morda potrjuje v tpn. *ad Craucinam* ← **krouki-no-* 'collinus' (če seveda ne gre za hibridno tvorbo z latinsko pripono **-īno-*) in tpn. Κρουκιάτωνν = *Croucia connum* (*Tab. Peut.* I,2),^{656, 657} če gre za **Krouk-ī-ati-* oz. **Krouk-ī-āto-* ali *Krouk-ī-āko-* (slednje v primeru, da se kot vernejši upošteva latinski vir).

⁶⁵² Zaradi tematskega samoglasnika bi bilo sicer možno predvideti tudi svojilno tvorjenko **louki-to-* (tip lat. *barbatus*) k izglagolskemu abstraktnemu samostalniku pide. **lō/éuk-i-* 'svetlost'. Prim. gal. antr. *Leuci-mara* (CIL III/5265), ki v primeru, da ne gre za šibitev veznega samoglasnika v izhodiščnem **Leuk-o-mārā*, lahko kaže tudi na panonizacijo izvornega gal. **Louki-māro-* (< pide. **lō/éuk-i-*). Če je v imenu treba prepoznati *vox hybrida*, pa bi bilo mogoče računati tudi s pan. **leuk-i-* v istem pomenu, posplošenim iz stranskih sklonov izhodiščnega akrostatičnega naglasno-prevojnega tipa.

⁶⁵³ Glede petrificiranih sledi podaljšane prevojne stopnje priponskega dela v izvorno histerokinetičnem naglasno-prevojnem vzorcu prim. stirs. *fili* 'pesnik, videc' < pide. **uel-ēt-*. Dalje gl. Irlinger 2002: 56–57.

⁶⁵⁴ Neustrezno Delamarre 2012: 129 s.v. *croucion*, ki predpostavlja predialno ime h **Cruc(i)os*, prim. antr. *Cruc(i)us*, *Crucia* (4 zabeležbe, Graufesenque); gl. tudi Delamarre 2007: 78.

⁶⁵⁵ Glede pomenske motivacije gl. PNRB: 436–437. Staroangleški tpn. *Pencric* (> ang. *Penkridge*) < **Penkrīk* jasno kaže na substratno brit. **Penn'grūg* (gl. LHEB: 228, 557, Sims-Williams 1990: 240–241) < **Penno-krūko(n)* brez priponskega morfema **-jo-*. Substitut brit. **Penno-krūk-jo-* bi se namreč odražal kot stang. ***Pencricē*.

⁶⁵⁶ Prim. Delamarre 2013: 129, kjer se predpostavlja **Krouki-akauno-*. Za pripono *-onnon* prim. tpn. *Calanc-onnum*, *Magal-onnum*.

⁶⁵⁷ Zapisi z ⟨ou⟩ v negrških antičnih virih nimajo neposredne informativne vrednosti glede izvirne glasovne podobe imena, saj gre lahko za zapise po grškem vzoru oz. prepise grških izvirnikov z ⟨ou⟩ = **ū* (oz. **ō*).

Ob izjemno problematični možnosti, da bi se v samoglasniku *u* toponima *Crucio* prepoznalo galski glasovni odraz, obravnavani toponim torej ne ponuja nikakršnih nadaljnjih indicev, ki bi bili diagnostično keltski oz. galski. Z nobenimi prepričljivimi argumenti zato ni mogoče ovreči niti najpreprostejše od razlag, ki bi v zapisu *Crucio* za *Crucium* prepoznala veren odraz glasovne podobe substratne predloge, torej **Kruk-jo-*. Ker o obstoju ničte prevojne različice v okviru keltskega primerjalnega gradiva ni zanesljivih sledi, pa bi bilo toponim kot tak treba oceniti kot najverjetneje predkeltsko (panonsko?) dediščino. V kontekstu podobnih, korensko sorodnih tvorjenk kot lat. *crux*, *crucis* < **kruk-*, pgerm. **χrugjan* < **kruk-jo-* (stnord. *hryygr*, stang. *hryčġ* ‘hrbet’), z drugačno mehkonebniško razširitvijo v **χrauka-* < **krou-g-o-* (stnord. *hraukr* ‘stožčast kup’, stang. *hrĕac* ‘koruzni kup’) ipd.,⁶⁵⁸ bi bila predpostavljena ničtostenjska osnova, izpeljana s pripono **-jo-*, neproblematična in neposredno primerljiva s pgerm. **χrukjōn* < **kruk-jo-* (prim. stang. *hryčġe* v *corn-hryčġe* ‘koruzni kup’).

SKLEP

Kljub na videz ustrezni keltski korenski etimologiji toponima (**krou-k-* ‘izboklina; vzpetina’) njegova glasovna podoba opozarja na verjetni predkeltski izvor. Ker tudi formalno, tj. s stališča imenotvorja ime ne ponuja ničesar, kar bi kazalo na specifično galsko provenienco, se ob različnih derivacijskih vzorcih, na katere kaže zunanje primerjalno gradivo, zdi verjetnejša predkeltska – v tem primeru najverjetneje panonska – interpretacija toponima.

Longatico [+ kont., rom. **Longătiku* → slov. **Lungătiku* > **Logătъcb*]

V rimskih itinerarijih je rimska cestna postaja na območju današnjega Dolenjega Logatca označena kot *Longatico mansio* (*It. Ant.* 129,1), *Long[at]ico* (*Tab. Peut.* III,5) in *mansio Longatico* (*It. Burd.* 560,5). Ker je naselje razpotegnjeno vzdolž glavne ceste (tip *pagus*), gre pri rimskem poimenovanju po vsej verjetnosti le za prenos lastnega imena in se je moral prvotno toponim dejansko nanašati na celotno naselbinsko enoto (danes Gornji Logatec, Gorenja in Dolenja vas, Blekova vas) oz. kar na območje celotne Logaške kotline (gl. Kos 1950: 243 in zlasti Frelj 2003: 8–9). Ime se običajno etimološko povezuje z galskim občnoimenskim **longā* ‘ladja’,⁶⁵⁹ pri čemer se sklepa na posamostaljeni pripadnostni pridevnik **longat-iko-* k *nomenu agentis* **long-ati-* ‘ladjar, brodar’ (Delamarre 2004, s. 122: »nautonier«, »marin») < ‘ki je v zvezi z ladjami’, torej ‘prebivališče, naselje ladjarjev, brodarjev’ (Delamarre *loc. cit.*: »résidence des nautoniers«, »résidence des fluviaux».)⁶⁶⁰

⁶⁵⁸ IEW: 938, de Vries 2000 s.v.

⁶⁵⁹ »barque, navire, vaisseau« (DLG s.v. *longo-*, Delamarre 2004: 121–123, 2012 *passim*, 2013), »ship« (DCC, *Principal elements*, 23). Pri pogosto izpostavljeni tematski osnovi **longo-* gre le za različico izvorno ajevske osnove, kakršna se regularno pojavlja v funkciji prvega člena zloženih imen, prim. **brigo-*° za **brigā* ipd.

⁶⁶⁰ Prim. Delamarre 2012: 180, 2013. Sprejema tudi ESSZI: 243.

V sklopu identificiranega galskega besedotvornega oz. imenotvornega sistema se primarni obstoj izsamostalniških *nomina agentis* na *-ati- oz. *-i-ati- sicer ne potrjuje kot produktivna kategorija. Skupina galskih teonimov tipa **Dūn-ati-*, **Tout-ati-* ipd., v kateri se sicer ohranjajo zametki tovrstnih drugotno produktivnih tvorjenk v otoški keltščini, primarno vključuje le funkcijsko specializirane pripadnostne pridevnike (gl. 4.2.3.2.1). Vsaj v okviru dostopnega galskega lastno- in občnoimenskega gradiva torej obstoj gal. **long-ati-* v suponanem pomenu ni pričakovan. Navedena etimološka razlaga toponima pa nadalje ni očitna niti z etimološkega gledišča. Problematična je namreč v razlagi implicitna predpostavka, da naj bi bila poimenovalna motivacija (kot odraz objektive najizrazitejše asociativne vrednosti) za kraj, ki v zgodovini nikdar ni bil povezan s plovno reko, prav tako pa se ga zgodovinsko ne da povezovati s portorijem in pristaniščem v Navportu (današnji Vrhniki),⁶⁶¹ dejansko lahko '(kraj,) ki pripada brodarjem/ladjarjem'. Antični naselbini *Longatico* in *Nauportus*, med seboj oddaljeni približno 10 km, nista bili v zgodovini nikdar povezani s plovno reko. Proti nezgodovinski in povsem nelogični domnevi o domnevnem obstoju naselja brodarjev v antičnem Longatiku torej govori že sam *genius loci*.

Nasploh je pomensko neustrezna tudi večina poskusov etimologizacije keltskih toponimov, v katerih se običajno prepoznava element **longā* v pomenu plovila oz. ladje. Slednje je zlasti dobro razvidno pri zloženih imenih tipa *Longo-briga* (CIL II/5564) ali **Longo-ialon* (> fr. *Longeuil*, gl. TGF: 177, Lacroix 2005: 133), ki ne dopuščajo interpretacije tipa »fortresse des navires«/»fortresse d'ou l'on surveille les navires«/»fort des navires« oziroma »village⁶⁶² des barques«/»village où l'on fabrique des barques« ipd.⁶⁶³ Podobno verjetno velja tudi v primeru tpn. **Longo-riton*, ki se npr. ohranja v *Longore(c)tus* (*Vita Sigranni* 10, gl. AcS II: 258, Delamarre 2004: 121) ~ *Longorito* (772, dan. *Saint-Cyran-du-Jambot* ob reki *Indre*) ~ *Longoreti* (7. st., dan. *Saint-Laurent* ob reki *Nièvre*, gl. Lacroix 2005: 113, 124), čeprav tu interpretacije 'prehod za ladjo/e', tipološko primerjive z gal. Καρβαντόριδov (*Ptol.* II,3,6) < **Karbanto-ritu-* z **ritu-* 'brod', ni mogoče *a priori* izključiti kot pomensko neustrezne. Ustrezen in s tem verjeten je predpostavljeni pomen elementa **longā* 'ladja, plovilo' le v imenotvorni podstavi tpn. *Longouicium* (*Not. Dign.* 60,15),⁶⁶⁴ a gre v tem primeru za posamostaljeni pripadnostni pridevnik k etnonimu **Longo-ūik-*, ki ga je kot glagolsko rekcijsko zloženko z orodniškim samostalniškim določilom tipa **Delgo-ūik-*, **Eburo-ūik-*,⁶⁶⁵ **Ordo-ūik-*, **Lēmo-ūik-*, **Lāto-ūik-* ipd. mogoče dokaj prepričljivo interpretirati v smislu grškega 'ναυμάχος' k **longā* 'ladja, plovilo' (etn. Λογγοσταλητων zaradi nejasne interpretacije drugega dela zloženske za ugotavljanje

⁶⁶¹ V nasprotju z Delamarre 2004: 122 (»située à une petite dizaine des kilomètres de *Longaticum*«), 2013: 180 (»proche de *Nau-portus* sur le fl. Emona«) in Matasović 2009: 244 (»*Longaticum* = *Nau-portus*«), prim. tudi ACPN: 205.

⁶⁶² Prevod gal. **ialo-* kot »village« je tu neustrezen, prim. Sims-Williams 2005/2007, 2009, ki kot izhodiščni pomen utemeljeno predpostavlja »late-bearing land, unfruitful land«.

⁶⁶³ Delamarre 2004: 121, 2012: 180–181, prim. 2013. Enako v naštetih toponimih element **longo-* prepoznava DCC s.vv.

⁶⁶⁴ PNRB: 398. Srang. *Langecestr* po reinterpretaciji prvega elementa kot stang. *long* ~ *lang* < **lmjg-* 'dolg'.

⁶⁶⁵ Lambert 2005: 224–225, prim. antr. *Eburouix* (RIG IV, št. 20, 147).

pomena gal. **longo-* ni poveden).⁶⁶⁶ Hkrati je pri tem treba poudariti, da se v prvem členu omenjenega etnonima ne ohranja nujno prvotni pomen leksema, saj je glede na pomen kontinuanta **longā* v britanski otoški keltščini, ki ji dejansko pripada tudi omenjeni toponim *Longouicium*, treba računati z možnostjo drugotne pomenske izpeljave, prim. kimr. *llong* 'ladja' (mn. *llongau*) < **longā* < **lungā* < **longā* (ali, teoretično, neposredno iz **lungā*) ob stbret. mn. *locou* 'posode; plovila/ladje' = /l:ou/ ⁶⁶⁷ < **long-óy-* in stirs. *long* 'ladja, plovilo, čoln' (prim. *Corm. Y 814: long .i. ab eo quod est longa .i. lang, .i. fota, .i. bis for muir*) ob 'posoda, vsebnik' (gl. *uas*), tudi 'hiša' (.i. *tech*), 'postelja' (.i. *leaba*) ter 'grlo, požiralnik'.⁶⁶⁸ Gledano s stališča tipologije pomenskih premikov je pri tem kot primarni nedvomno treba ovrednotiti pomen 'POSODA', iz njega pa drugotno razviti pomen 'LADJA, PLOVILO' (prim. lat. *alueus*, balto-slov. **aldijā*, stirs. *lestar* ipd., vse v drugotnem pomenu 'ladja'). Primarni pomen pkelt. elementa **longā* se morda potrjuje tudi v cisalpskogalskem občnem imenu *loKa* (RIG: E-5), če ga je pravilno interpretirati kot Ted **longān*. Glede na kontekst, v katerem se pojavi navedena enkratnica (nagrobni spomenik), je mogoče sklepati, da cisalp. gal. *loKa* označuje vrsto vsebnika oz. posode, v katerega so bili shranjeni posmrtni ostanki, kar je pravzaprav lahko vse od grobnice same do žare, pri čemer predhodni glagol *karnitu* (3. os. ed. pret. k prvotno izsamostalniški glagolski osnovi **karne-je/o-*),⁶⁶⁹ gl. *locauit et statuít*, dopušča obe možnosti pomenske interpretacije:

E-5, A (RIG II, s. 42–52)⁶⁷⁰

] EKNATI TRUTI[K]NI

] NITU · LOKAN · KO[I]SIS

] UTIKNOS

Prim. E-5, B: *aTeKnati TruTiKni KarniTularTuaś Koisis TlruTiKnos*, kjer v strukturno identični periodi nastopa *Tmn arTuaś* = **arduās* 'stella, monumentum', pri čemer se lat. *statuít* najverjetneje nanaša na slednje, *locauit* pa na *KarniTu loKan*, obakrat z elipso glagolske oblike.

A ker se v cisalp. gal. *loKan* z enako verjetnostjo ohranja tako pkelt. **longā* (vrsta vsebnika) kakor tudi pomenska specializacija izvirnega *nomena actionis* **logā* < pide. **log^h-éH₂*-⁶⁷¹ (k pide. **leg^h-* »sich (hin)legen«, LIV²: 398–399) v smeri *nomena instru-*

⁶⁶⁶ Gl. RIG IV: M-196, M-200, AcS II: 258–286, KGP: 233. Delamarre (2004: 121) primerja tpn. *Naustalo* (*Avien., Ora Marit.* 5,613). Drugi del etnonima se navadno povezuje s pide. **stel-* »hin-stellen, bereit machen« (LIV²: 594), torej **stal-et-* (*nomen agentis*). Prim. rekonstruirani pomen »Shipbuilders« pri De Bernardo Stempel 2008: 108, pri čemer ostaja nejasen **a* za pričakovano **stel-*. Neustrezna je Delamarrova (DLG s.v. *longo-*) primerjava elementa *-stalo* s stirs. *sál* 'peta' (LÉIA-S-17), kar je treba izvajati iz pide. **st(e)H₂-d^hleH₂*- (prim. NWÄI: 303).

⁶⁶⁷ Schrijver 2011: 38.

⁶⁶⁸ Gl. DIL s.v. *long*, LÉIA-L-199-200. Kljub dvomom, izraženim *loc. cit.*, se tudi po pomenski plati zdi zelo verjetno, da gre pri stirs. *long* v navedenih obrobnihi pomenuh etimološko za isto besedo.

⁶⁶⁹ Gl. LÉIA-C-40. Glede na RIG: G-151 je bil glagol očitno lahko rabljen tudi prehodno. V primeru RIG: E-1, kjer premege predmeta ni, gre lahko za elipso oz. se v glagolu ohranja prvotnejši, izimenski pomen.

⁶⁷⁰ Gl. še LG: 74–76, McCone 1993: 246–247, DLG: 205.

⁶⁷¹ Gl. AcS II: 277, Lejeune v RIG II: 49. McCone (*op. cit.*, ss. 247–248) predvideva pomensko specializacijo izvorno posamostaljenega pridevnika **longo-* 'dolg', torej »(langes) Gefäß«.

menti (lahko tudi preko vmesnega pomenskega premika v smeri *nomina loci*): ‘ležanje’ (→ ‘kjer se leži/počiva’) → ‘grobnica’/‘žara’, enkratnice ni mogoče z zanesljivostjo vključevati med primarno primerjalno gradivo h galskemu in otoškoteltskemu **longā*.

Kot neustrezen je treba odkloniti Delamarrov poizkus etimološke razlage (2013a: 23ss.), ki v pkelt. **longo-* s predpostavljenim pomenom »navire léger« prepozna pida. koren **H₁length-* »sich mühelos bewegen« (LIV²: 247–248, prim. NIL: 243–245). Povsem *ad hoc* je namreč že z vidika glasovnega razvoja nekritično izvajanje domnevnega gal. **longo-* iz **longth-o-* preko **longuo-*[sic!], saj tak potek glasovnega razvoja pkelt. skupine **-ng^u-* (< pida. **-ngth-* ali **-ng^hu-*)⁶⁷² v galskem gradivu nima zaslombe. Kljub Delamarre (*op. cit.*) niti galskega etn. *Lingones* (*Caes.*, BG I,26 ob dvojničnem Λόγγωνες pri Ptolemaju), ki bi govoril v prid predpostavljenemu glasovnemu razvoju, na podlagi gojdelskega gradiva (stirs. *lingid* ‘skakati’, pret. *eblaing* < pida. **pe-plong-e*) ni mogoče izvajati iz individualiziranega tematiziranega pridevnika **H₁length-u-ó-* > **lmgon-*, saj bi v tem primeru ne glede na razvoj predhodne soglasniške skupine pričakovali ohranitev dvoustničnega drsnika.⁶⁷³ Prav tako v primeru izhodiščnega **H₁longth-o-* ne bi bilo mogoče pojasniti britanskoteltskih oblik z izhodiščem v **longā*, ki kaže na ohranitev zaporedja **-ng-* v nasprotju z razvojem, ki je za zaporedje **-ngth-* izpričan v kimr. *ewin* ‘unguis’ < **auinā* < pkelt. **angthinā*.⁶⁷⁴

Na podlagi obravnavanega gradiva se torej kot najustreznejša rešitev ponuja rekonstrukcija pkelt. **longā* (za nastavitev izvorne ali vzporedne tematske osnove moškega spola v primeru, da gre za skupno dediščino, ni znakov) v pomenu ‘posoda’, ‘vsebnik’, z morebitnim nadaljnjim pomenskim razvojem v ‘plovilo’, ‘ladja’ vsaj v otoški keltščini (prim. tudi izpeljanki kimr. *llynges* in stirs. *longes*, nastali iz kolektivnega **long-estā* ‘ladjevje’, kar nedvomno kaže na skupno dediščino).⁶⁷⁵ S tega stališča bi bilo treba kot manj verjetne oceniti domneve o zgodnji izposoji občnega imena iz latinskega pomorskega tehničnega termina (*navis*) *longa*.⁶⁷⁶ Najmanj verjetna se prav zaradi pomenskega arhaizma, ki se ohranja v stirs. *long*, zdi možnost, da galsko gradivo, ki kaže na **longo-* oz. **longā* (zlasti če pri tem upoštevamo tudi cisalp. gal. *loKan*), z otoškoteltskim ne bi bilo sorodno, pri čemer bi slednje lahko kazalo celo na izhodiščno **lungā* (> **longā* po ajevskem preglasu). Če gre torej v primeru leksema **longā*, ki se ohranja vsaj v galski

⁶⁷² Odraz pkelt. **g^u-* < pida. **gth-* se za galščino sicer vsaj v vzglasju potrjuje kot **#u* (gl. zlasti Sims-Williams 1995: 203–205, 214), prim. *uediūmi* ‘molim, prosim, kličem’ (RIG: L–100,1) < pida. **gthed^h-je/o-* k **gthed^h-* »bitten, wünschen« (LIV²: 217). Razvoj zaporedja **-ng^u-* v otoški keltščini izkazuje tako ohranitev (gojdelski sistem) kot izgubo mehkončnega elementa (britanskoteltski sistem), prim. stirs. *ingen* proti kimr. *ewin* < pkelt. **angthinā* ‘noht, kremplj’ < pida. **H₃ngth-u-*.

⁶⁷³ Če gre v primeru galskega etnonima (**ling-on-* < **leng-on-*) in staroirskega občnoimenskega gradiva vendarle za isto diahrono besedno družino, pride v poštev predvsem pida. **(s)preng^h-* »springen« (LIV²: 583). Gl. KPV: 522–524 (v nasprotju z mnenjem, izraženim pri Stüber 1998: 65ss.), De Bernardo Stempel 2005: 75, 2007: 148–149.

⁶⁷⁴ Gl. zlasti McCone 1996: 40–41, prim. Sims-Williams 1995: 213–214, 2007: 332–333.

⁶⁷⁵ Gl. Zimmer 2000: 368.

⁶⁷⁶ IEW: 197, Loth 1926: 133–135. V zadnjem času staro domnevo zopet zagovarja De Bernardo Stempel (NWÄI: 270), prim. Meid 1992: 13, Isaac 2004, *Possibly Celtic elements*, s.v. *longo-*, kjer se leksem označi za zgodnjo izposojenko iz latinščine.

toponimiji in otoškoteltskem občnoimenskem **longā*, za skupno keltsko dediščino, pri ugotavljanju izhodiščnega pomena galskega zemljepisnoimenskega elementa **longo*^o pride v poštev predvsem figurativni pomen, pri čemer bi šlo lahko le za iz prvotnega 'vsebnik, posoda' kot *nomen metaphoricum* izpeljani geografski termin, ki bi se naslanjal na pomensko sestavino 'votel, globok', morda 'podolgovat' (glede na dostopno gradivo se rekonstrukciji tovrstne pomenske specifikacije seveda ni mogoče natančneje približati).⁶⁷⁷ Strukturno in deloma pomensko bi bil v tem primeru s toponimi tipa **Longo-brigā* npr. primerljiv galski tpn. *Lopodunum* (< **lok^uo-*) < **lok=ū-o-dūnon* (če h gal. **loku-* 'jezero', gl. 4.2.6).

Etimološko se občnemu imenu **longā* sicer ni lahko približati. Vsaj formalno, četudi pomensko težje predvidljivo, bi v poštev morda prišel posamostaljeni pridevnik **longo-* 'dolg' < pide. **(d)long^ho-* (tako že IEW: 197 in v zvezi s cisalp. gal. *loKan* tudi McCone 1993: 247–248), glede na pomen pa predvsem v primeru galskega topoleksema tudi etimološka povezava s psl. **lōgъ* 'nizek svet, depresija, kotlina' < **long-o-*, k čemur prim. stprus. tpn. *Langodis*, *Langene*, let. hdr. *Lañga* in z jevsko prevojno stopnjo še lit. *lėngė* 'id.' < **leng-ijā* (Fraenkel 1962: 355; sem morda tudi psl. **legati* 'nihati, zibati (se)', prim. lit. *langóti* < **long-ā-* 'lebdeti, zibati se', gl. ЭССЯ s.vv. **lēga¹*, **lēgota*, **lēgati* (*se*)², Fraenkel *op. cit.*, s. 331, toda prim. ALEW I: 556, ki celotno besedno družino umešča k pide. **H₁leng^{dh}-*). Glede ustreznosti pomenske motivacije prim. psl. **lōkà* = lit. *lankà* (a. p. 4), let. *lañka* 'močvirje, močvirnat travnik' < **lonk-eH₂-* k pide. **lenk-* »biegen« (LIV²: 413, prim. ALEW I: 556–557, 571–572) oz. gal. **nantu-* (= kimr. *nant*) 'dolina' < **n̄m-tú-* k pide. **nem-* »sich neigen« (LIV²: 453–454). Izpostavljene baltoslovanske tvorjenke bi sicer lahko bile tudi šele prabaltoslovanskega nastanka, v tem primeru po modelu (**le-n-g-*, **lo-n-g-*) k ničti prevojni stopnji v nosniškovponski glagolski osnovi **li-n-g-*. Ta bi bila v razmerju do odraza pide. **leig^o-* »springen« (LIV²: 405) primerljiva z leksikalnimi dovršniki **l-ŋ-g^h-* > psl. **lēg-* 'leči', **s-ŋ-d-* > **sēd-* 'sesti', **rH₁-n-t-* > **sъ-řet-* 'srečati' k pide. **leg^h-*, **sed-*, **reH₁t-*. Zahtevani pomenski premik v domnevnem paru **leig-* 'skakati' → **le-n-g-* 'nihati, zibati' (od koder morda pbsl. **long-o-*) bi bil neproblematičen.⁶⁷⁸

Kar se tiče same strukture toponima, v okviru latinskega sistema ni mogoče brez težav utemeljiti modela, na podlagi katerega bi se dalo sklepati, da se v njegovem priponskem delu lahko v celoti ohranja latinsko besedotvorje.⁶⁷⁹ Latinska zložena pripona

⁶⁷⁷ Tipološko prim. psl. **kotъlb* 'kotel', **kotъlina* 'kotlina', **koryto* 'korito' ipd., ki v okviru slovanškega imenotvornega sistema nastopajo kot produktivna kategorija topoleksemov. V tem smislu že Lacroix, ki predvideva »le sémantisme du 'creux', de la 'dépression', »un terrain marécageux« (2004: 114–116). Treba je sicer poudariti, da glede na pomenske sestavine izvirnega občnega imena, topoleksem nikakor ne bi bil nujno povezan tudi z vodo oz. močvirnatim svetom.

⁶⁷⁸ Katičić (2008: 83–85) neustrezno vzpostavlja povezavo med sti. *rejata* 'trese se' < pide. **H₁leig^o-* »ins Zittern/Beben geraten« (LIV²: 246–247, EWAia II: 459) in got. *laikan* 'poskakovati', pgerm. **laika-* 'igra, ples' (got. *laiks*, stnord. *leikr*, stang. *lāc*), psl. **ligati* (v stolpj. *ligač* 'udarjati z zadnjimi nogami (*sc.* konj)', gl. ЭССЯ s.v. *ligati*) < pide. **leig^o-* »springen« (LIV²: 405) → **loig-éje-* > lit. *láigyti* 'besneti' (gl. Fraenkel 1962: 330–331, Smoczyński 2007: 333).

⁶⁷⁹ Kljub Isaac 2004, prim. DCC: 150, Delamarre 2004: 263. Za pripono gl. Leumann 1926: 338–339.

-*ātiko*- ima izrazito izsamostalniško funkcijo, pomensko in strukturno primerljivo s tipom izsamostalniških pripadnostnih pridevnikov na -*āno*-, primarno k ajevskim osnovam (prim. *siluā-no* = *siluātiko*- ob priložnostni skovanki *auīāticus* 'vnuč' ← *auīā*, CIL V/5902, gl. Leumann 1977, §303),⁶⁸⁰ od koder so izšle tudi hibridizacije tipa *Adriāticus*. Latinska interpretacija priponskega dela toponima bi torej implicirala izpeljavo iz predromanskega enobesednega občnega imena/toponima **L/longā* → **longātiko*- 'ki je v zvezi z/ki pripada **longā*' oz. **Longātiko*- '**logaški*', '**Logaško*'. Podobno tvorjenko prepoznava Delamarre 2013a v francoskem toponimu *Longages* (prim. tpn. *Longuyon* s st. zapisom *Longagio*, Lacroix 2005: 115), kar ob odsotnosti antične predloge sodobnih kontinuantov lahko, nikakor pa ne zagotovo kaže na izhodiščno **Longātiko*- (prim. stfr. -*age*, stprov. -*atge* < **-aǰə* < **-adi(γ)u* < lat. -*aticum*, gl. Lausberg 1957: §524).

Galski izsamostalniški priponi **-iko*- je na podlagi jezikovnega gradiva (zlasti občnoimenskega, saj je v lastnoimenskem fondu pripona tako rekoč neproduktivna)⁶⁸¹ mogoče pripisati predvsem pripadnostno funkcijo, k čemur prim. ktetika Dmn $\nu\mu\alpha\nu\sigma\iota\kappa\alpha\beta\theta$ (RIG: G-203) < **Namaus-iko*- in Dmn $\gamma\lambda\alpha\nu\epsilon\iota\kappa\alpha\beta\theta$ (RIG: G-64) < **Glan-iko*-.⁶⁸² Iz slednje so lahko drugotno izšli tudi izpridevniški vzorci tipa kimr. *breinig* 'gnil' (k *braen* 'id.'), *arbennig* 'prvi, glavni, najpomembnejši' < *are=penn-īko*-.⁶⁸³ (= stirs. *airchinn* 'id.'), *cyntefig* 'prvoten, izvoren' < **kintutam-īko*- (h *cyntaf* 'prvi' < **kintu-tamo*-), z naknadnim posamostaljenjem v tipu kimr. *pendefig* gl. *princeps* < **pennotam-īko*- (k **penno-tamo*- 'prvi, glavni',⁶⁸⁴ tipološko prim. sln. *prvi* → *prvak*). Tak vzorec izpeljave se nedvomno ohranja tudi v galskih kolektivih *andamica* < **and-amo*-, *tlotamica* < ?, *uertamaca* [*rec. uertamica*] < **uer-tamo*-, *medilotamica* < **medijo-tamo*-, kot posamostaljenih pridevnikov s presežniško pripono **(t)amo*-, tvorjenih iz prislovov.⁶⁸⁵ Galski antr./teon. *Toutaticus* (beleži Falileyev 2007: 145) k enakozvočnemu teon. *Toutatis* je lahko enakega izvora, pripona pa se je iz tovrstnih pomensko preusmerjenih drugotno agentivnih tvorjenk očitno razširila tudi na že izhodiščno samostalniška *nomina agentis* tipa cisalp. gal. *arKaToKo{K}maTereKos* (RIG: E-2) = *arganto-komateriko*- < **-ma-tér*- 'ki odmerja' (k pide. **meH₁-* »(ab)messen«, LIV²: 424–425).⁶⁸⁶ Panonski tpn.

⁶⁸⁰ Morda za **-ā-to-ko*-, na kar utegne kazati drugotno izglagolski *donāticus* k trpnopreteklemu delžniku **donā-to*- '(pre)dan'.

⁶⁸¹ Prim. Russell 1990: 14. Tj. razen pri etnonimih, prim. *Matici*, *Marici* (Cousin 1906 = 2006: 429, De Bernardo Stempel 2008), *Bodiontici* (DAG: 21), *Uolcae Arecomici* (LG: 34), *Arnetetici*, *Aremoricci* (pri slednjih gre pravzaprav za pripono **-ko*- v vlogi strukturalnega prirastka, značilnega za eksocentrične zloženske), in dehironimih $\text{A}\ddot{\text{v}}\text{á}\text{r}\text{í}\text{c}\text{ov}$, $\text{A}\ddot{\text{v}}\text{t}\text{r}\text{í}\text{c}\text{ov}$ (gl. 4.2.3.3.2).

⁶⁸² Prim. ven. *vo.l.te.r.ko(.)n*. 'ki je v zvezi z željo, voljo' (Lejeune 1974: 340) < **uelol=tr-iko*- ← **u(e)l=tro*- 'želja, volja' k pital. **uel*- 'želeti si' ← pide. **uelH₁-* »(aus)wählen« (LIV²: 677–678).

⁶⁸³ Dolžina v priponi *-īko*- za pide. **-iko*- je drugotnega, notranjebritanskokeltskega nastanka (Russell 1990: 73–76), prim. kimr. *ewig* 'košuta' (srkorn. *euhiġ* gl. *cerua*) < (sinhrono) **ouġkā* ob sti. *aviká*, lat. *ouicula*, psl. **oуьca* itd. < pide. **H₂oui-ko*- 'ovca'.

⁶⁸⁴ Gl. Russell 1990: 31 z op. 9, 63–64.

⁶⁸⁵ CIL XIII pt. iii fasc. ii §10016.15, DAG: 343, LG 144–145.

⁶⁸⁶ LG: 78, NWÄI: 308, Meid 1989: 12, De Bernardo Stempel 2008: 110 z op. 95, 2007: 153, 2013: 68 z op. 36. Prim. tudi etn. *Medio-matrici* (De Bernardo Stempel 2008: 110 z op. 95). Greule (2007:

Matrica kljub mnenju, zastopanem v Anreiter 2001: 169–170 (prim. Isaac 2004, *Possibly Celtic elements*, s.v. *matr-/ma:tr-*), z ničimer ne kaže na keltski etimološki izvor. Etimološko vrednotenje elementa **mātri-* oz. **māt(V)r-* kot z lat. *māteriēs* vzporedno sorodnim leksemom v pomenu ‘les, gozd’ ni utemeljeno. Poleg tega je pomen ‘(gradbeni) les’ za lat. *māteriēs* nedvomno sekundaren.

Če se v toponimu torej vendarle ohranja galsko besedotvorje, naj si bo deloma občnoimensko ali v celoti lastnoimensko, bi bilo glede na sinhroni element **-āt-* v zaporedju **long-āti-* mogoče prepoznati ali svojilno pridevniško tvorjenko tipa **briūā* ‘most’ → **briū-āti-* (prim. tpn. Βριουάτης, *Ptol.* II,8,1), torej ‘ki je v zvezi z **longā*’, ali morda odraz izsamostalniške zložene pripone *-āto-* (tip gal. **giam-āto-* ‘hibernus’ k pide. **g^hiem-* ‘zima’) oz. izsamostalniške svojilne pripone *-to-* k ajevski osnovi **longā* → **longā-to-* (latinski tip *barbatus*). Izpeljanka **longāt-iko-* bi v obeh primerih lahko predstavljala formalno posamostaljeni podstavni pripadnostni pridevnik (prim. psl. **mostь* → **mostьнъ* → **Mostьникъ/-ica*, **koryto* → ... **Koryтн-икъ/-ica*), pri čemer bi se v slednjem glede na nejasno etimologijo občnoimenske podstave lahko ohranjal tako *nomen metaphoricum* kot *nomen geographicum*.

SKLEP

Če se v toponimu ohranja isti element **longā*, kakršnega je mogoče identificirati v številnih zemljepisnih lastnih imenih, ki prihajajo iz osrednjega galskega območja, in ga etimološko (četudi pomensko manj jasno) solidno utemeljiti v sklopu keltščine, je vsaj njegovo podstavo utemeljeno opredeliti kot galsko. Z ozirom na celotno konfiguracijo (pripone *-(ā)τικο-*) je etimološki galski izvor toponima sicer formalno brez gotove vzporednice, vendar ga je mogoče prepričljivo utemeljiti tudi notranjegalsko. Starejšo etimološko interpretacijo ‘naselje brodarjev’ oz. podobno h gal. **long-ati-* ‘brodnik’ je treba odkloniti kot neustrezno v besedotvornem in etimološkem smislu.

Ekskurz: Nauportus

Ime portorija se običajno ocenjuje kot dediščina zgodnje latinizacije. Lat. *portus*, Red *portūs* iz pide. **pr-tú-s*, Red **pr-téu-s* ‘prehajanje’ (prim. sopomensko *porta* → ‘vrata’, od koder *portāre* ‘(pre)nesti (preko prehoda, vrat)’ se notranjelatinsko pojavlja izključno s pomenskim prehodom v *nomen loci*, iz česar je drugotno nastalo tudi lat. *portitor* ‘mitninar’ in temu pripadajoči posamostaljeni pripadnostni pridevnik *portorium* < **portitor-īo-* z nadaljnjo pomensko specializacijo v ‘mitnina’. Pomenski prehod v *nomen instrumenti* tipa psl. **brodь* ‘prehod na plitvem mestu v reki’ → ‘brod’ < **sredstvo za prehod plitvega mesta*’ v latinskem sistemu ni znan.

127, 2014: 353) predpostavlja **^omatr-iko-* (eksocentrični tip *Are-mori-ko-*) k hdr. *Matra* (izpričano l. 702), kar pa je negotovo.

Po latinskem glasovnem razvoju je mogoče razložiti tudi ojevski samoglasnik drugega člena zloženske, kjer je iz besedotvornih razlogov ojevška prevojnja stopnja v korenu izključena (pide. **pér-tu-/*př-téu- → *př-tú-*). Glede na pričakovano klasično lat. **Nauī-portus* bi se v izpričanem toponimu lahko ohranjal arhaični vzorec *nau-stibulum* gl. *uas aluei simile* (Leumann 1926: 399), pri katerem gre za neproduktivni tip *mūs-(s)cerda* brez veznega samoglasnika. Vendar bi bilo enako verjetno tudi izvajanje iz vlat. *Nau-portus* z regularno sinkopo v zaporedju **-áui-* pred sledečim soglasnikom tipa **kantáuit > vlat. *kantaút* (gl. Lausberg 1969: §245), torej **Nauī-portus > vlat. *Nau-portus*.

Kljub temu ni izključeno, da ime deloma ali v celoti predstavlja paretimološko prilagoditev substratnega imena oz. delni prevod imena lokalnega nastanka.⁶⁸⁷ *Var. lect.* Πάμφορτον in Ναύποντον pri Strabonu (IV,6,10 in VII,5,2), ki se ju pogosto omenja v tej zvezi (Šašel 1966: 501 z op. 5, Šašel Kos 1990, zlasti s. 20, 1997: 36), bi bilo sicer po vsej verjetnosti treba razumeti v kontekstu nekritičnih prepisov v procesu transmisije (Π~N, μ~υ, ρ~ν) in zato nimata neposredne informativne vrednosti (vendar prim. Šašel Kos 2014b). Predvsem drugi element *-portus* se je že v starejši literaturi jezikovnogeneetsko rado pripisovalo nelatinskemu, običajno »ilirskemu« (*lato sensu*) sistemu,⁶⁸⁸ in sicer na podlagi ugotavljanja splošnega »ilirskega« odraza **or* za pide. zlogotvorni **r*. Gradivo, ki se ga je v tem oziru navajalo poleg tpn. *Nauportus*, je s sodobnega gledišča treba identificirati kot v osnovi venetsko, keltsko in tračansko, medtem ko panonski in ilirski sistem (*stricto sensu*) jasno kažeta na razvoj v smeri **uR < pide. *R*, prim. tpn. *Mursa, Mursella* k pide. **mřso-* 'močvirje', *Teuto-burgium < pide. *^ob^hrġ^h(o)-* (gl. Szemerényi 1954: 199–205, Anreiter 2001: 16–17, 92–92, 138) ter morda tudi tpn. *Pultouia* (*It. Burdig.* 561,3), če za **Pulta-ū-iā* (= pkelt. **Litau-iā*) ← pide. **p^ltH₂-ū-iH₂-* 'široka' (gl. Repanšek 2015c: 785.).

Na isti odraz opozarja tudi nedvomno avtohtoni lastnoimenski element *Uol-tu-/Uolto-*, ki je razširjen v okviru antroponimnega fonda emonskega prostora (*Uolte-regi, Uolto-regi, Uolt-recis, Uolt-recisi, Uolt-regis, Uolt-rex, Uoltu-regis, Uolto-res, Uolto-gnas, Uoltu-paris, Uoltia* itd.)⁶⁸⁹ in ga je skupaj s korensko nedvomno sorodnim *Uolti-*, produktivnim v sklopu severnojadranske antroponimije (prim. ven. *voltigenei, vo.l.tigno.s., vo.l.tiimno.s.* ob občnem imenu *vo.l.tiio* gl. *libens*)⁶⁹⁰ mogoče izvajati iz ničtostopenjskega **u^l-tú-/u^l-tó-*.⁶⁹¹ Glede na razporeditev jezikovih ploskev na jugovzhodnem alp-

⁶⁸⁷ Tako npr. Delamarre 2004: 122–123, ki predvideva gal. **Longo-ritu-* (prim. stnord. *Skipa fiqrðr* za škotski hdr. *Loch Long*, gl. PNRB: 399) h gal. **ritu-* 'brod', prim. stbret. *rit* gl. *uadum*. Glede na zgoraj ugotovljeno neustreznost pomenske interpretacije galskega topoleksema **longo^o* kot 'plovilo, ladja' je domneva brez osnove.

⁶⁸⁸ Npr. Krahe 1942: 221–223, prim. LEW³: 344, IEW: 817.

⁶⁸⁹ Gl. Katičić 1968: 102–104, Stifter 2011b, Stifter 2012b: 542–543, 2012c: 263.

⁶⁹⁰ LVen II: 203–216, Mayer 1959: 126–127, Katičić 1968: 103–104, Lejeune 1974, zlasti ss. 198–200, 205, Meid 2005: 90.

⁶⁹¹ Prim. Krahe 1942: 221, Meid *loc. cit.*, Stifter 2012b: 541. V primeru *Uolto-* morda tudi iz izgla-golske tvorjenke s podedovano ojevsko prevojno stopnjo **uól-to-* tipa lat. *hortus* 'vrt', gr. φόρτος 'brema', sti. *hásta-* 'roka' < pide. **ġ^hór-to-, *b^hór-to-, *ġ^hos-to-* ipd. (za besedotvorni tip gl. IdgGr II/1: §305, Irslinger 2002: 319). Manj verjetno je, da se v **uoltu-* ohranja pide. **uel-* »sehen,

skem prostoru in njim pripadajočih lastnoimenskih arealov (gl. 2.1–2.2) se s tem odpira pozornosti vredna možnost, da se vsaj v drugem delu latiniziranega imena *Nau-portus* utegne ohranjati sled enakozvočnega avtohtonega **portu-* < pide. **pŕ-tú-*, tj. z razvojem **ŕ > *oR*, ki se tudi sicer potrjuje za geografsko prekrivni lastnoimenski pas (gl. Repanšek 2016b).

SKLEP

Antično ime portorija je lahko ali v celoti latinsko, v celoti predlatinsko substratno ali hibridno. V prvem in zadnjem primeru se v prvem členu verjetneje ohranja vulgarnolatinsko *nau-* ‘ladja’ za klasično *nau-* kot pa arhaizem tipa *nau-stibulum* za klasično *nau-stibulum*. Če je vsaj drugi del toponima *portu-* substratnega izvora, je v njegovi glasovni podobi mogoče identificirati isto plast, ki ji pripada tudi antroponimija rimskodobnega izžanskega prostora, torej obrobje severnojadranskega areala. Nobene od navedenih teoretičnih možnosti ni mogoče zavrniti kot manj ustrezne, vsekakor pa se zdi gotovo, da bi v sklopu latinizacije lahko prišlo kvečjemu do naslonitve substratnega imena na v latinščini avtohtono jezikovno tkivo in ne do prevoda predlatinskega imena. Pomensko se lahko v lat. *portu-* ohranja pomen ‘prehod’ ali ‘pristanišče’, v identičnem substratnem **portu-*, obakrat iz pide. **pŕ-tú-* k **pēr-tu-* ‘prehajanje, prehod’, pa teoretično tudi kateri koli nadaljnji predvidljivi pomenski premik.

Matucaio [– kont., *Treibach (Althofen – sln. Stari Dvor)*⁶⁹²]

Gre za enkratnico *Matucaio* (*Tab. Peut.* IV,1) brez znanih kontinuantov. Običajno se za toponim predvideva galski izvor, in sicer enobesedno zloženo ime z občnoimenskima elementoma **matu-* in **kagjo-*.⁶⁹³ Drugi element je s prav tako mlajšim, progresivnim glasovnim razvojem izpričan v poznogalskem *caio*⁶⁹⁴ gl. *breialo · siue bigardio*⁶⁹⁵ (*Gloss. Endl.* 2,6) in skupaj z brit. **kayjo-* > kimr. *cae* ‘živa meja, ograda, ograjen prostor’⁶⁹⁶ kaže na izglagolski *nomen actionis* **kaj(i)o-* < **kag-jo-* k pide. **kʷagʰ-* »(ein)

wahrnehmen« (*LIV*²: 675), prim. lat. *uoltus* ‘izraz, izgled’, got. *wulpus* gl. *đóǰa* (gl. Lejeune 1974: 48, Casaretto 2004: 530).

⁶⁹² Pri BA 20: B3 + *directorium* (ur. Kos, Šašel Kos) identificirano še kot *Stammersdorf* (po Piccottini 1989: 66).

⁶⁹³ Gl. AcS II: 479, GPN: 231, DCC: 158, Dottin: 1918, s. 86: »Le Bois-de-l’Ours«, Kranzmayer 1956: 30 v op. 62 (k **mati-*, vendar brez utemeljitve), Anreiter 2000: 63, Anreiter, Roider 2007, s. 121: »terrain enclos d’une personne nommé Matus«, Delamarre 2012, s. 194: »l’enclos de Matus«/»l’enclos aux ours« (= DLG: 97).

⁶⁹⁴ LG: 198, DLG s.v. *cagio-*, KPP: 224, Lambert 1997: 411, Matasović 2009: 184. Za vlat. *caium*, *caia* ‘skladišče’ ← gal. *kagjo-* gl. REW: 1480, Grzega 2001: 123–124.

⁶⁹⁵ Za zgerm. **bī-garōja-* < pide. **gʰordʰ-*. Prim. tpn. *Bigartium*, *Bigardis* (za zgodovinske zapise gl. Gysseling 1960: 139, 143) ob got. *gairda* ‘pas’ < **gʰerdʰ-eH₂-*. Dalje gl. Toorians 2008: 175, Blom 2011: 171–172.

⁶⁹⁶ LHEB: 450–451, SBCHP: 306.

fassen« (LIV²: 342, IEW: 518, prim. KPV: 386–387), iz katerega je nastal tudi izpeljani pomen *nomena rei actae* oz. *nomena loci* ‘zajetje, ograda’. Za vzporedno sorodne tvorjenke prim. še pgerm. **χag-jō-* ‘id.’ v stnord. *heggr*, stang. *hečġ*, stvn. *hegga* ob tematskem stvn. *hag* ‘ograja, ograjen prostor’ < pgerm. **χag-a-* (gl. EWAhd IV s.vv. *hag*, *hegga*). Nejasno je, če v isto besedno družino sodijo tudi galski antroponimi kot sta *Caio* (CIL III/10795) in *Caia* (CIL III/4204), saj različice z ohranjenim medglasnim **g*, ki bi jih pričakovali glede na sporadično naravo glasovne spremembe **gi* (> **ii*) > **i* v gradivu klasičnogalskega obdobja (gl. 3.2.3.4.1), niso zanesljivo izpričane (prim. *Cagius*, DAG: 1114). Ob ohranjenem gal. *cagion* (RIG: L–86), če dejansko za **kag-jo-* = kimr. *cae*, torej ni mogoče izključiti možnosti, da je v različici *caio(n)*, ki bi se morebiti lahko ohranjala tudi v obravnavanem toponimu, treba prepoznati že romanski glasovni razvoj in s tem psevdokeltem, tj. etimološko keltski (galski) element, ki je bil integriran v romanski jezikovni sistem. Šibitev medglasnega **g* v romanščini severno-noriškega prostora je npr. razvidna iz glasovne podobe substratne predloge bavarsko-nemškega hdr. *Traisen* (828: *Dreisma*) ← rom. **Trajsma* < **Tragisama* (*Trigisamo*, *Tab. Peut.* IV,1, *Tragisa[---]*, CIL III/259, AE 1955: 119) za gal. **Trag-isamā*; morda v isto kategorijo sodita tudi toponima *Kaumberg* (< stvn. **Kχūmēoperg*) ← **Komajo* < **KomagiV* (*Comagenis*, gl. DCC: 104–105) in *Plain* ← rom. **Plaiŋa* < **Plagina*,⁶⁹⁷ ki predpostavljata razvoj gal. *-*agi-* → rom. *-*agi-* > *-*ai-*, z naknadnim prehodom v dvoglasno zaporedje *-*aj-* (gl. zlasti Wiesinger 1990: 276, 285–288)

V prvem elementu domnevno zloženega tpn. *Matucaio* se lahko ohranja galsko občno ime **matu-* z nejasnim pomenom. Na podlagi stirs. *math* ‘medved’ < pkelt. **matu-* se ob kimr. *madws* ‘(skrajni) čas, primeren čas’ < **matu-sto-* (VGKS II: 20, Schumacher 2000: 73) običajno sklepa na izvorno ujevsko različico k ijevskemu izglagolskemu pridevniku **mati-* ‘dober’ (> stirs. *maith*, kimr. *mad*)⁶⁹⁸ < pide. **mH₂-ti*.⁶⁹⁹ in sicer s pomenskim prehodom ‘bonus’ v ‘ursus’,⁷⁰⁰ vendar pridevniški pomen v izglagolski izpeljanki s pripono *-*tu-* dejansko ne bi bil pričakovan. Poleg tega ga gradivo niti ne narekuje. Galski antroponimi **Matu-geno-* ~ **Matu-gento-* ~ **Matu-gnāto-*, **Matu-māro-*, **Matu-rīg-*, vključno s hipokoristiki tipa **Matu-lo-* in **Matu-ko-* (prim. *Aiiu-ca*, CIL III/14359²¹), so namreč premalo povedni za rekonstrukcijo prvotnega pomena gal.

⁶⁹⁷ Wiesinger 1990: 276, 285, Anreiter 1996: 45ss. z op. 193, Anreiter, Roider 2007: 114–115. Ni verjetno, da bi bil nastanek hiata že galski, saj se takšen glasovni razvoj v gradivu na potrjuje zanesljivo. V različicah antroponima *Maeilo*, *Maelo* se ne ohranja nujno glasovnorazvojno progresivnejša dvojica h gal. *Magilo* (GPN: 400). Prav tako pgal. *treide* (prim. tpn. *Briotreide*, 6. st.) ← gal. **trag-et-* ‘noga’ poleg izpada medsamoglasniškega **g* skupaj z dvoglasnikom *-ei-* v *breialo* < **brogi-alo-* oz. **brogi-lo-* izkazuje dve zaporedni glasovni spremembi in ne le šibitve *-*g-* (prim. LG: 190, 204, Lambert 1997: 411).

⁶⁹⁸ Prim. še galski oznaki *mat*, *anmat* (Coligny, gl. RIG III: s. 270), če za antonimni par **mati(s?)* ‘dober, ugoden’ proti **an-mati(s?)* ‘neugoden’.

⁶⁹⁹ Prim. het. *mēhur* ‘čas’ < pide. **mēH₂-u’/n-*, stlat. *mānus* ‘dober’ < pide. **meH₂-no-* (IEW: 693, SBCHP: 175, Eichner 1973, De Bernardo Stempel 1987: 128, Irslinger 2002: 208).

⁷⁰⁰ Tako LÉIA–M–24, KGP: 239, DCC, *Principal elements*, s.v. *mat(t)u/i-*, Irslinger 2002: 150–151, Isaac, *Celtic elements*, s.v. *mat(t)u/i-*, Matasović 2009: 259–260. Glede hispelt. *matus* gl. MLH V.1: 247–249.

matu-*. Obstoj različice **Ko-matu-* s predponskim **kom-* (Ko-matu-māro-*, *Ko-matu-lo-*, prim. tudi kratka imena kot *Comatus* ipd.)⁷⁰¹ ob očitno sopomenski različici **Ko-mati-* (*Comatimara*, CIL III/3621) pa nadalje opozarja, da se v gal. **matu-* lahko ohranja celo pričakovani *nomen abstractum* (prim. antr. **Kom-ner-to-māro-* ob **Kom-ner-to-* in **Ner-to-māro-* k **ner-to-* ‘moč’). V okviru zemljepisnoimenskega gradiva je to občno ime izpričano v tpn. *Matouium* (*Rav.* 108,3, PNRB: 414), *Matauonium* (*It. Ant.* 298,2) = *Matauone* (*Tab. Peut.* II,1) in morda *Andematunnum* (če za **Ande-M/matū=no-*, gl. DCC: 48). Izvorna ujevvska osnova imenotvorne podstave **matu-* se v prvih dveh navedenih toponimih (**Matou-īo-*, **Matou-on-*) zanesljivo potrjuje v polnostopenjski priporni **-tou-*. Pomenskomotivacijsko v teh primerih sicer nedvomno bolj ustreza izpeljava iz podstavnega zoonima, kar se morda dodatno potrjuje v teon. *Matunus* (CIL VII/995) < **Matu-no-* (tip **Epo-no-* h gal. **epo-* ‘konj’).

Tvorba kot **Matu-kagion* bi bila v fondu enobesednih dvodelnih galskih toponimov vsekakor izolirana, in sicer tako v primeru, da se v prvem členu ohranja občno ime (ne glede na pomen), kakor v slučaju, da gre za predialno ime. Slednjo možnost bi bilo tudi sicer težko upravičiti, saj razpoložljivi galski antroponimni fond k podstavnemu občnoimenskemu **matu-* ne izkazuje različic, ki bi nastale v procesu golega prelastnoimenjenja. Glasovni odraz drugega elementa se sicer kaže kot romanski, vendar elementa **kajo-* v pomenu ‘ograda’ v romanskem imenotvornem sistemu ni mogoče identificirati kot produktivnega topoleksema. Poleg tega se v kontinuantih vlat./rom. **kajo-* potrjujeta izključno drugotna pomena ‘nabrežje’ oz. ‘vinska klet’ (gl. Grzega 2001: 124). Morda bi bilo toponim vendarle treba razumeti v sklopu izosebnoimenskih tvorjenk, prim. **Bil(l)īako-* in morda **Maglārja* (gl. spodaj), kar pa bi jasno kazalo na romansko posredovanje v imenotvornem procesu.

SKLEP

Toponim tipološko zagotovo ni primerljiv z razširjenim galskim tipom zloženih imen *Gabro-magos*, *Brocco-magos*, *Gabro-sentum* ipd., kjer je glavna poimenovalna motivacija izražena z zoonimom v prvem členu. Strukturno bi bilo galsko zloženo ime z elementom **kagjo-* ‘ograda’ ali podobno namreč brez vzporednic, pomen galskega elementa **matu-* pa se v razpoložljivem gradivu ne potrjuje nedvoumno kot ‘medved’. Če se v toponimu resnično ohranja enodelno zloženo ime in se v drugem členu pravilno identificira galski element **kagjo-*, v prvem pa galsko osebno ime *Matu-*, *Matucaio* z jasno romanskim glasovnim razvojem (**kajo-*) utegne kazati na romansko ali hibridno predialno ime, vendar obakrat brez identificiranih tipoloških vzporednic.

⁷⁰¹ Za gradivo gl. KGP: 239–240, GPN: 228–231, Delamarre 2007: 129, prim. Meid 2005: 110, 129, 234–235 (glede morebitnih hipokorističnih različic z dvojnim medglasnim *-tt-* prim. kimrijski antr. *Math* < **MattV-*).

Meclaria [+ kont., rom. **Maglāra* → slov. **Maglāru* > **Moglār̥b*]

Zapis *Medaria* (z ligaturnim ⟨d⟩ za ⟨cl⟩) z var. lect. *Mecharia*, *Melaria*, *Nedaria* oz. *Neclaria*⁷⁰² (*Paul. Diac., Hist. Lang.* IV,38) na prvi pogled ne ustreza substratni predlogi, ki je bila lahko vir slov. **Maglāru*. V samoglasniku ⟨e⟩, ki v oblikah, zabeleženih v virih, nastopa v prvem zlogu, bi bilo sicer mogoče prepoznati odraz ošibitve ajevskega samoglasnika v nenaglašenem položaju, vendar ob tem problematično ostaja zlasti zaporedje **kl*, saj bi bilo treba v primeru dejanskega izhodiščnega medglasnega **-kl-* v predlogi slovanskega substituta predpostaviti šibitev **-kl-* > **-gl-*, ki je značilna za alpsko, ne pa tudi za vzhodno romanščino. Ker se toponim nahaja ravno na prehodnem območju med obema romanskima arealoma, je seveda teoretično mogoče, da slovanski odraz romanskega kontinuanta kaže na direktno substitucijo rom. **Maglāra* z alpsko-romanskim glasovnim razvojem iz morebitnega starejšega **Maklāria*, k čemur prim. furl. **Maglār̥æ* > *Maglārie*.⁷⁰³ Prim. tudi dvojni romanski odraz **Gēla* v slov. **Gīlā* > **Žīla* proti **G'ēla* v furl. **Žēl̥æ* > *Zeje* za substratni hdr. **Gaijliā* v neposredni bližini. Ker grafična reprezentacija ⟨d⟩ = ⟨cl⟩ ob tem lahko beleži tako romanski sklop **-gl-* kot **-kl-* in dejansko ni povedna za ugotavljanje izvorne podobe medglasnega soglasniškega sklopa, pa je seveda enako verjetno, da slovanski substitut **Maglāru* z zvenečim medglasnim **-g-* posredno verno odraža že substratno **Maglāria*.

Etimologizacija imena kot galo-latinske hibridne tvorjenke **Magl-āria*⁷⁰⁴ je problematična zlasti s stališča imenotvorja. Izpridevniško besedotvorje v smislu pomenske motivacije »Velika vas«, »Großdorf« ipd. (tako Kranzmayer 1956: 27, ESSZI: 258) je izključeno tako z ozirom na jasno izimensko funkcijo v romanskem imenotvornem sistemu produktivne latinske pripone *-ārium/-āria* kot z besednovrstno funkcijo prakeltskega izimenskega *nomena agentis* **maglo-* (= stirs. *mál* gl. *ri*, *uasal*, kimr. *mael*) k pida. **meǵ-* 'velik'. Slednji se tako v občnoimenskem kot lastnoimenskem gradivu ohranja izključno v posamostaljenem pomenu 'velikaš, poglavar'.

Kakor nakazuje že njena funkcija v okviru latinskega besedotvornega sistema, je pripona *-ārium/-āria* kot produktivni element v romanskem imenotvorju (vzporedno in konkurentno s pripono **-ētum*) v rabi zlasti pri tvorbi svojilnih pridevniških tvorjenk oz. *nomina abundantiae* k podstavnim zoonimom in fitonimom oz. geomorfološkim značilnostim poimenovanega kraja.⁷⁰⁵ V primeru torej, da bi se v imenotvorni podstavi toponima **Mak/glāria* dejansko ohranjal galski odraz pkelt. **maglo-*, bi bilo v romanski tvorjenki mogoče prepoznati izključno predialno ime. Izosebnoimenski toponimi, tvorjeni s pripono *-āria/-ārium*, sicer predstavljajo obrobno produktivno kategorijo romanskega imenotvornega sistema⁷⁰⁶ in jih konkretno v romanski plasti predialnih imen se-

⁷⁰² Za zgodovinske zapise gl. Kos 1902: 188–189 z op. 1, Kelemina 1951: 187, Šašel 1975: 92.

⁷⁰³ Podobno, a manj natančno ESSZI, s. 258: »Prevzeto iz furl. *Maglārie* ...«. Bavarskonemški substitut ob tem kaže na slov. izhodišče **Maglāru* → bav. **Maglār-* > **Maglārj-* > **Māglār-*. Glede verižnega pregleda prim. stvn. *magadin* > **magædin* > srvn. *māgede* 'dekle'.

⁷⁰⁴ Kranzmayer 1956: 27 z op. 43, 1959: 148, ESSZI loc. cit. s st. lit.

⁷⁰⁵ O vlogi pripone pregledno Wolf 1996: 394–395, Vassere 1996: 1445.

⁷⁰⁶ Dauzat 1946: 321–322.

vernojadranskega prostora ni mogoče identificirati. Poleg tega pkelt. **maglo-* v okviru galskega antroponimnega fonda ne predstavlja produktivnega imenotvornega elementa, gradivo pa za razliko od otoškoteltskih oblik, ki jih je treba izvajati iz **maglo-*, za galsko različico potrjuje anaptikso v soglasniški skupini **-\$T/DR-* > **-\$T/DaR-*, torej gal. **magalo-*. Prim. antr. *Magalu* (< **-ōi*, Ded, RIG: L-79), *Magalus* (»regulus«, *Liv.* 21,29; prim. Μάγλιος, *Polyb.* 3,44,5), *Magalius* (CIL XIII/6693). K pojavu iz občnoimenske sfere dalje prim. *nomina instrumenti* kot gal. **kantalon* (RIG: L-9) < **kan-tlo-* (> stirs. *cétal*, kimr. *cathl* 'pesem'), **gabalo-* (etn. *Gabali*, galo-lat. *gabalus*, ThesLG: 76) < **gab-lo-* (> stirs. *gabul*, kimr. *gafl* 'vilica'), **mantalo-* (tpn. *Petromantulum*, *Mantala*) < **man-tlo-* 'pot',⁷⁰⁷ morda **labaro-* (prim. kimr. *llafar*, stirs. *labar* 'glasen, zgovoren' ob kimr. *af-lafar*, stirs. *am-labar* 'nem'), če za **labro-* (gl. Matasović 2009 s.v., Bichlmeier 2015: 63–64). Toponimi tipa **Magalona* > fr. *Maguelonne* (st. zap. *ciuitas Magalonensium* (400), *Magalona* (678), *Magalonnum*⁷⁰⁸ > fr. *Moulons*)⁷⁰⁹ in morda brit. *Macatonion*, *Rav.* 106,29, če za **Magalonium*, so najverjetneje osnovani na polastnoimenjeni pripadnostni tvorjenki **magalo-no-* 'ki je v zvezi z **magalo-*' oz. se v njih ohranjajo izlastnoimenski toponimi k antr. **Magalono/ā-* (← **magalo-no-* tipa lat. *Bellōna*). Slednja možnost je sicer manj verjetna, saj o tovrstnem teonimu v okviru identificiranega keltskega panteona ni razpoznavnih sledi.

Kljub Matasoviću (2009: 253) medglasni *-a-* v galskem **magalo-* ne more predstavljati odraza **H₂*, izhodiščnega pide. **m^gH₂-lo-* (k pide. **me^g-eH₂-*; za odraz izglasnega laringala v I/Ted s. prim. sti. *mahi*, gr. μέγα, het. *me-e-ek* < pide. **me^g-H₂*), saj v primeru podstavne laringalnoizglasne baze, proti kateri tudi sicer jasno govori besedotvorje (prim. še lat. *magnus* < **m^g-nó-*, gl. Schrijver 1991: 480–481), ne bi mogli pojasniti otoškoteltskih odrazov. Nepoveden je za odraz laringala v medsoglasniškem položaju gal. *duxtir* 'hči' (RIG: L-98, 1a11) < **duk-tīr* < pide. **d^hugH₂-tēr*, ki ga v prid gal. **magalo-* ob pkelt. **maglo-* navaja Delamarre (DLG: 212), saj je za razliko od skupin **-THR-*, **-RHR-*, kjer je odraz laringala v keltščini pričakovani (prim. **litano-* 'širok' < pide. **pl^tH₂-nó-*, **aratro-* = lat. *aratrum* < pide. **H₂erH₃-tro-*), v skupini **-THT-* (in po vsej verjetnosti tudi **-RHT-*, gl. Zair 2012: 181–201) njegova onemitev regularna.

Kljub sistemski anaptiksi pa se v okviru galskega gradiva vendarle pojavljajo tudi redkejša dvozložna različica **maglo-*, prim. antr. *Maglomatoni* (CIL XIII/915) in epit. *Magla* (Ded *Silvano Maglae* (CIL III/3963), gl. KPP: 50). Deloma gre v teh primerih lahko za drugotne, že sinkopirane oblike. Ker bi tudi v predpostavljene romanskem (pro)paroksitonu **Magal-ārja* < **Magal-āria* pričakovali regularno sinkopo prednaglasnega zloga (**V-V-Ŵ-V* > **V⁺-Ŵ-V*), torej **Mag^l-ārja*, možnosti, da gre pri toponimu vendarle za hibridno predialno ime, kljub zgoraj izpostavljenim zadržkom vsaj na podlagi dejstev glasovnega razvoja ni mogoče odkloniti.

⁷⁰⁷ KGP: 92, Thurneysen 1899: 542, Dottin 1918: 61, Zair 2012: 166–167 z op. 157

⁷⁰⁸ Strukturno kot v **Calanc-onnum* (> fr. *Chalançon*), gl. AcS I: 689

⁷⁰⁹ AcS II: 373, TGF: 125, Delamarre 2012: 185.

SKLEP

Toponim verjetno predstavlja romansko predialno ime, z romansko pripono *-ārija* tvorjeno k podstavnemu galskemu osebnemu imenu **Magalo-* < pkelt. **maglo-*. Pri tem je lahko tvorjenka hibridna ali v celoti romanska; slednje seveda le v primeru, da je galsko osebno ime v času nastanka toponima predstavljalo živi, prevzeti del romanskega osebnoimenskega fonda vsaj na dotičnem arealu. Romanski značaj toponima se v primeru pravilne etimološke interpretacije nadalje potrjuje tudi v njegovi glasovni podobi, saj izpričano trizložno *Medaria* (= *Meclaria*) lahko kaže na sinkopirano štirizložno izhodišče **Magal-ārija*.

Neuiodunum [– kont., Drnovo pri Krškem]

Toponim se v antičnih virih pojavlja kot Νοοιόδοονον, var. lect. Νοοιόδοονον (*Ptol.* II,14,4), *Nouiioduno* (*It. Ant.* 259,14), *Nouiioduni* (*Tab. Peut.* IV,2), kar ga povsem neproblematično uvršča v produktivno skupino galskih enobesednih dvodelnih imen z elementoma **nou(i)io-* ‘nov’ in **dūno-* ‘opidum’: Νοιόδοονον (*Ptol.* II,8,7), dan. fr. Jublains,⁷¹⁰ *Nouiiodunum* (*Caes.*, BG II,12,1; VII,12,2; VII,55,1)⁷¹¹ in s skrajno vzhodnega galskega območja (*Scythia minor*) tpn. Νοιόδοονον, var. lect. Νοοιόδοονον (*Ptol.* III,10,2), *Nouiioduno* (*It. Ant.* 226,1), *Nouiioduni* (*Tab. Peut.* VII,4), danes romunska Isacea (za zabeležbe gl. Falileyev 2005: 291, 2007: 8–9).

V Gornji Panoniji izpričani toponim je v epigrafskih virih dosledno zapisan kot **Neuiodunum*, torej z isto- ali raznozložnim zaporedjem **-eu-*: [*N*]euiodun(o) (CIL III/4616), *Neuiod(uni)* (CIL III/3919), *Neuiod(umensium)* (CIL III/3921), [*Neui*]oduni (CIL III/4618).⁷¹² Gre za relativno pozne pisne spomenike, ki ne segajo dlje kot v sredino 2. st. n. št.⁷¹³ Ker je odsotnost glasovne spremembe **-eu-* > **-ou-* za razliko od keltskega (v najširšem smislu) sistema značilna poteza panonščine, ki je bila na tem območju z galščino v stiku (prim. že omenjeni par teonimov pan. *Teutanus* < **-o-no-* proti gal. *Toutatis* < **-ati-*, oboje k pide. **teu(-)teH₂-* ‘ljudstvo’), se v epigrafsko zabeleženi različici *Neuiodunum* običajno prepoznava starejšo podobo toponima in se ga obravnava v sklopu kategorije hibridnih imen z jezikovno avtohtonim, predkeltskim prvim členom in galskim elementom **-dūnon* v drugem (gl. zlasti Matasović 1996, kritika pri Falileyev 2003: 213–214). Če je domneva pravilna, bi bilo v antičnih virih zabeleženo različico **Nou(i)io-dūnum* treba opredeliti kot odraz drugačnega glasovnega razvoja ali kot neorgansko obliko, nastalo pod vplivom številnih drugih primerljivih imen z galskim elementom **Nou(i)io-* v prvem členu.

⁷¹⁰ Glede različice **-oio-* za *-ou(i)io-* pri Ptolemaju gl. 3.2.3.1.2 in dalje primerjaj številne zabeležbe elementa *Noto-* v primeru zloženke **Nou(i)io-magos-*: Νοιόμαγος ob enkratnici Νοιόμαγος (dalje gl. Lambert 2000: 166, 2005: 247–248).

⁷¹¹ Izčrpno AcS II: 787–789. Toponimska predloga se dalje ohranja v številnih prežitkih, gl. TGF: 169, 172–173, Delamarre 2012: 207.

⁷¹² Prim. tudi *saltus Neuidunus* (CIL XI/1147), gl. AcS II: 739, KGP: 200.

⁷¹³ AcS II: 740, DCC: 170, ILSI I, št. 4, 11, 180, 197, Matasović 1996: 86, Anreiter et al. 2000: 127, Anreiter 2000: 64, 2001: 170, Falileyev 2003: 213.

Pri hibridnih galskih dvodelnih imenih sicer nikdar ne gre za determinativne zloženke in torej kot prvi, avtohtoni element praviloma ne nastopa pridevnik, pač pa hibrid združuje element lastnoimenskega fonda epihoričnega jezikovnega sistema z generičnim topoleksemom superstratnega oz. adstratnega galskega sistema. Znani predstavniki te lastnoimenske kategorije so toponimi *Singi-dunum*, Καπέ-δουνov (prim. *Strab.* VII,5,12), oba s poselitvenega območja Skordiskov, ter nelokalizirana, le epigrafsko zabeležena toponima *Icaci-dunum* in morda Ζειζο-δουνων (če ne gre že v izhodišču za gal. **Gaišo-dūnon*)⁷¹⁴ z območja današnje Bolgarije, prim. tudi *fundus Histrio-dunus* (CIL XI/1147, AcS I: 2055). Panonsko-galska *uox hybrida* z morebitnim pan. **neu(i)ia-* 'nov' < pide. **neuǵó-* v prvem členu in gal. **dūno-* v drugem bi bila torej z ozirom na svojo zgradbo izvensistemska in nepričakovana. Nadalje bi bilo treba računati s keltizacijo veznega samoglasnika (pide. *-o- > pan. *-a- → gal. *-o-), čeprav utegne ojevška barva odražati tudi površinsko latinizacijo, kakor npr. v oblikotvornem morfemu *-um* za gal. *-on (**Neu(i)io-dūnon*), prim. tpn. *Teuto-burgium* za verjetno pan. **Teūta-burgia-* < **Teūto-bʰrgʰ-jo-* ipd.

Če se v toponimu morda vendarle v celoti ohranja galsko zloženo ime, pa bi bilo treba utemeljiti predvsem neuskkljenost grafičnih reprezentantov izvirnega galskega dvoglasnika. Pojav neustaljenega odraza pkelt. **eu* je v primeru galskega gradiva sicer znan na širšem območju galskega jezikovnega prostora in se zdi heterogenega izvora. Pri ugotavljanju dejanske, v okviru galskega sistema pogojene premene **ou* ~ **eu* < pide. **eū* (odrazi pide. **ou* so v tem oziru nepovedni) je treba iz obravnave jezikovnega gradiva, ki izkazuje obe različici, izločiti vse take elemente, ki bi jezikovnogenetsko gledano lahko pripadali tudi drugim, z galščino stičnim sistemom. Latinska epigrafika je prav tako delno dvoumna, saj bi šlo lahko v primeru latinskega zapisa ⟨eu⟩ zgolj za prilagoditev latinskemu sistemu tujega istozložnega dvoglasnika **ou* – zaporedja, ki se je v klasični latinščini sistemsko pojavljalo le v raznozložnem položaju, prim. variabilnost zapisov *ieuru* (RIG: L–3) ob *iourus* (RIG: L–12) za gal. **ē-our-* < **ē-eur-* (LG: 103–104). Vendarle pa je kljub možnosti, da se vsaj v delu galskega gradiva v zapisih z ⟨eu⟩ dejansko zrcali zaporedje **ou*, na dlani, da vsake dvojnice tipa *Leucetius* ~ *Loucetius* za pide. **leuk-et-* oz. dvoglasnika ⟨eu⟩ v nedvomno keltskih dvodelnih imenih, kot sta *Leucamulus* (CIL III/5329 + 5332; po haplogiji ali haplografiji za **Le/ouko-kamulo-*, gl. NNN s.v.) in *Leucimara* (CIL III/5265),⁷¹⁵ ni ustrezno videti zgolj grafično pogojenih različic. Na to opozarja že izpostavljeno dejstvo (gl. 3.2.1.4), da oblike z verjetno podedovano ojevsko prevojno stopnjo korenškega dvoglasnika (**boy-* 'krava', **boudi-* 'zmaga', **bouno-* 'naselbina', **roudo-* 'rdeč', morda tudi **loudo-* '?') (prim. gal. *Olloudius*, CIL XII/166, *Ateloudus*, ILJug: 365), **trougo-* 'beden, nesrečen' in **krouko-* 'hríb') oz. oblike, ki v korenškem delu izkazujejo galsko zaporedje

⁷¹⁴ Falileyev 2013a: 124–127, 38–39, 156, 77–78 (v tem primeru ζει- < **Gai-* s palatalizacijo in preglasom *ai* > **ei* neznanega izvora). Glede ⟨ζ⟩ za gal. **s* prim. galač. antr. Γαιζατό-ριξ (*Polyb.*, *Strab.*, gl. Weisgerber 1931: 154) < **Gais=ato-rixs*. Vendar prim. Falileyev 2014c: 120 v op. 10, kjer se ugotavlja, da je v zaporedju najverjetneje treba prepoznati osebno ime (dalje gl. Repanšek 2016a: 243).

⁷¹⁵ Za lastnoimenski element *Leuko-* gl. KGP: 231, GPN: 359

ou* iz starejšega **uy* (iouantu-* ‘mladost’, **iouanko-* ‘mlad’ < pkelt. **-uy-an-* < pide. **-u-H_{1/3}n-*, **kouno-* ‘drag’ < pkelt. < **-uy-no-* < pide. **-up-no-*), ob sebi nimajo izpričanih grafičnih različic z **eu*, ki bi bile v primeru splošne zamenljivosti ⟨ou⟩ z ⟨eu⟩ oz. v slučaju latinskega uzusa, po katerem bi istozložna zaporedja **ou* za razliko od raznozložnih težila k prilagoditvi v smeri lat. **eu*, v enaki meri pričakovane. Takšne razmere odločno govorijo tudi proti (teoretično sicer možni) domnevi, da bi se v zapisih z **eu* ohranjal mlajši glasovni razvoj gal. **ou* > **eu*, prim. stkimr. [o#] (< pide. **ou*, **eu*, **uy*) > srkimr. /əu/.⁷¹⁶ Tudi možnost, da bi se v dvojničnih zapisih z ⟨eu⟩ na splošno ohranjal uzus zgodovinskega, tj. etimološkega zapisovanja dvoglasnika, je neprepričljiva (kljub Höring 1950: 118), saj bi to predpostavljalo dolgotrajnejšo pisno tradicijo, ki bi nujno segala v obdobje še pred sistemskim prehodom **eu* v **ou*.

Soobstoj glasovnih različic **ou* ~ **eu*, izpričanih na celotnem galskem jezikovnem prostoru, bi bilo dejansko najlažje utemeljiti kot odraz glasovne spremembe v teku,⁷¹⁷ vendar kronologija pojavitev zapisov z ⟨ou⟩ in dvojničnih zapisov istega dvoglasnika z ⟨eu⟩ takšnega zaključka ne dopušča. Najstarejši galski, tj. galo-grški spomeniki dvojničnih zapisov, ki bi kazali na starejše **eu*, namreč ne izkazujejo, prim. antr. ουεντουα (RIG: G–106). Zaporedje °τεουτο v ια[-]ιανττεουτο (RIG: G–163) je ob jasnem antroponimu/patronimiku τουτουουια < **Tout-ū*, -*ün*⁷¹⁸ < **Tout-on-* v sklopu istega napisa glede vprašanja morebitnih starejših različic z **eu* irelevantno. Prav tako na že zgodaj izvršeni sovpad starih dvoglasnikov **eu* in **ou* v pkelt. **ou* kažeta hispanokeltsko (prim. antr. *koloutios*, *loukio*, *Toutonus*, gent. *toutinikum*, MLH V.1: 185–186, 230–231, 411–412) in cisalpskogalsko gradivo (prim. občno ime *TouTas* (RIG: E–1) = Red **toutās*). Lepontsko gradivo sicer ne ponuja jasnih zgledov odraza etimološkega **eu*, vendar prim. v tej zvezi vsaj antr. *TouTioPouos* za morebitno **tout-io-* ‘ciuis’ (Lep. A7) = gal. τουτιουος (RIG: G–153).

Ker je vse razpoložljive zapise z ⟨eu⟩ treba datirati vsaj pol stoletja kasneje kot pa najstarejše pojavitve tega dvoglasnika v pričakovani podobi **ou*, se torej bolj upravičen zdi zaključek, da se v poznejših različicah in vselej le v okviru latinske epigrafije v **eu* ohranja odraz arhaičnega glasovnega stanja v sklopu lastnoimenskega gradiva, kjer le-to ni bilo podvrženo takojšnji prenovi ob konfrontaciji z gradivom občnoimenskega fonda. Povedno je namreč dejstvo, da v naboru antroponimov, ki vsebujejo element **teutā* (za gradivo gl. KGP: 277–278, GPN: 266–268, Delamarre 2007: 181) ni mogoče

⁷¹⁶ LHEB: §46 (= srkimr. [ěy]), Schrijver 2011a: 25–26, prim. McCone 1996: 8.

⁷¹⁷ Prim. VGKS I, §37: »ou und eu werden im Gall. noch auseinander gehalten, jedoch so, dass der Zusammenfall von eu und ou in ou > ō schon zu belegen ist«. Podobna problematika v primeru sporadičnih arhaičnih različic z *e.u.* v okviru venetske antroponimije, prim. *te[.u].[t[a], vheugo[---], feu.go* (Lejeune 1974: 110–111).

⁷¹⁸ Strukturno primerljiv je patronimik βλανδοουικουουια (Ded ž., RIG: G–146) < **Blandouik-io-* k antr. **Blando=uik-on-*. Glede ostankov arhaičnega tipa s posplošitvijo dolgega **-ū* v stranskih sklonih v okviru galskega sistema (ob običajnem **-ū*, **-on-*) gl. zlasti Stüber 1998: 93. Patronimik *κουαδρουουια* (RIG: G–106) ni poveden za navedeni tip, saj gre v tem primeru za galsko glasovno prilagoditev latinskega gentilnega imena *Quadrōnius* (o tem prepričljivo Stüber 2007: 86).

identificirati takšnih, ki so zagotovo galski, medtem ko se ista različica ohranja ravno v galskem teon. **Teūtatis* (*Lucan., Phars. I, v.445, gl. AcS II: 1805–1806*), izpričanim kot *Teutates* (z latinizacijo oblikotvornega morfema). Podobno je v primeru elementa **louko-* ~ **leuko-* slednja različica omejena na pridevek **Lo/euket̃ios*, medtem ko gre pri antr. *Leuci-mara* in **Leuko-kamulos* lahko tudi za interferenco s strani panonskega sistema, prim. *Teutio Uercombogionis f.* (CIL III/13389) z morebitnim panonskim antroponimom ob diagnostično galskem antroponimu v filiaciji.⁷¹⁹ Element **leuk-* se ob dvojničnem **louk-*, ki je dobro zasidran v fondu osebnih lastnih imen, pojavlja predvsem v toponimiji, prim. brit. *Leucomago, Lecarum, Leuca* ob *Loucetio Marti* (CIL VII/36, gl. PNRB: 388–389, LHEB: 307), Τρ̃λευκον (*Ptol. II,6,4*), etn. *Leuci*, morda tudi etn. *Uo-leucini* (dalje gl. DLG: 199–200, MLH V.1: 230–231).

V različici *Neuiodunum* bi bilo glede na starejšo dvojnico Noou(i)- pri Ptolemaju sicer le z večjimi zadržki mogoče prepoznati arhaično glasovno stanje, zlasti z ozirom na dejstvo, da je v sklopu galske antroponimije tega prostora za pkelt. **ou* v istem času sporadično izpričan celo progresivni, že monoftongirani odraz **ō*, k čemur prim. antr. *Locita* (AIJ: 239, gl. ILSI I, št. 87, KPP: 274–275; prim. tudi varianto *Loucita* s celejanskega prostora, CIL III/5289) < pide. **le/ouk-et-*. Zapisa z dvoglasniškim elementom ⟨eu⟩ prav tako ni mogoče razumeti zgolj v kontekstu latinskega zapisovalnega uzusa, saj bi pri tem ostal nepojasnen vzrok za razliko med zapisoma *Neuio-* (naj si bo za **nou̯š̃io-* ali **no̯š̃iio-*) in npr. antr. *Boudio-* (ILSI I, št. 93), ki sodi v isti areal. Če je torej po pretresu vseh navedenih možnosti presenetljivi zapis *Neuio-* vendarle odraz interference podedovanega pan. **neu(i)ia-* < pide. **neuj̃io-* z gal. **nou̯(i)io-*, je do te vsekakor lahko prišlo izključno na ravni drugotne glasovne prenove in ne kot že izhodiščne *uox hybrida*.

SKLEP

Glede na formalne vzporednice ni razloga, da se toponima tudi po etimološkem kriteriju ne bi ocenilo kot galske dediščine. Nepričakovana glasovna podoba, ki jo v epihoričnih zapisih imena izkazuje prvi člen *Neuio-* in jo je torej z ozirom na pričakovani glasovni razvoj v dvojničnem Noou(i)- treba oceniti kot primarnejšo, pa pri tem lahko odraža ali sporadični arhaizem v sklopu konzervativnejše plasti jezika, ki ji načeloma pripada toponimija, ali vpliv panonskih glasovnih značilnosti (v tem sistemu se za razliko od galščine pide. **eu* ohranja nespremenjen), s katero je bil na dotičnem območju galski idiom v neposrednem stiku.

⁷¹⁹ Nasploh je na stiku galskega in panonskega lastnoimenskega areala ob odsotnosti za galski sistem nespecifičnega imenotvorja v okviru elementa pide. **leuko-* kot zagotovo galske *a priori* mogoče ovrednotiti le različice z **ou* (> **ō*).

Tasinemeti [– kont., *St. Georg am Sternberg*]⁷²⁰

Gre za enkratnico (*Tab. Peut.* IV,1). K latinski mestniški obliki *-i* (2. deklinacija) za **-um* v sklopu istega vira prim. še *Borgetomagi* (II,3), *Eburomagi* (I,2), *Gabromagi* (III,5) za *-magus* ← **-magos*, enako *Sorbiodoni* za *Seruiodunum* (*It. Ant.* 486,13) ← **-dūnon* ipd. Običajno se za toponim sklepa na galsko provenienco, na kar opozarjata tako strukturni tip in, v primeru, da gre za složeno enobesedno ime, specifično keltski leksikalni element **nemeto-* ‘lucus, sacellum’ < pide. **nem-etó-* v drugem členu. Ta se ohranja v gal. *νέμετον* (RIG: G–153) in stirs. *nemed* gl. *sacellum*. Glede rekonstruiranega pomena tega prakeltskega občnega imena prim. še galski tpn. *Uernemetis* (lat. *abl. loci* mn.) gl. *fanum ingens, de sacris siluarum quae nimidas uocant* (gl. AcS II: 712).

V toponimiji se **nemeto-* polastnoimenjen morda ohranja v *Nemetotatio* (*Rav.* 105,47), če gre za **Nemeto statio* (PNRB: 424–425, prim. etn. *Νεμετατόων*, *Ptol.* II,6,40, < *Nemet-ati-*). Deloma je kot topoleksem produktiven v priponskih izpeljankah tipa *Nemetacum* (gl. DCC: 168) < **Nemet-āko-* in kot drugi element v složenih imenih. Strukturno primerljivi z domnevno dvodelnim imenom **Tasi-nemeton* so tako tpn. *Medio-nemetum* (*Rav.* 107,54) < **Medio-nemeto-*, *Uer-nemetis* (*It. Ant.* 479,2) < **Uer-nemeto-*, *Aquis Arnemeza* (*Rav.* 106,57) za **Aquae Arenemetiae* (PNRB: 254–256) < **Are-nemeto-* ob etn. *Arnemeticici* (CIL XII/2820) < **Are=nemet-iko-* in galo-latinska hibridna tvorjenka *Αύγουστο-νέμετον* (*Ptol.* II,7,12). Prim. še galač. *δρυναίμετον* (*Strab.* XII,5,1, gl. Weisgerber 1931: 159–160) < **dru-nemeto-*, domnevno k ničtostopenjskemu gal. **dru-* za pide. **do/eru-* ‘drevo, les’.⁷²¹

Problematičen se torej zdi zlasti prvi člen domnevnega složnega toponima. Ker galskega elementa **tasi-* ni mogoče identificirati niti v občnoimenskem niti v lastnoimenskem fondu, se zdi verjetno, da se v medglasnem soglasniku *-s-* odraža že romanski glasovni razvoj, najsi bo po redovitem romanskem razvoju dejanskega **-ks-* > **-ss-* ali kot substitucija galskega zlitnika **ʳ* oz. medglasnega soglasniškega sklopa **-χs-*, bodisi preko **-ks-* > **-ss-* ali kar neposredno. Malo verjetna je povezava z galskim zoonimom **tazgo-* ‘jazbec’ < pkelt. **tazgo-* (> stirs. *tadg*), saj ta jasno izkazuje tematsko izglasje in soglasniško skupino *-zg-* (prim. tpn. *Ταζγαίτιον* (*Ptol.* II,12,3) < **Tazg-et-jo(n)-*).⁷²² Obstoj oblike po premetu **takso-* z istim pomenom, od koder najverjetneje izvira tudi lat. *taxus, taxō* ‘id.’, in ki bi se utegnila ohranjati tudi v zaporedju **tasi-*, v avtohtonem galskem gradivu ni dokazljiv.⁷²³ Ob tem je ijevski vezni samoglasnik v galskih antroponimih kot *Taxi-magalus* (*Caes.*, BG V,22,1), ki očitno ne spadajo v isto besedno družino kot omenjeno občno ime, nedvomno treba oceniti kot primaren; tak pa se morda lahko ohranja tudi v prvem členu toponima *Tasi-nemeton*.

⁷²⁰ Gl. BA 19: G3 + *directorium* s.v. (ur. H. Bender *et al.*).

⁷²¹ Prim. og. *DRU-GNO* < **dru-gno-*, stirs. *druí* ‘svečenik’ < **druj’h* < **dru-uid-*, gal. antr. *Dru-talus* (KGP: 274) = sti. *dru-*, gr. *δρῦ-* v sti. *dru-śád-* ‘sedeč na drevesu’, gr. *δρῦ-οψ* ‘detelj’ ipd. tipa pide. **pku-* za **peku-* ‘drobnica’, **gnu-* h **go/enu-* ‘koleno’ ipd.)

⁷²² Gl. Repanšek 2014a: 248ss.

⁷²³ Kljub LG: 199. Za romanske kontinuantne te izposojenke gl. Grzega 2001: 240.

Dvomljiva je povezava s produktivnim galoromanskim predialnim imenom **Taski*-*ako*- (prim. *Tasciaca* (*Tab. Peut.* I,3) > fr. *Thésée*, *Tasiacus* (850) > *Taissy*, *Tasiaco* (877) > *Taisey* ipd.)⁷²⁴ h galskemu antr. *Tascus* ~ *Tascius* (za zabeležbe gl. Delamarre 2007: 178), saj bi v tem primeru v zapisu *Tasi*- morali prepoznati romanski odraz skupine *-*skio*- > *-*st^o*- > *-*ss^o*- in naknadno šibitev veznega samoglasnika *-*o*- v -*i*-⁷²⁵ oz. že v galskem izhodišču predpostaviti sporadični premet *-*sk*- > *-*ks*- (> *-*χs*-), torej **Tasko*- oz. *Taski*- > **Tak/χsi*- → rom. **Tassi*-, česar pa z vzporednim razvojem v primerljivem gradivu ni mogoče podpreti.

Ustreznejša se zato morda zdi povezava s stirs. *tais* 'vlažen, mehak' (prim. *fo thalmain tais*, *Met. Dinds.* 456,81) < **tag-s-i*- k pide. **teH₂g^o*- »berühren, fassen« (LIV²: 616–617), morda **teH₂k^o*- »schmelzen« (LIV²: 617), kar se utegne ohranjati celo v že omenjenem galskem elementu **taxsi*-, prim. antr. *Taxi-magulus*.⁷²⁶ Skupno izhodišče obema imenoma bi lahko predstavljal teonim oz. pridevek **Taxsi*-⁷²⁷ oz. s stirs. *tais* pomensko soroden pridevnik, vsekakor pa ne antroponim. Pri tem prve od možnosti ni mogoče podpreti z dodatnimi jezikovnimi niti zunanjejezikovnimi argumenti, druga pa bi v sklopu izpričane galske toponimije predstavljala unikum.

SKLEP

Glede na diagnostično galski leksikalni element **nemeto*- v drugem členu tega morebitnega zloženega imena se kljub nejasni etimološki interpretaciji prvega elementa zdi toponim upravičeno identificirati kot verjetno galsko dediščino, vendar ta vsaj strukturno ostaja brez točnih vzporednic.

Uirunum [– kont., Gosposvetsko polje, nem. *Zollfeld*]

Ime se prvotno nanaša na današnjo Štalensko goro (nem. *Magdalensberg*), od koder je bilo drugotno preneseno na klavdijanski municij ob vnožju vzpetine (gl. Dobesch 1997, Piccottini 2002), v virih izpričan kot Oúípouvov (*Ptol.* II,13,3), *Uirunum* (*Plin.*, *N.h.* III,156, *It. Ant.* 276,5, *Tab. Peut.* IV,2), prim. še enakovozni tpn. Oúípouvov (*Ptol.* II,11,27, *Germania magna*). Pri Pliniju (ibid.) je *Uirunum* omenjen v kontekstu etimološko jasno predgalskih noriških toponimov *Ueleia*, *Teurnia*, *Aguntum* in *Iuuauum*.

Če gre za svojilno tvorjenko **uīrū-no*-, najsi bo k **uīru*- (z ali brez podaljšave izglasnega **u* v eksocentrični izpeljanki) oz. **uīrū*- < pide. **uī(H)ruH*-, je galska interpretacija imena nemogoča, saj sta edina identificirana elementa, ki sta v okviru galske-

⁷²⁴ Z redovitim prehodom **sk^E* > **š* > **is* (Lausberg 1967: §§425–426), gl. TGF: 209 in *pass.*, Anreiter 2000: 63, Anreiter, Roider 2007: 122 v op. 98, Lacroix 2007: 94–98.

⁷²⁵ V primeru zgodaj sinkopirane oblike tipa *Mogeti*-, *Magi*- za *Mogetio*-, *Magio*- bi v vzhodni romansčini pričakovali **Taski*-.

⁷²⁶ Prim. AcS II: 1778, LÉIA–T–16–17, KGP: 235, 276, GPN: 116–117, NWÄI: 261 v op. 11, DLG: 233, DCC, s. 213: »wet grove«, Irslinger 2002: 430, Delamarre 2012, s. 250: »sanctuaire-?«.

⁷²⁷ Enako že d'Arbois de Jubainville 1891: 149–150, privzema Holder (AcS II: 1750–1751), gl. tudi Anreiter, Roider 2007: 122.

ga sistema po glasovni strukturi vsaj delno primerljiva, tematski tvorjenki gal. **uīro-* ‘mož’ oz. **uīro-* ‘resničen, pravi’, medtem ko je ujevška osnova **uēru-* ‘širok’ (GPN: 123–124, DLG s.v., DCC, *Principal elements*, s.v., KPP: 247) z **uīrū-* nezdružljiva v korenskem samoglasniku. Sklepati bi se dalo kvečjemu na podstavno nosniško osnovo **uīrūn-* oz. **uīrūn-* < **uīron-* (k nastavitvi kratkega korenskega samoglasnika prim. pozne zapise Βέρουνος, βερουνήσιος < lat. **-ēnsi-* (*Steph. Byz.*), če za rom. **βερ-* < **Uir-*), v kateri bi se prepoznalo posplošitev glasovnega odraza, značilnega za besedno izglasje v imenovalniku ednine tipa gal. τουτουνια (RIG: G–163), βλανδουοικουνιαι (RIG: G–146) < **-ūn-* za **-ō*, **-on-* (obakrat gre za patronimik). Ta pojav bi bil v okviru toponimije sicer brez vzporednice, poleg tega pa pomenskomotivacijsko v celoti *ad hoc*.

Če se v toponimu ohranja izpeljanka z zloženo pripono *-uno-* (prim. Pokorny 1940: 65), kakor se zdi verjetno zlasti ob primerjavi z imenotvorno primerljivim panonskim tpn. *Taurunum* (k indoevropski ali predindoevropski podstavi **taur-*; glede slednjega gl. Mayer 1957: 332, Anreiter 2001: 135–137), je galska provenienca seveda prav tako izključena. Po enakem načelu, kakršen velja za priponske izpeljanke na *-eia*, pri katerih se pripona pojavlja izključno v kombinaciji z izrazito nekeltskimi imenotvornimi podstavami (npr. **nōr-* v *Noreia*) oz. je le-te le s težavo mogoče opredeliti kot keltske, ni formalnega razloga, da bi se v tpn. *Uirunum* prepoznavalo galsko tvorjenko. Anreiterjeva domneva (2001: 136, prim. Anreiter et al. 2000: 126), da se v toponimu ohranja pripadnostna izpeljanka **uer=u-no-* »Fluchtburg« k suponiranemu pide. **ueru-* »Schutz, Schirm«, ki se npr. ohranja v sti. *varū-tár-* »Schützer, Schirmer«, je neprivlačna zlasti s stališča v notranjegalskem primerjalnem gradivu neidentificirane glasovne spremembe **e* > **i* / __ **r*, ki bi jo takšna etimologizacija predpostavljala. Poleg tega se izprezentova osnova **uer-u-* k pide. **uer-* »aufhalten, (ab)wehren« (LIV²: 684–685) v funkciji *nomena actionis* v primerjalnem gradivu nikjer ne potrjuje ničto izpeljana.

SKLEP

Galska interpretacija toponima je neustrezna na vseh relevantnih ravneh etimologizacije. Ob primerjavi s tpn. *Taurunum* je upravičen sklep, da se vsaj v priponskem delu imena (**-uno-*) ohranja indoevropsko besedotvorje, pri čemer je podstava, ki pa je etimološko nepregledna, lahko tudi lastnoimenskega izvora.

7 V antičnih virih neizpričana keltska imena s kontinuiteto v slovenskem toponimskem fondu

Poglavje obravnava v imenoslovni literaturi že identificirane domnevne keltske prežitke v slovenščini, ki nimajo antičnih predlog. Takšni jezikovni relikti so namreč za vzpostavitev distribucijske slike keltskega lastnoimenskega odtisa na jugovzhodnem alpskem prostoru enako pomembni kot antična imena. Cilj je takó empirično ovrednotenje dejanske keltske dediščine v zemljepisnoimenskem fondu kot sistematičen prikaz metodoloških prijemov pri obravnavi lastnoimenskih reliktoev konkretnega jezikovnega sistema v specifičnem časovno-prostorskem kontekstu. V obravnavo ni vključena adstratna toponimija (razen če ta v imenoslovni literaturi doslej ni bila pravilno prepoznana kot poznejša plast adstratnega izvora oz. to dejstvo doslej ni bilo posebej ali v zadostni meri izpostavljeno), saj ta ne sodi v problematiko raziskovanja prežitkov, kot substratni pa ne bodo prepoznani niti toponimi, za katere je mogoče potrditi le drugotno keltskost. Kot le drugotno keltska je npr. mogoče ovrednotiti t. i. »psevdokeltska«⁷²⁸ imena, kamor v prvi vrsti spadajo izobčnoimenska in izlastnoimenska zemljepisna lastna imena, tvorjena iz leksikalnih in imenotvornih podstav, ki jih je kot keltske mogoče opredeliti le po etimološkem, ne pa tudi po strukturalnem kriteriju; takšen je npr. že obravnavani tip **Bil(l)iācum* oz. *Mogetiana*.^{729, 730} Podobno kategorijo tvorijo iztoponimske tvorjenke tipa *Carnium* ← etn. *Carni*, kjer se da kot morebitno keltska identificirati le formalna sredstva izpeljave, medtem ko je imenotvorna podstava lahko keltska le po strukturalnem kriteriju, etimološko pa pripada nekemu drugemu jezikovnemu sistemu (tipološko prim. odnos med sln. *Korošica* k hrn. **Korōč-ьskъ* in substratnim **Karant(i)o-īpd.*). Čeprav je keltskost tovrstnih imen drugotna, pa je njihova informativna vrednost za keltsko jezikovno prisotnost na preučevanem območju vendarle enaka tisti, ki jo

⁷²⁸ Glede termina gl. zlasti Anreiter 2000.

⁷²⁹ Pravi hibridni keltoromanski toponimi bi bili za obravnavo keltskega lastnoimenskega odtisa sicer relevantni, vendar pri tovrstnih imenih praviloma ni mogoče zanesljivo ugotoviti, kdaj gre v primeru antroponimne imenotvorne podstave za izvorno keltsko ime, ki je dejansko tvorilo živi del romanskega onomastikona.

⁷³⁰ Prim. tudi tpn. *Prule* iz nem. *Brül* (gl. Bezljaj v ESSJ III s.v. *Prule*, ESSZI: 335) < srvn. *brüel* < stvn. **bruil* (EWAhd II: 368–370) ← srlat. *broilus*, *broialum*, *brugilus* 'ograjen travnik; s travo, drevesi ali grmovjem poraščen kraj' (MLL: 141) ← gal. **brogi-lo-* '*kos zemlje' (< pide. **mroġ-i-*).

vsebuje primarna, tj. po etimološkem kriteriju kot keltsko opredeljena toponimija, saj predpostavlja integracijo in preoblikovanje predkeltske toponimije v keltskem sistemu.

Etimološko raziskovanje lastnoimenskih reliktoev je najtežavnejša poddisciplina jezikoslovne paleontologije, saj se tu ni mogoče opirati na gradivo, sporočeno v antičnih virih, ki bi predstavljalo njegovo starejšo, z glasovnimi in oblikotvornimi spremembami manj obremenjeno podobo. Poleg tega lahko prav zaradi geografsko in kategorijalno neenakomerne asimilacije substratnega gradiva v superstratno plast prihaja do drugotne pojavitve lastnoimenskih osamelcev, ki niti ob normalnih pogojih, tj. kadar je vsaj v relativno enakomernem obsegu zapolnjena distribucijska mreža substratnih imen, ne predstavljajo dovolj zanesljivega kriterija za vzpostavitev jezikovno-genetske opredelitve, ki izstopa iz jezikovnega konteksta lastnoimenskega areala (prim. gal. **kambo-* ‘zavit; rečni zavoj’ ob nedvomno negalskem orn. *Cambunii montes* v Makedoniji ipd.). Pri tematsko usmerjeni, tj. deduktivni analizi relevantnega gradiva na izbranem mikroprostoru, v našem primeru identifikaciji keltske lastnoimenske dediščine na jugovzhodnoalpskem prostoru, se je zato metodološko upravičeno poslužiti tudi zunajjezikovnih kriterijev,⁷³¹ ki delno napovedujejo prisotnost oz. odsotnost keltskega lastnoimenskega odtisa. Glavni dejavniki, od katerih je odvisna prisotnost nekega substratnega lastnoimenskega elementa v superstratnem fondu in na podlagi katerih je mogoče oceniti količino in razporeditev lastnoimenskega nanosa substratne plasti, so: a) družbeno-jezikovna situacija v realnem času prisotnosti substrata na obravnavanem arealu, b) meja prepustnosti superstratne plasti in c) vprašanje (dis)kontinuitete danega zemljepisnega imena.

a) *Družbeno-jezikovna situacija v realnem*

času prisotnosti substrata na obravnavanem arealu

Za čas delne keltske zasedbe širšega jugovzhodnoalpskega prostora je etnična in jezikovna slika osrednjega, vzhodnega in severnega obsavsko-dravskega dela, ki predstavlja logični naselitveni podaljšek iz Panonije v zahodni smeri, sorazmerno jasna in njegova (sicer drugotna) keltskost nesporna tako z vidika distribucije antroponimije in antične toponimije kot tudi arheološko in zgodovinsko. Problematičen je zlasti obrobni, zahodni pas, za katerega pa ni mogoče izdelati zanesljive slike o etnični sestavi prebivalstva, prav tako pa je posledično zanj značilna nejasna jezikovna situacija.

Arheološko gledano gre razen na obronkih Alp, kjer naj bi bili materialno izpričani t. i. »galski Karni« (gl. Guštin 2011), zagotovo za nekeltsko poselitev. Na podlagi antičnih virov se osrednji poselitveni prostor Karnov v 2. st. pr. n. št. v grobem umešča predvsem v Furlansko nižino (*Ptol.* III,1,22; III,1,25; prim. Šašel 1974b: 14, Petru 1977: 480, Šašel Kos 2005: 413, Cecovini 2013: 184 in *pass.*). Natančneje je njihovo ozemlje na zahodu mogoče zamejiti z reko Livenzo in mejo z Veneti, na severu z alpskim robom

⁷³¹ Uporabo zunajjezikovnih indicev pri določanju keltskega etimološkega izvora antične toponimije, zlasti z ozirom na uspešno izognitev napačnim jezikovno-genetskim opredelitvam v primeru naključno podobnih imen, upravičuje tudi Falileyev 2014a: 34–39 (prim. Sims-Williams 2006: 27–37). V tem smislu tudi Anreiter 1996: 46 v op. 195.

in podaljški Norikov v alpskih dolinah, ki potekajo proti Italiji (*Strab.* VII,1,5), na vzhodu z Notranjsko s prelazom Okra in mejnim japonskim območjem (*Plin., N.h.* III,5,38; III,18,127; *Strab.* IV,6,10; prim. *Plin., N.h.* III,19,131, kjer Okro skupaj z neubiciranim tpn. *Segesta* označi za karnijsko naselje), Histri na jugovzhodu (*Strab.* VII,5,3; prim. VII,5,2, kjer *Tergeste* opredeli kot karnijsko vas), na severovzhodu pa so morda segali celo do Kokre, ki predstavlja naravno mejo med zahodnimi podaljški Julijskih Alp in začetkom emonske nižine.⁷³² Na podlagi neskladja med navedenimi podatki o karnijski poselitvi Furlanske nižine in starejšimi viri, ki za čas do 4. st. pr. n. št. v obalnem pasu od *Venetie* do juga *Histrie* prepoznavajo kontinuirano poselitev severnojadranske ploskve, tj. Venete in Histre z mejnim območjem ob reki Timavi (*Scyl., Per.* 20; *Ps. Scymn., Orb. descr.*, 191–194; *Liv.* 41,2,1; *Strab.* V,1,8; V,1,9; gl. Vedaldi Iasbez 1994: 158–159), se sklepa, da je klinasta naselitev Karnov v prej venetski prostor drugotna, kot *terminus ante quem* pa ji je vsaj za jugovzhodno Furlanijo mogoče določiti leto 171 pr. n. št. (*Liv.* 43,1,4–7; 43,5,1–4). Od Venetov so jasno ločeni pri *Pomp. Mela* II,59, *Plin., N.h.* III,5,38, od (alpskih) Keltov (*Galli, Galli transalpini*) pa pri *Liv.* 43,5,1–4, 5,7 in 10, prim. 43,1,4–7. V drugotni literaturi se navadno sklepa, da se pod nediferencirano etnično oznako Karni dejansko ohranja (zveza?) več avtohtonih ljudstev,⁷³³ hkrati pa se za Karne v Furlanski nižini, ki se jih razume kot podaljške Karnov, naseljenih ob alpskem robu (prim. *Ptol.* III,1,25, ki kot karnijska navaja mesta *Forum Iulii*, Konkordijo (vendar prim. *Plin., N.h.* III,18,126–127) in Akvilejo), predvideva keltski oz. galski izvor, in sicer predvsem na podlagi dejstva, da je pri Liviju (*Liv.* 40,34,2) ozemlje, na katerem je 181 pr. n. št. ustanovljena Akvileja, označeno kot *ager Gallorum* – oznaka *Gallus* pomeni v latinščini toliko kot Kelt in seveda nima opredeljene vrednosti za dejansko (v jezikovnem smislu) galsko poreklo. Karni so nadalje pri Strabonu (IV,6,9) omenjeni skupaj z »nekimi Noriki« (Νορικῶν τὲ τινας; prim. *Plin., N.h.* III,20,133: *iuxtaque Carnos quondam Taurisci appellati nunc Norici*), in sicer kot pleme, ki poseljuje zaledje Jadrana in območje proti/pri Akvileji.⁷³⁴ Pri tem je treba poudariti, da na prostoru med širšim priobalnim pasom *Caput Adriae*, skupaj s Posočjem, Istro in Notranjsko vse do meje z območjem vpliva Tavriskov na vzhodu (deloma pod interesno sfero Tavriskov spada tudi že Notranjska, o čemer gl. Laharnar 2009), jezikovno ni mogoče govoriti o keltizaciji, medtem ko se arheološko prisotnost keltskega kulturnega elementa (latenizacija) že na prehodu iz 4. v 3. st. pr. n. št. sicer sporadično potrjuje tudi na posoškem prostoru (gl. npr. Mlinar, Gerbec 2011, prim. Guštin 2001: 336).

Kljub dejstvu, da viri za Furlansko nižino v stoletjih pred romanizacijo ne omenjajo Venetov, je nesporno dejstvo, da je območje vse do romanizacije ostalo prekrivno z venetskim jezikovnim arealom. V primeru dejanske galske prisotnosti odsotnost galske toponimije (kljub Pellegrini *op. cit.*, ss. 20–31, 1969: 51–52) na tem prostoru sicer ni moteča, zlasti ob dejstvu, da bi bil tovrsten jezikovni odtis nepričakovan tako s stališča

⁷³² Prim. Pellegrini 1966/1969: 8, Šašel 1970/1971: 35, 1976: 80, Šašel Kos 1997: 26–27.

⁷³³ Tako npr. Vedaldi Iasbez 1994: 238 in *pass.*, 2001: 80.

⁷³⁴ Za vire gl. Vedaldi Iasbez 1994: 33–34, 2001: 72.

drugotnosti jezikovne keltizacije kot z ozirom na splošno neintenzivno poselitev območja.⁷³⁵ Pač pa je vpadljiva skorajšnja odsotnost galske antroponimije, ki se potrjuje le izjemno sporadično: *Counertus*, *Mogiancus* (CIL V/1789), *Sucela* (CIL V/1790), *Tessignius* (CIL V/805), *Caramantius* (CIL V/1642), *Dunomarus* (CIL, Pais, *Suppl. Italica*, št. 1196 = *Inscr. Aquil.* 3535). Stičišče galskega jezikovnega areala z venetskim se običajno prepozna prav na območju Karnije do Ziljske doline (gl. npr. Lejeune 1974: 14, Marinetti 2001: 71–72, 2008: 157ss.). Najzahodnejšo skupino galskih osebnih imen v obdravskem pasu je mogoče identificirati severno ob Aguntu (CIL III/4725; ILLPRON: 1048), in sicer kot zadnjo zgostitev imen na prostoru med porečjema Drave in reke Mele (nem. *Möll*). Manjše število verjetno galskih (vsekakor manj verjetno venetskih) imen je prisotnih tudi v okviru venetske epigrafike v zgornji Ziljski dolini (*Loncium et uicinia*) in Karniji (gl. LVen I: 607–628), medtem ko je na skrajnih obronkih Karnijskih Alp mogoče tudi zanesljivo identificirati gradivo, ki kaže na relativno zgodnjo latenizacijo (3. st. pr. n. št.; gl. zlasti izsledke v Vitri, Oriolo 2001, Donat, Righi, Vitri 2007, Guštin 2001: 336, 2011: 452), kot to v tem času velja tudi za Koroško (gl. npr. Gleirscher 1997, 2009) in Posočje (Guštin 1991, Chiabà, Maggi, Magrini 2007, Božič 2011). Na prvi pogled se torej zdi upravičeno ločevati med arheološko in jezikovno gledano galsko populacijo, naseljeno v Karniji (podaljški noriških Kelto?), in Karni (vsekakor gre za plemensko zvezo s širšo distribucijo, podobno kot pri Tavriskih), ki so poseljevali prostor med Severnim Jadrantom in alpskim lokom (enako Guštin 2011a). Nenadna prisotnost Karnov v historiografiji severovzhodnega Jadrana je namreč razložljiva le s kolonizacijo, proti čemur govori tako arheološko kot jezikovno izpričana kontinuiteta na severnojadranskem arealu, oz. s prenosom ali generalizacijo etnonima od Karnov *proprie dicti* na avtohtono prebivalstvo, ki je kot eno izmed alpskih ljudstev (prim. *Plin., N.h.* III,20,133) poseljevalo Furlansko nižino in Notranjsko oz. vsaj zaledje Akvileje do Okre, kjer so izpričani (kot) *Subocrini*. Latinski tpn. *Iulium Carnicum* (in nedvomno tudi sam *Carnium*) posredno kaže na prisotnost etnonima primarno na območju Karnijsko-Juljskih Alp. Vendarle pa se tudi takšen poskus grobe rekonstrukcije etnične situacije postavlja pod vprašaj. Galska jezikovna prisotnost v okviru venetskega epigrafskega korpusa namreč ni tako zelo očitna, kakor se običajno predpostavlja.

Ker je glavnina jezikovnega gradiva v Furlaniji, Posočju in Karniji omejena na venetski epigrafski korpus,⁷³⁶ ki predstavlja rezultat akumulacije na tem območju živega

⁷³⁵ Z izjemo Akvileje imajo vsa imena urbanih središč latinska imena, gl. LVen I: 577–580, Pellegrini 1966/1969: 9, 39.

⁷³⁶ Do sedaj je bilo identificiranih osem posoških venetskih napisov: Is1–Is3 (Idrija pri Bači, gl. LVen I: 591–597), Is4 (Reka pri Cerkenen), Is5 (Berlotov rob), Is6 (Gradič nad Kobaridom, z nadaljnjim, še neobjavljenim fragmentom), gl. Eichner, Nedoma 2009, srebrna daritvena ploščica iz Vrha gradu na Šentviški planoti (gl. Mlinar, Crevatin 2012, Laharnar, Mlinar 2014). Od odkritih napisov so epihoričnega nastanka zagotovo le Is1 in Is2 (morda tudi Is3), Is4 in votivna ploščica z Vrha gradu. Vsi naštetih izkazujejo jasne poteze lokalne tradicije, zlasti z arhaičnim (nelatinskim!) t_i (T) in sistematično uporabo h_i (t. i. lestvični h) za i . v položaju za samoglasniškim delom dvoglasnika (Is1, Is2: $lahvnah_i = la.i.vna.i.$, $vrotah_i = vrotah_i$, Is4: $nekri.m.p.lah_i = nekri.m.p.la.i.$). Ta inovacija ima svoj izvor v grafemskem sovpadu h_i z i . po izenačitvi slednjega

in zagotovo najpomembnejšega jezikovnega medija, bi bilo galsko interferenco, če je bila zares prisotna, treba identificirati prav v okviru venetskega onomastikona. Ravno zaradi nevarnosti projekcije etničnega stanja na prostoru, kjer je izpričana karnijska (alpska) venetščina, pa mora identifikacija galskega lastnoimenskega gradiva potekati po najstrožjih načelih, pri čemer površinska glasovna podobnost posameznega imena z morebitno galsko vzporednico še ne more predstavljati zadostnega kriterija za etimologizacijo (prim. zlasti v tem smislu metodološko neustrezno obravnavo domnevnega galskega lastnoimenskega gradiva v venetskem korpusu v Schmidt 1966), rekonstrukcija dejanske jezikovne situacije pa ne sme graditi na drugih dejstvih kot izključno na jezikovnem gradivu. O galsko-venetskem jezikovnem stiku na obrobni območjih koroške in karnijske skupine, tj. v Ziljski dolini (*Gurina, Würmlach, Findenig-Thörl*) in Karniji (*Làgole di Calalzo*), lahko pravzaprav pričajo le zelo redki antroponimi, ki tako kot latensko arheološko gradivo teh perifernih območij sicer niso kontekstualno nevtralni, prim. patronimik *kavaron:s* (Gt 4) < **kavaroni.s.* < **-on-jo-*, ki ob primerjavi z gal. **kauro-* < pide. **keuH-ro-* (= kimr. *cawr* 'velikan') sicer lahko izkazuje preko-zložno asimilacijo $e - a > a - a$ z za galski sistem definicijsko vrednostjo, vendar je v oblikotvorju (nosniško deblo, ven. *-is* za pide. **-jo-s*) ter z za pozno venetščino značilno sinkopo hkrati izrazito negalski. Nedvomno pa gre za galski infiltrat v primeru antr. *bogjo.s.* (Gt 13) za gal. **Bogjo-*, na kar opozarjata tako glasovje (gal. **b* proti ven. **f*- < pide. **#b^h-*) kot oblikotvorje (gal. **-jo-s* proti ven. **-is* za pide. **-jo-s*). Manj jasno galski je antr. *broi.joko.s.* (Ca 23), prim. *aviro bro.i.jo.ko.s.* (Ca 20),⁷³⁷ za domnevno gal. **brojjo-* < **brojjo-*, s čimer je dejansko primerljivo le poznogalsko (po vsej verjetnosti že romansko) *breialo* (*Gloss. Endl.* 2,6) < **brojjo-alo-* (gl. pogl. 3.2.3.4.1). Lejeune (1974: 278, prim. Marinetti 2012a: 71, 73 v op. 58) kot galski obravnava tudi domnevni matronimik *.a.rs.petijako.s.* (Ca 11) < **Ar^rspetjo-* < **Are-sk^u-et(i)o-*, k čemur prim. stirs. *aithesc* = kimr. *ateb* 'odgovor' < **ati-sk^u-o-*, *arasc* 'dogovor' < **are-sk^u-o-* (vse k pide. **sek^u-* »sagen«, gl. LIV²: 526–527).⁷³⁸ Če gre v resnici za galsko ime, sinkopa v

s h_2 na osrednjem venetskem prostoru in v okviru izrabe severnoetrusčanske abecede za zapisovanje venetščine predstavlja unikum. Med delne inovacije morda spada tudi raba l_1 v nasprotni smeri pisanja v vrednosti (l). Kljub mnenju, izraženem pri Mlinar, Crevatin 2012: 293–294, imenska formula *voturo.s. vo.l.lk.no.s.* na votivni ploščici z Vrha gradu (branje je tu podano v emendirani transliteraciji za prvotno objavljeno branje napisa kot *voturo.s. vo.l/p.l/pk.nj_s = voturo.s. vo.l/p.l/pk.nij.s.*) ne vsebuje jasnih indicev, po katerih bi bilo mogoče zanesljivo sklepati na galski izvor tako osebnega imena kot sledečega patronimika. Glede na punktuacijo v zaporedju *vo.l.lk.no.s.* za pričakovano **vo.l.l.kno.s.* je mogoče sklepati, da se v patronimiku ohranja sinkopirana oblika **uoll-ikno-* (**uo.l-l^p(j).k.-no-*, prim. *.a.rs.petijako.s.*, Ca 11) oz. **uoll-keno-* (**uo.l.l(l).k.-no-* s prestavitvijo zapornika *-k-* v izglasje predhodnega zloga po preureditvi zlogovne meje tipa *nekri.m.p.la.i.* za običajno **nekri.m.-pla.i.*), vsakokrat k podstavnemu antr. **Uollo-*.

⁷³⁷ Imenotvorje je v tem primeru sicer tipično venetsko. Patronimiki so na celotnem obrobnem arealu venetske jezikovne ploskve regularno tvorjeni s pripono **-iko-* oz. *-ko-* (za samoglasniškim izglasjem osnove). Dalje gl. Lejeune 1974: §44, Marinetti 2012a: 65.

⁷³⁸ Gre za besedotvorni tip pide. **upo-stH₂-o-* > gal. **uasso-* (gl. Uhlich 2002: 416). Morda sodita sem tudi galski antr. *Atespa(n)tus* in tpn. *Bratuspantium* (*Caes.*, BG II,13,2), a le v primeru, da se v njih ohranja izdelžniška tvorjenka **-sk^u-nt-o-* (gl. DLG s.v. *atespatus*).

predponi (preverbu) **are-* ni neproblematična in bi bilo v njej treba morda videti venetski glasovni odraz (vendar prim. gal. etn. *Arnemetici*, če za **are=nemet-iko-*), kar bi seveda pomenilo, da je bil antroponim v najboljšem primeru v venetski lastnoimenski fond le integriran, in sicer kot njegov obrobno produktivni element.

S stališča jezikovnogenetske opredelitve je težaven tudi etnonim *Ambisontes* (*Plin., N.h.* III,137, *Ptol.* II,13,2), ki kaže na predložno rekcijsko zloženko **Amb-isont-o-* oz. **Ambi-sont-o-* 'ki je/živi okrog/na obeh straneh reke (*I)sontV'* (v kolikor seveda ne gre že v izhodišču za latinsko tvorjenko po zgledu na produktivni galski imenotvorni tip). Etnonimi z galskim predlogom **ambi-* 'okoli, okrog' < pide. **H₁mb^{hi}* (**amb^{hi}*, Dunkel 2014 s.v.), prim. gr. ἀμφί, sti. *abhi*, lat. *ambi-*, pgerm. **umbi*, so praviloma hibridne tvorjenke in jezikovnogenetsko gledano lahko heterogenega izvora, saj predlog/preverb (< prislov) **ambi-* v zaporedju **am* ne izkazuje nobene specifično keltske razvojnoglasonovne poteze. Izbor jezikovnega vira, ki mu zaporedje **ambi-* teoretično lahko pripada, pa je morda vendarle omejen, in sicer na tiste jezikovne sisteme, ki za podedovano prajezično vzglasno zaporedje **#HR₂-* izkazujejo sistemski odraz **#aR-*. Od identificiranih sistemov na relevantnem arealu, kjer so tovrstna imena zgoščena, tako v poštevidu prideta le keltski (galski) in italjski vir (venetsko jezikovno gradivo sicer ne omogoča neposrednega uvida v odraz podedovanih zaporedij **#HR₂-*, vendar se tipološko gledano tudi tu zdi verjeten razvoj tipa *lex Rix*, torej **aR-*). Tudi sam imenotvorni model je kot verjetno galski mogoče potrditi le na podlagi zunajjezikovnih dejstev, saj se da v okviru zloženih etnonimov identificirati le hibridne tvorjenke z negalskimi toponimskimi predlogami v drugem členu,⁷³⁹ prim. *Ambarri* < **Amb-arar-o-* k hdr. **Arar-* (gl. AcS I: 119–120, K. Ihm, RE I,2 (1894), 1795–1796), *Ambi-draui* k hdr. *Drauius*, *Ambi-lini* in morda Ἀμβιλικοί (*Ptol.* II,13,2), če ne gre dejansko za isto pleme, torej **Ἀμβιλ<v>οί = Ambilini*.⁷⁴⁰

Podstavni hidronim etnonima *Ambisontes* se zelo verjetno ohranja v zapisu *Igonta: super fluuium Igonta* (788 = *Not. Arnonis*) (gl. Greule 2014: 238 s st. lit., Lindner 2014: 329, 331–333), ki označuje zgornji tok današnje reke *Salzach* (*Igonta = *Isonta ~ Iuuarus*). Šašel (1972: 140–144) v enkratnici nasprotno prepozna zgodovinsko upravičeno obliko in etnonim hkrati na podlagi historiografske slike noriškega prostora lokalizira na območje gornjega Posočja, vendar niti te argumentacije ni mogoče zadostno utemeljiti.⁷⁴¹ Zelo verjetno sicer na primarni obstoj etnonima *Ambisontes* na prostoru

⁷³⁹ Izjema je le nedvomno galski tip **Ambi-toyto-* v galačanskem etn. *Ambitouti* (*Plin., N.h.* V,146) in antr. *Ambitoutus* (CIL XIII/3991, III/6707) ob ἀμβιτωβ[---] (RIG: G–236), gl. Meid 2005: 162, Wodtko 2013: 222–223.

⁷⁴⁰ Glede interpretacije gl. Šašel 1967, 1972: 294 v op. 7, Alföldy 1974: 67, 283, 304, Scherrer 2002: 33. K možnosti, da se v Ptolemajevi zabeležbi Ἀμβιλικοί vendarle ohranja verna podoba etnonima, prim. etn. Λικάτιοι (*Ptol.* II,13,3; 12,2) < **Lik-ati-* k podstavnemu hdr. **Likā* (< pide. **ulik^o-?*, gl. Bichlmeier 2009/2010: §2.11) > nem. *Lech* (prim. Anreiter et al. 2000: 133, Greule 2007: 127).

⁷⁴¹ Enako Šašel Kos 1997: 23–24, 2014a: 404, Guštin 1991: 99, Božič 1999: 213, vendar prim. Scherrer 2002: 32, ki zastopa starejše mnenje (tako že npr. Alföldy 1974: 68) o lokalizaciji etnonima ob zgornji tok reke *Salzach*.

zgornjega toka reke *Salzach* posredno kaže tpn. *Bisontio* ~ *Pisonzio*, danes *Pinzgau*,⁷⁴² ki ga ni mogoče izvajati iz starejšega **Uis-ont-* (ta bi namreč predstavljal edino drugo smiselno etimološko izhodišče), saj bi bila rom. *#β- ~ *#u- pred starovisokonemškim premikom soglasnikov substituirana z bav. #u- in ne z #b- (> #p-). V primeru, da je *Ambisonte* dejansko upravičeno lokalizirati (tudi) ob reko Sočo (ant. *Isontius* oz. *Aesontius*), pa vpadljivo ostaja zlasti neskladje med jezikovno najverjetneje galskim etnonimom in njegovo izrazito nekeltsko (negalsko) jezikovno in arheološko (gl. Guštin 1991: 84–85) komponento. Bolj kot arheološki (arheoloških sledi o bitki z *Ambisonti*, ki so kot edino noriško pleme omenjeni med pokorjenimi alpskimi ljudstvi na *Tropaeum Alpium* (gl. Šašel 1972), sicer ni niti na območju reke *Salzach*) in zgodovinski indici, ki dejansko govorijo v prid lokalizaciji v severni Norik, na južnejšo lokalizacijo opozarja predvsem vrstni red naštetih noriških plemen pri Ptolemaju (II,13,2), ki pa je interpretativno težaven in verjetno neenoznačen.

Kar se tiče hidronima *Isontius* oz. *Aesontius* (sln. Soča, furl. *Lusiņç*, nar. *L'Isùns* (*Aquileia*), il *Lusìns* (*Flumisel*)), sta glede na njegove zabeležbe v antičnih virih in glede na sodobne furlanske kontinuante kot izhodiščna možna tako **Isontjo-* kot **Aisontjo-* (izhodišče **Isontjo-* iz morebitne pide. reduplicirane tvorbe **H₁i-H₁sH₂-(é)nt-* je izključeno s posredno epigrafsko zabeležbo hidronima v teon. *Aesontius* in v verjetnem **Ēsonti(is)*, ki ga narekuje tpn. *Ponte Sonti*, *Tab. Peut.* III,5). Če sem vendarle spada tudi etn. *Ambisontes*, je v njem zagotovo treba prepoznati najstarejši posredni zapis tega rečnega imena. V takem primeru se za vzglasje izhodiščne oblike zagotovo potrjuje kratki ijevski samoglasnik, torej **Isont-*, in ne dvoglasnik **aj*. Digraf *AE* na obeh razpoložljivih votivnih napisih (*AE* 1926: 108, 1996: 695) bi v tem primeru predstavljal arhaični zapis za že monoftongirani dolgi ozki ali široki vlat. **ē*, ki bi sovpadel z vlat. odrazom starega **i* v nenaglašnem položaju. Ob verjetnem **Is-ant-jā* < pide. **H₁isH₂-ént-iH₂-* / **H₁isH₂-ŋt-íéH₂-* (gre za žensko obliko sedanjega tvornega deležnika)⁷⁴³ pa je za izhodišče povsem teoretično mogoče predvideti tudi tvorjenko s produktivno pripono *-antia* (= **-antiā* < pide. **-ŋt-iH₂-*) k *nomenu actionis* pide. **H₁oisH₂-éH₂-* tipa lat. *toga*. V tem primeru je za vzglasje hidronima treba računati z dvoglasnikom **aj*. Tudi ta bi se v svoji monoftongirani dvojnici enako verjetno potrjeval v že omenjenih zapisih teon. *Aesontius* ter posredno v tpn. *Ponte Sonti* (*Tab. Peut.* III,5) < **Ponte Ēsonti* po aferezi. Zagotovo pa v tem primeru ne bi pričakovali ijevskega samoglasniškega vzglasja v etn. *Amb-isontjo-* (→ lat. *Ambisontes*).

⁷⁴² **Bisant-ja-* > **Bisen^a-a-* > *Pinz-*, najverjetneje po deglutinaciji iz ***Am Bisontjo-* (gl. Alföldy 1974: 68, Lochner von Hüttenbach 1991: 154, prim. Greule 2014: 247), in sicer za iz etnonima izpeljani hrn. **Ambisont-jo-* ← **Amb-isont-o-*. Povsem neustrezna je interpretacija toponima v Forstner 2004, 2011.

⁷⁴³ V ojevskem samoglasniku drugega zloga izhodišča **I/Aesontio-* je najverjetneje treba prepoznati venetski fonetični filter, skozi katerega je šel hidronim na poti do sodobnih romanskih kontinuantov. V obdobje venetizacije ali že v obdobje latinizacije sodi tudi prehod prvotno zagotovo ženske oblike hidronima v moški spol. Dalje gl. Repanšek 2015b: 66–68.

Ne glede na splošno večznačnost skromnega onomastičnega in zgodovinskega gradiva, pa se zdi upravičeno zaključiti, da se areal razširjenosti galske jezikovne in lastnoimenske plasti na prostoru jugovzhodnih Alp med Furlanijo in Panonijo ujema z arheološko sliko, ki jo je mogoče vzpostaviti na podlagi primarne latenizacije območja (tj. tiste, ki je najožje povezana s stacionarno poselitvijo, medtem ko je drugotna latenizacija jasno omejena na sporadično integracijo latenskih elementov v avtohtoni kulturni odtis in je za galsko prisotnost na arealu le posredno relevantna). Keltizacija (jezikovna in arheološka) jugovzhodnoalpskega teritorija poteka z vzhoda v širšem pasu Savsko-Dravskega medrečja in se zaustavlja na širšem območju ljubljanskega bazena (Vrhnika) oz. v dolini Gornje Drave, medtem ko Posočje, Notranjska in Furlanija primarno nedvomno izkazujejo jezikovno in arheološko kontinuiteto in ne pričajo o stacionarni keltski prisotnosti.

b) *Prepustnost superstratne plasti*

Lastnoimenski odtis substratne plasti je mogoče oceniti tudi na podlagi pričakovanj o zastopanosti posameznih poimenovalnih kategorij v toponimiji nekega homogenega areala. Distribucija toponimije je namreč odvisna od lastnosti substrata v času, ko ta z drugimi jezikovnimi sistemi stopi v superstratno-substratno oz. adstratno razmerje. Ker gre, kakor je bilo ugotovljeno, pri galski jezikovni kolonizaciji jugovzhodnega alpskega prostora za drugotno, površinsko keltizacijo toponimije, o čemer nedvomno priča redki galski lastnoimenski odtis v naboru antičnih imen, je mogoče izključiti možnost, da je do keltizacije prišlo tudi v okviru hidronimije in oronimije, saj slednji kategoriji spadata med zemljepisna imena, ki imajo ob poselitvi primarno orientacijsko vrednost. Zemljepisnolastnoimenski sediment, ki ga v svoj toponimski fond prepusti superstrat, tvori njegovo substratno plast; pri tem vsaka nova plast lahko v prostor vnaša kronološko mlajše elemente, ki jih najmlajša superstratna plast integrira po enakih načelih. Načelo soodvisnosti med kontinuiteto lastnega imena in velikostjo oz. pomembnostjo predmeta lastnoimenskega poimenovanja je namreč univerzalno in ne velja le ob jezikovni preplastitvi, temveč tudi pri linearnem razvoju v okviru ene in iste plasti.⁷⁴⁴ Enako načelo kontinuitete velja za večje naselbine ob prometnih poteh, medtem ko je zemljepisnoimenski odtis tipološko mogoče pričakovati vsaj v okviru manjših rečnih tokov, manjših že obstoječih in novih naselbin ter v mikrotoponimiji kot v svoji funkcijski vrednosti najbolj zamejeni poimenovalni kategoriji.

⁷⁴⁴ Gl. zlasti Schramm 1981: 10. Če velikost predmeta lastnoimenskega poimenovanja sproži nastanek alonimije (prim. *Sauus* proti Νόαρος, *Danuubius* proti Ἰστρος, *Igonta* = **Isonta* proti *Iuuarus* ipd.), je praviloma vsako posamezno ime vezano na zaključeno geografsko (mikro)enoto in s tem praviloma tudi na lastnoimenski fond različnih jezikovnih sistemov, tako da v takšnih primerih za razmerje med posameznimi imenskimi dvojnicami (alonomi) ni upravičeno govoriti o sopomen-skosti.

c) *Vprašanje (dis)kontinuitete lastnega imena*

Prehajanje lastnih imen iz plasti v plast gre z roko v roki z vprašanjem nepretrganega razvoja (kontinuitete) oz. pretrganega razvoja (diskontinuitete) danega imena. Tako v antiki sporočeni toponimi kot tudi tisti, ki niso zgodaj zabeleženi, lahko z enako verjetnostjo ohranijo linearno kontinuiteto v časovnem nanosu jezikovnih plasti, če njihovo prehajanje iz sistema v sistem ni prekinjeno. Razlogov za neizpričanost imena v antičnih virih je več, med najpomembnejšima pa bi bilo treba izpostaviti naselbinsko opustelost in odročnost. Ob toponimih, ki svojo vlogo vzdržujejo tudi v času postopne romanizacije (npr. *Celeia*, *Colatio*, *Emona*, *Poetouio* itd.), in tistih, ki jo v tem času na novo pridobijo (*Atrans*, *Neuiodunum*), bodisi zaradi geopolitične pomembnosti ali ker so njihovi predmeti lastnoimenskega poimenovanja kronološko mlajšega nastanka, obstaja vrsta naselbin, ki v tem obdobju izgubijo svoj lastnoimenski odtis, in sicer predvsem zaradi preusmeritve pozornosti iz administrativno manj ugodnih na prominentnejše. Drugo kategorijo v antičnih virih neizpričanih toponimov tvorijo imena iz nepoznanih, odročnih območij, kakršne so na primer ravno Alpe (prim. Ölberg 1966). Neodvisno od izpostavljenih kriterijev je v nadaljnjem razvoju kontinuiteta imena neposredno vezana na naselbinsko kontinuiteto, tako da velja enačba naselitvena kontinuiteta = lastnoimenska kontinuiteta (prim. Šašel 1979, 1980, 1988). Pri tem je pomembno poudariti, da je pogojem za izmenjavo toponima med substratno in superstratno jezikovno plastjo minimalno zadoščeno, kadar je v substratnem sistemu vez med lastnim imenom in predmetom lastnoimenskega poimenovanja funkcijsko ohranjena.⁷⁴⁵ Omenjena enačba pa je le enosmerna, saj je treba računati tudi s kategorijo zemljepisnih lastnih imen, pri katerih redno prihaja do prelastnoimenjenja, prim. ojk. *Iuenna* → horonim (> sln. *Podjuna*), ojk. *Solua* → hidronim (nem. *Sulm*) ipd. Iz tega sledi, da med najodločilnejše dejavnike, ki vplivajo na ohranitev toponima, spada prav poselitvena dinamika, in sicer tako poselitveni odtis substrata, ki mu prostorsko ustreza distribucija zemljepisnih lastnih imen tik pred kolonizacijo, kot potek in intenziteta naselitvenega vala superstratne, kolonizirajoče plasti (prim. neintenzivno in jezikovno površinsko naplasteritev galskega elementa proti asimilacijsko močni slovanski preplastitvi). Ta po principu centra in obroba ob preplastitvi praviloma ustvarja drugotno zgoščanje substratnega lastnoimenskega materiala na obrobni območjih, kjer se naselitveni val zaustavlja.⁷⁴⁶ Od stopnje invazivnosti jezikovne kolonizacije je deloma odvisna tudi stopnja integracije substratnih elementov.

⁷⁴⁵ Povedano bolj preprosto, to pomeni, da integracija nekega toponima v superstrat ne predpostavlja, da je bil kraj v času slovanske penetracije tudi dejansko naseljen. Pač pa kot nujno predpostavlja jezikovno situacijo, v kateri se je na mikroprostoru vez med naselbino in imenom zanjo še ohranjala.

⁷⁴⁶ Posledica tega dejstva je v literaturi na več mestih izpostavljeno opažanje, da v okviru slovenskega zemljepisnoimenskega fonda gostota substratnih imen glede na njihovo prostorsko distribucijo narašča v smeri vzhod–zahod in se zgošča v strnjenem pasu na jugozahodnem robu slovenskega etničnega ozemlja (gl. npr. ESSZI: 11, Kos 1950: 241, 247, Bezljaj 1958, 1959, Furlan 2002).

Sledeče etimološke obravnave posameznih toponimov so zastavljene problemsko, in sicer z namenom, da bi se za vsak konkretni primer ponudilo indice, ki govorijo v prid keltskemu izvoru imena oz. takšen izvor jasno zavračajo. Glede na skladnost v strokovni imenoslovni literaturi predlagane keltske etimologije z dejstvi keltske zgodovinske slovnice se da relevantne toponime razdeliti v štiri skupine:

- I. skupina: Do keltske interpretacije je prišlo zaradi neustrezne opredelitve lastnoimenskega gradiva (*Podjuna*).
- II. skupina: Predpostavljena podstavna občna imena ni mogoče identificirati v okviru keltskega gradiva (*Ahten, Avče, Gumin, Horjul, Rož, Vetrinj*).
- III. skupina: Predpostavljeno podstavno občno ime je izpričano v enem ali več keltskih sistemov, vendar je nadaljnja etimologizacija toponima kot keltskega prežitka problematična z vidika besedotvorja, strukturnega tipa, glasovnega razvoja ipd. Nadalje je v sklopu tretje skupine toponimov treba razlikovati med tistimi imeni, za katere je keltska etimologija lahko na podlagi zgolj formalnih preprek brez nadaljnega ovržena (*Avsa, Bregana, Krmin, Krn, Montaz, Tigrče, Tolmin*), in imeni z možno a ne zagotovljeno keltsko etimologijo, s čimer je odprta pot za nadaljnje ugotavljanje morebitne nekeltske jezikovnogenetske opredelitve imena, in sicer kot edinega kriterija, po katerem je v takšnih mejnih primerih keltsko etimologijo mogoče dokončno ovreči (*Trbiž*).
- IV. skupina: Predpostavljeno podstavno občno ime ima ustrezno keltsko etimologijo, lastnoimenski prežitek pa je kot keltski (po etimološkem kriteriju) mogoče zadovoljivo opredeliti tudi formalno (*Glana*).

I. skupina

Podjuna

Teonim *Iouenat*(.) (CIL III/14366³ + s. 2328¹⁹⁸, gl. Glaser 1982 *pass.*, Šašel Kos 1999: 41) < **Iouen(n)-ati-* je treba razumeti kot s produktivno galsko pripadnostno pripono *-ati- izpeljano posamostaljeno pridevniško tvorjenko k substratnemu tpn. **Iuuen(n)a* (*Tab. Peut.* IV,2: *luenna* ob nejasnem Ὡ/δουνον, *Ptol.* II,13,3). Možnosti, da bi se v teonimu ohranjala latinska tvorjenka **Iouen(n)ās, -ātis* < *-āti-, sicer ni mogoče v celoti izključiti, vendar se ob očitno galskem filtru, na katerega utegne kazati **ou* ← **uy*, galsko besedotvorje zdi verjetnejše. Slovanski substitut **Iū₂nā* (gre za horonim) > izsln. **Iúna*, ki se posredno ohranja v današnjem tpn. *Podjuna*, se je morda izoblikoval na podlagi sinkopirane različice **Ióuena* > **Ióu[†]na* ali **Iō/óuena* > **Iō/ó(y)†na* romanskega kontinuanta antične predloge. Povsem neustrezno je obratno izvajanje toponima iz teonima (tako še Kranzmayer 1956: 23 z op. 22, 26 in *pass.*, 1959: 110, Pohl 2010: 185, ESSZI: 313), v katerem naj bi se v celoti ohranjalo galsko besedotvorje. Taka razlaga ne upošteva razmerja med imenotvorno podstavo in iz nje izpeljanim pripadnostnim pridevnikom, prav tako pa implicitno predpostavlja ejevsko prevojno stopnjo v priponskem delu domnevnega gal. **iūuen-* < pide. **H₂ju-H_{1/3}en-*. V keltskem sistemu se v okviru pide. osnove **H₂o/ej-u-* ‘življenje’ ohranja izključno ničtostenjska izpeljanka

pkelt. **iouan-ko-* < pide. **H₂i_u-H_{1/3}ŋ-ko-*, prim. **H₂i_u-H_{1/3}ŋ-tuH-t* > pkelt. **iouantūt-* v stirs. *oitū* gl. *iuuentus*. Dvojnično osnovo *Iouinc-*, kakršna se potrjuje v galskih antroponimih *Iouincus*, *Iouincatus*, *Iouincillus* ipd., je kljub dvomom, izraženim pri De Bernardo Stempel 1987: 132, mogoče izvajati iz iste osnove ob predpostaviti kratkega ijevskega odraza (**ɪ*) za **æ* < **a* / __*ŋk*. Navidezna ejevaska prevojna stopnja v lat. *iuuenis* ‘mladenič’ (z drugotno prevedbo v ijevsko osnovo tipa *carnis* ob *caron-* ‘meso’) se ob sti. *yúvan-* ‘mlad’ (Ted *yúvānam* < pide. **H₂i_u-H_{1/3}on-ŋ* ← **H₂i_{éu}-H_{1/3}on-ŋ*), ki jasno kaže na holokinetični naglasno-prevojni tip, potrjuje kot zagotovo sekundarna oz. kot direkten odraz pide. **H₂i_u-H_{1/3}ŋ-* in nikakor ne v zvezi s histerokinetičnim podtipom v sti. Ted *-anam* (prim. Ted *kanyánām* ‘deklica’ za **kanyanam*) < **-H_{1/3}én-ŋ*.

Neupravičeno je mnenje, podano pri Anreiter 2013 (prim. DCC s.v. *Iuenna*), kjer se podstavni toponim *Iuenna* opredeli kot galsko izsamostalniško tvorjenko, s pripono **-ennā* izpeljano iz dendronima **i_uo-* ‘tisa’ (= stirs. *eó*, kimr. *yw*) k pide. **Hi(H)-*u*o-*.⁷⁴⁷ Proti tej možnosti jasno govori korenska struktura toponima, ki jo je na zapis *Iuenna* mogoče projicirati ravno na podlagi omenjenega eponimnega teonima in korensko verjetno sorodne tvorjenke v tpn. *Iuuauum* (današnji Salzburg), izpričanem pri *Plin.*, *N.h.* 3,146 (*It. Ant.* 235,4, 256,7, 258,6: *Iouaui*; *Tab. Peut.* III,4: *Iuauo*, *Ptol.* II,13,3: Κλαύδιον Ἰούαον). Ta namreč jasno odraža zaporedje **Iuuauo-*, k čemur dalje prim. zapis *in pago Iobaocensi* (*Not. Arn.*, gl. Anreiter et al. 2000: 123, prim. Isaac 2004, *Noricum+Pannonia: Comments*, s.v. *Klaudiouion*) za nedvomno rom. **Iobafo-*. Za poizkus etimološke osvetlitve toponima *Iuuauum*, ki ga je zagotovo treba razumeti v neposredni zvezi s hdr. *Iuuarus* (spodnji tok reke Salzach, ant. *Igonta* = **Isonta*), gl. Lindner 2000: 240–241, 2014: 329.

II. skupina

Ahten

Predlaga se zloženska s keltskim prislovom **ati-* ‘preko, čez’ in domnevnim občnoimenskimi elementom **ti/em-* ‘*voda(?)’ (Pellegrini 1969: 30, prim. Frau 1978: 29, ESSZI: 43, DTFT: 79; upravičena kritika tega izvajanja že pri Merku 2006: 37).

Element **telim-* je vključno s predpostavljenim pomenom suponiran na podlagi redke hidronimne osnove **tim-* v hdr. **Tim-ā(-)uo-* (Τίμανο-) in trač. **Tim-ā-ko-* (Τίμακο-), ki pa se ne potrjuje kot keltska. Glede prvega elementa prim. cisalp. gal.

⁷⁴⁷ Psl. **i-íua* ‘iva’ skupaj z let. *iēva* ‘Frangula alnus’ < pbalt. **éiūā* kaže na prvotno a. p. I/1 z akutirano osnovo, kar lahko narekuje laringalnoizglasno pide. **HeiH-uo-*. Lit. *ievà* ‘id.’ (a. p. 2 → a. p. 4) < pbalt. **éiūā* s cirkumfleksnim tonemom osnove odstopa na enak način kot lit. *kalvā* ‘hrib’ ob let. *kalva*. Pgerm. **iūō-* (prim. stvn. *iwa* ‘tisa’), če iz pide. polnostopenjskega **Hei(H)-ueH₂-* (gl. EWAhd V s.v.), lat. *iua* ‘grozdje’ < **Hoi(H)-ueH₂-*, gr. οἴη ‘Sorbus torminalis’ < **Hoi(H)-ueH₂-*, so za morebitno laringalno izglasje nepovedni, saj je bilo le-to v primeru ojevske prevojne stopnje korena lahko nevtralizirano po de Saussurjevem zakonu. Če je za pide. izhodišče upravičeno rekonstruirati izpeljanko **HeiH-uo-*, je kračina v pkelt. **i_uo-* razložljiva le po drugotni skrajšavi, k čemur prim. kračino v stirs. *béu* ‘živ’ < pkelt. **bi-uo-* < pide. **g^uiH₃-uo-*.

antr. *aTe-KnaTi* (RIG: E-5), gal. *ατε-μαγουτι* (RIG: G-122), *Ate-ulatos*, *Ate-smerti*, ATENOVX (Coligny), *Ate-rix* (KPP: 78-79),⁷⁴⁸ ki jasno kažejo na gal. **ate-* < **ati-*. Tudi v primeru hibridne tvorjenke bi torej pričakovali **Ate-tim-* in ne sinkopirane oblike ***At-tim-*.

Tersko (Subid) *A:x'tan*, Red *A:x'na*, (Breginj) *Ūá:xtən*, *Ūá:xtna* (Šekli 2009: 150) kaže na izsln. **Áχtən*, **Áχtna*, torej z dolgim akutom na vzglasnem **a* tudi v imenovalniku ednine, kar nedvomno kaže na prvotno ajevsko barvo samoglasnika in s tem pogojeno dolžino, zaradi katere je lahko prišlo do splošnoslovenskega umika z naglasnega izglasja. Stari tonski višek v terskem *A:x'tan* za **Áχtən* < **Aχt̃m̃* je lahko tipa *mo'ka* < izsln. **móka* < psl. **moka* oz. sekundaren, in sicer po pomiku novega akuta. Izvajanje iz starejšega slovanskega substituta **Áktimu*, Red **Áktimā* (tip **Ūyd̃ñ*, Red **Ūyd̃na* < **Ūyd̃ñ*, **Ūyd̃na*) je torej izključeno že iz naglasoslovnih razlogov, saj bi v tem primeru pričakovali nadaljnji razvoj v **Okt̃m̃*, **Okt̃ma* (a. p. D) > **Okt̃m̃*, **Ōkt̃ma* > **Oχt̃ñ*, **Ōχt̃ma* > ***Oχt̃ñ*, ***Ōχt̃na*.⁷⁴⁹ Moteni glasovni razvoj pa je nadalje mogoče zaslediti tudi v sklopu soglasniške skupine **-kt-* pred prednjim samoglasnikom, ki bi bila v primeru, da je bil toponim v slovanščino prevzet zgodaj, še podvržena palatalizaciji **ktV^E* > **k̃tV^E* > izsln. **t̃*. Zdi se torej verjetno, da **Áktimu* > **Ákt̃m̃*, **Ákt̃ma* predstavlja poznejši integrat adstratne furlanske predloge, in sicer po že izvršeni slovanski palatalizaciji **ktV^E* > **k̃tV^E* in po prehodu **a* v **o*, integrirano medglasno soglasniško zaporedje **-kt-* pa je bilo očitno vključeno v asimilacijsko poenostavitev novih sklopov **-kt-* (< **-k̃b̃/bt-*) > **-χt-* tipa izsln. **nōχta* 'nohta' (Red) < psl. **nōg̃ta* (o tem razvoju Ramovš, HG II: §127.2).

Furlansko *Átimis* lahko kaže na starejše **Akt-* > **Açt-* > **At-* (prim. lat. *noctis* > furl. **ñj̃çt̃ə* > *ñçt* (*gnot*) 'noč', *lectus* > **lj̃çt* > *l̃et* > *jet* 'postelja')⁷⁵⁰ oz. **Att-* > *At-*, pri čemer zaporedje **-χt-* < **-kt-* v izhodiščnoslovenski obliki zaradi pravkar omenjene odsotnosti pričakovane palatalizacije ne more biti rezultat substitucije morebitnega furl. **-çt-*, razen če je do integracije romanske predloge prišlo tako po zaključeni palatalizaciji **ktV^E* > **k̃tV^E* kot tudi po poenostavitvi starih sklopov **ktV^O* > **tV^O* tipa psl. **p̃et̃* 'pet' < **penktu*. Takšna relativna kronologija bi sicer teoretično lahko ustrezala zgoraj izpostavljeni nedvomno pozni izposoji furlanskega toponima, ki bi tudi z ohranjenim vzglasnim **a* za kratki samoglasnik substratne predloge jasno stala v nasprotju do po glasovni podobi primerljivih, vendar mnogo zgodnejših integratov tipa slov. **loŭka* 'Lactuca sativa' < **laŭtŭk̃ā* ← rom. (dalm.) **laçtŭka* oz. **lotŭka* > **lòtika* (naglasni tip **m̃b̃liñ* > *malin* 'mlin') < **laŭtŭk̃ā* ← rom. **laçtŭka*.⁷⁵¹

⁷⁴⁸ KGP: 136-141, GPN: 142-145, Uhlich 2002: 145-146, Wodtko 2013: 224-225. Prim. še lep. antr. *aTeraTos*, *aTeKua*, *aTePu* (Solinas 1995: št. 26, št. 126, št. 7).

⁷⁴⁹ Ker ni mogoče identificirati podobnega primera, ki bi potrjeval progresivno asimilacijo **-tm-* > **-tn-*, se zdi verjetneje, da je medglasni *-n-* v ter. *A:x'na*, *Ūá:xtna* < izsln. **Áχtna* treba pripisati analoški izravnavi po imenovalniku, kjer je izglasni **-m* regularno prešel v *-n*.

⁷⁵⁰ Splošno o razvoju soglasniške skupine **-kt-* v romanskih idiomih Lausberg 1967: §§430-435.

⁷⁵¹ Glede integracije slednjih leksemov v slovanščino gl. Holzer 2007: 111-112.

Horjul

Predlaga se keltski antr. *Ariolo*[sic!] (SVI I: 211, Bezljaj 1969: 22 = ZJS I: 391, ESSZI: 161), ki ga v okviru keltskega onomastikona dejansko ni mogoče identificirati, prav tako pa predlagana etimologizacija ne ustreza strukturno, saj bi zahtevala ničto prelastnoimenjenje v smeri antroponim → toponim. Pravilno kritično ovrednotenje s stališča romansko-slovanskega substitucijskega glasoslovja je podano že v ESSZI *ib.* Starejša razlaga iz antičnega tpn. *Forum Iulii* (Škrabec 1892: 9 (= JD II: 90), Šturm 1933: 7, SVI *ib.*, Bezljaj *loc. cit.*, ESSZI *ib.*) je popolnoma neupravičena s stališča antične zgodovine in arheologije.

Antr. *Ariola* je izpričan enkrat (gl. CIL XIII/4690, OPEL: A–74), vendar ni diagnostično galski. Galski element **ariō-*, deloma za **pr̥H-ī-o-* ‘ki je spredaj’ (= stirs. *aire* gl. *primas*), prim. antr.(?) *ariōs* (RIG: L–12), deloma morda kot tematizacija preverba/predloga **ari-* (Lambert 1995: 117, 120), se ohranja v sklopu dvodelne galske antroponimije: *Ario-manus*, *Ario-uīstus* (**Ariō-uid-to-*, prim. cisalp. gal. *anareuiēos* (RIG: E–1) < **Ande-are-uid-t-īo-*),⁷⁵² v zemljepisnoimenskem fondu pa zgolj v kombinaciji z galskim občnim imenom **likā* oz. **likkā* ‘pečina(?)’, čelo(?)’ < **ploskev, površina*’ (prim. stirs. *lecc*, kimr. *llech* ‘kamnita plošča’ < **plikkā* oz. **plekkā* < **p!k(k)-ā*),⁷⁵³ in sicer v tpn. *Ariolica* (*Tab. Peut.* I,4; II,4, *It. Ant.* 348,4, *Rav.* IV,30). Za vzpostavitve dejanske različice **Arelica*,⁷⁵⁴ ki bi bila sicer po strukturnem tipu vzporedna s tpn. *Are-late*, *Are-brigium*, *Areduno* ipd., ni indicev.

Rož

Predlaga se kelt. (z izraženimi zadržki glede jezikovnogenetske opredelitve) **ragiō-* ‘prostor ob reki ali potoku’, gl. Lessiak 1922: 90 (»vielleicht keltischer Herkunft«), kar privzemata SVI II: 166 in ESSZI: 361. Pri Kranzmayer 1956: 27 z op. 47 je substratno izhodišče opredeljeno le kot indoevropsko, kar sprejema Pohl 2010: 185.

Če najstarejši zapis *Rasa* (9. st., Kos 1906: 302, št. 266) = **Raža* odseva bavarskonemški substitut slov. **Rāžu* oz. **Rāžu*, je primerjava s toponimi tipa tirol. *Rasen*, fr. *Rosanais* (*pagus Rosanensis*), nem. hdr. *Rosanna* (= *Trisanna* h gal. **tragisamo-*, gl. spodaj s.v. *Glana*), nem. hdr. *Rase*⁷⁵⁵ ipd. (Lessiak *loc. cit.*, ESSZI *ib.*, gl. še AcS II: 1229) brezpredmetna. S stališča substitucijskega glasoslovja bi bilo v 9. stoletju (gl. Striedter-Temps 1963: §§1, 80) sicer možno izhajati tudi iz stbav. **Raža* → slov. **Ražu* > **Rožb* (tako že ESSZI: 361), na kar morda posredno kaže tudi naglasno stanje – narečnih podatkov sicer ni na voljo, vendar se zdi verjetneje, da ime ne spada v pričakovano a. p. *b* (prim. standardizirano *Šetjākob* v *Róžu*, Zdovc 2010: 108). V nobenem primeru notranjekeltsko gradivo ne ponuja ustreznega občnega imena, na podlagi katerega bi

⁷⁵² KGP: 134, GPN: 141–142, KPP: 146–147, 187, NWÄI: 184 z op. 55, Matasović 2009: 43, Zair 2012: 91, prim. IEW: 24, 67.

⁷⁵³ DLG s.v. *lica, licca*, DCC, *Principal elements*, s.v. *lic(c)o-*, NWÄI: 514, De Bernardo Stempel 1987: 123, Isaac 2004, *Possibly Celtic elements*, s.v. *lico-*, Matasović 2009: 134.

⁷⁵⁴ Gl. AcS I: 202, ACPN: 199, De Bernardo Stempel 2005b: 99.

⁷⁵⁵ Za prepričljivo germansko etimologijo gl. Greule 2014: 425–426.

bilo domnevno substratno **ragio-* (oz. **rasV-*) < rom. **rǎžu* (oz. **rǎsV-*) upravičeno označiti za toponim, ki bi temeljil na galski podedovani leksiki. Stang. *racu* 'rečna struga', ki se navaja v podporo predpostavljene topoleksemu **ragio-* s suponiranim pomenom *»Landschaft um den Bach oder Fluss« (Pohl *loc. cit.*, prim. ESSZI *ib.*) in *»Gegend am Fluß- oder Bachbett« (Kranzmayer *loc. cit.*), temelji na pragermanskem pridevniku **raka-* 'raven' < **H₃rog-o-* (tip stvn. *liob* 'ljub' → *lioba* 'ljubezen') oz. glagolski osnovi **rekan* 'kopičiti, spravljati v kup' (got. *rikan*)⁷⁵⁶ < **H₃reg-e/o-* k pide. **H₃reg-* »gerade richten, ausstrecken« (LIV²: 304–305), morebiti h kavzativu **rakjan* 'iztegovati' < **H₃rog-éje/o-* (tip pgerm. **stelan* 'krasti' → stang. *stalu* 'kraja') in izkazuje nedvomno drugotni pomenski razvoj primarnega izpridevniškega oz. izglagolskega samostalnika (prim. stnord. *rak* »zusammen geharkte Halme« = stang. *racu*, De Vries 2000: 432) v *nomen concretum* oz. *nomen geographicum*.

Vetrinj

Predlagajo se keltski antr. *Bitoria* (Lessiak 1922: 95, prim. ESSZI: 453), tpn. **Beturina* k domnevne keltskemu dendronimu **betua*[sic!] *'močvirska breza' (Pohl 2010: 186, prim. ESSZI *ib.*) oz. tpn. **Bitrin-*, tvorjen k predpostavljene pide./kelt. **bitr-* (> rom. **βetr-*)⁷⁵⁷ 'kol' < **b^hiH-tró-* k pide. **b^hejH-* 'udarjati, tolči' (gl. Kranzmayer 1956: 27 z op. 48, 1958: 69, Pohl *loc. cit.*, ESSZI *ib.*).

Prvo možnost je mogoče odkloniti kot neprepričljivo, saj je nediagnostično galska enkratnica *Bitoria* (CIL V/8738, *Concordia*, prim. še *Bitorius Bellicus*, AE 1990: 733) tudi epigrafsko izpričana v izrazito nekeltskem kontekstu. V AcS I (s. 430), ki je očitno služil kot vir za vzpostavljeno etimološko povezavo pri Lessiak (loc. cit.), je bil antroponim uvrščen zaradi zgolj površinske podobnosti z galskim dvodelnim imenom *Bitu-rix*. Gal. **betuā* 'breza' (prim. antr. *Betuous*, *Betua*) < pide. **g^het_u-o-* = brit. **beduā* (> kimr. *bedw*), stirs. *beithe* < **beð'e* < zgirs. **beðuejā* < **betu-īā* se pojavlja tudi v netematizirani razširjeni različici **betu-lo-* (od koder lat. *betula*), prim. antr. *Betul(l)us*, *Betulo*, *Betulonius* (gl. KPP: 222, DLG: 74). Pripona *-(V)r-īna* bi bila v primeru izhodiščnega **Beturina* lahko le romanska, vendar tovrstna zložena pripona v okviru romanskega besedo- oz. imenotvornega sistema nima znanih vzporednic. Tudi zadnja predpostavljena tvorjenka **b^hiH-tró-* > **bitro-* razen odraza **b* za vzglasno **#b^h-* (ki pa je na konkretnem arealu brez diagnostične vrednosti) seveda ne vsebuje nobenih indecev, ki bi govorili v prid galskemu izvoru.

Mnogo verjetneje se v primeru rož. *Batrînj* (gl. Zdovc 2010: 124, 273), če za **B/Uβtrýnb* (prim. stbav. *Vitrino*, 9. st.), kljub nesistemskemu slovanskemu substitutu **-ū, ĭ, ŋu* > **-yŋb* za substr./rom. **-ōna*, zdi izhajati iz rom. **B/Uβtrōna*, tj. možnega kontinuanta v jezikovno-genetskem smislu neidentificiranega substratnega vira z odrazom pide. **H₂ueH₁-tró-*, kakršen se ohranja vsaj še v pgerm. **ueðra-* 'vreme', psl. **větrb*

⁷⁵⁶ Seebold 1970: 373, Kroonen 2013: 403, 409.

⁷⁵⁷ Pohl 2010, s. 186: »kelt. **vetr-*[sic!] 'Knüttel'«.

‘veter’, lit. *vētra* ‘nevihta’.⁷⁵⁸ Identična osnova se lahko ohranja tudi v nem. tpn. *Witraun* (bav. srvn. še *Witerun* (12. st.) za pričakovano **Wit(e)rūn* brez diftongizacije) < stbav. **Ūit(e)rūna* ← **Ūetrōna* oz. **Ūēdrōna* (Wiesinger 1990: 277–278) in po vsej verjetnosti tudi v furl. *Verone* < **βēdrōna*, od koder bav. srvn. **ŷed(e)rūn* > bav. *Fed(e)raun*. Slovensko narečno *Pad Ūetrù:uam/n*, *Pad Ūetró:uam* (Med v predložni zvezi), Ted *Paduetroù*,⁷⁵⁹ s sufiksoidnim *-*ou̯* v izglasju in ohranjeno medglasno skupino *-*tr-* je do romanskega kontinuanta v ne povsem razumljivem razmerju. Mogoče bi bilo sicer misliti na substitucijo srednjevisokonemškega dvoglasnika **ou̯* (> *au̯*), vendar bi v tem primeru morda pričakovali sln. *-*oun-* > *-*on-*, nepojasnen pa bi ostal tudi nezveneči medglasni *-t-*.

Skupina IIIa

Avsa

Slovenske tpn. *Avsa*, *Avče*, *Davča* ipd. se običajno obravnava v istem kontekstu, in sicer v povezavi s furlanskimi rečnimi imeni tipa *Aussa*, kar se nadalje povezuje deloma s kelt. **alika*[sic!] ‘*Sorbus torminalis*’ oz. **alisā*,⁷⁶⁰ deloma pa umešča v sklop staroevropske hidronimije (k osnovi **au-* ‘izvir; tok’⁷⁶¹ oz. **al-* < pide. **H₂el-* »nähren, aufziehen«, LIV²: 262).⁷⁶²

Izhodišče furlanskega hidronima je pri Pliniju (*N.h.* III,18,126) izpričano kot *Alsa*.⁷⁶³ Morda v isti kontekst sodita tudi litovski hdr. *Alsà* in nemška *Alsbach* (1158: *Als*) ter *Alsenz* < stvn. **Alsenza* < **Als-olantiā* (Greule 2014: 33), vendar se element **also/ā-* kot produktiven kaže zlasti na mikroarealu, ki zaobsega današnjo Furlansko nižino in Karnijo, kjer tudi izkazuje izrazito zgoščeno distribucijo. Identificirani topoleksem ne more biti v povezavi z galskim dendronimom **alisā* ‘jelša’ niti ob predpostavljani zgodnji sinkopi medglasnega **i*, saj slednja v obliki, naglašeni na predzadnjem zlogu, ne bi bila pričakovana, ne upraviči pa je niti morebitna drugotna baritoneza, do katere bi teoretično lahko prišlo pri prehodu občnega imena skozi latinski glasovni filter.

Dvoglasnik *au̯* v furlanskem hdr. *Āus(s)a* /^hausa/ (it. *Aus(s)a*) = ant. *Alsa* predstavlja regularni furlanski odraz vlat. **al* v položaju pred zobnikom, deloma z nadaljnjim prehodom v *ou̯* v osrednji in karnijski furlanščini (tergestinska furlanščina ohranja starejš

⁷⁵⁸ Domneve o romanskem izhodišču **veterona* (tako Pohl 2010: 186 s.v. *Vetrinj*) k lat. *uetus*, *-er* ‘star’ ni mogoče podpreti s primerjalnim gradivom; prim. sicer istr. *vedorno* ‘praha’ < **βeternu* < lat. *ueternus* ‘star’ (REW: 9289).

⁷⁵⁹ Zdovc 2010: 87, 239. Naglasoslovno se zabeležene narečne oblike ne ujemajo.

⁷⁶⁰ Gl. Kelemina 1951: 182, po njem Bezaj v SVI I: 40–41 in 128, od tam ESSZI: 49 (obakrat z obliko **alika* s kratkim medglasnim **i*).

⁷⁶¹ Primerjalno gradivo, ki se navaja v prid tej rekonstrukciji (gl. zlasti Krahe 1964: 43–44), je heterogenega izvora in dejansko ne omogoča vzpostavitve tovrstnega občnega imena.

⁷⁶² Prim. Krahe 1962/1963: 291, 320, 1964: 37–38, 43–44, Pellegrini 1969: 25–26, Doria 1972: 34, Frau 1978: 30, DTFT: 82, Greule 2014: 33 in *pass*.

⁷⁶³ Za antične vire gl. Vedaldi Iasbez 1994: 116–117. Prim. še domnevno izpeljanko v tpn. *Alsuanum* (*Cassiod.*, *Var.* IV,8), dan. *Porto Buso* oz. *Porto Anfora* (Vedaldi Iasbez *op. cit.*, s. 118).

stanje z *au*, prim. *aut* ‘visok’ < lat. *altu-*, *sautà* ‘skakati’ < lat. *saltāre*).⁷⁶⁴ Domnevno k isti hidronimni osnovi sodita še karnijskofurlanska hdr. *Àuze* /*autse/* ~ /*autʃe/* (it. *Auzze*) in *Davoussja* /*da'vouša/* (*Prât di Cjargne/Prato Carnico*) z regularno palataliziranim sičnikom⁷⁶⁵ (it. *Avausa*) < **De ab Alsa* (prim. st. zapise 1257: *de Vualsa*, 1325: *de Ausa*, 1328: *villa de Avausa*, 1444: *de Ovausa*).⁷⁶⁶

Nadiško (Jevšček) *Ó:usa* (s. mn.), prim. Rmn *tá z Ó:us*, Tmn *tì:è na Ó:usa*, Mmn *'ta na Ó:usex*,⁷⁶⁷ lahko kaže na izhodiščno **Òusa* (> **Óusa*) ali **Òbsa* (> **Óbsa* > **Óusa*). Glede na nedvomno substratno **Alsa* slovanski/slovenski substitut ne more biti star, pač pa je moral nastati po že izvršenem premetu jezičnikov (v nasprotnem primeru bi seveda pričakovali ***Lasá*). Ker *terminus post quem* za velarizacijo **l* > **u* v furlanščini ni poznan, je sicer možno, da bi bilo izhodišče tudi še po premetu jezičnikov (8. st.) v slovanshino prevzeto kot **Alsa*, vendar v tem primeru ne bi mogli zadovoljivo pojasniti naknadnega prehoda **au* v **ou*, ki v govoru Jevščka ni sistemski.⁷⁶⁸ Če je torej prehod **l* > **u* / __C [+zobnik] v furlanščini mlajši od slovanskega premeta jezičnikov, je mogoče računati z izhodiščnim slovanskim substitutom **Álusā* > **Òbsa* tipa **olbtárǫ* ‘oltar’ (a. p. *B*) < ppsl. **alutáru* za rom. **altáre*, v nasprotnem primeru pa gre brez dvoma za pozen adstratni prevzem furlanskega toponima (izvorno morda hidronima) **ʎousa/* < **Ausa* < **Alsa*.

Težje je zaradi izglasnega č podoben izvor iskati v primeru tpn. *Avče* za nar. (Avče) /*A:uč*, Red z /*A:uča*, Med u /*A:učo* < *-u (Logar 1996: 60–64). Sodobno furl. *Ausse* je očiten integrat slovenskega imena. Navedeno narečno gradivo kaže na izhodiščno **Álb/ǫčb* (prim. ESSZI: 49) oz. **Áučb*. Sem sodi tudi hdr. *Avšček* (SVI I: 40–41), ki odseva pripadnostno pridevniško izpeljanko (ktetik) **Álb/ǫ/uč-ǫskǫjǫ* > **Áuški*. Najstarejši znani zapis *ze Als* (1398)⁷⁶⁹ lahko odraža tako /*ač/* kot /*auč/*, zlasti ob predpostavljani možnosti hiperkorektne restitucije etimološkega / (**auT/D-* > **alT/D-*), do kateri je v furlanščini zlasti v živem občnoimenskem fondu, deloma pa tudi v sklopu bolj konzervativne toponimije, bolj ali manj sistemsko prihajalo tudi na glasovni ravni (gl. Rizzolatti 1994), prim. furl. *olt* ‘slišal je’ za **out* < **aut* < lat. *audit*, *gjoldi* ‘veseliti se’ za **gjoudi* < **gaudi* < lat. *gaudēre*, *polse* ‘počitek’ za **pouise* (= karn. *pouse*) < **pause* < lat. *pausa*, v sklopu toponimije pa zlasti *Viladòt* za **Viladòut* < **Villa ad altum*, *Aunèt* < **Alnētum*, *Rivòt* in *Rivàut* < **Rivum altum* (DTFT: 737–738, 741–742, 982) *Olùiris* ~ *Utùiris* (prim. *uldí* ‘slišati’ < **oudí* < lat. *audīre*). Vendarle pa v primeru, da gre tudi tu za poznejši adstratni prevzem furlanskega imena, brez vzporednic ostaja glasovna substitucija furlanskega medglasnega **s* s slov. **č* oz. sln. **č*. Primerljiv razvoj je sicer mogoče opazovati v že omenjenem karnijskofurlanskem hdr. *Àuze* /*autse/* ~ /*autʃe/* za

⁷⁶⁴ Gl. Doria 1960, Rizzolatti 1994.

⁷⁶⁵ Gl. Frau 1984: 129, prim. *vješ*, *vjuš* ‘kost’ (*For disot/disore* (nar. *disjôra*) – *Forni di Sotto/Sopra*) < lat. *ossum* (Frau 1984: 138).

⁷⁶⁶ DTFT: 85, gl. še Ascoli 1873: 487–488.

⁷⁶⁷ Šekli 2008: 156. Kolektiv je sekundaren in sicer po reinterpretaciji ženske edninske osnove kot osnove množine srednjega spola (tip nad. *Ci:esta*, *Ni:fca*, gl. Šekli *op. cit.*, s. 96).

⁷⁶⁸ Toda prim. Šekli *op. cit.*, s. 156.

⁷⁶⁹ SVI I: 40 po M. Kos 1954, *Urbarji slovenskega Primorja* II, 122.

domnevno **Ausæ*, kjer je podobno kot v tpn. *Torse* z lokalno različico *Torce* = /^hTorče/ verjetno prišlo do prehoda trdonebnega sičnika v č.⁷⁷⁰

Na voljo pa je tudi možnost, da se v toponimih tipa *Avč(e)* kljub njihovi navidezni sinhroni podobnosti z zgoraj obravnavanimi substratnimi imeni ohranja slovanska dediščina (tako Torkar 2016). Ker se le tako v etimološko obravnavo tpn. *Avče* argumentirano da vključiti tudi tpn. *Davče*, je slovanska razlaga celo bolj ekonomična. Torkar (*op. cit.*, s. 207) izhaja iz pripadnostne pridevniške tvorjenke **Dalbčb* < **-io-* k slovanskemu hipokoristiku **Dalbcb*, od koder bi po osamosvojitvi pridevnika **Dalbčb* iz prvotno večbesednih imen (prim. *Vič* < **Uitb* ← **Uit-ib krajb* oz. podobno) iz predložne zveze tipa **na Dalbčb* po reinterpretaciji morfemske meje (resegmentaciji) **nad Albčb* nastala deglutinirana oblika **Albčb* (ob nedeglutiniranem *Davča* < **Dalbča* (*vbsb* ...)).⁷⁷¹

Kljub še ne povsem razjasnjenemu izvoru obravnavane skupine slovenskih toponimov pa v nobenem primeru ne pride v poštev izvajanje iz kelt. **alīkā* ‘Sorbus’ (za reference gl. zgoraj), saj bi se slednja osnova v furlanščini odražala kot ***alie* < **alijæ* < **aliga*, njena morebitna izpeljanka pa kot ***alīce* < **alīka* < **alīkja*, za kar bi pričakovali slov. **alī/īz/čū* > ***olī/iz/čb*. Poleg tega rekonstrukcija keltskega dendronima **alīkā* ni podprta z notranjekeltskim gradivom, romanske odraze tipa stfr. *alie* (12. st., ob *alise* ‘Sorbus’ = fr. *alisier* < **alisj-ārium* ← **alisea*, prim. *sorbier* ‘Sorbus’ < *sorb-ārium* k lat. *sorbus* ‘Sorbus (torminalis)’), *alie* (Saintonge), stprov. *aliga* (14. st.), prim. *alio* (Languedoc), *alige* (Gascogne), ki bi teoretično sicer lahko govorili v prid izhodišču **aliga* (vendar čemu keltskemu?), pa je mogoče v celoti (deloma po regularnem glasovnem razvoju, deloma pa preko izposoje med sistemi) izvajati iz pripadnostne tvorjenke **alis-ea* ‘plod/jagoda breke/mokovca’ (prim. engad. *alossa* ‘Prunus padus’, piemont. *arēsa* ‘borovnica’) k rom. **alisa* ‘Sorbus (torminalis/aria)’ ← kelt./germ. **alisā* ‘Alnus’.⁷⁷²

Gal. **alisā* ‘jelša’ se kot topoleksem ohranja v kolektivnih/svojljnih izpeljankah **Aliso-nt-*, **Alis-enko-* in **Alis-jo-*, deloma izpričanih celo v nelatinskem kontekstu: αλι[σ]ο[ντ]εας (RIG: G–224)⁷⁷³ = Red **Alisontīās*, *Alisincum* (*It. Ant.* 366,7; 460,7), *Alesia*⁷⁷⁴ (*Caes.*, BG *passim*, gl. AcS I: 90–91) < **Alis(i)jā*, in *Alixie* (RIG: L–97) = **Alisijē* < *Alisjā(i)*,⁷⁷⁵ in *AlisiIa* (RIG: L–13). Posredno se gal. **alisā* oz. polastnoi-

⁷⁷⁰ Prim. DTFT: 926. Gre za dehidronim. Franco Finco (ustno) predlaga etimološko povezavo z lat. *torquere* (pf. *torsī*) ‘sukati, vrteti’.

⁷⁷¹ Kljub Torkar 2016: 210 standardizirana množinska različica *Avče* vsaj znotrajsistemsko ne bi mogla nastati po reinterpretaciji oblike za srednji spol *Avče* (*selo* ...), saj v avškem govoru izglasji *-e in *e nista sovpadli (**Albčē* > **Aučō*, gl. Logar 1996: 62–64, 152).

⁷⁷² -g- v staroprovansalskih oblikah je hiperkorektnega izvora (gl. REW: 345a, Grzega 2001: 57, Schmidt 2009: 53–55, 66–67 s kritičnim ovrednotenjem starejše literature).

⁷⁷³ Prim. hdr. *Elsenz* < stvn. **Elisenza* (988: *Elisiza*) < **Alisontjā*, glede pomenske motivacije pa nemški hdr. *Elsbach* < stvn. **Elispa* (817: *Elspa*) < **Alis-apa* (Greule 2014: 122–123).

⁷⁷⁴ V nasprotju z mnenjem, zastopanim v LG: 41, je v lat. *Alesia* ob gal. *Alisi(I)a* nedvomno treba prepoznati drugotno različico in ne sigmatske pripone *-es- z notranjegalskim zoženjem v *-is-, saj se tvorjenka **aleso-* proti dejansko izpričanemu **aliso-* v galskem gradivu nikjer ne potrjuje, prav tako pa bi bila predpostavljena glasovna sprememba nesistematska.

⁷⁷⁵ Grafični (x) za (s) je hiperkorektnega izvora.

menjeno **Alisā* (tpn.) ohranja tudi v galo-latinskem teon. *Alisanu* (RIG: L-133) < **Alis-āno-*, prim. *deo Alisano* (CIL XIII/2843, LG: 136).⁷⁷⁶ Njegovo najverjetnejše etimološko izhodišče je pide. **H₂el-* ‘bel, svetleč’,⁷⁷⁷ manj verjetno **H₁el-* ‘rdeč, rjav’ (prim. sti. *aruṇā-* ‘rdečkast’ < **H₁el-u-no-*, *aruṣā-* ‘ognjenordec’ < **H₁el-u-so-*, stvn. *elo* ‘(rjavo)rumen’ < **H₁el-u(-)o-*, če seveda ne gre za tip pgerm. **χas-uo-* ‘siv’, ob **H₁el/ol-mo-* > lat. *ulmus* ‘brest’, pgerm. **elma-* > stvn. *elm*, gl. EWAhd s.v.), saj bi bilo v tem primeru nemogoče regularno pojasniti vzglasni *a* latinskega in galskega odraza. Hromatonim **H₁el-* bi bilo kot etimološki vir težje utemeljiti tudi z onomaziološkega stališča, saj je verjetnejši motiv pri poimenovanju jelše bela in ne rdeča barva – značilno belo lubje jelše se namreč rdeče obarva šele pri obdelovanju (o tem prepričljivo že Schmidt 2009: 67). Sorodne tvorjenke se ohranjajo v lat. *alnus* ‘jelša’ < pide. **H₂el-s-no-*, lit. *alksnis* ‘id.’ (ob narečnem vzhodnolitovskem *aliksniš*) < *-*s-ni(o)-*,⁷⁷⁸ pgerm. **alīsō*/**ālizō* ‘id.’ v stvn. *elira* < **ālizō*⁷⁷⁹ = psl. **olbχa* (a. p. *D*) z dvojničnim **elbχa* > **i-elbχa* (po pravilu Rozwadowskega) ob srvn. *else* < **alīsō* (EWAhd II s.v. *elira*), vse s pripono *-*is-ā* (vendar stnord. *qlr* = stang. *alor* ‘id.’ < *-*usa-* z notranjegermanskim *-*us-* ob *-*is-* < *-*is-*, *-*es-*). Prim. še stmak. ἄλιζα · ἡ λεύκη τῶν δένδρων (*Hesych.*) < **H₂el-i-diH₂-* (prim. gr. ῥίζα ‘koren(ina)’ < **urH₂-dja* < **urH₂-diH₂-*) in morda panonski tpn. *Alisca*.⁷⁸⁰ Nemogoče je zanesljivo ugotavljati, ali se v vseh navedenih tvorbah ohranja prvotna sigmatska osnova *-*es-* (→ *-*s-no/i-*) oz. je vsaj v galski, germanski in slovanski izpeljanki mogoče prepoznati zloženo pripono *-*iso-*, kakršno je npr. treba prepoznati v stvn. *bilisa* ‘*Juncus jacquini*’ < **b^hel-iseH₂-* (EWAhd II s.v., Bichlmeier 2009b: 191) k pide. **b^hel-* ‘bel’. Teoretično možna je tudi razširitev ijevске osnove *-*i-so-* oz. tematizacija *-*i-s-o-* v tipu sti. *arcí-* ‘žarek, plamen’ ~ *arcí-š-* ‘id.’.

Bregana

Za etimološko izhodišče se predlaga pkelt. **brig-* ‘grič’, ‘utrdba ubežnikov na gori’[sic!] (ESSZI: 77; povzeto in dopolnjeno po SVI I: 83) tipa **Brig-enna* → nem. (hdr. in ojk.) *Prien* (gl. Niemeyer 2012 s.v., Greule 2014 s.v.), **Bregana*[sic!] → nem. hdr. *Breg* (gl. Greule 2007: 185, 2014 s.v.), **Brigantia* → nem. *Bregenz* (gl. Niemeyer 2012 s.v.).

⁷⁷⁶ LG: 135–137. Tvorjenko je ob odsotnosti indice za obstoj produktivne pripone *-*āno-* (oz. *-*ā-no-*) v galskem imenotvornem sistemu treba označiti za galo-latinsko *vox hybrida*. Antr. *Alixan[---]* (Graufesenque) najverjetneje odraža gr. (lat.) antr. *Alexianus* ~ *Alixianus* (Stifter 2013: 117), prim. *Alex[---]*, *Alexan[---]*, in v tem oziru torej ni poveden.

⁷⁷⁷ Gl. DLG s.v. *alisia*, DCC: 6, Weisgerber 1969: 50, De Bernardo Stempel 1987: 71, Isaac 2004, *Celtic elements*, s.v. *aliso-*, Stifter 2012a: 536. Kljub DLG: 39, DCC (*Principal elements*, s.v. *aliso-*) in De Bernardo Stempel 1987: 71 je galsko občnoimensko osnovo nemogoče izvajati iz sigmatskega **pel-es-* k pide. **pel-* ‘siv’. Slednja se ohranja v stirs. *all* < **p_l-s-o-* ob *ail*, Red *alo/ailech* (< **al(l)i-ko-*) < **p_l-s-i-* (?) (gl. Matasović 2009: 120–121), stvn. *felisa* (ž.) < **pol-is-ā*, *felis* (m.) < **pél-es-o-* ob *filis* (m.) < **pél-is-o-*, stnord. *fell*, *fjall* < **pel-s-o-*, vse s pomenom ‘pečina’ (gl. EWAhd III: 142–145, Kroonen 2013: 134).

⁷⁷⁸ Kljub Smoczyński 2007: 11, prim. Schrijver 1991: 42.

⁷⁷⁹ Bichlmeier 2009b: 193 predpostavlja pide. izhodišče **H₁el-i-so/ā-*.

⁷⁸⁰ Kljub Höring 1950: 127, prim. Anreiter 2001: 205–206. Mogoče je izhajati tudi iz **al-isko-* ali **ali-* + *-isko-*.

Pripona *-āno/ā- se v okviru starokeltskega imenotvornega sistema ne potrjuje kot produktivno imenotvorno sredstvo, medtem ko navedeno lastnoimensko primerjalno gradivo z območij, kjer je galski lastnoimenski odtis distribucijsko močan, dejansko odseva galske tvorjenke, in sicer **Brig-ennā* (gl. 4.2.3.5.2) → stvn. **Brigena* > **Prijena* (izposojeno še pred drugo etapo stvn. premika soglasnikov) > *Prien* h gal. **brig-* ali **brigā*, **Brigant-īo/ā-* (*Ptol.* II,12,5: Βριγάντιον, *It. Ant.* 278,3: *Brigantia*, *Tab. Peut.* II,5: *Brigantio*, *Rav.* IV,26: *Bricantia*; za imenotvorje gl. 4.2.3.1) > stvn. **Pregenca* > *Bregenz* h gal. etn. **Brigant-* in morda tudi **Brigonā* (Greule 2007: 185, 207, 2014: 70), če gre za substratno **Brigo-no-* (← gal. **brigā*) → stvn. **Brigana* > **Bregana* > hdr. *Breg.*

V primeru slovenskega hdr. *Bregana* bi v poštev prišla kvečjemu primerjava s tpn. **Bergōnā* (sln. *Breginj*) na slovenskem zahodu. Izsln. **B̥rgún̥* kaže na rom. **β̥ergō̃na* s prehodom starega **e* v **ɛ* v prednaglasnem zlogu, medtem ko bi bil pričakovani vzhodnoromanski odraz morebitnega izvorno enakozvočnega podstavnega (keltskega) korenkega zaporedja **berg-* tudi v prednaglasnem zlogu **berg-* (prim. **Kelēja* → **Celbje*), z nadalje pričakovanim slovanskim substitutom **berg-* > **br̥ĕg-*. Galsko izhodišče **brig-* bi se tudi ob predpostavljene morebitnem progresivnem romanskem glasovnem razvoju **br̥ĕg-* za konzervativno **brig-* v slovanskem substitutu odražalo kot **br̥bg-*. Ker pripona *-ānā ni bila identificiran niti v okviru panonske toponimije, ki v primeru, da je ime resnično predсловanskega izvora, na danem arealu predstavlja edini logični morebitni vir hidronima, bi v primeru neslovanskega in neromanskega *-ānā morali predpostaviti romansko podaljšavo pan. *-anā < *-o-no-, ki pa, tudi če bi zanjo že obstajali pogoji (nepričakovano naglasno mesto na kratkem predzadnjem zlogu!), na obravnavanem arealu niti ni pričakovana.

Krmin

Predlaga se prelastnoimenjenje podstavnega etnonima **Kormones*, ki bi bil tvorjen k pkelt. občnemu imenu **karmon-* 'podlasica' (Pellegrini 1969: 22, Frau 1978: 53, ESSZI: 216, DTFT: 287–288, prim. še Desinan 1983, s. 11: »con un suffisso in -on tipicamente celtico«⁷⁸¹ [podčrtal LR]) oz. povezava z lastnoimenskim gradivom, zabeleženim v AcS I: 1128–1129, 790–791: tpn. *Corma*, *Cormariacum* ob *Cormones*, antr. *Carmanos* (prim. RIG IV, št. 99), *Carmo Adnami* (CIL III/5644), tpn. *Carmona* (*Hispania Baetica*).⁷⁸²

Gal. **karmon-* 'podlasica' (prim. DLG s.v.) se predpostavlja zgolj na podlagi rom. **karmō*, -ōn-, z osamljenim kontinuantom v retorom. *karmun*, *karmim* 'id.' < **karmōne* (Grzega 2001: 129). Furlanski kontinuant *Cormóns* skupaj s slovanskim substitutom **К̥̑rmýn̥*⁷⁸³ < slov. **Kurm̃nu* jasno kaže na rom. izhodišče **K̑ormónes* (oblika je bila lahko interpretirana kot stari tožilnik množine, prim. ant. *Nemas* proti furl. *Ni-*

⁷⁸¹ Pripona dejansko nima diagnostične vrednosti za ugotavljanje galske provenience.

⁷⁸² Galoromanski tpn. *Curmiliaca* (*It. Ant.* 380,2) je izpeljan iz pogosto izpričanega antr. *Curmillus* (prim. CIL XIII/4393, III/12014²³⁹; gl. DCC: 112, Delamarre 2007: 80, Stüber 2005: 94), pri katerem gre za hipokoristik h galskim dvodelnim imenom tipa *Curmi-sagius* (za zabeležbe gl. AE 1939: 260 in KPP: 152–153) h gal. **kurmi-* = stirs. *cuirm*, stkimr. *curum* 'pivo'.

⁷⁸³ Nem. *Cremoun*, *Cremaun* je prilagoditev slovanskega substituta romanske predloge.

mis), ki ga odseva tudi najstarejši dostopni zapis *Cormones* (*Paul. Diac., Hist. Lang.* IV,37; VI,51). Izhodiščni rom. **o* je mogoče izvajati iz vlat. **u* za substratno *u* oz. vlat. **o* za stari **o*. Obakrat bi namreč pričakovali enak izid, saj v primeru substratnega **Kormōnes* v nenaglašenem zlogu regularno ne bi prišlo do prehoda stfurl. **o* v *ua* / __RC (tpn. *Cuarnàp* < **Kornáppō*⁷⁸⁴ z izvršeno diftongizacijo v nenaglašenem zlogu predstavlja izjemo, saj je v izvornem **Korn-* < **Korn-* diftongizacija lahko tudi analoškega nastanka po naslonitvi na furl. *cuar(n)* ‘rog’ < lat. *cornum*). Izhodiščno zaporedje **Karm-* je izključeno z dejstvi glasovnega razvoja, saj bi v tem primeru v furlanščini pričakovali odraz druge palatalizacije **K'ærm-* > ***Cjarmòns*, v slovanščini pa pri zgodnjem prevzemu, med drugim izkazanim s substitutom **ũ*, za **ō*, ***Kramýnъ*.

Krn

Z večjimi zadržki se kot možnost predpostavlja kelt. **karno-* ‘congeries lapidum’ (Bezljaj v ESSJ II s.v. *Krn*³ s st. lit.; razlago kot manj verjetno omenja tudi ESSZI: 216) in njegovimi domnevnimi izpeljankami na jugovzhodnem alpskem prostoru, ki, kakor je bilo sistematično prikazano (gl. podrobno obravnavo v pogl. 6 s.v. Καρουάγκα), ne predstavljajo dejanske galske dediščine. Bezlajeva domneva (*loc. cit.*, prim. še Bezljaj 1955: 76 = ZJS I: 60) o morebitnem slov. substitutu **Kь/ьrnъ* za pričakovano **Karnu* > **Kranъ* bi bila mogoča le preko sporadičnega romanskega prehoda **ar* v **er* v nenaglašenem zlogu, z nadaljnjim prehodom **er* v **er* → slov. **ir* > *br*, za kar v predpostavljenem izhodišču ni pogojev. Prav tako bi v tem primeru upravičeno pričakovali odraz slovanske druge palatalizacije mehkonebnikov, torej **Kirnu* > **Cirnu* > ***Cьrnъ*.

Montaž

Domnevno h kelt. **molto*[sic!] ‘oven’ (ESSZI: 269 s st. lit.).

V slovenščini je oronim rezultat poznega adstratnega prevzema iz furl. *Montàs* = karn. *Montâsj* < **Moltâšə* < **Moltâs(k)jo*, prim. zapisa *Moltascium* (1072) ob *Moltaso* (1259), gl. DTFT: 443–444. Pkelt. zoonim **molto-* se rekonstruira na podlagi otoškoteltskega občnoimenskega gradiva v stirs. *molt* gl. *ueruex* (Sg 68^b16), kimr. *mollt* ‘oven; koštrun’ (k slednjemu prim. pomenski razvoj v bret. *maout* ‘ovca’), morebitni gal. **molton-* z enakim pomenom pa se prepozna tudi v romanski nosniški osnovi **multō*, **multōne* ‘id.’ (prim. stfr. *multun*, stprov. *mouto* itd.).⁷⁸⁵ V okviru galskega občnoimenskega ali lastnoimenskega gradiva elementa ni mogoče zaslediti. Poleg dejstva, da bi **Molt-as(k)jo*-⁷⁸⁶ z ozirom na izpričanost etimona predstavljal unikum, je galska provenienca izključena tudi s stališča imenotvorja, saj pripona *-*as(k)(i)o-* ne spada med identificirane topoformante galske oz. starokeltske toponimije.

⁷⁸⁴ Prim. pozni slovenski substitut *Karnahta* (o slednjem SVI I: 253).

⁷⁸⁵ Gl. REW: 5739, Grzega 2001: 210–212, prim. LÉIA–M–62–63, DLG s.v. *molton-*, LG: 197. Glede etimologije otoškoteltskega **molto-*, domnevno za **mol-to-* tipa **gorto-* = lat. *hortus*, gl. IEW: 716, SBCHP: 68, De Bernardo Stempel 1999: 441–442, pregledno Irslinger 2002: 258–259.

⁷⁸⁶ K zaporedju **molto-* prim. tudi venetski antr. **Molton-*: Ded *mo.l.tone.[i.]* (Es 15), gl. LVen II: 143–144, Lejeune 1974: 221.

Tigrče

Keltsko etimologijo predlaga Kranzmayer 1956: 27, in sicer h kelt. ⁷⁸⁷ »**tigur(n)*- ‘Hausherr’«. Prim. *id.* 1959: 223, kjer se toponim povezuje z etnonimom *Tigurini* (*pagus Heluetiorum*, gl. *Caes.*, BG I,12,4 in I,12,7).

Slednja domneva je seveda neupravičena že z zgodovinskega stališča, saj je ne podpirajo dejstva antične historiografije.⁷⁸⁸ Hkrati je substratna podstava s strukturo **tigur*- oz. podobno dejansko nemogoče izhodišče morebitnemu slovanskemu substitutu, saj bi v tem primeru pričakovali slov. **tggr-* in ne ***tigr-*.

Sama keltskost tega zagotovo negermanskega etnonima⁷⁸⁹ je sicer problematična. Kljub splošno sprejeti etimološki povezanosti s stirs. *tigern*, srkimr. *teyrn* ‘gospodar’ (prim. tudi tpn. *Castrum Tigernum*, dan. fr. *Thiers*) je malo verjetno, da se v večkrat in nesprenemljivo zabeleženem *Tigurini* (Τῦγοῦρίον)⁷⁹⁰ ohranja pkelt. **tigerno-* ‘vrhovni, prvi, glavni’ < **tig=er-no-* (besedotvorni tip lat. *lucerna* ‘oljenka’) ← pide. **tig-eró-* k pide. *(*s*)*teig-* »stechen, spitz sein« (LIV²: 592–593). Izhodišča **tig-u-ro-* oz. **tig-ur-o-* namreč ni mogoče osmisлити kot prepričljive besedotvorne vzporednice. Tvorbo bi bilo z omenjenim občnoimenskim gradivom možno povezati kvečjemu posredno in še to le v sklopu korenške etimologije, torej preko pkelt. **tigu-* ‘ki je na koncu/na repu, zadnji’ (če za pide. *(*s*)*tig-ú-*), prim. stirs. *tiug°* ‘zadnji’, stkimr. *guotig* ‘na koncu; po’ < **upo-tigu-*,⁷⁹¹ vendar se ta element ne ohranja zanesljivo tudi v okviru celinskokeltskega lastnoimenskega fonda.⁷⁹²

Z ozirom na priponski del etnonima bi se dalo teoretično računati tudi s pkelt. **-ino-*, ki se kot sinhrono produktivno sredstvo kaže pri izsamostalniških tvorjenkah tipa kimr. *cyntefin* ‘prvi (majski dan)’ < **kintu=sam-ino-*,⁷⁹³ h **kintu-* ‘prvi’ in **samo-* ‘poletje’, oz. pri tvorbi *nomina agentis* tipa **brigant-ino-* > kimr. *brenin* ‘kralj’, **loquent-ino-* ‘la-uans’. Hkrati bi bilo z enako verjetnostjo v priponi *-ino-* mogoče prepoznati celo latinski besedotvorni element. Na to opozarja zlasti raba zaporedja *Tigurino-* pri Cezarju

⁷⁸⁷ Prim. Lessiak 1922: 5, ki se ne opredeli do etimološkega izvora: »*vorlawische* [podčrtal LR] Stamm *tigr-*«.

⁷⁸⁸ Kritično oceno Kranzmayerjevega mnenja na podlagi zunajjezikovnih dejstev podaja že ESSZI: 427, prim. HG II: 267, Pohl 2010: 153, ESSZI *ib.*, kjer se slov. **Tigr-itē* (= tožilnik smeri in ne za prvotno **Tigrifane*, kljub ESSZI *ib.*) k stanovniškemu imenu **Tigr-itī* razlaga preko slov. integrata nemškega imena *Dietgêr* oz. podobno.

⁷⁸⁹ Prim. Sitzman, Grünzweig 2008: 279.

⁷⁹⁰ Za zabeležbe v antičnih virih gl. AcS II: 1842–1845. Glede tam omenjene primerjave s hdr. *Tegern-* (nem. *Tegernbach*, *Tegernsee* ipd.) gl. Greule 2014: 530, ki tovrstne hidronime izvaja iz stvn. **tegaran-*, **tegarin-* k *tegar* ‘velik, debel, gost’.

⁷⁹¹ LÉIA–T–76–77, Matasović 2009: 379, prim. De Bernardo Stempel 2008: 107.

⁷⁹² Kljub De Bernardo Stempel 2000: 94 (tako že Holder v AcS II: 1842), prim. DLG s.v. *tigu-*, ACPN: 198, DCC: 217, se v severnoitalijanskem tpn. Τῦγοῦλ(λ)ία (*Ptol.* III,1,3) ne more ohranjati isti etimon. Tam predlagana tvorjenka **Tigu-l-īā* »the Last town [of the gulf]« (De Bernardo Stempel *loc. cit.*) je imenotvorno neosmišljena in temelji zgolj na podobnosti vzglasnega zaporedja Τῦγοῦ- z (otoško?)keltskim **tigu-*.

⁷⁹³ Gl. GPC s.v. *cyntefin*, Zimmer 2000: 153. Če ne za **kintu-samoni-* (tako SBCHP: 265), prim. galski Red *samoni* (Coligny) = stirs. *Samain* (gl. DLG: 266) ob bret. *Mezheven* ‘junij’ < **medjo=sam-ino-* (Uhlich 1993: 359).

(BG I,12,4: »Is pagus appellabatur Tigrinos«), ki kaže na njegovo izvorno pridevniško funkcijo tipa lat. *marīnus* 'ki je v zvezi z morjem' k *mare* 'morje' ipd. V besedotvorni podstavi etnonima, kakor je ta sporočen v sekundarnem viru, se torej lahko ohranja tudi lastnoimenski element **TigVro-*, ki pa etimološko ni pregleden.

Tolmin

Izsln. **Tl̥min* (Red **Tl̥minā*)⁷⁹⁴ je mogoče izvajati iz dvozložnega in trizložnega izhodišča **Tb/ɔl(ɔ/ɔ)m̥yn̥* < slov. **Til(i/u)m̥nu* oz. **Tul(i/u)m̥nu*. Nadiška narečna oblika (Jevšček) *Tmī:n* z nepalataliziranim izglasnim *-n za razliko od nedvomno slovanskih toponimov tipa *Bohinj*, *Čiginj*, *Ljubinj*, morda tudi *Ročinj* (furl. *Runcine*), s katerimi v priponi ni enakozvočen⁷⁹⁵ in ga torej ni mogoče projicirati na psl. *-*in̥b* oz. *-*yn̥b*, s svojim zaporedjem *-*yn̥* nedvomno opozarja na substratno pripono *-*ōnV-*.

Ob odsotnosti zapisov, v katerih bi se ohranjala antična podoba toponima, je izhodiščno zaporedje teoretično mogoče rekonstruirati kot enozložno imenotvorno podstavo **Tilm-* (rom. **Tel̥m-* → slov. **Tilm-*), **Tēl(V)m-* (vendar le preko rom. **Tel̥m-* → slov. **Tilm-* z zoženjem **e* > rom. **ɛ* v prednaglasnem položaju tipa **Tergēste*, **Bergōna*), **Tul(V)m-* (rom. **Ṭolm-* → slov. **Tulm-*), **Tōl(V)m-* (rom. **Tolm-* → slov. **Tulm-*), **Tūl(V)m-* (rom. **Tilm-* → slov. **Tilm-*), **Tēl(V)m-* (rom. **Tel̥m-* → slov. **Tilm-*), **Tūl(V)m-* (rom. **Tulm-* → slov. **Tulm-*), **Tōl(V)m-* (rom. **Ṭolm-* → slov. **Tulm-*), kjer *V* = { **ī*, **ū*, **ē*, **ō* }, oziroma kot izhodiščno dvozložno **Tī/ē/ū/ōlam-* ob predpostavljene sinkopi predpredzadnjega zloga (**Ti/e/u/oḷm-*). Nemogoče je izhajati le iz dvozložne podstave **Talam-*, saj bi bila ta v slovansčini substituirana kot **Talam-* > **Tolom-* in ne kot **Tulum-* > **Tɔlbm-*,⁷⁹⁶ medtem ko bi na podlagi morebitne sinkopirane različice rom. **Tal̥m-* < **Talam-* pred izvršenim premetom jezičnikov pričakovali **Talm-* > **Tlam-*, po tem obdobju pa **Talum-* > **Tolbm-* tipa **ol̥tár̥* ← rom. *altáre* 'oltar'.

Priponski del imena je treba prepoznati v zaporedju *-*yn̥* < *-*ūnu* ← rom. *-*ōnā* ← substratno *-*ōnā*, s čimer se rekonstruirano izhodišče **TVl(V)m-ōnā* logično vključuje v skupino toponimov istega imenotvornega tipa, ki v sorazmerno strnjem pasu potekajo ob jadranski obali od južne Dalmacije vse do jugovzhodnega alpskega prostora: *Narōna*, **Kentōnā*, *Salōna*, *Albōna*, *Stelpōna*, *Scardōna*, *Promōna*, *Aenōna*, *Flanōna*, *Alulbōna*, **TVl(V)mōnā*, **Bergōnā*, *Glemōna*,⁷⁹⁷ morda tudi *Auendōne* (*It. Ant.* 274,1,

⁷⁹⁴ Za narečno gradivo gl. Šekli 2008: 160, 2009: 152–153.

⁷⁹⁵ Kljub Furlan 2002: 30, kjer se substratno *Breginj* implicitno vzporeja s slovenskima kontinuantom *Tuhinj* in *Strahinj*; glede konkretnega slovanskega imenotvornega tipa gl. Torkar 2008: 23–25.

⁷⁹⁶ Kljub Bezlaju 1954: 133 (= ZJS I: 10) = SVI II: 264 (gl. tudi ESSZI: 430, kjer je Bezlajeva domneva pravilno kritično ovrednotena).

⁷⁹⁷ *Glemona* (*Paul. Diac., Hist. Lang.* IV,37) = substr. **Glemōnā* > rom. (stfurl.) **Glemōna* > furl. *Glemōne* → slov. **Glim̥nu* > **Glb̥m̥yn̥*. Običajno se tvorjenka povezuje s pide. **glem-* 'okrogla gmota' ali podobno (IEW: 360–361) v lat. *glomus* 'klobčič' < **glemos-* (Schrijver 1991: 468, de Vaan 2008: 265, prim. REW: 3801), gl. Pellegrini 1969: 22, Doria 1972: 32, Frau 1978: 65, Desinan 1983: 17, Crevatin 1990: 71, Vedaldi Iasbez 1994: 329–332, Bezlaj v ESSJ I s.v. *Humin*, ESSZI: 156 (»morda kelt. izvora«), DTFT: 389–392. Holderjeva uvrstitev toponima med starokeltsko gradivo (AcS I: 2026) je nepotrebna in celo brez osnove, in sicer tako s stališča podstavnega etimona, ki ni

Rav. IV,22) če za **Auendōnā* in ne kot lat. *abl. loci* k **Auendon-*. Vzhodni podaljšek tega areala, ki ga je mogoče identificirati v tpn. *Emōna*, sega vse do stika severnojadranske s panonsko ploskvijo. V Panoniji je z morebitno enakozvočno pripono mogoče identificirati le dehidronim *Arrabōna*, ki pa se zdi povsem drugačnega nastanka (gl. v pogl. 6 s.v. *Arrabō*).

Keltska razlaga izhodišča romanskemu substitutu **TVI(V)mōna* se v literaturi običajno neupravičeno pripisuje Ramovšu (tako že Bezljaj 1954: 132 = ZJS I: 10, SVI II: 264, prim. ESSZI: 430, Šekli 2009: 153), ki pa se ob podani rekonstrukciji **Tilmon-* (1936: 26) oz. **Ti/elm-* (1927b: 25) za jezikovnogenetski izvor substratnega izhodišča dejansko ni izrecno opredelil. Galsko provenienco toponima izključuje že za keltščino neproduktivni imenotvorni vzorec (gl. 4.2.3.4.1), predvsem pa dejstvo, da slovanski substitut jasno govori proti substratnemu **Talamōnā*, ki bi kot edina možna izhodiščna oblika ponujalo možnost vsaj korenske etimološke povezave z diagnostično keltskim elementom **talamon-* (tip pide. **H₂énH₁-mon-* > **ana-mon-* > srbret. *enef* 'duša') < pide. **telH₂-mon-* (**e* > **a* po Josephovem pravilu) k **telH₂-* »aufheben, auf sich nehmen« (LIV²: 622–623),⁷⁹⁸ kakršen se ohranja v stirs. *talam*, Red *talman* 'zemlja, svet; tla' = gr. *τελαμών* 'oprtnica, jermen'. Nabor toponimov, ki naj bi govorili v prid obstoju osnove **Talamon-* tudi v sklopu toponimije, prim. *Talamun* (11. st.) > fr. *Talmont*, *Ταλαμίνη* (*Ptol.* II,6,27, *Hispania Tarraconensis*) z var. lect. *Timalinum*, *Tamaline*,⁷⁹⁹ *Τελαμών* (*Ptol.* III,1,4, prim. *Telamone*, *Tab. Peut.* III,3) = *Talamonis* (*portus*) (*It. Marit.* 500,3), je problematičen z ozirom na imenotvorje, glasovni razvoj, pomensko motivacijo ter distribucijo in dejansko ne omogoča tovrstne rekonstrukcije.

SKLEP

V skupini zemljepisnih lastnih imen *Ahten*, *Avče*, *Avsa*, *Bregana*, *Gumin*, *Horjul*, *Krmin*, *Krn*, *Montaž*, *Podjuna*, *Rož*, *Tigrče*, *Tolmin* in *Vetrinj* je delež takšnih, za katera se v strokovni imenoslovni literaturi daje prednost keltski etimološki interpretaciji, manjši, medtem ko se pri večjem deležu sklepanje na keltski jezikovni izvor pojavlja vsaj kot teoretično možna, četudi manj verjetna razlaga. Z metodološko bolj izčiščenim pristopom je bilo za vsako od naštetih imen keltsko etimološko interpretacijo jasno in argumentirano mogoče zavrniti kot neustrezno. Pri tem dejanska jezikovnogenetska pripadnost nekaterih posameznih toponimov ostaja nepojasnjena, četudi večinsko obravnavana imena razvidno sodijo v predkeltsko in s tem tudi predromansko in predslovansko plast (takšni so vsaj *Avsa*, *Gumin*, *Krmin*, *Tolmin*, *Vetrinj* in pa podstava honorima *Podjuna*).

diagnostično keltski (krožnost sklepanja je med drugim razvidna tudi iz samega gesla, ki ne navaja primerjalnega gradiva), kakor tudi glede na vpleteno imenotvorje, ki ga ni mogoče identificirati v sklopu obstoječih produktivnih strukturnih tipov starokeltske toponimije.

⁷⁹⁸ IEW: 1060ss., LÉIA–T–22ss., Joseph 1982: 38, SBCHP: 84–85, Stüber 1998: 150–151, Matasović 2009: 366, Zair 2012: 198. De Bernardo Stempel 1987: 142 predpostavlja besedotvorno neutemeljeno in s stališča zgodovinskega glasoslovja neprepričljivo izhodišče **t_lH₂-* + *-amon-* (prim. stirs. *medam* 'sodnik' < **med-amon-* s produktivno zloženo pripono **-amon-* < pide. **-H^o-mon-*) > **tal-amon-*.

⁷⁹⁹ Isaac 2004, *Possibly Celtic elements*, s.v. *talamo-*.

Skupina IIIb

Trbiž⁸⁰⁰

Trbiž ni rimskodobna naselbina⁸⁰¹ in je torej kot mesto poznega nastanka, in sicer kot posledica načrtnega naseljevanja romanskega prebivalstva v Kanalsko dolino po razcvetu železarske obrti. Dejanski nastanek mesta ne more biti zgodnejši od 11. stoletja, ko so upravljanje s Kanalsko dolino prevzeli bamberski škofje⁸⁰² – iz tega časa izvira tudi prvi zapis *Taruisia* (1066) –, ⁸⁰³ vendar je toponim zagotovo starejši, na kar kaže vsaj bavarskonemški substitut *Tarvis* /'tarfis/ < bav. srvn. **Tärfis* (pribl. v 14. st.), ki s substitucijo **b* oz. **β* oz. **u* → *y* ter **ǰ* oz. *ǰ̣* → *z* ~ *s*, izvršeno ustalitevijo naglasnega mesta na prvem zlogu in drugim starovisokonemškim preglasom (**a* > **ä*) jasno kaže na integracijo imena med 8. in 10. stoletjem. Vsi latinizirani zapisi bavarskega srednjevisokonemškega substituta substratnega imena (1083: *Taruisiam*, 1399: *Taruisa*, 1591: *Taruisia*) z integracijo med latinske ženske ajevske osnove jasno kažejo, da je bil toponim ženskega slovničnega spola in da tovrstni zapisi očitno odražajo bav. srvn. **Täryīze* (za stbav. **Taryīza* > **Täryīza*), od koder po apokopi samoglasniškega izglasja **'Täryīs* > *Tärfis* (prim. *Tärvīs*, *Tervīs* pri Ulrichu Lihtenštajnskem, *Frowen dienst* I, 480–604 *pass.*, 1319: *Tervīs*, 1499: *Terfiss*) > sodobno /'tarfis/. Iz nemške predloge je pozno prevzeto tudi furl. *Tärvīs*, kar je razvidno iz za furlanščino nesistemskega odraza -*rv*- v medglasju⁸⁰⁴ in iz naglasnega mesta, ki posredno odraža starovisokonemško ustalitev naglasa na prvem zlogu.

Napačno je pojmovanje, da gre pri tpn. *Trbiž* za geografski prenos beneškega tpn. *Treviso* (prim. *Tarbisson*, *Rav.* IV,30),⁸⁰⁵ ki bi v alpski prostor prodril s kolonizacijo, saj takšnega poteka dogodkov zgodovinsko ni mogoče dokazati. Poleg tega bi pri morebitnem prenosu imena nepojasnjena ostala tudi v tem primeru nemotivirana sprememba slovničnega spola. Zgodovinski zapisi tipa *Treuisa* (1679, 1769)⁸⁰⁶ z umetno prenovljenim *Tre-* za dejansko *Tar-* se namreč začnejo pojavljati šele z drugotno vzpostavljeno navezavo na beneški tpn. *Treviso* (nem. *Tervīs*, *Terveis*, *Terveys* < bav. srvn. **Ter'yīs*), na kar opozarjajo zapisi tipa *Kleyn Tarvyß* (1573), ki kažejo na okrepljeno povezavo med obema mestoma v 16. in 17. stoletju in posledično uvedbo večbesednih imen. Italijanska oblika imena *Tarvisio* (prvič zapisano l. 1925, tj. po italijanizaciji avtohtone toponimije furlanskega prostora) je seveda v celoti nezagodovinska.

⁸⁰⁰ Gl. tudi Repanšek 2016c.

⁸⁰¹ Za razliko od npr. bližnjih Žabnic (*Camporosso* za **Camporospo*), ant. *Larix* (?), kjer je rimskodobna naselbina (hkrati tudi rimska cestna postaja) tudi arheološko izkazana (gl. Vedaldi Iasbez 1994: 450–451, Faleschini 2009).

⁸⁰² O srednjeveški zgodovini naselbine gl. Melik 1954: 362–365.

⁸⁰³ Desinan 1991: 274. Dalje gl. DTFT: 903, Frau 1978: 115, Pellegrini 1990: 106.

⁸⁰⁴ Glede odraza **ry* > **rβ* prim. furl. *cierf* 'jelen', *salf* 'rešen' < lat. *ceruus*, *saluus*, vendar *fiarbit* 'žgoč' < **fjērbido* < **fērβido* < lat. *feruidus* kot (*v*)*uarp* 'slep' < **uorbo* < **orβo* < lat. *orbus*.

⁸⁰⁵ Kljub Lessiak 1922: 75, Ramovš 1927b: 23 (= ZD II: 235). Ravno obratno situacijo, kjer bi avtohtono ime predstavljal *Trbiž*, zastopa (brez ustrezne argumentacije) Kretschmer 1934.

⁸⁰⁶ Vsi zgodovinski zapisi so citirani po DTFT: 903.

Slovenske narečne oblike toponima zilj. (Žabnice/*Camporosso*) *Trabi:š/Travi:š/Trabi:š*, Red *Trabi:ža/Travi:ža*, rez. *Tarv'iš* (slednje nedvomno iz **Tṛuīš* < **Tra/euīš* po redukciji prednaglasnega zloga),⁸⁰⁷ lahko kažejo na izsln. **Trab/ūiž* ali **Trēb/ūiž* – vendar slednje le, če je **a* v prednaglasnem zlogu **Tra-* posledica ejevskega akanja. Ta je v ziljskih govorih Kanalske doline sicer splošen, sistemski pojav,⁸⁰⁸ a rateški govor, ki ejevskega akanja ne pozna, kot avtohtoni odraz toponima ohranja različico *Trebí:ž*, Ted na *Trebí:ž*, Red *s Trebí:ža*.⁸⁰⁹ Rateška oblika toponima bi na prvi pogled zato sicer lahko dodatno govorila v prid izsln. **Trēbiž*, vendar niti to ni nedvoumno, saj je lahko ejevski korenski samoglasnik v prednaglasnem zlogu tudi odraz prehoda starega **a* v **e* ob **r* tipa *preš'āč* (za narečno gradivo gl. Škofic, Klinar 2015: 74–75) za **praš'āč* < izsln. **prašič* < psl. **porsčičb* 'prašič'. V primeru, da je **e* vendarle primarnejši, bi bilo v izhodišču mogoče izhajati iz psl. **Terb-ižb* (a. p. *G*) oziroma, in to zlasti zaradi ženskega spola bavarskonemške različice imena, iz prvotnega hidronima **Terb-iža*. Slednje ime se dejansko ohranja kot staro ime potoka (danes *Vrt(l)injlogarski potok*, it. *Rio Bartolo*), ki teče skozi Trbiž⁸¹⁰ in ima popolno vzporednico v ziljskem hdr. (Rateče) *Trebí:ža* < izsln. **Trēbiža* < psl. **Terbiža*. Za besedotvorno razmerje do glagola **terb-iti* 'trebiti' prim. občnoimenski element **kad-ižb* (a. p. *G*) > nad. (Jevšček)⁸¹¹ *kadi:š*, Red *kadi:ža* 'dim' k psl. **kad-iti* 'kaditi' > nad. (Jevšček) *kadit*.⁸¹² Kot *nomen geographicum* bi psl. občnoimensko **terbižb* lahko služilo po prehodu izhodiščnega *nomena actionis* v *nomen loci* 'krčevina' ali *nomen rei actae* 'kar je izkrčeno' – prim. besedotvorno različico **terb-ēžb* 'krčevina' (a. p. *E*) kot izglagolsko tvorjenko tipa **padežb* k **terbīti*. Če je toponim torej dejansko slovanskega izvora, na kar lahko povsem neproblematično kažejo vsi slovenski narečni kontinuant, bi bilo dvojnost izsln. **Trēbiž* ~ **Trēbiža* < psl. **Trēbižb* ~ **Trēbiža*,⁸¹³ ki se je ne da razložiti s pomočjo prelastnoimenjenja hidronim → toponim oz. obratno (tak model v okviru slovenščine namreč ni poznan), mogoče utemeljiti kot imenotvorno vzporednico, ki je bila lahko rezultat iste pomenske motivacije. Dodatno v prid možnosti, da se v imenu ne ohranja predslovansko substratno ime, morda govori tudi dejstvo, da je sama naselbina pozna in je rimski itinerariji, ki beležijo cesto *Aquileia–Uirunum*,⁸¹⁴ ne omenjajo, čeprav je ta po Kanalski dolini v smeri Žabni-

⁸⁰⁷ Prim. rez. *par* 'pri' < **pr̥* < *pri*.

⁸⁰⁸ Konkretno za Žabnice prim. *z masa*: 'iz mesa' (Kenda-Jež 2005: 99 v op. 27) < psl. **mēsa*.

⁸⁰⁹ Za vse citirano relevantno narečno gradivo rateškega govora se zahvaljujem Jožici Škofic.

⁸¹⁰ Standardizirano kot *Trebíža* za najverjetnejšo narečno obliko **Trabi:ža*. Različico *Traviža* navaja Melik 1954: 363. Prim. še mikrotoponim *Čeztrabiža* (st. zap. *Cestravisa* imenotvornega tipa *Čezsoča*), ki leži vzhodno od Žabnic (Melik *op. cit.*, s. 363 v opombi).

⁸¹¹ Za narečno gradivo se zahvaljujem Mateju Šekliju.

⁸¹² Gl. zlasti Snój v ESSJ IV s.v. *trēbiti*, SVI II: 269–271, ESSZI: 436.

⁸¹³ Da se v nar. *b* ~ *v* ~ *b* ohranja odraz starega **b*, v tem primeru ni več sporno (glede soglasniške substitucije gl. 5.2.2.3).

⁸¹⁴ Prim. *It. Ant.* 276,1-5: *Ab Aquileia – uiam Belloio – Larice – Santico – Uiruno, Tab. Peut.* III,5–IV,1-2: *Aquileia – Ad Silanos – [?] – [?] – [?] – Tasinemeti – Saloca – Uirunum* (gl. Šašel 1975: 76, 78, 98, Vedaldi Iasbez 1994: 433–434, 456–457).

ce (*Camporosso*)–Kókova (*Coccau*) proti Celovski kotlini dokazano potekala tudi čez selišče bodočega Trbiža.⁸¹⁵

Moteče pri predlagani notranjeslovanski razlagi toponima pa je vzglasno zaporedje **tar-*, ki se zrcali v bavarskonemškem substitutu imena. Bezljaj (1955: 76 = ZJS I: 60) ime *Trbiž* razlaga iz rekonstruiranega antičnega **Tarusium*, pri čemer odsotnost premeta jezičnikov pojasnjuje kot domnevno regularni pojav v nenaglašeni zlogih; prim. hrv. *Trsat* k ant. *Tarsatica*, ki jasno kaže na slovansko **Tb/br-* in ne ***Tra-*, kot bi pričakovali. Ker gre pri različici imena *Trbiž* za nezgodovinsko obliko, pa je razlaga presenetljivega glasovnega razvoja v vzglasnem zlogu odveč. Poleg tega se Bezljajeva domneva o izostanku premeta jezičnikov kot neupravičena potrjuje vsaj v primeru tpn. **Ratěnb* < slov. **Artěiu* ← rom. **Arténa*. Sln. *Ratenj* namreč jasno kaže, da je pri najstarejših slovanskih substitucijah romanskih predlog treba računati z regularnim premetom tudi v nenaglašeni zlogu. Pri razmerju med slov. **tr-* kot navideznim odrazom **tbr-* in antičnimi vzglasnimi zaporedji **tar-* pa gre po vsej verjetnosti za substitucije slov. **Tbr-* < **Tir-* za že rom. **Tēr-*, morda po ošibitvi **a* v **e* > **e* v prednaglasnem položaju.⁸¹⁶ V tovrstnih primerih bi bilo sicer mogoče misliti tudi na substitucijski odraz pozno, tj. po že zaključenem premetu jezičnikov v slovanščino prevzetih zaporedij, vendar proti tej možnosti odločno govori rom. **altāre* 'oltar', ki se v slovanščini kljub temu, da je v konkretnem primeru do prevzema prišlo pozno, odraža kot **alutár'u* > **olbtár'b* in ne npr. kot **bl-* ~ **bl-* oz. **l-*.⁸¹⁷

Ker v okviru slovensko-bavarskonemškega substitucijskega glasoslovja ni znan primer približne substitucije slovanskega nenaglašene zaporedja **trě-* s stbav. **tar-* (za pričakovano stbav. ***tre-*), substitut pa je načeloma dovolj zgođen, da v slovanskem izhodišču še ne gre računati s samoglasniško redukcijo,⁸¹⁸ je treba zaključiti, da se kot verjetnejši vir tako slovanskemu kot starobavarskonemškemu substitutu vendarle ponuja romansko (starofurlansko) zaporedje **Tarβīža* oz. **Taruīža* < **Taruīs'a* (po medglasnem ozvenečenju palataliziranega **s'*). V tem primeru je za izhodišče slovenskim narečnim kontinuantom treba rekonstruirati **Trab/ūiž*, kar je po regularnem premetu

⁸¹⁵ Cesta na zgornjem Trbižu se še danes imenuje *Via Romana*, njena rekonstrukcija pa kaže, da je morala potekati blizu današnje trbiške rotunde (M. Faleschini, korespondenca z dne 12.11.2014), prim. Faleschini 2009.

⁸¹⁶ Tako sklepa že Ramovš 1927b: 23 (= ZD II: 235), prim. Mayer 1959: 131, Loma 1991: 132ss. Neupravičeno je Ramovševo mnenje (1927: 23 = ZD II: 235), da slovenski tpn. *Trbiž*, ki ga sicer razume kot zgodovinsko upravičeno obliko, predstavlja pozno izposajo iz bavarskonemškega (Tervis) = *Tārḡis*. Prav tako Schramm 1981: 301 zastopa mnenje o poznem, adstratnem prevzemu, kar utemeljuje s substitucijo furl. *s ~ z* → sln. *š ~ ž* tipa *Nadiža* (furl. *Nadison*), a kot se zdi, le na podlagi domneve, da se pozna substitucija dodatno potrjuje v glasovni podobi začetnega zloga.

⁸¹⁷ V isto problematiko verjetno sodijo tudi toponimi kot *Prčan* < **Pbrčān* k rom. **Percāna* < **Parcāna* (Šimunović 2005: 52), nsn. *Škrda* < **Skrdā* ← **Skērda* (zapisano kot Σκερδᾶ in Σκίρδᾶ pri Porfirogenetu) < **Skarda*, morda Σαρδική (Ptol. III,11,7) ob Σερδική (Prisc., Fragm. 8), *Serdica* (Cod. Iust. III,3,28,28) > rom. **Serdika* → slov. **Serdiku* > **Srědъcъ* (Schramm 1981: 364ss.), prim. Skok 1926: 400, Šimunović 2013: 178, Loma 1991: 132.

⁸¹⁸ Za primer substitucije redukcije zaporedja v skupini **Tre-* prim. nad. *Tarbil* < **Tribil* (< **Trebil* < **Trebilb*) → furl. *Tribil*.

jezičnikov nastalo iz slovanskega substituta substratnega imena **Tarb/ũĩž/žũ*. Glede naglasne substitucije prim. strukturno identično **Amĩšu* > **Omišb* ← rom. **Amĩs'a* k ant. *Almissia*.⁸¹⁹ Slovanska in bavarskonemška substitucijska dolžina za starofurlanski naglašeni fonetično dolgi, vendar fonološko kratki **i* je tipa slov. **Čbũbdādũ* < **Čiuidādu* ← stfurl. **Čiuidāde* oz. slov. **kryžb* < **krĩžũ* ← stfurl. *króžę*. V vsakem primeru rom. (stfurl.) **Tarb/ũĩža* (fonetično **Tarb/ũĩža*) torej kaže na kontinuant vlat. **Taruĩs'a* < **Taruĩsia*.⁸²⁰

Ob tem bi bilo prav zaradi razlike v spolu med bavarskonemškim in slovanskim substitutom treba nadalje predpostaviti, da je do integracije romanske predloge v slovanščino (prim. substratno **-ōna* (ž.) → slov. **-ynb* (m.) tipa **Nynb*, **Glbmynb* ipd.) in bavarščino prišlo vzporedno (četudi v časovnem razmiku), s čimer je primerljiva najverjetneje prav tako vzporedna substitucija hdr. **Gēlīa* →¹ slov. **Gīlā* > **Žīlā*; →² stbav. **Gīlja* > **Gīlla* > **Gīla* (*Gail*).

Tak potek dogodkov na prvi pogled sicer zahteva sklep, da je skorajšnja enako-zvočnost med ziljskim toponimom *Trabiš* < slov. **Tarb/ũĩž/žũ* ← rom. **Tarbiža* in hidronimom *Trabiža* < izsln. **Trēbiža* < psl. **Terbiža* predvsem naključna, medtem ko bav. srvn. *die Tervis* (1319) = **Tārfis* utegne odražati prehod naselbinsko ime → rečno ime. Druga možnost je tako v primeru ojkonima kot hidronima izhajati iz iste substratne predloge, h kateri bi bil hidronim *Trebiža* namesto z običajno pripadnostno pripono **-bskb/a* tvorjen s starejšim **-io-* tipa *Slovenj Gradec* < psl. **Slouěn-'b*: ojk. **Tarb/ũĩž/žb* → hdr. **Tarb/ũĩž/ž-īā* z jasnim pomenom 'tista (sc. reka), ki pripada kraju Trbiž'⁸²¹ → bav. srvn. *die Tervis*.⁸²² Predlagana pripona formalno sicer ni dokazljiva, saj morebitna jotacija v konkretnem glasovnem okolju ne bi bila razvidna.

Če je torej pravilno izhajati iz romanske predloge, ki bi se po vsej verjetnosti morala nanašati na širši predel v okolici bodočega Trbiža (morda celo na celotno Trbiško kotlino), manj verjetno na reko samo, je zanjo treba predvideti izhodiščno kolektivno tvorjenko **Taruĩšīā*. Ta je v priponi **-išio-* primerljiva s pan. tpn. *Ulcisia* (*It. Ant.* 266,10) k pan. **ulka-* 'volk' < pide. **uľk'o-*,⁸²³ nadalje s tpn. Βρεντ/δέσιον (prim. *Strab.* V,3,5), domnevno k mesap. βρένδο- 'jelen' (prim. βρέντιον 'jelenova glava'),⁸²⁴ in z že

⁸¹⁹ Za slednjo naglasno rekonstrukcijo prim. hrv. čak. (Brač) *Omiška* (Šimunović 2006 s.v.) < **Omišbka* < **Omišbka*, ARj s.v. *Omiš*: *Ōmiš*, Red *Omiša*.

⁸²⁰ Izvorni dolgi **ī* se potrjuje v severnoitalijanskem tpn. *Treviso* (= avtohtono beneškoitalijansko *Trevixo* /-z-/). V obeh primerih bi v nasprotnem primeru pričakovali odraz ***-é-* < rom. **-e-* < vlat. **-ī-* ← ant. **-ī-*.

⁸²¹ Rešitev ustno predlaga Metka Furlan.

⁸²² Prim. **Kolēpča* ← **Kolēbka*, **Tipčanja luka* ← **Tipčane* (Loma 2013: 109–110 in §§2.2.1.4, 2.2.2.5). Aleksandar Loma (ustno) predlaga, da bi do vzporedne pridevniške tvorjenke lahko prišlo tudi že na stopnji notranjeslovanske reinterpretacije glasovnega substituta **Tarb/ũĩž/žb* kot pripadnostnega pridevnika, vendar za predvideni razvoj zaenkrat ni mogoče podati prepričljive tipološke vzporednice.

⁸²³ Glede na splošno težnjo po ohranitvi podedovanega pide. **k^u* v panonščini (prim. tpn. *Aquincum*) je odraz **k* v tpn. *Ulcisia* nepričakovan. Če je etimološka povezava z zoonimom pide. **uľk'o-* 'volk' pravilna, bi bilo teoretično mogoče predpostaviti zgodnjo disimilacijo **u* – **k^u* > **u* – **k*.

⁸²⁴ Kretschmer 1934: 162, Pokorny 1936: 491, Szemerényi 1954: 199–205, Mayer 1959: 257–259.

omenjenim tpn. **Taruisium*⁸²⁵ (= *Tarbision*, Rav. IV,30, *Taruisium*, CIL V/1593, *Taruisio*, CIL VI/2379, 2381, prim. še zapis *Taruissus*, CIL III/9903).⁸²⁶ Slednji toponim, ob katerem bi predpostavljeno substratno izhodišče **Taruīšjā* predstavljalo kolektivno različico, se običajno opredeljuje kot keltska (*rec. cisalpskogalska*) dediščina,⁸²⁷ in sicer k prakeltskemu zoonimu **tauro-* 'taurus' (> gal. *tauros* (RIG: L-14),⁸²⁸ stirs. *tarb*, kimr. *tarw* 'bik'). Ta je v odnosu do sorodnega gradiva v lat. *taurus*, gr. ταῦρος, lusit. *TAUROM* (gl. MLH V.1. s.v.), lit. *taūras*, psl. **tūrъ* (IEW: 1083) < pide. **tauro-* oz. **teH₂uro-* diagnostično keltski, saj edinstveno izkazuje premet **ur* > **ru* (ob pomanjkanju primerljivih zgledov sicer ni mogoče ugotavljati, ali gre pri premetu v takšnem glasovnem okolju za regularno ali sporadično prakeltsko glasovno spremembo).

Kot imenotvorno podstavo v enodelnih priponskih ali dvodelnih toponimih je zoonim s precejšnjo zanesljivostjo mogoče identificirati v tpn. *Taruessede* (*It. Ant.* 278,5) ~ *Taruessedo* (*Tab. Peut.* III,1) < **Taru-essedo-*,⁸²⁹ Ταρουάσσα (*Ptol.* II,9,4) = *Taruenna* (*It. Ant.* 376,4) < **Taru-ennā* (tip **Ardū-ennā*; gl. 4.2.3.5.3, prim. Anreiter, Jambor 2013: 3), *taruodure(ska)* (*tess. hosp.*, *Turiel* 2, MLH V.1: 363–364) ← **Tauro-dūro-*, Ταρουεδοῦμ (*Ptol.* II,3,1) za **Tauro-dūno-*. Tpn. Ταρόδουον (*Ptol.* II,11,15) > nem. *Zarten* (*Kirchzarten*) po vsej verjetnosti ne odraža enakozvočne tvorjenke.⁸³⁰ Med toponimi in etnonimi, ki izkazujejo zaporedje **tauro-* brez premeta (tpn. *Tauroenta*, *Taurunum*, **Tauriācum*, **Taurincum*; etn. Ταυρινοί, *Taurisci* itd.), vsaj kar se tiče imenotvorja ni za nobenega mogoče navesti prepričljivih argumentov, ki bi govorili v prid keltskemu poreklu.⁸³¹ Poleg tega je med antroponimi tipa *Donnotauro* (*Caes.*, BG VII,65,2), domnevno za **Donno-tauro-* (za zabeležbe gl. GPN: 261–263, Delamarre 2007: 178–179) vsaj v okviru galskega onomastikona treba računati tudi z latinsko oz. grško interferenco. Na podlagi internega keltskega gradiva je torej kljub De Bernado Stempel 2000: 90, 2008: 102 (prim. Delamarre 2012: 249) za kateri koli keltski sistem neupravičeno sklepati na (so)obstoj starejše različice **tauro-* brez premeta.

Zaporedje *-*īsjō-* se za galščino samo enkrat potrjuje v vlogi kolektivne (tj. če izsamostalniške) oz. abstraktne (tj. če izpridevniške) pripone, in sicer v že konkretiziranem občnem imenu τριμαρκτία »Dreipferdschaft« (AcS II: 1954–1955) < **tri=mark-īsjā*⁸³² (starogrško naglasno mesto utegne biti uravnano po vzorcu notranjegrških izpridevni-

⁸²⁵ Prim. NWÄI: 457, kjer se brez utemeljitve med primeri tovrstnih tvorjenk v okviru galskega sistema navaja tudi tpn. *Buisium* (12. st.), domnevno k **boū-* < **g^uou-* 'govedo'.

⁸²⁶ Ob ksetiku *Taruis-āno-* (*Plin.*, *N.h.* III,18,126; CIL V/2094) ~ *Taruisi-āno-* (*Cassiod.*, *Var.* X,27,3; *Paul. Diac.*, *Hist. Lang.* II,13; VI,45; CIL V/1593, 6281).

⁸²⁷ DLG: 290, DCC: 212, NWÄI: 457, Anreiter 2001: 141, Matasović 2009: 371, Delamarre 2012: 248.

⁸²⁸ Prim. še patronimik *Tarbeisonios* (RIG: L-3) k antr. **Tarbeison-*, če za **Taru-* (LG: 92–93).

⁸²⁹ Za gal. **essedo-* < **en-sed-o-* tipa pide. **eni-ǵ(en)(H₂)-o-* prim. galo-lat. *essedum* 'galska bojna kočija' (*ThesLG*: 73); dalje gl. Uhlich 2002: 424.

⁸³⁰ Gl. Isaac 2004 s.v. *taro-*, De Bernardo Stempel 2005: 87, 2008: 186, Greule 2007: 181–183.

⁸³¹ Sem niso vključena hibridna imena tipa **Taur-isko-*, ki seveda niso izobčnoimenskega izvora in torej ne gradijo na podstavnem zoonimu.

⁸³² K pkelt. **marko-* 'konj' > stirs. *marc*, kimr. *march*, prim. μάρκα (*Paus.* X,19,11, gl. *ThesLG*: 103). Gl. tudi Pokorny 1936: 491.

ških abstraktnih samostalnikov tipa σοφία ‘modrost’ < pide. *-(i)ieH₂-). Nekajkrat je zaporedje izpričano tudi v vlogi pripone za tvorbo hipokoristikov k tematskim osnovam, prim. cisalp. gal. (?)⁸³³ *aKisios* (RIG: E-2), gal. *Artisius* (CIL XIII/4278, gl. AcS III: 695, Delamarre 2007: 27) k **Arto-* oz. **Art-jo-* (sem še galorom. **Art=īsi-āko-* v fr. tpn. *Artezé*), *Carisius*, *Carisia* (GPN: 164) h **Karo-*.

Kljub Thurneysenu 1884: 17 (upravičeno z zadržki VGKS II: §365, NWÄI: 457, 564), kjer se izimensko pripono *-ī*s(i)ā* < *-ī*sīā* prepozna tudi v stirs. -e = brit. *-e*đ*, ki služita za tvorbo abstraktnih samostalnikov tipa stirs. *trócaire* = kimr. *trugaredd* ‘usmiljenje’ (k rekcijiški zloženki **trougo-kar-o-* ‘usmiljen’), je domneva o splošni produktivnosti pripone kljub vsaj za gojdelško otoško keltščino neproblematičnem glasovnem razvoju⁸³⁴ pravzaprav nedokazljiva. Ni namreč mogoče identificirati zanesljivega primera, v katerem bi zaradi glasovne strukture izglasja prišlo do asimilacijskega onezvenečenja zvonečega zapornika ob stiku s **h* < **s* po sinkopi (t. i. provekcija), stirs. *trócaire* pa je v tem oziru nepovedno ravno zaradi izglasnega zvočnika v osnovi, ki tej glasovni spremembi ni bil podvržen. Ker tudi sicer skromno galsko gradivo ne ponuja zadostnih indicev v prid rekonstrukciji produktivnega prakeltskega oz. splošnokeltskega izimenskega *-ī*sjo-*, se zdi verjetneje, da je v omenjenih tvorjenkah treba prepoznati splošnejšo pripono *-ī*iā*, ki jo lahko neproblematično odsevata tako stirs. -e kot njen britanskokeltski ustreznik *-e*đ* < *-ī*iā*.

Genetsko povezanost med zgoraj izpostavljeno redko keltsko hipokoristično pripono tipa *Car-isius* ~ *Car-isia* in pripono *-ī*sjo-* v osamljenem kolektivu τριμαρκισία je težko ugotavljati. Ni izključeno, da sta zloženi priponi morda celo heterogenega izvora. V grecizirani galski tvorjenki τριμαρκισία se lahko ohranja prvotni, svojilni pomen pripone *-ī*sjo-* z drugotnim preходом tako nastale pridevniške izpeljanke v samostalnik z abstraktnim oz. kolektivnim pomenom (od koder je nadalje možen prehod tudi v *nomen loci*), kakršen je nedvomno prisoten tudi pri toponimih, izpeljanih iz podstavnih zoonimov tipa pan. *Ulcisia*. Tipološko prim. slovanski *nomen loci* **Ublč-bje* ‘kjer so volkovi’ ← kolektiv **ublč-bje*, kar je, etimološko gledano, izvorno svojilni pridevnik k psl. **ublkw* ‘volk’ (pide. **ul^ukw-ej-o-* ← **ul^ukw-i-* ← **ul^ukw-o-*). Podobno verjetno v primeru galskega tpn. Βίβρακτα (Strabon) za **Bebr-axtā* ‘kjer so bobri’ h kolektivu **bebr-aktā*. Etimološki izvor zložene pripone *-ī*sjo-* ni jasen. Morda gre za osamosvojeno zaporedje *-i=s-*jo-* s svojilnim pridevniškim pomenom k podstavnim abstraktnim samostalnikom, izpeljanim s sestavljeno in drugotno produktivno pripono *-i-s- tipa sti. *arc-í-s-* ‘žarek’, *šoc-í-s-* ‘plamen’ (ob *šúci-* ‘svetleč, svetel’) ipd.⁸³⁵

⁸³³ Antroponim sicer ni nedvomno cisalpskogalskega etimološkega izvora, prim. ven. [.]*a.kisinio*[.i] (Es 74). Dalje gl. Meid 1989: 12, kjer se ime obravnava v kontekstu produktivnega tipa antroponimov s (heterogenim?) elementom **Aki-* na severnoitalijanskem prostoru.

⁸³⁴ Po glasovnem razvoju *-ī*sijā* > *-ī*heja* > *-ī*hē* > *-ī*he* (**trougo=kar-īsiā* > **trōyaxar’ihe* > **trōy’xar’he* > *trócaire*).

⁸³⁵ Dolžina v priponi, na katero jasno opozarjata rom. (stfurl.) **Tarβ/uiža* in ben. it. *Trevixo* < **Tarūšija*, bi v tem primeru morala biti šele latinskega nastanka, in sicer po drugotni podaljšavi integriranega naglašenege kratkega samoglasnika tipa **Aquilēia* za substratno *-é*iā*.

Galski etimološki izvor se torej za tpn. **Taru-īsjio-* zdi vsaj verjeten, zlasti zaradi diagnostičnega splošnokeltskega glasovnega razvoja pide. *-*ur-* > pkelt. *-*ru-* (če gre seveda dejansko za tvorjenko iz zoonima **taruo-*), vendar ostaja formalno nedokazljiv. Venetska jezikovna provenienca, ki bi bila na konkretnih arealih (tj. tako v Benečiji/*Veneto* kot v Kanalski dolini) sicer pričakovana (prim. Pellegrini 1987: 97), pa je ob tem v celoti nedokazljiva. Vdor transalpskogalskih elementov na območje (severo)vzhodne severne Italije je mogoče zaslediti že na prehodu med 6. in 5. st. pr. n. št. (Gambacurta 2013, prim. sintezo v Uhlich 2007: 380–381), vendar so tovrstne najdbe izrazito sporadične in pričajo o osamljenih, nepovezanih infiltracijah (prim. antr. *Andetio* (Pa 26), domnevno h gal. izpredložni tvorjenki **ande-tjo-*), medtem ko do celovite keltizacije cisalpske Galije pride šele okrog leta 400 pr. n. št. Kljub temu na območju Benečije, tj. na socialno in kulturno kompaktnem venetskem prostoru, niti jezikovno niti arheološko ni prišlo do globinske keltizacije. Arheološki in jezikovni infiltrati (slednji zlasti v okviru antroponimije), ki prihajajo z (jugo)zahoda, se zaustavljajo na območju žarišča venetske kulture, tj. mest *Este* (ant. *Ateste*) in *Padove* (ant. *Patauium*). V celotnem pasu gre torej za avtohtono venetsko jezikovno območje, ki je po 4. st. pr. n. št. stično s cisalpskogalskim, vendar je vse do reke Adiže (it. *Adige*) z morebitno izjemo hdr. Μεδóακος, ki lahko odraža gal. **Medu-āko-* (pripona *-*āko-* je sicer produktivna tako v okviru keltskega kot venetskega imenotvornega sistema), v toponimiji galska prisotnost proti venetski nezaznavna, prim. antične tpn. *Opitergium* = **Opi-terg-jo-*, *(*U*)lik^u-ent-*iā*, *Altinum* < pide. **H₂el-to-* (?),⁸³⁶ *Acelum* < pide. **H₂ek-elo-* (?).⁸³⁷

SKLEP

Če je etimološka interpretacija pravilna in se v imenotvorni podstavi toponima zares ohranja zoonim **taruo-* ‘tur’, se vsaj na podlagi tega diagnostično keltskega elementa zdi upravičeno sklepati na galsko dediščino. S stališča samega imenotvorja (najverjetneje gre za pripadnostno kolektivno tvorjenko v smislu ‘Turje’) pa z ozirom na dostopno notranjegalsko primerjalno gradivo taka provenienca ostaja nedokazljiva. Glede na geografsko lego je tako za *Trbiž* v Kanalski dolini kot za etimološko nedvomno sorodni beneškoitalijanski *Trevixio* (it. *Treviso*) galski izvor toponima sicer nepričakovan.

⁸³⁶ Prim. Ἀλτινον (*Ptol.* III,1,26), *Altinum* (*It. Ant.* 126,6). Identična tvorjenka se ohranja v panonskih tpn. *Altinum* in *Altina* (gl. Anreiter 2001: 25–27).

⁸³⁷ Primerljivo s pkelt. **okelo-* < **H₂ok-el-o-* z ojevsko prevojno stopnjo v korenu, kar se ohranja v britanskokeltskem tpn. Ὀκέλλον (*Ptol.* II,3,4) in morda tudi v številnih hispanokeltskih toponimih (gl. zlasti Sims-Williams 2006: 31–32 s st. lit., NIL: 289).

IV. skupina

Glana

Nar. sln. (rožansko) *Γυά:na* je kontinuant izsln. **Glána* < slov. **Glānā* (danes *Gli-na*, domnevno po paretimološki naslonitvi na enakozvočno občno ime). Prvotnega naglasnega stanja ni mogoče rekonstruirati. Možna sta ali stari akut na osnovi v a. p. *a* ali stari cirkumfleks v naglasnem tipu *b* z naknadnim splošnoslovenskim umikom na prednaglasno dolžino. Pri tem se zdi verjetnejša prav slednja naglasna rekonstrukcija, torej **Glána* < **Glaná* < **Glānā*, kar bi ime uvrstilo v koherentno skupino substratnih hidronimov s strukturo **C(R)'VCV-*, ki so bili v slovanščino integrirani s starim cirkumfleksom na korenskem samoglasniku (tip **Sāũā*, **Drāũā*, **Rābā*, **Zīlā*).

Substratno izhodišče **GlanV-* je primerljivo s hdr. *Glan-bach* (798–800: *Glane*)⁸³⁸ < **Glanā* oz. rekama *Klein (Ohm)*⁸³⁹ in *Glan (Nahe, Rhein)*, ki z latiniziranimi zapisi *Glanum* proti stvn. *Gleni* (Ded) < **Glan-i* (ženska oblika tipa *mehti* 'moč' < Ded **maxtī*) ob *Glane* < **Glan-e* (moška oblika tipa *gaste* 'gost' < Ded **gastai*) kažeta na izhodiščno žensko ijevsko osnovo **Glani-*; ta je v spolu očitno lahko tudi alternirala (za gradivo gl. Greule 2014: 272). K temu prim. še staroangleški hdr. *Glene* ← pbrit. **Glē(i)n* < **Glanīo/ā-* ter morda nem. *Glenner* = retorom. *Glogn* < **Glanīo-*, ki utegneta kazati na vzporedno tematizacijo ijevske osnove tipa kimr. *glain* < **glanī-o-* = stirs. *glain* < **glani-*, oboje s samostalniškim pomenom 'kristal, steklo', ob stirs. *glaine* < **glan-īā* 'čistost, čistoča'.⁸⁴⁰ Soobstoj tematske in ijevske različice se deloma potrjuje tudi v antičnem gradivu, vendar so tam tematske različice omejene na naselbinska imena. Prim. ijevsko izhodišče **Glani-* v hdr. *Glanem (Gallia Belgica)*, *Γλάνις (Hispania)*, morda *Κλάνις (Strab. IV,6,9)* s sicer nejasno lokalizacijo,⁸⁴¹ proti **Glano-* v ojk. *Glanum* = *Γλανόν (Ptol. II,10,8, gl. De Hoz 2005: 181, ACPN: 240)*, brit. **Glanon (Rav. 105,46: Giano)*. Sem spadata tudi galska ktetika *γλανεικαβο (RIG: G-64)* < **Glan-iko-*, k ojk. **Glanon*, in **Glan-ati-*, ki se posredno ohranja v tpn. *[G]lanat[e]* (AE 1958: 225). Za izhodišče slovanskemu substitutu je tematska različica **Glano-* oz. **Glanā* enako verjetna kot **Glani-*, saj je bila tudi slednja lahko podvržena pričakovani oblikotvorni substituciji tipa slov. **Kōlpa* za ant. *Colapis*.

⁸³⁸ Pritok reke *Salzach*, gl. Greule 2014: 177.

⁸³⁹ *in uilla Glene* < **Glani-* (Greule 2007: 45, 2014: 272).

⁸⁴⁰ AcS I: 2024, LHEB: 589, 630, Greule *op. cit.*, s. 180. Za številne francoske prežitke hidronimne osnove **glano-* gl. TGF: 115–116

⁸⁴¹ Vedaldi Iasbez 1994: 86. Prim. še hdr. **G/Clanis (Plin., N.h. III,53)* v Etruriji ipd. Vzglasno premeno #*gl-* ~ #*kl-* bi bilo sicer deloma možno pripisati latinski grafiji (prim. *Clanouenta, It. Ant. 481,1*, ob *Glannibanta, Not. Dign. 40,52*, za brit. **Glanno-uento-* (PNRB: 367) < **glndo-*, kar se ohranja v brit. **glanno-* > kimr., stskorn. *glan* gl. *ripa*, bret. *glann*) deloma pa glasovni substituciji. Z ozirom na distribucijo hidronimov z osnovo **Glani-* oz. **Klani-* (o tem Pokorny 1940: 82–83) pa je povsem upravičeno izhajati tudi iz predpostavke, da gre ne glede na izvorno glasovno podobo vzglasja za jezikovno-genetsko heterogeno in deloma morda celo enakozvočno lastnoimensko gradivo.

Dolžina ajevskega samoglasnika, na katero opozarja slovanski substitut, je drugotnega, najverjetneje notranjeslovanskega nastanka.

Kljub Bezlaju, ki na mnogih mestih⁸⁴² izraža dvom o pripadnosti hidronimne osnove **glano-* ~ **glani-* keltski lastnoimenski sferi, se keltskost tovrstnih hidronimov potrjuje tako z distribucijskim arealom (vsaj kar se tiče srednje Evrope in britanskega otočja, kjer je osnova dobro vključena v imenotvorni sistem) kot s samo glasovno podobo, ki je v konkretnem primeru za keltščino diagnostična ravno zaradi systemskega⁸⁴³ kratkega samoglasnika v zaporedju *-*Rā-* < *-*RH-* / __C za pričakovano *-*Rā-* (prim. pide. **strH₃-to-* > pkelt. **strāto-* > stirs. *srath* 'trata, ruša', **uH-ti-* > **ulāti-* > stirs. *flaith* 'vladar', **H₂uH-neH₂-* > **u/ulānā* > kimr. *gwan*, stirs. *olann* 'volna' ipd.). Izhajati je torej treba iz pide. **g^hlH₁-no-* k pide. **g^hleH₁-* (prim. pgerm. **glōan* 'svetiti se' < pide. **g^hloH₁-*, stnord. *glāmr* 'luna', stang. *glōm* 'mrak', lit. *žlėjà* '(so)mrak')⁸⁴⁴ ali morda iz pide. **g^hlH₃-no-* k pide. **g^helH₃-* (prim. Calandove različice v sti. *hár-i-* 'rumen' < pide. **g^hlH₃-i-*, *hiraŋya-* 'zlato' < **g^hlH₃-en-jo-*, gr. *χλωρός* 'zelenorumen' < **g^hlH₃-ró-*, stirs. *gel* 'svetleč' < **g^helH₃-no-* oz. **g^helH₃-n-o-*, lat. *holus* 'zelen' < **g^helH₃-es-*, psl. **žěly*, Red **žblyé* ob lit. *žėlvė*, gr. *χέλως* 'želva' < **g^hélH₃-ōu(-s)*, **g^hlH₃-u-és* ← **g^helH₃-u-*).⁸⁴⁵ V obeh primerih gre za izglagolsko pridevniško tvorjenko **g^hlH_{1/3}-nó-* > pkelt. **glāno-* 'svetel, čist, bleščec', iz katere sta bila lahko izpeljana tako ženska oblika pridevnika **glānā* kot formalno posamostaljena ženska ijevaska osnova **glāni-* z abstraktnim pomenom 'čistost, bistrina'.⁸⁴⁶

Z vidika tipologije lastnoimenskega odtisa so glede na poimenovalno kategorijo keltški hidronimi, tvorjeni iz pridevniške osnove **glano/ā-* oz. tudi formalno posamostaljenega **glani-*, v distribuciji primerljivi z drugim nedvomno galskim hidronimom **Tragisamā*. Slednji odraža polastnoimenjeni presežnik **trag-isamo-* k pkelt. korenu **trag-* < pide. **tre(H)g^h-* oz. **trag^h-* 'teči' (gl. KPV: 635ss.), ki se npr. ohranja v stirs. *traig* (Red **traiged*) 'noga' in poznogalskem dvodelnem toponimu *Brio-treide* (gl. DLG: 299).⁸⁴⁷ Tako irski kot galski kontinuant jasno nadaljujeta prakeltsko atematsko izglagolsko

⁸⁴² Bezlaj 1955: 68 (= ZJS I: 52), 1958: 693 (= ZJS I: 147), 1959/1960: 291 (= ZJS II: 912), SVI I: 174–175. Mnenje se zdi osnovano na sicer upravičeno kritičnem odnosu do panilirskega pristopa k hidronimu, izraženem pri Pokornem (gl. Pokorny 1940: 95).

⁸⁴³ Gl. zlasti SBCHP: 168–191, KPV: 136–138, Irslinger 2002: 22–26, Zair 2012: 69–89. Da gre pri dvojnih odrazih laringalnega zaporedja za skupek notranjekeltskih oblikoglasnih pojavov, npr. jasno kaže besedna družina **brā-tu-* (stirs. *bráth* 'sodba'), **bar-na-* 'razglasiti (sodbo)', **bardo-* 'bard' < pide. **g^hrH-tú-*, **g^hr-né-H-*, **g^hrH-d^hH₁-o-*.

⁸⁴⁴ Fraenkel 1965 s.v., Smoczyński 2007 s.v., Kroonen 2013: 182, ALEW II s.v. *žlėjà*.

⁸⁴⁵ Gl. IEW: 429, 432, Mayrhofer 1986: 144, De Bernardo Stempel 1987: 117, Schrijver 1991: 110, Snoj 1994: 504–507, Balles 1997: 146, Matasović 2009: 160.

⁸⁴⁶ V isto diahrono besedno družino po vsej verjetnosti spada tudi pkelt. **glasso-* < pide. **g^hlH_{1/3}-sto-* > stirs. *glas*, kimr. *glas* 'moder, zelen'. Prim. Meid 1965: 292–293, Kroonen 2013: 179, toda gl. še SBCHP: 173, Zair 2012: 74–75.

⁸⁴⁷ Gl. DLG: 299. Izpričani toponim se v drugem členu ujema s pgal. *treide* gl. *pede* (*Gloss. Endl.* 2,13), ki je nastal po sinkopi izhodiščnega rom. **trejede* < gal. **tregetio-* oz. **tregeto-* (glede slednje možnosti prim. zapis *prenne*, *Gloss. Endl.* 2,12, za **prennon* 'drevo').

tvorjenko **treg-et-* s prvotnim agentivnim pomenom tipa **leuk-et-*, **g^heng^h-et-*, **uenH-et-* itd. Izhajanje iz ejevske prevojne stopnje korena uspešneje pojasni tako romanski glasovni odraz v pgal. *treide* kot prisotnost palataliziranega **γ* v stranskosklonskih oblikah stirs. *traiged* /traɣ'əð/ < **trey'əð* < zgirs. **trey'eðah* < **treg-et-os*, za katerega bi bilo pri eventualnem izhajanju iz **trag-et-* z ajevskim korenskim samoglasnikom sicer treba predpostaviti analoško posplošitev po Ied *traig* /traɣ' / < **tray'ih* < **trayits* < **trag-et-s*.⁸⁴⁸ V pridevniškem **trag-isamo-*, posamostaljenem v hdr. **Tragisamā*, se ob tem ohranja izglagolski tematski pridevnik **trag-o-* 'hiter', besedotvorno primerljiv s tvorjenko v **seg-o-* 'močan' < pide. **seġ^h-ó-* k **seġ^h-* »überwältigen, in den Griff beommen« (LIV²: 515–516), od koder je bil na povsem vzporeden način izpeljan presežnik **seg-isamo-* (> kimr. *hyaf* 'najpogumnejši'), ki ga je mogoče identificirati v imenotvorni podstavi hispanokeltskega tpn. *Segisama* in antr. *seKisamos* (MLH s.v.). Enak ajevski korenski samoglasnik je izpričan tudi v nedvomno sorodnem galo-lat. οὐέρ-τραγος 'hrt' (ThesLG: 157) < **uer-trag-o-*. Gre za zloženko s preverbom v prvem in *nomenom agentis* v drugem členu, pri čemer se slednji za pričakovano **-trogo-* < pide. **-trog^(h)-o-* (tip pide. **dru-tomH₁-o-*) kaže v preurejeni podobi **-trago-*, in sicer na povsem vzporeden način, kot je do vnosa ajevskega samoglasnika prišlo v perfektu **te-trog^(h)-* → **te-trag^(h)-* (prim. stirs. *tethraig* 'odtekel je, upadel je', gl. DIL s.v. *traigid*, KPV: 635–636).

Topoleksem **tragisamo-* se ohranja v starobavarskonemškem rečnem imenu *Treisma*, danes *Traisen* (st. zap.: *Trigisamo*, *Tab. Peut.* IV,1, *Tragisa*[---], CIL III/259, AE 1955: 119), dalje v hdr. *Dreisam* (864: *Dreisima*, 1008: *Treisama*) in švicarskem hdr. *Trême*.⁸⁴⁹ Prim. še hidronim *Trisanna* z najstarejšim zapisom *Traesen* (1449) < **Traji/esēna* < **Tragi/esēna* (Anreiter 1997: 43–47, Greule 2014: 545), pri katerem pa nepojasnjena ostaja zamenjava sufiksoidnega **-ama* s pripono **-ēna*.⁸⁵⁰

Tako v primeru hidronim **GlanV-* kot **TragisamV-* gre za poimenovanje rečnih tokov drugega razreda, in sicer tako na arealih s primarno kot tudi mlajšo, drugotno keltsko/galsko jezikovno prisotnostjo. Tako **glano-/*glani-* kot **trag-isamo-* pa skupaj z imenotvornima podstavama **dub-u-* 'temen, črn'⁸⁵¹ in **dub-ro-* (= stirs. *dobur* 'temen, umazan; voda', srkimr. *dwfr* 'voda', prim. ptoh. **täpræ* 'visok' ob formalno posamostaljenem psl. **dǫbrǫ* 'deber'), oboje k pide. **d^heub-* 'globok' (NIL: 122–124), obenem pripadata jedrnemu izraznemu fondu starokeltske hidronimije.⁸⁵² Nepravilna je Bezlajeva domneva o možni etimološki povezavi med slovenskim hdr. *Dobra* in britansko-keltskim hdr. *Deira*, srkimr. *Deivr*, *Deivyr* (gl. SVI I: 138), saj slednja oblika zahteva

⁸⁴⁸ Za razvoj stirs. *traig* < **trey'* prim. stirs. *daig* 'ogenj, plamen' z Red *dego* < pide. **d^heg^h-i-*.

⁸⁴⁹ AcS II: 1901–1902, DCC: 220, Dauzat 1946: 147–148, Greule 2014: 104, 541.

⁸⁵⁰ Kljub Greule *op. cit.*, s. 545 in Anreiter 1997: 45, kjer se izhaja iz gal. **trages-* oz. **tragesa*, se v keltskem gradivu obstoj vzporedne sigmatske osnove **trag-es-* dejansko ne potrjuje.

⁸⁵¹ Hamp 1988b: 127–128, Matasović 2009: 107–108. Prim. še og. *DOVA^o* < **doḃua-* < **dub_u-o-* (Uhlich 1989). Glede znižanja **u* v **o* po asimilaciji tudi preko zaporedja **-C_u-* prim. staroirski par *min* ~ *menb* 'majhen' < **men-u-* ~ **men-_u-o-* tipa sti. *tanú-* = *tanvá-* ipd.

⁸⁵² O stratifikaciji (staro)keltske hidronimije Busse 2007 (zlasti ss. 92, 94–96).

izhodiščno **Dobr-jo/ā-* (prim. LHEB: §67.6) > **Dyβr > Deifr > Deir*, česar pa ni mogoče izvajati iz podstavnega **dub-ro-*. Sporadični odraz pkelt. **u > gal. o* tipa ΔOBNOPHΔO (RIG: L-106) < **Dubno-rēdo-*, Δομνεκλείου (*Strab.*, XII,3,6) < **Dumno-* se pojavi izključno v okviru galskega občnega imena **dumno-* 'svet' < **dub-no-*, kjer pa je zelo očitno pogojen s specifičnim glasovnim okoljem (zaokroženje pred sledečim **m*).⁸⁵³

SKLEP

Hidronim *Glana* za substratno **Glanā* ← **glano/ā-* 'čista, bistra' oz. **Glanis* ← **glani-* 'bistrina' je diagnostično keltski (na dotičnem arealu galski) tako s stališča leksike kot tudi z ozirom na glasovno podobo. Za manjši rečni tok je galsko poimenovanje na danem prostoru pričakovano in tipološko primerljivo s hdr. *Treisen* < **Tragisamā* v severnem Noriku.

⁸⁵³ Pgal. *doro* gl. *osteo* (*Gloss. Endl.* 2,11) < **duron* s prehodom naglašenege **u* v *o* izkazuje že romanski glasovni razvoj. Dalje gl. Stüber 2005: 29, Eska 2013: 56.

Zaključek

V toponimiji jugovzhodnega alpskega prostora se da prepričljivo kot specifično galsko keltsko dediščino opredeliti le naselbinsko ime **Neu(i)io-dūnon*, morda tudi **Taχ²sinemeton*, in mikrohidronim **Glanā* oz. **Glanis*, medtem ko sicer verjetne galske provenience toponimov *Longatico* (= **Longātiko-*) in *Trbiž* (slov. **Trauižb* za verjetno substratno **Taruišjā*) formalno ni mogoče dokazati. Od naštetih imen je kot prežitke v slovenskem zemljepisnoimenskem fondu mogoče identificirati le zadnje tri. V sklopu imen večjih rečnih tokov in gorskih ter pokrajinskih imen keltizacije ni zaslediti. Areale z odsotnostjo keltskih hidronimov in oronimov je že *a priori* mogoče oceniti kot območja s sekundarno keltsko poselitvijo, kar sledi iz dejstva, da omenjena kategorija zemljepisnih lastnih imen praviloma tvori najstarejšo oz. najkonzervativnejšo lastnoimensko plast nekega areala, zlasti v smislu vzdrževane kontinuitete toponima pri njegovem prehajanju skozi kronološko sosledne lastnoimenske plasti heterogenih jezikovnih sistemov. Takšne razmere so za jugovzhodni alpski prostor pričakovane in v skladu z lastnoimensko sliko na drugih arealih z galsko prisotnostjo v celotnem vzhodnem galskem poselitvenem pasu, neposredno pa je opaženo distribucijo mogoče primerjati tudi z vrsto in intenziteto lastnoimenskega odtisa v sosednjih južno- in jugovzhodnonoriškem ter panonskem prostoru, katerega podaljšek je tudi ožji predalpski prostor savsko-dravskega medrečja. Približno po sredini tega območja v smeri *Emona–Scarbantia* poteka relativno širok pas, za katerega je značilna popolna odsotnost galske onimije, torej tako osebnih kot zemljepisnih lastnih imen. V primerjavi z osrednjekeltskim poselitvenim prostorom, kjer je gostota keltske toponimije največja (Britanija, (severna) Galija in severozahodna Španija),⁸⁵⁴ je takšno stanje odraz drugotne galske prisotnosti, ki je kronološko gledano prepozna, da bi na že globoko stratificiranem lastnoimenskem arealu pustila vidnejšo sled. Poleg tega poselitveni vzorci, ki jih je za jugovzhodni alpski prostor mogoče nekoliko bolje določiti na podlagi razporeditve galske antroponimije, kažejo na neenakomerno distribucijo, usmerjeno v neposredno bližino tokov večjih rek, zlasti v doline rek Krke, Save,

⁸⁵⁴ Gl. ACPN: 163–165, 300–305.

Drave in Mure,⁸⁵⁵ torej v prostor, katerega podaljški tvorijo primarna keltska poselitvena območja današnje severovzhodne in jugovzhodne Slovenije z deloma strateško, predvsem pa gospodarsko pomembno lego. Tipološko povsem vzporedna je razporeditev galskih naselbinskih imen v Panoniji, kjer se indici za galsko jezikovno prisotnost zgoščajo ob rečnih tokovih Save, Drave in Donave z značilnim hiatom v južni Panoniji vse do poselitvenega območja Skordiskov,⁸⁵⁶ medtem ko starejša, avtohtona panonska toponimija izkazuje enakomernejšo distribucijo. Tudi samo osebnolastnoimensko gradivo kaže, da galski jezikovni plasti za čas preplastitve ni mogoče pripisati superstratne vloge v odnosu do avtohtonih idiomov. Kakor je mogoče zaključiti na podlagi številnih jezikovno mešanih imenskih formul v sklopu rimskih napisnih spomenikov Panonije,⁸⁵⁷ je vsaj za panonski prostor treba računati z adstratnim med-sistemskim odnosom, in sicer ne glede na arheološko izkazano oslabitev organizirane moči t. i. štajerske skupine pred prihodom Kelto v severno Panonijo.⁸⁵⁸ Na takšno situacijo lahko posredno opozarja tudi verjeten panonski glasovni odraz v prvem členu dvodelnega tpn. **Neu(i)jo-dūnon* kot *de facto* edinega zagotovo galskega naselbinskega imena na obravnavanem arealu (prim. ant. *Singi-dunum* na območju etnično in jezikovno prav tako mešanih Skordiskov). Na takšno stanje opozarja tudi arheološka slika (gl. Božič 1987: 894, 1999: 213, 2001: 182), medtem ko točnejša ocenitev med-jezikovnosistemskih relacij na južnonoriškem prostoru ostaja težavna,⁸⁵⁹ saj tu v okviru antroponimije v odnosu do predgalskega zelo jasno prevladuje prav galski element (gl. zlasti *Corpus*: 174–218, Raybould, Sims-Williams 2009: 102–109).

Opisane situacije, na katero je mogoče sklepati na podlagi toponimije, ne moti dejstvo, da se keltizacija noriško-panonskega prostora s stališča antroponimije dejansko kaže kot močna in neprimerljivo enakomerneje razporejena.⁸⁶⁰ Na jugovzhodnem alpskem prostoru se galska osebna imena zgoščajo v pasu, ki se iz Panonije v notranjost proti zahodu zajeda vzdolž reke Save do emonskega prostora.⁸⁶¹ Ta

⁸⁵⁵ Kakor je znano, ta razporeditev v primerjavi s halštatsko poselitveno sliko predstavlja popoln preobrat v poselitvenem vzorcu, gl. Gabrovec 1975a, 1975b, 1990, Guštin 1984, 2011, 2012.

⁸⁵⁶ Prim. Anreiter 2001: 203 z op. 702–703. Enako velja za nadaljnje galske toponime v jugovzhodni Evropi, ki distribucijsko gledano sledijo predvsem toku Donave.

⁸⁵⁷ Gl. Meid 2005: 61–62, 310–315, 329–330, 2007: 192–198, 2011: 246–249, 253–254.

⁸⁵⁸ O možnih razlogih za nastanek kulturnega hiata gl. zlasti A. Šašel, J. Šašel 1980.

⁸⁵⁹ Gl. A. Šašel, J. Šašel op. cit.. Razprava gradi na sicer manj zanesljivem seznamu galske in predgalske antroponimije, podane v Alföldy 1974: 229–231.

⁸⁶⁰ Izraz noriško-panonska antroponimija, kadar se nanaša na galsko dediščino, zajema le geografsko stičnost prostorov; gledano s stališča jezikovnega oz. lastnoimenskega areala pa gre seveda za enovito skupino imen.

⁸⁶¹ V Radovljici, tj. ob zgornjem toku Save, se ohranja osamljeni galski antr. *Ressimarus* (AIJ: 217, gl. RINMS: 100, *Corpus*, PAN–075, prim. CIL III/4727 (*Redso-*), 5496, AE 1995: 1205). K slednjemu prim. kognomen *Oclatius/-a* (Lesce, CIL III/3890, prim. III/3845), ki se sicer vsakokrat pojavlja v izrazito latinskem kontekstu, a utegne biti izvorno galski. Prim. patronimik *Oclieno* (RIG: L–4) k **Oklo-*.

izvorno najverjetneje predstavlja stičišče zahodnega, severno-jadranskega lastnoimenskega pasu s panonskim jezikovnim arealom in redka izvorno galska osebna imena izkazuje zgolj kot posledico drugotne interference.⁸⁶² Na vzhodnem in južnem noriškem prostoru se galska antroponimija zgošča ob spodnjem toku Mure do Flavije Solve, ki obenem predstavlja najvzhodnejšo zgostitveno točko vse do poselitvenega območja Eraviskov ob Donavi. Tretja distribucijsko močna enota poteka ob Dravi do Ptuja s podaljški vzdolž Labotske doline in doline reke Krčice (nem. *Görtschitz*) ter v manjši meri Mislinjske in Mežiške doline v širši okolici Kolacija. V ta pas spada tudi večja zgostitev osebnih imen na širšem območju antične Celeje. Razlika med relativno vrednostjo zastopanosti negalskega elementa v antroponimiji obsavskega pasu in antroponimiji obdravskega pasu ter celejanskega agra kaže, da sta to po izvoru vsaj geografsko, če ne tudi kronološko, ločena areala in prvi zagotovo ni južni podaljšek drugega.

Gostota in razporeditev osebnih imen nista v neposredni zvezi z dejansko stopnjo zakoreninjenosti jezikovnega sistema in temu pripadajoče onimije na nekem arealu.⁸⁶³ Na splošno distribucija keltskih osebnih imen na jugovzhodnem alpskem prostoru v grobem sicer ustreza razporeditvi keltskih zemljepisnih lastnih imen, saj gre v obeh primerih za neposreden odtis keltske jezikovne prisotnosti, vendar v sami koncentraciji posamezne kategorije podobne korelacije ni mogoče opazovati.⁸⁶⁴

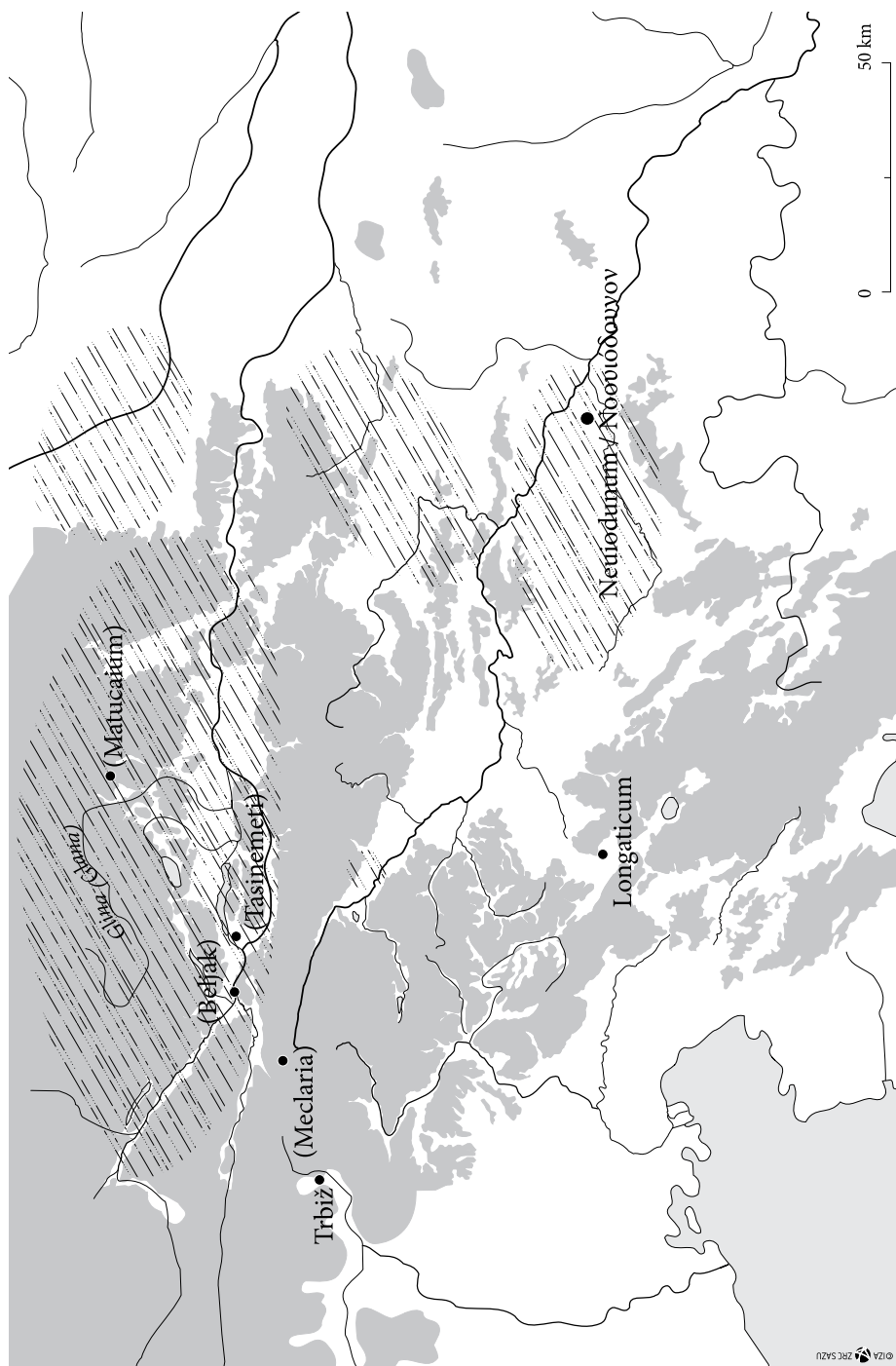
⁸⁶² Glede jezikovnogenetske opredelitve izanskega prostora gl. Repanšek 2016b.

⁸⁶³ Norik in Panonija sta med provincami z najvišjo gostoto keltskih antroponimov nasploh (gl. ACPN: 324, Matasović 2003: 8, 17, Raybould, Sims-Williams 2009: 37, 40, Sims-Williams 2002/2007: 188–192, 2008a, 2012a: 156, 2012b: 14, Meid 2005: 327).

⁸⁶⁴ Prim. ACPN: 324–325, Raybould, Sims-Williams 2009: 41, Sims-Williams 2012b: 16.

49			12	13	14	15	16	17	18	19
			Gabreta			<i>Kamp</i> < * <i>Kambo-</i>				
48		Artobriga		Boiodurum Tergolape (?)	[Lauriacum]	Arelape Cetium <i>Traisen</i> = < * <i>Tragisamo-</i>	Ketion Uindobona ?Mediolanion			
47	<i>Kempten</i> = < * <i>Kambodāno-</i> Abudiacum	<i>Fritzens</i> = * <i>φrutti-</i> (?) <i>Axams</i> = * <i>Uysamo-</i> (?)	<i>Prien</i> = < * <i>Briyemā</i> ?Artobriga ?Bedakon		Tutatio Gabromagos			[Mogetiana]	Brigetio	
46	<i>Trisanna</i> < * <i>Trages-</i> (?)	<i>Vintl</i> = * <i>Uindoiālo-</i> <i>Brixen</i> (?) = * <i>Briyisino-</i>	<i>Cadore</i> < * <i>Katubrigā</i>	[Meclaria (?)] [* <i>Bi(l)iacum</i>] Tasinemei (?) Matuceio (?) Trbiž (?)	<i>Glana</i> (<i>Gina</i>) < * <i>Glānā'is</i>			Carrodunum	Annama(n)lia	
45	Bemakon Brixia (?)	Uerona (?)	Tarusium (?) Meduacus (?)		Longatico (?)	Neutodunum				Comacum Bononia

Geografska mreža prikazuje razporeditev domnevno galskih toponimov na jugovzhodnem alpskem prostoru (sivo obarvani kvadranti) v kontekstu galskega zemljepisno-lastnoimenskega odtisa na širšem vzhodnoalpskem prostoru in v Panonski nižini. Ob antičnih imenih so skupaj z najverjetnejšo rekonstrukcijo izhodišča vključeni tudi prežitki (v poševnem tisku) brez antičnih predlog. Galska imena so označena s krepkim tiskom, verjetno galska imena s krepkim tiskom in dodanim vprašajem, medtem ko so jezikovnogenetsko težko enoznačno opredeljena imena opremljena z vprašajem. Verjetno psevdogalska imena so izpostavljena v oglatih oklepajih.

Distribucija kontinuirane in nekontinuirane galske toponimske dediščine na jugovzhodnem alpskem prostoru. Šrafrano so označeni areali z gostejšo razporeditvijo galskih osebnih imen.

Povzetek

Jugovzhodni alpski prostor obsega širše območje Savsko-Dravskega medrečja vse do izteka alpskih dolin v masiv Julijskih in Karnijskih Alp. V jezikovnogeografskem smislu je prekriven z arealom, za katerega se z jezikoslovno paleontologijo ugotavlja vsaj šest kronološko zaporednih jezikovnih plasti, pri čemer se vprašanja deleža predindoevropskega substrata, ki ga je teoretično sicer treba predvideti, ne dotika. Najstarejšo, že indoevropsko jezikovno plast se prepozna v dediščini staroevropskega rečnega sistema; primarno tistih rečnih imen, ki s svojo glasovno ali oblikovno podobo opozarjajo, da ne morejo biti del generiranega pač pa integriranega imenja kronološko poznejše, superstratne jezikovne plasti. V kolikor gre za kontinuirani razvoj statičnega rečnoimenskega sistema tudi v mlajšo plast, je omenjena imenska dediščina seveda prekrivna z jezikovno plastjo, ki jo razvojnologično nasleda. V tem oziru je kot najstarejšo jezikovno plast na danem arealu mogoče identificirati stik med dvema sočasnima jezikovnima ploskvama, severnojadranske in panonske, s šivom, ki v smeri sever–jug poteka preko emonskega prostora. Takšno jezikovno situacijo deloma preplasti galski idiom, ki v jugovzhodnoalpski prostor prodre iz Panonske nižine. S postopno romanizacijo se nato na arealu izoblikuje novo stično območje med zahodnim romanskim arealom in konzervativnim jezikovnogeografskim območjem, ki progresivnih inovacij zahodnega areala ne izkazuje. S prihodom slovanščine na ta prostor je nato že vzpostavljena najmlajša superstratna jezikovna makroplast, ki se od svojega popraslovansko-slovenskega stadija postopoma razvije v sodobno slovenščino. Še mlajša je bavarskonemška plast, ki s slovansko na relevantnem arealu soobstaja kot njen adstrat. Vsaka od izpostavljenih jezikovnih plasti je na arealu svojo sled pustila tudi v toponimskem fondu, pri čemer je neko zemljepisno lastno ime, generirano v točno določenem jezikovnem sistemu, med plastmi lahko prehajalo oz. je bila njegova kontinuiteta na neki točki prekinjena. Celoten nabor toponimov, ki so le integralni del kronološko mlajše plasti, niso pa v njej nastali in so zato lahko različne starosti in posledično pripadajo različnim jezikovnim plastem, v tem sistemu tvori substratno plast toponimije. Ker je slovenščina na jugovzhodnem alpskem prostoru relativno gledano mlada jezikovna plast, je substratna plast njenega zemljepisnolastnoimenskega fonda s stališča stratifikacije zapletena, saj je zanjo po pričakovanju značilna skrajna heterogenost.

Pričujoča monografija z izčrpnim pretresom lastnoimenske dediščine keltske, natančneje galske jezikovne plasti na jugovzhodnoalpskem prostoru hkrati odgovarja na dve vprašanji. S stališča slovenskega imenoslovja v substratni plasti želi identificirati tiste kontinuirane elemente, ki so bili tvorjeni v galskem imenotvornem sistemu, in s tem prispeva k natančnejši in s prijemi zgodovinskega primerjalnega jezikoslovja metodološko podprti razplastitvi predсловanske dediščine v slovenski toponimiji. V okviru védenja o starokeltski toponimiji pa kvantitativno in kvalitativno ovrednoti galski imenski odtis na enem izmed pomembnejših perifernih arealov z galsko jezikovno prisotnostjo in tako polni vrzeli v razumevanju starokeltskih onomastičnih sistemov, tako z ozirom na imenotvorje in druge formalne značilnosti kakor tudi s stališča arealne distribucije.

Monografija je razdeljena na šest poglavij z zaključkom. Poglavja vsebinsko tvorijo dve enoti. V analitičnem delu razprave so z namenom določitve njihove morebitne galske provenience etimološko obravnavana vsa relevantna antična zemljepisna lastna imena s kontinuiteto do slovenščine, tista brez izkazane kontinuitete in toponimi, ki v antičnih virih niso izpričani, a jih je mogoče iz substratne plasti izluščiti kot prežitke. V predhodnih petih poglavjih je izdelan učinkovit metodološki aparat, ki pri etimološki analizi toponimov temeljnim prijemom zgodovinskega primerjalnega jezikoslovja nudi potrebno podporno ogrodje, kakršnega zahteva specifika obravnavane problematike. Posebna pozornost se pri tem posveča trem temeljnim vprašanjem etimološkega imenoslovja, ki v statičnem sinhronem sistemu toponimije išče neendogene elemente, tj. vprašanje o danostih jezikovnega sistema, ki mu ti elementi pripadajo, o sistemskih lastnostih pripadajočega imenotvornega sistema in problematiki glasovno- in oblikovnosubstitucijskih zakonitosti, ki so izvorno podobo preučevanega toponima obremenile pri vsakokratnem prehodu iz enega jezikovnega sistema v kronološko nadrejeni jezikovni sistem. Konkretno se v okviru obravnavane tematike prvo vprašanje dotika fonološkega opisa perifernega galskega idioma, kakršnega in v kolikor ga je mogoče vzpostaviti na podlagi fragmentarnega jezikovnega gradiva, drugo prinaša temeljni oris starokeltskega imenotvornega sistema s poudarkom na ugotavljanju produktivnosti in distribucije posameznih strukturnih tipov po imenskih arealih, zadnje pa se tiče nadomestnega glasoslovja (in v manjši meri oblikoslovja oz. oblikoglasja), ki se je izoblikovalo na različnih stopnjah romansko-slovanskega jezikovnega stika v sferi toponimije.

Po metodološko rigoroznem in usmerjenem presejanju gradiva na situ ostaja le zelo skromen delež substratne toponimije, za katerega je mogoče bolj ali manj zanesljivo ugotavljati, da predstavlja dejansko keltsko, konkretno galsko dediščino v toponimiji jugovzhodnega alpskega prostora. Takšen je zagotovo mikrohidronim *Glana* (standardizirano *Glina*), verjetna, četudi etimološko slabše pregledna, pa so še naselbinska imena *Longatico* (danes *Logatec*), *Neuiodunum* (brez kontinuitete), *Tasinemeti* (brez kontinuitete) in *Trbiž* (brez znane antične predloge). Tak izplen je na območju s sekundarno in sorazmerno gledano pozno keltsko prisotnostjo tudi pričakovan in je v skladu z distribucijsko sliko primerljivih arealov.

Celtic Legacy in the Toponymy of South-Eastern Alps

The monograph intends to provide a systematic representation of the scope and the distribution of Celtic (more precisely Gaulish) place-names in the South-Eastern Alpine region, more specifically in the region between the southern edge of the Eastern Alps and the Adriatic (more or less coinciding with the territory later occupied by what was to become contemporary Slovene). This puts the publication in line with a number of recent monographs which scrutinise the eastern perimeters of the Gaulish settlement and try to establish the scope and nature of Gaulish linguistic imprint on the overlaid *Namenlandschaften* (cf. Anreiter 2001, Falileyev 2007, 2013, 2014). Because the principal focus of the monograph lies on the identification of possible Celtic survivals in Slovene toponymy as indirect evidence of the presence of Celtic speech in this particular area, the task can be understood as largely deductive in its approach. It is, however, fully aware of the complex spatial and temporal interrelationship between the successive onomastic layers which have accumulated in the pre-Slavic stratum of Slovene toponymy. Attempt is made to determine as accurately as possible which ancient (regardless of their continuity) and modern geographical names can securely be pronounced to be etymologically Celtic (Gaulish), focusing on their historical phonology, morphology, word formation, syntax, lexis, geographical distribution and, most importantly, the nature of their integration into the pre-existing toponymic landscape. Through such systematic and contextualised investigation the research hopes to gain an insight into the actual imprint of Celtic speech on the toponymy of the relevant onomastic landscape. As such, the conducted research can be considered fundamental, providing a growing understanding of the stratigraphy of pre-Slavic toponymy in Slovene, while it simultaneously contributes to the study of Old Celtic toponymy and, more generally, to a proper understanding and classification of the fragmentary paleolinguistic remains accumulated in the South-Eastern Alpine region and the immediately adjacent territories.

The introductory chapters set up the theoretical framework and develop the methodological apparatus applicable to the analysis and genetic classification of fragmentary linguistic data. The approach followed is in no way experimental but tries, as rigorously and meticulously as possible, to satisfy the criteria of etymological investigation as dictated by the principles of historical linguistics, more specifically the methodology of internal and external comparison and linguistic reconstruction, with all subsidiary areas

of enquiry such as typology, areal linguistics, theoretical onomastics, interpretation of secondary sources and substitutional phonology, at all times coupled with an insight into the relevant historical, geographical and archaeological data. The choice of the traditional method of etymological enquiry over alternative strategies is consciously based on an exhaustive overview of the different approaches to the study of Old Celtic linguistic data, which in their apparent systematicity in fact fail to comprehensively account for the more problematic cases and may hence be considered methodologically too unreliable.

The three cardinal principles of etymological enquiry may be laid down as formal correspondence, aetiological correspondence, and contextuality. Any linguistic unit considered must formally satisfy all of the criteria dictated by the formal characteristics of a given linguistic system to which that unit belongs structurally and etymologically. Since every onomastic element is essentially a word and as such represents the intersection of all the relevant linguistic levels (phonology, morphology, including word formation, syntax and lexis), it must be fundamentally understood as a structured system corresponding exactly to the formal characteristics of the language in which it was coined. An additional criterion in the etymologisation of onomastic data which must be satisfied is aetiology. Since the place-name's intrinsic function is to refer to a stationary object, the naming motive, as apparent from the semantic and functional makeup of the place-name mirrored in its formal characteristics, must match extra-linguistic reality in as far as the latter is recoverable.¹ Given the fragmentary nature of the linguistic data in the relevant spatial and temporal context, the entire configuration must of course further make sense in the onomastic landscape in which it appears, satisfying the parameters of inter-relatedness towards the linguistic situation of a given areal on the linguistic level as well as extra-linguistically.

In order to regulate the accuracy of the etymological analysis, a precursory delineation of the areal patchwork of pre-Romance Eastern-Alpine region in terms of its various (non)contemporaneous Indo-European dialects is provided in chapter two. The pre-Roman territory between the *caput Adriae* and Pannonia is in terms of its Indo-European onomastic imprint layered into four main strata: Old European, Venetic (including the adjacent Venetoid systems), Pannonian and Celtic (Gaulish). An onomastic stratum may mean as much as a linguistic stratum if only that part of the onomastic system is considered that was actually generated by the linguistic system itself rather than becoming its integral part by way of assimilation. And it is the etymological criterion indeed that has the potential to describe a given linguistic stratum in any meaningful way. From this it naturally follows that linguistic stratification should rather be defined as a process of horizontal dissociation of the accumulated heterogeneous linguistic features. Such an approach has the important advantage of simultaneously providing the means

⁸⁶⁵ It is by no means true that the semantic component of names cannot be controlled – an excuse rather too often encountered in recent discussions of Old Celtic onomastics. In terms of their function, names are indeed devoid of a purely lexical meaning but this does not mean that their formal components do not carry clearly inferable semantic value.

to delineate only such linguistic material that was over a given span of time deposited by a certain linguistic system, while it also observes the accumulation of heterogeneous linguistic features in an item shared vertically by a number of such systems from the point of its nascence until (potential) discontinuation.

Prior to extensive Romanisation, the oldest traceable areal subdivision of the South-Eastern Alpine region seems to roughly follow its physical contour. Both Pannonian, extending from the east, and Venetic *sensu lato* (better *Northern Adriatic* in equivalence with the already established name for its corresponding onomastic landscape), coming in from the west, seem to gravitate towards the Emona basin, which as a depository on the utmost periphery of both areals may represent a linguistically mixed territory. The rich and unique corpus of personal names attested on Roman stone monuments in Ig and the fragmentary collection of epigraphic material from Šmarata permit further subdivision of the western block, Ig clearly representing its peripheral and considerably archaic dialect and Šmarata attesting to the areal distribution of the more central systems on the south-eastern frontier. The main linguistic features separating the western and the eastern block may be summarised as follows: West with PIE $*o > *o$; $*R̥ > *oR$ ($+*R^2 > *eR$); $*R̥i > *R̥i$; $*(-)THR- > *(-)TR-$; $*-MA- > *M$; $*MA- > *M-$ \sim $*#\Phi-$ (a distinctly Italic trait, but not in Ig, where anlauting voiced aspirated stops appear to be preserved as simple stops); $*eu \sim *ou$ (but probably not in Ig, where $*eu$ seems to be preserved intact)² vs. East with $*o > *a$; $*R̥, *N̥ > *uR, *uN$; $*R̥i > *RR, *MA > *M$ (in any position), $*eu > *eu$. Each of the language continua, however, is a clear representative of a *centum* system with [+ pal.] > [- pal.] and $*k^w$ typically preserved. Both linguistic layers may to all appearances also have been more or less contemporaneous.

The emergence of Gaulish in this part of the Alps, on the other hand, may be best defined as the result of subsequent sedimentation of a distinctly Celtic linguistic system on the already layered substratum, and partly as interaction of such an idiom with the autochthonous languages. Its stationary imprint on the onomastic landscape of South-Eastern Alps is geographically limited and does not reach beyond the central areas of its western spread from Pannonia.

The oldest identifiable onomastic layer which may still be safely called Indo-European is the system of Old European toponymy (chiefly but probably not exclusively hydronymy). It is questionable, however, whether the corresponding corpus of toponymy can be justifiably ascribed to a specific Indo-European linguistic layer. Rather it seems that it should be recognised as a static network of linguistically poorly differentiated (at least in terms of phonology) geographical names, which then surface and solidify in a form that primarily corresponds to the bundle of isoglosses traversing their respective geographical position. If linguistic development is discontinued, however, the phonologically and morphologically petrified form may then be vertically passed on by way of integration into a different linguistic stratum. It would thus appear essentially impos-

⁸⁶⁶ Further subdivision is possible in relation to the reflex of PIE $*N̥ / _HV$, which in Venetic (as in the rest of Italic) seems to be $*oN$ while Ig, together with the hapax *Uoltisema* from Aguntum, clearly points to $*aN$.

sible and also imprecise to label the river names such as *Sava* and *Drava* Pannonian rather than more generally Old European, especially as these may point to diagnostically Pannonian historical phonology only as far as they have to all appearances developed within the complex that was *to become* Pannonian (rather than being only secondarily integrated into Pannonian), but could have been and probably had been generated much earlier than the bulk of *properly* Pannonian place-names.

Special attention is further paid to two rather neglected and unsystematically treated areas of Celtic studies, i.e., Old Celtic word-formation in relation to the onomastic data, and the controversial question of »Eastern Celtic«. As both areas of study are recognized to be of paramount importance for meticulous etymological analysis, this situation is partly remedied by an attempt to provide a basic classification of Old Celtic toponymy, based on the structure and genesis of the individual place-names (chapter 4), and offer a synchronic description of the phonemics of the linguistic system that generated the relevant adhering onomastic material (chapter 3).

It is argued that on the basis of the attested linguistic data from the area of the eastern spread of Gaulish the indications in favour of a separate Celtic idiom as the source of the available onomastic material are in fact insufficient. To speak of Eastern Celtic or even of a special dialect of Gaulish would only seem justified in terms of linguistic geography. Geographical distribution of languages and/or dialects of a particular language family, however, has no significance for linguistic affiliation. Divergent feature(s) of an autonomous linguistic system must be due to innovation. It is probable that in the East, Gaulish data does point to several archaic features in relation to the more central varieties, but this fact would simply make “Eastern Gaulish” peripheral in terms of its geographical position. Partly at least, the archaic status of the eastern Gaulish linguistic material is only apparent and simply due to the fact that several divergent features that mark off the autochthonous focal area only took place after the separation of the linguistic group that was to populate the eastern part of the Celtic *koiné*. The removed, peripheral position of “Eastern Gaulish” is therefore spatial as much as it is temporal. Due to the scarcity of the available internal comparative linguistic material anachronous juxtaposition of the eastern Gaulish data with the different developmental stages of non-peripheral Gaulish is of course unavoidable, but not at all fatal if the status of “Eastern Gaulish” is at all times correctly recognised. In terms of regional diversification of Gaulish toponymy and anthroponymy, however, the peripheral area does seem to exhibit several autonomous areal features, but such variation is of course expected even within a single idiom.

Chapter 3 provides a comprehensive phonological description of Gaulish, progressing from the latest reconstructible stage of Proto-Celtic towards Late Gaulish and focusing on both regular and sporadic sound change. It is argued that sporadic occurrence of the apparent etymological spelling **eu* for the expected outcome **ou* (which, incidentally, must be projected back to the Proto-Celtic stage) cannot reflect a dialectal feature, nor can it be convincingly explained as a result of any kind of sound change. As such spellings occur chiefly in the more conservative layers of the

language such as toponymy etc., they may simply represent a residual feature. There was probably no raising shift of Gaul. monophthongised $*\bar{o}$ (a progressive change that affected both old $*ou$ and $*ou < *eu$) towards $*\bar{u}$. In front vowels, however, there seems to have been a shift of $*\bar{e}_2 < *e\bar{i}$ to $*\bar{i}$ at least in front of $*u$, which was then liable to what appears to be intervocalic loss or absorption into the following rounded vowel, e.g., $*d\bar{e}uo- > *d\bar{i}uo- > *d\bar{i}o-$ (note that examples of $*d\bar{e}o- < *d\bar{e}uo-$ occur as well). Intervocalic $*-s-$ was probably lost in all $*-esV-$ sequences where V was [+ back], with subsequent raising of $*e$ to $*i$ in hiatus; cf. *sondiobi* (Chartres, A6, B10) if from $*sondesobi$, which would then be exactly parallel to the development that led to Old Irish *tige* (Gsg) < PCelt. $*teges-os$.

The fourth chapter is devoted to Celtic word formation as mirrored by the onomastic material. It provides a basic classification of Old Celtic toponymy as dictated by the structure and genesis of the individual geographical names. This is achieved through systematic application of non-etymological morphemisation, insensitive to semantic (and word-formational) structure of the derivational base (be it lexical or onomastic) of a particular name, and a clear-cut distinction between name-formation and word-formation. The discussion of all the various attested types of derivation rests on systematised elimination of the non-autochthonous linguistic features accumulated in the process of manuscript transmission of the onomastic data. Examining all the relevant material, the following system emerges: 1) non-affixal derivatives (O) ← appellatives (substantives, adjectives), ← proper names = transonymisation (river names, divine names), 2) prefixal formations (Px) ← appellatives (substantives), 3) suffixal formations (Sx) ← appellatives (substantives, adjectives), ← proper names (personal names, divine names, ethnic names, river-names), 4) compound names (Cp^{FM-SM}) ← *tatpuruṣa* compounds (first member = appellative (substantive), proper name (personal name, divine name)), ← *karmadhāraya* compounds (first member = adjective (appellative, deanthroponymic adjective)), numeral), 5) names derived by means of pluralisation (Gr^{Num=pl}), and a possible but very poorly attested category of multiple word names.

An interesting case of a deappellative formation is Gaul. *Condate* ~ Κοινδάτε (seemingly to $*kom-d^hH_1-ti-/*dH_2-ti-$ ‘confluence’, cf. $*kom-pleu-t-$, $*kom-b^h\gamma-tu-$), which can hardly go back to the PIE locative desinence $*-e\bar{i}$ (> PCelt. $*-i\bar{}$). A syncretic locative singular $*-e < *-e\bar{i}$ ← Dsg is equally unlikely as it is normally the dative form that is formally fused with the locative. Since the formation can under no circumstances be a neuter stem, it may be possible to recognise in the consistent use of $-e$ the Lsg $*-i$ of an older, unextended consonantal stem $*kom-d^hH_1-t-/*dH_2-t-$ (f). In this case, however, the usually adduced syncretic dative singulars (= formally locatives) in $-i$ of Gaulish consonantal stems should be viewed either as genitive singulars (cf. especially μαγουρειγι, RIG: G–121), or proper Gaulish datives disguised by Latinised morphology (cf. *Epaḏa-textorici*, RIG: L–6, *Artioni*, CIL XIII/5160).

The possibility of the existence of deadverbial/deprepositional derivatives is critically assessed. Place-names such as *Cantium* ~ Κάντιον and *Ambiacum* are in fact based on the underlying deadverbial adjectives and the same seems to be true of *Remetodia*

(*Tab. Peut.* VI,5). If the place-name indeed goes back to a Gaulish formation, it must surely be based on the adjectival derivative **rēm=et-o-d̄io-* (for the deadverbial suffix **-et-* cf. *οερ-ετο-μαρε[ο]υι*, RIG: G-147).

Among the remarkably productive category of compound names a potentially interesting case is Gaul. *Lopodunum* (see DCC: 151), which may go back to **lokū-o-* ‘lake’. Given the allomorphy in Gaul. **loku-* vs. **lapā* < **lak-ū-ā* to **lak-ū-ó-* of the **ud-r-ó-* ‘aquaticus’ type, possible existence of a further thematised variant **lokū-o-* can only be understood in the context of the compound in which it occurs, namely as a purely formal thematisation, which however should have been early enough for the sequence **kū* > **kʰ* to undergo feature assimilation.

Special attention is further paid to the examination of various suffixes employed in the formation of place-names. Only items with reliable Celtic etymologies are considered, however. The latter approach is chosen for the purpose of compiling the essential inventory of derivational suffixes current in Old Celtic name-formation. The following set of suffixes is identified: **-iō/ā-*; dental suffixes: **-āti-*, **-et-*, **-(e)nt-*; velar suffixes: **-āko-*, **-iko-*, **-enko-* ~ **-anko-*; nasal suffixes: **-on-* ~ **-ion-*, **-no-* and a set of miscellaneous and poorly attested suffixes such as **-nīā*, **-enno/ā-* and **-(o)uō/ā-*. Every productive derivational category is systematised in relation to the synchronic pattern, including its internal and external history (if retrievable).

It is argued that **-iāko-* names go back to a three-part derivational chain, with the adjectival derivative in **-iō-* as the derivational base for the formal augmentation. The general function of **-āko-* to derive adjectives of appurtenance from the appellative base is nicely observable in a number of old toponyms which regularly use the plain suffix. The derivatives in **-ati-* probably started out as agent nouns, reinterpreted as adjectives of appurtenance, providing the basis for further spread of this popular suffix in the formation of place-names, ethnics and divine names. There are no clear traces of the secondarily acquired agentive use of **-ati-* in Gaulish. Divine epithets such as **Dūn-atis* etc. still clearly function as adjectives. The agentival function of the productive Insular Celtic **-i-ati-*, of course, seems to have progressed from substantivisations of precisely such adjectival derivatives, most likely to **-iō-* stems if not in a three-part derivational chain as in the case of **-i-āko-*. Typologically comparable seem to be derivatives in **-et-* if these are ultimately connected to the agentival **-et-* as mirrored in the internally Celtic reformulations of inherited hysterodynamic agent nouns. The augmented variant **-et-iō(n)-*, common in toponymy, may represent a purely structural augmentation of the underlying adjective of appurtenance, or a possessive derivative with a possible, if only secondarily acquired, collective meaning.³

It is strongly argued against the view that any Old Celtic onomastic system ever possessed a productive means to derive place-names from underlying personal names by way of grammatical conversion (Gr^{gender=ntf}). Such a pattern, which would need to progress from conversion of the underlying name to an adjective with subsequent sub-

⁸⁶⁷ See Repanšek 2014a, 2016a.

stantivisation, would be typologically exceedingly difficult to justify. Conversion of substantives into non-derived adjectives is cross-linguistically attested and also commonly features in toponymy, but there are no known cases in which the basis for zero derivation is a personal name. Neither do any of the usually adduced cases withstand closer scrutiny. Even a quick glance at some of the more convincing examples of such a derivational chain will reveal that the majority of these names simply go back to possessive adjectival derivatives or, if compounded, exocentric possessives, which essentially makes them adjectival and hence liable to substantivisation in any gender.

The concluding section of the theoretical framework is devoted to substitutional phonology, which as a set of common denominators between heterogeneous linguistic systems necessarily represents the cardinal starting point in any etymological analysis of onomastic survivals. Since hardly any trace of substitutional processes is detectable on the level of pre-Celtic *vs.* Gaulish and Gaulish *vs.* Romance linguistic contact, these are not dealt with in a separate chapter but discussed in the relevant paragraphs whenever such a substitutional process should be identified in order to explain a phonological and/or morphological disturbance in the transmission of a particular name. Also in the minority are the Slavo-Germanic (Bavarian) relations and contacts between Romance and Bavarian, which only receive detailed attention at the relevant sections. A substantial set of intricate correspondences, on the other hand, must be set up to account for extensive linguistic contacts between Romance and Slavic (i.e. Common Slavic).⁴

Here too, the South-Eastern Alpine region seems to be divided by a bundle of isoglosses that separate the dynamic and innovative West Romance from its archaic periphery with static, conspicuously conservative phonology. The territory east of the dividing line seems to show no indubitable traces of vowel lengthening in open syllables, nor does it seem to point to the prerequisite process of vowel shortening (note that in terms of its vocalism, the so-called *area Dalmatica*, although lacking all characteristic features of the Western Romance consonantal system, inclines towards the West). Besides the well-known absence of typically West Romance traits such as palatalisation and lenition (intervocalic voicing of stops), both **k_u* and the distinction between *** and **b* (both in anlaut as well as intervocalically) appear to be intact. It is argued that the apparent lengthening, which must be invoked in order to successfully account for the length in Slavic river names **Sāuā*, **Drāuā* and **Rābā*, is probably not the result of Romance phonology. All three pre-Romance hydronyms **Sāuo-*, **Drauo-*, **Ar(r)abon-* – in Romance guise **SāuV-*, **DrauV-*, **RabV-* – phonetically duplicated in Slavic **Sāūā*, **Drāūā*, **Rābā*, namely show a distinct pattern of integration, which together with the river names **zīlā* and **Glānā* (possibly **Glānā* but this remains uncertain) < **GaiļiV-*, **GlānV-* point to internally Slavic lengthening (unless the vowel was originally long) with the accompanying circumflexivisation and subsequent integration into the accentual pattern *b* (**Sāuá*, **Drauá*, **Rabá*, *Ziĺá*, possibly **Glaná*).

⁸⁶⁸ The term Alpine Slavic, often met with in older reference works, seems for this particular period of Slavo-Romance contacts to be useful only as a purely geographical label and should therefore be avoided for reasons of possible imprecise connotations about its phylogenetic classification.

Although the Old Friulian dialectal base on the periphery of Western Romance does not exhibit phonemic length, the phonetic distinction between accented vowels followed by voiced consonants and phonetically short vowels preceding voiceless consonants was sufficiently strong to have been integrated into Slavic as a phonemic length, cf. Romance (Old Friulan) **krōžē* (> **krōžə*) → Slav. **krŭ,žŭ* > **kryžb* 'cross', **Ĉiuidáde* (> **Ĉiuidádə*) → Slav. *Ĉiuidadu* > **Ĉьuidadъ*.

Substitution involves integration and adaptation of both segmental and suprasegmental features (such as, most notably, accent) of the donor language as well as morphology. At least on the level of sound-substitutions the process is mechanical and happens with the same regularity as normal unconditioned sound change. It is also similarly restricted: a particular substitution is only exceptionless at a particular stage in the development of the linguistic systems involved. In the case of a substitutional process, however, the process is horizontal as much as it is vertical: any sound change that may occur in either of the systems in contact will produce new circumstances in the phonological make-up of the respective systems and produce new rules of horizontal exchange between the two languages. It is for this reason that all reconstructions of the integrated elements into Slavic try to be as faithful to their Common Slavic phonetic (including the accent) and morphological expression as possible. The following unproblematic set of relevant correspondences can be established:

- Accented vowels (original or lengthened in open syllables, including Romance sequences of plosives followed by **r/*l*, and also valid for any **(-)VR/NC-* sequences): **ī* → **ī*, **ū* → **ū*, *ē* → **ě*, **ē* → **ī*, **ō* ~ **ō* → **ū*, **ā* → **ā*, **i* → **i*, **u* → **u*, **e* → **e*, **e* → **i*, **o* ~ **o* → **u*, **a* → **a*, **au* → **au* ~ **a + *u*, **ou* → **au* (?);
- Unaccented vowels: **i* → **i*, **u* → **u*, *e* → **e*, **e* → **i*, **o* ~ **o* → **u*, **a* → **a*, **i* → **i*, **u* → **u*, **e* → **e*, **e* → **i*, **o* ~ **o* → **u*, **a* → **a*, **au* → **au* ~ **a + u*;
- Consonants: affricates **č* ~ **c* → **č*, **c* → **c* only after 2nd Slavic palatalisation of velars, **ž* ~ **z* → **ž* (> **ž*), **z* → **z* only after 2nd Slavic palatalisation of velars, palatals **Ķ* ~ **Ķ* → **č* ~ **ž* (> **ž*), **R* → **R* in any environment (rather than **R* → **R'* / V [- front]!) unless → **R'* by morphological substitution, **β-* → **b-*, **-β-* → **-b-* (?), conservative **-b-* → **-b-*, conservative **-u-* → **-u-*.

In terms of accentual substitutions five different patterns are identified. Given the fact that the oldest layer of toponymy is integrated into Slavic prior to the operation of Dybo's Law, as is argued on the basis of a few indubitable cases of visible accent progression (cf. **Kelēja* > **Celijē* > **Celjě*, **Osòrb*, **Mosòrb*, perhaps *Celòvec* < **Cub/ílóubьc* < **Kui/ĩl(a)u*), all accentual units will have developed alongside the inherited appellative/onomastic linguistic material and can thus be safely categorised and distributed among the following accentual patterns: *a* ~ *A/F*, *b* ~ *B, E, D*. A special case is represented by the *málin*-type, which by showing clear traces of accent retraction but no traces of accent progression clearly points to the integration into Slavic after the operation of Dybo's Law (*málin* 'mill' < **mьlinъ* < **mulīnu* beside regular *mĭlin* < **mьlīnъ*, both from a Romance paroxytone **mulīnu*).

The analytical part of the monograph consists of in-depth etymological analyses of ancient Celtic (Gaulish) place-names attested in the Eastern Alpine region, regardless of their (dis)continuity from antiquity. In the second part the corpus of ancient place-names is enhanced by two possible instances of onomastic survivors not known from the ancient Latin and Greek sources. Secondary Celtic place-names such as Latin *Praetorium Latobicorum* etc. are not considered because these are uninformative in relation to the original distribution of Gaulish toponymy in the region. Superficially Celtic place-names such as *Carnium*, which may be a Gaulish derivative in **-iō-* based on the underlying autochthonous ethnic name but could equally well be simply Latin, are left out of the discussion. Although DCC has pronounced the place-name *Ad Medias* (see s.v.) to be “probably Celtic”, its Celticity is dismissed at the start as improbable and in any case non-diagnostically Gaulish.

The river name **Ar(r)abon-* as reflected in dial. Sln. *Rába* < **Rābā* ← **RābV-* and Old Bavarian *Rapa* < **RābV-* is a crux. Contrary to the widely accepted Celtic etymology to **are-* ‘before’ (there is no secondarily attested meaning ‘eastern’ < ‘front’) and a possible but not attested Gaulish **abon-* ‘river’ (if so, then certainly alongside the thematised variant **abonā*), the improbable semantic value of the configuration is judged to be enough for the possibility of a Gaulish origin to be dismissed altogether. Neither would a Celtic name for a massive current such as *Raba* ~ *Raab* ~ *Rába* be expected in the East. Nevertheless, an alternative etymology that would account for all the stages in its attestation is not easy to envisage. Since the penultimate **a* must certainly have originally been short, it can only go back to a Proto-Indo-European **o* or **ə*₁ < **H/* C. Both Slavic and Germanic point to a consonantal anlaut, which either means that their common starting point had undergone aphaeresis or that **Arrabon-* itself is an old agglutination of Lat. *ad* + **Rabon-* (with Lat. *dr* > *rr* at the morpheme boundary), in which case the hydronym as attested in the ancient sources would very likely have mirrored a transonymisation of a dehydronymic place-name. One fails to recognise, however, the exact mechanism behind the preservation of both the nasal stem **Arrabon-* and its hypothetical thematisation in *Arrabona* (unless secondary for **Arrabonae* ← **Arrabone(m)* < **Ad Rabonem*). The ethnic name *Arabiates* ~ *Aruiates* is a purely Latin creation based on the actual river name and therefore inconsequential to the discussion. If on the other hand the geminate in the antepenult is original, it can theoretically go back to a Pannonian **rr* < **rj* but not **rs*, which is excluded by Pann. *Mursa* as well as “Old European” *Arsia*. Since **-b^ho-* is an extremely rare suffix that hardly makes an appearance in any type of deverbative formations, a root shape such as **HReb^h-* might be given precedence over **HeRH-*, but in either case there are hardly any convincing candidates (see, however, Bichlmeier 2015, where **(H)rob^h-o-* to PIE **(H)reb^h-* is suggested).

The predial name **Bil(l)iācum* is not directly attested but can be securely reconstructed on the basis of Slav. **Bǎlǎkъ* < **Bilǎku*, which unproblematically points to Romance **Bilǎku*. The hapax *st(ationis) Bilachinie(n)s(is)* (AE 1974: 485) from a sarcophagus discovered at *Larix* (Žabnice ~ Camporosso) may or may not belong here. In neither case can it directly refer to **Bil(l)iācum* as is clearly shown by its Latin word

formation. There is no reason to doubt that **Bil(l)iācum* is a Romance predial name based on a genuinely Gaulish personal name *Bil(l)i-* or *Bil(l)io-* (the geminate is inconsistently spelled out in the attestations of this name and may be unoriginal if expressive). There is no knowing whether this is a Gallo-Romance formation, which is less probable, or a purely Romance creation based on a genetically Gaulish personal name integrated into the local Romance onomasticon. It should be stressed, however, that as a possible instance of a Romance predial name, **Bil(l)iācum* can only be justified distributionally in the context of the extensive belt of *-acum* names stretching from the heavily and early Romanised region around the *caput Adriae*.

The mountain name **Καρουάγκα(ς)** (the sigmatic form *Καρουάγκας* may be a purely Greek creation based on the reinterpretation of *Καρουάγκᾱ* = **Karūankā* as a κρέᾱ type collective plural) is argued to be likely of pre-Celtic origin given the virtual non-existence of the Gaulish suffix **-anko-* in the formation of place-names. The alternative etymology which compares the root element with Proto-Germanic **χaru-ga-* ‘congeries lapidum’ cannot be upheld seeing that the relevant Old Germanic attestations rather point to **χargu-* < **karkú-*. It is nevertheless very likely that the sequence **-anko-* represents the suffixal part of the configuration. What is unclear, however, is whether **-an-* still belongs with the underlying appellative (if the name is not entirely deappellative in the first place), or rather represents a suffixal conglomerate primarily productive in onomastic word formation, in which case it can only point to **-ŋko-*, the *o*-grade variant **-onko-* being excluded on the grounds of external comparative evidence. The lexical base then, rather than going back to Gaulish **karuo-* ‘cervus’ < **k̥̑-u-ó-* ‘horned’, may be ultimately connected to **kar-no-*, **kar-uent-* (if not for **karu-ent-*) known from *Carnuntum* (< **-ŋt-*), *Caruentum* etc., and which both clearly point to substantivised adjectives of appurtenance (a function diachronically also predicted for PIE **(e)nko-*) to **karV-*. Etymologically, this starting point is hardly separable from Cisalpine Gaulish *KarniTu(s)* to PCelt. **kar-no-* ‘congeries lapidum’. A good possibility may be to start from the substantivisation of an adjective of appurtenance **karuŋk-ó-*, derived from the underlying neuter heteroclite abstract noun **kar-uʳ/-* (perhaps PIE **(s)kor-uʳ/-* to **(s)ker-* ‘cut (off)’) via the intermediate form with a suffixed velar (exactly like OIr. *liē* ‘stone’ < **l̥eH₂-uŋ-k-* is derived from **l̥e/eH₂-uʳ/-*), another possibility being a collective **karuŋ-ké-H₂-* to **kar=uŋ-kó-* (cf. the OInd. *uda-ká-* type). The only diagnostic feature of the oronym in question, viz. **a* < **o* or, as is more likely, **an* < **ŋ*, makes the name insufficiently classifiable in terms of linguistic affiliation. Theoretically, one may still advocate a Celtic interpretation of the oronym but at least from the point of view of Gaulish word formation there is no particular reason why the name would have to be or should even likely be Celtic.

There is nothing diagnostically Gaulish about the place-name *Crucio* either. Its word formation is trivial (**kruk-jo-*) and could easily belong to any autochthonous language, Pannonian being the likeliest candidate on grounds of the linguistic geography of the region. Celtic provenance seems to be excluded on the basis of the fact that Proto-Celtic only preserves the thematic derivative of this inherited formation, viz.

**krouk-o-* ‘protuberance (of any kind)’, while the consistent use of ⟨u⟩ in the manuscript attestations of *Crucio* (if genuine rather than secondary under the influence of Latin *crux* or mirroring a hyper-correct spelling for the Gaulish monophthong **ō* < **ou* in the context of Vulgar Latin/Romance) cannot be convincingly argued to represent a Gaulish phonetic development of any kind.

Longatico is difficult. The name has come down to us in its narrowed function as a designation of a Roman *mansio*, but it originally must have referred to the entire basin as it still does today. The widely accepted etymology which sees in the name a substantivised adjectival derivative to a putative Gaulish **long-ati-* ‘portitor’ derived from **longo/ā-* ‘ship’ fails to convince on several grounds. There is in Gaulish no attested pattern that would predict a formation of a desubstantival common noun in **-ati-* with agentive semantics. Moreover, the *genius loci* itself, supported by the predictable lack of any historical or archaeological sources in support of the claim, speaks strongly against the possibility of a local settlement of an association of boatmen. The often imprecisely supposed connection between *Longatico* and the near-by *Nauportus* (Vrhnikka) has no historical or, for that matter, any kind of geographical foundation. Thirdly, it can safely be concluded from the available Gaulish toponymical data that **longo/ā-* (as the appellative generally only occurs as a first member of compounds the attested form **longo-* can well represent the compositional variant of an original feminine *ā*-stem) did not primarily mean ‘ship’, which appears to be semantically patently unsuitable. If Insular Celtic **longā* ‘ship’ (the semantic shift is trivial and attested cross-linguistically) and Cisalpine-Gaulish **loⁿgān* (for attested Apl f. *loKan* ‘urn/tomb’) belong here as well, a PCelt. **longā* meaning something like a ‘container, trough’, which in toponymy could then quite trivially be used as a *nomen metaphoricum*, seems at least probable. No absolutely convincing etymology can be offered to account for such a derivative but a historical connection with the source of the difficult Balto-Slavic **langa-* < **longo-* ‘depression, basin’ *vel sim.* is perhaps not too far-fetched. Delamarre’s recent proposal to connect **longo-*[sic!] to PIE **H₁length-* ‘move swiftly/effortlessly’ must be rejected as improbable on grounds of Gaulish historical phonology. Since it is more than likely that it is this very same element **longā* that has come down to us in the place-name *Longatico* and that Gaulish is to all appearances the likeliest candidate of its source, one would then expect the entire configuration to be explicable in terms of Gaulish word formation. This is problematic, however. It can be assumed that **Long=at-iko-* is a substantivisation via the deadjectival suffix **-iko-* (cf. **penno=tam-iko-* etc.) to the underlying adjective of appurtenance **long-ati-* (itself derived from **longā* just as **brīu-ati-* has its source in **brīuā* ‘bridge’). It could also go back to **longā-to-* ~ **long-āto-* of the Latin *barbatus* type (cf. personal names such as **G(i)iamāto-*, **Gaisāto-*), but this is formally impossible to prove beyond a mere theoretical possibility as no immediately comparable configuration is unambiguously attested in Old Celtic toponymy. In theory one cannot entirely rule out the possibility that at least **-iko-* (if not the entire suffixal chain) belongs to Latin word formation, in which case, however, the name would be a hybrid built on a pre-Roman appellative or, as appears more likely, a pre-Roman name,

perhaps even through partial identification of native morphology with the derivational patterns productive in Latin (cf. the type *silua* → *siluātico* = *siluānus*). There can be no doubt that *Nauportus*, the name of the Tauriscan *portorium*, is not a translation of a Gaulish compound name such as **Longo-rito-* as has often been assumed. If it is not Latin altogether (either an old compound of the *mūs-cerda* type or a regular Vulgar Latin reflex of the expected Classical **Naui-portus* for which cf. VLat. **kantaūt* < CLat. *cantāvit*), the place-name is most certainly the result of more or less thorough Latin adaptation of an autochthonous name, with native phonology still directly reflected at least in the second element **por-tu-* < **p̥j-tu-* (for regular development of PIE **ṛ* to **oR* within the respective areal see above).

Matucaio, *Meclaria* and *Tasinemeti* are all hapaxes, of which only *Meclaria* (for original **Maglāria*) is continued in modern toponymy as Sln. dial. *Məgu'ár* < Slav. **Maglāru* ← Rom. **Maglāra*. If in the case of *Matu-caio* and **Magl-āria* we are correct to recognise Gaulish personal names **Matu-* and *Magalo-* < **mag^alo-* < PCelt. **mag-lo-* (in this case with regular Romance syncope of the antepenult in a paroxytone), there is regarding the rather obvious Romance phonological development behind *caio* ← Gaul. **kagjo-* ‘enclosure’ (cf. Late Gaulish *caio* gl. *breialo* and *bigardio* in the *Gloss. Endl.*), as well as the typically Romance suffix used in the formation of predial names, all the more reason to believe that these two place-names are only Gaulish in as far as the possible personal names they seem to be built around might have still been felt to be genetically Gaulish rather than Romance. Neither of the two instances is an obvious representative of the category of Romance/hybrid predial names, however: **-ārium* ~ **-āria* only rarely combines with a personal name and a predial name with **kaj(i)o-* as its second element is unparalleled elsewhere. As regards *Tasinemeti*, the lexical side of the argument that sees in the place-name a specifically Celtic **nemeto-* ‘grove’ seems too strong for an alternative etymology to be at all viable. There can be no doubt, however, that ⟨s⟩, perhaps for **-ss-*, mirrors Romance historical phonology, but the etymology of the ultimate source remains less than obvious.

The place-name *Neuiodunum* ~ **Νοοιόδουνον** is at least formally an indisputably Gaulish formation with numerous parallels all across the Celtic *koiné*, especially in the Celtic East. The long-standing problem, however, is the apparent mismatch between Ptolemy’s attestation of the name, which gives the expected Gaul. **nou(i)jo-* < PCelt. **noujo-* < PIE **neū-i-o-* ‘new’, and the evidence of the epigraphic material, which points to **eū* and should to all appearances be recognised as a more faithful rendition of the epichoric pronunciation (note that Ptolemy’s variant can easily be analogous to a number of other instances of the homophonous name). Since sporadic occurrences of Gaulish **eū* for PCelt. **ou* can hardly go back to archaising spelling, a dialectal feature, or indeed a Latin rendition of a tautosyllabic sequence **ou*, **Neu(i)jo-* will most likely reflect a residual, conservative feature, preserved specifically in toponymy. Another possibility is of course to recognise in **eū* an interferential influence from Pannonian, but contrary to the previously held view this could only conceivably progress on the level of phonetic interference as hybrid names with an autochthonous adjectival ele-

ment in the first member and the ubiquitous Gaulish **dūno-* in the second are typologically unattested.

There is absolutely nothing diagnostically Celtic about the place-name (originally an oronym) *Uirunum*. Any root etymology that connects it with PCelt. **uīro-* ‘man’ (or for that matter **uīro-* ‘truth’) must be strongly rejected on grounds of both semantics and morphology. Anreiter’s proposal (2001: 136) to see in it a pre-Celtic **uer=u-no-* »Fluchtburg« is unconvincing since **uer-u-* (supposedly to PIE **uer-* ‘abwehren, aufhalten’, see LIV²: 684–685) is nowhere attested as a non-derived action noun – a possibility made all the more unlikely given the fact that *-*u-* is ultimately a part of the present stem. Quite parallel to cases such as *Celeia* (Rom. **Kelēja* → Slav. **Kelēja* > **Celbjě* > **Celjě*, modern day *Celje* with subsequent accent retraction), which diagnostically display typically non-Celtic derivational suffixes associated with conspicuously non-Celtic bases (or unlikely to be Celtic in terms of formal implications), *Uirunum* may be typologically and perhaps even formally compared to place-names such as *Taurunum* and safely pronounced to be rather in line with the blatant non-Celticity of the *oppida* with which it is named in Pliny, *N.h.* III,156.

Applying strict methodological criteria to the etymological analysis of the bulk of contemporary Slovene place-names without sufficiently old attestations of their ancestry, only two of the names previously more or less justifiably classified as genetically Celtic seem to display enough diagnostic features to withstand detailed scrutiny. Since the reasons for a previously positively assessed Celticity of *de facto* non-Celtic names essentially start from too lax a methodological approach, such a result is rather expected. According to the exact segment on which the place-name’s possible Celticity must be rejected, the onomastic material is organised into four categories. Only such material is discussed that has long been recognised to be probably pre-Slavic and has at least tentatively been pronounced to be Celtic in contemporary publications on the origin of Slovene place-names. Incorrectly interpreted names such as *Podjuna* to *Iuenna* in group one should of course be eliminated from the list of possible candidates for Celtic survivors (in this particular case the fact that a genuinely Gaulish divine name substantivised from **Iouen(n)-ati-* ‘belonging to *Iuenna*’ is attested in the vicinity has been misinterpreted as a sign of Gaulish provenance of the underlying toponym). The second group consists of *ad hoc* root etymologies which were in the past pronounced to be Celtic, generally in the framework of uncritical Celtic interpretation of the highly problematic pre-Roman toponymy. Place-names such as *Avsa*, *Bregana*, *Gumin*, *Krmin*, *Krn*, *Montaž*, *Tigrče* or *Tolmin*, however, all fall back on more or less suitable root etymologies (at least at face value) but fail at least at the formal level or do not work in the reconstructed model of substitutional phonology. There is nevertheless one place-name in this category that can to all appearances go back to a genuinely Gaulish formation. If the autochthonous Sln. dialectal attestations of the place-name *Trbiž*, viz. *Traḅ/v/bí:š*, Gsg *Trab/vi:ža* (Žabnice – Camporosso), *Tarv’iš* < **Tṛuiš* < **Trauiš* (Resia), *Trebi:ž*, Gsg *Trebi:ža* < **Trab/uiž*, **Trab/uiža* (Rateče) go back to Slav. **Tarb/ũž’žũ* ← Romance **Tarβ/uiža* < **Taruiš’a*, rather than represent an onymisation of a Slavic deverbal action noun (→ *nomen loci*)

**terb-īzb* ‘clearing’, one would arrive at a pre-Romance starting point **Tarušsīā*. This seems to be all the more likely on account of the Old Bavarian continuation **Taryša* (> **Tāryša* > **Tāryš* ... now *Tarvis*), which goes back to a clearly parallel integration of the Romance source. **Tarušsīā* seems to be a *nomen loci* based on a collective noun, itself semantically derived from a substantivised possessive derivative in *-*īsjō-* such as most prominently encountered in the Pannonian place-name *Ulcisia* < **ul/ul̥k-īsjō-*. Since the obvious candidate for **Tarušsīā* is Gaulish (or more generally Celtic) **taruo-* ‘aurochs’ < PIE **teH₂uro-/tauro-*, with specific and diagnostic metathesis unknown (or unattested?) in any other Indo-European language, one would expect an equally satisfactory explanation of the derivational pattern at hand. The only truly unambiguous categories in which a homophonous suffix/suffixal conglomerate is attested in Gaulish, however, are a rare group of hypocoristic names in *-isio/ā-* and the famous technical term *τριμαρκσία*, which despite its Grecised accent unmistakably goes back to Gaul. **tri=mark-īsjā*. Thurneysen’s view (see Thurneysen 1884) that the same suffix is continued by Old Irish *-e*, Brythonic **-eð*, productive in the derivation of desubstantival abstract nouns, is dismissed as improbable on grounds of historical phonology, a plain IE abstract suffix **-(i)ā* being equally suitable. The derivational function of **-īsjā* in **tri=mark-īsjā* seems to have been possessive, but this cannot be ascertained. Neither can there be any final assertion as to its genesis. It should therefore be tentatively concluded that although a Gaulish etymological approach to the source of the place-name *Trbiž* seems more than likely, it is ultimately non-verifiable.

A minor hydronym *Glána* (dial. Sln. (Rož/Rosental) *Γυά:να*) is undoubtedly based on Gaulish **glano-* < PCelt. **glano-* ‘clean, bright’ *vel sim.* < PIE **ǵ^h₁H₁₃-no-* (its feminine substantivization **glani-* is equally likely and from the point of view of the productive patterns of Slavic morphological substitution rather impossible to disfavour), with a diagnostically and lexically bound Celtic development of the **-_hH₁₃-* cluster to **-la-*. The length in Slavic **Glānā* (the accent is indeterminable but likely to have been of the **Sāuā*, **Drāuā* type) either goes back to Romance or, as is more likely on grounds of the comparative data, represents a secondary, internally Slavic development (see above). It should be added that Gaulish onomastic imprint in the category of minor hydronymy is not unexpected.

In general, the extent of Celtic (Gaulish) geographical names in the narrow South-Eastern Alpine region seems to match the distribution of properly Gaulish anthroponymy attested in the area (essentially following the penetration wave from Pannonia towards *Nauportus* and Carinthia along the Sava and the Drava respectively, leaving the western-most belt out of reach of any kind of stationary settlement), but there is an obvious imbalance between the two corpora in concentration. A largely superficial Celtisation of toponymy is expected in an area into which a Celtic language was introduced relatively late as a result of migration, and an overall marginal impact on the pre-existing onomastic landscapes indeed generally appears to be rather symptomatic of the zones into which Gaulish spread too late to leave a profound imprint on the already considerably layered substratum. That the main orientation points in a newly settled

region such as larger rivers, outstanding geographical features (e.g. mountains), and prominent socio-economic and/or strategic centres tend to remain vertically transmitted rather than renamed in the functional systematisation of topography of the newcomers, is of course a well-established fact of theoretical onomastics and is typologically unsurprising. On the whole, the unexpected vocalism of a place-name such as *Neuiodunum* is perhaps indicative of the general nature of Gaulish participation in the accumulation of the substratal layer of contemporary toponymy – as the only archetypal instance of Gaulish legacy in the toponymy of the region it too stands out as a possible more or less direct reflection of its essentially allochthonous character.

Viri in literatura

- ACPN = Sims-Williams, Patrick, 2006: *Ancient Celtic place-names in Europe and Asia Minor*. Oxford, Boston: Blackwell.
- AcS = Holder, Alfred, 1896–1907: *Alt-celtischer Sprachschatz I–III*. Leipzig: Verlag von B. G. Teubner (ponatis Graz: Akademische Druck- und Verlagsanstalt, 1961–1962).
- AE = *L'Année épigraphique*, 1888–. Paris.
- AiGr. II/1 = Wackernagel, Jakob, 1905: *Altindische Grammatik II, 1: Einleitung zur Wortlehre. Nominalkomposition* (von Albert Debrunner und Jacob Wackernagel). Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht.
- AIJ = Hoffiller, Viktor in Saria, Balduin, 1938: *Antike Inschriften aus Jugoslavien I, Noricum und Pannonia Superior*. Zagreb.
- ALEW = Hock, Wolfgang et al., 2015: *Altlitauisches etymologisches Wörterbuch*. Unter der Leitung von Wolfgang Hock und der Mitarbeit von Elvira-Julia Bukevičiūtė und Christiane Schiller, bearbeitet von Rainer Fecht, Anna Helene Feulner, Eugen Hill und Dagmar S. Wodtko. Bd. 1: *A–M*. Bd. 2: *N–Ž*. Bd. 3: *Verzeichnisse und Indices*. Hamburg: baar-Verlag.
- ANSI = Gabrovec, Stane et al., ur., 1975: *Arheološka najdišča Slovenije*. Ljubljana: Inštitut za arheologijo SAZU (izd.), Državna založba Slovenije (zal.).
- ARj = *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika I–XXIII*, 1881–1976. Zagreb.
- BA = Talbert, Richard John Alexander, ur., 2000: *The Barrington Atlas of the Greek and Roman world*. Princeton: Princeton University Press.
- Bezlaj, ZJS I–II = Furlan, Metka, ur., 2003: *France Bezlaj, Zbrani jezikoslovni spisi*. Ljubljana: SAZU, Založba ZRC.
- CHD = Hans G. Güterbock, Harry A. Hoffner Jr., Theo P. J. van den Hout, ur., *The Hittite dictionary of the Oriental Institute of the University of Chicago*, 1975–. The Oriental Institute of the University of Chicago.
- CIL = *Corpus inscriptionum latinarum*, 1899–1916. Vol. II: Emil Hübnér, *Inscriptiones Hispaniae Latinae*, 1869. Vol. III: Theodor Mommsen, *Inscriptiones Asiae, Provinciarum Europae Graecarum, Illyrici Latinae*, 1873. Vol. V: Theodor Mommsen, *Inscriptiones Galliae Cisalpinae Latinae*, 1872–1877. Vol. VII: Emil Hübnér, *Inscriptiones Britanniae Latinae*, 1873. Vol. XII: Otto Hirschfeld, *Inscriptiones Galliae Narbonensis Latinae*, 1888. Vol. XIII: Otto Hirschfeld, Karl Zangermeister, *Inscriptiones trium Galliarum et Germaniarum Latinae*.
- Corpus* = Raybould, Marilynne E. in Sims-Williams, Patrick, 2007: *A corpus of Latin inscriptions of the Roman empire containing Celtic personal names*. Aberystwyth: CMCS.

- DAG = Whatmough, Joshua, 1970: *The dialects of Ancient Gaul*. Cambridge, Mass. (mikrofilm, 1949–1951), natis: Harvard University Press.
- DIL = *Dictionary of the Irish language* (in *Contributions to a dictionary of the Irish language*), 1913–1975 (compact edition 1983). Dublin: Royal Irish Academy.
- DCC = Falileyev, Alexander (in collaboration with Ashwin E. Gohil and Naomi Ward), 2010: *Dictionary of Continental Celtic Place-Names*. Aberystwyth: CMCS.
- DLG = Delamarre, Xavier, 2003: *Dictionnaire de la langue gauloise*. Paris: Éditions Errance.
- DTFT = Cinausero Hofer, Barbara in Denteseano, Ermano (con la collaborazione di Enos Constantini e Maurizio Puntin), 2011: *Dizionario toponomastico. Etimologia, corografia, citazioni storiche, bibliografia dei nomi di luogo Friuli storico e della Provincia di Trieste*. Udine: Edizioni Ribis.
- EDH = *Epigraphische Datenbank Heidelberg – Epigraphic database Heidelberg*, spletna baza. (<http://edh-www.adw.uni-heidelberg.de>).
- ESSJ = Bezljaj, France et al., 1976–2005: *Etimološki slovar slovenskega jezika*. I: A–J (1976); II: K–O (1982); III: P–S (1995), dopolnila in uredila Marko Snoj – Metka Furlan; IV: Š–Ž (2005), avtorji gesel France Bezljaj – Marko Snoj – Metka Furlan, uredila Marko Snoj – Metka Furlan; V: *Kazala* (2007), izdelala Marko Snoj – Simona Klemenčič. Ljubljana: Mladinska knjiga oz. Založba ZRC.
- ЭССЯ = *Этимологический словарь славянских языков: праславянский лексический фонд I–*, 1974–. Москва: Издательство «Наука».
- ESSZI = Snoj, Marko, 2009: *Etimološki slovar slovenskih zemljepisnih imen*. Ljubljana: Založba Modrijan in Založba ZRC, ZRC SAZU.
- EWAhd = *Etymologisches Wörterbuch des Althochdeutschen*. Bd. I: Albert L. Lloyd, Otto Springer, -a – bezzisto, Göttingen, Zürich: Vandenhoeck & Ruprecht, 1988. Bd. II: Albert L. Lloyd, Rosemarie Lühr, Otto Springer (unter Mitwirkung von Karen R. Purdy), bi – ezzo, Göttingen, Zürich: Vandenhoeck & Ruprecht, 1998. Bd. III: Albert L. Lloyd, Rosemarie Lühr (unter Mitarbeit von Gerlinde Kohlrusch, Maria Kozianka, Karen R. Purdy, Roland Schuhmann), *fadum – füstslag*, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2007. Bd. IV: Albert L. Lloyd, Rosemarie Lühr (unter Mitarbeit von Gerlinde Kohlrusch, Maria Kozianka, Karen R. Purdy, Roland Schuhmann), *gâba – hylare*, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2009. Bd. V: herausgegeben von Rosemarie Lühr, erarbeitet von Harald Bichlmeier, Maria Kozianka, Roland Schuhmann mit Beiträgen von Albert L. Lloyd unter Mitarbeit von Karen K. Purdy, *iba – luzzilo*, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2014.
- EWAia = Mayrhofer, Manfred, 1992–2001: *Etymologisches Wörterbuch des Altindoarischen I–III*. Heidelberg: Universitätsverlag Winter.
- GOI = Rudolph, Thurneysen, 1946: *A Grammar of Old Irish*. Dublin: Dublin Institute for Advanced Studies (reprinted with supplement 1975).
- GPC = *Geiriadur Prifysgol Cymru – A Dictionary of the Welsh language*, 1950–2002. Caerdydd/Cardiff: Gwasg Prifysgol Cymru/University of Wales Press.
- GPN = Evans, David Ellis, 1967: *Gaulish personal names: a study of some Continental Celtic formations*. Oxford: Clarendon Press.
- HG II = Ramovš, Fran., 1924 *Historična gramatika slovenskega jezika II: Konzonantizem*. Ljubljana: Učiteljska tiskarna.
- HG VII = Ramovš, Fran., 1935: *Historična gramatika slovenskega jezika VII: Dialekti*. Ljubljana: Učiteljska tiskarna.

- IdgGr II/1 = Brugmann, Karl, 1906: *Vergleichende Laut-, Stammbildungs- und Flexionslehre nebst Lehre vom Gebrauch der Wortformen der indogermanischen Sprachen II: Lehre von den Wortformen und ihrem Gebrauch. 1. Teil: Allgemeines. Zusammensetzung (Komposita). Nominalstämme*. 2. izd. Strassburg: Karl J. Trübner.
- IEW = Pokorny, Julius, 1959–1969: *Indogermanisches etymologisches Wörterbuch*. Bern, München: Francke.
- ILJug = Šašel, Jaroslav in Šašel, Ana, 1963, 1978, 1986: *Inscriptiones Latinae quae in Iugoslavia inter annos MCMXL et MCMLX repertae et editae sunt*. Ljubljana: Narodni muzej.
- ILLPRON = Hainzmann, Manfred in Schubert, Peter: *Inscriptionum lapidarium Latinarum Provinciae Norici*, 1986–1987. Berlin: Walter de Gruyter.
- ILSI I = Lovenjak, Milan, 1998: *Nevidunum*. Ljubljana: Narodni muzej Slovenije.
- KGP = Schmidt, Karl Horst, 1957: Die Komposition in gallischen Personennamen. *Zeitschrift für celtische Philologie* 26. 33–301.
- KPP = Meid, Wolfgang, 2005: *Keltische Personennamen in Pannonien*. Budapest: Archaeolingua.
- KPV = Schumacher, Stefan, 2004: *Die keltischen Primärverben*. Innsbruck: Institut für Sprachen und Literaturen der Universität Innsbruck.
- LEIA = Vendryes, Joseph, Bachelery, Édouard in Lambert, Pierre-Yves, 1959–1996: *Lexique étymologique de l'irlandais ancien*. (A; M N O P; T U; B; C; D). Dublin: Dublin Institute for Advanced Studies/Paris: Centre National de la Recherche Scientifique.
- Lep. = Lejeune, Michel, 1971: *Lepontica*. Paris: Société d'Édition »Les Belles Lettres«.
- LG = Lambert, Pierre-Yves, 1994: *La langue gauloise*. Paris: Éditions Errance.
- LHEB = Jackson, Kenneth, 1953: *Language and History in Early Britain*. Edinburgh: University Press.
- LIV² = Rix, Helmut, Kümmel, Martin, Zehnder, Thomas, Lipp, Reiner in Schirmer, Brigitte, 2001: *Lexikon der indogermanischen Verben. Die Wurzeln und ihre Primärstammbildungen*. 2. izd. Wiesbaden: Reichert Verlag.
- lupa = UBI ERAT LUPA – Roman Stone Monuments (Service provider: CHC – Archäometrie und Cultural Heritage Computing, Universität Salzburg). (<http://www.ubi-erat-lupa.org>).
- LVen = Pellegrini, Giovan Battista in Prodocimi, Aldo Luigi, 1967: *La lingua venetica I–II*. Padova: Istituto di glottologia dell'Università di Padova, Firenze: Circolo linguistico fiorentino.
- MLH V.1 = Wodtko, Dagmar S., 2000: *Monumenta linguarum hispanicarum V.1. Wörterbuch der keltiberischen Inschriften*. Wiesbaden: Reichert Verlag.
- MLL = Niermeyer, Jan Frederik et al., 2002: *Mediae Latinitatis lexicon minus*. Leiden, Boston: Brill.
- NIL = Wodtko, Dagmar S., Irslinger, Britta in Schneider, Carolin, 2008: *Nomina in indogermanischen Lexikon*. Heidelberg: Universitätsverlag Winter.
- NNN = *Non-Mediterranean names in Noricum – Nichtmediterrane Namen in Noricum*, spletna baza. (<http://www.univie.ac.at/austria-celtica/personalnames/>).
- NWÄI = De Bernardo Stempel, Patrizia, 1999: *Nominale Wortbildung des älteren Irischen. Stammbildung und Derivation*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag.
- OPEL = Lőrincz, Barnabás: *Onomasticon provinciarum Europae Latinarum*. Vol. I: *Aba – Bysanus*, Budapest 2005²; Vol. II: *Cabalicius – Ixus*, Wien 1999; Vol. III: *Labareus – Pythea*, Wien 2000; Vol. IV: *Quadratia – Zures*, Wien 2002.

- EGOW = Falileyev, Alexander, 2000: *Etymological Glossary of Old Welsh*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag.
- PNRB = Rivet, Albert Lionel Frederick in Smith, Colin, 1979: *The Place-Names of Roman Britain*. London: Book Club Associates.
- Ptolemy 2000 = Sims-Williams, Patrick in Parsons, David N., ur., 2000: *PTOLEMY: Towards a linguistic atlas of the earliest Celtic place-names of Europe. Papers from a workshop, sponsored by the British Academy, in the Department of Welsh, University of Wales, Aberystwyth, 11–12 April 1999*. Aberystwyth: CMCS.
- Ptolemy 2005 = De Hoz, Javier, Luján, Eugenio R. in Sims-Williams, Patrick, ur., 2005: *New approaches to Celtic place-names in Ptolemy's Geography*. Madrid: Ediciones Clásicas.
- Ramovš, ZD I–II = Logar, Tine, Rigler, Jakob in Toporišič, Jože, ur., 1971–1997: *Fran Ramovš, Zbrano delo I–II*. Ljubljana: SAZU.
- RE = Pauly, August, Wissowa, Georg et al., ur., 1894–1980: *Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft: neue Bearbeitung*. Stuttgart: J. B. Metzler.
- REW = Meier-Lübke, Wilhelm, 1935: *Romanisches etymologisches Wörterbuch*, 3. izd. Heidelberg: Universitätsverlag Winter.
- RIB = Colingwood, Robin George et al., 1990–1995: *The Roman inscriptions of Britain I–II*. Stroud: Sutton.
- RIG = *Recueil des inscriptions gauloises*, 1985–1998. Vol. I: Michel Lejeune, *Textes gallo-grecs*, 1985. Vol. II, 1: Michel Lejeune, *Textes gallo-étrusques. Textes gallo-latins sur pierre*, 1988. Vol. II, 2: Pierre-Yves Lambert, *Textes gallo-latins sur instrumentum*, 2002. Vol. III: Paul-Marie Duval, Georges Pinault, *Les calendriers (Coligny, Villards d'Héria)*, 1986. Vol. IV: Jean-Baptiste Colbert de Beaulieu, Brigitte Fischer, *Les légendes monétaires*, 1998. Paris: CNRS Éditions.
- RINMS = Šašel Kos, Marjeta, 1997: *The Roman inscriptions in the National Museum of Slovenia – Lapidarij Narodnega muzeja Slovenije*. Ljubljana: Narodni muzej Slovenije.
- SBCHP = Schrijver, Peter, 1995: *Studies in British Celtic Historical Phonology*. Amsterdam, Atlanta: Rodopi.
- SVI I–II = Bezljaj, France, 1956–1961: *Slovenska vodna imena I–II*. Ljubljana: SAZU.
- Šašel, Opera selecta = Bratož, Rajko in Šašel Kos, Marjeta, ur., 1992: *Jaroslav Šašel, Opera selecta*. Ljubljana: Narodni muzej.
- Škrabec, JD I–IV = Toporišič, Jože, ur., 1994–1998: *Stanislav Škrabec, Jezikoslovna dela I–IV*. Nova Gorica: Frančiškanski samostan Kostanjevica.
- TGF = Nègre, Ernst, 1990: *Toponymie générale de la France I: Formations préceltiques, celtiques, romanes*. Genève: Librairie Droz.
- ThesLG = Billy, Pierre-Henri, 1993: *Thesaurus linguae Gallicae*. Hildesheim, Zürich, New York: Olms-Weidmann.
- VGKS I–II = Pedersen, Holger, 1913: *Vergleichende Grammatik der keltischen Sprachen I–II*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht.

- Alföldy, Géza, 1974: *Noricum*. London, Boston: Routledge and Kegan Paul.
- Anreiter, Peter, 1996: *Keltische Ortsnamen in Nordtirol*. Innsbruck: Institut für Sprachwissenschaft der Universität Innsbruck.
- Anreiter, Peter, 1997a: *Zur Methodik der Namendeutung. Mit Beispielen aus dem Tiroler Raum*. Innsbruck: Verlag des Instituts für Sprachwissenschaft.
- Anreiter, Peter, 1997b: Keltoromanische Dendronyme. *Mondo Ladino* 21. 181–198.
- Anreiter, Peter, 1999: Der Ablaut in „ostalpenindogermanischen“ Namen. Ur. Anreiter, Peter in Jerem, Erszébet: *Studia Celtica et indogermanica. Festschrift für Wolfgang Meid zum 70. Geburtstag*. Budapest: Arhaeolingua. 23–38.
- Anreiter, Peter, 2000: Keltisch, Keltoromanisch, Romanisch-„Pseudokeltisch“: Begriffliche Abgrenzbarkeit auf Grund ostalpinen Onyme. Ur. Irena Kovačič et al.: *Linguistics and Language Studies*. Ljubljana: Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani. 61–76.
- Anreiter, Peter, 2001: *Die vorrömischen Namen Pannoniens*. Budapest: Archaeolingua.
- Anreiter, Peter in Roider, Ulrike, 2007: Quelques noms de lieux d'origine celtique dans les Alpes orientales (tout particulièrement en Autriche). Ur. Lambert, Pierre-Yves in Pinault, Georges-Jean: *Gaulois et Celtique continental*. Genève: Librairie Droz. 99–125.
- Anreiter, Peter, 2013: Cadore. *Innsbrucker Arbeitspapiere zur Onomastik*. (<http://www.onomastik.at>).
- Anreiter, Peter in Jambor, Judith, 2013: Das keltische Toponymensuffix *-ennā (mit besonderer Berücksichtigung Tiroler Beispiele). *Innsbrucker Arbeitspapiere zur Onomastik*. (<http://www.onomastik.at>).
- D'Arbois de Jubainville, Marie Henri, 1981: *Les noms gaulois chez César et Hirtius De Bello Gallico*. Paris: E. Bouillon.
- Babik, Zbigniew, 2001: *Najstarsza warstwa nazewnictwa na ziemiach polskich w granicach wczesnośredniowiecznej Słowiańszczyzny*. Kraków: Universitas.
- Bajec, Anton, 1928: Romanizacija in jezik rimskih provinc Norika ter obeh Panonij. *Razprave Znanstvenega društva za humanistične vede v Ljubljani* 4. 43–56.
- Balles, Irene, 1997: Reduktionserscheinungen in langen Wortformen als Ursprung morphologischer Doppelformen im Urindogermanischen: die Suffixformen *-īo- und *-iō-. *Die Sprache* 39.2. 141–167.
- Bammesberger, Alfred, 1990: *Die Morphologie des urgermanischen Nomens*. Heidelberg: Universitätsverlag Winter.
- Battisti, Carlo, 1923: Il nome del Tagliamento e un fonema dialettale gallico. *Studi goriziani* 1. 81–94.
- Benincà, Paola, 1989: Friaulisch: Interne Sprachgeschichte I. Grammatik. Ur. Holtus, Günter, Metzeltin, Michael in Schmitt, Christian: *Lexikon der Romanistischen Linguistik III*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag. 563–585.
- Bezlaj, France, 1954: Sinonima za pojem »locus fluminis profundior«. *Slavistična revija* 5–7. 125–143 (= ZJS I: 3–19).
- Bezlaj, France, 1955: Zanimivosti iz toponomastike. *Pogovori o jeziku in slovstvu*. Maribor: Obzorja. 66–81 (= ZJS I: 50–64).
- Bezlaj, France, 1958: Predslovanski ostanki v slovenščini. *Naša sodobnost* 6.2. 673–693 (= ZJS I: 128–147).
- Bezlaj, France, 1959/1960: Recenzija *Ortsnamenbuch von Kärnten I–II*. *Slavistična revija* 7. 287–293 (= ZJS II: 908–914).

- Bezljaj, France, 1960: Deux mots slovènes. *Балканско езикознание* 2. 119–121 (= ZJS I: 191–193).
- Bezljaj, France, 1960/1961: Slovenska krajevna imena na *-jane*. *Jezik in slovstvo* 6. 187–192, 220–225 (= ZJS I: 197–206).
- Bezljaj, France, 1961: Die voroslavischen Schichten in slovenischen Namen- und Wortschatz. Ur. Rohlf, Gerhard in Puchner, Karl: *VI. Internationaler Kongress für Namenforschung. München: 24.–28. August 1958. Kongressberichte. Band II*. München: Beck. 148–153 (= ZJS I: 207–215).
- Bezljaj, France, 1963: Kritične pripombe k avstrijskemu delu o koroških krajevnih imenih – Kritische Bemerkungen zum Ortsnamenbuch von Kärnten. *Razprave in gradivo Inštituta za narodnostna vprašanja* 3. 67–94 (= ZJS II: 942–967).
- Bezljaj, France, 1965: Položaj slovenščine v okviru slovanskih jezikov. *Seminar slovenskega jezika, literature in kulture*. Ljubljana. (= ZJS I: 268–277).
- Bezljaj, France, 1969: Das vorlawische Substrat im Slowenischen. *Alpes orientales* 5. 19–35 (= ZJS I: 388–403).
- Bezljaj, France, 1970: Etyma slovenica. *Razprave SAZU* 7. 155–181 (= ZJS I: 404–427).
- Bezljaj, France, 1971/1972: Razmerja med slovensko in slovansko leksiko. *Jezik in slovstvo* 17. 101–107 (= ZJS I: 452–457).
- Bichlmeier, Harald, 2009a: *Arelape, Tergolape, Interlaken*: Ein Beitrag zur keltischen Fluss- und Ortsnamenschicht im Alpenraum. *Historische Sprachforschung – Historical Linguistics* 121. 254–267.
- Bichlmeier, Harald, 2009b: Einige grundsätzliche Überlegungen zum Verhältnis von Indogermanistik und voreinzelsprachlicher resp. alteuropäischer Namenskunde mit einigen Fallbeispielen. *Namenkundliche Informationen* 95/96. 173–208.
- Bichlmeier, Harald, 2009/2010: Bairisch-österreichische Orts- und Gewässernamen aus indogermanistischer Sicht. *Blätter für oberdeutsche Namenforschung* 46. 3–63.
- Bichlmeier, Harald, 2010: Moderne Indogermanistik vs. traditionelle Namenskunde (Teil 3): Traun, Raab, Auders. *Österreichische Namenforschung* 38.1-3. 104–113.
- Bichlmeier, Harald, 2011: Moderne Indogermanistik vs. traditionelle Namenskunde. Teil 2 – Save, Drau, Zöbern. Ur. Ziegler, Arne in Windberger-Heidenkummer, Erika: *Methoden der Namenforschung: Methodologie, Methodik und Praxis*. Berlin: Akademie Verlag. 63–87.
- Bichlmeier, Harald, 2012a: Einige ausgewählte Probleme der alteuropäischen Hydronymie aus Sicht der modernen Indogermanistik – Ein Plädoyer für eine neue Sicht auf die Dinge. *Acta linguistica Lithuanica* 66. 11–47.
- Bichlmeier, Harald, 2012b: Anmerkungen zum terminologischen Problem der ‚alteuropäischen Hydronymie‘ samt indogermanistischen Ergänzungen zum Namen der Elbe. *Beiträge zur Namenforschung* (Neue Folge) 47.4. 365–395.
- Bichlmeier, Harald, 2013: Bayerisch-österreichische Orts- und Gewässernamen aus indogermanistischer Sicht – Teil 3: Zusammenfassung bisheriger Forschungsergebnisse zu altbayerischen Flussnamen sowie einige indogermanistische Anmerkungen zu den Flussnamen *Ammer/Ampfer* und *Naab*. Ur. Simbeck, Katrin in Janka, Wolfgang: *Namen in Altbayern. Gesammelte Beiträge zu Ehren von Josef Egginger und Günter Schneeberger*. Regensburg: edition vulpes. 53–68.
- Bichlmeier, Harald, 2014a: *Isar, Isel, Isen, Iser, Isny* – Reflexe einer keltischen Gewässernamensippe in Bayern und Österreich mit einem Anhang zu *Isura* (Bayerisch-österreichische Orts- und Gewässernamen aus indogermanistischer Sicht 8). *Österreichische Namenforschung* 42. 35–61.

- Bichlmeier, Harald, 2014b: Harald Bichlmeier, Eine neue Vorschlag zur Etymologie des Flussnamens *Laaber* (Bayerisch-österreichische Orts- und Gewässernamen aus indogermanistischer Sicht 6). *Österreichische Namenforschung* 42. 62–73.
- Bichlmeier, Harald, 2015: Alte und neue Ideen zum Namen der Raab/Rába/Raba. *Münchener Studien zur Sprachwissenschaft* 69.1. 7–31.
- Bidwell, Charles Edward, 1961: The Chronology of certain sound changes in Common Slavic as evidenced by loans from Vulgar Latin. *Word (Journal of the linguistic circle of New York)* 17. 105–127.
- Billy, Pierre-Henri, 2007: Toponymie française et dialectologie gauloise. Ur. Lambert, Pierre-Yves in Pinault, Georges-Jean: *Gaulois et Celtique continental*. Genève: Librairie Droz. 127–143.
- Birkhan, Helmut, 1973: Der linguistische Befund der Münzelegenden. Ur. Göbl, Robert: *Typologie und Chronologie der keltischen Münzenprägung in Noricum*. Wien: Verlag der Österreichische Akademie der Wissenschaften. 68–70.
- Birkhan, Helmut, 1997: *Kelten. Versuch einer Gesamtdarstellung ihrer Kultur*. Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften.
- Blom, Alderik H., 2011: Endlicher's Glossary. *Études celtiques* 37. 159–181.
- Boček, Vít, 2009: Hláskové substituce v nejstarších romanismech ve slovanských jazycích. *Studia etymologica Brunensia* 6. 59–65.
- Boček, Vít, 2010: *Studie k nejstarším romanismům ve slovanských jazycích*. Praga: Nakladatelství Lidové noviny.
- Boček, Vít, 2012: On the Relationship between gemination and palatalization in Early Romance loanwords in Common Slavic. *Journal of Slavic linguistics* 20.2. 151–170.
- Bosio, Luciano, 1983: Mutatio Apicilia. Ur. Fornasir, Giuseppe: *Studi forogiuliesi in onore di Carlo Guido Mor*. Udine: Deputazione di storia patria per il Friuli. 41–46.
- Božič, Dragan, ur., 1983: *Kelti in njihovi sodobniki na ozemlju Jugoslavije* (Ljubljana: Narodni muzej, Zagreb: Arheološki muzej, Beograd: Narodni muzej), Ljubljana: Grafos.
- Božič, Dragan, 1987: Keltška kultura v Jugoslaviji. Zapadna grupa. Ur. Benac, Alojz: *Praistorija jugoslavenskih zemalja V - Željezno doba*. Sarajevo: Svjetlost, Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine. 855–897.
- Božič, Dragan, 1999: Die Erforschung der Latènezeit in Slowenien seit dem Jahr 1964. *Arheološki vestnik* 50. 189–213.
- Božič, Dragan, 2001: Ljudje ob Krki in Kolpi v latenski dobi. *Arheološki vestnik* 52. 181–198.
- Božič, Dragan 2011: Prazgodovinske najdbe s Tonovcovega gradu in železnodobna kulturna mesta v Posočju – Prehistoric finds from Tonovcov grad and iron age cult places in the posočje area. Ur. Modrijan, Zvezdana, Milavec, Tina: *Poznoantična utrjena naselbina Tonovcov grad pri Kobaridu. Najdbe. – Late Antique fortified settlement Tonovcov grad near Kobarid. Finds*. Ljubljana: ZRC SAZU. 239–277.
- Brozović Rončević, Dunja, 1995: Iz istarske hidronimije. *Folia onomastica Croatica* 4. 19–30.
- Brozović Rončević, Dunja, 1998: Romansko-hrvatski dodiri u toponimiji Istre i kvarnerskih otoka. *Folia onomastica Croatica* 7. 1–21.
- Buccarella, Aldo, 2013: *Dizionario popolare Italiano/Bisiac*. Gorizia: Incontri Bisiachi.
- Burnand, Yves in Lambert, Pierre-Yves, 2004: Découvertes récentes d'une inscription gallo-latine sur pierre à Nasium - Naix-aux-Forges (Meuse): note d'information. *Comptes rendus des séances de l'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres* 148.2. 683–690.

- Busse, Peter, 2007: Hydronymie und Urheimat: Ein neuer Ansatz zur Lokalisierung der Urheimat der Kelten? Ur. Birkhan, Helmut: *Kelten-Einfälle an der Donau. Akten des Vierten Symposiums deutschsprachiger Keltologinnen und Keltologen, Linz/Donau, 17.-21. Juli 2005*. Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften. 89–98.
- Campbell, Alistair, 1959: *Old English grammar*. Oxford: Clarendon Press.
- Casaretto, Antje, 2004: *Nominale Wortbildung der gotischen Sprache*. Heidelberg: Universitätsverlag Winter.
- Cecovini, Riccardo, 2013: *Galli Transalpini transgressi in Venetiam*: riepilogo degli studi precedenti e nuova ipotesi interpretativa. *Arheološki vestnik* 64. 177–196.
- Chiabà, Monica, Maggi, Paola, Magrini, Chiara, ur., 2007: Le valli del Natisone e dell'Isonzo tra Centroeuropa e Adriatico. *Atti del convegno internazionale di studi, San Pietro al Natisone (UD), 15-16 settembre 2006*. Roma: Edizioni Quasar.
- Collis, John, 2003: *The Celts. Origins, myths and inventions*. Stroud: Tempus.
- Corthals, Johan, 1999: Zur gallischen Inschrift von St. Germain-Sources-Seine. *Historische Sprachforschung – Historical Linguistics* 112.1. 101–105.
- Cousin, Georges, 1906: Additions au 'Altceltischer Sprachschatz' d'A. Holder. Cousin, Georges: *Études de géographie ancienne*. Paris, Nancy: Berger-Levrault & Cie. 346–489. Ponatis: Dafis, Llinos, Gohil, Ashwin E., Delamarre, Xavier, Isaac, Graham R. in Sims-Williams, Patrick, ur.: *Additions to Alfred Holder's Celtic thesaurus; together with an electronically searchable version of Holder's headwords and indexes to Joshua Whatmough's 'The dialects of ancient Gaul'*. Aberystwyth: CMCS.
- Crevatin, Franco, 1990: Storia linguistica dell'Istria preromana e romana. Ur. Campanile, Enrico: *Rapporti linguistici e culturali tra i popoli dell'Italia antica, Pisa, 6-7 ottobre 1989*. Pisa: Giardini editori e stampatori in Pisa. 43–109.
- Crevatin, Franco, 2001: Appunti sul Friuli linguistico preromano. Ur. Cuscito, Giuseppe: *I Celti nell'Alto Adriatico. Atti delle tre giornate internazionali di studio, Trieste, 5-7 aprile 2001*. Trieste: Editreg SRL. 37–41.
- Dana, Dan, 2012: La différenciation interne de l'onomastique thrace. Ur. Meißner, Torsten: *Personal names in the Western Roman world. Proceedings of a workshop convened by Torsten Meißner, José Luis García Ramón and Paolo Poccetti, held at Pembroke College, Cambridge, 16-18 September 2011*. Berlin: Curach bhán. 223–245.
- Dapit, Roberto, 1995: *Aspetti di cultura resiana nei nomi di luogo 1: Area di Solbica/Stolizza e Korito/Coritis*. Padova: CLEUP.
- Darms, Georges, 1978: *Schwäher und schwanger, Hahn und Huhn – Die Vřddhi-Ableitung im Germanischen*. München: R. Kitzinger.
- De Bernardo Stempel, Patrizia, 1987: *Die Vertretung der indogermanischen liquiden und nasalen Sonanten im Keltischen*. Innsbruck: Institut für Sprachwissenschaft der Universität Innsbruck.
- De Bernardo Stempel, Patrizia, 1990: Einige Beobachtungen zu indogermanische /w/ im Keltischen. Ur. Matonis, Ann Therese E. in Melia, Daniel F.: *Celtic Language, Celtic Culture: A Festschrift for Eric P. Hamp*. Van Nuys, CA: Ford & Bailie. 26–46.
- De Bernardo Stempel, Patrizia, 1994: Zum gallischen Akzent: eine sprachinterne Beobachtung. *Zeitschrift für celtische Philologie* 46. 14–35.
- De Bernardo Stempel, Patrizia, 1997: Spuren gemeinkeltischer Kultur im Wortschatz. *Zeitschrift für celtische Philologie* 49–50. 92–106.
- De Bernardo Stempel, Patrizia, 2000: Ptolemy's Celtic Italy and Ireland: A linguistic analysis. *Ptolemy 2000*. 83–112.

- De Bernardo Stempel, Patrizia, 2003: Die sprachliche Analyse keltischer Theonyme. *Zeitschrift für celtische Philologie* 53. 41–69.
- De Bernardo Stempel, Patrizia, 2005a: Ptolemy's evidence for Germania Superior. *Ptolemy 2005*. 71–94.
- De Bernardo Stempel, Patrizia, 2005b: More on Ptolemy's evidence for Celtic Ireland. *Ptolemy 2005*. 95–104.
- De Bernardo Stempel, Patrizia, 2007a: Le declinazioni nel celtico continentale: innovazioni comuni al gallico e al goidelico? Ur. Lambert, Pierre-Yves in Pinault, Georges-Jean: *Gaulois et Celtique continental*. Genève: Librairie Droz. 145–179.
- De Bernardo Stempel, Patrizia, 2007b: Varietäten des Keltischen auf der Iberischen Halbinsel: Neue Evidenzen. Ur. Birkhan, Helmut: *Kelten-Einfälle an der Donau. Akten des Vierten Symposiums deutschsprachiger Keltologinnen und Keltologen, Linz/Donau, 17.-21. Juli 2005*. Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften. 150–162.
- De Bernardo Stempel, Patrizia, 2008: Linguistically Celtic Ethnonyms: towards a classification. Ur. García Alonso, Juan Luis: *Celtic and Other Languages in Ancient Europe*. Salamanca: Ediciones Universidad de Salamanca. 101–118.
- De Bernardo Stempel, Patrizia, 2013a: The phonetic interface of word formation in Continental Celtic. Ur. García Alonso, Juan Luis: *Continental Celtic word formation. The onomastic data*. Salamanca: Ediciones Universidad de Salamanca. 63–84.
- De Bernardo Stempel, Patrizia, 2013b: Celtic and other divine names found in the Italian Peninsula. Ur. Hofeneder, Andreas in De Bernardo Stempel, Patrizia: *Théonymie celtique, cultes, interpretation – Keltische Theonymie, Kulte, interpretatio. Akten des X. Workshop F.E.R.C.A.N., Paris, 24–26. Mai 2010*. Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften. 73–96.
- De Bernardo Stempel, Patrizia, 2015a: Labialisierung und Velarisierung festlandkeltischer Vokale. Ur. Oudaer, Guillaume, Hily, Gaël in Le Bihan, Herue: *Mélanges en l'honneur de Pierre-Yves Lambert*. Rennes: TIR (Université européenne de Bretagne). 313–331.
- De Bernardo Stempel, Patrizia, 2015b: Sprachwissenschaftlicher Kommentar zu den Götternamen *Savus* und *Adsalluta*. Ur. Sporn, Katja, Ladstätter, Sabine in Kerschner, Michael: *Natur – Kultur – Raum. Akten des internationalen Kolloquiums Paris – Lodron – Universität Salzburg, 20.–22. Jänner 2012*. Wien: Österreichisches Archäologisches Institut. 334–338.
- De Hoz, Javier, 2005: Ptolemy and the linguistic history of Narbonensis. *Ptolemy 2005*. 173–188.
- Delamarre, Xavier, 2004: Gallo-Brittonica: Transports, richesse et générosité chez les anciens Celtes. *Zeitschrift für celtische Philologie* 54. 121–132.
- Delamarre, Xavier, 2006: Gallo-Brittonica (suite: 11–21). *Zeitschrift für celtische Philologie* 55. 29–41.
- Delamarre, Xavier, 2007: *Nomina Celtica antiqua selecta inscriptionum – Noms des personnes celtiques dans l'épigraphie classique*. Paris: Éditions Errance.
- Delamarre, Xavier, 2010/2012: Notes d'onomastique vieille-celtique. *Keltische Forschungen* 5. 99–137.
- Delamarre, Xavier, 2012: *Noms de lieux celtiques de l'Europe ancienne (-500/+500): Dictionnaire*. Paris: Éditions Errance.
- Delamarre, Xavier, 2013a: *Longidienus, faber navalis*, à Ravenne, le toponyme *Lombard* et le thème *longo-* 'navire' en vieux celtique. *Zeitschrift für celtische Philologie* 60. 19–26.

- Delamarre, Xavier, 2013b: Une recurrence de la toponymie vieille-celtique: les formations en nasale $-(h_3)on-$ faites sur un théonyme du type *Vesontiō (locus)* ← *Vesontis (deus)*. Ur. García Alonso, Juan Luis: *Continental Celtic word formation. The onomastic data*. Salamanca: Ediciones Universidad de Salamanca. 175–180.
- Demiraj, Bardhyl, 1997: *Albanische Etymologien*. Amsterdam, Atlanta: Rodopi.
- De Saussure, Ferdinand, 1889: Βουκόλος. *Mémoires de la Société de Linguistique de Paris* 6. 161–162.
- Desinan, Cornelio Cesare, 1983: A proposito di Celti nella toponomastica friulana. Ur. Fornasir, Giuseppe: *Studi forogiuliesi in onore di Carlo Guido Mor*. Udine: Deputazione di storia patria per il Friuli. 3–40.
- Desinan, Cornelio Cesare, 1991: Toponimi del Tarvisiano e contatti fra lingue. Ur. Elero, Gianfranco in Barbina, Guido: *Tarvis: numar unic pal 68^a Congrès de Societât Filologjiche Furlane – 29 di setembar dal 1991*. Udine: Societât Filologjiche Furlane. 247–260.
- Desinan, Cornelio Cesare, 2001: Osservazioni su alcuni toponimi friulani di aspetto celtico. Ur. Cuscito, Giuseppe: *I Celti nell'Alto Adriatico. Atti delle tre giornate internazionali di studio, Trieste, 5–7 aprile 2001*. Trieste: Editreg SRL. 43–53.
- Detschew, Dimiter, 1957: *Die thrakischen Sprachreste*. Wien: Österreichische Akademie der Wissenschaften.
- De Vaan, Michiel, 2008: *Etymological dictionary of Latin and the other Italic languages*. Leiden, Boston: Brill.
- De Vries, Jan, 2000: *Altnordisches etymologisches Wörterbuch*. 2. izd. Leiden, Boston, Köln: Brill.
- De Vries, Jan, 2006: *Keltische Religion*. Grenchen: Edition amalia.
- Dizdar, Marko, 2009: La Tène sword from Gačište near Vitrovica. Ur. Tiefengraber, Georg, Kavur, Boris in Gaspari, Andrej: *Keltske študije II – Studies in Celtic archaeology. Papers in honour of Mitja Guštin*. Montagnac: Éditions Monique Mergoïl. 293–304.
- Dizdar, Marko, 2011: The La Tène culture in central Croatia. The problem of the eastern border of the *Taurisci* in the Podravina region. Ur. Guštin, Mitja in Jevtić, Miloš: *The eastern Celts. The communities between the Alps and the Black Sea*. Koper, Beograd: Univerza na Primorskem, ZRS Koper, Založba Annales. 99–118.
- Dizdar, Marko, 2013: *Zvonimirovo-Veliko polje. Groblje latenske kulture 1 – A Cemetery of the La Tène Culture 1*. Zagreb: Institut za arheologiju.
- Dobesch, Gerhard, 1980: *Die Kelten in Österreich nach den ältesten Berichten der Antike. Das norische Königreich und seine Beziehungen zu Rom im 2. Jahrhundert v. Chr.* Wien, Köln, Graz: Böhlau Verlag.
- Dobesch, Gerhard, 1986: Das Keltentum des Donauraumes und der Ostalpen in vorrömischen Zeit. Ur. Kandler, Manfred in Veters, Hermann, ur.: *Der römische Limes in Österreich: ein Führer. Unter Mitarbeit zahlreicher Fachkollegen anlässlich des 14. Internationalen Limeskongresses 1986 in Carnuntum*. Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften. 11–19.
- Donat, Patrizia, Righi, Giuliano, Vitri, Serena, 2007: Pratiche culturali nel Friuli settentrionale tra tarda età del ferro e prima età imperiale. Ur. Groh, Stefan, Sedlmayer, Helga: *Blut und Wein. Keltisch-römische Kultpraktiken*. Montagnac: Éditions Monique Mergoïl. 91–118.
- Doria, Mario, 1960: Ai margini orientali della friulanità. Caratteristiche della toponomastica tergestina. *Ce fastu?* 36.1-6. 10–38.
- Doria, Mario, 1972: Toponomastica preromana dell'Alto Adriatico. Ur. Tavano, Sergio: *Aquileia e l'Alto Adriatico 2: Aquileia e l'Istria*. Udine: Arti grafiche friulane. 17–42.

- Dottin, Georges, 1918: *La langue gauloise. Grammaire, textes et glossaire*. Paris: Librairie C. Klincksieck.
- Dunkel, George E., 2014: *Lexikon der indogermanischen Partikeln und Pronominalstämme*. Heidelberg: Universitätsverlag Winter.
- Dupraz, Emmanuel, 2015: Nochmals zum Iepontischen Digraphen uv-. *Münchener Studien zur Sprachwissenschaft* 69.1. 33–50.
- Dybo, Vladimir A., 2000: *Морфологизованные парадигматические акцентные системы. Том I: Типология и генезис*. Москва: Языки русской культуры.
- Džino, Danijel, 2008: The Celts in Illyricum – whoever they may be: the hybridization and construction of identities in Southeastern Europe in the fourth and third centuries BC. *Opvscula Archaeologica* 31. 49–68.
- Eichler, Ernst in Šrámek, Rudolf, 1988: *Strukturtypen der slawischen Ortsnamen – Struktur-ní typu slovanské oikonymie*. Leipzig: Karl-Marx-Universität Leipzig.
- Eichner, Heiner, 1978: Die Etymologie von heth. *mehur*. *Münchener Studien zur Sprachwissenschaft* 31. 53–107.
- Eichner, Heiner, 2004: Illyrisch – Die unbekannte Sprache. *Die Illyrer. Katalog zu einer Ausstellung von archäologischen Funden der albanischen Eisenzeit (12.-4. Jh. v. Chr.) aus den Sammlungen des Archäologischen Institutes der Albanischen Akademie der Wissenschaften in Tirana und des Archäologischen Museums in Durres, Albanien. Sonderausstellung im Museum für Urgeschichte des Landes Nieder-österreich, Asparn an der Zaya, vom 3. April bis 30. November 2004*. Zaya: Museum für Urgeschichte Asparn a.d. Zaya. 92–117.
- Eichner, Heiner in Nedoma, Robert, 2009: Neue vorrömische Inschriften aus Westslowenien: epigraphische und linguistische Evidenz. Ur. Tiefengraber, Georg, Kavur, Boris in Gaspari, Andrej: *Keltske študije II – Studies in Celtic archaeology. Papers in honour of Mitja Guštin*. Montagnac: Éditions Monique Mergoil. 65–75.
- Eichner, Heiner, Istenič, Janka in Lovenjak, Milan, 1994: Ein römerzeitlichen Keramikgefäß aus Ptuj (Pettau, Poetovio) in Slowenien mit Inschrift in unbekanntem Alphabet und epichorischer (vermutlich keltischer) Sprache. *Arheološki vestnik* 45. 131–142.
- Ekwal, Eilert, 1928: *English River-Names*. London: Clarendon press.
- Eska, Joseph F., 1996: Further to the treatment of syllabic nasals in final position in Proto-Celtic. *Historische Sprachforschung – Historical Linguistics* 109.1. 73–75.
- Eska, Joseph F., 2012: In defense of Celtic /ϕ/. Ur. Cooper, Adam I., Rau, Jeremy in Weiss, Michael: *Multi Nominis Grammaticus. Studies in Classical and Indo-European Linguistics in honor of Alan J. Nussbaum on the Occasion of his Sixty-Fifth Birthday*. Ann Arbor: Beech Stave Press. 32–43.
- Eska, Joseph F., 2013: A salvage grammar of Galatian. *Zeitschrift für celtische Philologie* 60. 51–63.
- Evans, David Ellis, 1977: The contribution of (non-Celtiberian) Continental Celtic to the reconstruction of the Celtic ‘Grundsprache’. Ur. Schmidt, Karl Horst: *Indogermanisch und Keltisch, Kolloquium der Indogermanischen Gesellschaft am 16. und 17. Februar 1976 in Bonn*. Wiesbaden: Reichert Verlag. 66–88.
- Evans, David Ellis, 1996: The Gaulish inscription of Chamalières: a consideration of some of the lingering uncertainties. Ur. Meid, Wolfgang in Anreiter, Peter: *Die grösseren altkeltischen Sprachdenkmäler. Akten des Kolloquiums Innsbruck, 29. April-3. Mai 1993*. Innsbruck: Verlag des Instituts für Sprachwissenschaft der Universität Innsbruck. 11–22.
- Faleschini, Mirta, 2009: L’insediamento antico nel territorio della valle del Fella in relazione alla viabilità. Ur. Magnani, Stefano: *Le aree montane come frontiere. Studi di Frontiera*

- I: Spazi d'interazione e connettività. Atti del Convegno Internazionale, Udine, 10-12 dicembre 2009.* Roma: Aracne editrice. 253–279.
- Falileyev, Alexander, 2003: Miscellanea onomastica. Ur. Николаи Н. Казанский: *Индоевропейское языкознание и классическая филология VII. Материалы чтений, посвященных памяти профессора Иосифа Моисеевича Тронского, 16 - 18 июня 2003 г.* – *Indo-European linguistics and classical philology VII. Proceedings of the 7th Conference in Memory of Professor Joseph M. Tronsky, June 16 - 18, 2003.* Санкт-Петербург: Наука. 213–218.
- Falileyev, Alexander, 2005: Celtic presence in Dobrudja: Onomastic evidence. Ur. Cojocaru, Victor: *Ethnic contacts and cultural exchanges North and West of the Black Sea from the Greek colonization to the Ottoman Conquest. Proceedings of the International Symposium Ethnic contacts and Cultural Exchanges North and West of the Black Sea, Iași, June 12-17, 2005.* Iași: Trinitas. 291–303.
- Falileyev, Alexander, 2006a: Гальск. *s*, и.е. **p* и некоторые аспекты интерпретации континентальных кельтских данных. Ur. Николаи Н. Казанский: *Индоевропейское языкознание и классическая филология X. Материалы чтений, посвященных памяти профессора Иосифа Моисеевича Тронского, 19 - 21 июня 2006 г.* – *Indo-European linguistics and classical philology VII. Proceedings of the 10th Conference in Memory of Professor Joseph M. Tronsky, June 19 - 21, 2006.* Санкт-Петербург: Наука. 306–313.
- Falileyev, Alexander, 2006b: *Восточные Балканы на карте Птолемея. Критико-библиографические изыскания.* München: Biblion Verlag.
- Falileyev, Alexander, 2007a: *Celtic Dacia.* Aberystwyth: CMCS.
- Falileyev, Alexander, 2007b: Zwischen Mythos und Fehler: Pseudo-keltische Ortsnamen auf der Balkanhalbinsel. Ur. Birkhan, Helmut: *Kelten-Einfälle an der Donau. Akten des Vierten Symposiums deutschsprachiger Keltologinnen und Keltologen, Linz/Donau, 17.-21. Juli 2005.* Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften. 195–202.
- Falileyev, Alexander, 2008/2012: Roman and Pre-Roman: The Balkans and Hispania. The case of *mal*. Ur. Sikimić, Biljana in Ašić, Tijana, 2008: *The Romance Balkans. Collection of papers presented at the international conference The Romance Balkans, 4-6 November 2006 – Romanski Balkan: zbornik radova sa međunarodnog naučnog skupa održanog 4-6. novembra 2006.* Beograd: Balkanološki institut SANU. 37–44. Ponatisnjeno v Falileyev, Alexander, 2012: *Selecta Celto-Balcanica.* Санкт-Петербург: Нестор-История. 82–90.
- Falileyev, Alexander, 2010: Ancient place-names of the Eastern Balkans: Defining Celtic areas. Ur. Vagalinski, Lyudmil F.: *In search of Celtic Tylis in Thrace (III c BC), Proceedings of the interdisciplinary colloquium arranged by the National Archaeological Institute and Museum at Sofia and the Welsh Department, Aberystwyth University, held at the National Archaeological Institute and Museum, Sofia, 8. May 2010.* Sofia: Bulgarian Academy of Sciences, National Archaeological Institute and Museum. 121–129.
- Falileyev, Alexander, 2011: Вопросы лигурского языкознания. *Ligurica sub specie Celto-Liguricae et Indo-Germanicae. Вопросы языкознания* 2011 št. 3. 85–113.
- Falileyev, Alexander, 2013a: *Celtic Balkans.* Aberystwyth: CMCS.
- Falileyev, Alexander, 2013b: Going further East: New data, new analysis. Ur. García Alonso, Juan Luis: *Continental Celtic word formation. The onomastic data.* Salamanca: Ediciones Universidad de Salamanca. 85–98.
- Falileyev, Alexander, 2014a: *In search of the Eastern Celts. Studies in geographical names, their distribution and morphology.* Budapest: Archaeolingua.

- Falileyev, Alexander, 2014b: Varia Gallica et Pseudo-Gallica. *Acta linguistica Petropolitana* 10.1. 227–238.
- Falileyev, Alexander, 2014c: The Gaulish word for ‘thin’ and some personal names from Roman Siscia. *Studia Celtica* 48. 107–137.
- Falileyev, Alexander, Emilov, Julij in Theodossiev, Nikola, 2010: “Celtic” Bulgaria. *A select bibliography*. St. Petersburg: Nestor-Historia.
- Falileyev, Alexander in Isaac, Graham R., 2006: *Remetodia*. *Acta onomastica* 47. 173–176.
- Finco, Franco, 2005: La durata delle vocali friulane: risultati di un’indagine fonetica. Vicario, Federico: *Ladine loqui, IV colloquium retoromanistisch, San Denê ai 26 e 27 di Avost dal 2005*. Udine: Societât Filologjiche Furlane. 119–139.
- Finco, Franco, 2009: I contatti linguistici Slavo-Romanzi in Friuli e la palatalizzazione di *ca* e *ga* in Friulano. *Ce fastu* 25.2. 197–220.
- Forstner, Karl, 2004: Neuinterpretation alter Flussnamen in Salzburg. *Mitteilungen der Gesellschaft für Salzburger Landeskunde* 144. 11–23.
- Forstner, Karl, 2011: Bemerkungen zu den Ambisontern, Alaunern und zu *Iuvavum*, *Iuvavus* und *Iu(v)arus*. *Mitteilungen der Gesellschaft für Salzburger Landeskunde* 151. 111–125.
- Frau, Giovanni, 1978: *Dizionario toponomastico Friuli-Venezia Giulia*. Udine: Istituto per l’enciclopedia del Friuli-Venezia Giulia.
- Freljih, Marko, 2003: *Logatec – Longaticum in rimski obrambni sistem Claustra Alpium Iuliarum. S prispevkom o bitki pri reki Frigidus (Soča) leta 394*. Logatec: Turistično društvo.
- Friedrich, Johannes, 1960: *Hethitisches Elementarbuch*. 2. izd. Heidelberg: Universitätsverlag Winter.
- Furlan, Metka, 2000: Praslovansko *ovъcbь (m.) : *ovъcǎ (f.). Ur. Janyšková, Ilona in Karlíková, Helena: *Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference Etymologické symposium Brno 1999. Slovanská etymologie v indoevropském kontextu*. Praga: Euroslavica. 163–171.
- Furlan, Metka, 2002: Predslovanska substratna imena v slovenščini. *Jezikoslovni zapiski* 8.2. 29–35.
- Furlan, Metka, 2003: Podaljšava – praslovanski izpridevniški besedotvorni vzorec. *Slavistična revija* 51 (posebna številka). 13–26.
- Furlan, Metka, 2009: O Alasijevi glosi *facne* (južnoslovanski romanizem *žakъnъ tudi v slovenščini). *Slavistična revija* 57.3. 415–421.
- Furlan, Metka, 2010: Posebna tvorba kolektivnih samostalnikov na *-ajne* v cerkljanskem narečju. *Jezikoslovni zapiski* 16. 2. 35–43
- Furlan, Metka, 2011: K etimologiji indoevropskega geografskega termina: psl. *moře, lat. *mare* ... pide. *mor-i- (n.). *Slavistična revija* 59.1. 1–9.
- Furlan, Metka, 2012: Primorsko gradivo z *v* iz *b* v širšem slovenskem in slovanskem kontekstu. *Jezikoslovni zapiski* 18.1. 47–69.
- Furlan, Metka, 2013: *Novi etimološki slovar slovenskega jezika. Poskusni zvezek*. Ljubljana: Založba ZRC.
- Furlan, Metka, 2014: Južnoslovansko *letva – star čebelarski termin? Ur. Jakubowicz, Mariola in Raszewska-Żurek, Beata: *Etymologica diachronica Slavica w 75. rocznicę urodzin Profesora Wiesława Borysia*. Warszawa: Instytut Slawistyki PAN, Fundacja Slawistyczna. 149–159.
- Furlan, Metka, 2015: Sull’idronimo *Dragonja/Dragogna*. *Linguistica* 55.1 (= Ur. Torkar, Silvo: Slavic/Non-Slavic Language Contact in the Area of Diachronic Onomastics). 73–87.

- Furlan, Metka, 2016: *Prispevki k slovenski in slovanski etimologiji*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- Gabrovec, Stane, 1966: Srednjelatsko obdobje v Sloveniji. *Arheološki vestnik* 17. 169–242.
- Gabrovec, Stane, 1975a: Naselitvena zgodovina v halštatskem obdobju. *ANSI*. 55–60.
- Gabrovec, Stane, 1975b: Naselitvena zgodovina v latenskem obdobju. *ANSI*. 60–63.
- Gabrovec, Stane, 1990: Prazgodovinska podoba Slovenije. O kontinuiteti naseljevanja slovenskega prostora. *Traditiones* 19. 17–32.
- Gambacurta, Giovanna, 2013: I Celti e il Veneto. *Études celtiques* 39. 31–40.
- García Alonso, Juan Luis, 1992: On the Celticity of some Hispanic place names. *Études celtiques* 29. 191–201.
- García Alonso, Juan Luis, 2003: *La Peninsula Ibérica en la Geografía de Claudio Ptolomeo*. Vitoria-Gasteiz: Universidad del País Vasco.
- Gibson, Catriona in Wodtko, Dagmar S., 2013: *The background of the Celtic languages: theories from archaeology and linguistics*. Aberystwyth: Canolfan Uwchefrydiau Cymreig a Cheltaidd Prifysgol Cymru.
- Glaser, Franz, 1982: *Die römische Siedlung Iuenna und die frühchristlichen Kirchen am Hemmaberg*. Klagenfurt: Gesichtsverein für Kärnten.
- Glaischer, Paul, 1997: *Die Keltensiedlung auf der Gracarca. Eine archäologisch-historische Spurensuche um den Klopeiner See mit Ausblicken auf den Kärntner Raum und bis ins Mittelalter*. St. Kanzian: Wissenschaftlicher Verein 5000 Jahre Gracarca.
- Glaischer, Paul, 2009: Gräber keltischer Schwertkrieger vom Fuße der Gracarca (Kärnten). Ur. Tiefengraber, Georg, Kavur, Boris in Gaspari, Andrej: *Keltske študije II – Studies in Celtic archaeology. Papers in honour of Mitja Guštin*. Montagnac: Éditions Monique Mergoil. 143–162.
- Gohil, Ashwin E., 2006: *Ancient Celtic and Non-Celtic place-names of Northern Continental Europe*. Brussels: Société Belge d'Études celtiques.
- Gotō, Toshifumi, 1991: Materialien zur eine Liste altindischer Verbalformen. *Bulletin of the National Museum of Archaeology (Osaka)* 16. 681–707.
- Grad, Anton, 1958a: Contribution au problème de la sonorisation des consonnes intervocalliques latines. *Linguistica* 3.2. 33–40.
- Grad, Anton, 1958b: Remarques sur la chronologie de la palatalisation des occlusives vélaires *c, g* devant *a* en Frioulan. *Linguistica* 3.2. 40–48.
- Gorochategui, Joaquín, 2000: Ptolemy's Aquitania and the Ebro Valley. *Ptolemy 2000*. 143–158.
- Grahek, Lucija, 2015: Early La Tène graves from Orehova vas near Maribor (Zgodnjelatski grobovi iz Orehove vasi pri Mariboru). *Arheološki vestnik* 66. 293–316.
- Greule, Albrecht, 2007: *Etymologische Studien zu geographische Namen in Europa. Ausgewählte Beiträge 1998–2006* (ur. Janka, Wolfgang in Prinz, Michael). Regensburg: edition vulpes.
- Greule, Albrecht, 2010: Die historischen Horizonte der geographischen Namen in Bayern. *Oberveichtacher Heimatblätter* 8. 9–19.
- Greule, Albrecht, 2014: *Deutsches Gewässernamenbuch. Etymologie der Gewässernamen und der dazugehörige Gebiets-, Siedlungs- und Flurnamen*. Berlin, Boston: Walter de Gruyter.
- Greenberg, Marc L., 2002a: Расцвет и падение и е лениции взрывных в словенском языке. *Вопросы языкознания* 2001 št. 1. 33–42.
- Greenberg, Marc L., 2002b: *Zgodovinsko glasoslovje slovenskega jezika* (prevedla Marta Pirnat-Greenberg). Maribor: Aristej.

- Grienberger, Anton, 1922: Ortsnamenmaterial und Sprachvergleich. *Indogermanische Forschungen* 40. 135–139.
- Grzega, Joachim, 2001: *Romania Gallica Cisalpina*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag.
- Guštin, Mitja, 1984: Die Kelten in Jugoslawien. *Jahrbuch des Römisch-Germanischen Zentralmuseums* 31. 305–363.
- Guštin, Mitja, 1991: *Posočje in der jüngeren Eisenzeit – Posočje v mlajši železni dobi*. Ljubljana: Narodni muzej.
- Guštin, Mitja, 2001: I Celti. Argomenti per la definizione. Ur. Vitri, Serena in Oriolo, Flavia: *I Celti in Carnia e nell'arco alpino centro orientale. Atti della Giornata di studi Tolmezzo, 30 aprile 1999*. Trieste: Comunità montana della Carnia. 335–336.
- Guštin, Mitja, 2005: The Adriatic Celts and their neighbours. Ur. Gillies, William in Harding, Dennis W.: *Celtic connections II: Archaeology, Numismatics, Historical linguistics. Papers from the Tenth international congress of Celtic studies, Edinburgh, 1995*. Edinburgh: University of Edinburgh. 111–124.
- Guštin, Mitja, 2011a: *Carnium* (Kranj, Slovenija): insediamento dei Carni. *Notize archeologiche Bergomensi* 19. 447–458.
- Guštin, Mitja, 2011b: On the Celtic tribe of *Taurisci*. Local identity and regional contacts in the ancient world. Ur. Guštin, Mitja in Jevtić, Miloš: *The eastern Celts. The communities between the Alps and the Black Sea*. Koper, Beograd: Univerza na Primorskem, ZRS Koper, Založba Annales. 119–130.
- Gysseling, Maurits, 1960: *Toponymisch woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk en West-Duitsland (vóór 1226)*. Tongeren: Belgisch Interuniversitair centrum voor Neerlandistiek.
- Hainzmann, Manfred, 2007: Deonomastische Gottheiten in Noricum. Ur. Birkhan, Helmut: *Kelten-Einfälle an der Donau. Akten des Vierten Symposiums deutschsprachiger Keltologinnen und Keltologen, Linz/Donau, 17.-21. Juli 2005*. Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften. 233–243.
- Hajnal, Ivo, 1994: Die frühgriechische Flexion der Stoffadjektive und deren ererbte Grundlagen. Ur. Dunkel, George E., Meyer, Gisela, Scarlata, Salvatore in Seidl, Christian: *Früh-, Mittel- Spätindogermanisch. Akten der IX. Fachtagung der Indogermanischen Gesellschaft vom 5. bis 9. Oktober 1992 in Zürich*. Wiesbaden: Reichert Verlag. 77–109.
- Hamp, Eric P., 1976a: On some Gaulish names in *-ant-* and Celtic verbal nouns. *Ériu* 27. 1–20.
- Hamp, Eric P., 1976b: On the Celtic names of Ig. *Acta neophilologica* 9. 3–8.
- Hamp, Eric P., 1978: On the Celtic names of Ig. *Acta neophilologica* 11. 57–63.
- Hamp, Eric P., 1982: Hispanic *Complutum*, *Compleutica*. *Zeitschrift für celtische Philologie* 39. 204.
- Hamp, Eric P., 1986: Notulae praeromanicae. *Zeitschrift für celtische Philologie* 41. 251–255.
- Hamp, Eric P., 1988a: Varia XXXIII: Old Irish *daire* ‘grove’. *Études celtiques* 25. 125–127.
- Hamp, Eric P., 1988b: Varia XXXIV: Doubs. *Études celtiques* 25. 127–128.
- Hamp, Eric P., 1988c: (*Aber*)geveni. *Bulletin of the Board of Celtic Studies* 35. 53.
- Hamp, Eric P., 1989a: Welsh *elfydd*, *elfydd*, Scottish Gaelic *Alba*, *Bulletin of the Board of Celtic Studies* 36 (1989), 109–110.
- Hamp, Eric P., 1989b: On Celtiberian nasal stems. *Zeitschrift für celtische Philologie* 43. 188–189.
- Hamp, Eric P., 1991/1992: British Celtic *BRIGE* and morphology. *Studia Celtica* 26/27. 9–11.

- Herman, József, 2000: *Vulgar Latin* (translated by Roger Wright). Pennsylvania: The Pennsylvania State University press.
- Holzer, Georg, 1995: Die Einheitlichkeit des Slavischen um 600 n. Chr. und ihr Zerfall. *Slavistisches Jahrbuch* 41. 55–89.
- Holzer, Georg, 1997/2008: Zur Herkunft des (t)z in Kollmitz etc. (**kalamantia*), Kobenz (**kumbantia*) und Lafnitz (**albantia*). *Österreichische Namenforschung* 25. 81–103. Ponatisnjeno v Holzer 2008. 31–56.
- Holzer, Georg, 1999/2008: Zur Auswertung von Toponymen antiken Ursprungs für die kroatische Lautgeschichte. *Folia onomastica Croatica*. 81–94. Ponatisnjeno v Holzer 2008. 71–86.
- Holzer, Georg, 2001/2008: Slavisch-deutsche Lautgeschichte im österreichischen Kontaktbereich. *Onoma* 36. 91–109. Ponatisnjeno v Holzer 2008. 87–106.
- Holzer, Georg, 2006/2008: Methodologische Überlegungen zur Auswertung der slavisch-baltischen und slavisch-finnischen Lehnbeziehungen für die slavische Siedlungs- und Lautgeschichte. Ur. Nuorluoto, Juhani: *The Slavization of the Russian North. Mechanisms and Chronology*. Helsinki: Department of Slavonic and Baltic Languages. 128–139. Ponatisnjeno v Holzer 2008. 219–231.
- Holzer, Georg, 2007: *Historische Grammatik des Kroatischen*. Frankfurt am Main: Peter Lang.
- Holzer, Georg, 2008: *Namenkundliche Beiträge*. Wien: Praesens Verlag.
- Holzer, Georg, 2013: Die slavischen Palatalisierungen im Lichte des kroatisch-romanischen Sprachkontakts. Ur. Matasović, Ranko: *Od indoeuropeistike do kroatistike. Zbornik u čast Daliboru Brozoviću*. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. 137–150.
- Holzer, Georg, 2015: Laut- und Akzentgeschichte zu einigen aus Substraten und Nachbarsprachen ins Slavische entlehnten Namen. *Linguistica* 55.1 (= Ur. Torkar, Silvo: *Slavic/Non-Slavic Language Contact in the Area of Diachronic Onomastics*). 13–28.
- Höring, Emil, 1950: *Die geographischen Namen des antiken Pannonien*. Doktorska disertacija. Universität Heidelberg.
- Hyllested, Adam, 2010: PIE *-bʰ- in verbs and Nouns: Distribution, Function, Origin. Ur. Lühr, Rosemarie in Ziegler, Sabine: *Protolanguage and Prehistory. Akten der XII. Fachtagung der Indogermanischen Gesellschaft, vom 11. bis 15. Oktober 2004 in Krakau*. Wiesbaden: Reichert Verlag. 202–214.
- Hubschmied, Johann Ulrich, 1933: **Bāgāko-*, **Bāgon(o)-* ‘forêt de hetres’: étude de toponymie suisse. *Revue celtique* 50. 254–271.
- Ilkić, Mato, 2005: Pečati na antičkim opekama i krovnim crepovima iz Sotina (*Cornacum*). *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu* 38. 19–54.
- Irslinger, Britta S., 2002: *Abstrakta mit Dentialsuffixen im Altirischen*. Heidelberg: Universitätsverlag Winter.
- Isaac, Graham R., 2004: *Place-Names in Ptolemy's Geography. An electronic data base with etymological analysis of the Celtic name-elements* (CD-ROM; vključuje Isaac 2002, *The Antonine Itinerary land routes*). Aberystwyth: CMCS.
- Isaac, Graham R., 2005: Insular Celtic vs Gallo-Brittonic: An empirical and methodological question- Ur. Gillies, William in Harding, Dennis W.: *Celtic connections II: Archaeology, Numismatics, Historical linguistics. Papers from the Tenth international congress of Celtic studies, Edinburgh, 1995*. Edinburgh: University of Edinburgh. 190–202.
- Isaac, Graham R., 2007: *Studies in Celtic sound changes and their chronology*. Innsbruck: Institut für Sprachen und Literaturen der Universität Innsbruck.

- Janakieva, Svetlana, 2009: *Тракийската хидронимия*. София: Академично издателство „Проф. Марин Дринов“.
- Jelenko, Saša Djura in Visočnik, Julijana, 2006: Rimski kamniti spomeniki slovenske Koroške. *Arheološki vestnik* 57. 345–415.
- Jordán Cólera, Carlos, 2012: La interpretación morfológica de la tésera celtibérica K.0.6 y los derivados de temas en nasal en celtibérico. *Emerita* 80.1. 31–43.
- Jordán Cólera, Carlos, 2013: The *-anko-* sequence in Celtiberian anthroponymy. Ur. García Alonso, Juan Luis: *Continental Celtic word formation. The onomastic data*. Salamanca: Ediciones Universidad de Salamanca. 165–173.
- Kandler, Manfred, 2004 (mit Beiträgen von Franz Humer, Heinrich Zabethlicky): Carnuntum. Ur. Šašel Kos, Marjeta in Scherrer, Peter: *The autonomous towns of Noricum and Pannonia – Die autonomen Städte in Noricum und Pannonien. Pannonia II*. Ljubljana: Narodni muzej Slovenije. 11–66.
- Kapović, Mate, 2007: The **voĭā*-type accent in Slavic. Ur. Kapović, Mate in Matasović, Ranko: *Tones and theories. Proceedings of the International Workshop on Balto-Slavic Accentology, Zagreb, 1–3 July 2005*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, 2005. 89–104.
- Katičić, Radoslav, 1962: Die illyrischen Personennamen in ihrem südöstlichen Verbreitungsgebiet. *Živa antika* 12. 95–120.
- Katičić, Radoslav, 1963: Das mitteldalmatische Namengebiet. *Živa antika* 12. 255–293
- Katičić, Radoslav, 1964a: Namengebiete im römischen Dalmatien. *Die Sprache* 10. 23–33.
- Katičić, Radoslav, 1964b: Illyrii proprie dicti. *Živa antika* 13-14. 87–97.
- Katičić, Radoslav, 1965: Zur Frage der keltischen und pannonischen Namengebiete im römischen Dalmatien. *Godišnjak Centra za balkanološka ispitavanja pri Akademiji nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine* 3.1. 53–76.
- Katičić, Radoslav, 1966: Keltiska osobna imena u antičkoj Sloveniji. *Arheološki vestnik* 17. 143–168.
- Katičić, Radoslav, 1968: Die einheimische Namengebung von Ig. *Godišnjak Centra za balkanološka ispitavanja pri Akademiji nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine* 6. 61–120.
- Katičić, Radoslav, 1976: *Ancient languages of the Balkans I*. The Hague, Paris: Mouton.
- Katičić, Radoslav, 2008: Zeleni lug. *Filologija* 51. 41–132.
- Kelemina, Jakob, 1951: Langobardski spomini pri Slovencih, *Slavistična revija* IV (1951), 177–196.
- Kenda Jež, Karmen, 2005: Fonološki opis govora Ovčje vasi – Descrizione fonologica della parlata di Valbruna. Ur. Komac, Nataša in Smole, Vera: *Ovčja vas in njena slovenska govorica – Valbruna e la sua parlata Slovena*. Ukve: Slovensko kulturno središče Planika, Kanalska dolina, Ljubljana: ZRC SAZU. 85–104 in 105–128.
- Kitson, Peter R., 1996: British and European river-names. *Transactions of the Philological Society* 94.2. 73–118.
- Klotz, Emanuel, 2012: *Die kroatische Lautgeschichte am Beispiel romanisch vermittelter Toponyme an der slawischsprachigen Adriaküste*. Wien: Praesens Verlag.
- Kos, Franc, 1902: *Gradivo za zgodovino Slovencev v srednjem veku, I. knjiga (501–800)*. Ljubljana: Leonova družba.
- Kos, Franc, 1906: *Gradivo za zgodovino Slovencev v srednjem veku, II. knjiga (801–1000)*. Ljubljana: Leonova družba.
- Kos, Franc, 1911: *Gradivo za zgodovino Slovencev v srednjem veku, III. knjiga (1001–1100)*. Ljubljana: Leonova družba.

- Kos, Franc, 1915: *Gradivo za zgodovino Slovencev v srednjem veku, IV. knjiga (1101–1200)*. Ljubljana: Leonova družba.
- Kos, Milko, 1950: O prevzemu antičnih krajevnih imen na slovenskem ozemlju. *Ephemeridis Instituti archaeologici Bulgarici* 16. 241–248.
- Krahe, Hans, 1932: Illyrisches. *Glotta* 20.3-4. 188–196.
- Krahe, Hans, 1942: Beiträge zur illyrischen Wort- und Namenforschung. *Indogermanische Forschungen* 58. 132–152 in 209–138.
- Krahe, Hans, 1954: *Sprache und Vorzeit. Europäische Vorgeschichte nach dem Zeugnis der Sprache*. Heidelberg: Quelle & Mayer.
- Krahe, Hans, 1962/1963: Die Struktur der alteuropäischen Hydronymie. Wiesbaden: Verlag der Akademie der Wissenschaften und der Literatur Mainz.
- Krahe, Hans, 1964a: *Unsere ältesten Flussnamen*. Wiesbaden: Otto Harrassowitz.
- Krahe, Hans, 1964b: Vom Illyrischen zum Alteuropäischen. Methodologische Betrachtungen zur Wandlung des Begriffes „Illyrisch“. *Indogermanische Forschungen* 69. 201–212.
- Krahe, Hans in Meid, Wolfgang, 1967: *Germanische Sprachwissenschaft III: Wortbildungslehre*. Berlin: Walter de Gruyter.
- Kranzmayer, Eberhard, 1939: Frühromanische Mundarten zwischen Donau und Adria. *Zeitschrift für Namenforschung* 15.3. 193–224.
- Kranzmayer, Eberhard, 1956–1958: *Ortsnamenbuch von Kärnten I–II*. Klagenfurt: Verlag des Geschichtsvereines für Kärnten.
- Kretschmer, Paul, 1925: Das nt-Suffix. *Glotta* 14.1-2. 84–106.
- Kretschmer, Paul, 1932: Die Herkunft der Umbrer. *Glotta* 21.1-2. 112–125.
- Kretschmer, Paul, 1934: Lückenbüßer. *Glotta* 22.3-4. 162.
- Kretschmer, Paul, 1943: Die vorgriechischen Sprach- und Volkschichten. *Glotta* 30. 84–218.
- Kronasser, Heinz, 1962: Zum Stand der Illyristik. *Балканско езиковзнание* 4. 5–23.
- Kronasser, Heinz, 1965: Illyrier und Illyricum. *Die Sprache* 11. 155–183.
- Kroonen, Guus, 2013: *Etymological dictionary of Proto-Germanic*. Leiden, Boston: Brill.
- Kuzmenko, Jurij K., 2011: *Ранние Германцы и их соседи*. Санкт-Петербург: Нестор-История.
- Lacroix, Jacques, 2003: *Les noms d'origine gauloise: Le Gaule des dieux*. Paris: Éditions Errance.
- Lacroix, Jacques, 2005/2006: Le thème gaulois *longo-* dans les noms de lieux. *Nouvelle revue d'onomastique* 45/46. 113–130.
- Laharnar, Boštjan, 2009: The Žerovnišček Iron Age hillfort near Bločice in the Notranjska region – Železnodobno gradišče Žerovnišček pri Bločicah na Notranjskem. *Arheološki vestnik* 60. 97–157.
- Laharnar, Boštjan in Mlinar, Miha, 2014: Prazgodovinski srebrni daritveni ploščici s Šentviške planine. *Keria* 16.1. 9–20.
- Lambert, Pierre-Yves, 1990: Welsh Caswallawn: The fate of British **au*. Ur. Bammesberger, Alfred in Wollmann, Alfred: *Britain 400-600: Language and history*. Heidelberg: Universitätsverlag Winter. 203–215.
- Lambert, Pierre-Yves, 1995: Préverbes gaulois suffixés en *-io-*: *ambio-*, *ario-*, *cantio-*. *Études celtiques* 31. 115–122.
- Lambert, Pierre-Yves, 1997: Gaulois tardif et latin vulgaire. *Zeitschrift für celtische Philologie* 49/50. 396–413.
- Lambert, Pierre-Yves, 2000: Remarks on Gaulish place-names in Ptolemy. *Ptolemy 2000*. 159–168.

- Lambert, Pierre-Yves, 2005: The place-names of Lugdunensis [Λουγδουνησία] (Ptolemy II 8). *Ptolemy 2005*. 215–251.
- Lambert, Pierre-Yves, 2006: Grandes textes magiques: Chamalières, Larzac. Ur. Meid, Wolfgang in Anreiter, Peter: *Die grösseren altkeltischen Sprachdenkmäler. Akten des Kolloquiums Innsbruck, 29. April-3. Mai 1993*. Innsbruck: Verlag des Instituts für Sprachwissenschaft der Universität Innsbruck. 51–85.
- Lambert, Pierre-Yves, 2008: Three notes on Gaulish. Ur. García Alonso, Juan Luis: *Celtic and Other Languages in Ancient Europe*. Salamanca: Ediciones Universidad de Salamanca. 133–144.
- Lambert, Pierre-Yves, 2013a: Chartres 2011: Essai d'interprétation. *Études celtiques* 39. 135–159.
- Lambert, Pierre-Yves, 2013b: Recenzija *Dictionary of Continental Celtic place-names*. *Études celtiques* 39. 316.
- Lausberg, Heinrich, 1967: *Romanische Sprachwissenschaft II: Konsonantismus*. 2. izd. Berlin: Walter de Gruyter.
- Lausberg, Heinrich, 1969: *Romanische Sprachwissenschaft I: Einleitung und Vokalismus*. 3. izd. Berlin: Walter de Gruyter.
- Lejeune, Michel, 1974: *Manuel de la langue vénète*. Heidelberg: Universitätsverlag Winter.
- Lejeune, Michel, 1995: Notes d'étymologie gauloise: XI: Les 'Dix nuits' de Grannos. *Études celtiques* 31. 91–97.
- Leumann, Manu, 1977: *Lateinische Grammatik I: Lateinische Laut- und Formenlehre*. 2. izd. München: C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung.
- Lessiak, Primus, 1922: Die kärntnischen Stationsnamen. Mit einer ausführlichen Einleitung über kärntnische Ortsnamenbildung. *Carinthia I*, 112. 1–124.
- Lindner, Thomas, 2000: Die Etymologie von *Iuvavum* und *Salzburg*. Ur. Ofitsch, Michaela in Zanko, Christian: *125 Jahre Indogermanistik in Graz*. Graz: Leykam. 239–245.
- Lindner, Thomas, 2011: *Indogermanische Grammatik. Band IV: Wortbildungslehre (Derivationsmorphologie)*. Teil 1: Komposition / Fasc. 1. Heidelberg: Universitätsverlag Winter.
- Lindner, Thomas, 2014: Die Salzach und ihre Nebenflüsse aus Namenkundlicher Sicht. Ur. Rampl, Gerhard, Zipser, Katharina in Keinpointner, Manfred: *In fontibus veritas. Festschrift für Peter Anreiter zum 60. Geburtstag*. Innsbruck: Innsbruck Universtiy Press. 327–338.
- Logar, Tine, 1996: *Dialektološke in jezikovnozgodovinske razprave* (ur. Karmen Kenda-Jež). Ljubljana: SAZU, Založna ZRC, 1996.
- Loma, Aleksandar, 1991: Vorskavisches Substrat in der Toponymie Serbiens. *Die Welt der Slawen* (Neue Folge) 15. 99–139.
- Loma, Aleksandar, 2011: Поглед у словеначку топонимију. Осврт на књигу Marko Snoj: Etimološki slovar slovenskih zemljepisnih imen. *Onomatološki prilozi* 21. 435–452.
- Loma, Aleksandar, 2013: *Топонимија Бањске хрисовуље. Ка осмишљењу старосрпског топономастичког речника и бољем познавању општесловенских именовловних образаца*. Београд: Српска Академија наука и уметности.
- Loma, Aleksandar in Loma, Svetlana, 2011: Два средњобосанска топонима: Солун, Лабун і топографски динамизам римске Далмације. *Onomatološki prilozi* 21. 1–14.
- Loth, Joseph, 1926: Notes étymologiques et lexicographiques. *Revue celtique* 43. 131–167.

- Lovenjak, Milan, 2007: Saverčna – a new water goddess from the Slovenian Alps. Ur. Migliario, Elvira in Baroni, Anselmo: *Epigrafia delle Alpi. Bilanci e prospettive*. Trento: Università degli studi di Trento. 351–363.
- Lovenjak, Milan, 2012: Saverčna – keltsko božanstvo izvira Save Dolinke? – Saverčna – Celtic divinity of the source of the River Sava Dolinka? Ur. Gaspari, Andrej in Erič, Miran: *Potopljena preteklost. Arheologija vodnih okolij in raziskovanje podvodne arheološke dediščine v Sloveniji*. Ljubljana: Didakta. 385–388.
- Lubšina Tušek, Marija in Kavur, Boris, 2009: *A sword between*. The Celtic warriors grave from Srednica in North-Eastern Slovenia. Ur. Tiefengraber, Georg, Kavur, Boris in Gaspari, Andrej: *Keltske študije II – Studies in Celtic archaeology. Papers in honour of Mitja Guštin*. Montagnac: Éditions Monique Mergoil. 125–142.
- Lubšina Tušek, Marija in Kavur, Boris, 2011: Srednica near Ptuj. A contribution to the beginning of the La Tène period in Eastern Slovenia. Ur. Guštin, Mitja in Jevtič, Miloš: *The eastern Celts. The communities between the Alps and the Black Sea*. Koper, Beograd: Univerza na Primorskem, ZRS Koper, Založba Annales. 31–50.
- Luján, Eugenio R., 2000: Ptolemy's Callaecia and the language(s) of the Callaeci. *Ptolemy 2000*. 55–70.
- Lühr, Rosemarie, 2000: *Die Gedichte des Skalden Egill*. Dettelbach: J.H. Röhl.
- Mainardis, Fulvia, 2001: Tracce di onomastica celtica nell'epigrafia preromana e romana delle regioni nord-orientali. Ur. Cuscito, Giuseppe: *I Celti nell'Alto Adriatico. Atti delle tre giornate internazionali di studio, Trieste, 5–7 aprile 2001*. Trieste: Editreg SRL. 55–69.
- Malzahn, Melanie, 2011: Back into the fields and into the woods: Old Irish *iath* 'land, field' and *fiad* 'wild; deer; uncultivated land' revisited. *The Journal of Indo-European Studies* 39.1-2. 116–128.
- Marinetti, Anna, 1999: Venetico 1976–1996: Acquisizioni e prospettive. Ur. *Protostoria e storia del "Venetorum Angulus"*. Atti del XX Convegno di Studi Etruschi ed Italici, Portogruaro-Quarto D'Altino-Este-Adria, 16–19 ottobre 1996. Pisa: Istituti Editoriali Poligrafici Internazionali. 391–436.
- Marinetti, Anna, 2001a: Il venetico di Lagole. Ur. Fogolari, Giulia in Gambacurta, Giovanna: *Materiali veneti preromani e romani del santuario di Lagole di Calalzo al Museo di Pieve di Cadore*. Roma: Giorgio Bretschneider editore. 59–73.
- Marinetti, Anna, 2001b: Iscrizioni. Ur. Fogolari, Giulia in Gambacurta, Giovanna: *Materiali veneti preromani e romani del santuario di Lagole di Calalzo al Museo di Pieve di Cadore*, Roma: Giorgio Bretschneider editore. 337–370.
- Marinetti, Anna, 2008: Aspetti della romanizzazione linguistica nella Cisalpina orientale. Ur. Urso, Gianpaolo: *Patria diversis gentibus una? Unità politica e identità etniche nell'Italia antica. Atti del convegno internazionale, Cividale del Friuli, 20–22 settembre 2007*. Pisa: ETS. 147–169.
- Markey, Thomas L., Egetmeyer, Markus in Muller, Jean-Claude, 2013: The boar's tusk of Istres (Bouches-du-Rhône): A Lepontic talismanic inscription. *Zeitschrift für celtische Philologie* 60.1. 117–140.
- Martin-Kilcher, Stephanie, 2011: Römer und *gentes Alpinae* im Konflikt – die archäologische und historische Zeugnisse des 1. Jahrhunderts v. Chr. Ur. Moosbauer, Günther in Wiegels, Rainer: *Fines imperii - imperium sine fine? Römische Okkupations- und Grenzpolitik im frühen Principat*. Rahden/Westf.: Verlag Marie Leidorf. 27–62.
- Matasović, Ranko, 1995: Skokove ilirske etimologije. *Folia onomastica Croatica* 4. 98–101.
- Matasović, Ranko, 1996: Antički Neviodunum: etimološka bilješka. *Folia onomastica Croatica* 5. 85–88.

- Matasović, Ranko, 1997: O metodologiji onomastičkih istraživanja (na primjeru keltske onomastike). *Folia onomastica Croatica* 6. 89–98.
- Matasović, Ranko, 2003: Jezični tragovi Kelta u Iliriku. *Latina et Graeca* 3. 5–25.
- Matasović, Ranko, 2007: On the accentuation of the earliest Latin and Romance loanwords in Slavic. Ur. Kapović, Mate in Matasović, Ranko: *Tones and theories. Proceedings of the International Workshop on Balto-Slavic Accentology, Zagreb, 1–3 July 2005*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. 105–119.
- Matasović, Ranko, 2009: *Etymological dictionary of Proto-Celtic*. Leiden, Boston: Brill.
- Mayer, Anton, 1951: Die illyrische Götter *Vidasus* und *Thana*. *Glotta* 31.3-4. 235–243.
- Mayer, Anton, 1957–1959: *Die Sprache der alten Illyrer I–II*. Wien: Österreichische Akademie der Wissenschaften.
- Mayrhofer, Manfred, 1986: *Indogermanische Grammatik I, 2. Halbband: Lautlehre*. Heidelberg: Universitätsverlag Winter.
- McCone, Kim, 1985: Varia II. 2. OIr. *Olc*, *Luch-* and IE *w^lk^wos, *lúk^wos ‘wolf’. *Ériu* 36. 171–176.
- McCone, Kim, 1991: OIr. *-ic* ‘reaches’, *ithid* ‘eats’, *rigid* ‘stretches, directs, rules’, and the PIE ‘Narten’ present in Celtic. *Ériu* 42. 1–11.
- McCone, Kim, 1993: Zisalpinisch-gallisch *uenia* und *lokan*. Ur. Heidermanns, Frank, Rix, Helmut in Seebold, Elmar: *Sprachen und Schriften des antiken Mittelmeerraums. Festschrift für Jürgen Untermann zum 65. Geburtstag*. Innsbruck: Institut für Sprachwissenschaft der Universität Innsbruck. 243–249.
- McCone, Kim, 1994: An tSean-Gaeilge agus a Réamhstair. Ur. McCone, Kim, McManus, Damian, Ó Háinle, Cathal, Williams, Nicholas in Breatnach, Liam: *Stair na Gaeilge in Ómós do Phádraig Ó Fiannachta*. Maynooth/Maigh Nua: Roinn na Sean-Ghaeilge, Coláiste Phádraig. 61–221.
- McCone, Kim, 1995: OIr. *senchae*, *senchaid* and preliminaries on agent noun formation in Celtic. *Ériu* 46. 1–10.
- McCone, Kim, 1996a: *Towards a Relative Chronology of Ancient and Medieval Celtic Sound Change*. Maynooth: The Cardinal Press.
- McCone, Kim, 1996b: Der Teller von Lezoux. Ur. Meid, Wolfgang in Anreiter, Peter: *Die grösseren altkeltischen Sprachdenkmäler. Akten des Kolloquiums Innsbruck, 29. April-3. Mai 1993*. Innsbruck: Verlag des Instituts für Sprachwissenschaft der Universität Innsbruck. 107–117.
- McCone, Kim, 2006: Greek Κελτός and Γαλάτης, Latin *Gallus* “Gaul”. *Die Sprache* 46. 104–121.
- McCone, Kim, 2008: The Celtic question: Modern constructs and ancient realities (= Milles Dillon memorial lecture, April 2008). Dublin: Dublin Institute for Advanced Studies, School of Celtic studies.
- McManus, Damian, 1983: A chronology of the Latin loan-words in Early Irish. *Ériu* 34. 21–71.
- McManus, Damian, 1992: Varia III: On the vocalism of Old Irish *crann*. *Ériu* 43. 205–206.
- Meid, Wolfgang, 1956: Zur Dehnung praesuffixaler Vokale in sekundären Nominalableitungen. *Indogermanische Forschungen* 62. 260–295.
- Meid, Wolfgang, 1957: Das Suffix *-no-* in Götternamen. *Beiträge zur Namenforschung* 8. 72–108 in 113–126.
- Meid, Wolfgang, 1965: Spuren eines Parallelismus *-to-* und *-st-* Suffix im Germanischen. *Zeitschrift für vergleichende Sprachforschung auf dem Gebiete der indogermanischen Sprachen* 79.3-4. 291–293.

- Meid, Wolfgang, 1989: *Zur Lesung und Deutung gallischer Inschriften*. Innsbruck: Institut für Sprachwissenschaft der Universität Innsbruck.
- Meid, Wolfgang, 1992: *Gaulish inscriptions. Their interpretation in the light of archaeological evidence and their value as a source of linguistic and sociological information*. Budapest: Archaeolingua.
- Meid, Wolfgang, 1995: Mars Latobius. Ur. Ofitsch, Michaela in Zinko, Christian: *Studia onomastica et Indogermanica. Festschrift für Fritz Lochner von Hüttenbach zum 65. Geburtstag*. Graz: Leykam. 125–127.
- Meid, Wolfgang, 1998: Altkeltische Sprachen. *Kratylos* 43. 1–31.
- Meid, Wolfgang, 2007: Celtic origins, the Western and the Eastern Celts. *Proceedings of the British Academy* 154. 177–199.
- Meid, Wolfgang, 2011: Keltische Personennamen in Pannonien. Ihre Aussagekraft unter soziologischen Aspekten. Luján, Eugenio R. in García Alonso, Juan Luis: *A Greek man in the Iberian street. Papers in linguistics and epigraphy in honour of Javier de Hoz*. Innsbruck: Institut für Sprachen und Literaturen der Universität Innsbruck. 243–255.
- Meid, Wolfgang in Anreiter, Peter, 2005: *Heilpflanzen und Heilsprüche. Zeugnisse galiläischer Sprache bei Marcellus von Bordeaux. Linguistische und pharmakologische Aspekte*. Wien: Edition Praesens.
- Meiser, Gerhard, 1998: *Historische Laut- und Formenlehre der lateinischen Sprache*. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft Darmstadt.
- Melik, Anton, 1954: *Slovenski alpski svet*. Ljubljana: Slovenska matica.
- Meyer-Lübke, Wilhelm, 1890: *Romanische Lautlehre*. Leipzig: Fues's Verlag.
- Meyer-Lübke, Wilhelm, 1907: Confluentes. *Romanische Forschungen* 23. 591–596.
- Meyer-Lübke, Wilhelm, 1920: *Einführung in das Studium der romanischen Sprachwissenschaft*. 3. izd. Heidelberg: Universitätsverlag Winter.
- Merkù, Pavle, 1997: *La toponomastica dell'Alta Val Torre*. Udine: Comune di Lusevera.
- Merkù, Pavle, 2006: *Krajevno imenoslovje na slovenskem zahodu* (ur. Furlan, Metka in Torcar, Silvo). Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- Mlinar, Miha in Gerbec, Teja, 2011: *Keltskih konj topòt. Najdišče Bizjakova hiša v Kobaridu. – Hear the Horses of Celts. The Bizjakova hiša site in Kobarid*. Tolmin: Tolminski muzej.
- Mlinar, Miha in Crevatin, Franco, 2012: Laminetta d'argento con iscrizione venetica proveniente da Vrh gradu sull'altipiano di Šentviška planota in Slovenia occidentale. Ur. Borghello, Giampaolo in Orioles, Vincenzo: *Per Roberto Gusmani, Studi in ricordo 2: Linguistica storica e teorica I*. Udine: Forum. 287–294.
- Mócsy, András, 1962: *Pannonia*. Stuttgart: Druckenmüller.
- Morris Jones, John, 1913: *A Welsh grammar. Historical and comparative*. Oxford: Clarendon Press.
- Mukič, Francek, 2005: *Porabsko-knjižnoslovensko-madžarski slovar*. Szombathely: Zveza Slovencev na Madžarskem.
- Muljačić, Žarko, 1971: Le Dalmate. Ur. Bec, Pierre: *Manuel pratique de philologie romane II*. Paris: Éditions A. & J. Picard. 393–416.
- Muljačić, Žarko, 2000: *Das Dalmatische. Studien zur einer untergangenen Sprache*. Köln, Weimar, Wien: Böhlau Verlag.
- Neumann, Günter, 1983: Die Sprachverhältnisse in den germanischen Provinzen des römischen Reiches. Ur. Temporini, Hildegard in Haase, Wolfgang: *Aufstieg und Niedergang der römischen Welt*. Bd. II.29/2. Berlin, New York: Walter de Gruyter. 1061–1088.

- Nicholaisen, Wilhelm F. H., 1991: Die ältesten Namensschichten auf den britischen Inseln. Ur. Eichler, Ernst: *Probleme der älteren Namensschichten. Leipziger Symposion 21. bis 22. November 1989*. Heidelberg: Universitätsverlag Winter. 67–74.
- Niemeyer, Manfred, ur., 2012: *Deutsches Ortsnamenbuch*. Berlin, Boston: Walter de Gruyter.
- Nikolaev, Aleksander S., 2008: Gedanken über ein neues Buch. *Acta linguistica Petropolitana* 4.1. 541–588.
- Nikolaev, Aleksander S., 2010: *Исследования по праиндоевропейской именной морфологии – Studies in Indo-European nominal morphology*. Санкт-Петербург: Наука, 2010.
- Nikolaev, Aleksander S., 2010/2011: Indo-European **dem(h₂)*- ‘to build’ and its derivatives. *Historische Sprachforschung – Historical Linguistics* 123. 56–96.
- Nussbaum, Allan Jeffrey, 1986: *Head and horn in Indo-European*. Berlin: Walter de Gruyter.
- Nussbaum, Allan Jeffrey, 1998: Severe problems. Ur. Jasanoff, Jay, Melchert, Craig C., Oliver, Lisi: *Mir curad. Studies in honor of Calvert Watkins*. Innsbruck: Institut für Sprachwissenschaft der Universität Innsbruck. 521–538.
- Nussbaum, Allan Jeffrey, 1999: **Jocidus*: An account of the Latin adjectives in *-idus*. Ur. Eichner, Heiner in Luschützky, Hans Christian: *Compositiones Indogermanicae in memoriam Jochem Schindler*. Praha: enigma corporation. 377–419.
- Oettinger, Norbert, 1979: *Die Stammbildung des hethitischen Verbums*. Nürnberg: Verlag Hans Carl.
- Oettinger, Norbert, 1986: *“Indo-Hittite”-Hypothese und Wortbildung*. Innsbruck: Institut für Sprachwissenschaft der Universität Innsbruck.
- Ölberg, Hermann, 1966: Methodisches zur Chronologie der prähistorischen Namensschichten in einem sprachlichen Rückzugsgebiet. Ur. Mills, Anthony David, Dodgson, John McNeal in Draye, Henri: *Proceedings of the Ninth international congress of onomastic sciences, University college London, 3–8 July*. Louvain: International Centre of Onomastics. 354–360.
- Olsen, Birgit Anette, 1999: *The noun in Biblical Armenian*. Berlin, New York: Mouton de Gruyter.
- Oman, Alessandro, 2011: *Naša špraha. Ziljsko narečje iz Ukev – Dizionario zegliano di Ugovizza*. Ukve: Tipografia Tarvisiana.
- Patsch, Carl, 1905: Die Savaeschiffahrt in der Kaiserzeit. *Jahreshefte des Österreichischen Archäologischen Instituts* 8. 139–141.
- Paul, Hermann, 1998: *Mittelhochdeutsche Grammatik*. 24. izd. (überarbeitet von Peter Wiehl, Siegfried Grosse). Tübingen: Max Niemeyer Verlag.
- Pellegrini, Giovan Battista, 1961: Panorama di storia linguistica giuliano-carnica: il periodo preromano. *Studi goriziani* 29. 73–97.
- Pellegrini, Giovan Battista, 1966–1969: Friuli romano e preromano. Udine: Academia di scienze lettere e arti di Udine, *separatum* (= Atti del Academia di Udine s. VII, vol. VII, 277–321).
- Pellegrini, Giovan Battista, 1969: Popoli preromani nelle Alpe orientali. *Alpes orientales* 5. Ljubljana: SAZU. 37–54.
- Pellegrini, Giovan Battista, 1987: *Ricerche di toponomastica Veneta*. Padova: CLESP.
- Pellegrini, Giovan Battista, 1990: *Toponomastica italiana*. Milano: Hoepli.
- Piccottini, Gernot, ur., 1989: *Archäologischer Atlas von Kärnten*. Klagenfurt: Verlag des Geschichtsvereines für Kärnten.

- Piccottini, Gernot, 2002: Virunum. Ur. Šašel Kos, Marjeta in Scherrer, Peter: *The autonomous towns of Noricum and Pannonia – Die autonomen Städte in Noricum und Pannonien: Noricum*. Ljubljana: Narodni muzej Slovenije. 103–134.
- Pinault, Georges-Jean, 2007: Gaulois *Epomeduos*, le maître des chevaux. Ur. Lambert, Pierre-Yves in Pinault, Georges-Jean: *Gaulois et Celtique continental*. Genève: Librairie Droz, 2007. 291–307.
- Pirona, Giulio Andrea, Carletti, Ercole in Corgnali, Giovanni Battista, 2004: *Il Nuovo Pirona. Vocabulario Friulano*. 2. izd. Udine: Società filologica Friulana.
- Pohl, Heinz-Dieter, 1981–1983: Kärnten Bergnamen I. *Österreichische Namenforschung* 7–9 (1981–1983). 55–82.
- Pohl, Heinz-Dieter, 1994: Fran Ramovš in koroška toponimija. *Slavistična revija* 42.2-3. 171–175.
- Pohl, Heinz-Dieter, 2009: Zum Namen der *Tauern*. *Österreichische Namenforschung* 37.1-2. 100–104.
- Pohl, Heinz-Dieter, 2010: *Unsere slowenischen Ortsnamen – Naša slovenska krajevna imena*. Celovec: Mohorjeva založba, 2010.
- Pokorny, Julius, 1917: Die Lautgruppe *ov* im Gallo-Britischen. *Indogermanische Forschungen* 38. 190–194.
- Pokorny, Julius, 1936: Zur Urgeschichte der Kelten und Illyrier. *Zeitschrift für celtische Philologie* 20. 315–352, 489–522.
- Pokorny, Julius, 1940: Zur Urgeschichte der Kelten und Illyrier. *Zeitschrift für celtische Philologie* 21. 55–166.
- Pokorny, Julius, 1959: Zu den keltischen *-nt*-Suffixen. *Münchener Studien zur Sprachwissenschaft* 15 (1959), 5–16.
- Pronk, Tijmen, 2011: The „Saussure effect“ in Indo-European languages other than Greek. *The Journal of Indo-European Studies* 39.1-2. 176–193.
- Prósper, Blanca María, 2016: *The Indo-European names of Central Hispania. A study in Continental Celtic and Latin word formation*. Innsbruck: Institut für Sprachen und Literaturen der Universität Innsbruck.
- Rajh, Bernard, 2010: *Gučati po antjuško: Gradivo za narečni slovar severozahodnoprleškega govora*. Bielsko-Biala, Budapest, Kansas, Maribor, Praha: Mednarodna knjižna zbirka Zora.
- Ramovš, Fran, 1919: Alpendeutsche und Slovenen – Spomenica graškega akademskega senata in slovenstvo. *Ljubljanski zvon* 39. 379–381 (= ZD II: 99–101).
- Ramovš, Fran, 1921/1922: Slov. *Kobarid* – furl. *Čavorèd* – ital. *Caporetto* – nem. *Karfreit*, *Časopis za slovenski jezik, književnost in zgodovino* 3. 60–62 (= ZD II: 267–269).
- Ramovš, Fran, 1922/1923: Drobnosti iz slovenske gramatike, *Slavia* 1. 27–37, 228–241 (= ZD II: 281–291).
- Ramovš, Fran, 1923: Une isoglosse čakavo-kajkavienne. *Revue des études slaves* 3. 48–58 (= ZD II: 72–82).
- Ramovš, Fran, 1926/1927: O prvotnih južsl. substitucijah za balk-lat. *k*, *g* pred *e*, *i*. *Južnoslavenski filolog* 6. 153–165 (= ZD II: 249–261).
- Ramovš, Fran, 1927a: Razvoj psl. *ê* v slovenskih dolgih zlogih. *Časopis za slovenski jezik, književnost in zgodovino* 6. 8–21 (= ZD II: 151–164).
- Ramovš, Fran, 1927b: O naravi psl. *tort-* in *tert-* v praslovenščini. *Časopis za slovenski jezik, književnost in zgodovino* 6. 22–26 (= ZD II: 234–238)

- Ramovš, Fran, 1927c: O kajk.-čak. prehodu d'v j. *Časopis za slovenski jezik, književnost in zgodovino* 6. 86–90 (= ZD II: 262–266).
- Ramovš, Fran, 1936: *Kratka zgodovina slovenskega jezika*. Ljubljana: Akademsko založba.
- Raybould, Marilynne E. in Sims-Williams, Patrick, 2009: *Introduction and supplement to the Corpus of Latin inscriptions of the Roman empire containing Celtic personal names*, Aberystwyth: CMCS.
- Reichenkron, Günther, 1939: *Beiträge zur romanischen Lautlehre*. Jena, Leipzig: W. Agricola.
- Repanšek, Luka, 2013a: Recenzija *The Celtic Balkans*. *Linguistica* 53.2. 273–278.
- Repanšek, Luka, 2013b: The inscription from Chartres. *Études celtiques* 39. 181–192.
- Repanšek, Luka, 2014a: Two notes on Gaulish morphology. *Acta linguistica Petropolitana* 10.1. 239–254.
- Repanšek, Luka, 2014b: Fluvius Argao, quis in sinum Argo fluit? Ur. Николай Н. Казанский: *Индоевропейское языкознание и классическая филология XVIII. Материалы чтений, посвященных памяти профессора Иосифа Моисеевича Тронского, 23 - 25 июня 2014 г.* – *Indo-European linguistics and classical philology XVIII. Proceedings of the 18th Conference in Memory of Professor Joseph M. Tronsky, June 23 - 25, 2014*. Санкт-Петербург: Наука. 814–820.
- Repanšek, Luka, 2014c: Prispevek k sistematizaciji stukturnih tipov starokeltske toponimije. *Jezikoslovni zapiski* 20.1. 199–211.
- Repanšek, Luka, 2015a: Holger Pedersen's 'präidg. *g' in the Light of Advances in the Laryngeal Theory. *Historische Sprachforschung*. 128. *V tisku*.
- Repanšek, Luka, 2015b: Towards a clarification of the history of the Slovene river name *Soča*. *Linguistica* 55.1 (= Ur. Torkar, Silvo: *Slavic/Non-Slavic Language Contact in the Area of Diachronic Onomastics*). 59–72.
- Repanšek, Luka, 2015c: Καλαμαντία (*Ptol.* II,11,15). Ur. Николай Н. Казанский, *Индоевропейское языкознание и классическая филология XIX. Материалы чтений, посвященных памяти профессора Иосифа Моисеевича Тронского, 22 - 24 июня 2015 г.* – *Indo-European linguistics and classical philology XIX. Proceedings of the 19th Conference in Memory of Professor Joseph M. Tronsky, June 22 - 24, 2015*. Санкт-Петербург: Наука. 780–790.
- Repanšek, Luka, 2015č: A note on Gaul. *duti*, Chartres A7, B9. *Études celtiques* 41. 111–119.
- Repanšek, Luka, 2016a: Recenzija *In Search of the Eastern Celts*. *Journal of Celtic Linguistics* 17. 241–259.
- Repanšek, Luka, 2016b: *Quiemonis* and the epichoric anthroponomy of Ig. *Arheološki vestnik* 67. 321–357.
- Repanšek, Luka, 2016c: К вопросу происхождения названия *Trbiž* (античное *Tarusial-um*). *Voprosy onomastiki – Problems of onomastics* 13.1. 43–61.
- Rieken, Elisabeth, 1999: *Untersuchungen zur nominalen Stammbildung des Hethitischen*. Wiesbaden: Harrasowitz.
- Riese, Alexander, ur., 1878: *Geographi Latini minores*. Heilbronn.
- Righi, Giuliano, 2001: I Celti in Carnia: i dati archeologici. Ur. Cuscito, Giuseppe: *I Celti nell'Alto Adriatico. Atti delle tre giornate internazionali di studio, Trieste, 5–7 aprile 2001*. Trieste: Editreg SRL. 141–150.
- Risch, Ernst, 1974: *Wortbildung der homerischen Sprache*. 2. izd. Berlin, New York: Walter de Gruyter.

- Rivet, Albert Lionel Frederick, 1980: Celtic names and Roman places. *Britannia* 11. 1–19.
- Rix, Helmut, 1954: Zur Verbreitung und Chronologie einiger keltischer Ortsnamentypen. Ur. Kimmig, Wolfgang: *Festschrift für Peter Goessler*. Stuttgart: W. Kohlhammer. 99–107.
- Rix, Helmut, 2002: *Sabellische Texte. Die Texte des Oskischen, Umbrischen und Südpikenschen*. Heidelberg: Universitätsverlag Winter.
- Rizzolatti, Piera, 1994: Il dittongo AU e gli sviluppi di L preconsonantica in friulano. Ur. Schiavi Fachin, Silvana: *Lingue testi e contesti. Studi in onore di Nereo Perini II*. Udine: Kappa Vu. 191–202.
- Rodway, Simon, 2010: Celtic - Definitions, problems and controversies. Ur. Vagalinski, Lyudmil F.: *In search of Celtic Tylos in Thrace (III c BC). Proceedings of the interdisciplinary colloquium arranged by the National Archaeological Institute and Museum at Sofia and the Welsh Department, Aberystwyth University, held at the National Archaeological Institute and Museum, Sofia, 8. May 2010*. Sofia: Bulgarian Academy of Sciences, National Archaeological Institute and Museum. 9–32.
- Rohlf, Gerhard, 1966: *Grammatica storica della lingua Italiana e dei suoi dialetti: Fonetica* (= *Historische Grammatik der Italienischen Sprache und ihrer Mundarten*, Bern, 1949, traduzione di Salvatore Persichino). Torino: Piccola Biblioteca Einaudi.
- Russell, Paul, 1988: The Suffix -āko- in Continental Celtic. *Études celtiques* 25. 131–173.
- Russell, Paul, 1990: *Celtic Word-Formation. The Velar Suffixes*. Dublin: Dublin Institute for Advanced Studies.
- Russell, Paul, 2013: From compound to derivative: the development of a patronymic 'suffix' in Gaulish. Ur. García Alonso, Juan Luis: *Continental Celtic word formation. The onomastic data*. Salamanca: Ediciones Universidad de Salamanca. 201–214.
- Scherrer, Peter, 2002: Von *Regnum Noricum* zur römischen Provinz: Grundlagen und Mechanismen der Urbanisierung. Ur. Šašel Kos, Marjeta in Scherrer, Peter: *The autonomous towns of Noricum and Pannonia – Die autonomen Städte in Noricum und Pannonien: Noricum*. Ljubljana: Narodni muzej Slovenije. 11–70.
- Scheungraber, Corina in Grünzweig, Friedrich (ur. Reichert, Hermann), 2014: *Die altgermanischen Toponyme sowie ungermanische Toponyme Germaniens. Ein Handbuch zu ihrer Etymologie (unter Benutzung einer Bibliographie von Robert Nedoma)*. Wien: Fassbaender.
- Schindler, Jochem, 1975: Armenisch *erkn*, griechisch *ὄδονη*, irisch *idu*. *Zeitschrift für vergleichende Sprachforschung* 89.1. 53–65.
- Schindler, Jochem, 1978: Hittite *šalpa-*. *Die Sprache* 24. 45.
- Schmeja, Hans, 1961: Der Flußname *VINDELIS*. *Beiträge zur Namenforschung* 12. 286–293.
- Schmid, Wolfgang P., 1968: Alteuropäisch und Indogermanisch. *Akademie der Wissenschaften und der Literatur (Mainz); Abhandlungen der Geistes- und Sozialwissenschaftlichen Klasse* 6. 243–258.
- Schmid, Wolfgang P., 1969: Zur Geschichte des Formans *-āuon-/ -āuo-/ -ā. *Indogermanische Forschungen* 74. 126–138.
- Schmid, Wolfgang P., 1970: Indisch-iranische Appellativa und alteuropäische Gewässernamen. Ur. Boyce, Mary in Gershevitch, Ilya: *W. B. Henning memorial volume*. London: Lund Humphries Publishers Ltd. 376–384.
- Schmid, Wolfgang P., 1972: Baltische Gewässernamen und das vorgeschichtliche Europa. *Indogermanische Forschungen* 77. 1–18.

- Schmid, Wolfgang P., 1979: Urheimat und Ausbreitung der Slawen. *Zeitschrift für Ostforschung* 28. 405–415.
- Schmid, Wolfgang P., 1981: Die alteuropäische Hydronymie. Stand und Aufgaben ihrer Erforschung. *Beiträge zur Namenforschung* (Neue Folge) 16. 1–12.
- Schmid, Wolfgang P., 1986: Zur Dehnstufe im Baltischen und Slawischen. Ur. Olesch, Reinhold in Rothe, Hans: *Festschrift für Herbert Brauer zum 65. Geburtstag am 14. April 1986*. Köln: Böhlau. 457–466.
- Schmid, Wolfgang P., 1996: Drawa, Sawa, Skawa und verwandte Bildungen. Ur. Rymut, Kazimierz: *Hydronymia Słowianska II*. Kraków: Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego PAN. 85–92.
- Schmid, Wolfgang P., 1998: Methodische Bemerkungen zur Klassifikation: Alteuropäisch. *Onomastica Slavogermanica* 23. 21–28.
- Schmidt, Karl Horst, 1966: Questions d'etymologie gauloise et vénète. *Ogam* 18. 97–103.
- Schmidt, Karl Horst, 1967: Keltisches Wortgut im Lateinischen. *Glotta* 44.3-4. 151–174.
- Schmidt, Karl Horst, 1983: Keltisch-lateinische Sprachkontakte im römischen Gallien der Kaiserzeit. *Aufstieg und Niedergang der römischen Welt*. Bd. II.29/2. Berlin, New York: Walter de Gruyter. 988–1018.
- Schmitt, Rüdiger, 2014: *Wörterbuch der altpersischen Königsinschriften*. Wiesbaden: Reichert Verlag.
- Schramm, Gottfried, 1981: *Eroberer und Eingesessene. Geographische Lehnnamen als Zeugen der Geschichte Südosteuropas im ersten Jahrtausend n. Chr.* Stuttgart: Anton Hiersemann, 1981.
- Schmidt, Uwe Friedrich, 2009: *Praeromanica der Italo-romania auf der Grundlage des LEI (A und B)*. Frankfurt am Main, Berlin, Bern, Bruxelles, New York, Oxford, Wien: Peter Lang.
- Schrijver, Peter, 1991: *The reflexes of the Proto-Indo-European laryngeals in Latin*. Amsterdam, Atlanta: Rodopi.
- Schrijver, Peter, 1997: *Studies in the history of Celtic pronouns and particles*. Maynooth: The Department of Old Irish, National University of Ireland.
- Schrijver, Peter, 2005: Early Celtic diphthongization and the Celtic-Latin interface. *Ptolemy 2005*. 55–67.
- Schrijver, Peter, 2011a: Old British. Ur. Ternes, Elmar: *Brythonic Celtic – Britannisches Keltisch. From Medieval British to Modern Breton*. Bremen: Hempen Verlag. 1–84.
- Schrijver, Peter, 2011b: Pruners and trainers of the Celtic family tree: The rise and development of Celtic in the light of language contact. *XIVth International congress of Celtic studies, Maynooth, 1–5 August 2011*. Prispovek na konferenci.
- Schumacher, Stefan, 2000: *The Historical Morphology of the Welsh Verbal Noun*. Maynooth: The Department of Old Irish, National University of Ireland.
- Seebold, Elmar, 1970: *Vergleichendes und etymologisches Wörterbuch der germanischen starken Verben*. Den Haag, Paris: Mouton, 1970.
- Shevelov, George Y., 1964: *A Prehistory of Slavic: The Historical Phonology of Common-Slavic*. Heidelberg: Universitätsverlag Winter.
- Sims-Williams, Patrick, 1990: Dating the transition to Neo-Brittonic: phonology and history, 400–600. Ur. Wollmann, Alfred, Bammesberger, Alfred: *Britain 400–600: Language and history*. Heidelberg: Universitätsverlag Winter. 217–261.

- Sims-Williams, Patrick, 1995: Indo-European *gth in Celtic, 1894–1994. Ur. Eska, Joseph F., Gruffud, R. Geraint in Jacobs, Nicolas: *Hispano-Gallo-Brittonica, Essays in honour of Professor D. Ellis Evans on the occasion of his sixty-fifth birthday*. Cardiff: University of Wales Press. 196–218.
- Sims-Williams, Patrick, 1998: Celtomania and Celtoscepticism. *Cambrian medieval Celtic studies* 36. 1–35.
- Sims-Williams, Patrick, 2000: Degrees of Celticity in Ptolemy's names: Examples from Wales. *Ptolemy 2000*, 1–16.
- Sims-Williams, Patrick, 2002/2007: The five languages of Wales in the Pre-Norman inscriptions. *Cambrian medieval Celtic studies* 44. 1–36. Ponatisnjeno v: Sims-Williams, Patrick, 2007: *Studies on Celtic languages before the year 1000*. Aberystwyth: CMCS. 180–214.
- Sims-Williams, Patrick, 2003: *The Celtic inscriptions of Britain: Phonology and chronology, c. 400–1200*. Oxford, Boston: Blackwell.
- Sims-Williams, Patrick, 2005: Measuring Celticity from Wales to the Orient. *Ptolemy 2005*, 267–287.
- Sims-Williams, Patrick, 2005/2007: Welsh *Iâl*, Gaulish names in *Ial-* and *-ialo-*, and the God *Ialonus*. *Cambrian medieval Celtic studies* 49. 57–72. Ponatisnjeno v: Sims-Williams, Patrick, 2007: *Studies on Celtic languages before the year 1000*. Aberystwyth: CMCS. 215–230.
- Sims-Williams, Patrick, 2007: Common Celtic, Gallo-Brittonic and Insular Celtic. Ur. Lambert, Pierre-Yves in Pinault, Georges-Jean: *Gaulois et Celtique continental*. Genève: Librairie Droz. 309–354.
- Sims-Williams, Patrick, 2008a: Comparing the distribution of Celtic personal names with that of Celtic place-names. Ur. García Alonso, Juan Luis: *Celtic and Other Languages in Ancient Europe*. Salamanca: Ediciones Universidad de Salamanca. 29–51.
- Sims-Williams, Patrick, 2008b: The God *Ialonus* in Britain and Gaul. Ur. Haeussler, Ralph in King, Anthony C.: *Continuity and innovation in religion in the Roman West II*. Portsmouth, Rhode Island: Journal of Roman Archaeology. 83–85.
- Sims-Williams, Patrick, 2011: Celto-Etruscan speculations. Ur. Luján, Eugenio R. in García Alonso, Juan Luis. *A Greek man in the Iberian street. Papers in linguistics and epigraphy in honour of Javier de Hoz*. Innsbruck: Institut für Sprachen und Literaturen der Universität Innsbruck. 275–284.
- Sims-Williams, Patrick, 2012a: Celtic personal names. Ur. Meißner, Torsten. *Personal names in the Western Roman world. Proceedings of a workshop convened by Torsten Meißner, José Luis García Ramón and Paolo Poccetti, held at Pembroke College, Cambridge, 16–18 September 2011*. Berlin: Curach bhán. 152–166.
- Sims-Williams, Patrick, 2012b: Bronze- and iron-age Celtic speakers: what don't we know, what can't we know, and what could we know? Language, genetics and archaeology in the twenty-first century. *The Antiquaries Journal* 92. 1–23.
- Sims-Williams, Patrick, 2013: The Celtic composition vowels *-o-* and *-io-*. Ur. García Alonso, Juan Luis. *Continental Celtic word formation. The onomastic data*. Salamanca: Ediciones Universidad de Salamanca. 37–50.
- Sims-Williams, Patrick, 2015: The Celtic composition vowels *-i-* and *-u-*. Ur. Oudaer, Guillaume, Hily, Gaël in Le Bihan, Herue. *Mélanges en l'honneur de Pierre-Yves Lambert*. Rennes: TIR (Université européenne de Bretagne). 313–331.

- Sitzmann, Alexander in Grünzweig, Friedrich E. (ur. Reichert, Hermann), 2008: *Die altgermanischen Ethnonyme. Ein Handbuch zu ihrer Etymologie (unter Benutzung einer Bibliographie von Robert Nedoma)*. Wien: Fassbaender.
- Skok, Petar, 1921/2922: Oglej i Celje. *Časopis za slovenski jezik, književost in zgodovino* 3. 24–32, 151–153.
- Skok, Petar, 1926a: Zur Chronologie der Palatalisierung von *c g qu gu* vor *e i y i* im Balkanlatein. *Zeitschrift für romanische Philologie* 46. 385–410.
- Skok, Petar, 1926b: Toponomastički prilozi. *Časopis za slovenski jezik, književost in zgodovino* 5. 1–14.
- Skok, Petar, 1930: Zum Balkanlatein III. *Zeitschrift für romanische Philologie* 50. 484–532.
- Skok, Petar, 1934: Zum Balkanlatein IV. *Zeitschrift für romanische Philologie* 54. 175–215, 424–499.
- Skok, Petar, 1950: *Slavenstvo i romanstvo na Jadranskim otocima*. Zagreb: Jadranski institut Jugoslavenske Akademije znanosti i umjetnosti.
- Skubic, Mitja, 1981: La langue des inscriptions latines en Slovénie – Jezik latinskih napisov v Sloveniji. *Linguistica* 21. 277–298.
- Smoczyński, Wojciech, 2007: *Lietuvių kalbos etimologinis žodynas – Słownik etymologiczny języka litewskiego*. Vilnius: Vilniaus Universitetas, Filologijos fakultetas.
- Snoj, Marko, 1994: Naglaševanje praslovanskih *-y/-ъv- osnov ženskega spola. *Slavistična revija* 42.4. 491–528.
- Snoj, Marko, 2002: Adstratni in superstratni vplivi na slovensko imensko leksiko. *Jeziko-slovni zapiski* 8.2. 41–45.
- Solinas, Patrizia, 1995: Il celtico in Italia. *Studi etruschi* 60. 311–408.
- Solta, Georg Renatus, 1980: *Einführung in die Balkanlinguistik mit besonderer Berücksichtigung des Substrats und des Balkanlateinsichen*. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft.
- Steenwijk, Han, 1992: *The Slovene dialect of Resia: San Georgio*. Amsterdam: Rodopi.
- Stifter, David 2009: Notes on Châteaubleau (L-93). *Keltische Forschungen* 4. 229–244.
- Stifter, David 2011a: The textual arrangement of Alise-Saint-Reine [L-13]. *Zeitschrift für celtische Philologie* 58. 165–181.
- Stifter, David, 2011b: Linguistic studies of the names from Ig. *ESF SCH Exploratory Workshop: Personal names in the Western Roman empire, Cambridge, 16.-18. September 2011*. Prispevek na konferenci.
- Stifter, David, 2012a: Lenition of ‘s’ in Gaulish? Ur. Whitehead, Benedicte Nielsen, Olander, Thomas, Olsen, Birgit Anette in Rasmussen, Jens Elmegård: *The sound of Indo-European. Phonetics, phonemics, and morphophonemics*. Kopenhagen: Museum Tusulanum Press.
- Stifter, David, 2012b: Eine V.I.P. zwischen Pannonien und Tirol. Ur. Anreiter, Peter, Bánffy, Eszter, Bartosiewicz, László, Meid, Wolfgang in Metzner-Nebelsick, Carola: *Archaeological, cultural and linguistic heritage. Festschrift for Erzsébet Jerem in honour of her 70th birthday*. Budapest: Archaeolingua. 539–549.
- Stifter, David, 2012c: On the linguistic situation of Roman-period Ig. Ur. Meißner, Torsten: *Personal names in the Western Roman world. Proceedings of a workshop convened by Torsten Meißner, José Luis García Ramón and Paolo Poccetti, held at Pembroke College, Cambridge, 16–18 September 2011*. Berlin: Curach bhán. 247–265.
- Stifter, David, 2013: Two Continental Celtic studies: the vocative of Gaulish, and *Essimnus**. Ur. García Alonso, Juan Luis: *Continental Celtic word formation. The onomastic data*. Salamanca: Ediciones Universidad de Salamanca. 99–122.

- Striedter-Temps, Hildegard, 1963: *Deutsche Lehnwörter im Slovenischen*. Wiesbaden: Otto Harrassowitz.
- Stüber, Karin, 1997: Urindogermanisch **h₁nóm̥n̥* "Name", **h₂ongʷn̥* "Salbe" und der Ablaut der neutralen *n*-Stämme. *Die Sprache* 39. 74–88.
- Stüber, Karin, 1998: *The Historical Morphology of n-Stems in Celtic*. Maynooth: Department of Old Irish, National University of Ireland.
- Stüber, Karin, 2002: *Die primären s-Stämme des Indogermanischen*. Wiesbaden: Reichert Verlag.
- Stüber, Karin, 2005: *Schmied und Frau. Studien zur gallischen Epigraphik und Onomastik*. Budapest: Archaeolingua, 2005.
- Stüber, Karin, 2007: Effects of language contact on Roman and Gaulish personal names. Ur. Tristram, Hildegard L. C.: *Papers from the workshop within the framework of the XIII International congress of Celtic studies, Bonn, 26-27 July 2007*. Potsdam: Potsdam University Press. 81–92.
- Stüber, Karin, 2013: Remarks on the personal names. *Études celtiques* 39. 161–168.
- Szemerényi, Oswald, 1954: Illyrica. *Zeitschrift für vergleichende Sprachforschung auf dem Gebiete der Indogermanischen Sprachen* 71. 3-4. 199–217.
- Šašel, Jaroslav, 1965: O naglaševanju naših antičnih krajevnih imen. *Situla* 8. 7–14.
- Šašel, Jaroslav, 1966: Keltisches portorium in den Ostalpen (zu Plin. n. h. III 128). Ur. Swoboda-Milenović, Roksanda M.: *Corolla memoriae Erich Swoboda dedicata*. Graz, Köln: Böhlau. 198–204 (= *Opera selecta*, ss. 500–506).
- Šašel, Jaroslav, 1967: Huldigung norischer Stämme am Magdalensberg in Kärnten. Ein Klärungsversuch. *Historia* 16. 70–74 (= *Opera selecta*, ss. 280–284).
- Šašel, Jaroslav, 1970/1971: Alpes Iuliana. *Arheološki vestnik* 21/22. 33–44 (= *Opera selecta*, ss. 728–739).
- Šašel, Jaroslav, 1972: Zur Erklärung der Inschrift am Tropaeum Alpium (Plin. n. h. 3, 136–137. CIL V 7817). *Živa antika* 22. 135–144 (= *Opera selecta*, ss. 288–297).
- Šašel, Jaroslav, 1974a: Koper – Capodistria. *Arheološki vestnik* 25. 446–461 (= *Opera selecta*, ss. 680–689).
- Šašel, Jaroslav, 1974b: Okra. *Kronika* 22. 9–17.
- Šašel, Jaroslav, 1975: Rimske ceste v Sloveniji. *ANSI*. 74–99.
- Šašel, Jaroslav, 1976: Lineamenti dell'espansione romana nelle Alpi orientali e nei Balcani occidentali. *Antichità altoadriatiche* 9. 71–90 (= *Opera selecta*, ss. 408–431).
- Šašel, Jaroslav, 1977: Strabo, Odra, and archaeology. Ur. Markotic, Vladimir: *Ancient Europe and the Mediterranean. Studies presented in honour of Hugh Hencken*. Warminster: Aris and Phillips. 157–160 (= *Opera selecta*, ss. 630–633).
- Šašel, Jaroslav, 1979: Antiqui Barbari. Zur Besiedlungsgeschichte Ostnoricums und Pannoniens im 5. und 6. Jahrhundert nach den Schriftquellen. Ur. Werner, Joachim in Ewig, Eugen: *Von der Spätantike zum frühen Mittelalter*. Sigmaringen: Jan Thorbecke Verlag. 125–139 (= *Opera selecta*, ss. 746–760).
- Šašel, Jaroslav, 1980a: *Aquo, Aquonis*, m., personifikacija in imensko izhodišče za potok Voglajna – *Aquo, Aquonis*, m., Personifizierung und Namensursprung für den Voglajna-Bach. *Linguistica* 20.2. 61–66.
- Šašel, Jaroslav, 1980b: Zur historischen Ethnographie des mittleren Donauraums. Ur. Wolfram, Herwig in Daim, Falko: *Die Völker an der mittleren und inneren Donau im fünften und sechsten Jahrhundert. Berichte des Symposions der Kommission für*

- Frühmittelalterforschung*, 24. bis 27. Oktober 1978, Stift Zwettl, Niederösterreich. Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften. 13–17 (= Opera selecta, ss. 761–765).
- Šašel, Jaroslav, 1981: *Castellvm Larignum* (Vitr. 2,9,15). *Historia* 30. 254–256 (= Opera selecta, ss. 645–647).
- Šašel, Jaroslav, 1988: Der Ostalpenbereich zwischen 550 und 650 n. Chr. *Studien zur Ethnogenese*, Bd. 2. Rheinisch-Westfälische Akademie der Wissenschaften. 97–166 (= Opera selecta, ss. 821–830).
- Šašel, Jaroslav in Šašel, Ana, 1980: Deserta regna pastorum (Virg., *Georg.* 3.476–477). *Gabrovčev zbornik*. 421–430 (= Opera selecta, ss. 514–521).
- Šašel Kos, Marjeta, 1990: Nauportus: antični literarni in epigrafski viri – Nauportus: Literary and epigraphical sources. Ur: Horvat, Jana: *Nauportus (Vrhnika)*. Ljubljana: SAZU. 17–33.
- Šašel Kos, Marjeta, 1997: The end of the Norican kingdom and the formation of the provinces of Noricum and Pannonia. Ur: Djurić, Bojan in Lazar, Irena: *Akten des IV. Internationalen Kolloquiums über Probleme des provinzialrömischen Kunstschaffens, Celje, 8.–12. Mai 1995 – Akti IV. mednarodnega kolokvija o problemih rimske provincialne umetnosti, Celje, maj 1995*. Ljubljana: Narodni muzej Slovenije. 21–42.
- Šašel Kos, Marjeta, 1998: The Tauriscan gold mine. Remarks concerning the settlement of the Taurisci. *Tyche* 13. 207–219.
- Šašel Kos, Marjeta, 2000: Rimski napis iz Šmarate. *Kronika* 48. 95–101.
- Šašel Kos, Marjeta, 2001: Divinità celtiche nelle regioni alpine orientali. Ur: Cuscito, Giuseppe: *I Celti nell'Alto Adriatico. Atti delle tre giornate internazionali di studio, Trieste, 5–7 aprile 2001*. Trieste: Editreg SRL. 309–315.
- Šašel Kos, Marjeta, 2002: The Noarus River in Strabo's *Geography*. *Tyche* 17. 145–153.
- Šašel Kos, Marjeta, 2005: *Appian and Illyricum*. Ljubljana: Narodni muzej Slovenije.
- Šašel Kos, Marjeta, 2009: The Ljubljanica in ancient sources. Ur: Turk, Peter, Istenič, Janka, Knific, Timotej in Nabergoj, Tomaž: *The Ljubljanica – a River and its past*. Ljubljana: Narodni muzej Slovenije. 92–95.
- Šašel Kos, Marjeta, 2010a: The early urbanization of Noricum and Pannonia. Ur: Zerbini, Livio: *Roma e le province del Danubio. Atti del I Convegno Internazionale, Ferrara - Cento, 15–17 ottobre 2009*. Soveria Mannelli: Rubbettino. 209–230.
- Šašel Kos, Marjeta, 2010b: Cernunnos in Slovenia? *Arheološki vestnik* 61. 175–186.
- Šašel Kos, Marjeta, 2014a: Cincibilus and the march of C. Cassius Longinus towards Macedonia. *Arheološki vestnik* 65. 389–408.
- Šašel Kos, Marjeta, 2014b: *A sacred river landscape with a sanctuary – the worship of rivers in the southeastern Alpine area. 13th F.E.R.C.A.N. Workshop, 17th–19th October 2014, University of Wales Trinity Saint David, Lampeter*. Prispevek na konferenci.
- Šega, Agata, 1998: Contributo alla conoscenza dei latinismi e romanismi antichi in sloveno. *Linguistica* 38.2. 63–85.
- Šega, Agata, 2006: *Starejši latinizmi in romanizmi v slovenščini*. Doktorska disertacija. Ljubljana, Filozofska fakulteta.
- Šega, Agata, 2007: Nekaj ugotovitev o glasovnih značilnostih vulgarnolatinskih predlog za starejše latinizme in romanizme v slovenščini. Ur: Torkar, Silvo, Furlan, Metka, Keber, Janez, Šivic-Dular, Alenka et al.: *Merkujev zbornik* (= Jezikoslovni zapiski 13.1-2). 397–408.
- Šekli, Matej, 2008: *Zemljepisna in osebna lastna imena v kraju Livek in njegovi okolici*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.

- Šekli, Matej, 2009: On Romance-Alpo-Slavic substitutional accentology: The case of pre-Slavic masculine substrate place names in Slovene. Ur. Olander, Thomas in Larsson, Jenny Helena: *Stressing the past, Papers on Baltic and Slavic Accentology*. Amsterdam, New York: Rodopi. 145–160.
- Šimunović, Petar, 1976: Toponimija istraskog razvoda. *Onomastica Jugoslavica* 6. 3–34.
- Šimunović, Petar, 1985: Prvotna simbioza Romana i Hrvata u svijetlu toponimije. *Razprave Zavoda za jezik IFF* 10–11. 147–200.
- Šimunović, Petar, 2004: *Bračka toponimija*. Zagreb: Golden marketing, Tehnička knjiga, 2004.
- Šimunović, Petar, 2005: *Toponimija hrvatskoga jadranskoga prostora*. Zagreb: Golden marketing, Tehnička knjiga, 2005.
- Šimunović, Petar, 2009: *Rječnik bračkih čakavskih govora*. 2. izd. Zagreb: Golden marketing, Tehnička knjiga.
- Šimunović, Petar, 2013: Predantički toponimi u današnjoj (i povijesnoj) Hrvatskoj. *Folia onomastica Croatica* 22. 147–214.
- Šivic-Dular, Alenka, 1998: Lingvistička definicija vlastite imenice. *Folia onomastica Croatica* 7. 281–293.
- Šivic-Dular, Alenka, 1998/1999: Skladenjska določitev lastnega imena. *Jezik in slovstvo* 44.7–8. 259–268.
- Škofic, Jožica in Klinar, Klemen, 2015: *Rateški slovar. Ad abnjaka da žoka in ad agrabka da žlef*. Kranjska Gora : Občina Kranjska Gora.
- Šmilauer, Vladimír, 1970: *Příručka slovanské toponomastiky – Handbuch der slawischen Toponomastik*. Praha: Academia.
- Šramek, Rudolf, 1999: *Úvod do obecné onomastiky*. Brno: Masarykova Univerzita.
- Šturm, Fran, 1927: Refleksi romanskih palataliziranih konzontanov v slovenskih izposojenkah. *Časopis za slovenski jezik, književnost in zgodovino* 6. 45–85.
- Šturm, Fran, 1928: Romanska lenizacija medvokaličnih konzontanov in njen pomen za presojo romanskega elementa v slovenščini. *Časopis za slovenski jezik, književnost in zgodovino* 7. 21–46.
- Tekavčić, Pavao, 1970: *Uvod u vulgarni latinitet (s izborom tekstova)*. Zagreb: Sveučilište.
- Tekavčić, Pavao, 1976: O kriterijima stratifikacije i regionalne diferenciacije jugoslavenskog romanstva u svjetlu toponomastike. *Onomastica Jugoslavica* 6. 35–56.
- Thurneysen, Rudolf, 1884: *Keltoromanisches*. Halle: Max Niemeyer Verlag.
- Thurneysen, Rudolf, 1899: Der Kalender von Coligny. *Zeitschrift für celtische Philologie* 2. 523–544.
- Thurneysen, Rudolf, 1923: Irisches und Gallisches. *Zeitschrift für celtische Philologie* 14. 1–12.
- Tomaschitz, Kurt, 2002: *Die Wanderungen der Kelten in der antiken literarischen Überlieferung*. Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften.
- Toorians, Luran, 2008: Endlicher's Glossary, an attempt to write its history. Ur. García Alonso, Juan Luis: *Celtic and Other Languages in Ancient Europe*. Salamanca: Ediciones Universidad de Salamanca. 153–184.
- Torkar, Silvo, 2007: Substrat, adstrat ali neprepoznana slovanska dediščina? Ig – Krim – Bača. *Науковий Вісник Чернівецького університету. Слов'янська філологія. Збірник наукових праць*. Чернівці: Рута. 250–258.
- Torkar, Silvo, 2008: Slovenska zemljepisna imena, nastala iz slovanskih antroponimov. *Slavistična revija* 56.2. 17–29.

- Torkar, Silvo, 2012: Razpoznavanje slovenskih zemljepisnih imen. *Slavistična revija* 60.4. 698–707.
- Torkar, Silvo, 2016: Krajevni imeni Davča in Avče. Substrat (keltski, romanski), adstrat (furlanski), superstrat (nemški) ali slovanska dediščina? Ur. Biolik, Maria, Naruszewicz-Duchlińska, Alina, Szulowska, Wanda, Wolnicz-Pawłowska, Ewa in Włoskiewicz, Wojciech: *Slavica onomastica regionalia. Prace dedykowane Panu Profesorowi Jerzemu Dumie*. Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie: Olsztyn. 205–212.
- Turk, Peter, Božič, Dragan, Istenič, Janka, Osmuk, Nada in Šmit, Žiga, 2009: New Pre-Roman inscriptions from Western Slovenia: The archaeological evidence. Ur. Tiefengraber, Georg, Kavur, Boris in Gaspari, Andrej: *Keltske študije II – Studies in Celtic archaeology. Papers in honour of Mitja Guštin*. Montagnac: Éditions Monique Mergoïl. 47–64.
- Udolph, Jürgen, 1990: *Die Stellung der Gewässernamen Polens innerhalb der alteuropäischen Hydronymie*. Heidelberg: Universitätsverlag Winter.
- Udolph, Jürgen, 2003/2004: Alteuropa in Kroatien: Der Name der Sava/Save. *Folia onomastica Croatica* 12–13. 523–548.
- Uhlich, Jürgen, 1989: *Dov(a)- and Lenited -B-* in Ogam. *Ériu* 40. 129–134.
- Uhlich, Jürgen, 1993: Die Reflexe der keltischen Suffix-Varianten *-iō- vs. *-iō- im Altirischen. Ur. Rockel, Martin in Zimmer, Stefan: *Akten des ersten Symposiums deutschsprachiger Keltologen, Gosen bei Berlin, 8.–10. April 1992*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag. 353–370.
- Uhlich, Jürgen, 1997: Zur sprachlichen Einordnung des Lepontischen. Ur. Zimmer, Stefan, Ködderitzsch, Rolf in Wigger, Arndt: *Akten des zweiten deutschen Keltologen-Symposiums, Bonn, 2.–4. April 1997*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag. 277–304.
- Uhlich, Jürgen, 2002: Verbal governing compounds (synthetics) in Early Irish and other Celtic languages. *Transactions of the Philological Society* 100.3. 403–433.
- Uhlich, Jürgen, 2007: More on the linguistic classification of Lepontic. Ur. Lambert, Pierre-Yves in Pinault, Georges-Jean: *Gaulois et Celtique continental*. Genève: Librairie Droz. 373–411.
- Uhlich, Jürgen, 2010: Altirisch *arae* ‘Wagenlenker’, *aithesc* ‘Antwort’, keltische Präverbien auf *-i und die frühe Apokope von *-i. *Zeitschrift für celtische Philologie* 57. 141–160.
- Untermann, Jürgen, 2000: *Wörterbuch des Oskisch-Umbrischen*. Heidelberg: Universitätsverlag Winter.
- Vanelli, Laura, 1998/2005: Le vocali lunghe del friulano. *Quaderni della grammatica friulana di riferimento I*. 69–108. Ponatisnjeno v: Benincà, Paola in Vanelli, Laura: *Linguistica friulana*. Padova: Unipress. 159–198.
- Vassere, Stefano, 1996: Morphologie et formation des microtoponymes: domaine roman. Ur. Eichler, Ernst et al.: *Namenforschung – Namenstudies – Les noms propres II*. Berlin, New York: Walter de Gruyter. 1442–1447.
- Vedaldi Iasbez, Vanna, 1994: *La Venetia orientale e l’Histria. Le fonti letterarie greche e latine fino alla caduta dell’Impero Romano d’Occidente*. Roma: Edizioni Quasar.
- Vedaldi Iasbez, Vanna, 2001: I Celti in area altoadriatica nelle fonti letterarie greche e romane. Ur. Cuscito, Giuseppe: *I Celti nell’Alto Adriatico. Atti delle tre giornate internazionali di studio, Trieste, 5–7 aprile 2001*. Trieste: Editreg SRL. 71–86.
- Vendryes, Joseph, 1925: Recenzija *Les comptes rendus de l’Académie des Inscriptions et Belles-Lettres pour 1924, Graffite de Blickweiler*. *Revue celtique* 42. 221–222.

- Veranič, Dejan in Repanšek, Luka, 2016: Rimski kamniti spomeniki iz cerkve sv. Janeza Krstnika v Podkraju pri Tomišlju – Roman stone monuments in the Church of St. John the Baptist in Podkraj near Tomišelj. *Arheološki vestnik* 67. 297–320.
- Vine, Brent, 1998: *Aeolic ὄρετον and deverbative *-etó- in Greek and Indo-European*. Innsbruck: Institut für Sprachwissenschaft der Universität Innsbruck.
- Visočnik, Julijana, 2007a: *Jezikovne značilnosti napisov antične Celeje z okolico kot vir preučevanja romanizacije celejskega prostora*. Doktorska disertacija. Ljubljana, Filozofska fakulteta.
- Visočnik, Julijana, 2007b: Jezikovne značilnosti napisov Celeje in njene okolice. *Keria* 9.2. 7–24.
- Vitri, Serena in Oriolo, Flaviana, ur., 2001: *I Celti in Carnia e nell'arco alpino centro orientale*. *Atti della Giornata di studi Tolmezzo, 30 aprile 1999*. Trieste: Comunità montana della Carnia.
- Watkins, Calvert, 1955: The phonemics of Gaulish: The dialect of Narbonensis. *Language* 31.1. 9–19.
- Wedenig, Reinhold in De Bernardo Stempel, Patrizia, 2007: Keltisches in norischen Personennamen, Namengraffiti aus der Provinz Noricum. Ur. Birkhan, Helmut: *Kelten-Einfälle an der Donau. Akten des Vierten Symposiums deutschsprachiger Keltologinnen und Keltologen, Linz/Donau, 17.-21. Juli 2005*. Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften. 619–630.
- Weisgerber, Leo, 1931: Galatische Sprachreste. Ur. Helm, Rudolf: *Natalicium – Johannes Geffcken zum 70. Geburtstag 2. Mai 1931 gewidmet von Freunden, Kollegen und Schülern*. Heidelberg: Universitätsverlag Winter. 151–175.
- Weisgerber, Leo, 1969: *Rhenania Germano-Celtica*. Bonn: Ludwig Röhrscheid Verlag.
- Weiss, Michael, 2013: Interesting *i*-stems in Irish. Ur. Cooper, Adam I., Rau, Jeremy in Weiss, Michael: *Multi nominis grammaticus: studies in classical and Indo-European linguistics in honor of Alan J. Nussbaum on the occasion of his sixty-fifth birthday*. Ann Arbor: Beachstave Press. 344–355.
- Widmer, Paul, 1994: *Das Korn des weiten Feldes. Interne Derivation, Derivationskette und Flexionsklassenhierarchie: Aspekte der nominalen Wortbildung im Urindogermanischen*. Innsbruck: Institut für Sprachen und Literaturen der Universität Innsbruck.
- Wiesinger, Peter, 1990: Antik-romanische Kontinuitäten im Donauraum von Ober- und Niederösterreich am Beispiel der Gewässer-, Berg- und Siedlungsamen. Ur. Wolfram, Herwig in Pohl, Walter: *Typen der Ethnogenese unter besonderer Berücksichtigung der Bayern. Teil 1: Berichte des Symposiums der Kommission für Frühmittelalterforschung 27. bis 30. Oktober 1986*. Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften. 261–326.
- Wiesinger, Peter, 1991: Antik-romanische Namentraditionen im Donauraum von Ober- und Niederösterreich. Ur. Eichler, Ernst, ur.: *Probleme der älteren Namensschichten. Leipziger Symposium 21. bis 22. November 1989*. Heidelberg: Universitätsverlag Winter. 173–197.
- Wodtko, Dagmar S., 2013: Preverbs and personal names. Ur. García Alonso, Juan Luis: *Continental Celtic word formation. The onomastic data*. Salamanca: Ediciones Universidad de Salamanca. 215–234.
- Wolf, Heinz Jürgen, 1996: Gemeinromanische Tendenzen: IX. Onomastik. Ur. Holtus, Günter, Metzeltin, Michael in Schmitt, Christian: *Lexikon der romanistischen Linguistik III/1*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag. 387–422.

-
- Zaimov, Jordan, 1967: *Проучване на жителските имена в българската топонимия*. София: Българска академия на науките.
- Zair, Nicholas, 2012: *The reflexes of the Proto-Indo-European laryngeals in Celtic*. Leiden, Boston: Brill.
- Zdovc, Pavel, 2010: *Slovenska krajevna imena na avstrijskem Koroškem – Die slowenischen Ortsnamen in Kärnten (razširjena izdaja)*. Ljubljana: SAZU.
- Ziegler, Sabine, 1994: *Die Sprache der altirischen Ogam-Inschriften*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht.
- Ziegler, Sabine, 2003: Bemerkungen zum keltischen Toponym *Abnova/Abnoba*. *Historische Sprachforschung – Historical Linguistics* 116.2. 290–294.
- Zimmer, Stefan, 2000: *Studies in Welsh word-formation*. Dublin: Dublin Institute for Advanced Studies.
- Zudini, Diomiro in Dorsi, Pierpaolo, 1981: *Dizionario del dialetto muglisano*. Udine: Casamassima.

Krajšave

Antični viri

<i>Avien., Ora Marit.</i>	Avienus, <i>Ora Maritima</i>
<i>Caes., BG</i>	Caesar, <i>De Bello Gallico</i>
<i>Cassiod., Chron.</i>	Cassiodorus, <i>Chronica</i>
<i>Cassiod., Var.</i>	Cassiodorus, <i>Variae</i>
<i>Cass. Dio</i>	Cassius Dio, <i>Historia Romana</i>
<i>Cod. Iust.</i>	<i>Codex Iustinianus</i>
<i>Gloss. Endl.</i>	<i>Glossarium Endlicherii</i>
<i>Guido, Geogr.</i>	<i>Guidonis Geographica</i>
<i>Isyd., Orig.</i>	Isydorus Hispalensis Episcopus, <i>Etymologiarum sive originum libri XX</i>
<i>It. Ant.</i>	<i>Itinerarium Antonini</i>
<i>It. Burdig.</i>	<i>Itinerarium Burdigalense</i>
<i>It. Marit.</i>	<i>Itinerarium Maritimum</i>
<i>Dion. Hal., Ant. Rom.</i>	Dionysius Halicarnassus, <i>Antiquitates Romanae</i>
<i>Liv.</i>	Titus Livius, <i>Ab urbe condita</i>
<i>Lucan., Phars.</i>	Lucanus M. Annaeus, <i>De bello civili</i>
<i>Not. Dign.</i>	<i>Notitia Dignitatum</i>
<i>Paul. Aquilei.</i>	Paulinus Aquileiensis
<i>Paul. Diac., Hist. Lang.</i>	Paulus Diaconus, <i>Historia Langobardorum</i>
<i>Pausan.</i>	Pausanias, <i>Graeciae descriptio</i>
<i>Plin., N.h.</i>	Plinius, <i>Naturalis historia</i>
<i>Polyb.</i>	Polybius, <i>Historiae</i>
<i>Pomp. Mela</i>	Pomponius Mela, <i>De chorographia libri tres</i>
<i>Porphy., De adm. imp.</i>	Porphyrogenitus, <i>De administrando imperio</i>
<i>Prisc., Fragm.</i>	Priscus, <i>Fragmenta historicorum Graecorum</i>
<i>Proc., De aed.</i>	Procopius, <i>De aedificiis</i>
<i>Ps.-Plut., De fluv.</i>	Pseudo-Plutarchus, <i>De fluviis</i>
<i>Ps.-Scyl.</i>	Pseudo-Scylax, <i>Περίπλους</i>
<i>Ps.-Scymn.</i>	Pseudo-Scymnus, <i>Orbis descriptio</i>
<i>Ptol.</i>	Ptolemaeus, <i>Γεωγραφικὴ Συνήγησις</i>
<i>Rav.</i>	<i>Ravennatis Anonymi Cosmographia</i>
<i>Sozom., Hist. eccl.</i>	Sozomenos, <i>Historia ecclesiastica</i>
<i>Strab.</i>	Strabon, <i>Geographica</i>
<i>Tac., Ann.</i>	Tacitus, <i>Annales</i>
<i>Tac., Hist.</i>	Tacitus, <i>Historiae</i>
<i>Tab. Peut.</i>	<i>Tabula Peutingeriana</i>
<i>Zosim.</i>	Zosimos, <i>Historia nova</i>

Jezikovne krajšave

alb.	albansko	lit.	litovsko
ang.	angleško	vlat.	vulgarnolatinsko
arm.	armensko	lusit.	lusitansko
av.	avestijsko	luv.	luvijsko
balt.	baltsko	madž.	madžarsko
banj.	banjsko	mesap.	mesapijsko
bav.	bavarskonemško	mik.	mikenskoogrško
ben.	beneško	mlav.	mladoavestijsko
blg.	bolgarsko	mugl.	muglizansko-furlansko
bret.	bretonsko	nad.	nadiško
brit.	britanskokeltsko	nar.	narečno
cisalp. gal.	cisalpskogalsko	nem.	nemško
čak.	čakavsko	nor.	noriško galsko
dalm.	dalmatsko	og.	ogamsko zgodnjeirsko
engad.	engadinsko	oset.	osetsko
fr.	francosko	osk.	oskijsko
furl.	furlansko	pan.	panonsko
gal.	galsko	pbalt.	prabaltsko
galač.	galačansko galsko	pbsl.	prabaltoslovansko
galo-lat.	galo-latinsko	pgal.	poznogalsko
galorom.	galoromansko	pgerm.	pragermansko
germ.	germansko	pgr.	pragrško
gor.	gorenjsko	pide.	indoevropsko prajezično
got.	gotško	piemont.	piemontsko
gr.	starogrško	pital.	praitalsko
grad.	gradeško	pkelt.	prakeltsko
het.	hetitsko	polj.	poljsko
hispeklt.	hispanokeltsko	ppsl.	poznopraslovansko
hrv.	hrvaško	prair.	prairansko
ilir.	ilirsko	psl.	praslovansko
ilir.-ven.	iliro-venetsko	rez.	rezijansko
istr.	istriotsko	rm.	romunsko
it.	italijansko	rom.	romansko
ital.	italsko	roč.	ročansko
izsln.	izhodiščnoslovensko	run.	runkogermansko
jslov.	južnoslovansko	rus.	rusko
kelt.	keltsko	slov.	slovansko
kimr.	kimrijsko	sln.	slovensko
kl. luv.	klinopisno luvijsko	srang.	srednjeangleško
korn.	kornijsko	srb.	srbsko
lat.	(klasično)latinsko	srlat.	srednjelatinsko
lep.	lepontsko	srvn.	srednjevisokonemško
let.	letonsko	stang.	staroangleško
ligur.	ligursko	stbav.	starobavarskonemško

stcsl.	starocerkvenoslovansko	škot.	škotsko gelsko
stevr.	staroevropsko	štok.	štokavsko
stfriz.	starofrizijsko	ter.	tersko
stgerm.	starogermansko	toh.	toharsko
sti.	(vedsko)staroindijsko	trač.	tračansko
stirs.	staroirsko	ukr.	ukrajinsko
stkelt.	starokeltsko	velj.	veljotsko (krško)
stkimr.	starokimrijsko	ven.	venetsko
stmak.	staromakedonsko	vrom.	vzhodnoromansko
stnord.	staronordijsko	zgirs.	zgodnjeirsko
stprov.	staroprovansalsko	zilj.	ziljsko
stsaš.	starosaško	zrom.	zahodnoromansko
stvn.	starovisokonemško	zslov.	zahodnoslovansko

Slovníčne in ostale krajšave

abl.	ablativ (ločilnik)	mrn.	mareonim (ime morja)
<i>abl. loci</i>	<i>ablativus loci</i>	nsn.	nesonim (ime otoka)
ant.	antično	ojk.	ojkonim (naselbinsko ime)
antr.	antroponim (osebno ime)	orn.	oronim (gorsko ime)
a. p.	akcentska paradigma (naglasni tip)	os.	oseba
<i>comm.</i>	<i>genus commune</i>	patr.	patronimik
dan.	današnje	pf.	perfekt
ed.	ednina	pret.	preteritum
epit.	epitet(on) (pridevek)	prih.	prihodnjik
etn.	etnonim (ime plemena/naroda)	ptcp.	particip (deležnik)
gent.	gentilicij (družinsko ime)	<i>rec.</i>	<i>recte</i>
gl.	<i>glossa</i>	s.	oblika srednjega spola
hdr.	hidronim (rečno ime)	<i>sc.</i>	<i>sci licet</i>
hrn.	horonim (pokrajinsko ime)	sed.	sedanjik
.i.	citatna krajšava za lat. <i>id est</i> v staroirskih glosarjih	s.v(v).	<i>sub verbo/verbis</i>
m.	oblika moškega spola	teon.	teonim (božansko ime)
mn.	množina	tpn.	toponim (krajevno ime)
		<i>var. lect.</i>	<i>varia lectio</i>
		ž.	oblika ženskega spola

Simboli

Krovni simboli

- ° *šva secundum*
- C konzontan (soglasnik)
- C₀ nedefinirano število konzontanov (soglasnikov)
- V vokal (samoglasnik)
- V₀ nedefinirano število vokalov (samoglasnikov)
- V^E sprednji vokal (samoglasnik)
- V^O zadnji vokal (samoglasnik)
- T nezveneči zapornik
- D zveneči zapornik
- K velar (mehkonebnik)
- Ķ palatal (trdonebnik)
- H laringal
- R rezonant (zvočnik): *r, l, m, n*
- L likvida (jezičnik): *r, l*
- N nazal (nosnik): *m, n*
- Ṙ zlogotvorni likvidi (jezičnika) *r, l*
- Ṛ zlogotvorna nazala (nosnika) *m, n*

Drugi simboli

- # besedna meja
- \$ zlogovna meja
- A > B A se je po regularnem glasovnem razvoju razvilo v B
- B < A B se je po regularnem glasovnem razvoju razvilo iz A
- A → B A se je po neglasovnem ali motenem glasovnem razvoju oz. pomenskem premiku razvilo v B
- B ← A B se je po neglasovnem ali motenem glasovnem razvoju oz. pomenskem premiku razvilo iz A
- † označuje sinkopirano moro v besedi

Besedno kazalo

Antična oz. starejša izpričana zemljepisna imena

- Aballaua, 95
Aballone, 92
Abnoba ~ Άβνοβα, 95, 172
Abrinca ~ Άβρίγκα, 82, 90, 91, 185
Άβουδιακόν, 88, 175
Ad aquilam, 120
Ad Fornulos, 103
Adiauum, 46, 155
Ad Craucinam, 189, 190
Ad Medias, 167
Ad Pirum, 103
Aegida, 31
Aematis, 142
Aenona, 142, 232
Άγήδικον, 59
Ager Gallorum, 213
Agied[incensium], 59
Agruuium, 126
Aguntum, 209
Acaunum, 73
Acelum, 240
Acitoriziaco, 88
Άκυλις, 120, 137
Άκουλκα, 120
Acumincum, 182
Άκουιτανία, 120
Alauna, 73
Albantia, 40, 86
Άλβιον ~ Άλβια, 32
Albion ~ Άλβιων, 76, 92
Albona, 130, 232
Albu, 92
Άλβούνου, 129
Alesia, 227
Άλιόβριξ, 51
Alisincum, 91, 185, 227
Alisontia, 68, 87, 227
Alluybum, 127
Alluuium, 126
Almissia, 116, 237
Alsa, 32, 225
Alsuanum, 225
Altina, 240
Altinum ~ Άλτινον, 240
Alu/bona ~ Άλούωνα, 129, 156, 232
Ambiacum, 98
Ambito, 31
Άναύνιον, 77
Andematunnum, 100, 201
Άνδέρηδον, 72
Annamatia, 66, 77, 98
Antius, 174
Άντρών (stgr.), 92
Aqua Nigra, 103
Aquantia, 40
Aquila, 137
Aquileia ~ Άκυληία, 31, 119, 134, 137
Aquincum ~ Άκούιγκον, 45, 120, 181, 237
Aquis Arnemeza, 208
Arauona, 169, 172
Arbeia, 135
Ardeia, 134
Arduenna, 96
Arebrigium, 78, 169, 223

- Areduno, 169, 223
 Ἀρηγενοῦα, 71, 169
 arekorata (hispkelt.), 169
 Arelate ~ Ἀρελάτη, 101, 169, 223
 Ἀρέλατον, 72
 Arelica, 169, 170
 Aremorica, 89, 101
 Argantia, 86
 Argao, 32, 111, 172
 Argentaria, 103
 Argenteus, 69
 Argentorate ~ Ἀργεντόρατον, 72
 Ἀργίτα, 73
 Argyruntum, 181
 Ariolica, 223
 Arlape, 101, 169
 Arlate, 101
 Arrabo, 32, 167–174
 Arrabona, 169, 172, 233
 Arsia, 32, 170
 Artara, 31
 Artenia, 31
 Arthona, 74
 Arulam flumen, 91
 Ἀσάκκα ~ Ἀσάγκα ~ Ἀσανκα ~ Ὀσάνδα, 185
 Assegonia, 94
 Atrans, 16, 31, 107, 219
 Αὐάντικον, 90
 Auara, 90
 Αὐάρικον, 90, 196
 Auario, 90
 Au/bendone, 155, 232
 Auenticum, 90
 Augustobona, 79
 Αὐγουστονέμετον, 208
 Αὐγουστόριτον, 72
 Autessiodurum, 100
 Αὐτρικον, 90, 196
 Azao, 46, 155
 Bagacum ~ Βάγακον, 80, 87
 Bageno uico, 96
 Βαννατία, 77, 89
 Barneo, 31
 Batauis, 125
 Βαζζαβα (stbav.), 125
 Bedaium, 64
 Βέδακον, 64, 87
 Belgica, 89
 Belisama, 74
 Belsalinu, 155
 Benela, 31
 Βέννακον, 87
 Βερβίς, 134
 Βέργουλα, 78
 Βεργούλη, 78
 Bergusia, 75, 78, 79
 Βέρουνος, 210
 Bettovia, 125
 Bibona, 61
 Bibracte ~ Βίβρακτα, 69, 239
 Bigardis, 199
 Bigartium, 199
 Bigi / Begi, 155
 *Bilachinium, 31, 174
 *Bil(l)iacum, 211, 174–177, 261, 262
 Bipplium, 31
 Bionzio, 217
 Bletisam(a), 127
 Bodetia ~ Bodecia, 83
 Boiodurum, 70, 125
 Boiioduru, 64
 Bolodurum, 64
 Bononia ~ Βονωνία, 79, 92
 Borgetomagi, 208
 Bormitomago ~ Βορρητόμαγος, 83
 Bratuspantium, 215
 Brattia, 116
 Brauniaco, 88
 Βρεβέρα, 156
 Bregetione, 93
 Βρεντ/δέσιον, 237
 Briennon, 96
 Brig/cantia, 77, 229
 Brigantio ~ Βριγάντιον, 77, 93, 229
 Brigetio ~ Βριγαίτιον, 83, 91, 93
 Βρίγουλος, 78
 Βρίξελλον, 78
 Brixia ~ Βριξία, 75, 78, 79
 Brin Cornou (stkimr.), 180
 Briotreide, 61, 200, 242
 Briuae Sugnutiae, 70
 Briuancia, 184

- Briuas, 69
 Briuate ~ Βριουάτης, 72, 80
 Briuodurum, 70
 Broccomagos, 201
 Broxas, 31, 152
 Βυδίνη (gr.), 130
 Βουδόρτιγον, 72, 100
 Buisium, 238
 Δάναπις, 94
 Δάναστρις, 94
 Danub/uius, 94, 218
 Danum, 94
 Δαριόρτιον, 74
 de Ausa, 226
 Deivr / Deivyr (srkimr.), 243
 Delgouicia, 77
 Δεόβριγα, 61, 78
 Δεοβρίγουλα, 61, 78
 de Onausa, 226
 Dercetio, 83, 84
 Deruentio, 86, 92
 Deruentum, 74
 Deruum, 74
 Δηούα, 61, 75
 de Vualsa, 226
 Δηούανα, 75
 Diuodurum ~ Δι(ου)όδουρον, 61
 die Tervis (bav. srvn.), 237
 Dioduro, 61
 Diuonna, 61
 Δόκλεα, 115
 Drauus, 32
 Druna, 70
 Dubis ~ Δουβίς, 69, 74
 Dubris, 99
 Δουήονα, 61
 Dumna, 73
 Δούνιον, 78, 190
 Duretje, 83
 Durobriuae, 70
 Durobriuis, 99
 Durocatelaunos, 70
 Durocornouio, 70, 180
 Duronum, 93
 Dyrhachium, 115
 Έβόρακον, 87
 Eborolacum, 101
 Eburobriga, 51
 Eburomagi, 208
 Έδρου, 74
 Έκουλία, 120
 Ecuno, 31
 Elebra, 31
 Έλεών (gr.), 92
 Emona, 31, 219, 233
 Eperunto, 31
 Έπέτιον, 85, 158
 Έπίακον, 88
 Έπορεδία, 59, 76
 Escingomagus, 98
 Firgunnea, 94
 F.lâmûna, 129
 Flanona, 232
 (Flauia) Solua, 32, 156, 219
 Φλιγάδια / Φλιγαδία, 148
 Formio, 32
 Forum Iulii, 223
 Forum Segusiauorum ~ Φόρος
 Σεγουσιαύων, 69
 Φρούδιος, 60, 70, 72
 Fundo Ouiano, 47
 Fundus Histriodunus, 205
 Γαβρήτα, 83
 Gabromagus, 201, 208
 Gabrosentum, 201
 Galatia, 77
 Gen(a)ua ~ Γενόα, 71, 95
 Gesocribate, 80
 Γησοριακόν, 88
 [G]lanat[e], 80, 241
 Glane (stvn.), 241
 Glanem, 241
 Γλάνις, 241
 Glannibanta, 241
 Glanum ~ Γλανόν, 73, 89, 241
 Glemona, 31, 232
 Glene (stang.), 241
 Gleni (stvn.), 241
 Gobannio, 77
 Gradus, 112
 (H)adrante, 108
 Halicanum, 31

- Hercynia ~ Ἐρκύνιος, 82, 84, 93
 Iblidurum, 100
 Igonta, 32, 216, 218, 221
 Icacidunum, 205
 Ἴλ/δουνον, 220
 in AlisiIa, 68, 227
 in Alixie, 68, 227
 in pago Iobaocensi, 221
 (Insula) Rubricata, 104
 Iouaui, 221
 Iouiacum, 175
 Isara, 41
 Ἰσάρας, 41
 Isontius ~ Aesontius, 16, 32, 142, 217
 Ἰστρος, 41, 218
 Iuauo, 221
 Iuenna, 31, 219, 220, 221
 Iuliobona, 79
 Iulium Carnicum ~ Ιούλιον Καρνικόν, 13, 69, 180, 214
 Iuuarus, 32, 216, 218, 221
 Iuuauum, 209, 221
 Καιτόβριξ, 57
 Καλαμαντία, 40, 136
 Calanconnum, 190
 Cambate, 80, 93
 Camboglanna, 241
 Canouium, 94, 180
 Cantium ~ Κάντιον, 98
 Καπέδουνον, 205
 Capris, 31
 Carantanum, 140
 Carantia, 100
 Carbantia, 77
 Carbantorate, 72, 76
 Καρβαντόριδον, 192
 Carmona, 229
 Carnacus, 180
 Carnacum, 180
 Carneola, 31
 Carnia, 17
 Carnium, 27, 31, 77, 180, 211, 214
 Carnuntum ~ Καρνούς, 69, 107, 181, 186
 Carrodunum, 76
 Καρουσάδιος, 32, 143
 Καρούαγκα(ς), 32, 177–188, 262
 Καρούαγκα, 27, 178
 Caruentum, 186
 Castrum Tigernum, 231
 Catobrica, 57
 Catubria, 36
 Ceb/uenna ~ Κέμμενον, 96, 174
 Celeia ~ Κέλεια / Κελεία, 27, 31, 117, 119, 121, 132, 134, 135, 137, 138, 219
 Celena, 135
 Celio monte, 136
 Cetina, 232
 Κετίον, 77
 Cetobricca, 57
 Chaerenpurch (bav. srvn.), 140
 Cimenice, 96
 Ciuitas Magalonensium, 203
 Κλάνις, 241
 Clarenna, 96
 Κλαύδιον Ἰούαον, 221
 Clemidium, 31
 Cliena, 31
 Clunia ~ Κλουνία, 58, 189
 Colapis, 32, 40, 143, 241
 Colatio, 31, 219
 Κόλοψ, 143
 Combretouio, 63, 79
 Condate ~ Κονδάτε, 63, 71, 72, 79, 185
 Condatisco, 185
 Condatomago, 72
 Condatum, 72
 Condercon, 100
 Confluentes, 71, 103
 konterbia (hispekelt.), 76, 99
 Corca, 143
 Corcac, 32, 143
 Κορκόρας, 32, 143, 144
 Corma, 229
 Cormariacum, 229
 Cormones, 31, 129, 229, 230
 Cornacum ~ Κόρνακον, 75, 82, 87
 Cornou (stkimr.), 95, 180
 Cosedia, 76, 99
 Κρέψα, 150
 Crexi, 150
 Crixia, 77
 Cronium (mare), 77

- Croucia connum, 189, 190
 Croucingo, 58, 91, 185, 189
 Κρουκιάτοννον, 58, 189, 190
 Crucio, 31, 189–191, 262, 263
 Cruc Cornou (stkimr.), 180
 Culpa, 143
 Cunetio, 83, 93
 Curmiliaca, 88, 229
 Curta, 31
 Labunъ, 131
 Laciaco, 175
 Lacobriga, 101
 Lambrus, 35
 Langecestr (stang.), 192
 Langene (stprus.), 195
 Langodis (stprus.), 195
 Largon(e), 112
 Larix / Larice, 31, 174, 234
 Lauatris, 90
 Lauriacum, 175
 Lebra, 31
 Lecarum, 207
 Lemincum, 91, 185
 Letau (stbret.), 125
 Letha (srirs.), 125
 Leuca, 73, 207
 Leucomago, 207
 Λε/ουκοτεκία, 83
 Λίνδον, 70
 Litanobriga, 51
 Λοκόριτον, 72, 100, 101
 Longatico, 27, 31, 90, 108, 118, 191–197,
 245, 263, 264
 Longobriga, 192
 Longore(c)tus, 192
 Longoreti, 192
 Longorito, 192
 Longouicium, 77, 192
 Lopodunum, 101, 195
 Loposagion, 101
 Lotodos, 31
 Λουέντινον, 74
 Lubricata ~ Λουμβρικάτον, 157
 Λουγδουνησία, 69
 Λούγεον, 32
 Λουκουνάντα, 58
 Lutecia / Lutetia, 83
 Luxouium, 100
 Magalona, 93, 203
 Magalonnum, 190
 Magantia, 77
 Magis, 99
 Macatonion, 203
 Μαλεός / Μαλαίος, 186
 Maleuentum ~ Μαλοεντός, 186
 Maluntum, 181
 Mantala, 99, 203
 Mantalomagensis, 99
 Massarum, 116
 Matauone, 92
 Matauonium, 201
 Matouium, 80, 201
 Matreio, 134
 Matrica, 197
 Matrona, 75
 Matucaio, 31, 199–201, 264
 Mediolacus, 101
 Μεδιολάν(τι)ον, 78
 Medionemetum, 208
 Μεδόακος, 87, 88, 240
 Meduanto, 86
 Meclaria, 31, 142, 202–204, 264
 Mogetiana, 176, 211
 Mo/agontia, 75
 Μοκοντιάκον, 88
 Moltascium, 230
 Moltaso, 230
 Montis Abnouae, 95
 Muccurum, 116
 Mursa, 148, 165, 171
 Mutatio Adpacilia / Apicilia, 127
 Naissus, 164
 NANTARΩR, 68
 Nantauiia, 96
 Nantuadis, 80
 Ναραβών, 167
 Narona, 232
 Natiso, 32, 111
 Natissa, 112
 Ναύποντον, 198
 Nauportus, 31, 32, 169, 192, 197–199
 Naustalo, 193

- Nedao, 172
 Nemas, 31, 113, 229
 Nemetacum, 87
 Nemetotatio, 208
 Nems(e) (stprov.), 117
 Netabio, 155
 *Namausos, 68
 Neuiodunum ~ Νοσιόδουνον, 27, 31,
 204–207, 219, 245, 264
 Νάαρος, 32, 39, 122, 218
 Νοιόδουνον, 204
 Noreia ~ Νωρεία, 31, 119, 134, 138, 210
 Noricum, 89
 Nouantico, 95
 N(o)ουίδουνον, 204
 Nouientum, 87, 127
 Nouioduno, 204
 Nouiodunum, 204
 Νοούιον, 73
 Όβρίγκα, 185
 Odiabo, 155
 Όκέλλον, 240
 Ocra ~ Όκρα, 31, 32, 36, 37
 Ocrinum promontorium, 36
 Όλίνα, 70
 Opitergium, 78, 240
 Pagus Rosanensis, 223
 Πάμπορτον, 198
 Pannonia ~ Παννονία, 44, 77, 79
 Paris, 31
 Patauione, 123
 Patauium ~ Παταύιον, 31, 123, 240
 Patiuma, 31
 Pelso, 24
 Pennelocos, 101
 Pennocrucio, 58, 189, 190
 Petauio, 123
 Petauiona, 125
 Petob/uo, 123
 Petromantulum, 99, 100, 203
 Petuaria, 73
 Picentino, 143
 Πικούντον, 31
 Pirano(n), 31, 112
 Planta, 31
 Poetouio, 17, 27, 31, 47, 91, 123, 124, 219
 Ποίδικον, 32
 Pons Prienne, 96
 Ponte Sonti, 142, 217
 Pontibus, 103
 Poreston, 31
 Ποτόβιον, 91, 123
 Praetorium Latobicorum, 27, 167
 Precona, 31
 Promona, 232
 Pucinum, 31
 Pultouia, 31, 47, 124, 198
 Puohunna (stvn.), 94
 Quadruium, 126
 Rab/pa (stbav.), 172
 Ragando, 31
 Raciata, 80
 Ranio, 31
 Rasa (stbav.), 223
 Ratas, 72
 Ρατίατον, 72, 80
 Ratin Briuatiom, 70, 82
 Ratis, 72
 Ratumacos, 100
 Remetodia, 98
 Re/amista, 31
 Rhenus, 42, 70, 94
 Rîn (stvn.), 42
 Rinubio, 31
 Ris, 31
 Ritumagus, 72
 Ροδούμνα, 98
 Ρο/ατόμαγος, 56
 Rusano, 32, 111
 Sala, 32
 Saletio, 83
 Salona, 232
 Σαλονίκη, 131
 Saltus Neuidunus, 204
 Samarobriuas, 99
 Santicum, 31, 176
 Σαρδική / Σερδική, 168, 236
 Σαουαρίας, 46
 Sauus ~ Σάος / Σάουος, 32, 39, 121, 218
 Scardona, 232
 Scoldium, 31
 Scordus, 184

- Scytyc, 151
 Se/irmium, 165
 Sedo, 31
 Segeduno, 101
 Segeloci, 101
 Segest(ic)a, 32, 164, 213
 Segisama, 243
 sekobirikeð (hispkelt.), 138
 Segontia, 76, 77, 86, 138
 Segontium, 76, 138
 Segouia ~ Σεγουία, 96, 125
 Segusio ~ Σεγούσιον, 79
 Selunto, 31
 Sena, 73
 Serdica, 236
 Serena, 136
 Seruiodunum, 208
 Seteia, 135
 Seution, 31
 Σιάντικον, 176
 Silig/kanum, 144
 Singidunum, 75, 205, 246
 Sirmium, 136, 148
 Siscia, 32, 148, 151, 165
 Σκά/όρδον, 184
 Σκερδά ~ Σκίρδα, 168, 236
 Solimariaca, 88
 Sontis, 142
 Sontius, 142
 Sorbam, 31
 Sorbiodoni, 208
 Spernacum, 88
 st Bilachinies, 153, 174
 Stelpona, 232
 Sulpa, 156
 Ταλαμίνη, 233
 Talamonis, 233
 Talamun, 233
 Tamaline, 233
 Tameia, 135
 Tara, 137, 181
 Tarantum, 181
 Tarbision, 234
 Ταρόδουνον, 52, 238
 Tarsatica, 108, 164, 236
 Ταρουεδούμ, 238
 Taruenna ~ Ταρουάννα, 96, 238
 Taruesede / Taruessedo, 238
 Taruisia, 234
 Taruisium / Tarbision, 238
 Taruisus, 238
 taruodure(ska) (hispkelt.), 238
 Tärvîs ~ Tervîs (srvn.), 234
 Tasiaco, 209
 Tasciaca, 209
 Tasinemeti, 31, 208, 209, 245, 264
 Tauroenta, 238
 Taurunum, 210, 238
 Ταζγαίτιον, 83, 208
 Τελαμών, 233
 Telamone, 233
 Tergeste, 31, 108, 125, 142, 213
 Teurnia, 31, 209
 Teutoburgium, 198, 205
 Τιγουλ(λ)ία, 231
 Tiliauentum ~ Τίλαουέντον, 111
 Timalinum, 233
 Timauus, 32, 111
 Tinnin(i)um, 148, 165
 Titius, 144
 Tolosa, 82
 Traesen (srvn.), 243
 Tragisa[, 200, 243
 Tragurium, 128
 Trahannon (stkimr.), 176
 Tregeste, 150
 Treiesta, 150
 Treisma (stbav.), 243
 Trigisamo, 200, 243
 Tricornium ~ Τρικόρνιον, 100, 179
 Τρίλευκον, 100, 207
 Trisanna, 223
 Τρισάντων, 176
 Triium, 126
 Tuonouwa (stvn.), 94
 Turnacum, 88
 Turrus, 32, 117
 Tutatio, 92, 124
 Uaruar[, 156
 Udene, 107, 142
 Uegium ~ Ουεγία, 155
 Ueleia, 209

Uenetia, 77	Uinceia, 134
Ueniatia, 77	Οὐροκόκιον, 77
Οὐενίκιον, 77	Uirouia, 96
Uenniacum, 88	Uirunum ~ Οὐίρουνον, 31, 114, 209, 210, 265
Uerbeia, 135	Οὐιστούλα, 144
Uereis, 134	Ulcisia, 34, 237, 239
Οὐεργιούσιος, 73	Upellis, 31
Uercouicium, 77	usama (hispkelt.), 58, 59
Uerlucio, 58, 92	Utinum, 107
Uernemetis, 98, 208	Uxama ~ Οὐξαμα, 66, 189
Οὐήρωνα, 98	Uxelodunum, 59
Uesontionem ~ Οὐισόντιον, 92, 143	Οὐξέλλα, 59, 73
Uetus Salina, 155	Οὐξέλλον, 59, 73
Uidua ~ Οὐιδούα, 75	Uxisama ~ Οὐξισάμη, 58, 73
Uicetia ~ Οὐικέτια / Οὐικεντία, 83, 85	Virgunna, 94
Uico Ratiatense, 80	Vitrino (stbav.), 224
Villacum, 175	Witerun (bav. srvn.), 225
Uindeleia, 134, 137	ze Als, 226
Uindob/mona, 79, 83	Ζειζοδουνων (?), 205

Sodobna zemljepisna imena

Aare (fr.), 91	Avče, 220, 225, 226, 227
Adiža, 112, 240	Aveyron (fr.), 90
Ahten, 123, 220–222	Avsa, 220, 225–228
A:x'tan (ter.), 222	Avšček, 226
Alsà (lit.), 225	Bâg (hrv. čak.), 156
Alsbach (nem.), 225	Bannog (kimr.), 87, 89
Alsenz (nem.), 225	Baška (hrv.), 164
Ancenis (fr.), 174	Batuje, 107, 164
Aniža, 112	Begnje, 131
Apance (fr.), 87	Beljak, 107, 118, 143, 153, 160, 174
Aquileia (it.), 111	Benetke, 156, 166
Arsangsbach (nem.), 186	Betrov, 156
Artezé (fr.), 239	Bətrînj (roč.), 224
Àtimis (furl.), 222	Bilhac (fr.), 153, 175
'A:uĉ (banj.), 226	Billé (fr.), 153, 175
Aunêt (furl.), 226	Billey (fr.), 153, 175
Àus(s)a (furl.), 225	Billiat (fr.), 175
Àuze (furl.), 226	Billieu (fr.), 153, 175
Auzze (it.), 226	Billy (fr.), 153, 175

- Billy sur Oisy (fr.), 175
 Bilques (fr.), 175
 Bled, 119, 123, 156
 blejski, 147
 Bohinj, 232
 Bôl (hrv. čak.), 116, 134, 155
 Bovec, 116, 123, 127, 146, 147, 148
 Brač (hrv.), 116, 133
 Breg (nem.), 228, 229
 Bregana, 220, 228, 229
 Bregenz (nem.), 228, 229
 Breginj, 130, 140, 142, 229, 232
 Brèves (fr.), 99
 Bribīr (hrv. čak.), 156
 Brišče, 152
 Brives (fr.), 99
 Brkâta (hrv. čak.), 156
 Brōč (hrv. čak.), 146
 Buzet, 127
 C(i)jûwac (rez.), 117
 Cadore (it.), 117
 Camporosso (it.), 234
 Captat (hrv.), 149, 157
 Carnac (bret.), 180
 Carnay (fr.), 180
 Cavtat (hrv.), 157
 Celje, 107, 119, 125, 132, 141, 149, 160, 165
 Celovec, 117, 118, 133, 153, 163, 164
 Cernyw (kimr.), 180
 Cetina (hrv.), 130, 160, 165
 Chalançon (fr.), 203
 Charente (fr.), 187
 Cí:esta (nad.), 154, 226
 Cirinj (hrv.), 119
 Cividât (furl.), 143, 157
 Cjadovri (furl.), 117
 Cjaurêt (furl.), 115, 157
 Cjaurleç / Cjavorleç (furl.), 115
 Clôuc (roč, gor.), 117
 Codroip (furl.), 126
 Conwy (kimr.), 94
 Cormóns (furl.), 130, 229
 Cornas (fr.), 179
 Cremaun (nem.), 229
 Cres (hrv.), 150, 151
 Cuarnap (furl.), 230
 Cuilin (furl.), 117
 Curzola (it.), 111
 Čabdad (hrv.), 157
 Čauḍ'et (rez.), 157
 Čedad, 107, 110, 143, 157, 158, 160, 237
 čedajski, 147
 Čestelin (hrv.), 130
 Čeztrabiža, 235
 Čiginj, 232
 (D)artigne (furl.), 116
 Davča, 225, 227
 Davóussja (furl.), 226
 Deira (ang.), 243
 Dellach (nem.), 104
 Dobra, 243
 Don (ang.), 94
 Donwy (kimr.), 94, 95
 Döllach (nem.), 104
 Drač (hrv.), 115
 Dragogna (it.), 111
 Dragonja, 111, 112
 Drava, 42, 121, 122, 158, 172
 Drawa (polj.), 121
 Dreisam (nem.), 243
 Duklja (hrv.), 115
 Echaz (nem.), 87
 Efrog (kimr.), 87
 Eichel (nem.), 137
 Elsbach (nem.), 227
 Elsenz (nem.), 227
 Epfach (nem.), 175
 Erlach (nem.), 101, 168
 Eure (fr.), 99
 Fed(e)raun (nem.), 156, 225
 Flitsch (nem.), 148
 Gail (nem.), 153, 237
 Genova (it.), 123
 Glan (nem.), 241
 Glana, 122, 241–244, 245, 266
 Glanbach (nem.), 241
 Glemaun (nem.), 127
 Glemòne (furl.), 232
 Glenner (nem.), 241
 Glina, 153, 241
 Glogn (nem.), 241
 Göfis (nem.), 125

- Gra(v)o (grad.), 112
 Gradež, 112
 Grado (it.), 112
 Gřbalj (hrv. štok.), 126
 Gumin, 125, 130, 142, 159, 220, 232, 237
 Gurk (nem.), 144
 Γῡά:na (roč.), 122, 241
 Horjul, 220, 223
 Hrušica, 103
 Hujjska loka, 147
 il Lusins (furl.), 142, 217
 Imotski (hrv.), 142
 Istinići (srb.), 134
 Jakīn (hrv. čak.), 130
 Jakljan (hrv.), 149
 Kadober (nem.), 117
 Kallmünz (nem.), 136
 Kamnik, 66, 182
 Kanītaj (hrv. čak.), 154
 Kapralj (hrv.), 154
 Karavanke / Kranjske gore, 177
 Karawanken (nem.), 177
 Karin (hrv.), 119, 164
 Karnahta, 230
 Karnburg (nem.), 140
 Kataufers (nem.), 117
 Kaumberg (nem.), 200
 Kčara (hrv.), 114, 133
 Kehlünz (nem.), 136
 Kellmünz (nem.), 136
 Kerka (madž.), 144
 Klein (nem.), 241
 Kobarid, 107, 115, 157, 158, 160
 Kokra, 123, 143
 Kollmitz (nem.), 136
 Kollmünz (nem.), 136
 Kolpa, 119, 123, 143, 241
 Koper, 107, 115, 123
 Korčula, 111
 Koroška, 119, 123, 146, 161
 Koroški/Krnski grad, 140
 Korōško (gor.), 161
 Koro'ten (rez.), 140
 Kōsīnj (hrv. štok.), 130, 154
 Košljīn (hrv. čak.), 131, 144
 Košljūn (hrv. čak.), 131, 144, 160
 Košuta, 182
 Kranj, 119, 123, 162, 167
 Kras, 123, 143, 148
 Krk, 143, 151
 Krka, 40, 119, 123, 143, 144
 Krkar (hrv.), 111, 143
 Krmin, 114, 129, 220, 229, 230
 Krn, 220, 230
 Kulmitz(en) (nem.), 136
 Laaber (nem.), 45
 Labdiri (hrv.), 157
 Labīn (hrv. čak.), 130
 Lābin (hrv. čak.), 130
 Lābīn (hrv. štok.), 130, 131
 *Laboča, 148
 Labot, 119, 123
 Lafnitz (nem.), 148
 Lakljan, 133, 149
 Lañga (let.), 195
 Lapčan (hrv.), 164
 Lapkat (hrv.), 104, 157
 Lautrec (fr.), 90
 La Veuve (fr.), 75
 Lavkat (hr.), 157
 Lech (nem.), 216
 Limoges (fr.), 99
 L'Isūns (furl.), 142, 217
 Ližnjan, 149
 Ljubinj, 232
 Llydaw (kimr.), 96, 125, 180
 Loch Long (škot.), 198
 Logatec, 107, 108, 118, 134, 148, 150, 191
 Lokrum (hrv.), 129
 Longages (fr.), 196
 Longeuil (fr.), 192
 Lopud (hrv.), 129
 Lorch (nem.), 175
 Lovran (hrv.), 126, 127, 144, 158
 Lovrēč (hrv. čak.), 146
 Lūn (hrv. štok.), 129
 Lusinc (furl.), 142, 217
 Maglārie (furl.), 202
 Maglern (nem.), 142
 Maguelonne (fr.), 203
 Makar (hrv.), 116
 Mallnitz (nem.), 104

- Manaw (kimr.), 96
 Mantova (it.), 123
 Mašun, 131
 Matrei (nem.), 134
 Megvarje, 119, 142, 153, 202
 Mela, 104
 Məgɣá:r (zilj.), 142, 153
 Milja (istr.), 154
 Milje, 107, 115, 123, 154
 Montàs (furl.), 230
 Montaž, 220, 230
 Moseć (hrv.), 146
 Mòsor (hrv. štok.), 116, 163
 Mošnjje, 131
 Moulons (fr.), 203
 Möll (nem.), 104
 Muggia (it.), 154
 Mujla (istr.), 154
 Nädīn (hrv. čak.), 164
 Nadison (furl.), 111, 236
 Nadiža, 111, 112, 236
 na Karò:ščam (zilj.), 161
 Natissa (it.), 112
 Natisse (furl.), 112
 Neme, 113
 Nemours (fr.), 113, 117
 'Níeme (ter.), 113
 'Ní:fca (nad.), 154, 226
 Nîmes (fr.), 113
 Nimis / Nimes (furl.), 113, 115, 230
 Nīn (hrv. čak.), 130, 237
 Niš (hrv.), 164
 Nòrīn (hrv. štok.), 130
 Oglej, 107, 111, 133
 Olê / Olèe / Aolèe (furl.), 119
 Olīb (hrv. čak.), 126, 127, 157
 Oltùris / Utùris (furl.), 226
 Omīš (hrv. čak.), 116, 237
 Omīšalj (hrv. čak.), 143, 154
 Öprtalj (hrv. čak.), 154, 164
 Optuj, 127
 Osòr (hrv. čak.), 160, 163
 Ó:ɣsa (nad.), 226
 Padua / Padova (it.), 123
 Padɣetròɣ (zilj.), 225
 Pad ɤetrù:ɣam/n / Pad ɤetrò:ɣam (zilj.), 225
 Passau (nem.), 125
 Peca, 32
 Peč, 103
 Penkridge (ang.), 190
 Perjen (nem.), 96
 Pettau (nem.), 125
 Pićan (hrv.), 108
 Pinzgau (nem.), 217
 Piran, 112
 Piràn (ben. it.), 112
 Pirano (it.), 112
 Plain (nem.), 200
 Plèç (furl.), 147
 Pleçùt (furl.), 147
 Plezzo (it.), 147
 Plömin (hrv. čak.), 130, 134, 153, 164
 Podjuna, 126, 219, 220, 221
 Pola (hrv., it.), 154
 Porèč (hrv. čak.), 146
 Postira (hrv.), 160
 Povljana (hrv.), 126, 127, 144, 158
 Prčan (hrv.), 236
 Prien (nem.), 228, 229
 Pròmina (hrv. štok.), 130, 160, 165
 Prosnid, 160
 prosnijski, 147
 Prule, 211
 Ptuj, 126, 127, 133
 Ptú (prleško), 127
 Pulj (hrv.), 129, 133, 154
 Pupnat (hrv.), 160
 Raba, 122, 158, 167, 172
 Raba (polj.), 173
 Rába (prekmursko), 172
 Rába (madž.), 172
 Pac(a) (srb.), 147
 Rase (nem.), 223
 Raša (hrv.), 123
 Рашка (srb.), 147
 Ra'teñ (rez.), 116
 Ratenj, 116, 123, 236
 Rhône (fr.), 94
 Rim, 128
 Rio Bartolo (it.), 235
 Risàn (furl.), 111
 Rivàut (furl.), 226

- Rivòlt (furl.), 226
 Rižana, 111
 Ròč (hrv. čak.), 146
 Ročinj, 131, 154, 232
 Rosanais (fr.), 223
 Rosanna (nem.), 223
 Rož, 220, 223, 224
 Ròžat (hrv. štok.), 160
 rō(w) (bav.), 172
 Runcine (furl.), 232
 Salzach (nem.), 216
 Sava, 42, 121, 122, 158, 172
 Sawa (polj.), 121
 Sibidat (nem.), 158
 Sisak (hrv.), 151, 165
 Sistac (hrv.), 151, 164
 Sividât (furl.), 110, 157
 Skradin (hrv. čak.), 130
 Slizza (it.), 150
 Slovenj Gradec, 237
 Socerb, 156
 Soča, 123, 146, 160
 Sóča (rez.), 146
 Só:ča (nad.), 146
 Solin (hrv. čak.), 130, 131, 134, 153, 165
 Solkan, 107, 143, 144, 151
 Sòlun (štok.), 131, 160, 164
 Sotla, 119, 123, 144
 Srebrenica (hrv.), 103
 Sr(ij)em (hrv.), 165
 Stobrèč (hrv. čak.), 158
 Strahinj, 232
 Stupin (hrv.), 130
 Subid, 160
 subijski, 147
 Sulm (nem.), 156, 219
 Sužid, 107, 143, 144, 160
 Škrda (hrv.), 236
 Taisey (fr.), 209
 Taissy (fr.), 209
 Talmont (fr.), 233
 Tamnava, 103
 Ta'ra (rez., Red), 117
 Tarbil (nad.), 236
 Tarvis (nem.), 153, 234
 Tàrvis (furl.), 234
 Tarvisio (it.), 157, 234
 Tarv'jš (rez.), 157, 235
 Tegernbach (nem.), 231
 Tegernsee (nem.), 231
 Ter, 117, 118
 'Ter (ter.), 117
 Té:ra / Té:rà / Te'ra (ter., Red), 117
 'Tę (rez.), 117
 Thésée (fr.), 209
 Tigrče, 220, 231, 232
 Tilimènt / Timènt (furl.), 111
 Timàu (furl.), 111
 Timav(a), 111
 Tolmin, 130, 220, 232, 233
 Tôr (furl.), 117
 Torce (furl.), 227
 Torse (furl.), 227
 Trabí:š / Traví:š / Trabi:š (zilj.), 156, 235
 Traisen (nem.), 200, 243
 Traviža, 235
 Trbiž, 107, 116, 153, 156, 234–240,
 245, 265, 266
 Trebí:ž (zilj.), 235
 Trebí:ža (zilj.), 235
 Treisam (nem.), 69, 73
 Trême (fr.), 243
 Trèp (furl.), 126
 Treviso (it.), 234
 Trevixo (ben. it.), 237, 239
 Tribil (furl.), 236
 Triést (furl.), 150
 Trisanna (nem.), 243
 Trogir (hrv.), 128, 160
 Trojane, 123, 164
 Trsat (hrv.), 164, 236
 Trst, 107, 123, 150
 tržaški, 147
 Tuhinj, 232
 Ūá:xtøn (ter.), 222
 Vavre (fr.), 55
 Veldes (nem.), 140, 156
 Verone (furl.), 225
 Vetrinj, 220, 224, 225
 Veuvre (fr.), 55
 Vicenza (it.), 85
 Vi:d'an (ter.), 163

- Videm, 107, 118, 142, 160, 163, 222
 Vidin (blg.), 130, 133
 Vidrovac (srb.), 164
 Vilàc (furl.), 175
 Viladòlt (furl.), 226
 Villach (nem.), 174
 Voglajna, 45
 Vrgada (hrv.), 104
 Vrsar (hrv.), 133
 Vrt(I)injlogarski potok, 235
 Wels (nem.), 117
 Witraun (nem.), 225
 Wörnitz (nem.), 87
 Ybbs (nem.), 173
 Yèvre (fr.), 90
 Ystwyth (kimr.), 73
 Zadar (hrv.), 146
 Zarten (nem.), 238
 Zasavje, 80
 Zeie (furl.), 153
 Zilja, 107, 119, 122, 149, 153, 202, 237
 Ziljica, 150
 Zlí:ca (zilj.), 122, 150
 Zöbern (nem.), 46
 Ža:ynk (vzh. gor.), 157
 Žmân (hrv. čak.), 160
 Žminj (hrv.), 149, 154
 Žnjân (hrv. čak.), 160

Ostalo lastnoimensko gradivo

- Abrincates, 81, 82, 90, 185
 Abrincatui, 185
 Abudius, 25, 88
 A(d)bilicedo, 176
 Adgonetus, 84
 Admarus, 97
 Adsalluta, 43
 Aesontius, 217
 aiankum (hispekelt.), 185, 187
 Aiiuca, 187, 200
 Aionca, 187
 Aiu, 187
 aKisios (cisalp. gal.), 239
 Albialus, 64
 Alisanu, 228
 Alisanus, 87
 Alixan[---], 228
 Allobrogae / Allobroges, 63, 82
 Amaca, 25
 Amba, 25
 Ambactus, 25, 168
 Ambarri, 168, 216
 Ambidraui, 216
 Αμβιλικοί, 216
 Ambilini, 216
 Ambirenus, 51, 97
 Ambisauus, 51
 Ambisontes, 216
 αμβιτων[---], 216
 Ambitouti, 216
 Ambitoutus, 216
 anareKarTos, 169
 anareuišeos, 169, 223
 Andegenus, 97
 Andetio, 240
 Andizetes, 46
 Anciniensis plebs, 174
 anualonnacu, 89
 Appolino Dubnocaratiaco, 88
 Arab/uiates, 168, 170
 A/Erauisci, 23, 168, 170
 .a.r.bo.n.ko.s. (ven.), 187
 .a.r.bos. (ven.), 187
 areikoratikos (hispekelt.), 169
 Arecomici, 169
 Aremagios, 169
 Aremorici, 51, 89, 97, 169, 196
 Aresequani, 51, 57, 169

- ariños, 223
 Aricantus, 169
 Ariola, 223
 Ariolo, 223
 Ariomanus, 223
 Ariouistus, 223
 ariuonePos (lep.), 169
 Arnemetici, 89, 169, 196
 .a.rs.petijako.s. (ven.?), 215
 αρτικνιακου, 88
 Artioni, 73, 92
 Artisius, 239
 Aruiates, 168
 Ateboduuus, 189
 Ategnatus, 97
 aTeKnaTi (cisalp. gal.), 222
 aTeKua (lep.), 222
 Ateloudus, 189, 205
 ατεμαγουτι, 73, 89, 222
 aTePu (lep.), 222
 aTeraTos (lep.), 222
 Aterix, 222
 Atesmerti, 222
 Atespa(n)tus, 215
 Ateulatos, 222
 Atrebates ~ Ἀτρεβάτιοι, 81, 82, 97
 Attedius, 25
 Autestio, 100
 aviro (ven.), 215
 Bageto, 83, 85
 Baginatiabus, 81
 barauðanko (hispkelt.), 185
 Bedaium, 64
 Belenicus, 89
 Bellanco, 184
 Bellenica, 89
 Bergusia, 78
 Betul(l)us, 224
 Betulo, 224
 Betulonium, 224
 Bietumara, 59
 Bilicedo, 176
 Bilici, 176
 Bilicius, 176
 Bilius, 176
 Bil(l)icatus, 176
 Billicotas, 176
 Biocno, 61
 BIRACO (og.), 89
 Bitoria, 224
 Bitorius, 224
 Biturix, 224
 βλανδοουικουνιαι, 206, 210
 Bloturix, 56
 Bodiccus, 50, 58
 Bodiontici, 196
 bogjo.s., 215
 Boiates, 64, 81, 82
 Boii, 64, 184
 Boiiorix, 64
 Boisci, 184
 Bocontia, 55
 Bonia, 50, 58
 Bonio, 79
 Bononius, 79
 Boudio, 58, 189
 Bouiates, 81
 Bounia, 50, 58, 79
 Braunius, 88
 Brigantes, 77
 Brigantia, 77
 Brigindone/i, 73
 Briuates, 81, 82
 Brixantus, 86
 Brogimarus, 50
 Βρογιταρος, 52
 broi.joko.s. (ven.?), 215
 Búanann, 79
 Βουδορις, 50
 Burgundiones, 93
 Bussugnata, 50
 Dagouassus, 55
 Damona, 178
 Dannumara, 60
 Danouius, 50
 Daorsei, 40
 Dauertzus, 40
 deae Abnobaе, 95
 deae Rosmertae Dubnocaratiaci, 88
 Deiotarus ~ Δηϊόταρος, 52, 61
 δειουγμια, 82
 δειουγμιαγος, 82

- Decomonis, 37
 Delgouices, 77
 deo Alisano, 228
 deo Anuallo, 89
 Deomarus, 61
 deo Mouno, 64
 Derceia, 135
 Dercetius, 84
 Derua, 52, 74
 Deruaci, 74, 89
 Deuignata, 51
 Deuognata, 61
 Deuomarus, 61
 De/iuona, 178
 DEVORIGI (brit.), 61
 Dexiuates, 81
 Diana, 46
 Diassumarus, 50
 Dieuio, 59
 Diocarus, 61
 Diorata, 61
 Diorix, 61
 Diuicia, 85
 Diuogena, 61
 Diuona, 61, 69
 Diuos, 61
 Diuuogna, 61
 Δοβνορηδο, 244
 Δομνεκλείου, 244
 Donnotauro, 238
 Draus, 43
 DRUGNO (og.), 208
 Dubna, 50
 Dubnomara, 50
 Dumnacus, 89
 Dumnonii, 93
 Dumnotalus, 50
 Dunatis, 83
 Dunomarus, 214
 Durnacos, 89
 Eburanco, 184
 Eburones, 93
 Eburouix, 192
 Ecouta, 189
 Εραδατοξοριχι, 73
 Epona, 178
 Eppuduno, 60
 Essib/mnus, 50, 53
 Excingiorigiatis, 88
 Exomnius, 53
 Exouna, 53
 Feucontis, 36
 Gabrantouices, 86
 Γαισάται, 77
 Galati ~ Γαλάτης / Γαλάται, 22, 81, 82
 Galli, 22, 82
 Gallus, 213
 Genuates, 81, 82, 179
 Γηζατε, 77
 Gesatius, 77
 Gesatorix ~ Γαιζατόριξ, 57, 77, 205
 Gesatus, 77
 Giama, 74
 Giamatus, 77
 γλανεικαβο, 196, 241
 Goibniu, 92
 Gouruna, 53
 Greutungi, 90
 Hercyniates, 81, 82
 Ialonos, 178
 Iareia, 135
 IARRI (og.), 62
 Iaritus, 25
 [ι]λλανουιακος, 88
 Ioincatia, 62
 Ioincorix, 62
 Iouantucar, 95
 Iouenat(.), 220
 Ioui Baginati, 81
 Iouincatus, 62, 221
 Iouincillus, 91, 221
 Iouincus, 91, 95, 221
 ιουγιλιακος, 88
 Iulienses Carnorum, 180
 Caeracates, 179
 Caereni, 179
 Cagius, 64
 Caia, 64
 Cailte (stirs.), 84
 Caletes, 84
 Calet(i)us, 84
 CALLITI (og.), 84

- Cambono, 93
 Caramantius, 214
 kara.n.mn.s. (ven.), 86
 Carantacus, 89
 Carant(i)us, 86, 88
 Carantodius, 86, 98
 Careia, 135
 kares (hispekelt.), 84
 Carisius, 239
 Carmanos, 229
 Carmo, 229
 Carni, 23, 180, 211
 Καρνονάκαι, 179
 καρνονου, 178
 Carnuates, 81, 82, 179
 Carnutes ~ Καρνοῦνται, 179
 Cassidienus, 59
 Catubrini, 36
 Catuenus, 64
 Cauarinus, 50
 Kauaron, 50
 kavaron:s (ven.), 215
 Καναρος, 50
 Celeiates, 135
 Celtæ ~ Κελτοί, 22
 Cernunnos, 93, 178
 Cingetius, 84
 Cingetorix, 84
 Cincibili, 176
 Cobeia, 135
 Cobnertus, 53
 koloutios (hispekelt.), 206
 Comatimara, 201
 Comatus, 201
 Combolomarus, 64
 Co(m)nertus, 52
 Congonetiachus, 84
 Congonetus, 84
 kontebakom (hispekelt.), 88
 Corionototae, 93
 Cornacates, 81, 82, 179
 Cornouii, 87, 180
 Korôša (nar. sln.), 161
 Korôšac (zilj., gor.), 161
 Korošica, 161, 211
 kôruškī (hrv. štok.), 161
 Couinaerta, 52
 Couirius, 50
 Counertus, 52, 96, 214
 Couruna, 53
 Couso, 189
 Coutia, 189
 κρεῖτε, 72
 Cunerta, 52
 CUNITTI (og.), 83
 Curmill(i)us, 88, 229
 Curmisagius, 229
 Cutio, 189
 Cutius, 25
 Laburus, 43
 la.i.vna.i. (ven.), 214
 Latob/uici, 23
 Latobius, 76
 Lemaui, 79
 Lemouices, 79
 Lepontii, 86
 Leucamulus, 205
 Leuci, 207
 Leucimara, 190, 205, 207
 Λικάτιοι, 216
 Lingones, 194
 Liomari, 61
 Lo/eucetius, 85, 190, 205
 Locita, 58, 73, 189, 190, 207
 Longidienus, 59
 Λόγγωνες, 194
 Λογγοσταλητων, 192
 Longouices, 192
 Loucetio Marti, 207
 Loucita, 189, 207
 Louco, 50, 58
 loukio (hispekelt.), 206
 Lucita, 189
 Lucius, 189
 Lucontius, 86
 Λουγγόνοι, 93
 Luteia, 135, 137
 Lutumarus, 137
 Mae(i)lo, 200
 Magal(i)us, 203
 Magilo, 200
 Μάγίλος, 203

- Magi(o)marus, 52
 Magiona, 64
 Magiorix, 64
 Magiouindus, 52
 Magla, 203
 Maglomatonijs, 203
 Magudianus, 59
 μαγουρειγι, 73
 Maionus, 64
 Maiorix, 64
 Mandubili, 176
 Manduilla, 78
 MAQQI-IARI (og.), 62
 Marici, 196
 Marti Latobio Marmogio Toutati Sinati
 Mog[e]tio, 81
 Marti Segomoni Dunati, 81
 Math, 201
 Maticij, 196
 Matu[e]niq(um), 64
 Matuenus, 64
 Matucenus, 64
 Matunus, 201
 Maupennos, 64
 Medb, 74, 75
 Međuliia, 50
 Mercurio Dubnocaratiaco, 88
 Mianus, 59
 Modryb (kimr.), 178
 Mogetius, 84
 Mogiancus, 91, 184, 214
 Mogit(u)marus, 51
 Mogons, 84, 88
 Mogontia, 75
 mo.l.tone.[i.] (ven.), 230
 Morini, 93
 mouno (?), 64
 Namantius, 86
 ναμασσατις, 81
 ναμασικαβο, 196
 Nantius, 25
 Nantuates, 81, 82, 179
 Narios, 138
 nautae Aruranci, 90, 184
 nekri.m.p.la.i. (ven.), 214
 Nemetates, 81, 82
 Νεμετατών, 208
 Nemetona, 178
 Nerta, 74, 84
 Nertacus, 89
 νιτιοβρογεις, 63, 82
 Noiobito, 62
 Norica, 89
 Norici ~ Νωρικοί, 23, 89, 213
 Oclatius, 25, 246
 Oclieno, 246
 Olloudius, 205
 Omiška (hrv. čak.), 237
 οννακουι, 89
 Orgetius, 84
 Orgetorix, 84
 .o.stiiako (ven.), 88
 ostiianko (ven.), 187
 Ouianus, 43, 125
 Oxetius, 83
 Oxidubna, 50
 Parisiaci, 184
 Parisiacus, 88
 Parisii, 88
 Penates, 83
 Pictaui, 79
 Picti, 79
 Quadronius, 206
 Redones, 91
 Redsomarus, 50
 Redtimarus, 50
 Reidomarus, 59
 Ressimarus, 246
 Ῥήδονες, 59
 Ριγαντικός, 86
 Robili, 176
 Rodienus, 59
 ροκλοισιαβο, 62
 rotenanko, 185
 Sagijs, 64
 Saius, 64
 Santones, 176
 Sauercna, 43
 Sauus, 43
 Sega, 74
 Segeta, 84
 Segobrigii, 77

- Segontiaci, 88
 Segumarus, 60
 Segusiaui, 69, 79
 Senab[os], 51
 Senones, 91, 92
 Senucondius, 60
 Sequana, 45, 169
 Sequani, 45
 seTuPoKios (cisalp. gal.), 177
 Sinatis, 83
 Scordisci, 23, 184
 Solimar(i)us, 88
 Suadra, 51
 Suadru, 51
 Suadulla, 51
 Subilus, 176
 Subocrini, 36, 214
 Sudianus, 59
 Sucela, 214
 Suobnillus, 50
 Taruisanus, 238
 Tasc(i)us, 209
 Tasetios, 83
 Ταυρινοί, 238
 Taurisci, 23, 184, 213, 238
 Taximaga/ulus, 208, 209
 teiuoreikis (hispkelt.), 42, 61
 Teruingi, 90
 Tessignius, 214
 Tessimarus, 50
 Teu (lep.), 42
 Τευρίσκοι, 184
 te[.]u[.]t[a] (ven.), 206
 Teutana, 79
 Teutanus, 47, 125, 179
 Teutates, 207
 Teutio, 207
 Teutobodiaci, 88
 Teutomus, 179
 Thana, 43
 Tigurini ~ Τιγουρίνοι, 231
 Tionouimpi, 61
 tirikantanko (hispkelt.), 185
 titiakos (hispkelt.), 88
 Tolosates, 81, 82, 184
 Toranei, 73
 Toutannorix, 93
 Toutaticus, 196
 Toutatis, 196
 toutinikum (hispkelt.), 206
 ΤουΤιοΠουος (lep.), 206
 Toutomara, 50
 Toutonus, 206
 τοουτουνια, 206, 210
 Toutus, 50
 Trab(ə)žà:n (zilj.), 156
 Trabžà:nə / TraBažàne (zilj.), 156
 Trabžà:ŋka (zilj.), 156
 Trehanton (stbret.), 176
 Tritoutus, 189
 Troucetimaros, 83
 Troucetissa, 83
 tu.r.kna (ven.), 46
 turijone.i. (ven.), 37
 Θιρόνα, 178
 Uaberius, 55
 Ualloicis, 62
 Uasegus, 55
 UASEKIA (lep.), 55
 UASI (lep.), 55
 Uassorix, 55
 Uelsouna, 40
 Uenetes, 84
 Uenixa/ema, 37
 Uerbeia, 135
 ουερετομαρε[ο]υι, 98
 Uercaius, 64
 Uercobius, 97
 Uercombogionis, 207
 Uercombogius, 51
 Ueroparis, 36
 Uesunna, 93, 178
 Uibebos, 51
 Uidasus, 43
 Uindelici, 135
 ουνδιακος, 88
 Uindoroicia, 62
 Uiracius, 25
 Ucuete, 72
 Uodercila, 55

- Uogenus, 55
Uokarant[---], 55
Uocarus, 55
Uoconia, 25
Uoconnius, 97
Uocontius, 55
Uoleucini, 207
Uolcae Arecomici, 196
Uolsouna, 40
Uolteregi, 198
Uoltia, 198
Uoltisema, 37
Uoltognas, 198
Uoltores, 198
Uolt(o/u)rex, 198
Uoltuparis, 198
Uonatorix, 55
Uosegus, 55
Uoteporix, 55
Ursentini, 86
uvamoKozis (lep.), 84
vho.u.go.n.tiiaka (ven.), 88
Viðarr (stnord.), 46
vo.l.lk.no.s. (ven.), 215
voltigenei (ven.), 198
vo.l.tigno.s. (ven.), 198
vo.l.tiiomno.s. (ven.), 198
vo.l.topariko.s. (ven.), 36
voturo.s. (ven.), 215
vrota.i. (ven.), 214

Kazalo oseb

- Alföldy, Géza, 174, 184, 216, 217, 246
Anreiter, Peter, 12–14, 22, 26, 28, 31, 33, 34, 40, 44, 64, 68, 79, 82, 85, 94, 96, 119, 120–125, 134–136, 140, 143, 153, 155, 168, 169, 175–179, 181–186, 197–200, 204, 209, 211, 212, 216, 221, 228, 238, 240, 243, 246
Babik, Zbigniew, 121, 170
Bajec, Anton, 114, 155
Bezlaj, France, 14–16, 31, 45, 104, 107, 131, 132, 147, 148, 152–154, 156, 157, 183, 211, 219, 223, 230, 232, 233, 236, 242, 243
idem (= SVI), 40, 45, 111, 112, 117, 121, 140, 142, 143, 148, 170, 223, 225, 226, 228, 230, 232, 233, 235, 242, 243
Bichlmeier, Harald, 38–42, 45, 46, 57, 101, 121, 122, 170, 172, 173, 186, 203, 216, 228
Bidwell, Charles E., 114, 127, 141, 149, 151, 154, 156
Blom, Alderik, 62, 64, 90, 199
Boček, Vít, 115, 120, 126, 128, 133, 141, 151, 154, 157
Božič, Dragan, 24, 214, 216, 246
Brozović Rončević, Dunja, 112, 123, 146, 155
Busse, Peter, 42, 70, 94, 122, 170, 243
Corthals, Johan, 169
Crevatin, Franco, 214, 232
De Bernardo Stempel, Patrizia, 25, 34, 44–46, 51, 53, 59, 62–64, 68, 69, 72–74, 77, 78, 80, 84, 85, 87, 89, 93, 96, 98, 99, 101, 117, 138, 139, 169, 176, 179, 180, 182–185, 187, 193, 194, 196, 200, 221, 223, 228, 230, 231, 233, 238, 242
eadem (= NWÄI), 63, 79, 80, 81, 97–99, 176, 178, 193, 194, 196, 209, 223, 238, 239
Delamarre, Xavier, 14, 25, 55, 58, 59, 62, 64, 68, 77, 79, 80, 81, 83, 84, 88, 89, 92–94, 97, 99, 100, 103, 124, 136, 139, 153, 169, 176, 183, 189, 190–196, 198, 199, 201, 203, 204, 206, 209, 229, 238, 239
Desinan, Cornelio C., 113, 136, 229, 232, 234
Dottin, Georges, 61, 199, 203
Eska, Joseph F., 17, 49, 52, 54, 84, 88, 187, 244
Evans, David E., 52, 55–57, 61, 63, 64, 71, 82, 84, 87, 96, 99, 138, 174, 176, 179, 180, 183, 199, 200, 201, 205, 206, 209, 222, 223, 238, 239
Falileyev, Alexander, 13, 14, 22, 24, 25, 26, 40, 49, 51, 54, 58, 68, 73, 77, 78, 84, 88, 95, 98, 134, 135, 169, 170, 173, 179, 183–185, 186, 196, 204, 205, 212
idem et al. (= DCC), 14, 26, 57, 61, 73, 74, 80, 83, 84, 87, 90, 91, 93, 96, 98, 101, 122, 138, 167, 169, 176, 177, 185, 189, 191, 192, 195, 199, 200, 201, 204, 208, 209, 221, 223, 228, 229, 231, 238, 243
Finco, Franco, 107, 115, 227
Frau, Giovanni, 113, 117, 136, 145, 221, 225, 226, 229, 232, 234
Furlan, Metka, 16, 47, 80, 103, 107, 111, 112, 114, 117, 124, 127, 129, 134, 135, 138, 139, 142, 143, 147, 149, 150, 152–157, 160, 188, 219, 232, 237
Grad, Anton, 17, 107, 108
Greenberg, Marc L., 131, 149, 155
Greule, Albrecht, 41, 83, 85, 91, 136, 137, 172, 173, 185, 187, 188, 196, 216, 217, 223, 225, 227, 228, 229, 231, 238, 241, 243

- Grzege, Joachim, 55, 60, 64, 99, 189, 199, 201, 208, 227, 229, 230
- Guštin, Mitja, 23, 24, 25, 212–214, 216, 217, 246
- Hamp, Eric P., 74, 84, 86, 92, 187, 243
- Holder, Alfred (= AcS), 14, 41, 57, 58, 63, 69, 74, 86, 88, 90, 91, 93–96, 98, 101, 135, 137, 168, 169, 173, 176, 179, 184, 185, 192, 193, 199, 203–205, 207–209, 216, 223, 224, 227, 229, 231, 232, 238, 239, 241, 243
- Holzer, Georg, 114, 115, 119, 120, 126, 127–134, 136, 141, 143, 145, 146, 148–152, 154–158, 160, 163–165, 222
- Irslinger, Britta, 57, 68, 70–72, 81–84, 101, 190, 198, 200, 209, 230, 242
- Isaac, Graham R., 13, 14, 21, 49, 98, 122, 138, 139, 177, 179, 180, 185, 186, 194, 195, 197, 200, 221, 223, 228, 233, 238
- Jackson, Kenneth (= LHEB), 58, 101, 177, 190, 199, 206, 207, 241, 244
- Kapović, Mate, 152
- Katičič, Radoslav, 12, 25, 34, 38, 195, 198
- Kelemina, Jakob, 31, 202, 225
- Kenda-Jež, Karmen, 156, 157, 235
- Krahe, Hans, 38–42, 78, 87, 90, 94, 155, 179, 187, 188, 198, 225
- Kranzmayer, Eberhard, 104, 107, 108, 122, 135, 140, 142, 143, 148, 149, 153, 156, 170, 175, 176, 178, 182–184, 199, 202, 220, 223, 224, 231
- Kretschmer, Paul, 36, 86, 87, 137, 181, 234, 237
- Lacroix, Jacques, 178, 192, 195, 196, 209
- Laharnar, Boštjan, 213, 214
- Lambert, Pierre-Yves, 45, 53, 54, 56, 59, 61, 62, 68–74, 80, 82–84, 87, 89, 90, 92, 96–99, 127, 135, 179, 185, 189, 192, 199, 200, 204, 223
- idem* (= LG), 57, 63, 64, 68, 71, 74, 79, 81, 82, 85, 87, 88, 98–100, 180, 193, 196, 199, 200, 205, 208, 227, 228, 230, 238
- Lausberg, Heinrich, 114–116, 119, 120, 125, 140, 143, 145, 149, 155, 196, 198, 209, 222
- Lejeune, Michel, 33, 46, 78, 86, 88, 187, 193, 196, 198, 199, 206, 214, 215, 230
- Lessiak, Primus, 223, 224, 231, 234
- Lindner, Thomas, 101, 216, 221
- Logar, Tine, 226, 227
- Loma, Aleksandar, 103, 122, 130, 131, 134, 147, 156, 164, 236, 237
- Lovenjak, Milan, 12, 46
- Marinetti, Anna, 37, 214, 215
- Matasović, Ranko, 20, 21, 25, 38, 45, 101, 131, 135, 138, 149, 150, 159, 162, 165, 171, 176, 182, 192, 199, 200, 203, 204, 223, 228, 231, 233, 238, 242, 243, 247
- Mayer, Anton, 40, 46, 47, 115, 120, 121, 122, 126, 129, 136, 142, 143, 150, 155, 165, 181, 184, 186, 198, 236, 237
- McCone, Kim, 21, 22, 34, 63, 64, 70–72, 77, 83, 91, 101, 174, 193–195, 206
- Meid, Wolfgang, 12, 24, 29, 31, 38, 44–46, 54, 60, 61, 77, 80, 85, 86, 90, 92, 94, 97, 138, 171, 178, 181, 183, 185, 194, 196, 198, 201, 216, 239, 242, 246, 247
- idem* (= KPP), 24, 49, 51, 55, 58, 59, 61, 64, 74, 77, 79, 81, 83, 84, 89, 93, 136, 137, 190, 199, 203, 207, 222–224, 229
- Merkù, Pavle, 113, 117, 154, 221
- Mlinar, Miha, 213, 214
- Muljačić, Žarko, 114, 119, 120, 145
- Pedersen, Holger (= VGKS), 63, 89, 97, 98, 100, 179, 183, 200, 206, 239
- Pellegrini, Giovan B., 76, 111, 113, 117, 119, 123, 125, 213, 214, 221, 225, 229, 232, 234, 240
- Pohl, Heinz-Dieter, 104, 116, 140, 156, 175, 182, 184, 185, 220, 223–225, 231
- Pokorny, Julius, 79, 83, 85, 86, 90, 95, 101, 181, 185, 210, 237, 238, 241, 242
- idem* (= IEW), 44, 45, 72, 93, 169, 170, 176, 179, 183, 185, 191, 194, 195, 198, 200, 223, 230, 232, 233, 238, 242
- Pronk, Tijmen, 43, 136
- Pronk-Tiethoff, Saskia, 154
- Ramovš, Fran, 13, 17, 108, 112, 115, 119, 120, 125, 127, 132, 139, 140, 143, 146, 147, 149, 150, 152, 157, 234, 236

- idem* (= HG), 17, 116, 117, 127, 140,
142, 146, 147, 150, 152, 154, 157, 161,
222, 231
- Repanšek, Luka, 21, 24–26, 34, 36, 37, 40,
41, 49, 59, 62, 63, 66–68, 70, 71, 78, 80,
83, 85, 87, 88, 92, 100, 111–113, 121, 124,
125, 136, 142, 144, 150, 172, 183, 187,
198, 199, 205, 208, 217, 234, 247, 258
- Rodway, Simon, 22, 23
- Schmidt, Karl H. (= KGP), 52, 61, 62, 97,
100, 169, 176, 193, 200, 201, 203–206,
208, 209, 222, 223
- Schramm, Gottfried, 32, 40, 104, 112, 121,
125, 130, 131, 142, 143, 151, 156, 164,
166, 218, 236
- Schrijver, Peter, 21, 50, 56, 60, 62, 63,
76, 91, 94, 95, 99, 138, 139, 177, 180,
182, 193, 199, 200, 203, 206, 228, 230,
231–233, 242
- Schumacher, Stefan, 82, 200
- idem* (= KPV), 21, 194, 200, 242, 243
- Shevelov, George Y., 128, 129, 131, 149,
151, 153, 165
- Sims-Williams, Patrick, 13, 21–23, 25, 26,
32, 42, 51, 52, 56–58, 60–62, 72, 74, 94,
100, 174, 178, 180, 190, 192, 194, 212,
240, 247
- idem* (= ACPN), 12, 13, 22, 24, 26, 28, 29,
52, 82, 101, 169, 189, 192, 223, 231, 241,
245, 247
- Skok, Petar, 45, 104, 107, 108, 119, 120,
126–128, 132, 133, 143, 149, 151, 154,
157, 164–166, 236
- Skubic, Mitja, 17, 114, 149, 166
- Snoj, Marko, 16, 76, 110, 161, 235, 242
- idem* (= ESSZI), 16, 40, 45, 104, 112, 116,
117, 121–123, 127, 131, 140, 143, 147,
152, 156, 157, 165, 170, 175, 176, 178,
183, 202, 211, 219, 220, 221, 223, 224,
226, 228–230, 232, 233, 235
- Solta, Georg Rhenatus, 108, 114, 155, 158
- Stifter, David, 51, 54, 62, 64, 68, 84, 87, 98,
198, 228
- Striedter-Temps, Hildegard, 155, 223
- Stüber, Karin, 55, 61, 68, 73, 77, 78, 85, 88,
91, 92, 113, 135, 194, 206, 229, 233, 244
- Szemerényi, Oswald, 34, 35, 40, 86, 179,
181, 186, 198, 237
- Šašel, Jaroslav, 12, 31, 32, 36, 45, 125, 132,
144, 162, 174, 176, 189, 198, 202, 212,
213, 216, 217, 219, 235, 246
- Šašel Kos, Marjeta, 12, 24, 29, 31, 32,
36, 43–45, 47, 81, 134, 138, 144, 176,
178, 181, 183, 184, 198, 199, 212, 213,
216, 220
- Šega, Agata, 107, 114, 120, 125, 129, 133,
141, 154, 165
- Šekli, Matej, 156, 107, 116, 131, 146–148,
150, 154, 157, 160, 163, 222, 226, 232,
233, 235
- Šimunović, Petar, 103, 108, 111, 123, 126,
129, 130, 131, 146, 149, 154–158, 160,
162, 164, 165, 236, 237
- Šivic-Dular, Alenka, 165
- Škofic, Jožica, 235
- Šturm, Fran, 17, 107, 108, 112, 120, 127,
149, 150, 154, 156, 157, 223
- Tekavčić, Pavao, 104, 126, 129, 143, 146,
149, 154, 155, 157, 165
- Thurneysen, Rudolf, 84, 203, 239, 266
- Toorians, Luran, 64, 97, 199
- Torkar, Silvo, 107, 140, 227, 232
- Uhlich, Jürgen, 51, 54, 63, 74, 76, 95, 97,
98, 169, 215, 222, 231, 238, 240, 243
- Vedaldi Iasbez, Vanna, 36, 111–113, 117,
120, 137, 142, 143, 148, 162, 174, 175,
178, 180, 213, 225, 232–235, 241
- Visočnik, Julijana, 12, 114
- Weisgerber, Leo, 24, 52, 55, 62, 84, 87, 97,
170, 178, 205, 208, 228
- Whatmough, Joshua (= DAG), 62, 64, 96,
99, 135, 179, 196, 200
- Wiesinger, Peter, 38, 101, 136, 153, 170,
172, 174, 175, 200, 225
- Wodtko, Dagmar S., 21, 25, 61, 82, 84, 85,
97, 169, 185, 216, 222
- Zair, Nicholas, 21, 57, 72, 79, 95, 138, 171,
177, 183, 186, 203, 223, 233, 242
- Zdovc, Pavel, 142, 154, 161, 223–225
- Ziegler, Sabine, 62, 77, 83, 94–96, 100,
101, 172
- Zimmer, Stefan, 97, 194, 231

